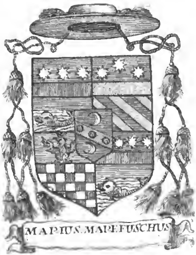
12
14 G
23
O.128.9.

D.IV.18

Digitized by Google

Digitized by Google

PLVTARCHI
DE PLACITIS PHILOSOPHORVM
LIBRI V.

EDVARDO CORSINO
INTERPRETE.

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

Digitized by Google

ΠΛΟΥΤΑΡΧΟΥ
ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΑΡΕΣΚΟΝΤΩΝ ΤΟΙΣ ΦΙΛΟΣΟΦΟΙΣ
ΒΙΒΛΙΑ Ε.

PLVTARCHI
DE PLACITIS PHILOSOPHORVM
LIBRI V.

LATINE REDDIDIT, RECENSVIT
ADNOTATIONIBVS, VARIANTIBVS LECTIONIBVS
DISSERTATIONIBVS ILLVSTRAVIT

EDVARDVS CORSINVS
CLER. REG. SCHOLARVM PIARVM
IN PISANA ACAD. PHILOSOPHIAE PROFESSOR.

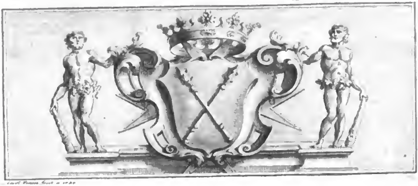

ex Museo Capitolino

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

FLORENTIAE. CIↃ. IↃ CC. L. EX IMP. TYPOGRAPHIO
SVPERIORVM ADPROBATIONE.

Digitized by Google

EMMANVELI
COMITI RICHECOVRTIO

BIBLIOTECA N. 1. ROMA VITTORIO EMANUELE

EDVARDVS CORSINVS.

CAeleſtis, atque divina propemodum Sapientiae cauſſa, & origo ita a Veteribus partim fabulis, partim etiam elegantiſſimis imaginibus adumbrata fuit, ut illa vel a primis uſque temporibus nonniſi ab optimo, ac praeſtantiſſimo Numine nobis conceſſa merito ceſeretur. Ex pluribus tamen ſymbolis, ac imagini-

Digitized by Google

bus, quae in explicanda Sapientiae origine, atque natura a Philoſophis adhiberi conſueverant, nulla fortaſſe aut illuſtrior, aut nobilior videri facile poterit, quam quae in celeberrima Promethei fabula continetur. Ille nimirum, quum humano corpori, quod Iovis imperio partim ex luto, partim ex variis animantium partibus undique diſſectis, unaque rite compoſitis effinxerat, ſpiritum, motumque deeſſe conſpiceret, caelum conſcendiſſe, accenſamque e Sole facem in terras detuliſſe dicitur, ut exinde Palladis auſpicio, praeſidioque humano pectori vigor accederet; adeoque vita, ratio, ſapientia, animuſque ipſe pulcherrima *Pſyches* imagine, ac nomine deſignatus humano capiti infunderetur. Qua quidem hiſtoria a Poëtis omnibus elegantiſſime memorata non modo perennis, atque immortalis animi noſtri natura, ſimulque ratio demonſtrata fuit, qua

Igneus eſt olli vigor, & caeleſtis origo; (1)

verum etiam prima, atque ſincera cauſſa nobis oſtenditur, ex qua Sapientia, vel ut a Pythagora vocari iam coepit, *Philoſophia* tanquam uberrimo, ſanctiſſimoque fonte profluxit. Hinc Socrates (2) optimo, maximoque iure Philoſophiam

ipſam

(1) Virg. Aeneid. Lib. VI. ver. 730. (2) Apud Cicer. Tuſc. I. c. 26. & de Leg. I. c. 23. Offic. II. c. 2.

ipſam *donum*, *&* *inventum Deorum* vocavit, *quo nihil a Diis immortalibus uberius*, *nihil florentius*, *nihil praeſtabilius hominum vitae datum eſt*, *aut dabitur*; nec aliud facem illam fuiſſe dixit,(1) qua Prometheus hominum pectora incendiſſe fertur, quam puriorem quandam, vividamque lucem, quae in exploranda rerum natura, divinarum, humanarumque rerum cognitione comparanda humanis animis affulſiſſet. Quam vero late, feliciterque caeleſtis ille Sapientiae ſplendor manaverit, qua mira mortalium fauſtitate ingenitus ille veritatis intuendae ardor, doctrinaeque gloria ex uno in homines alios propagata fuerit, adeoque tenebras, quibus occulta veritas, ac ipſa rerum natura circumſepta fuerat, diſpulerit, non aliunde melius, quam ex Philoſophica Hiſtoria deprehendi poterit. Etenim ubi maxima, ac infinita fere opinionum varietas obſervetur, quae tum a veteribus, tum a recentioribus etiam Philoſophis inventae fuerant, ut ipſarum praeſidio nobiliores Naturae effectus exponerent, facile profecto intelligi, oſtendique etiam poterit acerrima ingenii noſtri vis, irrequieta mentis humanae celeritas, incorporea cogitandi facultas, quae humanis animis indita, ſive divinitus im-

(1) Apud Plat. in Philaebo.

preſſa fuit; ut optime proinde, ſapienterque plurimi exiſtimaverint humanae mentis, animique noſtri hiſtoriam in hac ipſa Philoſophica Hiſtoria contineri. Itaque mirari plane non poſſumus, ſi aureolus ille PLVTARCHI liber, qui varias eiuſmodi Phyſicorum ſententias nitida, accurataque ſerie complectitur, adeoque merito *de Placitis Philoſophorum* inſcribi ſolet, tanto olim in pretio haberi, atque in amoribus eſſe conſueverit. Vt enim ceteras praeſtantiſſimi Scriptoris laudes praeteream, in Libris illis veluti prima naſcentis adhuc Philoſophiae naturalis facies ingenue, ſuiſque fere coloribus exhibetur; perennis illa temporum ſeries oſtenditur, qua naturalium rerum cognitio ex parvis initiis profecta ſenſim adoleverit; mira opinionum varietas accurate deſcribitur, quae florentibus in Graecia Philoſophorum Sectis erupit; methodus etiam illa, legeſque nobis affulgent, quas olim Veteres in inquirenda veritate uſurparunt; ut ipſi non modo ceteris pone ſequentibus facem praetuliſſe, ſed in explicandis etiam pleriſque Naturae effectibus palmam praeripuiſſe merito exiſtimentur. Ac certe quidem haec maxima doctiſſimi Viri gloria, ſimulque eximia Operis huius praeſtantia me pridem impulerat, ut Budaei, Xylandri, Cru-

ſe-

ſerii, aliorumque ſtudia aemulatus de illo iterum excudendo ſic cogitarem, ut latinae interpretationi, quae ab illis etiam adornata iam fuerat, ſplendor aliquis adiungeretur; neque modo caſtigatiſſima graeci textus editio, preſſior, atque ſincera ipſius interpretatio Lectorum oculis exhiberetur, ſed quidquid etiam ipſi illuſtrando, corrigendoque adnotaveram meliori quo poterat ordine ſubiiceretur. Ita nimirum de Philoſophica Hiſtoria mereri, ſtudioſis Adoleſcentibus conſulere, impoſitam demum provinciam aliqua ratione ornare me poſſe putaveram, ſi praeclarum illud veteris Sapientiae ſpecimen, uberemque phyſicae eruditionis theſaurum novo fortaſſe cultu decoratum proponerem; quumque doctiſſimi Viri, quibus Academia Piſana diſciplinarum omnium laude florentiſſima commendatur, qua accuratiſſimis ſiderum obſervationibus, qua ſeverioris Geometriae, atque Mechanicae Facultatis praeſidio, qua purioribus Chimicae, Phyſicae, Medicaeque Diſciplinae luminibus naturalis doctrinae ſtudia nova uberiorique luce perfundunt; ego quoque ſymbolam veluti conferrem, atque communem hanc Spartam pro ingenii mei viribus adornarem. Hinc vereri certe vix poteram ne conatus hic meus aequis, honeſtiſque iudicibus,

inge-

ingenuis nimirum tum veteris, tum recentioris etiam Philoſophiae cultoribus probari poſſet; qui quum veritatem per varias Philoſophorum Sectas diſperſam eſſe intelligant, e re futurum exiſtiment ſi diſſidentes illae Veterum ſententiae proferantur; atque ita cum nobilioribus Recentiorum placitis conferantur, ut exinde robur, auctoritatem, novumque decus accipiant. Tibi ſane, Illvstrissime, ac Excellentissime Vir, conſilium hoc meum, ſuſceptique laboris genus aliquo in pretio haberi, probarique poſſe confido; quippe quum optime, riteque perſpexeris quod ex naturalis Philoſophiae ſtudiis tum acrior in humanis animis, ac honeſtiſſima voluptas exoritur, tum uberior Rerum publicarum felicitas, longeque plurima vitae degendae praeſidia manare poſſunt; ut illa proinde ſtudiorum genera eximio prorſus amore complectaris; quumque honeſtiſſimas Facultates omnes, quae providentiſſimi Caesaris munificentia, ac liberalitate apud nos florent, auſpicio, praeſidioque tuo fovere conſueveris, naturalis tamen Philoſophiae ſtudia impenſius colere, ac promovere videaris. Id vero facilius ea quoque de cauſſa ſperare, mihique polliceri poſſe videbar, quod plurimis iampridem, atque praeclaris amoris in me tui ſignificationibus obſtrictus
eſ-

eſſem, eorumque beneficiorum dignitate, atque amplitudine commoverer, quibus mihi, ſtudiiſque meis veluti praeſentiſſimum ſidus affulſiſti; ut non de me ſolum, ſed de univerſo quoque Scholarum Piarum Ordine quam qui maxime mereremeris. Alte nimirum animo inſederat, noſtrumque omnium oculis obverſatur eximius amor ille, ac humanitas, qua nos ubique complecti, Inſtituti noſtri conſilium probare, Scholarum Piarum decori, atque ornamento conſulere conſueviſti; ut tuorum in nos meritorum immortalis ſit in nobis futura, ac iucundiſſima recordatio. Itaque tantum abeſt, ut mirari fortaſſe cui liceat quod ſtudiis hiſce meis TE unum auſpicem, atque patronum ſelegerim; nihilque mihi vel optabilius, vel iucundius eſſe putaverim, quam ut Opus iſtud TIBI conſecratum, tuoque inſcriptum nomini prodiret, quod optimo potius, maximoque iure illud TIBI deberi intelliget: ut nimirum aliquod obſequii in TE noſtri ſpecimen, ſimulque memoris, & grati animi mei monumentum extaret. Atque utinam quidem ea in me foret, MOECENAS optime, ac beneficentiſſime, ingenii vis, doctrinae copia, & orationis ubertas, ut nobilius aliud, TEque dignum obſervantiae in TE meae ſpecimen offerre nunc poſſem, ſimulque praecla-

ras

ras animi tui dotes, ſapientiam in primis, aequitatem, prudentiam, comitatem, optimarum Artium amorem, publicae, privataeque felicitatis ſtudium, in graviſſimis quibuſque rebus gerendis alacritatem, atque conſtantiam celebrare; quibus apud omnes non Etruriae ſolum, ſed ceterarum quoque Gentium conſenſione, graviſſimoque ſapientiſſimi CAESARIS iudicio commendaris. Quandoquidem vero ab eiuſmodi laudibus pro rei dignitate efferendis partim ingenii mei tenuitate, partim modeſtia tua prohibeor, id unum oro, obteſtorque TE, ut exiguum hoc obſequii mei pignus ea, qua cetera complecti ſoles, humanitate excipias; meque TIBI devinctiſſimum amore, ſuffragio, praeſidioque tuo ornare pergas.

PLV-

Digitized by Google

P L V T A R C H I
V I T A.

CHaeronea in ipſis fere Boeotiae, Phocidiſque finibus poſita, quamvis Troianis etiam temporibus ceteris Graecorum urbibus accenſeretur, ab Homero (1), Pauſania (2), aliiſque Scriptoribus (3) *Arnes* nomine celebrata, atque a Lycophrone (4) antiquitatis gloria commendata fuerit; poſteris tamen aetatibus infrequens adeo, tenuis, & obſcura fuit, ut ab illuſtri ſolum Philippi Macedonis victoria nomen, a Plutarchi vero gloria ſplendorem, aeternumque decus acceperit. Etenim ingens illa Graecorum clades, qua vaferrimus imperator prope Chaeroneam Olympiadis cx. anno 3. ſeptima Metagitnionis Attici, hoc eſt Auguſti Romani, menſis die Corinthios, Thebanos, Athenienſes invicem foederatos proſtravit, adeoque Graecis omnibus ſervitii iugum impoſuit, Vrbem illam celebrem, poſteriſque memorandam reddidit (5). Plutarchi vero fama nullis unquam ſeculis interitura, iucundam, ſimulque perennem patriae Vrbi gloriam, comparavit; quum praeſertim ille non modo Chaeronae ortum duxerit, verum etiam eximia prorſus caritate patriam dilexerit, ipſam Romae ceteriſque praeclaris Vrbibus praetulerit, ſuiſque civibus, ac gentilibus ſapientiam, veluti hereditarium munus, reliquerit.

II. Certe Plutarchus ipſe, licet miſeram hanc patriae conditionem ſemel iterumque memoret, qua ſub Triumviris (6), vel Luculli (7) tem-

a po-

(1) Iliad. II. ver. 507. (2) In Boeot. c. 40. (3) Steph. in Arne. (4) Caſſandr. v. 644. (5) Strab. Lib. IX. pag 414. Vid. Faſt. Attic. Tom I pag. 143. (6) In Antonio pag. 848. (7) In Cimone p 479.

poribus premebatur, eiuſque infrequentiam Traiani, vel Hadriani Caeſaris aetate eleganter alibi [1] diſerteque deſcribat, ſe tamen in illa lucem adſpexiſſe pluribus in locis [2] nitide diſerteque gloriatur: ut ille proinde a Scriptoribus omnibus *Chaeronenſis* nomine deſignari, atque a cognominibus aliis, veluti charactere, diſtingui conſueverit. Honeſtiſſimo tamen loco eum natum fuiſſe, eaque gente, quae tum antiquitate, tum honoribus, tum opibus etiam inter cives excelleret, facile ex variis ſupremiſque honoribus inferri poteſt, quos Plutarchi pater, & Plutarchus ipſe vel adoleſcens adhuc, vel natu grandior in patria obtinuit [3], ſimulque ex praeclaris prudentiae, honeſtatis, ac magnificentiae laudibus, quibus ille patrem, avum, proavumque honeſtavit. Quemadmodum enim Nicarchi, proavi ſui, qui Triumviris rerum potitis, ipſoque Actiacae victoriae tempore floruit, *in Antonio* [4] meminit; ita Lampriam avum ſuum eodem loci [5] ſimulque in *Sympoſiacis* [6] memoravit, patriſque mentionem alibi [7] iniecit; eximiam ipſius prudentiam & comitatem veluti exemplum proponens. Itaque perſpicuis eiuſmodi Plutarchi teſtimoniis apparet, Nicarchum eius proavum Actiacae victoriae temporibus, hoc eſt anno V. C. 723. ſuperſtitem adhuc fuiſſe, quod natali Plutarchi anno ſubtilius definiendo conferre poterit; neque plurimum fortaſſe ego fallar, ſi Plutarchi patrem avo cognominem fuiſſe, adeoque eodem ipſo *Nicarchi* nomine donatum coniecerim; quum id apud Graecos in more poſitum foret, ut plerumque nepos ab avo nomen reciperet, ut eleganter ait Ovidius:

> *Vota pater ſolvit, nomenque imponit avitum,*
> *Iphis avus fuerat* [8].

Nihil hic tamen aſſerere, vel definire ego velim; quum Plutarchus ipſe patris nomen ubique diſſimulaverit, illudque incertum plane, nullique Scriptori memoratum fuerit.

III. At ipſa quoque Plutarchi aetas, veruſque natalis ipſius annus incertus eſſe conſpicitur; quum praeſertim veteres Scriptores illi, qui praeſtantiſſimi Viri memoriam literis conſignarunt, aut ambiguis, vagis, obſcuriſque characteribus illum expreſſerint, aut aliquando varias in partes abire, planeque diffidere videantur. Etenim Suidas ita breviſſime Plutarchi aetatem, ſimulque vitam complectitur, Πλούταρχος, Χαιρωνεὺς, τῆς Βοιωτίας, γεγονὼς ἐπὶ τοῦ Τραϊανοῦ τοῦ Καίσαρος χρόνων, καὶ ἔτι πρόσθεν. μεταδοὺς δὲ αὐτῷ Τραϊανὸς τῆς τῶν Ὑπάτων ἀξίας προσέταξε μη-

(1) In Cicerone pag. 846. (2) In Sylla pag. 462. Cimone pag. 479. Roman Quaeſt. p 257 De Roman. Fortun. pag. 318 De Curioſ. pag. 515 (3) Sympoſ. Lib II. quaeſt. 8. (4) Pag. 848 (5) Pag 828. (6) Lib. I. quaeſt. 5. pag. 622. (7) Praec. Politic. pag. 816. (8) Metam. IX. ver. 710.

μηδένα τῶν κατὰ τὴν Ἰλλυρίδα ἀρχόντων παρὲξ τῆς αὐτοῦ γνώμης τι διαπράττεσθαι. ἔγραψε δὲ πολλά. *Plutarchus, Chaeronenſis, Boeotius: qui vixit Traiani Imperatoris temporibus, & ante. Traianus autem dignitate conſulari eum ornavit, edixitque, ne quis Magiſtratus in Illyria ſine eius conſenſu quidquam faceret. Scripſit multa.* Photius Codice 245. aſſerit illum ἐπὶ τοῦ Νέρωνος *ſub Nerone* vixiſſe. Chronologus Alexandrinus ad annum V. C. 820. ſive Chr. 67. qui in *Capitonis*, & *Rufi* conſulatum inciderat, obſervavit: κατὰ τοῦτον χρόνον Λυκίανος παρὰ Ῥωμαίοις μέγας ἦν, καὶ ἐπαινούμενος, ὁμοίως δὲ καὶ Μυσώνιος, καὶ Πλούταρχος φιλόσοφοι ἐγνωρίζοντο *circa idem tempus Lucianus apud Romanos magnus & celeber habebatur: ſimiliter autem & Muſonius, & Plutarchus Philoſophi florebant.* Denique Euſebius in Chronico ad annum 3. Olymp. ccxxiv. ſive Chr. 120. Vrbis Romae conditae 873. adnotavit: Πλούταρχος Χαιρωνεὺς, Σέξτος, ἐ Ἀγαθόβουλος φιλόσοφοι ἐγνωρίζοντο *Plutarchus Chaeronenſis, Sextus, & Agathobulus Philoſophi florebant.* Atque iſta fere a Scriptoribus de Plutarchi aetate prodita ſunt: quibus aperte erudimur illum Neronis quidem temporibus floruiſſe; ſed ad ipſam tamen Traiani Caeſaris aetatem perveniſſe: quorum utrumque perſpicuis etiam eiuſdem Plutarchi ipſius teſtimoniis oſtendi poteſt, ubi de Nerone, Othone, Vitellio, Veſpaſiano, Tito, ac Domitiano loquitur, qui proxime Nervae, ac Traiani tempora praeceſſerunt. Ac de mortis quidem tempore, extremaque Plutarchi ſenectute mox opportunius ego diſſeram.

IV. Quod ad natalem ipſius annum attinet, Rualdus, qui Plutarchi Vitam ex eius ſcriptis accurate collegerat, ipſius ortum circa annum Chr. 50. incidiſſe feliciter obſervavit, quo Claudio Neronis praeceſſori nonus imperii annus agebatur. Etenim Plutarchus in Libro *de* EI Delphici Templi foribus inſcripto ait: ὡς δὲ καθίσας περὶ τὸν νεὼν, τὰ μὲν αὐτὸς ἠρξάμην ζητεῖν, τὰ δ᾽ ἐκείνους ἐρωτᾷν, ὑπὸ τοῦ τόπου καὶ τῶν λόγων αὐτῶν, ἃ πάλαι ποτὲ καθ᾽ ὃν καιρὸν ἐπιδήμει Νέρων, ἠκούσαμεν Ἀμμωνίου, καὶ τινῶν ἄλλων διεξιόντων, ἐνταῦθα τῆς αὐτῆς ἀπορίας ὁμοίως ἐμπεσούσης. *Quum ergo apud Templum conſediſſemus, & alia ipſe inquirere, alia ex iſtis interrogare coepiſſem: ipſe locus, ipſaque diſputatio eorum memoriam mihi renovavit, quae quo tempore Nero apud Delphos eſt peregrinatus, eodem in loco, eademque quaeſtione oborta, Ammonium differere audiveramus.* Itaque, ſubdit Rualdus, quum Nero Caeſar in Graeciam conceſſerit, ibique Pythicis, atque Olympicis Ludis certaverit anno 3. Olymp. ccxi. V. C. 821. hoc eſt undecimo Neronis anno, & Chr. 68. ſi tunc Plutarchus *adoleſcens* erat, eaque tamen aetate, qua Ammonium de ſubtilioribus argumentis differentem audire, ſuamque

& ipſe ſententiam proponere, atque ingenioſe probare poſſet, is ſextumdecimum, aut duodevicesimum aetatis annum egiſſe debuit, ut proinde ipſius natalis in quinquageſimum Chriſti annum proxime inciderit. Atque optime id quidem, feliciterque Rualdus; cuius eximiam hanc coniecturam ex ipſo quoque tempore, quo Plutarchus Romam acceſſit, perſpicue certoque confirmari poſſe putaverim. Quamvis enim Rualdus tempus illud ſibi incompertum eſſe teſtetur, adeoque primum Plutarchi adventum, aut ſub Veſpaſiano, aut Vitellio, aut Othone, aut Galba contigiſſe dixerit [1], perſpicuo tamen Plutarchi ipſius loco [2] deprehendi, quod ille Romae ante annum Chr. 79. Veſpaſiano vetere adhuc imperante verſabatur. Etenim ille, de mira canis cuiuſdam ſolertia diſſerens, ait: *πλὴν ἕν γέ τι μάθημα κυνὸς οὐ δοκῶ μοι παρήσειν, γενόμενος ἐν Ῥώμῃ θεατής ..... ὥς τε πάντας ἀνθρώπους καὶ Καίσαρα (παρῆν γὰρ ὁ γέρων Οὐεσπασιανὸς ἐν τῷ Μαρκέλλου θεάτρῳ) συμπαθεῖς γενέσθαι. Vnam tamen Canis diſciplinam non videor mihi debere ſilentio premere, cuius ſpectator Romae fui .... ea res commovit animos omnium hominum, ipſiuſque etiam Veſpaſiani ſenis, qui una tum in theatro Marcelli aderat*. Itaque, quum Veſpaſianus ſenior anno Chr. 79. e vivis exceſſerit, ac Tito Veſpaſiano filio imperium reliquerit, anno Chr. 78. Plutarchus iam doctrinae gloria ſpectatiſſimus Romae florere non poterat, ut inferius obſervabitur, niſi triceſimum circiter aetatis annum attigiſſet.

V. Proxime poſt Plutarchum ipſum, qui natu maximus fuiſſe videtur, duo fratres alii Timon, ac Lamprias editi ſunt. Vtriuſque meminit Plutarchus ipſe in Sympoſiacis [3], ſicuti Lampriam in Libro *de* EI *Delphico* [4] memoravit, Timoniſque laudes, quem impenſius dilexiſſe fertur, in Libro *de Fraterno Amore* [5] celebravit. Quinetiam praeter hos fratres unicam, aut plures etiam ſorores habuiſſe creditur. Etenim Suidas de Sexto Chaeronenſi loquens, aſſerit illum Plutarchi *ἀδελφιδοῦν ex ſorore nepotem* fuiſſe; quamvis Eutropius, [6], & Capitolinus [7] ubi de Sexto ipſo Antonini Caeſaris praeceptore diſſerunt, obſcurius loquantur, ipſumque ſolum Plutarchi *nepotem* fuiſſe memorent. Plurimi quoque Cornelium Frontonem Plutarchi nepotem fuiſſe, atque ex Frontonide Cornelii ſorore Longinum Rhetorem prodiiſſe putant; quod nimirum Sariſberienſis [8] Cornelium ipſum Plutarchi nepotem fuiſſe dixerit; Suidas autem perſpicue teſtetur Longinum Frontonidis filium ab avunculo Frontonem heredem inſtitutum eſſe. Itaque Fabricius [9] *Sextum Chaeronenſem, & Cornelium Frontonem, qui Marcum Antonium erudiverunt*, fratris, vel ſo-

(1) Cap 12. (2) De Animal. Comparat. (3) Lib. . . . quaeſt. 2. pag 616. 617. (4) Pag. 385. (5) Pag. 487. (6) Lib. VIII. (7) Cap 3. (8) Policrat. Lib. ult. c 13. & 19. (9) Bibl. Graec. Tom. IV. pag. 435. iterumq.e Tom III. pag. 53c.

ſororis filios, adeoque Plutarchi nepotes fuiſſe dicit, Longinum autem ipſius pronepotem, quod antea Rualdus ipſe, ſed haeſitanter, coniecerat. Doctiſſimo tamen Viro Sarisberienſis error, nominiſque ſimilitudo facile impoſuit. Etenim *Marcus Cornelius Fronto* Antonini, Verique praeceptor a Capitolino [1], Gellio [2], aliiſque memoratus, a Frontone Rhetore certiſſime diſtingui debet, qui Emeſa oriundus, Athenis docuit, ibique moriens Longinum ſororis filium heredem inſtituit. Id optime Fabricius ipſe in Bibliotheca Latina [3] obſervavit, ubi Frontones varios enumerans, Oratorem Antonini magiſtrum, ab Emeſeno Rhetore Suidae laudato, diſtinguit. Quo tamen loci Fabricius Gatakerum, opinor, ſequutus fallitur ubi *Cornelium Frontonem* Gellio memoratum Lib. IX. c. 8 a *Marco Frontone Conſulari* diſtinguendum eſſe arbitratur, qui tertio Conſul ſub Traiano proceſſiſſe dicitur, & quem Gellius ipſe Lib. II. c. 26. laudavit. Siquidem in utroque Gellii loco unus idemque Orator deſignatur, qui modo *Fronto*, modo *Fronto Cornelius*, modo *M. Fronto* vocatur. Certe Sidonius [4] Frontonem illum, qui Antoninum erudivit, ſolo *Frontonis* nomine deſignavit; Fronto Antonini praeceptor ab ipſo Caeſare conſulari dignitate ornatus fuit, ut Auſonius in *Gratiarum actione ad Gratianum* teſtatur: ac ne coniecturas alias hic perſequar, unus idemque Fronto a Gellio laudatus videtur, quum ille utrobique Frontonem *pedibus laborantem*, deque Grammaticis rebus accurate diſſerentem, ſe conveniſſe memoret. Ceterum tum M. Cornelius Fronto, ipſique cognominis, ſed aetate paullo inferior, Emeſenus Rhetor, nihil ad Plutarchi genus ſpectavit, ut Sexti Chaeronenſis inſtar, illius aut e fratre aut e ſorore nepos dicatur; nec aliunde, ut opinor in Sariſberienſi mendum irrepſit, niſi quod in illo non Sextus ſolum Chaeronenſis, ſed etiam Cornelius Fronto *Plutarchi nepos* vocatur; quum tamen uterque Antonini quidem praeceptor, at non uterque Plutarchi nepos dicendus eſſet.

VI. Sed ut a Plutarchi genere, poſteriſque digrediar, eiuſque vitam, atque inſtituta complectar, una cum Lampria ac Timone fratribus primos aetatis annos, atque adoleſcentiam ipſam Plutarchus in patria exegiſſe, ibique liberalibus diſciplinis operam dediſſe, videtur; quum utrumque fratrem iam literis inſtructum ſecum Athenis vixiſſe, doctorumque virorum conſuetudine floruiſſe teſtetur. Certe ſe iuvenem adhuc Athenis egregiis diſciplinis omnibus imbutum fuiſſe, atque Ammonii praeſertim conſuetudine, praeceptiſque plurimum profeciſſe, Plutarchus ipſe demonſtrat in *Sympoſiacis* [5]; quemadmodum Am-

(1) Cap. 2. (2) Lib. II. c. 26. XIX. c. 8. (3) Lib. IV c. 7. (4) Lib. IV. Epiſt. 3. (5) Lib. III. quaeſt. 1.

Digitized by Google

Ammonium *praeceptorem* ſuum appellat Libro *de diſcrimine adulatoris & amici* [1], eiuſque honorifice variis in locis mentionem iniicit, ubi de graviſſimis rebus illum differentem inducit, aut munera, & honores ab illo Athenis ſuſceptos deſcribit. Quin etiam, ſi Eunapio fides habenda ſit, integram fere Ammonii ipſius vitam, reſque ab illo praeclare geſtas, variis in locis Plutarchus expreſſerat. Quandoquidem tamen plurima Plutarchi ſcripta exciderunt, praeſertim vero Liber, quem ille inſcripſit: Ἀμμώνιος, ἢ περὶ τοῦ μὴ ἡδέως τῇ κακίᾳ συνεῖναι *Ammonius, ſive non iucunde cum vitio vitam traduci*, ac Lamprias in Catalogo num. 83. memoravit; mirari non poſſumus ſi pauca admodum & obſcura de Ammonii genere, patria, moribus, rebuſque geſtis occurrant. Certe Rhetorem hunc ex Aegypto oriundum fuiſſe, Eunapius unus nos docuit, nihilque prorſus de Ammonii origine, atque aetate ex ſuperſtitibus Plutarchi libris exſculpi poteſt. Hinc Cl. Fabricius varios Ammonios in Bibliotheca Graeca [2] accurate enumerans, Ammonium Plutarchi praeceptorem ab Ammonio illo diſtinguendum exiſtimat, qui in Scholiis ad Hermogenem, & ab Ammonio Grammatico Λαμπτρεὺς *Lamprenſis* vocatur, pluresque Libros περὶ βωμῶν, καὶ θυσιῶν *de Aris, & Sacrificiis*, Athaeneo, Harpocrationi, Scholiaſtae Hermogenis. & Ammonio laudatos, conſcripſit. At ego ſuſpicor unum eumdemque Ammonium fuiſſe, qui ab Eunapio quidem *Aegyptius*, a ceteris autem *Lamprenſis* vocatur; quod ille nimirum in Aegypto quidem editus fuerit, Athenis tamen lares fixerit, ibique in Lamprenſem Populum, adeoque Erechteidem Tribum, adſcitus vitam tranſegerit. Certe Ammonius Plutarchi praeceptor Athenis Στρατηγὸς *Praetor* fuit, ut in *Sympoſiacis* [3] legitur, adeoque Magiſtris ac Ephebis de literarum gloria certaturis praeerat. Hoc ipſo Praetoris munere iterum tertioque Ammonium decoratum fuiſſe teſtatur Plutarchus in *Sympoſiacis* [4], ubi Thraſylli quoque Ammonii filii mentionem iniecit. Quis vero exiſtimet Aegyptio viro patrios Athenienſium honores ac magiſtratus obtigiſſe, niſi ille prius ſolemni conſtantique ritu Athenienſis civitatis iure donatus in aliquam Athenienſium Tribum, Populumque Atticae adſcitus eſſet; quemadmodum prorſus Plutarchus ipſe ſe Athenienſi civitate donatum, atque in Leontidem Tribum cooptatum eſſe gloriatur in Sympoſiacis [5], quod Hadriano quoque Sophiſtae contigerat, ut ex Philoſtrato in Faſtis Atticis [6] obſervavi? Nec ipſa certe Librorum indoles, & argumentum περὶ βωμῶν, ἢ θυσιῶν *de Aris, & Sacrificiis*, qui ab Ammonio Lamprenſi editi memorantur, ab Ammo-

(1) Pag 700. (2) Libr. Lib. IV. c. 26. pag. 171. (3) Lib IX. quaeſt. I. (4) Lib. VIII quaeſt. 3. (5) Lib. I quaeſt 10. (6) Tom I. p 46.

monii noſtri ſtudiis, atque doctrina plurimum diſſident. Etenim Plutarchus ipſe non modo omnigenam Ammonii ſui eruditionem in Sympoſiacis [1], alibique commendat; ſed ipſum quoque de Oraculis, de Divinatione, de Sacris ritibus, de Ludis, de Bacchi, Deorumque nominibus in Sympoſiacis ipſis, [2] in Libro *de Defectu Oraculorum*, & Libro *de* EI differentem inducit; ut nihil proinde ſit cur Opera, quae ab Ammonio Lampreſi edita memorantur, Ammonio noſtro, Plutarchi magiſtro tribui non poſſint: quemadmodum plurimum fortaſſe non fallar ſi ſubtiliorem, penitioremque Aegyptiarum rerum, Sacrorum, Deorum, rituumque cognitionem, quam Plutarchus in Libro *de Iſide ac Oſiride* uberrime expoſuit, ex Ammonii ipſius, Aegyptii nimirum, doctiſſimique viri, fontibus hauſtam putaverim; quamvis Plutarchus ipſe ſe Aegyptum inviſiſſe dicat, ſeque Alexandria reducem, Lampria avo adhuc ſuperſtite, deſcribat in Sympoſiacis: [3] ut mirari proinde quis poſſit, quod Plutarchum in Aegypto fuiſse Dacerius negaverit [4].

VII. Quamvis autem maxima Athenienſis Vrbis gloria, Eleuſinis, & Iliſſi conſpectus, arctiſſima demum neceſſitudo, quae cum plurimis doctis Viris ipſi interceſserat, Plutarchum Athenis immorantem iucundiſſime retineret, Romam tamen poſtremis Veſpaſiani Caeſaris temporibus inviſit, ibique principibus viris apprime carus, maxima ingenii, eruditionis, doctrinaeque gloria floruit. Ceteros inter Romanorum proceres, qui ipſum adire, conſulere, eiuſque praeceptis & amicitia frui conſueverant, Arulenum Ruſticum Plutarchus ipſe memoravit in Libro *de Curioſitate* [5], quem a Domitiano Caeſare invidia percito ſublatum fuiſse, tum a Plutarcho, tum a ceteris etiam Scriptoribus erudimur. Itaque, quum Lucii Iunii Aruleni caedes circa annum Chr. 83. V. C. 836. contigerit, Plutarchus iis temporibus Romae fortaſse verſabatur, ad quam, Veſpaſiano imperante, iampridem appulerat. Quandiu vero Romae ſubſtiterit Plutarchus, aperte conici, vel definiri non poteſt. Rualdus quidem Cap. 21. quadraginta propemodum annos Romae eum vixiſse arbitratur, ibique uberrimam, atque accuratam Romanarum rerum cognitionem hauſiſse, quam deinde in patriam redux, devexa iam aetate tum in Romanorum Procerum Vitis, tum in Quaeſtionibus Romanis, tum in aliis etiam Operibus literis conſignavit. Mediocrem tamen operam ſe Latinis literis, ac linguae addiſcendae dediſſe ingenue modeſteque teſtatur [6]; quod publicis, privatiſque negotiis occupatus, penitiorem ſibi, uberioremque Latinae linguae cognitionem comparare prohiberetur.

VIII.

(1) Lib. III. queſt. 1. (2) Lib. IX. quaeſt. 15. (3) Lib. V. quaeſt. 5. (4) Pag 162. (5) Pag. 522. (6) In Demoſth.

VIII. Interim tamen ex quo primum Romam acceſſerat, aliquando Graeciam tum privatae, tum publicae rei cauſſa reviſiſſe videtur; quum praeſertim in Sympoſiacis (1) ſe Romam reducem ab amicis convivio exceptum fuiſſe teſtetur. Certe non Romae, ſed in Graecia ſolum Roma iam redux uxorem duxit. Quoto aetatis ipſius anno id contigerit incompertum ſibi, obſcurumque eſſe teſtatur Rualdus. Id ego primum ex pulcherrimo Plutarchi loco deprehendiſſe videor, quo ipſius coniugium poſt annum Chr. 96. contigiſſe perſpicue demonſtratur, dum Plutarchus ipſe quinquageſimum fere aetatis annum attigerat. In *Amatorio* Plutarchus Autobulum filium una cum Flaviano loquentem, atque ea, quae patri contigerant, accuratiſſime deſcribentem, inducit. Itaque Autobulus narrat patrem, quum uxorem recens duxiſſet, nondumque ex illa liberos ſuſcepiſſet, ad *Erotia*, quinquennalia nimirum Theſpienſium Feſta, Theſpias Amori ſacra facturum conceſſiſſe, ibique cum plurimis, qui convenerant, de Amore, eiuſque viribus diſputaſſe. Inter alia Autobulus Eponines, ſive Eponillae caſum accurate deſcribit, quae novem annis in ſubterraneo ſpecu una cum Iulio Sabino coniuge deliteſcens, duos ibi filios peperit, quorum unus in Aegypto deinde periit, *alter*, inquit Plutarchus, *nuper admodum Delphis nobiſcum fuit*. Sabinum ipſum eiuſque coniugem a Veſpaſiano Caeſare ſublatam fuiſſe narrat; eiuſque ſceleris poenas a Veſpaſiano iratos Deos exegiſſe dicit, quod univerſa ipſius familia funditus deleta, & exſtincta iam foret. Haec omnia a Plutarcho Theſpiis tunc immoranti narrata fuiſſe dicit Autobulus, hoc eſt Autobuli nomine Plutarchus ipſe deſcribit, eamque de Amore diſputationem, & Sabini hiſtoriam his verbis abſolvit: ἐν ταῦθα μὲν ὁ πατὴρ ἔφη τὸν περὶ ἔρωτος αὐτοῖς τελευτῆσαι λόγον, τῶν Θεσπιῶν ἐγγὺς ἔστι: *hic aiebat pater finem diſputationi de Amore fuiſſe impoſitum in vicinia Theſpienſium*. Sabini caedes pleriſque Hiſtoriae Auguſtae Scriptoribus memorata extremo fere Veſpaſiani Caeſaris anno, hoc eſt Chr. 78. vel 79. contigerat; eiuſque familia in Domitiano Caeſare exſtincta fuit anno Chr. 96. ut proinde proxime poſt cladem illam Sabini filius, viceſimum circiter annum agens Delphos adire potuerit. Ergo Plutarchus anno Chr. 96. recens uxorem duxerat, aut certe ex illa nondum liberos ſuſceperat. Itaque, ut id obiter moneam, ſi hoc coniugii tempus rite feliciterque deprehenderim, perſpicue inferri inde poterit quod Plutarchus ipſe Libros illos, in quibus filios de graviſſimis rebus tum Delphis, tum Athenis diſſerentes inducit, atque Autobuli filii nuptias deſcribit, ſenex admodum, ac ſeptuagenario fortaſſe maior exaravit. Exinde quoque

(1) Lib. I. quaeſt. 7.

que manifeſtiſſime inferri debet, quod Ἀποφθέγματα Βασιλέων, ϗ Στρατηγῶν: *Apophtegmata Regum, & Imperatorum*, quae ad Traianum Imperatorem directa ſunt, atque inter ſincera patris opera num. 106. a Lampria recenſentur, cognomini Plutarchi filio, hoc eſt, ut Voſſius Lib. II. c. 10. exiſtimavit, *Plutarcho iuniori* adſcribi non poſſunt: at nec ipſe quoque Prologus, quem Plutarcho patre indignum Rualdus, adeoque Plutarcho filio adſcribendum exiſtimat Cap. XXI. a Plutarchi filiis edi potuit, quum extremo Traiani Caeſaris anno, hoc eſt V. C. 870. Chriſti 117. nullus ex Plutarchi filiis viceſimum aetatis annum attigerit. Itaque, ſi Prologus ille Plutarchi vim, indolem, doctrinamque non redolet, non a Plutarchi filio, ſed a recentiore Rhetore adiectus temereque confictus fuit; quemadmodum certe Plutarchi ad Traianum ipſum Epiſtola a Sarisberienſi exſcripta, ab aliquo ſuppoſita fuit, qui Plutarchum Traiani Caeſaris praeceptorem fuiſſe finxit.

IX. Eo tamen tempore, quo Plutarchus uxore nuper ducta Theſpias conceſſit, patrem adhuc ſuperſtitem habuiſſe legitur, cum quo ſimulque Plutarchi ſocero ſimultas interceſſerat, ut in eodem *Amatorio* Plutarchus ipſe teſtatur. Soceri autem nomen, quem Chaeronenſem fuiſſe coniicimus, Plutarchus in Sympoſiacis (1) expreſſit, ubi Alexio *γαμβρὸς Socer*, eiuſque opinio de quadam Heſiodi ſententia memoratur. Alexionis autem filiam, & Plutarchi coniugem Timoxenae nomine vocatam fuiſſe Plutarchus ipſe demonſtrat in *Conſolatione ad uxorem* (2). Etenim ibi uxorem de filiolae Timoxenae morte, quae biennis, interim dum Plutarchus Athenis erat, e vivis exceſſit, conſolatur, eamque matri cognominem fuiſſe dicit. Ex hac ipſa quoque Plutarchi Epiſtola perſpicue apparet, ipſum ex Timoxena coniuge ante filiolam hanc quatuor iampridem filios ſuſcepiſſe; quorum tamen natu maximus avi fortaſſe *Nearchi* nomen referens, ſimulque *Charon* adhuc infans obierat. Itaque dum Plutarchus uxorem conſolabatur, duo ſolum ipſorum filii ſuperſtites erant, *Autobulus*, opinor, ac *Plutarchus*, quibus pater aureolum Librum *de procreatione animae* (3) inſcripſit. Ita ſe Delphos una cum filiis, diſſimulato ipſorum nomine, veniſſe dicit in Libro *de EI* (4); filios ſuos natu minores memorat in Sympoſiacis (5), itidemque in Sympoſiacis (6) Autobuli filii nuptias deſcribit, quas Soſius Senecio Chaeronenſis civis praeſentia ſua Chaerona veniens honeſtaverat; quod nempe, opinor, non Chaeronae, ſed Athenis fortaſſe Autobulus uxorem duxiſſet. Soſius autem ille, cui Plu-

(1) Lib. VII. c. 3. (2) Pag. 608. (3) Pag. 1012. (4) Pag. 385. (5) Lib. VIII. Quaeſt. 6. (6) Lib. IV. quaeſt. 3.

tarchus non modo Sympoſiacorum Libros, ſed Parallelas etiam Vitas inſcripſit, iis temporibus maxime excelluit, quippe qui, quum ſuffectus antea Conſul fuiſſet, conſulares faſces ſecundo obtinuit anno Chr. 99. moxque anno 100. tertium, quartumque anno 107. Conſul proceſſit, iiſque honoribus egregie perfunctus in patria demum tranquillam vitam, Plutarcho adhuc ſuperſtite, tranſegit. At praeter Autobulum hunc, & Plutarchum, quorum nomina in patris ſcriptis occurrunt, Lampriam quoque proavo, & patruo cognominem Plutarchi filiis accenſendum eſſe Suidas oſtendit: Λαμπρίας Πλουτάρχου Χαιρωνέως υἱός. Ἔγραψε πίνακα ὧν ὁ πατὴρ αὐτοῦ ἔγραψε περὶ πάσης Ἑλληνικῆς, καὶ Ῥωμαϊκῆς ἱστορίας: *Lamprias Plutarchi Chaeronenſis filius. Scripſit Indicem eorum* Operum, *quae ipſius pater de Graeca, & Romana Hiſtoria ediderat*. Ac certe Lampriae ipſius Epiſtola adhuc ſupereſt, qua ſingula patris Opera, maxima ex parte amiſſa, recenſet. Praeter filios iſtos, atque Timoxenam, quam biennem obiiſſe diximus, Euridicem quoque, cui, & Polliano eius viro *Praecepta Coniugalia* inſcripſit Plutarchus, eius filiam fuiſſe putavit Ionſius [1]. Id unde Scriptor ille coniecerit, ſe ignorare fatetur Menagius [2]; Fabricius vero Ionſii ſententiam exinde quoque refellit, quod Plutarchus Timoxenam uxorem poſt quatuor filios iampridem editos filiolae quoque deſiderio flagraſſe dixerit. Ergo inquit ille, *a ſcripta hac Conſolatione ad Coniugalia Praecepta interceſſiſſe oportuit ſpatium viginti plus minus annorum, ſi Eurydicem Plutarchi filiam eſſe ſtatuamus*. At fieri fortaſſe poterat, ut Eurydice ante fratres in lucem edita foret, iterumque mater poſt quatuor filios alterius etiam filiae deſiderio urgeretur; praeſertim ſi ante Timoxenae ortum Eurydice iam nupta fuerat. Vt tamen ingenue fatear, nihil ex Plutarcho exſculpi poteſt niſi quod Eurydice Chaeronenſis, aut certe Chaeronae educata fuerat. Ait enim: διὰ στόματος ἀεὶ τὰς φωνὰς ἔχειν πειρῶ ἐκείνας, ὧν καὶ παρθένος οὖσα παρ' ἡμῖν ἀνελάμβανες: *in ore ſemper habere incumbas voces iſtas, quas virgo etiamnum e nobis percepiſti*: quae verba, opinor, Ionſius arripuit, ut παρ ἡμῖν de patria ſolum Plutarchi domo intelligeret, adeoque Eurydicem Plutarchi filiam exiſtimaret.

X. Quemadmodum vero Athenis, & Romae quoque, ubi maximam aetatis partem tranſegit, eximia prorſus gloria Plutarchus excelluit; ita quoque Chaeronae, in qua poſtremos vitae annos partim ſcribendo, partim variis Philoſophiae partibus illuſtrandis tranquille pacateque duxit, nobiliora munera, ſupremoſque honores obtinuit. Etenim, ſicuti adoleſcens adhuc patriae nomine ad Proconſulem

(1) Hiſtor. Phil. Pag. 238. (2) Hiſtor. Mulier. Philoſoph.

Digitized by Google

lem Legatus fuit, ut in *Praeceptis Politicis* (1) teſtatur, ita ſupremam Archontis Eponymi dignitatem ſibi collatam fuiſſe memorat in *Sympoſiacis* (2), ſeque multis Pythiadibus Apollini curam atque operam impendiſſe refert in Libro: *An ſeni gerenda Reſpublica* (3): non quod *multis quinquenniis*, ut explicavit Amiotus, aut *quadriennis*, ut Amioti cenſor Rualdus interpretatur, publico quodam munere perfunctus fuerit; ſed, quod ſolo Pythiorum Feſtorum tempore, curator electus, Feſtis ipſis praeſederit. Id vero gravius atque illuſtrius quod Suidas ait: Μεταδὺς δὲ αὐτῷ Τραϊανὸς τῆς τῶν Ὑπάτων ἀξίας προσέταξε μηδένα τῶν κατὰ τὴν Ἰλλυρίδα Ἀρχόντων παρὲξ τῆς αὐτοῦ γνώμης τι διαπράττεσθαι *Traianus autem dignitate Conſulari eum ornavit, edixitque, nequis Magiſtratus in Illyrico ſine eius conſenſu quidquam faceret*. Nec alia fortaſſe ratione vel ſenſu intelligi debet quod a Syncello traditur, quod nimirum Πλούταρχος Χαιρωνεὺς φιλόσοφος ἐπιτροπεύειν Ἑλλάδος ὑπὸ τοῦ Αὐτοκράτορος κατεστάθη γηραιὸς *Plutarchus Chaeronenſis Philoſophus Curator Graeciae ab Imperatore conſtitutus fuit iam ſenex*; niſi quod Caeſaris iuſſu cautum erat, ne ſine tanti viri conſilio, ac ſuffragio maximae, gravioreſque res in Illyrico, & Graecia a Magiſtratibus decernerentur. Quod vero Suidas ipſe teſtatur, quod αὐτῷ Τραϊανὸς τῆς τῶν ὑπάτων ἀξίας Plutarcho *ipſi Traianus conſulares honores conceſſit*, non ita intelligi profecto debet, ut obſervavit Fabricius, quod Plutarchus Hypatam Theſſaliae urbem lares tranſtulerit, ut ineptiſſime interpretatur Petitus *Obſerv. Miſcell. Lib. II. c.* 10. aut aliquando Conſul proceſſerit, ut Voſſius exiſtimavit Lib. II. c. 10. ſed quod eo ſolum Conſulatus genere decoratus fuerit, qui *honorarius* dicebatur. Hinc prorſus immerito Dacerius Suidam erroris arguit, perinde quaſi Plutarcho Conſulatus Romani dignitatem illam conceſſerit, quae nullibi certe, ſive in Faſtis, ſive in Plutarchi Libris memoratur. At, ſi perſpicuum Suidae teſtimonium rite exponatur, neque a temporum illorum conſuetudine, neque a Plutarchi dignitate, neque ab indulgentiſſimi Caeſaris ingenio abhorrebit. Itaque mirari non poſſumus ſi Plutarchus eiuſmodi civium patriaeque amore, Caeſarum benevolentia, variiſque honoribus decoratus, tranquillam potius, honeſtamque ſenectutem Chaeronae, quam Romae, alibique ducere maluerit; quamvis id ille patriae ſolum amore ſe praeſtitiſſe teſtetur; ne ſcilicet Urbs in gloria, incoliſque propemodum deſtituta infrequentior adhuc magiſque deſerta fieret, ſi civis unus ex illa pedem extuliſſer. Ceterum diuturnus ille, ac tranquillus Plutarchi in patria ſeceſſus, non Chaeronae ſolum, cuius cives ad honeſtiſſimas facultates omnes excitavit,

 prae-

(1) Pag. 816. (2) Lib. VI. Quaeſt. 8. & Lib. II. quaeſt. 10. (3) Pag. 792.

Digitized by Google

praeſertim vero filios, & Sextum ſororis filium erudivit, ipſiſque doctrinae gloriam veluti hereditariam reliquit; ſed maximo quoque literarum bono ac fauſtitate contigiſſe conſpicitur. Etenim univerſa fere, quae ab ipſo literis conſignata ſunt, Chaeronae ſcripta videntur; & quamvis accurate tempus intelligi, vel definiri non poſſit, quo quiſque Liber editus ab illo fuerit; plerique tamen in patriae ſeceſſu, atque devexa iam ſenio aetate exarati videntur; quum graviſſimo Scriptori unus idemque tum vitae, tum ſcribendi finis fuiſse merito exiſtimetur.

XI. Qua vero aetate, quoque tempore ſupremum hunc diem Plutarchus obierit, hactenus incompertum ac obſcurum fuit. Rualdus, qui natum illum exiſtimat *quinquageſimo* Chriſti anno, nihil de mortis anno coniecit. Fabricius opinatur illum anno 4. vel 5. Hadriani Imperatoris circa annum V. C. 876. Chr. 120. obiiſſe, adeoque ſeptuaginta aetatis annos illi concedit. Dacerius vero Plutarchi mortem ante Hadriani Caeſaris imperium, hoc eſt annum Chr. 117. contigiſſe dicit; ideoque vel 62. vel 65. aetatis annos ipſum vixiſſe putavit. Mihi vero ſingula Plutarchi loca ſubtilius exploranti nonnulla occurrerunt, quibus ipſius aetatem octogeſimum quoque annum exceſſiſſe, adeoque duodeviceſimum etiam Hadriani Caeſaris annum, hoc eſt V. C. 887. a Chriſto nato 134. attigiſſe oſtendatur. Vt enim omittam Plutarchum ipſum in Libro *an ſeni gerenda Reſpublica*, ſe *admodum ſenem* vocare, Autobuli filii nuptias ille deſcribit, quae nonniſi proxime ad annum Chr. 120. contigerunt. Huc etiam accedit quod, niſi plurimum fortaſſe ego fallor, ubi Hadrianus Imperator Athenas inviſit, ibique Ludos edidit, Plutarchus ipſe non modo ſuperſtes, ſed Athenis etiam diſſerens erat. Etenim ille *in Sympoſiacis* (1) refert ſe a Serapione, qui Leontidis Tribus choro vicerat, convivio exceptum fuiſſe. Tum ſubdit quod ἔσχε ὁ ἀγὼν ἐντονωτάτην ἅμιλλαν, ἀγωνοθετοῦντος ἐνδόξως ϗ μεγαλοπρεπῶς Φιλοπάππου, τοῦ βασιλέως ταῖς φυλαῖς ὁμοῦ πάσαις χορηγοῦντος: *fuerat certatum acerrima contentione ſplendide, ac magnifice praemia diſponente Philopappo, Imperatore autem omnibus Tribubus ex aequo ſumptus praebente*. Siquid coniecturis hic aſſequor, haec acerrima Athenienſium Tribuum contentio, ac effuſa Imperatoris liberalitas ad illa tempora referri debet, quibus Hadrianus Imperator Athenis agens *multa in Athenienſes contulit*, *&* *pro Agonotheta reſedit*, ut ait Spartianus; ſive, ut Euſebius (2), *Athenis agonem edidit*; ſive ut Dio, & Xyphilinus (3) teſtatur, τὸ Πανελλήνιον ὀνομασμένον οἰκοδομήσασθαι τοῖς Ἕλλησιν ἐπέτρεψε, ϗ Ἀγῶνα ἐπ' αὐτῷ κατεστήσα.

(1) Lib. I. Quaeſt. 10. (2) In Chronic ad an. 4. Olymp. 127. (3) In Hadriano.

σατο, ϗ χρήματα πόλλα τοῖς Ἀθηναίοις ἐχαρίσατο: *Templum Panhellenium vocatum aedificare Graecis permiſit, propter quod Agonem inſtituit, magnamque pecuniam Atheinenſibus largitus eſt*. Itaque quum Hadrianus Imperator Agonem illum ediderit, adeoque Agonothetae, ac Archontis etiam Eponymi munus Athenis ſuſceperit anno Chr. 132. hoc eſt ± Olymp. CXXVII. ut in Faſtis Atticis (1) demonſtravi; ſi Plutarchus Agonem illum, ut opinor, expreſſit, anno Chr. 133. adhuc ſuperſtes erat, ut Agonis memoriam, Imperatoris largitionem, Leontidis Tribus victoriam literis conſignaret. Itaque ad quintum, ac octogeſimum ſaltem aetatis annum pervenit Plutarchus, niſi fortaſſe potius nonageſimum ipſum attigerit. Nec inſolens certe ac nimia aetas illa videri poterit, quum, ut longaevos Scriptores alios omittam, Iſocrates quinque ac nonaginta annos natus Panegyricam orationem compoſuerit; Theophraſtus undecenteſimo aetatis anno Characteres ediderit; atque, ne a domeſticis Plutarcho exemplis diſcedam, Nicarchus Plutarchi proavus aetate pronepotem attigerit, adeoque decrepitus obierit.

XII. De mortis autem genere altum ubique apud Scriptores omnes ſilentium; niſi quod Artemidorus (2), qui proxime poſt Plutarchum floruit, ipſius ſomnium, aegritudinem, mortemque ita memorat: ὁ Πλύταρχος εἰς τὸν ὐρανὸν ἀναβαίνειν ὑπὸ τῦ Ἑρμῦ ἀγόμενος ἐδόκει. ϗ τῇ ἐπιύσῃ ὄναρ ὑπεκρίνατό τις αὐτῷ τὸν ὄνειρον, ϗ ἔφη μακάριον ἔσεσθαι αὐτὸν, ϗ τῦτο εἶναι τὸ εἰς τὸν ὐρανὸν αὐτὸν ἀναβαίνειν, τὴν ὑπερβάλλυσαν εὐδαιμονίαν. Ἔτυχε δὲ νοσῶν, ϗ ὑπὸ τῆς νόσυ κακῶς διακείμενος, ϗ ὐκ εἰς μακρὰν ἀπέθανε: *Plutarchus in caelum aſcendere a Mercurio ductus ſibi videbatur; ac poſtridie in ſomnis interpretatus eſt quidam ipſi ſomnium* illud, *dixitque beatum ipſum futurum, atque eius in caelum aſcenſum excellentem felicitatem ſignificare. Itaque infirmus decubuit, morboque graviter oppreſſus, & paullo poſt obiit*. Itaque Plutarchus, ut exinde quoque ſatis aperte colligitur, ad extremum uſque vitae ſpiritum Ethnicorum Religionem, quam conſtantiſſime profeſſus erat, retinuit; quamvis honeſtate morum, gravitate, caritate in patriam, ceteriſque moralis Philoſophiae luminibus, & egregiis animi dotibus ad Chriſtianorum dogmatum normam, quam ignorare certe non poterat, proxime accederet; ut proinde veteres Eccleſiae Patres plurima Plutarchi dogmata laudaverint, eademque opportune Ethnicis aliis obiecerint. Hinc celebres illi Ioannis Euchaitarum Metropolitae verſiculi.

Εἴπερ τινὰς βύλοιο τῶν ἀλλοτρίων
Τῆς σῆς ἀπειλῆς ἐξελέσθαι, Χριςέ μυ

Πλύ-

(1) Tomo II. pag. 109. (2) Oniroсrit. Lib. IV.

Πλάτωνα ϗ Πλώταρχον ἐξέλοιὁ μοι
Α῎μφω γάρ εἰσι ϗ τὸν λόγον ϗ τὸν τρόπον
Τοῖς σοῖς νόμοις ἔγγιςα προσπεφυκότες.
Εἰ δ' ἠγνόησαν ὡς Θεὸς σὺ τῶν ὅλων,
Ε'νταῦθα τῆς σῆς χρηςότητος δεῖ μόνον
Δὶ ἣν ἅπαντας δωρεὰν σώζειν θελεις.

Si quos Averni liberare nexibus
Tibi conſtitutum eſt, Chriſte, non credentium,
Precibus Platonem redde ac Plutarchum meis;
Vterque quorum moribus, ſententia,
Acceſſit ad leges tuas quam proxime.
Quod ſi Deum eſſe Te Vniverſi pridem eos
Latuit, modo hos nunc experiri gratiam
Concede, qua gratis beare omnes cupis.

Ea quoque maxima, ſimulque vera Plutarchi laus, quod ex veteribus Scriptoribus omnibus, qui ad haec uſque tempora pervenerunt, nullus omnino, vel ubertate rerum, vel argumenti varietate, vel incredibili eruditionis copia iucundior, utilior, & gravior eſſe conſpicitur; ut optimo proinde maximoque iure dixerit Gaza, quod ſi Libros omnes in mare proiicere cogeretur, Plutarchum unum ſervare, vel omnium certe poſtremum amittere niteretur; quod nimirum in illo veteris quidam ſapientiae theſaurus, atque pulcherrima aliorum praecepta in unum compoſita viderentur.

§. II.

Digitized by Google

§. II.

I. PLutarchum, cuius antea vitam, reſque memoratu digniſſimas partim ex Scriptoribus aliis, partim ex variis ipſius Operibus inquirere ſimulque complecti libuit, aetatem omnem, praeſertim vero poſtremos vitae annos, quos in patria tranquillo, honeſtoque otio traduxit, legendis, ſcribendiſque Libris impendiſſe, facile ex admirabili ipſius polymathia, ſubtilique doctrinarum omnium peritia, Graecae, Romanae, Barbaraeque Hiſtoriae cognitione deduci poterit, quae in ſingulis fere ipſius Operibus effulget. Ipſa quoque Operum varietas, ac numerus perſpicue id oſtendit; quum in Lampriae Catalogo 210. Plutarchi patris Opera memorentur; quumque Catalogus ipſe in fine mutilus obſervetur; alia quoque plurima ab illo exarata fuiſſe coniicimus, quae maxima tamen, atque incredibili literarum iactura interciderunt. Ex plurimis tamen Plutarchi Operibus, quae ad haec uſque tempora pervenerunt, nullum eſt certe, ſi parallelas Graecorum, & Romanorum Vitas exceperis, quod uberius, & clarius incredibilem ſolertiſſimi Viri laborem, atque induſtriam in evolvendis, exſcribendiſque Veterum ſcriptis oſtendant, quam Libri V. quos ille de variis *Philoſophorum Placitis* inſcripſit. Quamvis enim Xylander Plutarchi interpres liberius ille quidem, ſed vere tamen, dixerit *inſaniunt, qui his Libris lectis ſcire ſe putant quid de quaque in iis propoſita re ſenſerint Philoſophi*; perſpicue tamen apparet illorum Placita a Plutarcho colligi, atque in unum veluti corpus rite componi non potuiſſe, niſi ex ſuperſtitibus adhuc ſeptuaginta fere Veterum Philoſophorum Libris, aut certe ex innumeris Scriptoribus aliis haec hauſta, accurateque explorata fuiſſent. Quinetiam brevitas ipſa, quam in hoc ſcribendi genere ſibi propoſuit Plutarchus, quamvis alicubi Philoſophorum ſententiam paullo obſcuriorem reddiderit, ut ſuis in locis opportune obſervabitur; eximiam tamen ipſius eruditionem, doctrinamque demonſtrat; quum opinio quaedam ab Auctore fuſius expoſita, paucis omnino verbis exprimi contrahique non poſſit, niſi prius ipſius vis, nativuſque ſenſus ſubtiliter, accurateque perſpectus fuerit; neque rudes aliae, ac incelebres quorundam Phyſicorum opiniones omitti, niſi ſingula Veterum ſcripta explorata, diligenterque excuſſa fuiſſent.

II. Certe Plutarchus ipſe ingenue profitetur ſeſe varia, ac illu-
ſtrio-

Digitized by Google

ſtriora Philoſophorum Placita compendio ſolum complecti, vel in epitomen redigere voluiſſe. Hinc in Lampriae filii Catalogo, quo ille patris Opera recenſuit, num. 59. Opus ille inſcribitur Περὶ τῶν ἀρεσκόντων Φιλοσόφοις Φυσικῆς Ἐπιτομῆς Βίβλια Ε. *De Placitis Philoſophorum Phyſicae Epitomes Libri V.* quod nimirum Plutarchus ibi de *Phyſica* ſolum, non vero de ceteris Philoſophiae partibus diſſerendum ſuſceperit; brevique oratione, velut epitome quadam, varia Phyſicorum Placita ſit proſequutus. Ita quoque a Scriptoribus illis, qui eximium hoc Plutarchi Opus laudarunt, exindeque plurima refellendis praeſertim Ethnicorum erroribus derivarunt, ſub Συναγωγῆς *Collectionis* nomine deſignantur. Cyrillus Alexandrinus *Lib. II. contra Iulianum pag.* 51. ἔφη γάρ πυ περὶ αὐτῶν ἰσχνὸς ὢν ἄγαν ὁ Πλύταρχος ἐν πρώτῳ βιβλίῳ φυσικῶν δογμάτων Συναγωγῆς: *Dixit enim de iſtis vir multum ſubtilis, & accuratus, Plutarchus in primo volumine Collectionis Dogmatum Phyſicorum*; quemadmodum pag. 36. iam dixerat: Πλύταρχος τοίνυν ἀνὴρ τῶν παρ' αὐτοῖς ὐκ ἄσημος γεγονὼς ἐν τῷ δευτέρῳ βιβλίῳ τῆς τῶν φυσικῶν δογμάτων Συναγωγῆς: *Plutarchus igitur, qui vir apud ipſos non obſcurus fuit, in ſecundo volumine Collectionis Dogmatum Phyſicorum*. Frequentius tamen περὶ τῶν ἀρεσκόντων τοῖς Φιλοσόφοις δογμάτων *De Placitis Philoſophorum* titulo laudari ſolet, unde Euſebius *de Praeparat. Evangel. Lib. XIV.* ait: ἀπὸ τῶν Πλουτάρχου, ἐν οἷς ἐπέγραφε περὶ τῶν ἀρεσκόντων τοῖς Φιλοσόφοις φυσικῶν δογμάτων *Ex Plutarchi libris, quos de Philoſophorum Placitis, ad res Phyſicas pertinentibus, conſcripſit*: iterumque *Libro XV.* θήσω δὲ ϗ ταῦτα ἀπὸ τῆς Πλυτάρχυ γραφῆς ἐν ᾗ τὰς περὶ τύτων ὁμῦ τῶντε πρεσβυτέρων ϗ νέων δόξας συναγαγὼν τῦτον γράφει τὸν τρόπον: *Iſta quoque non aliunde, quam ex illo Plutarchi operum hauriemus, ubi collectas hiſce de rebus antiquorum una recentiorumque ſententias hunc in modum exponit*. Haec ipſa vero Patrum, & Scriptorum teſtimonia ea quoque de cauſſa libentius hic profero, quod exinde quoque maxima Operis huius praeſtantia, ac dignitas inferatur; Libroſque illos, non a cognomine Plutarchi filio, ſive *Plutarcho iuniore*, ut perperam Voſſius in Opere *de Hiſtor. Graecis Lib. II. c.* 10. exiſtimavit; ſed a Plutarcho ipſo, exaratos eſſe oſtendatur. Vt enim omittam in Lampriae Catalogo, qui Voſſii tamen aetate nondum affulſerat, Opus illud Plutarcho patri nitide diſerteque tribui, Euſebius, Suidas, ceterique Scriptores omnes, ubi ſolum *Plutarchi* nomen hic alibique ſaepius uſurpant, non alium profecto, quam celeberrimum Scriptorem, Plutarchum nempe patrem, deſignant. Ita propemodum Theodoretus *Libro II. Terapeutic.* neque Opus aliud, neque Plutarchum alium ipſius auctorem deſignat, ubi Plutarchum, Aëtium, ac Porphyrium ſcripſiſ-

ſe

ſe dicit *περὶ ἀρεσκόντων τοῖς Φιλοσόφοις de Placitis Philoſophorum*.

III. Quod autem ad Aëtium hic a Theodoreto memoratum attinet, Opus illud, quod Περὶ Φιλοσόφου Ἱστορίας *De Philoſophica Hiſtoria* inſcribitur, atque inter Galeni Opera circumfertur, a Iulio Martiano Rota Galeni interprete Aëtio ipſi tribuitur; adeoque in Iuntina Galeni editione in Claſſe ſpuria recenſetur; ſicuti a Charterio in nitidiſſima Pariſienſi editione anni 1639. Tomo II. exhibetur. Aëtius autem ille Theodoreto memoratus, & a Medico, & ab Haeretico certiſſime diſtingui debet, ut obſervavit Fabricius; quorum uterque Chriſtianus erat. Aëtius autem ille, qui a Theodoreto Piloſophicam Hiſtoriam edidiſſe dicitur, Ethnicus fuerat; quum Theodoretus ipſe Aëtium illum Ethnicis velut Ethnicum opponat. Quamvis autem Aëtius ille, ſive ut appellari iam ſolet, Galenus Plutarchi plerumque verbis loquatur, alicubi tamen ex Scriptoribus aliis quaedam exſcripſiſſe videtur; unde Fabricius ad Empiricum *Hypoth. Lib. III. c.* 4. *ſeg.* 32. Galenum ex Empirico Philoſophorum opiniones de rerum principiis expreſſiſſe dicit; licet Empiricus ipſe quaedam ex Plutarcho potius deſumpſiſſe mihi videatur; hoc eſt & Empiricus, & Galenus etiam ex uno eodemque Plutarchi fonte ſententias illas expreſſerint. Porphyrii autem Opus a Theodoreto laudatum prorſus intercidit, quo doctiſſimus hic Scriptor Philoſophorum Placita, Plutarchi inſtar, ſed methodo fortaſſe diverſa, digeſſiſſe videtur. Denique Plutarchi veſtigiis inſtitiſſe, ideoque Aëtium, aut Galenum fere aemulatus eſſe videtur Ioannes, qui a *Stobis* Macedoniae ſecundae urbe, quam patriam habuiſſe creditur, *Stobaeus* vocatur; quamvis fortaſſe melius *Stobenſis* appellandus eſſet. Ille nimirum, ut Septimum filium in Phyſicis, atque Ethicis erudiret, praeter *Eclogas Ethicas*, in quibus illuſtriora morum praecepta ex plurimis Philoſophorum, ac Poetarum ſententiis complexus eſt, *Phyſicas* etiam *Eclogas* edidit, in quibus plurima Philoſophorum Placita de variis Phyſicae, vel naturalis diſciplinae capitibus exponit. Quamvis autem alicubi Scriptor ille genio ſuo indulgeat, atque a Plutarcho mire diſſideat; pluribus tamen in locis eadem prorſus Plutarchi verba, ſed alio tamen ordine, exſcribit; pluresque Philoſophorum ſententias a Plutarcho omiſſas interſerit. Quandoquidem vero, ut erudite Fabricius obſervavit in *Bibl. Graeca* (1), in vero & genuino Scriptorum a Stobenſi laudatorum catalogo, qui apud Photium occurrit, Philoſophus nullus Themiſtio recentior nominatur, nulluſque prorſus ex plurimis Eccleſiae Patribus in Eclogis Ethicis memoratur, Stobaeus ipſe Themiſtii aetatem proxime attigiſſe, atque a Chriſtiana Religione abhorruiſſe videtur. Eius

(1) Lib. V. c. 30. §. 1.

Opera, Phyſicae nimirum, & Morales Eclogae, ex graeco Sambuci, & Sirleti Codice, addita Guilelmi Canteri latina interpretatione, prodierunt Antuerpiae anno 1575. iterumque Genevae anno 1609. Quamvis autem Canterus ſe 146. horarum ſpatio interpretationem hanc abſolviſſe teſtetur, ſe tamen 230. locorum emendationes in margine adnotaſſe dicit, ſimulque Capitum titulos, qui in Stobaeo deerant, ex Plutarcho addidiſſe: quo plane fieri oportuit, ut Canterus alicubi Plutarchi potius, quam Stobaei, textum expreſſerit. Ex duabus autem Canteri editionibus priorem ſolum mihi contrectaſſe licuit, adeoque Stobaei loca iuxta paginarum ſeriem indicavi; quamvis 60. Capitum ſeries, quam in Libro I. hoc eſt in Phyſicis Eclogis, Photius invenerat, & Codice CLXV. exhibuit, longe alia multoque praeſtantior videatur: ut proinde plurima in vulgatis Stobaei Codicibus excidiſse debeant; plurima quoque adhuc mutila, ac vitiata ſint, quibus in nova Stobaei editione medelam adhiberi poſſe Fabricius admonuit, atque mirifice optavit.

IV. Ceterum, ut ex tribus iſtis Philoſophicae Hiſtoriae Scriptoribus, qui ex uberrimo Plutarchi fonte hortos ſuos irrigarunt, ad Plutarchum revertar, quum Plutarchus ipſe aliquando plurima, quae certo quodam Opere complexus erat, in alio iterum Opere pro re nata opportune exſcriberet, pleraque, quae in his quinque Placitorum Libris expreſſerat, in Opus aliud tranſtuliſſe videtur, quod a Lampria num. 173. Φυσικὴ Ἐπιτομὴ *Phyſica Epitome* appellatur. Quinetiam Lamprias ipſe Opus aliud eiuſdem propemodum argumenti deſignare videtur num. 185. ubi Patris Opus inſcribit Περὶ Πολέων κτίσεως, καὶ Φυσικῶν ἀρεσκόντων *De Vrbium aedificatione, & Phyſicorum Placitis*. At ibi facile ſuſpicari quis poterit in eiuſmodi Operis inſcriptionem, Lampriaeque textum errorem aliquem irrepſiſſe, adeoque duos diſſidentis plane argumenti Libros temere confuſos, ſive permixtos fuiſſe. Quid enim cum prima Vrbium origine, & aedificatione, ſimulque cum Phyſicis Philoſophorum Placitis commune eſſe poteſt? Quamdiu tamen ex melioribus fortaſſe codicibus lux aliqua non oriatur, vulgatam hanc Lampriae lectionem retineri poſſe putaverim. Fieri nimirum potuiſse ſuſpicor, ut Plutarchus in Opere memorato varias Phyſicorum ſententias non de naturalibus rebus aliis expreſſerit; ſed varia ſolum ipſorum placita de nativa Vrbium quarundam indole, ſitu, aëre, ſalubritate, phyſiciſque, plane dixerim, Vrbium affectionibus memoraverit. Certe Plutarchus ipſe in Libro περὶ πολυπραγμοσύνης *de Curioſitate*, ita de Chaerona loquitur: ὥσπερ τὴν ἐμὴν πατρίδα πρὸς ζέφυρον ἄνεμον κεκλιμένην, καὶ τὸν ἥλιον ἐρείδοντα δείλης ἀπὸ τοῦ Παρνασσοῦ δεχομένην, ἐπὶ τὰς ἀνατολὰς τραπῆναι λέγουσιν ὑπὸ τοῦ Χαίρωνος: *Quo modo patriam meam*

meam vento, qui ſlat ab occaſu, prius obverſam, & Solis decumbentis radios veſperi ex Parnaſſo admittentem, in ortum a Chaerone converſam ferunt. Itaque fortaſſe in Opere, quod nunc Περὶ πολέων κτίσεως, ἢ φυσικῶν ἀρεσκόντων inſcribitur, Plutarchus Vrbium quarumdam originem, novamque veluti aedificationem memoraverat, ſimulque Phyſicorum Placita de Vrbium ipſarum ſitu, nativiſque affectionibus expreſſerat.

V. Quemadmodum vero plurima, quae in Epitome Phyſica, aliiſque Libris explicaverat Plutarchus, in quinque Placitorum Libros tranſtulit; ita quoque nonnulla, quae in quinque Libris iſtis preſſius, atque obſcurius expreſſa fuerant, in Libris aliis expoſuit, qui in Lampriae Catalogo num. 60. inſcribuntur: Στρωματεῖς ἱστορικοὶ, ποιητικοὶ ξβ'. *Stromatei*, *Hiſtorici*, *Poetici* LXII. Vbi Fabricius adnotavit in Codicibus aliis legi ξϛ. LXVI. Eiuſmodi Stromatum Libros citavit Euſebius *De praepar. Evangel. Lib. I. c.* 4. *&* 5. atque exinde varia Philoſophorum Placita de Telluris figura exſcripſit, quae multo contractius in Lib. III. de Placitis cap. 10. occurrunt. Hinc Operis titulum in Lampriae Catalogo mutilum, ac imperfectum eſſe putaverim; quod nimirum Libri illi non *Hiſtorici* ſolum, ac *Poëtici*, ſed *Philoſophici* quoque, ac *Phyſici* fortaſſe fuerint, ut in iis Plutarchus commode, opportuneque de Telluris figura diſſerere, variaſque de illa Philoſophorum opiniones complecti poſſet. Ac plurimus profecto ſplendor in definienda eiuſmodi Librorum ſerie, ac varietate haberetur, ſi rite coniici, vel definiri etiam poſſet, quo quiſque ordine, ac tempore conſcriptus eſſet, verumque tempus oſtendi, quo quinque Placitorum Libri prodierunt. Sed haec obſcura prorſus, & incomperta eſſe debent; quum nulla omnino lux, aut ex Plutarcho, aut e Scriptoribus aliis affulgeat. Illud unum perſpicuis, certiſque characteribus deprehendiſſe videor, quod hi Placitorum Libri ante annum V. C. 843. ſive Chr. 90. exarati non fuerant. Etenim Plutarchus ipſe Libro III. c. 2. ubi de Cometis, aliiſque id genus diſſerit, *Boethi* quoque ſententiam exponit, qui emphaticas ſpecies illas non aliud, quam *laxati, rarioriſque aëris apparentiam*, eſſe dixit. At Boethus ille, quem Plutarchus in *Sympoſ. Lib.* VIII. *qu.* 3. & in Libro *de Pythiae Oraculis* diſſerentem inducit, adoleſcens adhuc tum Geometriae, tum Sophiſticae artis ſtudiis addictus erat, moxque ſenior Philoſophiam amplexatus Epicuri caſtris nomen dedit. Itaque, quum Boethum, una cum Ammonio iam tertium Athenis Praetore, adeoque ſuperſtite, ac ſene Philoſophiae nuper addictum, & loquentem inducat; idque circa quadrageſimum Plutarchi annum contigiſſe videatur, Plutarchus neque celebrem iam Boethi opinionem memorare, neque Libros Placitorum ci-

citius exarare poterat. At ſerius etiam id contigiſſe ex Plutarchi Libro *de Pythiae Oraculis* inferri poteſt, ubi Boethus ipſe loquens exhibetur. Liber autem ille Traiano iam imperante exaratus fuit, ut optime coniecit Rualdus; iis nimirum temporibus, quibus languente iam Oraculorum fama, ac celebritate, novum ipſis ſplendorem addere, aut certe veterem dignitatem aſſerere Ethnici conabantur, quod poſt Traiani Caeſaris initium, adeoque annum Chr. 98. V. C. 851. contigiſſe debuit.

VI. Quanta vero Librorum eiuſmodi, vel Plutarchiani Operis utilitas, atque praeſtantia eſſe debeat, non ex perſpicuis ſolum Euſebii, Cyrilli, aliorumque teſtimoniis antea laudatis apparet; ſed ex ipſo quoque argumento facile deduci poteſt. Vt enim mittam plurimas, & diſsidentes adeo Veterum Philoſophorum ſententias in illis nativo quodam ordine diſpoſitas, ac expreſſas videri, quae ex variis diſiectiſque Libris inquirendae fuerant, ut facile intelligi deprehendique poſſet quid de quaque re illuſtriores Philoſophi exiſtimarint, ſententiae plurimae in Libris ipſis expoſitae reperiuntur, quae vix, ac ne vix quidem aliis ex fontibus hauriri poſſent; quum integra Scriptorum illorum Opera prorſus exciderint. In ſententiis illis recenſendis, aut invicem conferendis eximia quaedam voluptas in nobis exoritur, ubi variam Philoſophorum indolem, cogitandi vim, explorandaeque Naturae methodum contemplamur; praeſertim vero plurimis in locis aperte conſpicimus veteres Philoſophos illos a primis uſque temporibus mira prorſus ſolertia, ac felicitate veras effectuum quorumdam cauſſas inveſtigaſſe; eamque prorſus illorum originem oſtendiſſe, quae nuperis deinde temporibus recepta, atque mirifice probata fuit: ut proinde plurima Phyſicorum Placita, quae nunc primum affulſiſſe, atque a recentioribus inventa fuiſſe putantur, veteribus etiam perſpecta, ac tradita videantur. Itaque maximo optimoque iure Fabricius optare ſe dixit, ut hi Placitorum Libri, quemadmodum alii quoque aureoli Plutarchi Libelli, *ſeparatim exſtarent excuſi in iuvenum uſus; neque Voluminum magnitudine fieret, ut Scholis omnibus, & iuvenum fere Muſeis exulet Plutarchus*. Quamvis enim *Moralia*, ut inſcribi iam ſolent, Plutarchi Opera, adeoque Placitorum Libri latine redditi frequentius occurrant; graecus tamen ipſorum textus vix, ac ne vix quidem, niſi in ingenti univerſorum Operum collectione, occurrit; ut proinde verus Plutarchi ſenſus ipſius praeſidio facile intelligi, pravaeque Interpretum opiniones corrigi non poſſint.

VII. Ac Graece quidem & Latine hi Placitorum Libri ſeorſim a ceteris Plutarchi Operibus ex Budaei verſione prodierunt apud Herva-

va.

Digitized by Google

vagium Baſileae anno 1531. in 4. ut Fabricius obſervavit; ſed exemplaria illa vix ullibi reperiuntur, eademque mihi ceteras omnes Plutarchi interpretationes, atque editiones undique conquirenti invenire non licuit. Ita propemodum rara eſt eiuſdem Operis editio Pariſiis iterata apud Bogardium anno 1544. quae, licet a Fabricio omiſſa fuerit, in quibuſdam tamen Bibliothecarum indiculis obſervatur; quemadmodum in ipſis etiam latina Operis huius editio iam inde ab anno 1505. Pariſiis apud Ioannem Petit facta memoratur. Atque hanc principem ſane editionum omnium, quae cum Latina Budaei verſione prodierint, fuiſſe putaverim; quum ipſius Epiſtola, qua Plutarchum a ſe Latine redditum Germano Ganeio Parlamentari Conſiliario, ac Bellovacenſis Eccleſiae Decano conſecravit, Kalendis Ianuariis anni 1502. exarata fuerit. Haec ipſa Budaei interpretatio iterum cum ceteris Plutarchi Moralibus Venetiis anno 1509. fol. edita fuit; quemadmodum in Baſilecnſi Plutarchi editione anni 1542.& 1560. a Frobenio & Epiſcopio curata, ſimulque in nitidiſſima editione, quam Pariſiis anno 1572. Henricus Stephanus abſolvit, iterum excuſa fuit; quamvis Fabricius Libros de Placitis Philoſophorum a Iano Cornario latine redditos eſſe teſtetur. Proxime poſt editas Budaei interpretationes, novam aliam aggreſſus eſt Guillelmus Xylander, quae latine ſolum lucem adſpexit anno 1571. iterumque 1579. & 1592. ſimulque cum graeco textu Francofurti anno 1620. moxque elegantiſſime typis regiis Pariſiis anno 1624. edita fuit, additis ubique Henrici Stephani, & Xylandri ipſius adnotationibus. Poſtremam Operis huius interpretationem latinam adornavit Hermannus Cruſerius, eamque Baſileae anno 1573. edidit; quamvis editionis huius mentionem accuratiſſimus Fabricius praeterierit. Quemadmodum vero ſingula Plutarchi opera ex Graecis codicibus, quos accurate conſuluit, gallice reddidit Iacobus Amiotus; ita quoque Philoſophorum Placita perſpicue accurateque interpretatus eſt; ciuſque pulcherrima interpretatio annis 1567. 1574. 2579. 1613. & 1616. excuſa fuit. Ex Italis autem unus, quod noverim, Marcus Antonius Gandinus quinque Placitorum Libros italice reddidit, qui Venetiis anno 1614. prodiere; quamvis Fabricius in contexenda Interpretum, ſeu verſionum ſerie hanc omiſerit. Anglicam, Hiſpanam, Germanicam paraphraſes a doctis Viris adornatas praetereo, quippe quum illas conſulere non potuerim; Germanicam vero neque intelligere profecto poſſem.

VIII. Itaque mihi latinas quidem Budaei, Xylandri, Cruſerii, Gallicam vero Amioti, Italicam Gandini interpretationem evolvere, conſulere, imitari ſubinde libuit; ſeb uberior tamen ſplendor ex Amioto

to ſolum, & Xylandro plerumque in obſcurioribus locis affulſit. Etenim, nequidquam de inepta Gandini paraphraſi hic loquar, quam ille non ex Graeco, ſed ex Latino ſolum, Plutarchi codice, atque infeliciter ille quidem, & abſurde concinnavit. Cruſerii interpretatio, quamvis a ceteris aliquando diſſideat, longe tamen illis inferior eſſe conſpicitur; licet ipſius paraphraſis, qua Parallela, ſive Vitas a Plutarcho editas latine reddidit, *ob elegantiam, & facilitatem*, inquit Fabricius, interpretationi Xylandri praeferatur. Budaeus autem ingenue modeſteque fatetur *in emendando exemplari Graeco exſudandam ſibi laboris partem non contemnendam fuiſſe; quippe quod unicum nactus erat, literis iam exoleſcentibus*. Ingenue quoque modeſteque fatetur ſe interpretationem illam brevi temporis ſpatio abſolutam, veluti primum ſtudiorum ſuorum ſpecimen, edidiſſe ita Germanum Ganeium alloquens:

Accipe primitias noſtrae, Germane, Minervae,
Nare, ſed infeſta ne, precor, ipſe legas.
Egerit egregie mecum fortuna, cavere
Si potui culpam, gloria nulla licet.
Gloria quaeretur forſan, limatior olim
Si ſtylus evadet, Parca nec invideat.

Denique teſtatur quod ſibi *colligenda, corrogandaque ex non paucis auctoribus iiſque claſſiariis latina verba fuerunt non facile cuilibet obvia*; ex quo ſane delicatiori latinorum verborum delectu, & obſoletis interdum, ambiguis, obſcuriſque vocibus, quae ab illo uſurpantur, non mediocris ſubinde perplexitas in ipſius interpretationem manavit. Si tamen naevos iſtos ſuſtuleris, pluresque interdum voces, ac periodos ſuppleveris, quas Budaeus interpres omiſit, fortaſſe quod in graeco ipſius codice minime exſtarent, Budaei interpretatio graeco textui accurate reſpondet, eamque prorſus graecae linguae peritiam in Budaeo adhuc adoleſcente demonſtrat, qua aetate grandior, miraque eruditionis copia ſpectatiſſimus maxime excelluit. Budaeo ſplendidam hanc facem praeferente facile profecto fuerat Xylandro Libros ipſos latine reddere; quum praeſertim ipſe tum ex manuſcriptis Codicibus, tum ex Aldina veteri editione, tum ex Euſebio praeſidium ſibi comparaſſet. Liberior tamen alicubi ipſius interpretatio, ſenſus potius aliquando, quam Plutarchi verba, exponit; ac interdum etiam, ubi verborum vis, aut ſenſus obſcurior videretur, divinando potius, quam interpretando, Auctoris mentem expreſſit. Ceteris omnibus caſtigatior, longeque accuratior Amiotus; qui, quamvis uberius alicubi, atque explicatius Plutarchi ſenſum expoſuerit, plura tamen ipſius lo-

loca, quae perplexa fuerant, coniecturis illuſtrans ita ſupplevit, ut ad Auctoris mentem propius acceſſerit. Eximia vero ac praeſtantiſſima interpretatio partim Amioti ipſius diligentiae, partim Turnebi doctrinae adſcribi debet; cuius conſilio ſuffragioque in obſcurioribus locis Amiotum adiutum fuiſſe teſtatur Fabricius, variiſque in locis graecum Plutarchi textum ab Amioto, facem fortaſſe Turnebo praeferente, emendatum fuiſſe obſervavit. Atque iſta quidem breviſſime de variis Scriptoribus, qui haec Plutarchi Opera qua interpretando, qua corrigendo, qua variis adnotationibus illuſtrando adornarunt; non modo, ut praeclara ipſorum merita oſtenderentur; verum etiam ut ea, qua par eſt, modeſtia, honeſtate, gratique animi ſenſu indicarem quibus praeſidiis, Auctoribus, & exemplis in hac eiuſdem Operis interpretatione profecerim.

IX. Qua vero de cauſſa de hoc ipſo Plutarchi Opere iterum latine reddendo, ac illuſtrando cogitaverim, quidque in illo iterum excudendo, ornandoque praeſtiterim breviſſime exponam; ut univerſa demum methodus, & ratio oſtendatur, qua clariſſimo huic, & eximio Scriptori novam quamdam uberioremque lucem affundi poſſe putavi. Itaque, quum e re futurum eſſe intelligerem ſi graecus Plutarchi textus iterum minori forma, ac ſeorſim excuſus Eruditorum manibus tereretur, illum Henrici Stephani fidem, & exemplar ſequutus, accurate expreſſi. Deinde vero, cum nulla ex latinis interpretationibus, quae iam pridem editae fuerant, accurate Plutarchi veterumque Phyſicorum mentem exprimere videretur, ſatius, atque opportunius exiſtimavi ſi novam, melioremque proponerem, quae Plutarchi verbis preſſius inſiſteret. Itaque verbum fere verbo reddere ſum conatus; quum optime intelligerem, atque Xylandri inprimis exemplo deprehendiſſem in hoc ſcribendi genere & argumento, ſi verbum aliquod temere Scriptoris verbis adiungatur, univerſam fere ipſius ſententiam perturbari; ut merito ſubinde haerere, atque ambigere quis poſſit an ſenſus ille Plutarchi verbis expreſſus, an vero potius ab interprete conceptus videatur. Ne tamen latina interpretatio graecis ita vocibus reddendis adſtricta, obſcurior aliquando, aſperior, minuſque concinna fieret, nonnulla ſubinde verba interſerui quibus illa concinnior, & clarior efficeretur; ſed haec tamen italico, ut inquiunt, charactere exprimenda curavi, ut repente intelligi poſſet quid a Plutarcho ipſo traditum, quid ab interprete adiectum fuerit. In qua quidem interpretandi ratione doctiſſimos Viros illos auctores duceſque ſum ſequutus, qui hac ipſa methodo Ariſtotelis Opera reddidere, ut in nitidiſſima ipſius editione Pariſiis a Du-Valio curata anno 1654. conſpicitur. Quum vero propoſitum mihi foret verum Plutarchi, adeoque vete-

rum

rum Philoſophorum ſenſum, quorum ille placita preſſius ubique, contractius, & obſcurius complectitur, exponere, ſingulas illorum ſententias ex melioribus fontibus aliis haurire volui; ex ſingulis nempe Philoſophorum ipſorum Libris, ſi quidem ſupererant, aut certe ex Empirico, Laertio, Ariſtotele, Cicerone, aliiſque pluribus, qui veteres Phyſicorum ſententias fuſius, & accuratius expreſſere; aut ex ipſo denique Plutarcho, qui in Libris aliis pleraque Philoſophorum placita fuſius deſcripſit. Denique, quum maxima horum Librorum pars a Galeno in *Hiſtoria Philoſophica*, ab Euſebio in *Praeparatione Evangelica*, a Stobaeo in *Eclogis Phyſicis* exſcripta fuerit, ut ſuperius eſt obſervatum; ſingula Plutarchi loca, integrumque textum cum Euſebii, Galeni, Stobaei textu contuli, ut inde lectionum varietatem, & quidquid etiam illuſtrando, corrigendo, reſtituendoque Plutarchi textui conferre poterat, accuratiſſime excerperem. Quantum vero ſplendoris, atque praeſidii in plurimis Plutarchi locis illuſtrandis explicandiſque ex eiuſmodi collatione ſim conſequutus, facile profecto intelliget, quicumque breves adnotationes illas inſpexerit, quas ſingulis Plutarchi Capitibus ſubieci; quum mutilos aliquando, & hiulcos Plutarchi textus ſuppleverim, depravatos emendaverim, obſcuros atque perplexos opportune illuſtraverim. Neque ſolum Galeni, Euſebii, & Stobaei loca opportune ſubieci; ſed interdum etiam ex Scriptoribus aliis ea teſtimonia protuli, quae Plutarchi verbis illuſtrandis, aut confirmandis conferre plurimum videbantur; cetera tamen, quae plurima ex Lipſio Gaſſendo, Stanleio proferri poterant, diſſimulans; ne novam potius Placitorum Collectionem contexere, quam Plutarchi Libros exponere viderer.

X. Id vero potius illuſtrando Plutarchi Operi, variiſque Philoſophorum Placitis ab ipſo memoratis uberius adhuc, & accuratius exponendis conferre cenſui; ſi in ipſo veluti Operis huius limine Philoſophorum omnium ſeriem ita contexerem, ut ipſorum aetas meliori, quo poterat, ordine oſtenderetur. Ita nimirum explorata iam, nitideque definita Philoſophi alicuius aetate, facile opinionis etiam antiquitas inferri poterat, quae ab illo propoſita, vel probata fuit; adeoque intelligi quis alteri in explicanda rerum natura praeluxerit; qua temporum ſerie melior, & accuratior in dies Phyſicae cognitio prodierit, quam denique antiquae opiniones aliquae cenſeri debeant, quae licet a recentioribus Philoſophis inventae videantur, a Plutarcho tamen expoſitae, atque a Veteribus traditae fuerant, quod fuſius a me tamen, & opportunius Diſſertatione II. univerſo huic operi ſubiecta demonſtrabitur.

SYL-

Digitized by Google

SYLLABVS PHILOSOPHORVM
QVORVM PLACITA
A PLVTARCHO PROFERVNTVR.

ALcmaeon *Crotoniata* adoleſcens adhuc Pythagoram iam ſenem audiviſſe fertur a Iamblicho *in vita Pythagorae* c. 23. & Ariſtotele *Metaphyſ. I. c.* 5. omniumque primus ex Laërtio *Libro VIII. ſ.* 83. de naturalibus rebus ſcripſit, & de medicis etiam rebus plura reliquit. Olympiade 65. floruiſſe dicitur. De illo Fabricius *Lib. II. c.* 13. *pag.* 491. & Stanleius *Par. VIII. pag.* 823.

Anaxagoras *Clazomenius* anno 1. Olymp. 70. natus, anno 1. Ol. 75. Athenas conceſſit, ibique 30. annis moratus eſt. Lapidem e caelo caſurum anno 2. Ol. 78. praedixerat, eumque lapidem in Aegos potamum anno 4. eius Ol. decidiſſe ſcribit Euſebius, quamvis in Oxonienſi Chronico caſus ille ad annum 4. Ol. 77. referatur. Anno 3. Ol. 82. Athenis Lampſacum migravit, ibique anno 1. Ol. 88. e vivis exceſſit, non autem 78. ut ſcribit Laërtius, quum Socrates, Laërtio ipſo teſte, Anaxagoram audiverit. De Anaxagora Fabricius *Lib. II. c.* 33. *pag.* 813. & fuſe Stanleius *Par. II. pag.* 100.

Anaximander *Mileſius* natus eſt anno 3. Ol. 42. quum Laërtius *Lib. II. ſeg.* 2. ipſum anno 2. Ol. 58. ſexageſimum quartum aetatis annum egiſſe, paulloque poſt obiiſſe dicat. Zodiaci obliquitatem deprehendiſſe dicitur Ol. 50. Ad Olympiadem tamen 68. perveniſſe debuit, ut Anaximenes ipſum audire potuerit. De illo Fabricius *Lib. II. c.* 23. *pag.* 814. & Stanleius *Par. II pag.* 96.

Anaximenes & ipſe *Mileſius*, Anaximandri *ſodalis*, a Simplicio, *diſcipulus* a Cicerone vocatur. Quamvis a Suida Ol. 55. & ab Euſebio Ol. 56. anno 2. floruiſſe dicatur, Apollodorus tamen apud Laërtium teſtatur ipſum natum fuiſſe Ol. 63. Videndus Fabric. *Lib. II. c.* 23. *pag.* 815. & Stanleius *Par. II. pag.* 98.

Antipho. Tredecim, qui hoc ipſo nomine vocati fuerint Ionſius *Lib. IV. de Scriptoribus Hiſtor. Piloſoph.* enumerat, quos tamen Fabricius *Lib. II. c.* 26. *pag.* 886. ad novem revocari poſſe putavit. Inter illos tamen tres ſolum occurrunt, qui de Phyſicis ſcripſiſſe videantur, ut ipſorum Placita hic a Plutarcho laudari poſſint. Itaque Antipho quidam Sophiſta ab Ariſtotele memoratur *Lib. II. Phy-*

ſic. c. 1. & *Lib. I. c.* 2. & *Elench. c.* 10. ubi ipſius opinionem de Circuli quadratura, & rerum ortu proponit. Antiphon alius *Athenienſis* Oneirocrita ſomniorum coniectator, praeſtigiator a Suida, Cicerone *II. de Divinat. c.* 20. *&* *c.* 51. aliiſque pluribus nominatur, qui Socratis aemulus, ac adverſarius a Laertio dicitur *Lib. II. ſeg.* 46. Denique Antipho alius ab Athenaeo *Lib. XIV. c.* 17. citatur, qui Georgica edidit. Si Plutarchus *Antiphontis* nomine horum aliquem deſignavit, facilius, opinor, primum indicavit.

ARATVS *Solis*, ſive ut alii putant, *Tarſi*, in Cilicia natus Athenis diu Philoſophiam coluit, moxque una cum Perſeo Stoico in Macedoniam conceſſit, ibique Antigono regi carus, vitam finivit. Itaque, quum Antigonus ab anno 3. Ol. 125. ad ann. 1. Ol. 133. Macedoniae regnum occupaverit, Arati aetas hinc facile definitur. Vid. Fabricius *Lib. III. c.* 18. *p.* 451.

ARCHELAVS *Athenienſis*, ſive *Mileſius*, primus Ionicam Scholam Mileto Athenas tranſtuliſſe dicitur, fortaſſe quod Anaxagora Lampſaci florente Athenis ipſe docuerit. Itaque Athenis circa Ol. 82. floruit. Vid. Fabricius *Lib. II. c.* 23. *pag.* 815. & Stanl. *Part. II. pag.* 108.

ARISTARCHVS *Samius*, Cleanthis Stoici temporibus floruit, a quo violatae religionis accuſatus fuit quod Telluri motum concederet. Itaque, quum Cleanthes Ol. 129. Zenoni Stoico in ſchola ſucceſſerit, ea aetate Ariſtarchus fortaſſe Cleanthe iunior vixiſſe debuit. Vid. Fabricius *Lib. III. c.* 5. *pag.* 89.

ARISTOTELES *Stagiris* in Macedonia natus anno 1. Ol. 99. Athenis Platonem anno 1. Ol. 103. audire coepit; eoque defuncto anno 1. Ol. 108. in Macedoniam Alexandri praeceptor conceſſit. Ol. III. anno 2. Philippo mortuo Athenas reverſus tredecim annos in Lyceo docuit. In Chalcidem Euboeae ſeceſſit anno 1. Ol. 114. ibique anno 3. eiuſdem Olympiadis annos natus 63. e vivis exceſſit. Haec, aliaque plura ad Ariſtotelis aetatem ſpectantia accuratius expoſui in Faſtis Atticis Tomo II. pag. 26. Vid. Fabricius *Lib. III. c.* 6. *pag.* 107. & Stanleius *Par. V. pag.* 410.

ASCLEPIADES *Pruſiade*, vel, ut antea dicebatur, *Cio* Bithyniae urbe natus, oratoriam primum, mox medicam artem excoluit. Pompeii magni temporibus floruit, eoque medico uſus eſt Cicero, ut ipſe teſtatur, *Lib. I. de Oratore c.* 14. Vixit annis 150. Videndus Fabricius *Lib. VI. c.* 9. *pag.* 87.

Aſclepiades alter Galeno memoratus, Neronis proximorumque Caeſarum aetate floruit; quemadmodum C. Calpurnius Aſclepiades

Pru-

Pruſa ad Olympiam oriundus Traiani temporibns vixit, natuſque anno V. C. 840. ſeptuagenarius interiit. Fabricius *ibidem pag.* 90. Itaque ambiguum plane, quem ex Aſclepiadis iſtis deſignet Plutarchus ubi variis in locis Aſclepiadis opiniones exponit; quum uterque de rebus medicis Libros ibi a Fabricio recenſitos ediderit.

Berosvs *Babylone* natus, in Inſula, ac Vrbe Coo, Aſtrologiam exercuit. Athenis illi ſtatuam inaurata lingua ob divinas eius praedictiones poſitam refert Plinius *Libro VII. c.* 37. Alexandri Magni, ac Ptolomaei Philadelphi temporibus floruit; adeoque ad Ol. 125. perveniſſe debuit. De Beroſo Fabricius *Lib. III. c.* 20. *pag.* 516.

Boethvs. Adoleſcens adhuc Sophiſticam artem exercuit; moxque Geometriae ſtudiis addictus Epicuri ſententiam in Philoſophia defendit ex Plutarcho *Sympoſ. Lib. VIII. qu.* 3. dum adhuc Ammonius tertio Athenis Praetor floreret. Ita Plutarchus illum in Libro *de Pythiae Oraculis* ex Epicuri ſententia differentem inducit. Itaque Traiani, atque Hadriani temporibus floruiſſe videtur, ut in Plutarchi vita obſervavi.

Callimachvs *Cyrene* primum, in qua natus, tum Alexandriae floruit Philadelphi, ſimulque Evergetis aetate. Itaque quum Evergetes anno 2. Ol. 133. Philadelpho patri ſucceſſerit, Callimachus ad illa tempora referri debet. Fabricius *Lib. III. c.* 19. *pag.* 479.

Cleanthes ex *Aſſo* Lyciae urbe *Aſſius* vocatus Zenoni Citieo, quem undeviginti annos audiverat, ſucceſſit Ol. 129. Quum ex Laërtio quidem 80. ex Luciano vero 99. annos vixiſſet, Scholam Chryſippo reliquit. Vid. Stanleius *Par. VII. pag.* 643. & Fabricius *Lib. III. c.* 15. *pag.* 394.

Crates Mallotes ex *Pergamo* oriundus, Romam ab Attalo rege circa Ol. 143. ablegatus, Panaetium erudivit. Quamvis Grammaticus foret, Stoicis tamen Philoſophis accenſetur a Suida, Panaetiique praeceptor a Strabone vocatur. De illo Fabricius *Lib. III. c.* 15. *pag.* 402.

Chrysippvs *Solenſis* e Cilicia, aliquando tamen *Tarſenſis* vocatus, quod ipſius pater Tarſo Solos migraſſet, Cleanthi in Schola ſucceſſit, obiitque annos natus 73. Ol. 143. De illo Stanleius *Par. VII. pag.* 646. & Fabricius *Lib. III. c.* 15. *pag.* 392.

Demetrivs. Quamvis Philoſophi plures hoc ipſo nomine vocati fuerint, quum tamen Plutarchus Demetrii huius nomen cum Leucippi, Metrodori, & Epicuri nomine coniunxerit, ipſorumque ſingulis opinionem de infinito atomorum numero adſcripſerit, nullus dubito quin hic Plutarchus Demetrium *Laconem* Protarchi diſcipu-

lum deſignaverit, qui a Laërtio *Lib. X. ſeg.* 26. itidemque a Strabone *Lib. XIV.* & Empirico *Hypoth. Lib. III. c.* 17. memoratur. Quum Epicurum audiverit, facile ad Ol. 130. referri ille poterit.

DEMOCRITVS *Abderita*, quamvis ab aliis *Mileſius* dicatur, ex Apollodoro quidem, cui inhaeret Stanleius, natus eſt Ol. 80. ex Thraſyllo autem, quem ſequitur Petavius, anno 3. Ol. 77. Certe *Diacoſmum* ſe ſcripſiſſe dicit 730. annis a Troia capta, quod ex Eratoſthenis calculo in Ol. 84. incideret; a Fabricio vero *pag.* 805. Democritus ipſe prorſus immerito ad annum 2. Ol. 79. revocatur, quo nondum ille natus erat, aut certe vix decimum aetatis annum agebat. Leucippum, & Anaxagoram audivit; cum Archelao, & Oenipode verſatus, & apud Aegyptios, aliaſque Gentes ad annum uſque octogeſimum peregrinatus eſt. Laërtius illi 100. Phlegon 104. Lucianus 108. Hipparchus 109. aetatis annos illi concedit. Itaque poſt Olymp. 102. obiiſſe debuit. De illo Fabricius *Lib. II. c.* 23. *pag.* 802. Stanleius *Par. X. pag.* 885.

DIAGORAS *Melius* Democriti ſervus, & auditor. Atheiſmi aſsertor a pleriſque dicitur, eiuſque impietatis poenas evaſurus Athenis profugit. Ol. 91. De illo Fabricius *Lib. II. c.* 23. *pag.* 817.

DICAEARCHVS *Meſſanae* in Sicilia natus, Ariſtotelis auditor, adeoque aetate fere ſuppar fuit. Geographicas Graeciae Tabulas, quas Theophraſto inſcripſerat, ille moriens in teſtamento memoravit apud Laërtium Lib. V ſ. 51. Itaque facile anno 3. Ol. 123. qua Theophraſtus obiit, Dicaearchus iam e vivis exceſſerat. Videndus Fabricius *Lib. III. c.* 11. *pag.* 295. & Dodvellus *Diſſert. de Dicaearcho* §. *VI. & VII.*

DIOCLES a Plutarcho laudatus non alius fortaſſe fuit, quam Diocles *Caryſtius alter Hippocrates* appellatus, qui poſtremis Antigoni Gonatae temporibus floruit, adeoque Zenoni Stoico coaevus circa Ol. 126. vixiſſe debuit. De hoc Fabricius *Lib. VI. c.* 7. *pag.* 583. Diocles tamen alter Stratonis Phyſici auditor, eiuſque teſtamenti curator memoratur a Laërtio *Lib. V. ſeg.* 62. Is etiam Medicam artem profeſſus circa Ol. 130. floruiſſe videtur. Fabricius huius meminit *Tom. III. pag.* 569.

DIOGENES ex *Seleucia* Babyloni proxima fuit, adeoque *Babylonius* etiam vocatus eſt. Vna cum Carneade, & Critolao Athenienſium Legatus Romam venit anno V. C. 598. Cicero, qui *De Off. III. c.* 12. eum *magnum*, *& gravem Stoicum* appellat, ipſum diu vixiſſe affirmat in *Catone*. De hoc Stanleius *Par. VII. pag.* 655. & Fabricius *Lib. III. c.* 15. *pag.* 402.

Dio-

Diogenes alter *Apolloniates* Anaximenis auditor fuit ex Laërtio, atque a Sidonio *Anaxagora collega iunior* vocatur. Plura de Natura, de Mundo, aliiſque ſcripſit; nulluſque dubito quin Plutarchus hunc deſignaverit. Fabr. *Lib. II. c.* 23. *pag.* 817.

Ecphantvs Pythagoricae Sectae alumnus *Crotoniata* fuit, atque ab Ecphanto *Syracuſano* diſtingui ſolet, qui apud Origenem in *Philoſophumenis*, & Stobaeum in *Eclogis Phyſicis pag.* 48. laudatur. Stobaeus ipſe in Eclogis Ethicis *de Regno*, & Iamblichus *in Vita Pythagorae c.* 36. Ecphanti meminit. Vid. Fabricius *Lib. II. c.* 13. *pag.* 501. Quamvis autem ipſius aetas incerta ſit, Architae tamen, Timaei, & Philolai temporibus vixiſſe ille debuit, adeoque Olympiadem 100. attigiſſe.

Empedocles *Agrigenti* in Sicilia natus anno 4. Ol. 76. Parmenidis aemulus, atque Architae auditor fuiſſe dicitur. Pythagoram quoque iam ſenem ab illo auditum fuiſſe nonnulli memorant; quorum utrumque temporum rationi repugnat. Annos natus 60. ſive 77. ſive 109. e vivis exceſſit. De Empedocle Fabricius *Lib. II. c.* 12. *pag.* 473. & Stanleius *Par. VIII. pag.* 811.

Ephorvs *Cumanus*, Iſocratis diſcipulus, adeoque Ariſtoteli coaevus. Libros edidit, quibus 750. annorum hiſtoriam complexus eſt definens in viceſimo Philippi Macedonis anno, hoc eſt 1. Ol. 110. poſt quem, ut videtur, e vivis exceſſit. De illo Voſſius in *Hiſt. Graec. Lib. I. c.* 7. & Fabr. *Lib. II. c.* 26. *pag.* 901.

Epicvrvs *Athenis* ex Gargetto Atticae Populo anno 3. Ol. 109. ſeptimo Gamelionis die natus eſt. Quartodecimo aetatis anno Philoſophiae ſtudiis addictus Democritum impenſe coluit. Poſtquam in Samo, Tei, Colophone, alibique verſatus eſſet, anno 2. Ol. 118. Athenas reverſus in hortis docere coepit. Obiit anno 2. Ol. 127. decimo Gamelionis die. Vid. Fabricius *Lib. III. c.* 33. *pag.* 803. & Stanl. *Par. XII. pag.* 924.

Epigenes *Byzantius* Aſtrologiae ſtudiis apud Chaldaeos operam dederat, ut teſtatur Plinius *Lib. VIII. c.* 56. qui ipſum *auctorem gravem inprimis* appellat. A Seneca quoque *Nat. Quaeſt. Lib. VII. c.* 3. & Cenſorino laudatur. Quamvis ipſius aetas incerta ſit, antiquioribus tamen Aſtronomis accenſeri ille debet. De illo Fabr. *Lib. III. c.* 5. *num.* 8.

Erasistratvs *Iulietes* ex Inſula Ceo, Theophraſti quidem auditor, Stratonis vero Phyſici praeceptor fuit ex Laërtio *Lib. V. ſeg.* 61. Seleuci Regis, eiuſque filii Antiochi aetate floruit, hoc eſt anno 4. Ol. 124. qua Seleucus moriens Antiocho regnum reliquit. Fabric. *Lib. III. c.* 11. *pag.* 300. & *Lib. VI. c.* 9. *pag.* 151.

Era-

Digitized by Google

Eratosthenes *Cyrene* in Lybia natus anno 1. Ol. 126. mira omnigenae eruditionis gloria floruit. A Ptolemaeo Evergete, quem anno 4. Ol. 139. obiiſſe in *Agoniſtic. Diſſert. pag.* 64. demonſtravi, Alexandrinae Bibliothecae praefectus fuit, ibique anno 1. vel 3. Ol. 146. obiit; quum Lucianus illi 82. alii 80. aetatis annos adſcribant. Vid. Fabricius *Lib. III. c.* 18. *pag.* 471.

Evdoxvs *Gnidius* Archytae Tarentini, & Platonis etiam auditor floruiſſe dicitur a Laertio *Lib. III. ſeg.* 77. circa Ol. 103. Fabricius *Lib. III. c.* 5. *pag.* 85. & Stanleius *Par. VIII. pag.* 825.

Evhemervs a Plutarcho *Tegeates*, a Polybio *Meſſenius*, ab Arnobio *Agrigentinus* vocatus, Deorum Hiſtoriam ex Epigrammatis, quae in ipſorum Templis ſupererant, collegiſſe dicitur, ut illos mortales homines, non Deos, fuiſſe demonſtraret. Hinc ille ceteris Atheis accenſetur; eiuſque Librum latinis verſibus Ennius reddidit. Caſſandri Macedonum regis aetate vixit, qui regnare coepit anno I. Ol. 114. De illo Voſſius in *Hiſtor. Graec. Lib. I. c.* 11.

Evpirides ex *Phyle* quidem Atticae populo oriundus fuit, Salamine tamen eodem ipſo die natus eſt, quo Athenienſes navali praelio Perſas ſuperarunt, hoc eſt 20. Boedromionis die anno 1. Ol. 75. quamvis ipſius nativitas in Oxonienſi Marmore ad annum 4. Ol. 73. referatur. Duodeviceſimo aetatis anno ab Anaxagora diſcedens Tragoedias ſcribere incoepit. Apud Archelaum Macedoniae Regem obiit anno 3. Ol. 93. Siſyphus eius Tragoedia anno 1. Ol. 91. in ſcenam prodiiſſe dicitur, quam Aelianus *Var. Hiſtor. II. c.* 8. memoravit. De Euripide Fabricius *Lib. II. c.* 18. *pag.* 639.

Evthymenes *Maſſilienſis* Geographicae doctrinae gloria excelluit, adeoque inter veteres Geographos a Marciano recenſetur, atque ab Artemidoro, qui circa Ol. 169. floruit, laudatur. De illo Voſſius in *Hiſtor. Graec. Lib. III. pag.* 286. Fabricius *Lib. IV. c.* 2. *pag.* 37.

Heraclides *Ponticus* appellatus quod Heracleae in Ponto natus eſſet, Ariſtotelis auditor fuit ex Laert. *Lib. V. ſeg.* 86. adeoque circa Olymp. 110. floruiſſe debuit. De illo Fabricius *Lib. III. c.* 11. *pag.* 302.

Heraclitvs *Epheſius* Xenophanis, ac Hippaſi auditor fuiſſe dicitur. Floruit circa Ol. 69. ac ſexagenarius hydrope interiit. De illo Fabricius *Lib. II. c.* 23. *pag.* 799. Stanleius *Par. IX. pag.* 827.

Herodotvs in *Halicarnaſſo* Cariae urbe natus anno 1. Ol. 74. Thurios una cum Athenienſibus in coloniam profectus eſt anno 3. Ol. 83. annoque primo Ol. 84. Hiſtoriam ſcribere aggreſſus eſt. Quum Peloponneſiaci belli tempora attigerit, quod anno 1. Ol. 87. exar-

exarſit, ſaltem 52. annos vixiſſe debuit. De illo Fabricius *Lib. II c.* 20. *pag.* 695.

HEROPHILVS *Chalcedonius*, ſive *Carthaginenſis* Diodoro Crono coaevus, adeoque Ariſtoteli fere ſuppar, Anatomen, Medicamque artem egregie promovit. De eius Operibus fuſe Fabricius *Lib. VI. pag.* 187.

HIPPARCHVS ex Suida, & Strabone *Niceae* in Bithynia natus floruit ab Ol. 154. uſque ad Ol. 163. ut ex Ptolemaei *Libro II. & III.* Voſſius obſervavit. Ex Bithynia, ubi, Ptolomaeo teſte, in Libro *de inerrantium ſiderum apparentiis* Aſtronomicas obſervationes incoeperat, Rhodum migravit, ibique plures & accuratas obſervationes alias inſtituit, ut Ptolemaeus ipſe *Lib. V. Almag.* teſtatur; ut proinde *Bithynus* a *Rhodio* Hipparco immerito diſtinguatur. Egregia ipſius inventa libroſque recenſet Fabricius *Lib. III. c.* 5. *pag.* 94.

HIPPASVS *Metaponti*, ſive *Crotone* in Calabria natus, adoleſcens Pythagoram iam ſenem, Empedoclis inſtar, audiviſſe fertur. Nihil ſcriptis edidiſſe ille dicitur a Laertio *Lib. VIII. ſeg.* 7. De Hippaſo Fabricius *Lib. II. c.* 13. *pag.* 505. & Stanleius *Par. VIII. pag.* 124.

HIPPO *Rheginus*, quem alii *Samium*, alii *Metapontinum* dixere, inter Pythagoricos veteres enumeratur. Eius tamen aetas incerta eſt; niſi quod ille ante Ol. 100. floruiſſe videtur, quum ipſius Ariſtoteles meminerit. De illo Fabricius *Lib. II. c.* 23. *pag.* 819. Quandoquidem vero a Clemente Alexandrino, & Arnobio Hippon ipſe ideo *Melius* vocatur quod, Diagorae Melii inſtar, Deos negaret. Diagora ipſo aliquanto iunior, vel ipſi coaevus videtur; adeoque circa Ol. 90. floruerit.

HIPPOCRATES in Inſula *Coo* 27. Agriani menſis die anno 1. Ol. 80. natus maximam vitae partem in Theſſalia duxit. Athenienſes peſte perculſos anno 3. Ol. 87. liberavit; quumque aetatis anno 85. vel ut alii dicunt 90. aut 104. aut demum 109. exegiſſet, Lariſſae obiit. Videndus Fabricius *Lib. II. c.* 24. *pag.* 841.

HIPPONAX *Epheſius* a patria pulſus, Clazomenem migravit, unde *Clazomenius* alicubi nominatur. Hic Ol. 60. floruiſſe dicitur a Plinio *Lib. XXXVI. c.* 5. Hipponax etiam alius Grammaticus longe iunior ab Athenaeo laudatur *Lib. XI. c.* 8. Vtriuſque meminit Fabricius *Lib. II. c.* 15. *pag.* 582. Neutrius tamen Hipponactis mentionem a Plutarcho *Lib. V. c.* 7. factam eſſe putaverim; ibique *Hipponis* potius nomen legendum eſſe conieci.

LEOPHANES. Quamvis Fabricius *Lib. IV. c.* 11. inter Auctores a Plutarcho memoratos hunc etiam recenſuerit, fortaſſe tamen *Leophanis* no-

nomen aut in Plutarchi textum temere irrepſit, aut vitiatum eſt, ut ad *Librum V. c.* 7. obſervavi. Si vulgatum Plutarchi textum ſequamur, Leophanes ille Ariſtotele, adeoque Ol. 100. antiquior fuit, quum ab Ariſtole memoratus dicatur.

Levcippvs aut *Melius*, aut potius *Abderita* Zenonis quidem Eleatis, ac Meliſſi diſcipulus, Democriti vero praeceptor fuit ex Laërr. *IX. ſeg.* 30. Itaque circa Ol. 85. floruiſſe debuit. De illo Stanleius *Par. X. pag.* 884. & Fabricius *Lib. II. c.* 23. *pag.* 819.

Melissvs *Samo* oriundus, Parmenidis auditor, & Zenonis Eleate magiſter floruit circa Ol. 84. ex Laërtio *IX. ſeg.* 24. Videndus Fabricius *Lib. II. c.* 23. *pag.* 820. & Stanleius *Par. X. pag.* 880.

Metrodorvs *Lampſaci* natus eſt ex Strabone *Lib. XIII.* quamvis a Laërtio *Athenienſis* dicatur. Ita Epicuri praeceptoris veſtigiis inſtitit, ut a Cicerone *de Fin. II. c.* 28. *alter prope Epicurus* vocetur. Annos agens 63. moriens Epicurum ſuperſtitem reliquit ex Laërtio *X. ſeg.* 18. *&* 23. Itaque circa Ol 125. obierit. Vid. Fabricius *Lib. III. c.* 33. *pag.* 812.

Oecetes a Cicerone *Acad. IV. c.* 39. *Nicetas*, a Laërtio *Lib. VIII. ſeg.* 85. *Hicetas* vocatus, *Syracuſius* fuit, caeloque ſtante Tellurem moveri dixit.

Oenipodes *Chius* Aſtronomiae laude celebris in Graecia floruit circa Ol. 70. Cyclus ab illo inventus ante Metonis Enneadecaeteridem uſurpatus fuit; idque proxime poſt Ol. 75. contigiſſe Dodvellus exiſtimavit. Videndus eximius hic Auctor *Diſſert. V. de Cyclis pag.* 262. & Fabricius *Lib. II. c.* 13. *pag.* 512.

Parmenides *Eleates* Xenophanis, atque ut alii putant, etiam Anaximandri auditor floruit Ol. 69. quamvis in depravato Laërtii textu legatur 59. Ad Olympiadem 80. perveniſſe debuit, quum Socrates illum, Platone teſte, adoleſcens audierit. Vid. Fabricius *Lib. II. c.* 23. *pag.* 798. Stanleius *Par. X. pag.* 876.

Philolavs Archytae auditor, *Crotone* quidem editus eſt, ſed *Heracleae* tamen vitam duxit. Eius Libros Plato, qui ipſius videndi cupidus in Italiam advenerat, 400. aureis nummis ab heredibus redemit. Itaque, quum primum Platonis iter in Italiam anno 1. Ol 98. contigerit, ut in peculiari Diſſertatione oſtendi, Philolaus ad Olympiadem illam pervenit, ut optime proinde Laërtius *Lib. IX. ſeg.* 38. illum Democrito coaevum fuiſſe dixerit. De Philolao Fabricius *Lib. II. c.* 23. *pag.* 513.

Plato *Athenienſis* ex Colytto Atticae Populo, 7. Thargelionis die anno 3. Olymp. 87. natus eſt, ut peculiari Diſſertatione in Gorianis Symbolis demonſtravi. Anno 1. Ol. 98. Tarentum venit, ut Ar-

que Pythagoricos ibi florentes inviſeret. Mox Syracuſas conceſſit, iterumque Ol. 103. & anno 4. Ol. 104. in Siciliam rediit. Anno 1. Ol. 105. ex Sicilia redux Athenas reverſus eſt, ibique ineunte anno 1. Ol. 108. e vivis exceſſit. Platonis vitam Stanleius *Par. IV. pag.* 179. & Fabricius *Lib. III. c.* 1. *pag.* 1. expoſuit; quos variis in locis corrigendos eſſe obſervavi.

Polybus, vel ut alii vocant, *Polypus*, ac *Polybius*, Hippocratis auditor, ac gener fuit. Ipſi liber ille tribuitur, qui inter Hippocratis Opera inſcribitur *de Natura hominis*, quemadmodum Ariſtoteles in *Hiſtor. Animal. Lib. III. c.* 3. quaedam ex Polybi Libro *de victus ratione* citavit. Itaque Polybus ille circa Ol. 90. floruiſſe debuit. Videndus Fabricius *Lib. VI. c.* 9. *pag.* 376. & *Lib. II. c.* 24. *pag.* 865. Fortaſſe Polybi Librum περὶ φύσεως παιδίω Plutarchus deſignavit, ubi Polybi ipſius ſententiam exponit.

Posidonius *Apameae* quidem in Syria natus eſt, quum tamen Rhodi vixerit, ibique eum Cicero, & Pompeius etiam audiverit, *Rhodius* appellatus eſt. Romam conceſſit anno 4. Olymp. 181. hoc eſt V. C. 702. Vid. Stanleius *Par. VII. pag.* 656. & Fabricius *Lib. III. c.* 15. *pag.* 409.

Pythagoras in Inſula *Samo* natus eſt anno 4. Ol. 43. ut Bentleius exiſtimavit, ſive 3. Ol. 48. ut Loydius, ſive denique 4. Ol. 52. ut Dodvellus arbitratur. Itaque Fabricius inter extremas opiniones mediam eligendam eſſe opinatur, quum praeſertim Antilochus apud Clementem Alexandrinum *Strom. I.* ipſius *aetatem* anno 2. Ol. 49. adſcribat. Quum Thaletem, Pherecydem, Epimenidem audiſſet Pythagoras Ol. 58. Luciferi naturam inveſtigavit. Ol. 63. anno 3. in Perſiam abductus, anno 1. Ol. 67. in Italiam conceſſit, atque Crotone 20. annis degens Italicam ſectam inſtituit. Denique 117. vel, ut alii putant, 99. annos natus e vivis exceſſit. Fabricius *Lib. II. c.* 12. *pag.* 456. & Stanleius *Par. VIII. pag.* 658.

Pytheas *Maſſilienſis* Alexandrini Magni aetate vixiſſe creditur, hoc eſt Ol. 110. Certe Eratoſthene, quem Ol. 126. natum eſſe iam dixi, antiquior ille fuit, ut ex Strabone apparet *Lib. II.* De illo Voſſius in *Hiſtor. Graec. Lib. IV. c.* 11. & Fabricius *Lib. IV. c.* 2. *pag.* 37.

Seleucus. Aſtronomi huius neque patria, neque aetas ab Hiſtoricis memoratur; qui tamen illum, Pythagoraeorum inſtar, Telluri motum conceſſiſſe teſtantur. Quum tamen Plutarchus in *Quaeſtionibus Platonicis* Ariſtarchum, mox Seleucum eius ſententiae auctorem nominaverit, eamque ab Ariſtarcho quidem, ut hypotheſim ſolum explicandis ſiderum phaenomenis accommodatam, a Seleuco vero ve-

Digitized by Google

lur exploratam, certamque theſim propugnatam eſſe dixerit, non immerito ſuſpicari quis poterit Seleucum poſt Ariſtarchum, adeoque Ol. 140. floruiſſe, ſiquidem Ariſtarchus ipſe Archimedis aetate vixit, ut pluribus exiſtimatum. Vid. Voſſius *de Scientiis Mathemat. c.* 23.

Socrates *Athenienſis* Anaxagoram, moxque Archelaum audivit. Ipſius aetatem, ortus, ac mortis fere diem hactenus incompertum in *Faſtis Atticis* demonſtravi *Tom. II. pag.* 45. *&* 47. Oſtendi nimirum quod ille exeunte Thargelione menſe anni 1. Ol. 95. *ſeptuagenario maior* hauſta cicuta interiit; adeoque Apſephion, quo Archonte 6. Thargelionis die natus erat, ad annum 3. Ol. 77. referri debet. De Socrate plura Fabricius *Lib. II. c.* 23. *pag.* 825. & Stanleius *Par. III. pag.* 110.

Strato ex *Lampſaco* oriundus, Theophraſto in Peripatetica Schola ſucceſſit anno 3. Ol. 123. & Ol. 127. e vivis exceſſit. De illo Fabricius *Lib. III. c.* 11. *pag.* 311. & Stanleius *Par. V. pag.* 498.

Thales e Phoenicia quidem oriundus, ſed *Mileti* natus anno 1. Ol. 35. *Sapientis* nomen anno 3. Ol. 48. Archonte Athenis Damaſia obtinuit, ut accuratius in *Agoniſticis Diſſertationibus* contra Meurſium pag. 33. demonſtravi. Obiiſſe dicitur anno 1. Ol. 58. adeoque non 87. aut 90. ut apud Laërtium legitur, ſed 92. annos vixiſſe ille debuit. De illo Fabricius *Lib. II. c.* 35. *pag.* 238. & Stanleius *Par. I. pag.* 1.

Theodorvs Cratetis Athenienſis, Anniceridis, Zenoniſque Stoici auditor, quum aperte Deos negaret, *Atheus* vocatus eſt ex Laërtio *Lib. IV. ſeg.* 23. Ex praeceptorum aetate ipſius etiam aetas inferri poteſt, qua circa Ol. 130. floruiſſe videtur.

Theophrastvs in *Ereſo* Lesbûs urbe natus Ariſtotelis auditor fuit, ipſique in Schola ſucceſſit anno 3. Ol. 114. eamque moriens anno 3. Ol. 123. Stratoni reliquit. Quamvis Laërtius 85. vitae annos illi tribuat, alii veriſimilius 107. concedunt, adeoque in lucem prodierit anno 4. Ol. 96. Vid. Fabr. *Lib. III. c.* 9. *pag.* 234. & Stanleius *Par. V. ſeg.* 491.

Timaevs *Locrus*, Ocelli Lucani veſtigiis inſiſtens, Librum *de Natura*, vel *de Vniverſo* edidit, quem fere exſcripſit Plato poſtquam Timaei ipſius, aliorumque Pythagoricorum deſiderio incenſus Italiam inviſerat, ut ait Cicero *de Finib. V. c.* 29. Itaque Ol. 98. anno 1. Timaeus adhuc ſuperſtes erat.

Xenocrates *Chalcedonius* Platonis auditor, cum Speuſippo in Academica Schola ſucceſſiſſet anno 2. Ol. 110. obiit anno 1. Ol. 116. annos agens 82. ex Laërtio *Lib. IV. ſeg.* 3. *&* 14. ex Luciano vero

in

Digitized by Google

in *Longaevis* 84. Itaque ipſius nativitas in Ol. 95. inciderat; quam prorſus immerito Meurſius larvati Scaligeri teſtimonio deceptus ad annum 1. Ol. 91. revocaverat, ipſique 102. aetatis annos conceſſerat. De illo Fabricius *Lib. III. c.* 3. *pag.* 68. In Plutarcho tamen *Lib. II. c.* 15. pro *Xenocrates* legendum eſſe *Zeno*, *Crates*, opportune iam obſervari.

XENOPHANES *Colophonius* Ol. 40. natus, ut Apollodorus apud Clementem Alexandr. *I. Strom.* teſtatur, ab Euſebio quidem Ol. 56. a Laërtio vero Ol. 60. floruiſſe dicitur. Lucianus 91. Cenſorinus ultra 100. aetatis annos illi concedit. Senior ex patria in Siciliam venit, ibique Parmenidem, alioſque Eleaticae Sectae alumnos inſtituit. De illo Fabricius *Lib. II. c.* 23. *pag.* 796. & Stanleius *Par. X. pag.* 872.

ZENO *Eleates* Parmenidis, ac Meliſſi Auditor Leucippum, ac Periclem erudivit. Itaque iam ante Ol. 87. floruiſſe debuit, qua Pericles Athenienſium in Bello Peloponneſiaco imperator obiit. Vid: Stanleius *Par. X. pag.* 881. & Fabricius *Lib. II. b.* 23. *pag.* 824.

ZENO *Cittii* in Cypro natus Cratetem primum, mox Stilponem, Xenocratem, alioſque audivit; tum Stoicam Sectam inſtituit, ipſique annis 58. praefuit. Antigoni *Gonatae* temporibus floruit, qui Macedoniae Regnum, ab Ol. 125. ad Ol. 135. obtinuit. Annos natus 98. e vivis exceſſit, quum 80. aetatis anno literas ad Antigonum ſcripſiſſet. De illo Fabricius *III. c.* 15. *pag.* 413. & Stanleius *Par. VII. pag.* 542.

Digitized by Google

INDEX ALTER

In quo ſingula Plutarchi loca exhibentur, in quibus ille Philoſophi cuiuſque Placita memoravit.

A

ALCMAEON *Libro* II. c. 16. *Libro* IV. c. 16. 17. 18. *Libro* V. c. 3. 14. 16. 17. 24. 30.

ANAXAGORAS *Libro* I. c. 3. 7. 17. 29. 30. *Libro* II. c. 8. 13. 16. 20. 21. 23. 25. 30. *Libro* III. c. 1. 2. 2. 3. 5. 15. 16. *Libro* IV. c. 1. 19. *Libro* V. c. 7. 19. 20. 25.

ANAXIMANDER *Libro* I. c. 3. 7. *Libro* II. c. 15. 16. 20. 21. 22. 24. 25. 28. *Libro* III. c. 3. 7. 10. 16. *Libro* V. c. 19.

ANAXIMENES *Libro* I. c. 3. *Libro* II. c. 11. 14. 16. 19. 22. 23. 29. *Libro* III c. 4. 5. 10. 15. 15.

ANTIPHO *Libro* II. c. 28. *Libro* III. c. 16.

ARATUS *Libro* II. c. 19.

ARCHELAUS *Libro* I. c. 3.

ARISTARCHUS *Libro* II. c. 24.

ARISTOTELES in *Prooemio*, & *Libro* I. c. 1. 2. 3. 7. 9. 10. 11. 12. 16. 18. 19. 23. 29. *Libro* II. c. 2. 3. 4. 5. 7. 9. 10. 11. 17. 20. 21. 23. 29. *Libro* III. c. 1. 2. 3. 15. 17. *Libro* IV. c. 2. 6. 10. 20. *Libro* V. c. 1. 3. 5. 6. 7. 17. 18. 20. 23. 25. 26.

ASCLEPIADES *Libro* IV. c. 2. 22. *Libro* V. c. 10. 21. 30.

B

BEROSUS *Libro* II. c. 29.

BOETHUS *Libro* III. c. 2.

C

CLEANTHES *Libro* II. c. 14. 16.

CRATES Libro II. c. 15.

CHRYSIPPUS *Libro* I. c. 28. *Libro* IV. c. 12. 15.

Digitized by Google

D

DEMETRIVS *Libro* I. c. 18.

DEMOCRITVS *Libro* I. c. 3. 7. 17. 18. 23. 25. 26. *Libro* II. c. 1. 3. 7. 15. 16. 20. 25. *Libro* III. c. 1. 2. 10. 12. 13. 15. 15. *Libro* IV. c. 1. 3. 4. 4. 5. 7. 8. 10. 13. 14. 19. *Libro* V. c. 2. 3. 5. 7. 16. 20.

DIAGORAS *Libro* I. c. 7.

DICEARCHVS *Libro* IV. c. 2. *Libro* V. c. 1.

DIOCLES *Libro* V. c. 9. 13. 14. 18. 29. 30.

DIOGENES *Libro* II. c. 1. 8. 13. 21. 23. 32. *Libro* III. c. 2. *Libro* IV. c. 5. 16. 18. *Libro*. V. c. 15. 20. 24.

E.

ECPHANTVS *Libro* III. c. 13.

EMPEDOCLES *Libro* I. c. 3. 5. 13. 15. 17. 18. 24. 26. 30. *Libro* II. c. 1. 6. 7. 8. 10. 11. 13. 13. 20. 21. 23. 27. 31. *Libro* III. c. 8. 16. *Libro* IV. c. 5. 9. 13. 14. 16. 17. 22. *Libro* V. c. 7. 8. 10. 11. 12. 14. 15. 18. 19. 21. 22. 24. 25. 26. 26. 27. 28.

EPHORVS *Libro* IV. c. 1.

EPICVREI *Libro* V. c. 26.

EPICVRVS *Libro* I. c. 3. 7. 8. 13. 18. 20. 23. 24. 29. *Libro* II. c. 1. 2. 3. 4. 7. 13. 21. 22. *Libro* III. c. 8. 16. *Libro* IV. c. 5. 9. 13. 14. 16. 17. 22. *Libro* V. c. 7. 8. 10. 11. 12. 14. 15. 19. 19. 21. 22. 24. 25. 26. 26. 27. 28.

EPIGENES *Libro* III. c. 2.

ERASISTRATVS *Libro* IV. c. 5. *Libro* V. c. 9. 10. 29. 30.

ERATOSTHENES *Libro* I. c. 21. *Libro* II. c. 31.

EVDOXVS *Libro* II. c. 9. *Libro* IV. c. 1.

EVHEMERVS *Libro* I. c. 7.

EVRIPIDES *Libro*. V. c. 19.

EVTHYMENES *Libro* IV. c. 1.

H

HERACLIDES *Libro* II. c. 13. 22. *Libro* III. c. 1. 13. *Libro* IV. c. 9.

HERACLITVS *Libro* I. c. 3. 13. 23. 27. 28. *Libro* II. c. 17. 21. 24. 25. 27. 28. 32. *Libro* III. c. 17. *Libro* IV. c. 3. *Libro* V. c. 23.

HERODOTVS *Libro* IV. c. 1.
HEROPHILVS *Libro* I. c. 23. *Libro* IV. c. 5. 22. *Libro* V. c. 2. 15. 29.
HIPPARCHVS *Libro* IV. c. 13.
HIPPASVS *Libro* I. c. 3.
HIPPO *Libro* V. c. 5.
HIPPOCRATES *Libro* V. c. 18.
HIPPONAX *Libro* V. c. 7. 7.

L

LEOPHANES Libro V. c. 7.
LEVCIPPVS *Libro* I. c. 1. 18. *Libro* II. c. 7. *Libro* III. c. 10. 12. *Libro* IV. c. 8. *Libro* V. c. 7. 25.

M

MATHEMATICI *Libro* V. c. 18.
METRODORVS *Libro* I. c. 5. 18. *Libro* II. c. 1. 15. 17. 18. 20. *Libro* III. c. 1. 2. 3. 4. 5. 7. 9. 15. 16.

O

OECETES *Libro* III. c. 9.
OENOPIDES *Libro* II. c. 12.

P

PARMENIDES *Libro* I. c. 24. 25. *Libro* II. c. 7. 26. *Libro* III. c. 1. 11. 15. *Libro* IV. c. 5. *Libro* V. c. 7. 7. 11.
PERIPATETICI in Procëmio.
PHILOLAVS *Libro* II. c. 5. 20. *Libro* III. c. 11. 13.
PLATO *Libro* I. c. 2. 3. 5. 6. 7. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 15. 17. 19. 21. 22. 23. 26. 26. 27. 28. 29. *Libro* II. c. 4. 5. 6. 6. 7. 9. 10. 13. 15. 16. 17. 19. 20. 21. 23. 25. 29. *Libro* III. c. 5. 15. 16. 17. *Libro* IV. c. 2. 4. 5. 6. 7. 7. 8. 13. 16. 19. 20. *Libro* V. c. 1. 3. 15. 20. 24. 26.
POLYBVS *Libro* V. c. 18. 18.
POSIDONIVS *Libro* I. c. 28. *Libro* II. c. 9. *Libro* III. c. 1.
PYTHAGORAS *Libro* I. c. 3. 7. 8. 11. 21. 23. 24. 25. *Libro* II. c. 1.

c. 1. 4. 6. 6. 10. 11. 21. 24. 25. *Libro* III. c. 5. 15. 16. 17. *Libro* IV. c. 2. 4. 5. 6. 7. 7. 8. 13. 16. 19. 20. *Libro* V. c. 1. 3. 15. 20. 24. 26.

PYTHAGORICI *Libro* I. c. 14. 15. *Libro* II. c. 9. 13. 29. 30. *Libro* III. c. 1. 2. *Libro* IV. c. 3. 14.

PYTHEAS *Libro* III. c. 17.

S

SELEVCVS *Libro* II. c. 1. *Libro* III. c. 17.

SOCRATES *Libro* I. c. 3. 7. 10.

STOICI in Prooëmio & *Libro* I. c. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 18. 20. 22. 27. 29. 29. *Libro* II. c. 1. 2. 6. 11. 14. 17. 20. 22. 23. 25. 26. 27. 29. 30. *Libro* III. c. 3. 7. 8. 9. 10. 15. *Libro* IV. c. 3. 4. 5. 7. 8. 9. 10. 11. 15. 19. 21. 23. *Libro* V. c. 1. 9. 10. 11. 12. 13. 15. 16. 17. 23. 24. 26. 30.

STRATO *Libro* III. c. 2. *Libro* IV. c. 5. 23. *Libro* V. c. 8.

T

THALES *Libro* I. c. 2. 3. 7. 8. 25. *Libro* II. c. 1. 11. 13. 22. 24. 28. *Libro* III. c. 9. 10. 15. *Libro* IV. c. 12.

THEODORVS *Libro* I. c. 7.

THEOPHRASTVS in Prooëmio, & *Libro* I. c. 1.

TIMAEVS *Libro* III. c. 17. *Libro* V. c. 18.

X

XENOCRATES *Libro* II. c. 15.

XENOPHANES *Libro* II. c. 4. 13. 18. 20. 22. 24. 24. 25. *Libro* III. c. 2. 9. 11. *Libro* V. c. 1.

Z

ZENO ELEATES *Libro* I. c. 24. *Libro* V. c. 4.

ZENO STOICVS *Libro* I. c. 3. 15. *Libro* IV. c. 21.

Ἐπι-

Ἐπισκοποῦντας δὲ περὶ Φύσεως, ἀναγκαῖον τὰς τῶν προτέρων δόξας συμπαραλαμβάνειν, ὅσοι τὶ περὶ αὐτῆς ἀπεφήναντο· ὅπως τὰ μὲν εἰρημένα καλῶς λάβωμεν, εἰ δὲ μήτι καλῶς, τῦτο εὐλαβηθῶμεν.

Conſiderantes autem de Natura, neceſſe eſt ut ſimul Antiquorum opiniones comprehendamus, quicumque aliquid de ea pronuntiarunt: ut ea, quae ſcite dicta ſunt, ſumamus; ſiquid vero inſcite, id vitemus.

Ariſtot. de Anima Lib. I. c. 12.

Digitized by Google

ΠΛΟΥΤΑΡΧΟΥ

ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΑΡΕΣΚΟΝΤΩΝ ΤΟΙΣ ΦΙΛΟΣΟΦΟΙΣ

ΒΙΒΛΙΑ Ε.

PLVTARCHI

DE PLACITIS PHILOSOPHORVM

LIBRI V.

EDVARDO CORSINO

INTERPRETE

Digitized by Google

Τοῦ Πρώτου Βιβλίυ ΠΛΟΥΤΑΡΧΟΥ Περὶ τῶν ἀρεσκόντων τοῖς Φιλοσόφοις, τὰ κεφάλαια.

Libri Primi PLVTARCHI *De Placitis Philoſophorum* CAPITA.

ΤΙ' ἐςι Φύσις.	ά.	QUID ſit Natura	I.
Τίνι διαφέρει Α'ρχὴ, καὶ ςοιχεῖον.	β'.	Quo differant Principium, ac Elementum.	II.
Περὶ τῶν Α'ρχῶν, τί εἰσιν.	γ'.	De Principiis quid ſint.	III.
Πῶς συνέςηκεν ὁ Κόσμος.	δ'.	Quomodo coaluerit Mundus.	IV.
Εἰ ἓν τὸ Πᾶν.	έ.	An Mundus unicus ſit.	V.
Πόθεν ἔννοιαν ἔσχον Θεοῦ ἄνθρωποι.	ς'.	Vnde notionem Dei habuerint homines.	VI.
Τίς ὁ Θεός.	ζ'.	Quid ſit Deus	VII.
Περὶ Δαιμόνων, καὶ Η'ρώων.	ή.	De Geniis, ac Heroibus.	VIII.
Περὶ Υ'λης.	θ'.	De Materia	IX.
Περὶ Ι'δέας.	ί.	De Idea.	X.
Περὶ Αἰτίων:	ιά.	De Cauſſis.	XI.
Περὶ Σωμάτων.	ιβ'.	De Corporibus.	XII.
Περὶ Ε'λαχίςων.	ιγ'.	De Minimis.	XIII.
Περὶ Σχημάτων.	ιδ'.	De Figuris.	XIV.
Περὶ Χρωμάτων.	ιέ.	De Coloribus.	XV.
Περὶ Τομῆς Σωμάτων.	ις'.	De Diviſione Corporum.	XVI.
Περὶ Μίξεως, καὶ Κράσεως.	ιζ'.	De Mixtione, & Temperatione.	XVII.
Περὶ Κενοῦ.	ιή.	De Vacuo.	XVIII.
Περὶ Τόπου	ιθ'.	De Loco.	XIX.
Περὶ Χώρας	κ'.	De Regione, *ſeu Receptaculo*.	XX.
Περὶ Χρόνου.	κά.	De Tempore.	XXI.
Περὶ Οὐσίας Χρόνου.	κβ'.	De Natura Temporis.	XXII.
Περὶ Κινήσεως.	κγ'.	De Motu.	XXIII.
Περὶ Γενέσεως, καὶ Φθορᾶς.	κδ'.	De Generatione, & Corruptione	XXIV.
Περὶ Α'νάγκης.	κέ.	De Neceſſitate.	XXV.
Περὶ Οὐσίας Α'νάγκης.	κς'.	De Natura Neceſſitatis.	XXVI.
Περὶ Εἱμαρμένης.	κζ'.	De Fato.	XXVII.
Περὶ Οὐσίας Εἱμαρμένης.	κή.	De Natura Fati.	XXVIII.
Περὶ Τύχης.	κθ'.	De Fortuna.	XXIX.
Περὶ Φύσεως.	λ'.	De Natura.	XXX.

ΠΛΟΥ-

Digitized by Google

ΠΛΟΥΤΑΡΧΟΥ
ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΑΡΕΣΚΟΝΤΩΝ ΤΟΙΣ ΦΙΛΟΣΟΦΟΙΣ
B I B Λ I O N A.

P L V T A R C H I
DE PLACITIS PHILOSOPHORVM
L I B E R I.

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

DE Phyſica (1), *vel naturalium rerum doctrina*, loquuturi neceſſarium ducimus *univerſam* Philoſophiae tractationem in *ipſo* ſtatim initio diſtribuere; ut ſciamus quid *Philoſophia ipſa* ſit; & quota ipſius pars enarratio naturae, *vel Phyſica, cenſeri debeat*. Itaque Stoici dixere ſapientiam quidem eſſe divinarum, humanarumque rerum ſcientiam (2); Philoſophiam vero *utilis vel* convenientis Artis exercitationem: *quod* autem conveniens *homini*, *vel utile ſit*, unice maximeque virtutem eſſe; *ſuprema vero virtutum genera*, *ſive* virtutes maxime generales *eſſe* tres, naturalem *nimirum*, moralem, & rationalem; ob eamque cauſſam tribus etiam ex partibus Philoſophiam conſtare (3); quarum illa quidem phyſica, *vel naturalis*; alia vero ethica, *ſive*

ΜΈλλοντες τὸν φυσικὸν παραδώσειν λόγον, ἀναγκαῖον ἡγύμεθα εὐθὺς ἐν ἀρχαῖς διελέσθαι τὴν τῆς Φιλοσοφίας πραγματείαν· ἵν' εἰδῶμεν τί ἐςι, ϗ πόσον μέρος αὐτῆς ἡ φυσικὴ διέξοδος. οἱ μὲν οὖν Στωϊκοὶ ἔφασαν, τὴν μὲν σοφίαν, εἶναι θείων τε καὶ ἀνθρωπίνων ἐπιςήμην· τὴν δὲ φιλοσοφίαν ἄσκησιν τέχνης ἐπιτηδείυ. ἐπιτήδειον δὲ εἶναι μίαν ϗ ἀνωτάτω, τὴν ἀρετήν· ἀρετὰς δὲ τὰς γενικωτάτας, τρεῖς, φυσικὴν, ἠθικὴν, λογικήν. δι' ἣν αἰτίαν ϗ τριμερής ἐςιν ἡ φιλοσοφία, ἧς τὸ μὲν, φυσικὸν, τὸ δὲ, ἠθικὸν, τὸ δὲ, λογικόν.

(1) Quod optime accurateque Plutarchus τὸν φυσικὸν λόγον vocavit, Budaeus *naturae enarrationem*, Xylander *naturae cognitionis rationes*, Cruſerius *naturalem hiſtoriam* interpretatur; quum tamen in Libris iſtis Plutarchus neque naturalis cognitionis rationes, neque naturalem hiſtoriam complecti voluerit; ſed varia ſolum Philoſophorum Placita exponere. quae de praecipuis Phyſicae, vel naturalis diſciplinae, capitibus ferebantur. Itaque brevius, & accuratius, ut opinor, Plutarchi mentem, operiſque finem expreſſi.

(2) Hoc ipſum, diſſimulato Stoicorum nomine, expreſſit Cicero *Offic. II. c.* 2. *nec quidquam aliud eſt Philoſophia, ſi interpretari velis, quam ſtudium ſapientiae; Sapientia autem eſt, ut a veteribus Philoſophis definitum eſt, rerum divinarum, & humanarum, cauſſarumque, quibus hae res continentur, ſcientia*.

(3) Quamvis hanc Philoſophiae diviſionem a Zenone inventam dixerit Laertius VII. ſeg 39. idque Plutarchus etiam hic innuere videatur; ea tamen ex Academicis, & Peripateticis in Stoicos profluxit, ut Cicero teſtatur *de Orat. I* & Libr. *de Finibus* IV. *c.* 2. Ceterum Stoicorum ſententia fuſius exponitur ab Empyr. *Pyrrh. Hypoth Lib. II. c.* 2. & Seneca *Epiſt* 89 atque de varia apud varios Philoſophiae diviſione partiumque numero, & ordine agit Empyricus *Lib. I. adv. Logicos ſegm.* 1.

κόν. κ̓ Φυσικὸν μὲν, ὅταν περὶ κόσμου ζητῶμεν, καὶ τῶν ἐν κόσμῳ. ἠθικὸν δὲ, τὸ κατησχολημένον περὶ τὸν ἀνθρώπινον βίον· λογικὸν δὲ, τὸ περὶ τὸν λόγον, ὃ κ̓ διαλεκτικὸν καλοῦσιν. Ἀριστοτέλης δὲ, καὶ Θεόφραστος, καὶ σχεδὸν πάντες οἱ Περιπατητικοὶ διεῖλον τὴν Φιλοσοφίαν οὕτως· ἀναγκαῖον τὸν τέλειον ἄνδρα κ̓ θεωρητικὸν εἶναι τῶν ὄντων, καὶ πρακτικὸν τῶν δεόντων. τοῦτο δὲ ἔξεστι καὶ ἐκ τούτων συνιδεῖν. οἷον, ζητεῖται εἰ ζῶον, ἢ μὴ ζῶον, ὁ ἥλιος, εἴπερ ὁρᾶται. ὁ τοῦτο δὲ ζητῶν, θεωρητικός ἐστιν. οὐδὲ γάρ τι πλέον θεωρεῖται ἢ τὸ ὂν ζητεῖται· ὁμοίως εἰ ἄπειρος ὁ κόσμος ἐστὶ, καὶ εἰ ἔξω τὶ τοῦ κόσμου ἐστι. ταῦτα γὰρ πάντα θεωρητικά. ζητεῖται πῶς πάλιν βιοτεύειν, καὶ πῶς προΐστασθαι τέκνων προσήκει, καὶ πῶς ἄρχειν, καὶ πῶς νομοθετεῖν. ταῦτα γὰρ πάντα ἕνεκα τοῦ πρᾶξαι ζητεῖται· καὶ ἔστιν ὁ τοιοῦτος πρακτικὸς ἀνήρ.

ſive moralis; alia autem logica, *vel rationalis ſit*. Ac phyſica quidem *pars eſt* quum de Mundo, ac de iis, quae in Mundo ſunt, inquiramus; ethica vero, quae circa humanam vitam occupatur; logica autem, quam dialecticam quoque vocant, circa rationem. ARISTOTELES (1) vero, ac THEOPHRASTVS, omneſque fere PERIPATETICI Philoſophiam ita diviſerunt. Neceſſarium *eſt, inquiunt*, perfectum hominem & ea, quae ſunt, ſpeculari; & ea, quae convenientia fuerint, operari. Id vero licet & ex *exemplis* iſtis intelligere. Quaeritur ex. gr. an ſol animal, vel non animal *ſit*, ſiquidem *animal* videtur *eſſe*. Qui hoc inquirit, ſpeculator eſt; neque enim quidquam amplius conſiderat, quam ut id, quod eſt, inquirat. Similiter an infinitus ſit Mundus, & an extra Mundum aliquid ſit: ſiquidem haec omnia ſpeculabilia, *ſive contemplationi ſolum ſubiecta ſunt*. Rurſus *autem, vel altera ex parte* inquiritur quomodo vitam inſtituere, quomodo filiis praeeſſe, & quomodo *imperium*, magiſtratumque gerere, & quomodo leges ferre deceat. Haec *enim* omnia operationis cauſſa inquiruntur; & homo, *qui* eiuſmodi *ſit*, practicus, *vel operator* erit.

ΚΕΦ. Α.

Τί ἐστι φύσις.

Ἐπεὶ δὲ πρόκειται ἡμῖν τὰ φυσικὰ θεωρῆσαι, ἀναγκαῖον ἡγοῦμαι δηλῶσαι τί ποτέ ἐστιν ἡ φύσις. ἄτοπον γὰρ πειρᾶσθαι μὲν φυσιολογεῖν, ἀγνοεῖν δὲ αὐτὸ τοῦτο τὴν τῆς φύσεως δύναμιν. ἔστιν οὖν, κατὰ τὸν Ἀριστοτέλην, φύσις, ἀρχὴ κινήσεως καὶ ἠρε-

CAPVT I.

Quid ſit Natura.

QVandoquidem vero nobis propoſitum eſt res naturales contemplari, neceſſarium exiſtimo *prius* oſtendere quid Natura *ipſa* ſit; abſurdum enim *foret* eniti quidem de Natura diſſerere, hoc ipſum vero ignorare, *quae ſit* Natarae vis, *quidve Naturae nomine intelligatur*. Itaque Natura iuxta ARISTOTELEM eſt principium motus,

(1) Ita Laertius Lib. V. ſ. 28. ex Ariſtotele dixit διττὸν εἶναι τὸν κατὰ Φιλοσοφίαν λόγον. τὸν μὲν πρακτικόν. τὸν δὲ θεωρητικόν· κ̓ τοῦ πρακτικοῦ τόν τε ἠθικὸν, καὶ πολιτικὸν .... τοῦ δὲ θεωρητικοῦ τόν τε φυσικὸν, κ̓ λογικόν. οὐ τὸ λογικὸν οὐχ ὁλομερῶς, ἀλλ' ὡς ὄργανον προσηκριβωμένον *duplicem eſſe Philoſophiae rationem; alteram in agendo verſari, quam practicam; in contemplando alteram, quam theoreticam* appellavit. *Ad actionem pertinere Ethicen, & Politicen .... Ad intelligentiam Phyſicem, & Logicen referri; quarum Logice non omnino Philoſophiae pars ſit; ſed ut inſtrumentum exactiſſimum.* Hinc Ariſtoteles in V. *Metaph Libro c.* I. dixit quod τρεῖς φιλοσοφίαι θεωρητικαί· Μαθηματική, Φυσική, καὶ Θεολογική *tres ſunt Philoſophiae theoreticae, Mathematica, Phyſica, Theologica*; quod ibi nimirum Logicen, veluti inſtrumentum, aliarumque praeſidium, omiſerit: unde etiam Cicero *Rhet.* I dicit quod *plena Philoſophia eſt, quae conſtat ex duabus, Phyſica, & Ethica.*

tus, & quietis in illo, cui primo ineſt, & non ſecundum accidens (1). Etenim omnia, quae conſpiciuntur, quaecumque neque a Fortuna, neque a Neceſſitate *fiunt*, neque divina ſunt, neque *divinam* eiuſmodi cauſſam habent, naturalia dicuntur, ſuamque naturam habent: ut terra, ignis, aqua, aër, plantae, animalia. Adhuc autem & illa, quae fiunt, *ut* pluviae, grandines, fulmina, turbines, venti. Siquidem iſta principium aliquod habent; quodlibet enim iſtorum non ab aeterno eſt, ſed a principio quodam generatur. Atque iſta certe, ut animalia, plantae, principium generationis (2) habent, primumque in illis principium eſt Natura; neque motus ſolum, ſed etiam quietis. Quaecumque enim principium motus accepere, haec *ipſa* finem quoque ſortiri, *vel interire* poſſunt; ideoque propterea Natura motus, & quietis principium eſt.

ἠρεμίας ἐν ᾧ πρώτως ἐςὶ, καὶ ὐ κατὰ συμβεβηκός. πάντα γὰρ τὰ ὁρώμενα ὅσα μήτε ὑπὸ τύχης, μήτε ὑπὸ ἀνάγκης, μήτε ἐςὶ θεῖα, μήτε τοιαύτην αἰτίαν ἔχει, φυσικὰ λέγεται, ϗ φύσιν ἰδίαν ἔχει. οἷον, γῆ, πῦρ, ὕδωρ, ἀὴρ, φυτὰ, ζῶα. ἔτι δὲ ταῦτα τὰ γινόμενα, ὄμβροι, χάλαζαι, κεραυνοὶ, πρηςῆρες, ἄνεμοι· ταῦτα γὰρ ἀρχὴν ἔχει τινά. ὐ γὰρ ἐξ αἰῶνος ἕκαςον τύτων ἐςὶν, ἀλλ' ἀπό τινος ἀρχῆς γίνεται. καὶ ταῦτα μέντοι οἷον ζῶα, φυτὰ, ἀρχὴν γενήσεως ἔχει· ἐν δὲ τύτοις ἡ φύσις ἀρχὴ τοπρῶτόν ἐςι, ϗ ὐ μόνον κινήσεως, ἀλλὰ καὶ ἠρεμίας. ὅσα γὰρ ἀρχὴν κινήσεως ἔλαβε, ταῦτα δύναται λαβεῖν ϗ τελευτήν. διὰ τοῦτο ὖν ἡ φύσις ἀρχὴ κινήσεώς ἐςι, καὶ ἠρεμίας.

CAPVT II.

Quo differant Principium, ac Elementum

Aristoteles quidem, ac Plato Principium, atque Elementa differre exiſtimant. Thales vero Mileſius idem arbitratur *eſſe* Principium, ac Elementa. Quammaxime tamen inter ſe differunt. Siquidem Elementa compoſita ſunt; Principia vero dicimus eſſe neque compoſita, neque effecta: ut Elementa quidem vocamus Terram, Aquam, Aerem, Ignem; Principia vero propterea dicimus quod non habeant aliquid prius, ex quo generentur; quoniam *alioquin* non hoc, *quod genitum eſt*, Princi-

ΚΕΦ. Β.

Τίνι διαφέρει ἀρχὴ, καὶ ςοιχεῖον.

Οἱ μὲν ὖν περὶ Ἀριςοτέλην, καὶ Πλάτωνα διαφέρειν ἡγῦνται ἀρχὴν, καὶ ςοιχεῖα. Θαλῆς δὲ ὁ Μιλήσιος ταυτὸν νομίζει ἀρχὴν, ϗ ςοιχεῖα. πλεῖςον δὲ ὅσον διαφέρει ἀλλήλων. τὰ μὲν γὰρ ςοιχεῖα, ἐςὶ σύνθετα· τὰς δὲ ἀρχὰς φαμὲν εἶναι ὔτε συνθέτους, ὔτε ἀποτελέσματα. οἷον, ςοιχεῖα μὲν καλοῦμεν, γῆν, ὕδωρ, ἀέρα, πῦρ· ἀρχὰς δὲ λέγομεν διὰ τῦτο ὅτι ὐκ ἔχει τὶ πρότερον ἐξ ὗ γεννᾶται, ἐπεὶ ὐκ

ἔςαι

C. I.

Galenus c. VI §. 2. Stobaeus pag. 28.

(1) Celebris haec *Naturae* definitio ab Ariſtotele traditur *Lib II. Phyſ* c. 1. *tex.* 4.

(2) Quamvis in graeco textu voces illae ἀρχὴν γενήσεως *principium generationis* retineri facile poſsint; libentius tamen legerem ἀρχὴν κινήσεως *principium motus*; ſic enim optime appoſiteque mox ſubderetur Naturam non modo κινήσεως *motus*, ſed etiam ἠρεμίας *quietis*, principium eſſe. Ceterum Plutarchus ambigue, obſcureque, ut Xylander ipſe iam viderat, Ariſtotelis opinionem expreſsit: perinde quaſi Natura iuxta Ariſtotelem extrinſecum quoddam principium foret, a quo res producerentur, ac deſtruerentur; quum tamen principium illud, ſive Natura ab Ariſtotele, ceteriſque admiſſa rebus ipſis intrinſeca ſit; adeoque *motus*, & *quietis* nomine non *ortus* ac *interitus*, ut Plutarchus exiſtimavit; ſed affectiones omnes intelligantur, quae productis rebus conveniunt. Vide Ariſt. II. *Phyſ.* c. 1.

C. II

Gal. c. VI. §. 1. Stob. p. 28.

ἔσται ἀρχὴ τοῦτο, ἀλλὰ ἐκεῖνο ἐξ οὗ γεγέννηται. τῆς δὲ γῆς καὶ τοῦ ὕδατος ἐστί τινα πρότερα, ἐξ ὧν γέγονεν ἡ ὕλη, ἄμορφος οὖσα καὶ ἀειδής. ϗ τὸ εἶδος, ὃ καλοῦμεν ἐντελέχειαν· ϗ ἡ στέρησις. ἁμαρτάνει οὖν ὁ Θαλῆς, στοιχεῖον καὶ ἀρχὴν λέγων τὸ ὕδωρ.

Κ Ε Φ. Γ.

Περὶ τῶν ἀρχῶν, τί εἰσίν.

ΘΑλῆς ὁ Μιλήσιος ἀρχὴν τῶν ὄντων ἀπεφήνατο τὸ ὕδωρ· δοκεῖ δὲ ὁ ἀνὴρ οὗτος ἄρξαι τῆς Φιλοσοφίας, ϗ ἀπ' αὐτοῦ ἡ Ἰωνικὴ αἵρεσις προσηγορεύθη. ἐγένοντο γὰρ πλεῖσται διαδοχαὶ Φιλοσοφίας. φιλοσοφήσας δὲ ἐν Αἰγύπτῳ ἦλθεν εἰς Μίλητον πρεσβύτερος· ὃς ἐξ ὕδατος φησὶ πάντα εἶναι, ϗ εἰς ὕδωρ πάντα ἀναλύεσθαι. στοχάζεται δὲ ἐκ τούτου πρῶτον, ὅτι πάντων τῶν ζώων ἡ γονὴ, ἀρχή ἐστιν, ὑγρὰ οὖσα· οὕτως εἰκὸς καὶ τὰ πάντα ἐξ ὑγροῦ τὴν ἀρχὴν ἔχειν. δεύτερον, ὅτι πάντα τὰ φυτὰ ὑγρῷ τρέφεται καὶ καρποφορεῖ, ἀμοιροῦντα δὲ, ξηραίνεται. τρίτον, ὅτι ϗ αὐτὸ τὸ πῦρ τοῦ ἡλίου καὶ τὸ τῶν ἄστρων ταῖς τῶν ὑδάτων ἀναθυμιάσεσι τρέφεται, καὶ αὐτὸς ὁ κόσμος. διὰ τοῦτο καὶ Ὅμηρος ταύτην τὴν γένεσιν ὑποτίθεται, περὶ τοῦ ὕδατος,

> Ὠκεανὸς, ὅσπερ γένεσις πάντεσσι
> τέτυκται.

Ἀνα-

cipium erit; ſed illud *potius*, ex quo genitum ſit. Terra vero, & Aqua quaedam priora ſunt, ex quibus *illarum utraque* genita, *ſive producta* fuit; Materia *nempe* ſine forma, ac ſine ſpecie exiſtens; & Forma, quam Entelechiam vocamus, & Privatio. Itaque fallitur Thales Aquam Principium, atque Elementum *ſimul* appellans.

CAPVT III. (1)

De Principiis quid ſint.

THALES Mileſius rerum principium *eſſe* dixit Aquam. Videtur autem vir ille Philoſophiam inchoaſſe (2), atque ab ipſo Ionica Secta denominata eſt. Etenim plures fuerunt Philoſophiae ſucceſſiones. *Thales* vero, quum in Aegypto philoſophatus eſſet, aetate *iam* grandior Miletum venit; idemque dixit ex Aqua omnia fieri, atque *viciſſim* in Aquam omnia reſolvi. Exinde vero primum *id* coniicit quia animalium omnium ſemen, quum humidum ſit (3), principium eſt; *atque* ita *proinde* veriſimile *ſit* omnia quoque ex humido principium habere. Secundo *vero* quia Plantae ſingulae humore nutriuntur, fructuſque ferunt; *humore* vero deſtitutae exareſcunt. Tertio *denique* quia ipſe ſolis, ac ſtellarum ignis, & Mundus ipſe aquarum halitibus nutriuntur. Quamobrem & HOMERVS eiuſmodi generationem ſupponit de Aqua *dicens*

> *Oceanus, qui omnibus origo eſt.* (4)

ANA-

C. III.

Gal. c. V. Stob. p. 26. 27. Euſ. XIV. c. 14.

(1) *Xylander*, Bona pars huius Capitis refertur „ ab Euſebio Lib. XIV. Προπαρασκ. Εὐαγγελικῆς. „ qui volet, comparabit; mihi enim omnem lectio„ nis diverſitatem adnotare non libet, itemque or„ dinis.

(2) Quod Plutarchus hic aſſerit Thaletem ἄρξαι τῆς φιλοσοφίας, ſic etiam intelligi fortaſſe poteſt ut ille inter Philoſophos excelluerit, principemque locum occupaverit: unde Budaeus, Cruſerius, Xylander ambigue reddiderunt illum *Philoſophiae principem* fuiſſe. Mihi vero libuit Thaletem ipſum veluti Philoſophiae auctorem primumque ducem hic intelligere: quod ille nimirum, ut Laertius ait Libr. I ſ. 24 πρῶτος περὶ φύσεως διελέχθη *primus de Natura diſſeruit*: quemadmodum Cicero *de Nat. I c.* 10. teſtatur quod Thales ipſe *primus de talibus rebus quaeſivit*. Vid. Euſeb. *in Chron.* Cyril. *contra Iulian. Lib. I.* Simplic. *in I. Phyſ. tex* 5 Themiſt. *Orat* 15. & Stanl. c. 6.

(3) Stobaeus, qui Plutarchum totidem verbis exſcripſit, habet ὑγρὰ οὐσία *humida ſubſtantia*; quod quamvis ferri poſſit, minus tamen accurate expreſſum videtur. Eadem Thaletis opinio, eiuſque argumenta ab Ariſtotele proferuntur *Metaph. I. c.* 3. Vide Laert. I ſ. 27.

(4) Iliad Ξ. v. 246.

Digitized by Google

Anaximander vero Mileſius rerum principium dixit eſſe Infinitum; ſiquidem ex illo omnia fieri, atque in illud omnia interire. Propterea infinitos quoque Mundos generari, atque iterum in illud ipſum, ex quo facti fuerant, corrumpi. Itaque dicit cur Infinitum ſit (1), ut *nempe* generatio *ſingula reparans*, *atque* producens nulla ratione deficiat. Is vero fallitur non dicens quid ſit Infinitum *illud*; an ſit Aër, vel aqua, vel terra, vel alia quaedam corpora. Itaque aberrat materiam quidem exponens, effectricem vero cauſſam auferens. Infinitum enim nihil aliud eſt, quam materia; materia vero *activa*, *vel* efficiendi vis (2) eſſe non poteſt, *aut quidpiam producere*, niſi efficiens *cauſſa* ſupponatur.

Anaximenes vero Mileſius rerum principium Aërem (3) *eſſe* dixit. Ex iſto ſiquidem omnia fieri, rurſumque in illum reſolvi: ut noſtra, inquit, Anima, quum ſit Aër, nos tuetur *atque conſervat*, univerſumque Mundum ſpiritus, atque Aër continet (ſynonima quippe ſunt Spiritus, & Aër. Fallitur autem & iſte ex ſimplici, uniformique Aëre, & ſpiritu animalia conſtare exiſtimans. Impoſſibile *eſt* enim materiam ſolam *veluti* rerum principium ſubiici, ex qua omnia *fiant*; ſed efficientem quoque cauſſam ſupponere oportet: ut ad efficiendum poculum non *ſolum* argentum ſufficit, niſi efficiens quoque *cauſſa* fuerit, hoc eſt argentarius. Similiter & de aere, & ligno, & alia materia *qualibet*.

Anaxagoras Clazomenius principia rerum *Homoeomerias*, *vel* ſimilares partes *eſſe* dixit. Ipſi nimirum inexplicatum maxime

Ἀναξίμανδρος δὲ ὁ Μιλήσιός φησι τῶν ὄντων τὴν ἀρχὴν εἶναι τὸ ἄπειρον· ἐκ γὰρ τούτου πάντα γίνεσθαι, καὶ εἰς τοῦτο πάντα φθείρεσθαι. διὸ καὶ γεννᾶσθαι ἀπείρους κόσμους καὶ πάλιν φθείρεσθαι εἰς τὸ ἐξ οὗ γίνεται. λέγει οὖν, διὰ τί ἄπειρόν ἐστιν; ἵνα μηδὲν ἐλλείπῃ ἡ γένεσις ἡ ὑφισταμένη. ἁμαρτάνει δὲ οὗτος, μὴ λέγων τί ἐστι τὸ ἄπειρον, πότερον ἀήρ ἐστιν, ἢ ὕδωρ, ἢ γῆ, ἢ ἄλλα τινὰ σώματα. ἁμαρτάνει οὖν, τὴν μὲν ὕλην ἀποφαινόμενος, τὸ δὲ ποιοῦν αἴτιον ἀναιρῶν. τὸ γὰρ ἄπειρον, οὐδὲν ἄλλο ἢ ὕλη, ἐστίν· οὐ δύναται δὲ ἡ ὕλη εἶναι ἐνέργεια, ἂν μὴ τὸ ποιοῦν ὑποκέηται.

Ἀναξιμένης δὲ ὁ Μιλήσιος, ἀρχὴν τῶν ὄντων ἀέρα ἀπεφήνατο· ἐκ γὰρ τούτου τὰ πάντα γίνεσθαι, καὶ εἰς αὐτὸν πάλιν ἀναλύεσθαι, οἷον ἡ ψυχὴ (φησὶν) ἡ ἡμε„τέρα, ἀὴρ οὖσα, συγκρατεῖ ἡμᾶς, καὶ ὅ„λον τὸν κόσμον πνεῦμα καὶ ἀὴρ περιέχει. λέγεται δὲ συνωνύμως ἀὴρ καὶ πνεῦμα. ἁμαρτάνει δὲ καὶ οὗτος, ἐξ ἁπλοῦ καὶ μονοειδοῦς ἀέρος καὶ πνεύματος δοκῶν συνεστάναι τὰ ζῶα. ἀδύνατον γὰρ ἀρχὴν μίαν τὴν ὕλην τῶν ὄντων, ἐξ ἧς τὰ πάντα, ὑποστῆναι· ἀλλὰ καὶ τὸ ποιοῦν αἴτιον χρὴ ὑποτιθέναι. οἷον, οὐκ ἄργυρος ἀρκεῖ πρὸς τὸ ἔκπωμα γενέσθαι, ἂν μὴ καὶ τὸ ποιοῦν ᾖ, τουτέστιν ὁ ἀργυροκόπος. ὁμοίως καὶ ἐπὶ τοῦ χαλκοῦ καὶ τοῦ ξύλου καὶ τῆς ἄλλης ὕλης.

Ἀναξαγόρας ὁ Κλαζομένιος, ἀρχὰς τῶν ὄντων τὰς ὁμοιομερείας ἀπεφήνατο. ἐδόκει γὰρ αὐτῷ ἀπορώτατον εἶναι, πῶς ἐκ

(1) Stobaeus hic legit λέγει οὖν ὅτι ἀπειρόν ἐστιν *itaque dicit quod infinitum eſt*: ſicuti mox habet τὸ ποιοῦν ὑπόκειται *cauſſa efficiens ſubiiciatur*. At in Euſebio legitur ὑπόθηται *ſupponatur*. Ita Euſebius ipſe legerat ἵνα μηδὲν ἐλλείπῃ, καὶ γένεσις ὑφισταμένη *ut ne quid deficiat*, *& generatio*, *quae reparet*. Sed Plutarchi lectio retinenda; niſi potius legatur καὶ γένεσις ᾖ ὑφισταμένη *ut nihil deficiat*, *& rerum productio ſubſiſtens*, & perennis *ſit*.

(2) *Xyl.* „ Ad verbum *actu eſſe non poteſt*; recte „ enim pro ἐνέργεια, ἐνεργείᾳ. Euſebius, & pro „ ὑποκέηται, ὑπόθηται. quod ſignificantius videtur, „ ut mox pro περιέχει, ἐμπεριέχει. quod malo.

(3) Non Aërem ſolum, ſed & Infinitum, illi tribuit Laertius II. ſeg. 3. οὗτος ἀρχὴν ἀέρα εἶπε, καὶ τὸ ἄπειρον *hic Aërem*, *& Infinitum principium eſſe dixit*; quod nimirum Aërem illum, ex quo cuncta fierent, infinitum eſſe cenſeret; ut Cicero *Acad. IV.* c. 37. dicit Anaximenem poſuiſſe *infinitum Aëra*; *ſed ea*, *quae ex eo orirentur*, *definita*. *Ex Aëre vero gigni Terram*, *Aquam*, *& Ignem*, *tum ex his omnia*.

Digitized by Google

ἐκ τῦ μὴ ὄντος δύναταί τι γίνεσθαι, ἢ φθείρεσθαι εἰς τὸ μὴ ὄν. τροφὴν γῦν προσφερόμεθα ἁπλῆν, καὶ μονοειδῆ. οἷον τὸν Δημήτρειον ἄρτον, τὸ ὕδωρ πίνοντες, ϗ ἐκ ταύτης τῆς τροφῆς τρέφεται θρὶξ, φλὲψ, ἀρτηρία, νεῦρα, ὀςᾶ, ϗ τὰ λοιπὰ μόρια. τύτων ὖν γινομένων ὁμολογητέον ἐςὶν ὅτι ἐν τῇ τροφῇ τῇ προσφερομένῃ πάντα ἐςὶ τὰ ὄντα, ϗ ἐκ τῶν ὄντων πάντα αὔξεται, ϗ ἐν ἐκείνῃ ἐςὶ τῇ τροφῇ μόρια αἵματος γεννητικὰ, ϗ νεύρων, ϗ ὀςέων, ϗ ἄλλων τῶν ἃ ἦν λόγῳ θεωρητὰ μόρια. ὐ γὰρ δεῖ πάντα ἐπὶ τὴν αἴσθησιν ἀνάγειν, ὅτι ἄρτος, ϗ τὸ ὕδωρ ταῦτα κατασκευάζει, ἀλλ' ἐν τύτοις ἐςὶ λόγῳ θεωρητὰ μόρια. ἀπὸ τῦ ὖν ὅμοια τὰ μέρη εἶναι ἐν τῇ τροφῇ τοῖς γενωμένοις, ὁμοιομερείας αὐτὰς ἐκάλεσε, καὶ ἀρχὰς τῶν ὄντων ἀπεφήνατο· ϗ τὰς μὲν ὁμοιομερείας, ὕλην, τὸ δὲ ποιοῦν αἴτιον, τὸν νῦν τὸν τὰ πάντα διαταξάμενον. ἄρχεται δὲ οὕτως,

Ὁμῦ πάντα χρήματα ἦν, νῦς δὲ αὐτὰ διῆρε, ϗ διεκόσμησε.

χρήματα λέγων τὰ πράγματα. ἀποδεκτέος ὖν ἐςὶν ὅτι τῇ ὕλῃ τὸν τεχνίτην προσέζευξεν.

Ἀρχέλαος Ἀπολλοδώρυ Ἀθηναῖος ἀέρα ἄπειρον, ϗ τὴν περὶ αὐτὸν πυκνότητα, ϗ μάνωσιν, τύτων δὲ τὸ μὲν, εἶναι πῦρ, τὸ δὲ ὕδωρ. ὗτοι μὲν ὖν ἐφεξῆς ἀλλήλοις

me videtur eſſe quomodo ex eo, quod non eſt, fieri quidpiam poſſit; vel corrumpi in id, quod non eſt. Itaque, *dicebat ille*, ſimplicem, atque uniformem cibum ſumimus, ut triticeum panem bibentes aquam; atque ex hoc cibo capillus, vena, arteria, nervi, oſſa, ceteraeque *corporis* partes nutriuntur; quumque haec fiant, *neque tamen ex nihilo produci poſſint*, fatendum eſt quod in ſumpto cibo res omnes reperiuntur, atque ex iis, quae inſunt, omnia augentur; atque *proinde* in eiuſmodi cibo ſunt partes ſanguinis procreatrices, *ſive gignendo ſanguini accommodatae*, nervorumque *ſimiliter*, & oſſium, aliorumque partes, quae menti conſpicuae *ſint*. Neque enim omnia ad ſenſum revocare oportet, quod *nimirum* panis, & aqua iſta efformet; ſed in iſtis *potius* partes ſunt, quae mente *percipi*, comprehendique poſſint. Ex eo quod igitur in cibo ſint partes ſimiles illis, quae *in corpore* generantur, partes illas ſimilares vocavit, rerumque principia *eſſe* dixit. Ac ſimilares quidem partes Materiam; Mentem vero, quae omnia diſpoſuit, efficientem cauſſam *eſſe putavit*. Sic enim exorditur

Simul Res omnes erant. Mens vero ipſas diremit, atque diſpoſuit (1)

ea, quae facta ſunt, Res appellans. *Anaxagoras* igitur probandus eſt quod Materiae Artificem adiunxerit.

ARCHELAVS Apollodori *filius* Athenienſis infinitum Aërem, eiuſque denſitatem, ac raritatem *veluti rerum Principia poſuit*; atque ex illis quidem hanc Ignem, illam vero Aquam eſſe *putavit* (2). Atque iſti quidem

(1) Certe Ariſtoteles *Metaph. I. c. 3.* dicit quod Anaxagoras οἷος νήφων ἐφάνη παρ' εἰκῆ λέγοντας τὺς πρότερον *quaſi ſobrius comparatus ad antiquiores vana dicentes apparuit*. Sed Ariſtoteles ipſe apud Empyricum. *I. adv. Phyſ. ſe. 7.* καὶ Ἑρμότιμον φησὶ τὸν Κλαζομένιον, ϗ Παρμενίδην τὸν Ἐλεάτην, ϗ πολὺ πρότερον τὸν Ἡσίοδον ταῦτα φρονεῖν. κατασκευάζοντες γὰρ τὴν τῶν ὅλων γένεσιν, Ἔρωτα συμπαρέλαβον. τυτέςι τὴν κινητικὴν καὶ συναγωγὸν τῶν ὄντων αἰτίαν ait *& Hermotimum Clazomenium, & Parmenidem Eleatem, & diu ante, Heſiodum ea ſenſiſſe: Vniverſorum enim ortum quum vellent conſtituere, Amorem adumpſerunt, tanquam cauſſam moventem, & res componentem*. Ita propemodum Thales Cicerone teſte *de Nat. I. c. 10* *Aquam dixit eſſe initium rerum; Deum autem eam Mentem, quae ex Aqua cuncta fingeret*. De hac Anaxagorae opinione vid. Plato *in Phaedone* Cic. *Acad IV. c. 37. de Vniverſ.* & *Nat. I. c. 11.* Themiſt. *Orat. XV.* Xenoph *Memor. IV.* Plutarch. *in Pericle*. Clem: *Strom. II.* Tertull. *de Anima*: Cyril. *contra Iulian. 6.* Tatian. *Orat contra Graecos*. Ioſeph *II. contra Appion* Proclus *in Timaeum*.

(2) Itaque, ſi Plutarchum audias, nullam Archelaus Terrae cauſſam & originem expreſſit. Laertius tamen *II. ſ. 61.* licet obſcurius, quatuor elementorum originem aut formationem ita ex Archelai ſenten-

dem poſt Thaletem ſibi ordine ſuccedentes Philoſophiam, quae Ionica dicitur, perfecerunt [1].

Ab alio vero *Philoſophicae ſectae, vel ſucceſſionis* principio PYTHAGORAS Samius Mneſarchi *filius*, qui primus Philoſophiam hoc nomine appellavit, numeros, illorumque proportiones [2], quas & harmonias appellat, Principia *eſſe dixit*; quae vero ex utriſque compoſita *ſunt*, *haec* Elementa *vocavit*, quae geometrica nuncupantur. Vnitatem quoque, infinitumque binarium in Principiis *enumerat*. *Eiuſmodi* vero Principiorum hoc quidem iuxta PYTHAGORAM ad effectricem, ac formalem cauſſam dirigitur, quae Mens [3], nimirum Deus, [4] eſt; alterum vero ad paſſivam, ac materialem, quae eſt Mundus adſpectabilis. Porro numeri naturam *dicebat* eſſe denarium.

λοις ταῖς διαδοχαῖς γενόμενοι, τὴν λεχθεῖσαν Ἰωνικὴν συμπληροῦσι φιλοσοφίαν ἀπὸ Θαλητος.

Πάλιν δὲ ἀπὸ ἄλλης ἀρχῆς Πυθαγόρας Μνησάρχου Σάμιος, ὁ πρῶτος φιλοσοφίαν τύτῳ τῷ ῥήματι προσαγορεύσας, ἀρχὰς τοὺς ἀριθμοὺς, καὶ τὰς συμμετρίας τὰς ἐν τύτοις, ἃς καὶ ἁρμονίας καλεῖ· τὰ δὲ ἐξ ἀμφοτέρων σύνθετα, στοιχεῖα, καλούμενα δὲ γεωμετρικά. πάλιν ἢ τὴν μονάδα, καὶ τὴν ἀόριστον δυάδα ἐν ταῖς ἀρχαῖς. σπεύδει δὲ αὐτῷ τῶν ἀρχῶν ἡ μὲν ἐπὶ τὸ ποιητικὸν αἴτιον, καὶ εἰδικὸν, (ὅπερ ἐστὶ νοῦς ὁ θεὸς) ἡ δὲ ἐπὶ τὸ παθητικόν τε, καὶ ὑλικὸν, ὅπερ ἐστὶν ὁ ὁρατὸς κόσμος· εἶναι δὲ τὴν φύσιν τῦ ἀριθμῦ δεκάδα.

tentia deſcribit: ἔλεγε δὲ δύο αἰτίας εἶναι γενέσεως, θερμὸν, καὶ ψυχρὸν *dixitque duas eſſe generationis cauſſas, calidum & frigidum*. Meibomius, ipſique inhaerens Menagius ὑγρὸν *humidum* reſcribendum aſſerunt. Sed immerito. Siquidem Veteres ſimplici uniformique materiae qualitates ſibi invicem contrarias adiunxere, ut Parmenides ex Ariſtotele θερμὸν, καὶ ψυχρὸν *calidum & frigidum* poſuiſſe dicitur; & Strato, qui ex Empyrico *Hypoth. III. c 4. ſ 32.* τὰς ποιότητας *qualitates* admiſiſſe dicitur, ex Stobaeo στοιχεῖα καὶ ψυχρὸν *elementa ac frigidum* poſuit; hoc eſt, ut legendum arbitror, στοιχεῖα. θερμὸν καὶ ψυχρὸν *calidum & frigidum*. Deinde vero Laertius Archelai rationem exponens ait ὁ δὲ λόγος αὐτῷ οὕτως ἔχει. τηκόμενόν φησι τὸ ὕδωρ ὑπὸ τοῦ θερμοῦ, καθὸ μὲν εἰς τὸ πυρῶδες συνίσταται, ποιεῖν γῆν. καθὸ δὲ περιῤῥεῖ ἀέρα γεννᾷν, ὅθεν ἡ μὲν ὑπὸ τοῦ ἀέρος, ὁ δὲ ὑπὸ τῆς τῦ πυρὸς περιφορᾶς κρατεῖται: *liquentem calore aquam, qua in igneam naturam conſiſtit, terram efficere; qua vero circumfluit, aerem gignere, atque adeo illam quidem ab aere; hanc autem ab ignis motu contineri*. Menagius hic Laertii textum ſollicitat, atque legit pro ὕδωρ *aquam* ὑγρὸν *humidum*. Sed vulgata lectio retinenda videtur; quum Plutarchus ipſe elementum Aquae iuxta Archelaum ex Aëre denſato concretoque productum expreſſerit; ſicuti viciſſim ex liquente rarefactoque Aquae elemento Aër ipſe producitur, ut Archelaus apud Laertium docet. Longe difficilius eſt intelligere qui ex Aqua in Ignem concreta produci potuerit Terra. Vt commodus ſenſus aliquis ex Laertii verbis exſculpatur, ita voces illas καθὸ μὲν εἰς τὸ πυρῶδες συνίσταται, ποιεῖν γῆν reddiderim *qua in igneam naturam* Aqua *ſecernitur*; hoc eſt ubi partes aliquae ex Aqua ſecretae Ignem conſtituerint *Terram relinquere*. Poſtremis autem verbis exprimitur elementis illis locum ipſorum gravitati convenientem contigiſſe; ut proinde Terra ab Aëris, Aër ab Ignis ambitu contineatur. Itaque, quum Archelaus ex Aere vel denſato, vel rarefacto elementa cetera expreſſa, ſecreta, vel formata dixerit, optime Simplicius *in I. Phyſ.* & Auguſtinus *Civit. Dei VIII. c.* 2 hunc Anaxagorae conſentire dixerunt; quod iſte nimirum diſſimilares omnium elementorum partes in Aëris ſubſtantia deliteſcere exiſtimaverit, quae deinde raritatis, ac denſitatis ope ſecernerentur, ac elementa formarent.

(1) Non ita intelligi profecto debet ut in Archelao Ionica Secta deſierit, quippe quae ad Clitomachum uſque a Laërtio producitur; ſed quod Phyſicae, ſive naturalis doctrinae, ſtudium a Thalete inſtitutum in Archelao defecerit; quum Socrates Archelai ſucceſſor morum potius, quam naturae, doctrinam tradiderit. Hinc optime Laërtius ait *II* ſ 16. de Archelao quod καὶ ἐκλήθη φυσικὸς παρὸ καὶ ἔληξεν ἐν αὐτῷ ἡ φυσικὴ φιλοσοφία Σωκράτους τὴν ἠθικὴν εἰσαγαγόντος *appellatus eſt Phyſicus, & in eo deſiit Phyſica Philoſophia, Socrate Moralem introducente*. Vid. Cic. *Tuſc V. c* 4.

(2) Hinc apud Empyricum *adv. Arithm. IV.* ſ. 2. & *adv. Log.* 2. ſ. 94

. . . ἀριθμῷ δέ τε πάντ' ἐπέοικεν

. . . *numero autem omnia aſſimilantur*.

(3) Itaque corrigendus Stobaeus, in quo legitur ὅπερ ἐστὶν οὐρανὸς, ὁ θεὸς *quae Caelum*, nimirum *Deus eſt*.

(4) Hinc Deus a Pythagoricis ἀριθμὸς ἀριθμῶν *numerus numerorum* dicebatur ex Hierocle p. 166.

Digitized by Google

μέχρι γὰρ τῶν δέκα πάντες Ἕλληνες, πάντες βάρβαροι ἀριθμοῦσιν, ἐφ᾽ ἃ ἐλθόντες, πάλιν ἀναποδῦσιν ἐπὶ τὴν μονάδα. κ̥ τῶν δέκα πάλιν φησὶν, ἡ δύναμίς ἐστιν ἐν τοῖς τέσσαρσι, κ̥ τῇ τετράδι· τὸ δ᾽ αἴτιον, εἴ τις ἀπὸ τῆς μονάδος ἀναποδῶν, κατὰ πρόσθεσιν τιθείη τοὺς ἀριθμοὺς, ἄχρι τῶν τεσσάρων προελθὼν ἐκπληρώσει τὸν δέκα ἀριθμόν· ἐὰν δὲ ὑπερβάληται τὸν τῆς τετράδος, καὶ τῶν δέκα ὑπερεκπεσεῖται. οἷον, εἴ τις θείη ἓν, καὶ δύο προσθείη, κ̥ τρία, κ̥ τούτοις τέσσαρα, τὸν τῶν δέκα πληρώσει ἀριθμόν. ὥστε ὁ ἀριθμὸς κατὰ μὲν μονάδα ἐν τοῖς δέκα, κατὰ δὲ δύναμιν ἐν τοῖς τέσσαρσι. διὸ κ̥ ἐφθέγγοντο οἱ Πυθαγορικοὶ, ὡς μεγίστου ὅρκου ὄντος τῆς τετράδος,

rium. Siquidem ad denarium uſque, *vel decem*, Graeci omnes, omneſque Barbari numerant, ad quem quum pervenerint, ad unitatem iterum revertuntur. Rurſumque dicit denarii vim, *ac poteſtatem* in quatuor, & quaternario contineri: propterea quod ſiquis ab unitate progrediens numeros adiungendo (1) componat, ad quatuor uſque progreſſus, denarium numerum complebit; ſin vero quaternarium exceſſerit, denarium quoque ſuperabit. Vt, ſi quis ponat unum, adiungatque duo, & tria, & iſtis quatuor, denarium numerum complebit. Itaque numerus *omnis*, quoad unitates quidem, in denario; at iuxta vim, in quaternario *continetur*. Quamobrem Pythagorici, ac ſi iusiurandum (2) Tetrade *ſeu quaternario conceptum* maximum, *ſanctiſſimumque* foret, dicebant

Οὐ μὰ τὸν ἁμετέρᾳ ψυχᾷ παραδόντα τετρακτὺν
Παγὰν ἀενάου φύσεως ῥιζώματ᾽ ἔχουσαν.

Non per illum, qui noſtrae animae dedit quaternarium,
Fontem, qui habet originem perennis naturae.

κ̥ ἡ ἡμετέρα ψυχὴ (φησὶν) ἐκ τετράδος σύγκειται· εἶναι γὰρ νοῦν, ἐπιστήμην, δόξαν, αἴσθησιν, ἐξ ὧν πᾶσα τέχνη, κ̥ ἐπιστήμη, κ̥ αὐτοὶ λογικοί ἐσμεν. νοῦς μὲν οὖν ἡ μονάς ἐστιν· ὁ γὰρ νοῦς κατὰ μονάδα θεωρεῖται. οἷον, πολλῶν ὄντων ἀνθρώπων, οἱ μὲν ἐπὶ μέρους εἰσὶν ἀναίσθη-

Noſtra etiam anima, inquit, ex quaternario conſtituitur; ex mente nimirum, ſcientia, opinione, ſenſu; ex quibus ars omnis, & ſcientia *conſtituitur*, noſque ipſi rationis compotes ſumus. Itaque mens unitas eſt; ſiquidem mens ſecundum unitatem ſpeculatur; ut, quum multi ſint homines, ſinguli quidem *omnes* ſenſu percipi, (3) compre-

(1) *Xylander* „ πρόθεσιν eſt in manuſcripto: ad „ rem perinde eſt: ſed quae poſtea ſequuntur, „ πρόσθεσιν probant.

(2) Apud Stobaeum ὡς μεγίστου ὄντος τῆς τετράδος *ut ſi tetras maxima foret*. Itaque vox ὅρκου in Stobaei textu, ex quo exciderat, adiungenda. Pro ψυχᾷ *animae* in Stobaeo legitur κεφαλᾷ *capiti*. Quamvis autem in Empyrico *adver. Arithm. IV.* ſ. 2 verſus iſti eadem prorſus ratione legantur ac in Plutarcho; alibi tamen, hoc eſt *adver. Logicos I v.* 94. habetur κεφαλᾷ; ſicuti apud Porphyrium, & Iamblichum *Vita Pythagorae c.* 29. legitur γενεᾷ *generi*. In aliis Scriptoribus aliter iusiurandum illud effertur; ſed vera lectio eſt ψυχᾷ ut ex Hierocle, & Theone apparet; unde Macrobius *Somn. l. c. 6.* ſit

Per qui noſtrae animae numerum dedit eſſe quaternum.

Vid. Meurſius in *Denario Pythagorico*. Quod vero Pythagorici quidam non ψυχᾷ, ſed κεφαλᾷ dixerint, inde opinor natum quod Pythagoras animum ac mentem ἐν τῷ ἐγκεφάλῳ *in cerebro* collocaverit, ut ait Laertius *VIII ſeg.* 30

(3) *Xylander* „ Vox ἀναίσθητοι, ſi Auctor voluit „ proprie loqui, hic ſtare non poteſt; ſi proprieta„ tem neglexit, falſam ſententiam gignit. Sola enim „ individua ſentiuntur, nedum ἀναίσθητα illo modo „ dici poſſint. Enimvero philoſophicae, & analyti„ cae rationes docent αἰσθητοὶ eſſe legendum. ut „ pro οἱ ὑθεὶς, lego οἱ ἀτίς. Τὸν τινὰ vocat Ari„ ſtoteles individuum ſpeciei; hunc hominem, ve„ bi gratia, Plutarchum, Xylandrum. Scriptus hic „ mendoſitate impreſſis non cedit; Interpretem ſal„ vo honore hic non moror. Denique mutilum eſſe „ lo-

prehendi, vel definiri non poſſunt, *quum infiniti illi ſint;* ſed hominem unum ſolum concipimus, cui nemo *unquam* ſimilis fuit. Equum etiam unum ſolum concipimus; *individui vero vel* ſingulares *equi* ſunt infiniti. Omnes ſiquidem ſpecies iſtae, ac genera unitatum inſtar ſunt; ideoque *Pythagorici* unicuique illorum definitionem eamdem tribuentes aſſerunt eſſe dicendum animal rationale, animal hinniens: itaque hac de cauſſa mens, qua *ſpecies, vel genera* iſta concipimus, unitas *eſt*. Indefinitum vero binarium merito ſcientia *dicitur*; quaelibet enim demonſtratio, omniſque ſcientiae perſuaſio, adhuc autem & ſyllogiſmus quilibet ex quibuſdam conceſſis, *id* quod *ambiguum & controverſum* erat, concludit, aliudque facile oſtendit: quorum *omnium* comprehenſio ſcientia eſt, quae proinde binarium fuerit. Opinio vero merito *propter comprehenſionem, vel* ex comprehenſione ternarius eſt; quod opinio multorum ſit, ternarius autem *ſit* multitudo: ut „ *Ter beati Danai*. Propterea ternarium non admittit (1).

Heraclitvs, & Hippasvs Metapontinus principium univerſorum Ignem *exiſtimarunt*. Ex Igne enim omnia fieri, atque in Ignem omnia interire dicunt; illoque extincto univerſa in Mundo eſſe facta. Etenim primum quidem craſſiſſimam (2) ipſius partem in ſe ipſam compreſ-

σθητοι, ἀπερίληπτοι, καὶ ἄπειροι, ἀλλ' αὐτὸ τῦτο ἄνθρωπον ἕνα μόνον νοοῦμεν, ᾧ οὐθεὶς ἔτυχεν ὅμοιος· καὶ ἵππον ἕνα μόνον νοῦμεν, οἱ δὲ ἐπὶ μέρους, εἰσὶν ἄπειροι, τὰ γὰρ εἴδη ταῦτα πάντα, καὶ γένη κατὰ μονάδας εἰσί. διὸ καὶ ἐπὶ ἑνὸς ἑκάστου αὐτῶν τοῦτον ὅρον ἀποδιδόντες, λέγουσι ζῶον λογικὸν, ἢ ζῶον χρεμετιστικὸν ῥητέον. διὰ τῦτο ὁ νοῦς ἡ μονὰς, ᾧ ταῦτα νοῦμεν. καὶ ἡ δυὰς δὲ ἡ ἀόριστος ἡ ἐπιστήμη εἰκότως. πᾶσα γὰρ ἀπόδειξις, καὶ πᾶσα πίστις ἐπιστήμης, πρὸς δὲ καὶ πᾶς συλλογισμὸς ἔκ τινων ὁμολογουμένων τὸ ἀμφισβητούμενον συνάγει, καὶ ῥᾳδίως ἀποδείκνυται ἕτερον, ὧν ἡ ἐπιστήμη κατάληψίς ἐστι, διὸ εἴη ἂν δυάς. ἡ δὲ δόξα τριὰς ἐκ καταλήψεώς ἐστιν εὐλόγως, ὅτι πολλῶν ἐστιν ἡ δόξα· ἡ δὲ τριὰς, πλῆθος, ὡς, τρισμάκαρες Δαναοί· διά τῦτο οὐκ ἐγκρίνει τὴν τριάδα.

Ἡράκλειτος, καὶ Ἵππασος ὁ Μεταποντῖνος ἀρχὴν τῶν ὅλων τὸ πῦρ. ἐκ πυρὸς γὰρ τὰ πάντα γίνεσθαι, καὶ εἰς πῦρ πάντα τελευτᾷν λέγουσι· τούτου δὲ κατασβεννυμένου, κοσμοποιεῖσθαι τὰ πάντα. πρῶτον μὲν γὰρ τὸ πα-

 χυ-

„ locum de Pythagorica Philoſophia ſatis liquet. Pythagorae tamen ſententiam, eiuſque vim aſſequutus non eſt Xylander. Ea nimirum Pythagorae mens fuerat quod ſinguli quidem homines ſenſu percipi cognoſcique poſſunt; ſed individua tamen omnia, hoc eſt homines omnes *infiniti, incomprehenſibiles* ſunt; adeoque ſenſu percipi non poſſunt; ut exinde inferret hominis ideam vel cognitionem non ex individuis omnibus, quae infinita, adeoque incomprehenſibilia ſunt; ſed ex unica communique hominis idea, hauriendam eſſe. Itaque nihil in Plutarchi textu refingi debet. Quumque communis illa & abſtracta hominis idea a ſingulari cuiuslibet hominis idea diſtincta ſit, adeoque nullum individuum communi illi notioni ſimile ſit, optime dixit Plutarchus quod univerſali hominis ideae, ſive naturae a nobis abſtractae οὐθεὶς ἔτυχεν ὅμοιος *nemo ſimilis fuit*.

(1) Locus manifeſte depravatus, quum certe Pythagoras & *opinionem*, & *ternarium* admiſerit. Itaque facili levique mutatione ego legerim διὰ τῦτο ἐν ἐγκρίνει τὴν τριάδα *propterea igitur ternarium admittit*: quod nempe ex Pythagorae ſententia detur opinio; opinio autem ipſa ternarius ſit, hoc eſt ex tribus, ſive multis, ab intellectu noſtro comprehenſis oriatur; adeoque trias ipſi, ſive ternarius admitti debeat. Fortaſſe quoque reſcribi poſſet διὰ τῦτο ἡ δόξα ἐγκρίνει τὴν τριάδα *propterea opinio ternarium admittit*: quod illa nempe ex pluribus antea perceptis oriatur. Verum Plutarchi textus non corruptus ſolum, ſed mutilus etiam eſt; excidiſſe nempe videtur quidquid de ſenſu dicendum erat.

(2) Ita Laertius IX. ſ. 8. ex Heraclito docet πῦρ εἶναι στοιχεῖον, καὶ πυρὸς ἀμοιβὴν τὰ πάντα ἀραιώσει, καὶ πυκνώσει τὰ γινόμενα *ignem eſſe elementum, ignisque viciſſitudine tum raritate, tum denſitate conſtare, quae fiunt omnia*. Atque inde

χυμερέϛατον αὐτῦ εἰς αὐτὸ συϛελλόμενον γῆν γίνεσθαι, ἔπειτα ἀναχαλωμένην τὴν γῆν, ὑπὸ τῦ πυρὸς φύσει, ὕδωρ ἀποτελεῖσθαι, ἀναθυμιώμενον δὲ ἀέρα γίνεσθαι. πάλιν δὲ τὸν κόσμον, ϗ πάντα τὰ σώματα ὑπὸ πυρὸς ἀναλοῦσθαι ἐν τῇ ἐκπυρώσει. ἀρχὴν οὖν τὸ πῦρ, ὅτι ἐκ τούτου τὰ πάντα· τέλος δὲ, ὅτι ϗ εἰς τῦτο ἀναλύεται τὰ πάντα.

Ἐπίκουρος Νεοκλέους Ἀθηναῖος κατὰ Δημόκριτον φιλοσοφήσας, ἔφη τὰς ἀρχὰς τῶν ὄντων σώματα λόγῳ θεωρητὰ, ἀμέτοχα κενοῦ, ἀγέννητα, ἀΐδια, ἄφθαρτα, οὔτε θραυσθῆναι δυνάμενα, οὔτε διαπλασμὸν ἐκ τῶν μερῶν λαβεῖν, ὔτε ἀλλοιωθῆναι· εἶναι δὲ αὐτὰ λόγῳ θεωρητά. ταῦτα μέντοι κινεῖσθαι ἐν τῷ κενῷ ϗ διὰ τῦ κενῦ· εἶναι δὲ ϗ αὐτὸ τὸ κενὸν ἄπειρον, καὶ τὰ σώματα ἄπειρα. συμβεβηκέναι δὲ τοῖς σώμασι τρία ταῦτα, σχῆμα, μέγεθος, βάρος. Δημόκριτος μὲν γὰρ ἔλεγε δύο, μέγεθός τε, ϗ σχῆμα· ὁ δ᾽ Ἐπίκουρος τύτοις ϗ τρίτον τὸ βάρος ἐπέθηκεν. ἀνάγκη γὰρ (φησὶ) κινεῖσθαι τὰ σώματα τῇ τῦ βάρους πληγῇ· ἐπεὶ οὐ κινηθήσεται. εἶναι δὲ τὰ σχήματα τῶν ἀτόμων περιληπτὰ, ὐκ ἄπειρα. μὴ γὰρ εἶναι μήτε ἀγκιϛροειδῆ, μήτε τριαινοειδῆ, μήτε κρικοειδῆ· ταῦτα γὰρ τὰ σχήματα εὔθραυϛά ἐϛιν, αἱ δὲ ἄτομοι ἀπαθεῖς, ἄθραυϛοι. ἴδια δὲ ἔχειν σχήματα λόγῳ θεωρητά. καὶ εἴρη-

preſſam *ſive compactam*, Terram effeciſſe; deinde vero Terram ab Ignis vi diſgregatam Aquam produxiſſe; *Aquam* vero exhalatam (1) feciſſe Aërem, iterumque Mundum, atque omnia corpora ab Igne in conflagratione diſſolvi *debere* (2). Itaque principium *dicit* Ignem, quod ex illo omnia *fiunt*; finem vero quod & in ipſum omnia reſolvuntur.

EPICVRVS Neoclis *filius* Athenienſis ex DEMOCRITI ſententia philoſophatus principia rerum dixit *eſſe* corpora, quae ratione conſpicua, *ſive percepta* ſint, inanis expertia, ingenita, perennia, incorruptibilia, quae neque frangi, neque ex partibus formari (4), *ſive compingi*, neque alterari poſſint. Ea vero mente cognoſci poſſe; eademque in vacuo, atque per vacuum moveri. Eſſe vero & vacuum ipſum infinitum, & corpora *quoque* infinita. Haec autem tria corporibus *ipſis* accidere, figuram, magnitudinem, & gravitatem. Etenim Democritus quidem duo *ſolum* dixit, magnitudinem *nempe*, & figuram; Epicurus autem tertium iſtis adiecit gravitatem. Siquidem neceſſarium *eſt*, inquit *ille*, corpora gravitatis impulſu moveri; quoniam *alioquin* minime movebuntur. Atomorum vero figuras comprehenſibiles, *vel definitas* eſſe *putavit*, non infinitas; neque enim hamatas, *aut uncinatas*, neque tricuſpides, neque armillares (3) *illas* eſſe; eiuſmodi quippe figurae facile frangi poſſunt, Atomi vero perpeſſionis expertes, atque infrangibiles ſunt, propriaſque figuras habent mente conſpicuas; Atomuſque dicitur non quia mini-

de intelligi exponique debet quod Heraclitus ipſe apud Laertium *IX. ſ.* 8. dixerit γίνεσθαι πάντα κατ᾽ ἐναντιότητα *fieri univerſa ſecundum contrarietatem*; quemadmodum πάντα κατ᾽ ἔριν γίνεσθαι *omnia contentione fieri*, ut Ariſtoteles refert *Ethic. Nicom.* 8. c. 2. & Proclus *in Tim.* I.

(1) Duo ἀναθυμιάσεων *exhalationum* genera ab Heraclito diſtinguebantur, teſte Laertio *IX. ſ.* 9. ἃς μὲν λαμπρὰς, καὶ καθαρὰς· ἃς δὲ σκοτεινὰς *has quidem ſplendidas, ac puras, has vero obſcuras*: quemadmodum Ariſtoteles *Meteor.* I. c. 3. ἀτμίδα & ἀναθυμίασιν diſtinguit ἔϛι γὰρ ἀτμίδος μὲν φύσις ὑγρὸν καὶ θερμὸν, ἀναθυμιάσεως δὲ θερμὸν, καὶ ξηρὸν *eſt enim halitus quidem natura humida & calida, exhalationis vero calida & ſicca.*

(2) Quamvis ita quoque Euſebius expreſſerit, fortaſſe tamen legendum ἀναλύεσθαι. Ceterum de hac Vniverſi exuſtione videndus Empyricus *Hypoth.* I. c. 29. & M. Antoninus *III. ſect.* 3. & Laert. *IX. ſ.* 8.

(3) Iuſtinus *in Paraeneſi* legit διάπλασιν *coagmentationem*.

(4) Xylander hic habet κρικοειδῆ *armillaria*, quum tamen κρινοειδῆ *liliata* legeretur Ceterum hac in parte minus accurate Plutarchum Epicuri ſententiam expreſſiſſe obſervavit Gaſſend. Lib. III. c. 6. quum ex Cicerone *Nat. Deor.* I. c. 24. & *Acad.* IV. c. 38. & Lactant. *Inſtit.* II. c. 17. Epicurus *hamatas*, *uncinatas*, *aduncas* atomos admiſerit.

ρηται ἄτομος, οὐχ ὅτι ἐςὶν ἐλαχίςη, ἀλλ' ὅτι ὀ δύναται τμηθῆναι, ἀπαθὴς οὖσα, κ̀ ἀμέτοχος κενοῦ. ὥςε ἐὰν εἴπῃ ἄτομον, ἄθραυςον λέγει, καὶ ἀπαθῆ, ἀμέτοχον κενοῦ. ὅτι δέ ἐςιν ἄτομος, σαφές· καὶ γάρ ἐςι ςοιχεῖα ἀεὶ ὄντα, κ̀ ζῶα κενὰ, κ̀ ἡ μονάς.

Ε'μπεδοκλῆς Μέτωνος Α'κραγαντῖνος τέτταρα μὲν λέγει ςοιχεῖα, πῦρ, ἀέρα, ὕδωρ, γῆν· δύο δὲ ἀρχικὰς δυνάμεις, φιλίαν τε, κ̀ νεῖκος· ὧν ἡ μέν ἐςιν ἑνωτικὴ, τὸ δὲ, διαιρετικόν· φησὶ δὲ οὕτως,

> Τέσσαρα τῶν πάντων ῥιζώματα πρῶτον ἄκουε.
>
> Ζεὺς αἰθὴρ, Η'ρητε φερέσβιος, ἠ δ' Α'ϊδωνεὺς,
>
> Νῆςις θ', ἣ δακρύοις τέγγει κρούνωμα βρότειον.

Δία μὲν γὰρ λέγει τὴν ζέσιν, κ̀ τὸν αἰθέρα· Η'ρην τε φερέσβιον, τὸν ἀέρα· τὴν δὲ γῆν, τὸν Α'ϊδωνέα· Νῆςιν δὲ κ̀ κρούνωμα βρότειον οἱονεὶ τὸ σπέρμα, κ̀ τὸ ὕδωρ.

Σω-

minima ſit, ſed quia dividi non poteſt; quum perpeſſionis incapax, atque inanis expers ſit. Itaque, ſi *quis* dixerit Atomum, *is corpus* indiviſibile dicit, & perpeſſionis incapax, & inanis expers. Quod vero ſit, *vel detur* Atomus, manifeſtum *eſt*: ſiquidem elementa ſunt, quae perenniter perſeverant, & animalia vacua, atque unitas (1).

Empedocles Metonis *filius* Agrigentinus Elementa quidem quatuor *eſſe* dicit, Ignem, Aerem, Aquam, Terram; duas vero praecipuas, *vel principiorum* vires; Amicitiam, & Contentionem; quarum illa quidem uniens, haec vero dirimens ſit. Sic autem ait (2).

> *Quatuor omnium radices primum audi:*
>
> *Iupiter Aether, & Iuno vivifica, & Pluto,*
>
> *Neſtiſque, quae lacrimis irrigat alveum humanum.*

Fervorem enim, atque Aethera Iovem vocat; Aërem Iunonem vivificam; Terram vero Plutonem; Neſtimque, & humanum alveum exiſtimat *eſſe* ſemen, & Aquam.

So-

(1) Poſtrema haec verba in Euſebio deſiderantur; nullique dubium quin mirifice vitiata illa ſint. Gaſſendus Lib. III. c. 5. legendum conicit ςοιχεῖα ἐν τῷ κενῷ κινούμενα *elementa in vacuo agitata*; ſive ἀπὸ τοῦ κενοῦ κεχωρισμένα, ſive διορίζόμενα *a vacuo ſecreta*; aut καὶ τὸ κενὸν, καὶ ἡ μονὰς *inane, & unitas*: perinde quaſi dicatur ideo Atomos exiſtere quod perpetua rerum omnium elementa nihil ſint aliud, quam *inane, & unitas*. Sed in hac hypotheſi oſtenderetur ideo Atomum exiſtere quod unitas, hoc eſt Atomus ipſa, exiſtat: quod vitioſum diſſerendi genus Plutarcho, vel Epicuro affingi ſane non poterit. Budaeus integram quidem periodum ipſam omiſit. Xylander *animalia inania, & unitatem* exprimit. Amiotus *corpora inania, & unitatem* interpretatur; perinde quaſi non ζῶα, ſed σώματα, ſcriptum foret. Mihi vero locus iſte ita coniectura reſtitui poſſe videtur: ὅτι δὲ, ſive τί δὲ ἐςιν ἄτομος, ſive ἄτομοι, σαφές. καὶ γάρ ἐςι ςοιχεῖα ἀεὶ ὄντα, καὶ σώματα ἄκενα, καὶ ἀμερῆ *quid vero ſint atomi manifeſtum eſt: ſunt enim elementa perpetuo durantia, & corpora inanis expertia, & indiviſibilia*: niſi cui libeat poſtremam vocem μονὰς retinere, quum Atomus ipſa μονάδος *unitatis* nomine aliquando deſignata fuerit; ut Ariſtoteles ipſe *de Anima II. c. 6.* obſervavit quod δόξειν δ' οὐδὲν διαφέρειν μονάδας λέγειν, ἢ σωμάτια σμικρὰ *videtur nihil differre unitates dicere, vel exigua corpuſcula*; & *XI. Metaphyſ. c. 6.* teſtatur *Pythagoricas unitates magnitudinem habere*. At fieri etiam poteſt, ut Plutarchus ibi non explicet quid *Atomi* nomine intelligatur; ſed ſolum, ut Gaſſendus exiſtimat, rationem afferat cur Atomus exiſtere, vel admitti debeat. Itaque in hac hypotheſi legerem καὶ γάρ ἐςι ςοιχεῖα ἀεὶ ὄντα, καὶ χωρία κενὰ, καὶ ἡ μονὰς *etenim dantur elementa, quae perennia ſint; dantur ſpatia vacua, & unitas*: ut ſenſus nimirum ſit quod ſi non exiſterent Atomi, ſed corpora quaecumque in infinitum diviſibilia forent, prima corpora, vel elementa, conciſis ipſorum partibus, deſtrui, perire, variarique poſſent. & ſpatia quaelibet conciſis particulis repleri; adeoque, niſi darentur Atomi, neque elementa perenniter conſervari, neque ſpatia ulla vacua ſupereſſe poſſent.

(2) Verſus illi ita prorſus a Laertio *VIII. ſ. 76.* Heraclito, Athenagora, & Empyr *I. adv. Phyſ ſec. 362.* proferuntur; niſi quod ibi Empyricus legit Ζεὺς ἀργὴς, quod in Plutarcho quoque olim ſcriptum videtur; quum Plutarchus ipſe mox dicat Iovis nomine τὸν αἰθέρα *aetherem* intelligi: quod inutile profecto foret, ſi in verſibus ipſis Ζεὺς αἰθὴρ *Iupiter aether* haberetur. Sed a Clemente *Strom. VI.* ita proferuntur

Τέσ-

Digitized by Google

Σωκράτης Σωφρονίσκου Ἀθηναῖος, καὶ Πλάτων Ἀρίστωνος Ἀθηναῖος, αἱ γὰρ αὐταὶ περὶ παντὸς ἑκατέρου δόξαι, τρεῖς ἀρχὰς, τὸν Θεὸν, τὴν ὕλην, τὴν ἰδέαν. ἔστι δὲ ὁ Θεὸς ὁ νοῦς, ὕλη δὲ τὸ ὑποκείμενον πρῶτον γενέσει, καὶ φθορᾷ, ἰδέα δὲ οὐσία ἀσώματος ἐν τοῖς νοήμασι, καὶ ταῖς φαντασίαις τοῦ Θεοῦ· ὁ δὲ Θεὸς νοῦς ἐστὶ τοῦ κόσμου.

Ἀριστοτέλης δὲ Νικομάχου Σταγειρίτης, ἀρχὰς μὲν ἐντελέχειαν, ἤτοι εἶδος, ὕλην, στέρησιν· στοιχεῖα δὲ τέτταρα, πέμπτον δέ τι σῶμα αἰθέριον ἀμετάβλητον.

Ζήνων Μνασέου Κιτιεὺς ἀρχὰς μὲν τὸν Θεὸν, καὶ τὴν ὕλην, ὧν ὁ μέν ἐστὶ τοῦ ποιεῖν αἴτιος, ἡ δὲ τοῦ πάσχειν, στοιχεῖα δὲ τέτταρα. Ἡ δὲ τούτων αἵρεσις Ἰταλικὴ προσηγορεύθη, διὰ τὸ τὸν Πυθαγόραν ἐν Ἰταλίᾳ σχολάσαι. μετέστη γὰρ ἀπὸ Σάμου τῆς πατρίδος, τῇ Πολυκράτους τυραννίδι δυσαρεστήσας.

ΚΕΦ.

SOCRATES Sophroniſci *filius* Athenienſis, ac PLATO Ariſtonis *filius & ipſe* Athenienſis (eaedem quippe utriuſque de Vniverſo opiniones) tria Principia (1) *ſtatuunt*, Deum, Materiam, Ideam. Deus autem eſt Mens; Materia primum generationis, corruptioniſque ſubiectum; Idea vero incorporea natura in cogitationibus, & imaginationibus Dei *exiſtens:* Deuſque Mundi mens eſt.

ARISTOTELES Nicomachi *filius* Stagirita Principia quidem *eſſe dicit* Entelechiam, ſive Formam, Materiam, Privationem; Elementa vero *eſſe* quatuor; quintumque *praeterea* corpus quoddam aethereum, immutabile.

ZENO Mnaſeae *filius* Citienſis Principia quidem *exiſtimat eſſe* Deum, & Materiam; quorum ille quidem effectrix cauſſa, iſta vero patiens ſit: Elementa vero quatuor.

Iſtorum autem Secta Italica vocata fuit, quod Pythagoras in Italia docuerit. Siquidem e patria Samo Polycratis tyrannide offenſus migravit.

CA-

Τέσσαρα τῶν πάντων ῥιζώματα πρῶτον ἄκουε
Πῦρ, καὶ ὕδωρ, καὶ γαῖαν ἰδ' αἰθέρος ἄπλετον ὕψος
Ἐκ γὰρ τῶν, ὅσα τ' ἦν, ὅσα τ' ἔσσεται, ὅσσα τ' ἔασιν.

Quatuor omnium radices primum audi:
Ignem, & Aquam, & Terram, atque Aetheris immenſam altitudinem.
Ex his enim componuntur *quaecumque erant, quaecumque erunt, & quaecumque ſunt.*

Quamvis autem Neſtis nomine non *ieiunium*, ut inepte apud Stobaeum interpretatur Canterus, ſed *Aqua* intelligatur ſic a νεῖν *natare*, vel a νάειν *fluere* vocata; & Iovis voce *Ignis* exprimatur; in ceteris ita differunt Interpretes, ut Iunonis *nomine* Stoici, aliique *Aerem*, alii *Terram* intelligant; ſicuti viciſſim Αἰδωνεὺς aliis Terra, aliis *Aer* vocatur. Quin etiam Stobaeus ipſe Plutatarchum *exſcribens* hic legit Ἥρην δὲ φερέσβιον τὴν γῆν Ἀέρα δὲ τὸν Ἀΐδωνα perinde quaſi in Plutarchi codicibus varietas aliqua invecta foret. Vid. Fabricius ad *Empyr. loco cit.* Laertius quidem pro τέγγει κρούνωμα *irrigat alveum* habet ἐπικουρεῖ ὄμμα; ſed Plutarchi lectio retinenda, quam Empyricus etiam, Athenagoras, Heraclitus, & Stobaeus expreſſere.

(1) Laertius tamen *III. ſ. 69.* ait quod Plato δύο τῶν πάντων ἀπέφηνεν ἀρχὰς, Θεὸν, καὶ ὕλην, ὃν καὶ νοῦν προσαγορεύει, καὶ αἴτιον *duo* rerum *omnium Principia poſuit. Deum, & Materiam; Deumque* ipſum *& mentem & cauſſam vocavit*; quod nimirum Idea in Deo, velut opifice, reperiatur: adeoque ad Deum referatur. Sed Apuleius *I. de Doctr. Plat.* Chalcidius *in Timae.* Origenes *in Philoſoph.* Cyrill *adv. Iulian. II.* Alcinous, Stobaeus, Empyricus, Clem. Alexandrinus, Theodoretus tria Platoni Principia tribuunt. Materiam vero ex Platonis hypotheſi σύγχρονον τῷ Θεῷ *coaevam Deo* fuiſſe ex Origene, aliiſque erudimur.

CAPVT IV.

Quomodo coaluerit Mundus.

MVndus circumflexa *ſphaericaque* figura praeditus hac ratione compactus eſt (1). Quum indiviſibilia corpora temerario, fortuitoque motu praedita forent, atque aſſidue, celerrimeque circa *punctum* idem *inter ſe* agitarentur, multa corpora in *locum* unum glomerata, *ſive collecta* ſunt, varietatem proinde figurarum, & magnitudinum habentia. Eiuſmodi vero *corporibus* in locum unum *ita* contractis, quaecumque quidem erant maiora, & graviſſima, omnino ſubſedere; quaecumque vero & exigua, & rotunda, & laevia, & lubrica *erant*, haec in *ipſa* corporum concurſione eliſa, *expreſſa*, atque in ſublime ſublata ſunt. Vbi vero vis illa impellens, *ac* in ſublime ferens defecit, impetuſque *corpora* non amplius in ſublime adduxit, ac prohibita ſunt illa deorſum ferri, impulſa ſunt ad loca, quae recipere poterant; eiuſmodi vero erant *loca* circumpoſita; atque ad illa multitudo corporum circumflexa fuit; invicem vero circumflexa *corpora* iuxta circumflexionem *hanc* Caelum effecerunt; quumque atomi eadem natura praeditae variae, *plurimaeque ſint*, ut dictum eſt, in ſublime truſae ſiderum ſubſtantiam effecerunt; multitudo vero corporum, quae exhalata fuerunt, percuſſit Aerem, ipſumque eliſit; ille vero iuxta motum *hunc ſpirans*, *ac fere* in ſpiritum converſus, ſimulque ſidera complexus, ea circumduxit, ſublimemque illorum vertiginem, quae modo *conſpicitur*, conſervavit. Deinde vero ex ſubſidentibus quidem *corpo-*

ΚΕΦ. Δ.

Πῶς συνέςηκεν ὁ Κόσμος.

Ο῾ Τοίνυν κόσμος συνέςη περικεκλασμένῳ σχήματι ἐσχηματισμένος τὸν τρόπον τῦτον. τῶν ἀτόμων σωμάτων ἀπρονόητον, κ̇ τυχαίαν ἐχόντων τὴν κίνησιν, συνεχῶς τε, κ̇ τάχιςα κινυμένων εἰς τὸ αὐτὸ, πολλὰ σώματα συνηθροίσθη, κ̇ διὰ τοῦτο ποικιλίαν ἔχοντα κ̇ σχημάτων, κ̇ μεγεθῶν. ἀθροιζομένων δ᾽ ἐν ταυτῷ τύτων, τὰ μὲν ὅσα μείζονα ἦν, κ̇ βαρύτατα, πάντως ὑπεκάθιζεν· ὅσα δὲ μικρὰ, κ̇ περιφερῆ, κ̇ λεῖα, κ̇ εὐόλισθα, ταῦτα κ̇ ἐξεθλίβετο κατὰ τὴν τῶν σωμάτων σύνοδον, εἴς τε τὸ μετέωρον ἀνεφέρετο· ὡς δ᾽ ὖν ἐξέλιπε μὲν ἡ πληκτικὴ δύναμις μετεωρίζουσα, ὐκέτι δὲ ἦγεν ἡ πληγὴ πρὸς τὸ μετέωρον. ἐκωλύετο δὲ ταῦτα κάτω φέρεσθαι, ἐπιέζετο πρὸς τὺς τόπους Ἰοὺς δυναμένους δέξασθαι. οὗτοι δὲ ἦσαν οἱ πέριξ, κ̇ πρὸς τούτους τὸ πλῆθος τῶν σωμάτων περιεκλᾶτο· περιπλεκόμενα δὲ ἀλλήλοις κατὰ τὴν περίκλασιν τὸν οὐρανὸν ἐγέννησαν, τῆς δ᾽ αὐτῆς εχόμεναι φύσεως αἱ ἄτομοι ποικίλαι οὖσαι (καθὼς εἴρηται) πρὸς τὸ μετέωρον ἐξωθύμεναι, τὴν τῶν ἀςέρων φύσιν ἀπετέλουν. τὸ δὲ πλῆθος τῶν ἀναθυμιωμένων σωμάτων ἔπληττε τὸν ἀέρα, κ̇ τῦτον ἐξέθλιβε, πνευματούμενος δὲ ὗτος κατὰ τὴν κίνησιν, κ̇ συμπεριλαμβάνων τὰ ἄςρα, συμπεριῆγε ταῦτα, κ̇ τὴν νῦν περιφορὰν αὐτῶν μετέω-

Gal. c. VII. §. 2. Stob. p. 52. Euſ. XIV. c 32.

(1) *Xylander* „ συνέςηκε, non συνέςη: ſane noſtrum etiam cum Indice melius congruit. Apud Euſebium *Lib. Praeparat. XV.* pro συνέςηκε ἐ-„ σχηματισμένος legitur ἐσχημάτισται. Capite eodem „ βαρύτατα πάντως Euſebius βαρύτατα πάντων. Quamvis haec Vniverſi formatio nulli Philoſopho nitide diſtincteque a Plutarcho tribuatur, Epicuro tamen, ceteriſque Atomorum fautoribus adſcribi debet.

τέωρον ἐφύλαττε. κἄπειτα ἐκ μὲν τῶν ὑποκαθιζόντων ἐγεννήθη ἡ γῆ· ἐκ δὲ τῶν μετεωριζομένων οὐρανὸς, πῦρ, ἀήρ, πολλῆς δὲ ὕλης ἔτι περιειλημμένης ἐν τῇ γῇ, πυκνουμένης τε ταυτης κατὰ τὰς ἀπὸ τῶν πνευμάτων πληγὰς, καὶ τὰς ἀπὸ τῶν ἀςέρων αὔρας, προσεθλίβετο πᾶς ὁ μικρομερὴς σχηματισμὸς ταύτης, καὶ τὴν ὑγρὰν φύσιν ἐγέννα, ῥευςικῶς δὲ αὕτη διακειμένη κατεφέρετο πρὸς τοὺς κοίλους τόπους, καὶ δυναμένους χωρῆσαί τε καὶ ςέξαι, ἢ καθ' αὑτὸ τὸ ὕδωρ ὑποςὰν, ἐκοίλανε τοὺς ὑποκειμένους τόπους· τὰ μὲν οὖν κυριώτατα μέρη τοῦ κόσμου τὸν τρόπον τοῦτον ἐγεννήθη.

poribus genita eſt Terra ; ex elatis vero in ſublime Caelum , Ignis , Aër. Quum vero materia multa adhuc in Terra coerceretur , atque illa a ventorum impulſibus , atque *emiſſis etiam* a ſideribus auris condenſata foret, exigua quaelibet ipſius figura *ſive pars* eliſa , vel *expreſſa* fuit , humidamque ſubſtantiam, *vel Aquam* , genuit ; iſta vero , quum fluida foret, ad excavata loca , quae recipere , & continere poterant , delata eſt ; vel eadem Aqua per ſe ſubſiſtens ſubjecta loca excavavit. Itaque praecipuae Mundi partes hac ratione productae ſunt.

ΚΕΦ. Ε.

Εἰ ἓν τὸ Πᾶν.

ΟΙ' μὲν ἀπὸ τῆς ςοᾶς ἕνα κόσμον ἀπεφήναντο, ὃν δὴ καὶ τὸ πᾶν ἔφασαν εἶναι, καὶ τὸ σωματικόν.

Ε'μπεδοκλῆς δὲ κόσμον μὲν ἕνα, οὐ μέντοι τὸ πᾶν εἶναι τὸν κόσμον, ἀλλὰ ὀλίγον τι τοῦ παντὸς μέρος, λοιπὸν ἀρχὴν εἶναι.

Πλά-

Gal. c. VII. §. 1. Stob. p. 52. Euſ XIV. c. 33.

CAPVT V.

An Mundus unicus ſit.

STOICI quidem Mundum unicum *eſſe* pronunciarunt , ipſumque & Vniverſum , & corporeum (1), *quidquid nempe corpore conſtaret*, eſſe dixerunt.

EMPEDOCLES autem Mundum quidem unicum *eſſe dixit*; non tamen Mundum eſſe Vniverſum , ſed exiguam quamdam *ipſius* Vniverſi partem ; reliquam vero Principium (2), *informemque materiam* eſſe.

PLA-

(1) Stobaeus ὃν δὴ καὶ τὸ πᾶν ἔφασαν εἶναι τὸ σωματικόν : perinde quaſi dixiſſent Mundum eſſe Vniverſum corporeum , compagem nempe ex corporeis rebus omnibus compoſitam ; idemque ſenſus in Euſebio, qui legit καὶ τὰ σωματικὰ *& ea, quae corporea ſint*. Empyricus tamen Mundum, ac Vniverſum in Stoicorum ſententia diſtinguendum eſſe teſtatur *l. adv. Phyſ. ſ.* 332. illi nimirum dicebant διαφέρειν τὸ ὅλον, καὶ τὸ πᾶν. ὅλον μὲν γὰρ εἶναι λέγουσι τὸν κόσμον· πᾶν δὲ τὸ σὺν τῷ κόσμῳ ἔξωθεν κενόν· καὶ διὰ τοῦτο τὸ μὲν ὅλον πεπερασμένον εἶναι, πεπέρασται γὰρ ὁ κόσμος· τὸ δὲ πᾶν ἄπειρον. τοιοῦτον γὰρ τὸ ἐκτὸς τοῦ κόσμου κενόν. *differre Totum , & Vniverſum. Nam Totum quidem dicunt eſſe Mundum : Univerſum autem , quod eſt cum Mundo extrinſecus inane ; & propterea Totum quidem eſſe finitum , eſt enim finitus Mundus : Vniverſum autem eſſe infinitum ; tale enim eſt inane , quod eſt extra Mundum.*

(2) *Xylander* „ Α'ργὸν εἶναι τὴν ὕλην. pro his „ verbis eſt, etiam in Aldino , vox una ἀρχήν. „ quod mendum animadvertere non ignaro veteris „ Philoſophiae erat facile , neque fefellerat Budaeum „ Interpretem. Mea lectio eſt manuſcripti Codi- „ cis , & Euſebiana. Paullo ante τὸ σωματικόν. „ Euſebius τὰ σωματικά. πρὸς δὴ τὸν Πλάτωνα) „ Idem πρὸς δέ.

Galeus , & Stobaeus habet ὕλην *materiem*. Euſebius tamen ad veram lectionem propius accedit : τὸ δὲ λοιπὸν ἀργὸν εἶναι τὴν ὕλην *reliquum vero inertem*, ac otioſam *materiam eſſe*. Atque ita certe Budaeus , Cruſerius , & Xylander reddidere.

Digitized by Google

PLATO vero quod unicus Mundus, atque Vniverſum unicum *ſit* (ut illi videbatur) ex tribus coniicit; quod *nimirum* perfectus *ille* non foret, niſi omnia contineret; quod ſimilis exemplari (1) non eſſet, niſi unigenitus foret; quod incorruptibilis (2) ipſe non eſſet, ſi quid extra ipſum reperiretur. Ad Platonem tamen dicendum (3) quod perfectus *eſſe poteſt* Mundus, quamvis omnia non contineat; ſiquidem etiam homo perfectus eſt, ſed non omnia *tamen* continet; & exemplaria (4), *quae ad unius, eiuſdemque formae ſimilitudinem effecta fuerint*, plurima ſunt, ut in ſtatuis, & domibus, & picturis. Quomodo vero perfectus (5), ſi quid extra illum *exiſtere ſive* circumrotari poſſit? Incorruptibilis vero non eſt, neque eſſe poteſt, quum genitus ſit.

METRODORVS vero dicit abſurdum eſſe ſpicam unam in praedio magno, unumque Mundum in infinito *ſpatio* productum eſſe. Quod vero infinitus *numero, vel* multitudine ſit *Mundus* ex eo manifeſtum eſt quod infinitae ſunt cauſſae. Si enim Mundus quidem finitus *eſt*, cauſſae vero omnes, ex quibus Mundus iſte genitus eſt, infinitae, *Mundos etiam alios* infinitos eſſe neceſſe *eſt*. Siquidem ubi cauſſae omnes *fuerint*, ibi & effectus etiam *omnes, aut infiniti eſſe debent*. *Eiuſmodi* vero *Mundi* cauſſae *ſunt* vel Atomi, vel Elementa.

CA-

Πλάτων δὲ τεκμαίρεται τὸ δοκῦν, ὅτι εἷς κόσμος, κ̀ ἓν τὸ πᾶν ἐκ τριῶν ἐκ τῦ μὴ εἶναι τέλειον, ἐὰν μὴ πάντα περιέχῃ· ἐκ τῦ μὴ ἔσεσθαι ὅμοιον τῷ παραδείγματι, ἐὰν μὴ μονογενὴς ᾖ· ἐκ τῦ μὴ ἔσεσθαι αὐτὸν ἄφθαρτον, ἐὰν ᾖ τι ἐξωτέρω αὐτῦ. Πρὸς δὴ τὸν Πλάτωνα ῥητέον, ὅτι ὐ τέλειος ὁ κόσμος· ὐδὲ γὰρ πάντα περιέχει, κ̀ γὰρ ὁ ἄνθρωπος ἔςι τέλειος, ἀλλ' ὐ πάντα περιέχει, κ̀ πολλὰ παραδείγματά ἐςιν, ὥσπερ ἐπ' ἀνδριάντων, κ̀ οἰκιῶν, κ̀ ζωγραφιῶν. πῶς δὲ τέλειος, εἴπερ ἔξωθέν τι αὐτῦ περιδινεῖσθαι δύναται; ἄφθαρτος δὲ ὐκ ἔςιν, ὐδὲ δύναται εἶναι, γενητὸς ὤν. Μητρόδωρος δέ φησιν ἄτοπον εἶναι ἐν μεγάλῳ πεδίῳ ἕνα ςάχυν γεννηθῆναι, κ̀ ἕνα κόσμον ἐν τῷ ἀπείρῳ. ὅτι δὲ ἄπειρος κατὰ τὸ πλῆθος, δῆλον ἐκ τῦ ἄπειρα τὰ αἴτια εἶναι. εἰ γὰρ ὁ μὲν κόσμος πεπερασμένος, τὰ δὲ αἴτια πάντα ἄπειρα, ἐξ ὧν ὅδε ὁ κόσμος γέγονεν, ἀνάγκη ἀπείρους εἶναι. ὅπου γὰρ τὰ πάντα αἴτια, ἐκεῖ κ̀ τὰ ἀποτελέσματα. αἴτια δὲ, ἤτοι αἱ ἄτομοι, ἢ τὰ ςοιχεῖα,

ΚΕΦ.

C

(1) Galenus hic interſerit τυτέςι τῷ ἀφθάρτῳ κόσμῳ *ideſt incorruptibili Mundo*.

(2) Galenus hic habet μὴ ἔσεσθαι αὐτὸν ἄφθαρτον, εἴ τι ἐλλιπὲς τι ἔχει *non incorruptibilem ipſum futurum, ſiquid* imperfectum, vel *deficiens habeat*, ſive aliquid in ipſo deſit

(3) Licet haec in Euſebio quoque totidem verbia occurrant, locus tamen manifeſte depravatus. Itaque ex contextu ſic facile reſtitui debet: ὅτι ὐ τέλειος ὁ κόσμος ἐπεὶ πάντα περιέχει *quod non* ideo *perfectus* eſt *Mundus quod omnia contineat*; ſive potius ὅτι τέλειος ὁ κόσμος, εἰ καὶ μὴ πάντα περιέχει *quod perfectus eſt Mundus, etſi non omnia contineat*.

(4) Xylander huius argumenti vim minime aſſequutus interpretatur *& multa eius rei exempla ſuppeditant ſtatuae, domus, picturae*; quod nempe res aliqua perfecta eſſe poteſt, quamvis illa non omnia complectatur. Perſpicue tamen apparet; quod Plutarchus hic ſecundae Platonis rationi ita occurrit, ut aſſerat Mundum exemplari quidem ſuo, hoc eſt archetypo Mundo, ſimilem eſſe poſſe, quamvis etiam multiplex ipſe ſit; quum exempla ad unius, eiuſdemque archetypi ſimilitudinem efformata multa eſſe poſſint, ut multae ſtatuae &c.

(5) Niſi plurimum fallor, haec verba alieno prorſus in loco poſita ſunt, atque ad ſuperiores verſus transferri, hoc eſt repente poſt illa reſtitui debent ἐὰν μὴ πάντα περιέχῃ; *ſi non omnia complectatur?* Sic enim optime Plato clarius aſſereret Mundum perfectum eſſe non poſſe, niſi omnia contineret; *quomodo enim perfectus ille ſit, ſi quid extra ipſum moveatur?* moxque tertia Platonis ratio perſpicue ſubiiceretur, incorruptibilem nempe Mundum eſſe non poſſe, niſi unicus admittatur.

ΚΕΦ ϛʹ.

Πόθεν ἔννοιαν ἔσχον θεοῦ ἄνθρωποι.

ΟΡίζονται δὲ τὴν τοῦ θείου οὐσίαν οἱ Στωϊκοὶ οὕτω· πνεῦμα νοερὸν, ϗ πυρῶδες, οὐκ ἔχον μὲν μορφὴν, μεταβάλλον δὲ εἰς ἃ βούλεται, ϗ συνεξομοιούμενον πᾶσιν. ἔσχον δὲ ἔννοιαν τούτου πρῶτον μὲν ἀπὸ τοῦ κάλλους τῶν ἐμφαινομένων προσλαμβάνοντες. οὐδὲν γὰρ τῶν καλῶν εἰκῆ, ϗ ὡς ἔτυχε γίνεται, ἀλλὰ μετά τινος τέχνης δημιουργούσης· καλὸς δὲ ὁ κόσμος· δῆλον δὲ ἐκ τοῦ σχήματος, ϗ τοῦ χρώματος, ϗ τοῦ μεγέθους, ϗ τῆς περὶ τὸν κόσμον τῶν ἀστέρων ποικιλίας· σφαιροειδὴς δὲ ὁ κόσμος, ὃ πάντων τῶν σχημάτων πρωτεύει. μόνον γὰρ τοῦτο τοῖς ἑαυτοῦ μέρεσιν ὁμοιοῦται. περιφερὴς δὲ ὢν ἔχει τὰ μέρη περιφερῆ· διὰ τοῦτο γὰρ, κατὰ τὸν Πλάτωνα, ἐν τῇ κεφαλῇ τὸ ἱερώτατον συνέστηκε νοῦς· ϗ τὸ χρῶμα δὲ καλόν· κυανώσει γὰρ κέχρωσται, ὃ πορφύρας μὲν ἐστι μελάντερον, στίλβουσαν δὲ ἔχει τὴν ποιότητα. ϗ διὰ ταύτην τὴν αἰτίαν τῷ τῆς χροιᾶς συντόνῳ διακόπτων τηλικαύτην τοῦ ἀέρος ἀπόστασιν, ἐκ τοσούτων διαστημάτων θεωρεῖται. ϗ ἐκ τοῦ μεγέθους καλός· πάντων γὰρ τῶν ὁμογενῶν τὸ περιέχον, καλὸν, ὡς ζῶον, ϗ δένδρον. ἐπιτελεῖ τὸ κάλλος τοῦ κόσμου καὶ τὰ φαινόμενα. Ὁ μὲν γὰρ λοξὸς κύκλος ἐν οὐρανῷ διαφόροις εἰδώλοις πεποίκιλται.

Τῷ

CAPUT VI.

Vnde notionem Dei habuerint homines.

STOici Dei naturam ita definiunt: Spiritus *eſt* intelligentia praeditus, igneus, formam quidem non habens, tranſmutans autem *ſe* in quaecumque vult; ſeque omnibus aſſimilans. Huius vero notionem habuerunt primum quidem accipientes *illam* a pulchritudine rerum, quae conſpiciuntur: nihil enim pulchrum fruſtra, ac fortuito; ſed cum arte quadam *opifice vel* effectrice, producitur; pulcher autem *eſt* Mundus*; idque* perſpicuum *eſt* ex figura, & colore, & magnitudine, atque ex varietate ſiderum, *quae* circa Mundum, *vel in extremo Mundi ipſius ambitu, reperiuntur. Atque ex figura quidem pulcher eſt Mundus*. Sphaericus enim, *rotundaque figura praeditus* eſt Mundus, quae *figura* figuris omnibus excellit; haec una ſiquidem ſuis partibus aſſimilatur; quumque rotundus *ille* ſit, rotundas *etiam* partes habet; *&* propter hoc *etiam, quod figura ſphaerica ceteris omnibus nobilior ſit*, iuxta Platonem, mens, *res* ſacratiſſima, in *rotundo* capite conſtituta eſt. Color etiam *Mundi* pulcher *eſt*; caeruleo ſiquidem *Caelum* colore tingitur, qui purpura quidem, *ſive purpureo colore* obſcurior eſt, ſplendidam vero qualitatem habet, & propter hanc cauſſam coloris intenſione tantum aeris ſpatium pervadens ex tanto intervallo conſpicitur. Ex magnitudine quoque pulcher *eſt Mundus*. Ex omnibus enim homogeneis, *ſive in quolibet rerum genere*, id quod continet *alia*, pulchrum *eſt*, ut animal, & arbor. *Denique* & ea, quae apparent, Mundi pulchritudinem perficiunt. Obliquus enim circulus diverſis imaginibus in Caelo variegatur (1).

Vni

C VI.

Gal. c. VIII.

(1) *Xylander*. Αἳ δ' ἐπὶ οἱ χηλαί. Sic emendaſ-

,, ſem etiam ſi non extarent apud Aratum hi verſus ,, 545. In Arato autem pro μετὰ δ' αὐτὸν legitur ,, καὶ ὑπ' αὐτοῦ. Sed quid attinet ea adnotare, quum ,, Φαινόμενα Arati ſint in manibus omnium? Manu- ,, ſcriptus pro αἰγονορῆϊ habet αἰγοκέρωτι. Sed illud ma-

Vni parti Cancer ineſt, poſt illum vero Leo,
Poſt ipſum Virgo. Poſt illam Chelae, & Scorpius ipſe
Et Sagittarius, & Capricornus, poſt Capricornum vero
Aquarius, poſtque illum ſiderei Piſces duo,
Poſt hos Aries, Taurusque, poſt quem Gemelli.

Alia quoque innumera in ſimilibus *aliis* Mundi convexitatibus fecit *Deus*; unde & Euripides ait (1),

Caeli ſplendor varium Tempus
Pulchrum variegatum opus Artificis ſapientis.

Exinde quoque notionem Dei accepimus. Semper enim & Sol, & Luna, & reliqua ſidera ſub Terram labentia, *vel revoluta, iterum* ſimilia quidem coloribus (2), aequalia vero magnitudinibus, iiſdemque locis, atque temporibus oriuntur. Quamobrem ii, qui Deorum cultum tradiderunt, per tres formas nobis *illum* expoſuerunt; primam quidem naturalem; ſecundam vero fabuloſam; tertiam vero ſumentem teſtimonium ex eo, quod *omnia* legibus adminiſtrentur. Ac Phyſica quidem, *vel naturalis ratio* a Philoſophis docetur; fabuloſa vero a Poetis; ex legibus vero *deſumpta, vel leges ipſae*, ſemper ab unaquaque Civitate conſtituuntur. Omnis vero *de Diis* doctrina ſeptem in ſpecies diſtribuitur. Ac prima quidem *eſt illa*, quae ex apparentibus, atque ſublimibus *deducitur*

tur

Τῷ ἐνὶ καρκίνος ἐςι, λέων δ' ἐπὶ τῷ, μετὰ δ' αὐτὸν
Παρθένος. Ἡ δ' ἐπί οἱ χηλαὶ, καὶ σκορπίος αὐτὸς·
Τοξευτής τε, καὶ αἰγόκερως· ἐπὶ δ' αἰγοκέρηϊ,
Ὑδροχόος. Δύο δ' αὐτὸν ἐπ' ἰχθύες ἀςερόωντες.
Τοὺς δὲ μέτα κριός· ταῦρος δ' ἐπὶ τῷ διδυμοί τε.

μυρία δ' ἄλλα καθ' ὁμοίας τȣ̃ κόσμȣ περικλάσεις πεποίηκεν. ὅθεν ϗ Εὐριπίδης φησὶ,

Τὸν ἀςερωπὸν ȣ̓ρανȣ̃ σέλας Χρόνον,
Καλὸν ποίκιλμα τέκτονος σοφοῦ.

Ἐλάβομεν δὲ ἐκ τȣ́του ἔννοιαν θεοῦ· ἀεί τε γὰρ ἥλιος, ϗ σελήνη, ϗ τὰ λοιπὰ τῶν ἄςρων τὴν ὑπόγειον φορὰν ἐνεχθέντα, ὅμοια μὲν ἀνατέλλει τοῖς χρώμασιν, ἴσα δὲ τοῖς μεγέθεσι, ϗ κατὰ τόπους, ϗ κατὰ χρόνους τοὺς αὐτοὺς. διόπερ οἱ περι τῶν θεῶν παραδόντες σεβασμὸν, διὰ τριῶν ἡμῖν ἐξέθηκαν εἰδῶν, πρῶτον μὲν τȣ̃ φυσικοῦ, δεύτερον δὲ τȣ̃ μυθικοῦ, τρίτον δὲ τοῦ τὴν μαρτυρίαν ἐκ τῶν νόμων εἰληφότος διοικεῖσθαι. διδάσκεται δὲ τὸ μὲν φυσικὸν ὑπὸ τῶν φιλοσόφων, τὸ δὲ μυθικὸν ὑπὸ τῶν ποιητῶν, τὸ δὲ νομικὸν ἐφ' ἑκάςης ἀεὶ πόλεως συνίςαται. διαιρεῖται μὲν δὴ πᾶσα διδαχὴ εἰς εἴδη ἑπτά· ϗ πρῶτον μὲν, τὸ ἐκ τῶν φαινομένων, ϗ μετεώρων. θεȣ̃ γὰρ

ἐν-

„ magis Poeticum. In fine huius Capitis legendum „ *ſuperiora & recte habere cenſuerunt*. Scribendum enim fuerat non κακῶς, ſed καλῶς ἔχειν, ut „ eſt perſpicuum in manuſcripto; neque ullo modo „ quadrat κακῶς. In Heſiodi verſu non video cur „ κρείων quod Principem ſignificat (unde Homero „ Iupiter ὕπατος κρειόντων) Creumque fecerit Budaeus. Eſt enim epitheton, non proprium.

(1) Ita Empyricus l. *adv. Phyſ. ſ.* 54. verſus iſtos expreſſit

βροντῆς δὲ κτυπήματα
Βροντῆς, τό, τ' ἀςερωπὸν οὐρανοῦ δέμας
Χρόνου καλὸν ποίκιλμα τέκτονος σοφοῦ.

graveſque ſonitus
Tonitru, & ſtellatum Caeli corpus
Temporis pulchrum variegatum opus artificis ſapientis.

(2) In Baſileenſi Galeni editione legitur σώμασι *corporibus*; ſed perſpicua rerum ſeries oſtendit χρώμασι *coloribus* retinendum eſſe.

Digitized by Google

ἔννοιαν ἔσχον ἀπὸ τῶν φαινομένων ἀςέρων, ὁρῶντες τούτους μεγάλης συμφωνίας ὄντας αἰτίους, καὶ τεταγμένας ἡμέραν τε καὶ νύκτα, χειμῶνά τε καὶ θέρος, ἀνατολάς τε καὶ δυσμάς· καὶ τὰ ὑπὸ τῆς γῆς ζωογονούμενα, καὶ καρπογονούμενα, διὸ πατὴρ μὲν ἔδοξεν αὐτοῖς ὁ οὐρανὸς ὑπάρχειν, μήτηρ δὲ ἡ γῆ. τούτων δὲ ὁ μὲν οὐρανὸς, πατὴρ, διὰ τὸ τὰς τῶν ὑδάτων ἐκχύσεις, σπέρματος ἔχειν τάξιν· ἡ δὲ γῆ μήτηρ, διὰ τὸ δέχεσθαι ταῦτα, καὶ τίκτειν. βλέποντες δὲ ἀεὶ τοὺς ἀςέρας θέοντας, αἰτίους τε τοῦ θεωρεῖν ἡμᾶς ἥλιον τε καὶ σελήνην, θεοὺς προσηγόρευσαν. εἰς δεύτερον δὲ καὶ τρίτον τόπον τοὺς θεοὺς διεῖλον, εἴς τε τὸ βλάπτον, καὶ τὸ ὠφελοῦν· καὶ τοὺς μὲν ὠφελοῦντας, Δία, Ἥραν, Ἑρμῆν, Δήμητραν· τοὺς δὲ βλάπτοντας, Ποινὰς, Ἐριννύας, Ἄρην, τούτους ἀφοσιούμενοι χαλεποὺς ὄντας, καὶ βιαίους. τέταρτον καὶ πέμπτον προστεθείκασι τοῖς πράγμασι, καὶ τοῖς πάθεσι, καθάπερ Ἔρωτα, Ἀφροδίτην, Πόθον. πραγμάτων δὲ, Ἐλπίδα, Δίκην, Εὐνομίαν. ἕκτον δὲ τόπον προσέλαβε τὸ ὑπὸ τῶν ποιητῶν πεπλασμένον· Ἡσίοδος γὰρ βουλόμενος τοῖς γεννητοῖς θεοῖς πατέρας συστῆσαι, εἰσήγαγε τοιούτους αὐτοὺς γεννήτορας,

Κοιόν τε, Κρεῖόν θ', Ὑπερίονα τ', Ἰαπετόν τε·

διὰ

tur; ſiquidem Dei notionem ex apparentibus aſtris habuerunt *homines* videntes illa magnae ſymphoniae cauſſas eſſe, *illorumque motibus* diem, noctemque, hyemem, & aeſtatem, ortum, occaſumque *certis* ordinibus peragi, & animalia *quoque*, fructuſque a Terra produci. Quare Caelum quidem videbatur illis eſſe Pater, Terra vero Mater; atque ex illis Caelum quidem Pater quod aquarum, *pluviarumque* effluxus, ſeminis ordinem, *vicemque* habeant; Terra vero mater, quod haec illa recipiat, ac pariat; videnteſque ſidera ſemper θέοντα, *ſive* currentia (1), Solemque, ac Lunam cauſſas *eſſe*, quod nos θεωρῶμεν videamus (2), θεοὺς Deos *illa* vocaverunt. In ſecundum vero, tertiumque locum Deos diviſerunt in noxios, atque iuvantes. Ac iuvantes quidem *eſſe putarunt* Iovem, Iunonem, Mercurium, Cererem. Noxios vero Diras, Furias, Martem, quos *proinde veluti* ſaevos, violentoſque placant. Quartum vero, quintumque *locum* actionibus, atque affectibus conſtituerunt: *atque affectibus quidem*, veluti Amori, Veneri, Cupidini; actionibus vero *ut* Spei, Iuſtitiae, Aequitati. Sextum vero locum accepit *id*, *quod* a Poetis confictum *eſt*. Heſiodus (3) enim volens genitis, *cognatiſque* Diis Patrem conſtituere ille genitores iſtos adduxit

Coeumque, Creiumque, & Hyperionem, & Iapetum:

qua-

(1) Clemens *in Protrept.* θεοὺς ἐκ τοῦ θεῖν ὀνομάσαντες τοὺς ἀςέρας *Stellas, ex eo quod illae moverentur, Deos vocarunt*; ſicuti Simplicius *in Epict. Enchir.* c 38 παρὰ τὸ θεῖν. τουτέστι τρέχειν, ἢ ὀξέως κινεῖσθαι οὕτως ὠνόμασαν *ex eo quod moveantur, hoc eſt currant, vel celeriter torqueantur, ita appellarunt.*

(2) Menander apud Clement *in Proptreptico.*

Ἥλιε, σὲ γὰρ δεῖ προσκυνεῖν πρῶτον θεῶν
Δι' ὃν θεωρεῖν ἔςι τοὺς ἄλλους θεούς

Sol, te enim oportet adorare primum Deorum,
Per quem videre eſt alios Deos.

Itaque Plutarchi, aliorumque ſententiam minus accurate expreſſit Xylander ubi Latine reddidit: *eumque viderent ſtellas perpetuo moveri, & in cauſſa nobis eſſe, ut Solem, & Lunam contemplaremur, Deorum iis nomen fecerunt*, perinde quaſi *Dei* nomen non Soli, ac Lunae, ſed *aſtris* unice conceſſum foret; aut ipſe Sol ac Luna ſolo aſtrorum lumine, ſive praeſidio conſpiceretur. Ceterum Solem, Lunam, itidemque ſtellas omnes eſſe Deos docuit etiam Pythagoras apud *Laert.* VIII. *ſ.* 27. Ἥλιόν τε, καὶ σελήνην, καὶ τοὺς ἄλλους ἀςέρας εἶναι θεούς; Deorumque notitiam, veluti perſpicuo certoque argumento, ex ſiderum ordine, motu, conſtantia primis hominibus affulſiſſe praeclare oſtendit Cicero *Nat. Deor. II. c.* 37. & Democritus apud Empyr. I. *adv. Phyſicos ſeg.* 24.

(3) Theogon. verſ. 134.

Digitized by Google

quapropter *hoc Deorum genus a Poetis effictum* fabuloſum vocatur. Septimum vero extremumque *locum illis conceſſerunt*, qui humano quidem more geniti, *ſed* propter beneficentiam erga communem vitam honorati, *atque in Deos relati* ſunt, ut Hercules; Dioſcuri, Bacchus. Humana vero forma praeditos *Deos* illos eſſe dixerunt, quia *id, quod* divinum *eſt*, omnium quidem eſt praeſtantiſſimum; animalium vero pulcherrimum *&* exornatum, *&* multifariam virtnte, iuxta mentis conſtitutionem, optimum *eſt* homo. Illis igitur, qui *ceteris omnibus* excellunt, optimum ſimiliter atque pulcherrimum (1) *formae genus, ideoque humanam formam*, convenire exiſtimarunt.

C A P V T VII.

Quid ſit Deus.

PHiloſophorum aliqui, ut Diagoras Melius (2), Theodorus Cyrenaeus, & Evhemerus Tegeates Deos omnino non eſſe dixerunt. Evhemerum vero Callimachus etiam Cyrenaeus perſtringit in Iambls, ſcribens (3)

In

(1) Hic καλῶς reſcribendum eſſe Xylander optime admonuit. Mihi vero potius κάλλιστον πρεπῆκειν *pulcherrimum convenire* legendum eſſe videtur: ut quemadmodum nempe dixerat Plutarchus hominem κάλλιστον *pulcherrimum*, & κράτιστον *optimum*; adeoque humanam formam Diis tribuendam, ita quoque haec ipſa humana forma κράτιστον, καὶ κάλλιστον hic appelletur. Quamvis autem Interpretes omnes haec obſcuriora Plutarchi verba ita redd.derint, ut ambiguum videatur an humana forma Diis omnibus, ſive ſolum Heroibus, ſeptimoque Deorum generi, conceſſa ſit; atque Budaeus praeſert m id Heroibus ſolum tribuens interpretetur. *Has de cauſsa eos, qui inter homines optime vitam egerunt, praeſtabiliſſima eodem modo parte honeſtatoe eſſe animadverterunt*; perſpicuum eſt tamen id ibi Plutarchum non de ſolis Heroibus, ſed de Diis omnibus, intellexiſſe.

C. VII.

Gal. c. VIII. Stob. p. 22. Euſ. XIV. c. 15.

διὰ τῦτο ϗ μυθικὸν κέκληται. ἕβδομον δὲ, καὶ ἐπὶ πᾶσι, τὸ διὰ τὰς εἰς τὸν κοινὸν βίον εὐεργεσίας ἐκτετιμημένον, ἀνθρωπίνως δὲ γεννηθέντας, ὡς Ἡρακλέα, ὡς Διοσκούρους, ὡς Διόνυσον. ἀνθρωποειδεῖς δ' αὐτοὺς ἔφασαν εἶναι, διότι τῶν μὲν ἁπάντων τὸ θεῖον κυριώτατον, τῶν δὲ ζώων ἄνθρωπος κάλλιστον κεκοσμημένον ἀρετῇ διαφόρως, κατὰ τὴν τῦ νοῦ σύστασιν, τὸ κράτιστον. τοῖς ὖν ἀριστεύουσι τὸ κράτιστον ὁμοίως, ϗ καλῶς ἔχειν διενοήθησαν.

Κ Ε Φ. Ζ'.

Τίς ἐστιν ὁ Θεός.

ἜΝΙΟΙ τῶν φιλοσόφων, καθάπερ Διαγόρας ὁ Μιλήσιος, ϗ Θεόδωρος ὁ Κυρηναῖος, ϗ Εὐήμερος ὁ Τεγεάτης, καθόλου φασὶ μὴ εἶναι θεούς. τὸν δὲ Εὐήμερον ϗ Καλλίμαχος ὁ Κυρηναῖος αἰνίττεται ἐν τοῖς ἰάμβοις, γράφων,

Εἰς

(2) *Xylander*. Ὁ Μήλιος. hoc recte Corrector
„ repoſuit; quum Aldinus & ſcriptus Codex legant Mi-
„ λήσιος, quomodo etiam apud Suidam priore lo-
„ co legitur. Citat & haec Euſebius, & Μήλιος ha-
„ bet. De Evhemero vide annotata in Iſidem Plu-
„ tarchi a nobis.

(3) *Xylander*. Callimachi verſus ſunt ſcazontes,
„ & conſtant, ſi pro χάλκειον legas χάλκειον, aut potius
„ ſequare manuſcriptum Codicem, ubi pro πάλαι eſt
„ παλαιὸν (tametſi τὸν πάλαι χάλκειον elegantius ſit,
„ quam τὸν παλαιὸν χάλκειον. Ex eodem pro ἄλης,
„ legi ἀλέης atque ita etiam Budaeum video legiſſe;
„ vertit enim *conferti*.

De Evhemero fuſe Gyraldus in *Hiſtoria Poetarum Dial. III.* Is Librum edidit ἱερᾶς ἀναγραφῆς *ſacrae Recenſionis*, in quo titulos, & inſcriptiones omnes collegit, quae in antiquiſſimis Graecorum templis habebantur, ut oſtenderet illos, qui tanquam Dii a Graecis colebantur, vere Deos non eſse. Meminit eius Libri etiam Cicero *Nat. I. c. 42.* ubi ait quod in illo *& mortes, & ſepulturae demonſtrantur Deorum*; additque Librum ipſum Latinis verſibus ab Ennio redditum fuiſſe, Vid. Lact.

Inſt.

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITT. EMANUELE

Digitized by Google

Εἰς τὸ πρὸ τείχευς ἱερὸν ἀλέες δεῦτε,
Οὗ τὸν πάλαι χάλκεον ὁ πλάσας Ζᾶνα,
Γέρων ἀλαζὼν ἄδικα βιβλία ψύχει.

In Templum ſuburbanum conferti venite;
Ubi, qui antiquum aereum finxit Iovem,
Senex ſuperbus impios libros ſpirat (1).

Ταῦτ' ἔστι τὰ περὶ τοῦ μὴ εἶναι θεούς· καὶ Εὐριπίδης ὁ τραγῳδοποιὸς ἀποκαλύψασθαι μὲν οὐκ ἠθέλησε, δεδοικὼς τὸν Ἄρειον πάγον· ἐνέφηνε δὲ τοῦτον τὸν τρόπον. τὸν γὰρ Σίσυφον εἰσήγαγε προστάτην ταύτης τῆς δόξης, καὶ συνηγόρευσεν αὐτοῦ ταύτῃ τῇ γνώμῃ ,, Ἦν γὰρ χρόνος (φησὶν) ὅτ' ,, ἄτακτος ἦν ἀνθρώπων βίος, καὶ θη- ,, ριώδης, ἰσχύος θ' ὑπηρέτης ,, ἔπειτα φησὶ τὴν ἀνομίαν λυθῆναι νόμων

Eiuſmodi *vero Libri* ſunt ii, *quos ille conſcripſit*, ut Deos non eſſe *probaret*. EVRIPIDES (1) etiam Tragoedus aperte quidem loqui, *opinionemque ſuam prodere* noluit Areopagum veritus; hac vero ratione declaravit. Siſyphum enim *veluti* opinionis illius auctorem induxit, atque *una* cum illo hac ſententia loquutus eſt (3). ,, Erat ,, enim tempus, inquit, quando hominum ,, vita inordinata, & ferinae ſimilis, & ,, violentiae adminiſtra erat ,, Deinde dicit iniuſtitiam legibus inductis repreſſam fuiſſe. Quandoquidem vero Lex manifeſtas

Inſt. Lib. I. C.11. Auguſt. *Civit. Dei VII. c. 7.* Empyric. *I. adv. Phyſ. ſ. 17.* Obſcuris autem Callimachi verbis hoc innui videtur Evhemerum ipſum *Jovem aereum finxiſſe*; non, ut opinor quod artificis inſtar illud effinxerit; ſed quod Iovem ipſum a Graecis cultum non aliud eſſe dixerit, quam aeream ſtatuam illam, quae *Iovis* nomine vocabatur.

(2) *Xylander*. Pro ψύχει in Manuſcripto eſt ψῦ- ,, χει. Equidem quid ſit βίβλια ψύχειν, non ſatis vi- ,, deo; fortaſſis eo ſenſu eſt dictum, quo Teren- ,, tius homines *frigere* dixit: ut intelligas Evhe- ,, meri Libros ad ſuburbanum fanum proſtitiſſe, ,, ac friguiſſe.

Verſus hi apud Euſebium ſunt omiſſi. Bentleius ibi legendum exiſtimat ψύττει, *radit*, *exarat*, *ſcribit*; & Petitus *in Miſcellaneis Obſervat. Lib. I. cap. 2.* ψύττει, *expuit*, *vomit*. Quum tamen Empyricus etiam *adverſ. Phyſ. I. ſect. 51.* legerit ψύχει. Fabricius id retinendum exiſtimat; atque de *frigido* improbatoque Scriptore explicandum. Mihi vero libuit interpretari *ſpirat*, *loquitur*, *effutit*; quod Evhemerus nempe impios libros, impiaſque doctrinas in Iovis templo proferret; hoc eſt, ut Theophilus Antiochenus ait Lib III τὸ μηδόλως μὴ εἶναι θεούς, ἀλλὰ τὰ πάντα αὐτοματισμῷ διοικεῖσθαι *nullos omnino Deos eſſe; ſed omnia caſu adminiſtrari*.

(4) Euripidem ab impietatis nota, quam illi Plutarchus inurit, egregie defendit Barneſius. Vid Bæl. *in Lex. Crit.* & Fabricium *ad Empyr. adv. Phyſ. I. ſ. 54.*

(5) Verſus iſtos Empyricus non Euripidi, ſed Critiae adſcribit, cui quaedam Euripidis Dramata ex Athenaeo Libr. XI. tribuebantur. Deſumpti vero ſunt ex Euripidis *Siſypho*, qui in ſcenam prodiit Olymp. XCI. Quandoquidem vero plurima lux Plutarchi verbis oriri inde poterit, lubet integros Euripidis verſus ſubiicere.

Ἦν χρόνος ὅτ' ἦν ἄτακτος ἀνθρώπων βίος
Καὶ θηριώδης, ἰσχύος θ' ὑπηρέτης
Ὅτ' οὐδὲν ἆθλον οὔτε τοῖς ἐσθλοῖσιν ἦν,
Οὔτ' αὖ κόλασμα τοῖς κακοῖς ἐγίνετο.
Κἄπειτά μοι δοκοῦσιν ἄνθρωποι νόμους
Θέσθαι κολαστάς, ἵνα δίκη τύραννος ᾖ
Γένους βροτείου, τήν θ' ὕβριν δούλην ἔχῃ.
Ἐζημιοῦτο δ' εἴτις ἐξαμαρτάνοι.
Ἔπειτ' ἐπειδὴ τἀμφανῆ μὲν οἱ νόμοι
Ἀπεῖργον αὐτοὺς ἔργα μὴ πράσσειν βίᾳ,
Λάθρα δ' ἔπρασσον, τηνικαῦτά μοι δοκεῖ
Πυκνός τις ἄλλος καὶ σοφὸς γνώμην ἀνὴρ
Γεγονέναι, ὃς θνητοῖσιν ἐξευρεῖν ὅπως
Εἴη τι δεῖμα τοῖς κακοῖσι, κἂν λάθρα
Πράσσωσιν, ἢ λέγωσιν, ἢ φρονῶσί τι.
Ἐντεῦθεν οὖν τὸ θεῖον εἰσηγήσατο,
Ὡς ἔστι Δαίμων ἀφθίτῳ θάλλων βίῳ,
Νόῳ τ' ἀκούων, καὶ βλέπων, φρονῶν τε, καὶ
Προσέχων τε ταῦτα, καὶ φύσιν θείαν φορῶν.
(Ὑφ' οὗ) πᾶν μὲν τὸ λεχθὲν ἐν βροτοῖς ἀκούεται
Τὸ δρώμενον δὲ πᾶν ἰδεῖν δυνήσεται
Ἐὰν δὲ σὺν σιγῇ τι βουλεύῃς κακόν,
Τοῦτ' οὐχὶ λήσει τοὺς θεούς· τὸ γὰρ φρονοῦν
Ἔνεστι. τούσδε τοὺς λόγους αὐτοῖς λέγων
Διδαγμάτων ἥδιστον εἰσηγήσατο,
Ψευδεῖ καλύψας τὴν ἀλήθειαν λόγῳ.
Ἀεὶ δ' ἔφασκε τοὺς θεοὺς &c.

Erat tempus, quando erat inordinata hominum vita,
Et ferina, ac violentiae adminiſtra;
Quando neque ullum praemium bonis erat,
Neque viciſſim poena ulla *malis conſtituta fuerat:*

Et

ſtas *quidem* iniuſtitias coercere potuit, occultaſque *tamen* perpetrabant multi, tunc callidus quidam vir adſtitit *docens quod, quamvis revera Deus non exiſtat*, ſemper *tamen* oportet mendaci ſermone veritatem *banc* excaecare, hominibuſque ſuadere

Quod eſt Genius perenni vigens vita
Qui iſta audit, & videt, ſapitque valde

Tollantur enim, inquit (1), *valeantque* Poeticae *bae* nugae, ſimulque Callimachus dicens (2)

Si Deum noſti,
Scito etiam quod divino *huic Genio poſſibile eſt quodcumque facere*.

neque enim Deus poteſt omnia facere; quoniam, ſi Deus eſt, faciat nivem nigram

μων εἰσαγωγῇ· ἐπεὶ γὰρ ὁ νόμος τὰ φανερὰ τῶν ἀδικημάτων εἴργειν ἐδύνατο, κρύφα τε ἠδίκουν πολλοὶ, τότε τὶς σοφὸς ἀνὴρ ἐπέστησεν ὡς δεῖ ἀεὶ ψευδεῖ λόγῳ τυφλῶσαι τὴν ἀλήθειαν, κ̀ πεῖσαι τοὺς ἀνθρώπους

Ὡς ἔστι δαίμων ἀφθίτῳ θάλλων βίῳ,
Ὃς ταῦτ' ἀκύει, κ̀ βλέπει, φρονεῖ τ' ἄγαν.

ἀνῃρήσθω γὰρ (φησὶν) ὁ ποιητικὸς λῆρος σὺν Καλλιμάχῳ τῷ λέγοντι,

Εἰ θεὸν οἶσθα,
Ἴσθι ὅτι κ̀ δαίμονι ῥέξαι πᾶν δυνατὸν

Οὐδὲ γὰρ ὁ θεὸς δύναται πᾶν ποιεῖν, ἐπεί τοι γε, εἰ θεός ἐστι, ποιείτω τὴν χιό-

Et poſtea mibi videntur homines leges
Poſuiſſe ultrices, ut Iuſtitia Tyrannus vel domina *eſſet*
Generis mortalium, & iniuſtitiam ſervam haberet.
Puniebatur autem ſiquis peccaret.
Deinde poſtquam a publicis ac *manifeſtis quidem leges*
Abduxerunt eos operibus faciendis vi cohibitos,
Occulteque tamen *perpetrabant, tunc mibi videtur*
Callidus quidam alius, & ſapiens conſilio vir
Fuiſſe, qui mortalibus inveniens quomodo
Incuteretur aliquis metus malis, etiam ſi occulte
Facerent, vel dicerent, vel cogitarent aliquid.
Hinc propterea Numen introduxit dicens
Quod eſt Genius incorruptibili florens vita,
Menteque audiens, & videns, cogitanſque, &
Curans iſta, & naturam divinam ferens
A quo quidquid dictum fuerit *inter homines auditur,*
Qui factum omne videre poterit.
Etiam ſi autem cum ſilentio aliquid cogites malum
Hoc ipſum non latebit Deos; Mens enim omnia videns
Diis *ineſt. Atque ſermones hos ipſis* hominibus *dicens*
Doctrinarum omnium ſuaviſſimam introduxit
Falſo occultans veritatem ſermone.

(1) *Xylander*. Sequentia de Siſypho confuſa ſunt. „ Quis enim eſt ille, qui ἀνῃρήσθω φησίν? In Callimachi verſu ſcriptus ῥέξαι ante δαίμονι ponit, ut „ ſit Pentameter

εἰ θεὸν οἶσθα
Ἴσθ' ὅτι καὶ ῥέξαι πάντα θεῷ δυνατόν.

Iſta cum ſuperioribus cohaerere certe non poſſunt, ne Euripides Callimachum, qui longe poſt ipſum floruit, citare, ipſumque, & Platonem refellere videatur. Itaque certiſſime eius Philoſophi nomen hic excidit, quem Plutarchus loquentem inducit. Ille vero vel Epicurus, vel Epicureus aliquis eſſe debet; quum Epicurei his omnino rationibus atque dicteriis contra Deum, & Platonem Deorum aſſertorem uterentur. Ita Velleius Epicureus apud Ciceronem *Nat. Deor. I. c. 8.* ait: *Audite non commentitias, futileſque ſententias; non opificem, aedificatoremque Mundi Platonis de Timaeo &c.* eademque fere argumenta producit ut oſtendat Mundum neque a Deo creatum, neque hominum cauſſa productum eſſe, quae in Plutarcho leguntur. Ita quoque ad Epicurum ipſum referri debet quidquid inferius contra Anaxagoram, & Platonem obiicitur; quum certe Plutarchus aliter omnino de Deo ſenſerit.

(2) *Xylander* quidem ex Callimachi verbis paullum inverſis pentametrum fieri poſſe obſervavit. Sed concinnior Gaſſendi lectio, qui ſingula Callimachi verba retinens ita diſtinxit

Εἰ θεὸν οἶσθα, ἴσθι ὅτι καὶ δαίμονι ῥέξαι
Πᾶν δυνατόν.

Si Deum noſti, ſcito quod etiam felici huic
Deo *facere*
Omne poſſibile eſt.

γιόνα μέλαιναν, τὸ δὲ πῦρ ψυχρὸν, τὸ δὲ καθήμενον ὀρθὸν, καὶ τὸ ἐναντίον. ϰ γὰρ Πλάτων ὁ μεγαλόφωνος εἰπὼν „ Ὁ „ θεὸς ἔπλασε τὸν κόσμον πρὸς ἑαυτοῦ ὑπόδειγμα, ὄζει λήρυ βεκκεσελήνου, κατά γε τοὺς τῆς ἀρχαίας κωμῳδίας ποιητάς. πῶς γὰρ αὑτῷ ἀτενίζων ἔπλασεν, ἢ πῶς σφαιροειδῆ τὸν θεὸν ὄντα ταπεινότερον ἀνθρώπυ;

Ὁ δὲ Ἀναξαγόρας φησὶν ὡς εἱςήκει κατ' ἀρχὰς τὰ σώματα, νοῦς δὲ αὐτὰ διεκόσμησε θεοῦ, καὶ τὰς γενέσεις τῶν ὅλων ἐποίησεν. ὁ δὲ Πλάτων ὐχ ἑςηκότα ὑπέθετο τὰ πρῶτα σώματα, ἀτάκτως δὲ κινύμενα. διὸ ϰ θεὸς (φησὶν) ἐπιςήσας ὡς τάξις ἀταξίας ἐςὶ βελτίων, διεκόσμησε ταῦτα. κοινῶς ὖν ἁμαρτάνουσιν ἀμφότεροι, ὅτι τὸν θεὸν ἐποίησαν ἐπιςρεφόμενον τῶν ἀνθρωπίνων, ἢ ϰ τύτου χάριν τὸν κόσμον κατασκευάζοντα. τὸ γὰρ μακάριον, ϰ ἄφθαρτον ζῶον, συμπεπληρωμένον τε πᾶσι τοῖς ἀγαθοῖς, ϰ κακῦ παντὸς ἄδεκτον, ὅλον ὂν περὶ τὴν συνοχὴν τῆς ἰδίας εὐδαιμονίας, ϰ ἀφθαρσίας, ἀνεπιςρεφές ἐςὶ τῶν ἀνθρωπίνων πραγμάτων. κακοδαίμων δ' ἂν εἴη, ἐργάτου δίκην, ϰ τέκτονος, ἀχθοφορῶν ϰ μεριμνῶν εἰς τῆς τῦ κόσμου κατασκευήν. ϰ πάλιν ὁ θεὸς, ὃν λέγουσιν, ἤτοι τὸν ἔμπροσθεν αἰῶνα ὐκ ἦν, ὅτε ἦν ἀκίνητα τὰ σώματα, ἢ ἀτάκτως ἐκινεῖτο, ἢ ἐκοιμᾶτο, ἢ ἐγρηγόρει, ἢ οὐδέτερον τούτων. ϰ ὔτε τὸ πρῶτόν ἐςι δέξασθαι (ὁ γὰρ θεὸς, αἰώνιος) οὔτε τὸ δεύτερον. εἰ γὰρ ἐκοιμᾶτο ἐξ αἰῶνος ὁ θεὸς, ἐτεθνήκει· αἰώνιος γὰρ ὕπνος ὁ θάνατός ἐςιν· ἀλλ' οὔτε δεκτικὸς ὕπνου θεός· τὸ γὰρ ἀθάνατον τοῦ

θεοῦ

gram, ignemque frigidum, & id, quod ſedet, rectum; ac viciſſim. Nam *etiam* Plato grandiloquus dicens „ Deus effinxit Mundum ad ſui exemplum „ iuxta veteris Comoediae Poetas beccefelenas, *hoc eſt obſoletas*, nugas redolet. Quomodo enim ſe ipſum reſpiciens *Mundum* effinxit; vel quomodo Deus, *ſi quidem Mundo ſimilis*, & ſphaericus ſit, homine vilior (1), *atque miſerior*, exiſtat?

ANAXAGORAS autem ait, quod initio immota erant corpora; divina vero mens illa diſpoſuit, omniumqne generationes fecit. Plato vero prima corpora non quieſcentia, ſed inordinate mota, ſuppoſuit; unde, inquit, Deus cognoſcens ordinem confuſione meliorem eſſe, illa diſpoſuit. Itaque pariter uterque aberrat quod *ipſi* Deum ad humanas res converſum, vel hominis gratia Mundum fabricantem, fecerunt. Siquidem beatum, & incorruptibile animal, omnibuſque bonis repletum, omniſque mali incapax, totum exiſtens circa ſolicitudinem, *complexumque* propriae felicitatis, atque incorruptibilitatis, ad humanas res converti non poteſt: infelix enim eſſet, *ſi* operarii vel artificis inſtar laborans, atque anxius in Mundi molitionem *incumberet*. Deinde Deus *ille*, quem *Anaxagoras*, *& Plato* dicunt, vel ante ſecula non erat quando corpora ſive immota erant, ſive inordinate movebantur; vel dormiebat, vel vigilabat, vel nullum ex iſtis. Ac neque primum admittere licet, Deus enim aeternus; neque ſecundum; ſi enim dormiebat ab aeterno Deus, mortuus erat; aeternus enim ſomnus mors eſt. Sed neque capax ſomni Deus; immortale enim Dei, & *id*, *quod* morti finitimum *ſit*, multum *inter ſe* diſſident. Si vero vigilans erat Deus, vel *aberat ſeu* deficiebat a felicitate, vel beatitudinem compleverat (2). At neque iuxta primum beatus eſt Deus; *ille* nimirum, cui quidpiam ad

bea-

(1) Vt commodus ſenſus aliquis habeatur, neceſſario vox aliqua intelligi ſupplerique debet, ut [illegible] *dixit*: ut ſenſus nimirum ſit: *aut qua ratione dixit Plato Deum, ſiquidem ſphaericus ſit, homine deteriorem* eſſe? Certe Budaeus a Plutarchi ſenſu maxime aberrat ubi reddit *aut quomodo globoſum, quum ſit etiam ipſe brevior homine?*

(2) Melius in Euſebio ἐπεπλήρωτο ἐν τῇ μακαριότητι

θεοῦ, καὶ τὸ ἐγγὺς θανάτου, πολὺ κεχώρισαι. εἰ δὲ ἦν ὁ θεὸς ἐγρηγορὼς, ἤτοι ἐνέλειπεν εἰς εὐδαιμονίαν, ἢ πεπληρώκει μακαριότητα. καὶ οὔτε κατὰ τὸ πρῶτον μακάριός ἐστιν ὁ θεὸς (τὸ γὰρ ἐλλεῖπον εἰς εὐδαιμονίαν οὐ μακάριον) οὔτε κατὰ τὸ δεύτερον. μηδὲν δὲ ἐλλείπων, κεναῖς ἔμελλεν ἐπιχειρεῖν πράξεσι. πῶς δὲ, εἴπερ ὁ Θεὸς ἐστι, καὶ τῇ τούτου φροντίδι τὰ κατὰ ἄνθρωπον οἰκονομεῖται, τὸ μὲν κίβδηλον εὐτυχεῖ, τὸ δὲ ἀστεῖον τἀναντία πάσχει; Α᾽γαμέμνων τε γὰρ,

Α᾽μφότερον, βασιλεύς τ᾽ ἀγαθὸς, κρατερός τ᾽ αἰχμητής,

ὑπὸ μοιχοῦ, καὶ μοιχαλίδος ἡττηθεὶς ἐδολοφονήθη, καὶ ὁ τούτου δὲ συγγενὴς Η῾ρακλῆς πολλὰ τῶν ἐπιλυμαινομένων τὸν ἀνθρώπινον βίον καθάρας, ὑπὸ Δηϊανείρας φαρμακευθεὶς ἐδολοφονήθη.

Θαλῆς νοῦν τοῦ κόσμου θεόν. Α᾽ναξίμανδρος τοὺς ἀστέρας οὐρανίους θεούς. Δημόκριτος νοῦν τὸν θεὸν ἐμπυροειδῆ, τὴν τοῦ κόσμου ψυχήν. Πυθαγόρας τῶν ἀρχῶν τὴν μὲν μονάδα θεὸν, καὶ τἀγαθὸν, ἥ τις ἐστὶν ἡ τοῦ ἑνὸς φύσις, αὐτὸς ὁ νοῦς· τὴν δ᾽ ἀόριστον δυάδα, δαίμονα καὶ τὸ κακὸν, περὶ ἣν ἐστι τὸ ὑλικὸν πλῆθος ἔστι δὲ καὶ ὁρατὸς ὁ κόσμος.

Σωκράτης, καὶ Πλάτων τὸ ἓν τὸ μονοφυὲς. καὶ αὐτοφυὲς, τὸ μοναδικὸν, τὸ ὄντως ἀγαθόν. πάντα δὲ ταῦτα τῶν ὀνομάτων εἰς τὸν νοῦν σπεύδει. νοῦς οὖν ὁ θεὸς, χωρι-

beatitudinem deſit, felix non eſt; neque iuxta ſecundum; namque ille, cui nihil deeſt, inanes *omnino inutileſque* operationes, *ſi quidpiam efficiet*, aggredietur. Deinde vero, quo pacto, ſi quidem Deus eſt, eiuſque cura humanae res adminiſtrantur, improbus quidem felix eſt, honeſtus vero contraria patitur? Siquidem Agamemnon, *qui erat*

Vtrumque & Rex bonus, & fortis bellator (1),

ab adultero *tamen*, atque adultera ſuperatus dolo periit; eiuſque gentilis Hercules, qui humanam vitam a multis corruptelis purgavit, a Deianira veneno infectus dolo peremptus eſt.

Thales (2) Deum Mundi mentem *eſſe dixit*. Anaximander (3) caeleſtia ſidera Deos *eſſe*. Democritvs (4) Deum *eſſe* mentem igneam, animamque Mundi. Pythagoras ex Principiis Vnitatem quidem *eſſe* Deum, & bonum, quae eſt unius (5) natura, mens ipſa. Infinitum vero binarium eſſe Daemonem, & malum, circa quod *binarium* eſt multitudo materialis: eſt etiam Mundus viſibilis.

Socrates, & Plato *Deum eſſe dixerunt aliquid* unum, unigenitum, a ſe ipſo genitum, ſingulare, vere bonum: ſingula vero haec nomina ad mentem diriguntur. Itaque Deus *eſt* mens, ſeparata for-

D

nus perfectus erat in beatitate; ita prorſus ubi Plutarchus habet μηδὲν δὲ, concinnius in Euſebio legitur μηδὲν γὰρ.

(1) Homer Iliad. Lib. III. ver. 179.

(2) Paullo uberius, & accuratius in Stobaeo νοῦν τοῦ κόσμου τὸν Θεὸν . . . διήκειν δὲ καὶ διὰ τοῦ στοιχειώδους ὑγροῦ δύναμιν θείαν κινητικὴν αὐτοῦ *mentem Mundi eſſe Deum . . . divinamque vim elementare humidum pervadere, ipſumque movere.*

( ) Stobaeus τοὺς ἀπείρους οὐρανοὺς θεούς *caelos infinitos Deos*; ſicuti Galenus de Anaximandro ait: τοὺς ἀπείρους νοῦς θεοὺς εἶναι νομίζει *infinitas mentes eſſe Deos exiſtimat*. Vterque tamen ex Plutarcho corrigendus.

(4) *Xylander* „ Apud Euſebium: Δημόκριτος θεὸν „ ἐν πυρὶ σφαιροειδεῖ τὴν τοῦ κόσμου ψυχήν, quae le„ ctio eſt haud dubie genuina. Ceterum non expri„ mitur, cuius ſit haec de Deo diſputatio. Plutar„ chi quidem non eſt haec ſententia.

In Stobaeo autem legitur: Δημόκριτος νοῦν τὸν θεὸν ἐν πυρὶ σφαιροειδεῖ *Democritus Deum* eſſe dicit *mentem in igne ſphaerae ſimili*, in Galeno vero νοῦν ἐν πυρὶ σφαιροειδεῖ . τὴν τοῦ κόσμου ψυχὴν *Mentem in igne ſphaerica forma praedito*, eamque *Mundi animam* eſſe.

(5) Pythagorae Placitum iiſdem omnino verbis expreſſit Stobaeus; niſi quod in Plutarcho ἑνὸς φύσις *unius*, vel unitatis *natura* in hoc autem νοὸς φύσις *mentis natura* ſcriptum conſpicitur; atque poſtrema verba ἐστὶ δὲ &c. in Stobaeo deſiderantur. Sic Stobaeus infra legit καὶ θειότητος *& divinitate*. Nihil tamen in Plutarcho mutari debet; quum etiam inferius ille dicat ἡ ψυχὴ δὲ *anima vero &c.*

ma, hoc eſt ab omni materia ſecreta, nullique patibili *rei* permixta.

ARISTOTELES ſupremum quidem Deum ſeparatam formam *eſſe*, Vniverſi ſphaerae ſuperimminentem, quae *ſphaera* eſt aethereum corpus quintum ab illo vocatum. Quum vero *corpus* eiuſmodi in ſphaeras natura quidem contiguas, ratione vero, *vel mente* ſeparatas *atque diſtinctas* dividatur, quamlibet ſphaerarum animal eſſe arbitratur ex anima, & corpore compoſitum: quorum corpus quidem aethereum eſt, ac circulari motu revolutum; anima vero mens immobilis, *atque* ob energiam, motus cauſſa.

STOICI [1] communius Deum pronunciant *eſſe* Ignem artificem *vel arte praeditum*, *ordine ac* via procedentem ad Mundi generationem: qui *Mundus* ſeminales rationes omnes complectitur [2], iuxta quas ſingula ſecundum Fatum fiunt. Spiritus etiam *eſt Deus* univerſum quidem Mundum pervadens, *ex* varietate vero materiae [3], quam univerſam penetrat, *ſubinde* nomina immutans. Deum inſuper *eſſe dicunt* & Mundum, & Stellas, & Terram, ſupremumque *Deorum* omnium *eſſe* mentem, *quae* in aethere *reperitur*.

EPICVRVS humana quidem forma Deos omnes praeditos *eſſe;* omneſque illos ratione *ſolum* percipi [4], *cognoſcique* poſſe propter tenuitatem partium, quae in ſimulacris *aut imaginibus divinae* ſubſtantiae *reperiuntur*. Ipſe quoque has quatuor naturas alias ſecundum genus incorruptibiles *ponit*, Atomos, Vacuum, Infinitum, & Similitudines. *Similitudines* autem illae ſimilares *etiam* partes, atque Elementa *quoque ab Epicuro* dicuntur.

CA-

ριςὸν εἶδος, τουτέςι τὸ ἀμιγὲς πάσης ὕλης, μηδενὶ παθητῷ συμπεπλεγμένον.

Α'ριςοτέλης τὸν μὲν ἀνωτάτω θεὸν, εἶδος χωριςὸν ἐπιβεβηκότα τῇ σφαίρᾳ τοῦ παντὸς, ἥτις ἐςὶν αἰθέριον σῶμα, τὸ πέμπτον ὑπ' αὐτοῦ καλούμενον. διῃρημένου δὲ τούτου κατὰ σφαίρας, τῇ μὲν φύσει συναφεῖς, τῷ λόγῳ δὲ κεχωρισμένας, ἑκάςην οἴεται τῶν σφαιρῶν ζῶον εἶναι σύνθετον ἐκ σώματος, καὶ ψυχῆς. ὧν τὸ μὲν σῶμα, ἐςὶν αἰθέριον, κινούμενον κυκλοφορικῶς· ἡ ψυχὴ δὲ, λόγος ἀκίνητος, αἴτιος τῆς κινήσεως κατ' ἐνέργειαν.

Οἱ Στωϊκοὶ κοινότερον θεὸν ἀποφαίνονται πῦρ τεχνικὸν, ὁδῷ βαδίζον, ἐπὶ γενέσει κόσμου ἐμπεριειληφότος πάντας τοὺς σπερματικοὺς λόγους, καθ' οὓς ἕκαςα καθ' εἱμαρμένην γίνεται καὶ πνεῦμα μὲν διῆκον δι' ὅλου τοῦ κόσμου, τὰς δὲ προσηγορίας μεταλαμβάνον δι' ὅλης τῆς ὕλης, δι' ἧς κεχωρήκει παραλλάξει. θεὸν δὲ καὶ τὸν κόσμον, καὶ τοὺς ἀςέρας, καὶ τὴν γῆν, τὸν δ' ἀνωτάτω πάντων νοῦν, ἐν αἰθέρι.

Ε'πίκουρος ἀνθρωποειδεῖς μὲν πάντας τοὺς θεοὺς, λόγῳ δὲ πάντας τούτους θεωρητοὺς διὰ τὴν λεπτομέρειαν τῆς τῶν εἰδώλων φύσεως· ὁ δ' αὐτὸς ἄλλας τέσσαρας φύσεις κατὰ γένος ἀφθάρτους τάσδε, τὰ ἄτομα, τὸ κενὸν, τὸ ἄπειρον, τὰς ὁμοιότητας· αὗται δὲ λέγονται ὁμοιομέρειαι, καὶ ςοιχεῖα.

ΚΕΦ.

(1) Stobaeus hic habet οἱ Στωϊκοὶ νοερὸν θεὸν, *Stoici Deum mente perceptum.*

(2) Longe accuratior Stobaei lectio ἐμπεριειληφὸς *continens:* quod nimirum non Mundus ipſe a divino ſpiritu, vel igne penetratus; ſed ignis ipſe divinuſque ſpiritus Mundum pervadens rerum omnium veluti ſemina in ſe complectatur.

(3) *Xylander* „ Διὰ τὰς ὕλας, rectius Euſebius. „ Idem & Manuſcriptus. Παραλλάξεις, quod pro „ dativo ſingulari reſtituendum eſt.

Haec Stoicorum opinio eadem prorſus ratione a Laertio exprimitur *VII. ſ.* 147. quod nempe τὸ μέρος αὐτοῦ τὸ διῆκον διὰ πάντων ὃ πολλαῖς προσηγορίαις προσονομάζεται κατὰ τὰς δυνάμεις *partem ipſius Dei penetrantem omnia, quae multis nominibus appellatur, ſecundum varias vires.* Vid. Cic. Nat. II. c. 40.

(4) Perperam in Stobaeo legitur διαιρέτους *diviſibiles;* ſiquidem ſenſus concinnitas poſtulat, ut θεωρητοὺς *conſpicuos* legatur; atque ita prorſus Laertius X. ſ. 139. ait ex Epicuri ſententia τοὺς θεοὺς λόγῳ θεωρητοὺς εἶναι . . . ἀποτετελεσμένους ἀνθρωποειδεῖς *Deos ratione conſpici poſſe . . . . perfectos humana ſpecie.*

Digitized by Google

ΚΕΦ. Η'.

Περὶ Δαιμόνων, κ῀ Ἡρώων.

ΠΑρακειμένως δὲ τῷ περὶ θεῶν λόγῳ τὸν περὶ δαιμόνων, καὶ ἡρώων ἱςορητέον. Θαλῆς, Πυθαγόρας, Πλάτων, οἱ Στωϊκοὶ, δαίμονας ὑπάρχειν οὐσίας ψυχικάς. εἶναι δὲ κ῀ ἥρωας τὰς κεχωρισμένας ψυχὰς τῶν σωμάτων· κ῀ ἀγαθοὺς μὲν τὰς ἀγαθάς, κακοὺς δὲ τὰς φαύλας. Ἐπίκουρος δὲ οὐδὲν τούτων ἐγκρίνει.

CAPVT VIII.

De Geniis, ac Heroibus.

APpoſite *convenienterque* ſermoni de Diis, de Geniis, atque Heroibus *eſt* diſſerendum. THALES, PYTHAGORAS, PLATO, STOICI Genios animatas ſubſtantias (1) eſſe *dixerunt*. Heroas etiam eſſe animas ab *humanis* corporibus, *quibus antea coniunctae fuerant*, ſeparatas; ac bonos quidem bonas; malos vero malas. EPICVRVS vero nihil iſtorum, *nimirum*, *neque Genios*, *neque Heroas*, admittit. (2)

ΚΕΦ. Θ'.

Περὶ Ὕλης.

ὙΛΗ ἐςὶ τὸ ὑποκείμενον πρῶτον γενέσει, κ῀ φθορᾷ, κ῀ ταῖς ἄλλαις μεταβολαῖς. οἱ ἀπὸ Θάλεω καὶ Πυθαγόρου. κ῀ οἱ Στωϊκοὶ τρεπτὴν, κ῀ ἀλλοιωτὴν κ῀ μεταβλητὴν, κ῀ ῥευςὴν ὅλην δι' ὅλου τὴν ὕλην· οἱ ἀπὸ Δημοκρίτου ἀπαθῆ τὰ πρῶτα, τὴν ἄτομον. κ῀ τὸ κενὸν, κ῀ τὸ ἀσώματον. Ἀριςοτέλης, κ῀ Πλάτων,

τὴν

CAPVT IX.

De Materia.

MAteria eſt primum (3) generationis, & corruptionis, aliarumque mutationum ſubiectum. THALETIS, atque PYTHAGORAE ſectatores, & STOICI verſatilem, alterabilem, mutabilem, fluxamque (4) omnino (5) materiam omnem *ponunt*. DEMOCRITI ſectatores prima *rerum principia*, Atomum *nempe* & vacuum, & incorporeum, perpeſſionis, *mutationiſque* expertia *eſſe dicunt*. ARISTOTELES, & PLATO materiam *eſſe*

D 2 cor-

C. VIII.

Gal. c. VIII. §. Euſ. XIV. c. 43.

(1) Itaque corrigendus Galeni textus, in quo legitur οὐσίας φυσικὰς *ſubſtantias phyſicas*; quum certe Pythagoras Daemonas, atque Heroas *animas* eſſe putaverit. Hinc ille, ut ait Laertius *VIII. ſ.* 32. εἶναι τε πάντα τὸν ἀέρα ψυχῶν ἔμπλεων, κ῀ τούτους Δαίμονάς τε, κ῀ Ἥρωας νομίζεσθαι *univerſum aerem animabus refertum eſſe, & has Daemonas, ac Heroas eſſe putavit*. Sic Heraclitus etiam apud Laertium *IX. ſ.* 7. dixit πάντα ψυχῶν εἶναι, κ῀ δαιμόνων πλήρη *omnia animarum eſſe, ac Daemonum plena*. Vt Thales apud Laertium ipſum *Lib. I ſ.* 27. ait τὸν κόσμον ἔμψυχον, καὶ δαιμόνων πλήρη *Mundum animatum, ac Daemonibus plenum*. Vid. Ariſtoteles *De An. I. c.* 8. & Cic. *de Leg. II. c.* 11.

(2) Haec Epicuri ſententia clarius a Galeno exprimitur οὐδετέρους τούτων εἶναι συγχωρήσας *neutros iſtorum*, hoc eſt aut Daemonum, aut Heroum, *eſſe conceſſit*.

C. IX.

Stobaeus p. 29. Euſ. XIV. c. 44.

(3) „ *Xylan*. Πρῶτον γενέσει, non πρώτη. Sic Ma-
„ nuſcriptus, & ipſa ratio. Euſebius Lib. XV. hanc
„ vocem omiſit.

(4) Protagoras etiam apud Empyr. *Pyrrh. Hipoth. I. c.* 32. docuit ὕλην ῥευςὴν *Materiam fluxam*, ſive variabilem eſſe. Atque ita certe vox illa intelligi, exponique debet: quamvis minus accurate Cruſerius interpretetur *fluitantem totam ex toto*; perinde quaſi Philoſophi illi de locali ſolum materiae motu, non vero potius de ſola ipſius alteratione, loquerentur.

(5) Budaeus interpretatur *omnino*; nec video cur Xylander voces illas δι' ὅλου reddiderit *per univerſum*. Stobaeus autem hic habet ὅλην δι' ὅλης τὴν ὕλην *univerſam in ſeſe materiam*; quod nimirum quaelibet Materiae pars in quamlibet aliam Materiae partem converti, mutarique poſſit. Stoicorum vero nomen apud Stobaeum ipſum omittitur.

Digitized by Google

corpoream, ſine forma (1), ſine ſpecie, ſine figura; ac ſua quidem natura qualitatis *omnis* expertem, formarum vero ſuſceptricem, ac ſi nutrix *illa*, mater, & effigiatum (2) foret, *ſive ſubiectum, ex quo formae exprimantur*. Qui vero *vel* Aquam, vel Terram, vel Ignem, vel Aerem, materiam eſſe dicunt, *iſti* non amplius illam informem, ſed corpus (3) *eſſe* dicunt. Qui vero *corpuſcula* partibus deſtituta, atque atomos *veluti materiam ponunt*, informem *illam admittunt*.

τὴν ὕλην σωματοειδῆ, κ̀ ἄμορφον, ἀνείδεον, ἀσχημάτιςον, ἄποιον μὲν ὅσον ἐπὶ τῇ ἰδίᾳ φύσει, δεξαμενὴν δὲ τῶν εἰδῶν, οἷον τιθηνὴν, κ̀ ἐκμαγεῖον, κ̀ μητέρα γενέσθαι. οἱ δὲ ὕδωρ λέγοντες, ἢ γῆν, ἢ πῦρ, ἢ ἀέρα τὴν ὕλην, ὐκέτι ἄμορφον αὐτὴν λέγουσιν, ἀλλὰ σῶμα· οἱ δὲ τὰ ἀμερῆ, καὶ τὰς ἀτόμους, ἄμορφον.

C A P V T X.

De Idea.

IDea eſt incorporea (4) natura, ipſa quidem minime (5) per ſe ſubſiſtens, materias vero formae expertes informans, *effigians*, efficienſque ut illae *nobis* appareant (6). SOCRATES, & PLATO Ideas natu-

K E Φ. I.

Περὶ Ἰδέας.

ἸΔέα ἐςὶν οὐσία ἀσώματος· αὐτὴ μὲν μὴ ὑφεςῶσα καθ' αὑτὴν, εἰκονίζουσα δὲ τὰς ἀμόρφους ὕλας, κ̀ αἰτία γινομένη τῆς τύτων δείξεως. Σωκράτης, κ̀ Πλάτων

(1) Itaque corrigendus Euſebius, in quo legitur *εὐμορφον bene figuratam*. Ita Poſidonius etiam apud Stobaeum aſſerit Materiam eſſe ἄποιον, καὶ ἄμορφον *qualitatis, & formae expertem*.

(2) Vocem hanc Plato ex Timaeo mutuatus videtur. Ille nimirum ait τὰν ὕλαν ἐκμαγεῖον, καὶ ματέρα, τιθάναν τε, καὶ γενατικὰν *Materiam eſſe ſubiectum, & matrem, nutricemque, & genitricem*; ſicuti Ocelus etiam Materiam ipſam vocavit πανδεχὲς, καὶ ἐκμαγεῖον αὐτῆς τῆς γενέσεως *ſubiectum recipiens generationis ipſius*. Itaque tum ex Plutarcho, tum ex Ocelo apparet ἐκμαγεῖον voce proprie accurateque non *ſubiectum recipiens* intelligi, exponique poſſe; quum vox alia δεξαμενὴ. & πανδεχὲς praeceſſerit; ſed potius ſubiectum, in quo formae veluti deliteſcant; adeoque ex illo educantur; ut nempe Materia ipſa formas illas, quas *in potentia* continebat, *actu* recipiat; ac ens illud *actu* evadat, quod antea *potentia* ſolum erat: ut clarius adhuc ait Ariſtoteles ἡ αὐτὴ ὕλη ἡ ἦν δυνάμει, ἐνεργείᾳ ἐγένετο *Materia ipſa, quod erat potentia, actu fit*. Eiuſmodi vero Materia a Platonicis conſtituta ita a Cicerone deſcribitur *Acad. IV. c. 37. Plato ex Materia in ſe omnia recipiente Mundum eſſe factum cenſet a Deo ſempiternum*. Itaque Plato in Timaeo perſpicue docet univerſa non ex nihilo, ſed eo, quod non erat tale, talia fieri: ἐξ οὐκ ὄντως ἐχόντων τὸν Θεὸν αὐτὰ ξυνίστασθαι *ex iis, quae talia non erant, haec Deum conſtituere*; ſicuti Xeniades apud Empyricum *adv. Logicos I. ſ. 53.* ait ἐκ τοῦ μὴ ὄντος πᾶν τὸ γινόμενον γίνεσθαι *ex eo, quod non erat, omne quod fit, fieri*.

(3) Eadem prorſus in Stobaeo reperiuntur; niſi quod ille ita definit . . . . ἀλλὰ σῶμα οὐδ' οἱ τὰ μέρη, καὶ τὰς ἀτόμους, ἄμορφον: : quod Canterus interpretatur . . . *ſed corpus, ut nec atomorum auctores ſine forma*: quod ab Atomiſtarum ſententia perſpicue abhorret. Itaque reſcribendum ἀλλὰ σῶμα· οἱ δὲ τὰ ἀμερῆ. καὶ τὰς ἀτόμους *qui vero corpora partium expertia, & atomos admittunt &c.*

C. X.

Gal c. VI. §. 6 Stob p 30. Euſ. XIV. c. 45.

(4) *Xyl.* „ Legendum οὐσία ἀσώματος. Aldus, & no„ ſter σώματος, quod correctu erat facile, etiam ſi „ ſcriptus liber nos non monuiſſet; ſed & Euſebius „ recte habet. Ex quo & re ipſa didici μὴ expun„ gendum, & καὶ ante καθ' inſerendum in hac fi„ nitione.

Itaque fallitur Cruſerius, qui σώματος retinuit, adeoque *corporis* interpretatur, quamvis in Stobaeo quoque σώματος habeatur.

(5) Xylander exiſtimavit particulam μὴ expungendam eſſe; adeoque legendum οὐσία ἀσώματος, αὐτὴ μὲν ὑφεστῶσα, καὶ καθ' ἑαυτὴν: *ſubſtantia incorporea; ipſa ſubſiſtens, & natura ſua*. Certe Stobaeus etiam, & Euſebius habent αὐτὴ μὲν ὑφεςῶσα καθ' ἑαυτὴν *ipſa quidem ſubſiſtens ſecundum ſe ipſam*; quamvis in Galeno legatur αὐτὴ μὲν οὐχ ὑφεςῶσα *ipſa quidem non ſubſiſtens*. Perſpicuus tamen verborum ſenſus requirit, ut Xylandri emendatio praeferatur; adeoque in Plutarchi ſententia Ideae veluti incorporeae ſubſtantiae quaedam concipiantur; quod Platoni, aliiſque pluribus arriſiſſe conſpicimus.

(6) Pro δείξεως *apparentiae* in Stobaei, ſimulque etiam Galeni, textu longe concinnius ſcriptum conſpicitur διατάξεως *ordinis, diſpoſitionis*: perinde quaſi Ideae cauſſae ſint eius ordinis, formae, vel diſpo-

Digitized by Google

των χοριςὰς τῆς ὕλης οὐσίας τὰς ἰδέας ὑπολαμϐάνει ἐν τοῖς νοήμασι, κ̀ ἐν ταῖς φαντασίαις τῦ Θεῦ, τυτέςι τῦ νῦ, ὑφεςώσας. Α᾿ριςοτέλης δὲ εἴδη μὲν ἀπέλιπε, κ̀ ἰδέας, ὐ μὲν κεχωρισμένας τῆς ὕλης, ὁ ἐξ ὧν γεγονὸς τὸ ὑπὸ τοῦ θεοῦ. οἱ ἀπὸ Ζήνωνος Στωϊκοὶ ἐννοήματα ἡμέτερα τὰς ἰδέας ἔφασαν.

Κ Ε Φ. ΙΑ'.

Περὶ Αἰτίων.

ΑΙ'τιόν ἐςι τὸ ἀποτέλεσμα, ἢ δι' ὃ συμβαίνει τι. Πλάτων τριχῶς τὸ αἴ-

diſpoſitionis, quae in materia reperitur. Hanc vero lectionem facile praetulerim, quod accuratius in illa Idearum vis, adeoque Platonis ſententia, exprimatur, qui materiam Idearum ope non *apparere* ſolum, ſed etiam exornari, *formari*, diſponique voluit. Hinc ille apud Laertium *III. ſ. 77.* τας δε ἰδέας ὑφίςαται αἰτίας τινὰς, καὶ ἀρχὰς τοῦ τοιαῦτ' εἶναι τὰ φύσει συνεςῶτα ἅπερ ἐςὶν αὐτά *Ideas cauſſas quaſdam, ac principia ponit; ut ea, quae natura conſiſtunt, talia ſint, qualia ipſa ſunt.*

(1) Galenus κεχωρισμένας τῆς ὕλης; ſequenteſque voces omiſit.

(2) *Xyl.* „ Ε᾿ξω γεγονὸς τοῦ ὑπὸ τοῦ Θεοῦ lego cum „ Euſebio pro ὁ ἐξ ὧν γεγονὸς τὸ ὑπὸ τοῦ Θεοῦ, quae „ verba nullum ſenſum gignunt; ideoque ea Budaeus „ diſſimulavit. Illa autem ſic intelligo, Ariſtotelem a- „ lienum fuiſſe a ſententia, quae Mundum a Deo „ creatum dicit

Budaeus integras voces iſtas omiſit, Cruſerius interpretatur: *quod ex aliquibus factum eſt a Deo;* ſed ambiguo, nulloque ſenſu: quod nimirum Graeca verba mirifice implexa, ac vitiata ſint. Nullus autem hic nobis ex Stobaeo, vel Galeno ſplendor affulgere poteſt; quum Stobaeus quidem integram periodum, ſive Ariſtotelis ſententiam, omiſerit; Galenus autem in verbis illi deſierit κεχωρισμένας τῆς ὕλης Itaque locus iſte coniectura ſolum tentari, corrigique debet. Ac Xylandri quidem interpretatio ferri vix poteſt. Quamvis enim ſententia illa Ariſtoteli temere affingeretur, quod ipſe Mundum a Deo creatum eſſe negaverit, quid illa Mundi creatio cum quaeſtione an rerum Ideae a corporibus ſeparatae, vel corporibus ipſis impreſſae ſint? ut proinde Ariſtoteles illa a corporibus ideo ſeparatas negaſſe dicatur, quod Mundus non a Deo, ſed ab alia cauſſa, creatus ſit? Itaque partim Euſebii, partim Plutarchi veſtigiis inſiſtens levi, facilique mutatione pro ὁ ἔξω γεγονὸς τὸ ὑπὸ τοῦ Θεοῦ legerem ἢ ἔξω τοῦ γεγονότος ὑπὸ τοῦ Θεῦ *vel extra id, quod fa-*

turas *eſſe* ſupponunt a materia ſeparatas, in cogitationibus, & imaginationibus Dei, nimirum mentis, ſubſiſtentes. Aristoteles vero Formas quidem, atque Ideas, non a Materia tamen ſeparatas (1), admiſit (2), vel extra id, quod a Deo factum eſt. Stoici a Zenone *inſtituti* notiones (3) noſtras, *mentiſque noſtrae conceptus* Ideas *eſſe* dixerunt.

C A P V T XI.

De Cauſſis.

CAuſa eſt id, quod efficit (4) *aliquid*, vel propter quod aliquid contingit, Pla-

ctum eſt a Deo: ut nempe exprimatur Ariſtotelem Ideas, ac Formas quidem admiſiſſe, ſed non tamen *a materia ſeparatas, vel extra id, quod factum eſt a Deo*, collocatas; ſed potius Ideas, ac Formas ipſas rebus a Deo productis intrinſecas eſſe dixiſſe. Id autem optime cum celeberrima Ariſtotelis opinione conſentit, qui rerum formas rebus ipſis intrinſecas, ac inhaerentes eſſe putavit. Fortaſſe quoque reſcribi etiam poſſet: ἐξ ὧν τὸ γεγονὸς τετύπωται *ex quibus id, quod productum eſt, eſt efformatum*: quod nimirum Idearum, ac Formarum vi, & ope Materia perficitur, illarumque veluti impreſſione quadam figuratur, atque diſtinguitur; ut una Materiae pars ab alia, compoſitum, & effectus unus ab alio ſecernatur. Ceterum Formas iſtas, atque Ideas, quae productis rebus intrinſecae, impreſſaeque forent, agnovit etiam Pythagoras. Etenim ille, ut Stobaeus memorat, τὰ λεγόμενα εἴδη, καὶ τὰς ἰδέας ἐν τοῖς ἀριθμοῖς, καὶ ταῖς ἁρμονίαις αὐτῶν, καὶ τοῖς καλουμένοις γεωμετρικοῖς ἐτίθετο ἀχώριςα τῶν σωμάτων *ea, quae Formae, & Ideae vocantur, in numeris, & harmoniis ipſorum, & iis, quae geometrica dicuntur, poſuit a corporibus ſeparata.*

(3) Haec paullo uberius & clarius apud Stobaeum: Φασὶ ἀνυπάρκτους εἶναι, ἀλλὰ ἐννοήματα, καὶ φαντάσματα τῆς ψυχῆς *Ideas non exiſtentes eſſe; ſed notiones, & phantaſmata animae* exiſtimavit.

C XI.

Gal c. VI. §. 1. Stob. p. 31.

(4) „ *Xylander* „ Τὸ ἀποτέλεσμα: lego ὃ ἀποτέλεσ- „ μα, rationem, & uſum Linguae Graecae reſpi- „ ciens.

Longe tamen clarior, & accuratior Stobaei lectio: αἴτιον ἐςὶ δι' ὃ τὸ ἀποτέλεσμα *Cauſa eſt id, per quod effectus producitur.*

Digitized by Google

Plato trifariam cauſſam *dividit*. Dicit enim *aliam eſſe cauſſam*, a qua; *aliam*, ex qua; *aliam* ad quam: praeſtantiſſimam vero exiſtimat eam, a qua; haec autem erat efficiens, quae eſt Mens. Pythagoras, & Aristoteles (1) primas quidem Cauſſas incorporeas *eſſe dicunt*; eas vero, *quae* per participationem, vel ſecundum accidens *cauſſae ſint*, corporea ſubſtantia *praeditas*; ideoque (2) Mundum eſſe corpus. Stoici Cauſſas omnes corporeas eſſe *dixerunt*, quippe quum ſpiritus (3) *ſint*.

αἴτιον. Φησὶ γὰρ ὑφ᾽ οὗ, ἐξ οὗ, πρὸς ὅ. κυριώτερον δὲ ἡγεῖται τὸ ὑφ᾽ οὗ. τὸ δὲ ἦν τὸ ποιοῦν, ὅ ἐϛι νοῦς. Πυθαγόρας, ϰ Ἀριϛοτέλης τὰ μὲν πρῶτα αἴτια, ἀσώματα· τὰ δὲ κατὰ μετοχὴν, ἢ κατὰ συμβεβηκὸς, τῆς σωματικῆς ὑποϛάσεως· ὥστε εἶναι τὸν κόσμον σῶμα. οἱ Στωϊκοὶ πάντα τά αἴτια, σωματικά· πνεύματα γάρ.

CAPVT XII.

De Corporibus.

Corpus eſt (4) id, quod triplici extenſione praeditum eſt; latitudine *nimirum*, altitudine, longitudine; ſive *eſt extenſio*, *aut* moles natura ſua renitens, *tactui nimirum*, *vel corporibus aliis reſiſtens*; ſive *moles* locum occupans. (5) Plato *exiſtimat Corpus id eſſe*, quod ubi fuerit in proprio loco, natura *ſua* neque grave, neque leve eſt; in alieno vero *loco* poſitum, tunc niſum, atque ex *ipſo* niſu momentum vel ad gravitatem, vel *ad* levitatem habet. Aristoteles graviſſimum quidem *corpus ait* eſſe conſtanter (6) *& ubique* Terram, leviſſimum vero, Ignem; Aerem vero

ΚΕΦ. ΙΒ΄.

Περὶ Σωμάτων.

Σῶμά ἐϛι τὸ τριχῆ διαϛατὸν, πλάτει, βάθει, μήκει. ἢ ὄγκος ἀντίτυπος ὅσον ἐφ᾽ ἑαυτῷ, ἢ τὸ κατέχον τόπον. Πλάτων ὃ μήτε βαρὺ, μήτε κοῦφον ἐϛὶ τῇ φύσει, ἐν γε τῷ οἰκείῳ τόπῳ ὑπάρχον. ἐν δέ γε τῷ ἀλλοτρίῳ γενόμενον, τότε νεῦσιν ἴσχειν· ἐκ δὲ τῆς νεύσεως ῥοπὴν ἤτοι πρὸς βαρύτητα, ἢ κουφότητα. Ἀριϛοτέλης βαρύτατον μὲν εἶναι τὴν γῆν ἁπλῶς. κουφότατον δὲ, τὸ πῦρ· ἀέρα δὲ, ϰ ὕδωρ, ἄλλοτ᾽ ἄλλως. οἱ Στωϊκοὶ δύο μὲν ἐκ τῶν τεσσα-

(1) „ *Xylan.* Poſt Pythagorae nomen intercidit re„latio eius ſententiae, quam eamdem Ariſtotelis fuiſ„ſe non arbitror.

At in Stobaeo *Pythagorae* hic ſolum, non *Ariſtotelis*, nomen habetur; adeoque ſententia illa, ſive Cauſſarum diviſio, non Ariſtoteli, ſed Pythagorae tribuenda foret. Atque ipſum quoque *Ariſtotelis* nomen Stobaeus quidem expreſſerat; ſed ut triplicem Cauſſarum diviſionem Platoni probatam, ab Ariſtotele quoque receptam eſſe diceret; adeoque in Plutarcho non *Pythagoras*, *&* *Ariſtoteles*, ſed *Plato*, *& Ariſtotelee* legendum eſſet.

(2) Poſtrema haec verba in Stobaeo deſiderantur.

(3) Perſpicue hinc etiam apparet Stoicos πνεύματος *ſpiritus* nomine non incorpoream ſubſtantiam quandam; ſed tenuiſſimum ſolum, atque inſenſibile corpus intellexiſſe: quod facile pluribus teſtimoniis aliis oſtendi poſſet.

C. XII.

Gal. c. VI. § 4. Stob. p. 32.

(4) Quamvis haec Corporis definitio nulli Philoſopho tribuatur, ſed ab ipſo Plutarcho tradita videatur; Stobaeus tamen illam *Chryſippo*, & *Poſidonio* adſcribit. Epicurus etiam apud Empyricum *adv. Mathem. I. ſeg.* 21 dixit corpus eſſe τριχῆ διαϛατὸν μετὰ ἀντιτυπίας *trina extenſione praeditum, cum reſiſtentia*. Ita Mathematici apud Empyricum ipſum ibi definiunt τριχῆ διαϛατὸν *trifariam extenſum*. Phyſici vero ὄγκον ἀντίτυπον *molem reſiſtentem*.

(5) Duae voces iſtae in Stobaeo deſiderantur.

(6) Vox ἁπλῶς in Stobaeo, qui Plutarchum totidem verbis exſcripſerat, omittitur.

(7) Itaque corrigendus Stobaei textus, ubi de Zenone Stoico loquens ait: οὐ πάντως δὲ σῶμα βάρος ἔχειν, ἀλλὰ βαρῆ εἶναι ἀέρα καὶ πῦρ *non omnino autem corpus* quodlibet *gravitatem habere; ſed gravia eſſe aërem, & ignem*. Ibi perſpicue certoque pro βαρῆ reſcribendum κοῦφα *levia*; niſi potius integra Stoicorum ſententia ſic exprimatur: ἀλλὰ βαρῆ εἶναι γῆν καὶ ὕδωρ, κοῦφα δὲ εἶναι ἀέρα ϰ πῦρ *ſed gravia eſſe terram, & aquam; levia autem eſſe aerem, & ignem*: adeoque exſcriptor a primo εἶναι ad ſecundum temere tranſiliverit.

Digitized by Google

ἄρων ςοιχείων κοῦφα, πῦρ, ϗ ἀέρα· δύο δὲ βαρέα, ὕδωρ, ϗ γῆν. κοῦφον γὰρ ὑπάρχει ὃ φύσει οὐ νεύει ἀπὸ τῦ ἰδίου μέσου· βαρὺ δὲ τὸ εἰς μέσον. βαρὺ δὲ ὐκ ἔςι τὸ μέσον. Ἐπίκουρος δὲ, ἀπερίληπτα εἶναι τὰ σώματα· καὶ τὰ πρῶτα δὲ, ἁπλᾶ· τὰ δὲ ἐξ ἐκείνων συγκρίματα πάντα βάρος ἔχειν. κινεῖσθαι δὲ τὰ ἄτομα, τὸ μὲν κατὰ ςάθμην, τὸ δὲ κατὰ παρέγκλισιν, τὰ δὲ ἄνω κινούμενα, κατὰ πληγὴν, κατὰ παλμόν.

vero, & Aquam aliter alibi *ſe habere*. Stoici (7) duo quidem ex quatuor Elementis levia *eſſe dixerunt* Ignem, atque Aërem; duo vero gravia Aquam, & Terram: leve enim eſt *id*, quod natura *ſua, non alieno nutu, vel impulſu* (1), a medio proprio *recedit*; grave vero, quod ad medium *fertur*; medium autem *ipſum* grave non eſt. Epicurus autem *exiſtimavit* incomprehenſa, *vel infinita* eſſe corpora; ac prima quidem ſimplicia *eſſe*, concretiones vero ex *corporibus* ipſis *formatas* omnes gravitatem habere. Moveri autem Atomos, illas quidem ad perpendiculum, alias vero *oblique, vel* ad declinationem: atque *ex Atomis illis*, quae in ſublime feruntur, *alias* ex pulſu, *alias* ex trepidatione, *vel concuſſione moveri*.

Κ Ε Φ. ΙΓ'.

Περὶ Ἐλαχίςων.

ΕΜπεδοκλῆς πρὸ τῶν τεσσάρων ςοιχείων θραύσματα ἐλάχιςα οἱονεὶ ςοιχεῖα, πρὶν ςοιχείων, ὁμοιομερῆ, ὅπερ ἐςὶ ςρογγύλα· Ἡράκλειτος ψηγμάτιά τινα ἐλάχιςα, καὶ ἀμερῆ εἰσάγει.

CAPUT XIII.

De Minimis.

EMpedocles (2) ante quatuor Elementa fragmenta *quaedam* minima ſimilibus partibus praedita, hoc eſt rotunda, *fuiſſe dicit*: *quae* veluti elementa *fuerint* ante Elementa. Heraclitus *etiam* ramenta quaedam minima (3), *partiumque* expertia introducit.

ΚΕΦ.

CA-

(1) Quamvis in editis Plutarchi codicibus hic habeatur ὐ νεύει *non movetur*, perſpicuum eſt tamen particulam ὐ *non* delendam eſſe. Siquidem ratio, verborumque contextus omnino poſtulat ut *leve* dicatur illud *quod natura ſua a proprio medio movetur*, ac recedit; *grave*, viciſſim quod natura ſua *ad medium ipſum* vergit, ac impellitur. Particulam quidem ipſam agnoviſſe videtur Budaeus, adeoque non νεύει, ſed νεύσει *nutu* legiſſe: quippe qui periodum hanc ita reddidit, *Levia enim ſunt natura, non nutu a proprio ipſorum medio*. Exinde quoque corrigendus Stobaei textus, in quo legitur κοῦφα γὰρ ὑπάρχει φύσει, ὃ ἀπὸ τῦ ἰδίυ μέσυ.

C XIII.

Gal. c. X. §. 1. Stob. p. 33.

(2) In Stobaeo quoque opinionis huius auctor Empedocles appellatur; ſed in Galeno legitur Τινὲς *Quidam*.

(3) Heracliti ſententiam Stobaeus totidem omnino verbis expreſſit; Galenus tamen legit Βραχύτατα *breviſſima*; atque poſt vocem εἰσάγει *introducit* voces iſtas adiungit νοήσει μόνον λεπτὰ *cogitatione ſolum comprehenſa*. Ceterum plurima, quae ad hoc Plutarchi Caput, ſeu *Minima*, ſpectare poſſunt, ex III. Plutarchi ipſius Capite deſumi debent; ubi de Atomis, ipſorumque aſſertoribus ille diſſeruit. Id unum opportune monuiſſe libet quod in Stobaeo *de Minimis* diſſerente Anaxagorae quoque, & Leucippi ſententia ita profertur Ἀναξαγόρας τὰ ἄτομα πολυσχήμονα· οἱ Λευκίππου τὰ ὁμοιομερῆ πολυσχήμονα; ubi voces temere tranſpoſitae ſuis in locis reponi debent, ut Anaxagorae quidem ὁμοιομερῆ, Leucippo vero ἄτομα tribuantur; adeoque reddendum eſt: *Anaxagoras ſimilares partes multiplicis figurae* eſſe putat, ſicut *& Leucippus atomos* multiplicem variamque figuram habere dixit.

CAPVT XIV.

De Figuris.

Figura eſt ſuperficies, & circumſcriptio, & extremitas corporis (1). PYTGAGORICI corpora quatuor Elementorum ſphaerica (2) *exiſtimarunt*, ſolumque Ignem omnium ſupremum conicae, *vel turbinatae* figurae *eſſe dicunt*.

ΚΕΦ. ΙΔ'.

Περὶ Σχημάτων.

Σχῆμα ἐςὶν ἐπιφάνεια, καὶ περιγραφὴ, κ̀ πέρας σώματος. οἱ ἀπὸ Πυθαγόρυ, σφαιρικὰ τὰ σώματα τῶν τεττάρων ςοιχείων, μόνον δὲ τὸ ἀνώτατον πῦρ κωνοειδές.

CAPVT XV.

De Coloribus.

Color eſt viſibilis qualitas corporis. PYTHAGORICI colorem vocarunt ſuperficiem corporis. EMPEDOCLES id, quod poris viſus congruit. PLATO flammam a corporibus *exeuntem* partes viſui commenſuratas habentem. ZENO Stoicus primas materiae figuras *ſive texturas & ordines* colores eſſe *putavit*. PYTHAGORICI colorum genera album, & nigrum, rubrum, pallidum *eſſe dicunt*, illorumque diſcrimina ex variis Elementorum mixturis *oriri*; atque animalium *colores* ex *ipſa* quoque locorum (3), atque aeris varietate pendere.

ΚΕΦ. ΙΕ'.

Περὶ Χρωμάτων.

Χρῶμα ἐςὶ ποιότης σώματος ὁρατή, οἱ Πυθαγορικοὶ χροιὰν ἐκάλουν τὴν ἐπιφάνειαν τῦ σώματος· Ἐμπεδοκλῆς τὸ τοῖς πόροις τῆς ὄψεως ἐναρμόττον· Πλάτων φλόγα ἀπὸ τῶν σωμάτων, σύμμετρα μόρια ἔχουσαν πρὸς τὴν ὄψιν. Ζήνων ὁ Στωϊκὸς τὰ χρώματα πρώτυς εἶναι σχηματισμὺς τῆς ὕλης. οἱ ἀπὸ Πυθαγόρυ τὰ γένη τῶν χρωμάτων, λευκὸν τε κ̀ μέλαν, ἐρυθρὸν, ὠχρὸν· τὰς δὲ διαφόρας τῶν χρωμάτων παρὰ τὰς ποιὰς μίξεις τῶν ςοιχείων· τὰς δὲ τῶν ζώων κ̀ παρὰ τὰς ποικιλίας τῶν τροπῶν, κ̀ τῶν ἀέρων.

ΚΕΦ.

CA-

C. XIV.

Gal. c. VI. §. 5.

(1) Figurae definitio, quae nulli certe Philoſopho hic adſcribitur, in Stobaei textu prorſus omittitur.

(2) Quamvis haec ipſa Pythagoricorum opinio eadem prorſus ratione in Stobaeo quoque exprimatur; perſpicuum eſt tamen Plutarchum ipſum hic decipi, ſibique non conſtare. Etenim Lib II c 6 deſcribens figuras, quas ſingulis Elementorum partibus Pythagorici tribuebant, nitide, diſerteque docet *cubicam* ab illis figuram *Terrae*, *pyramidalem* Igni, *octaedricam* Aeri, *dodecaedricam* Vniverſi ſphaerae conceſſam eſſe: ut facile proinde intelligi componique non poſſit qui *conoidalem* igni, ſphaericam vero figuram Elementis aliis adſcripſerit Sic etiam Plato, quem Plutarchus Lib. II c. 6 dicit Pythagoram imitari, apud Laertium docet Lib III. ſ. 80. Πυρὸς μὲν ἔιναι ςοιχεῖον πυραμίδα, ἀέρος τὸ ὀκτάεδρον, ὕδατος τὸ εἰκοσάεδρον, γῆς δὲ κύβον· ὅθεν μήτε γῆν εἰς ταῦτα μεταβάλλειν, μήτε ταῦτα εἰς γῆν: *Ignis elementum eſſe pyramidem, Aeris corpus octo laterum; Aquae, corpus viginti laterum; Terrae autem cubum: adeoque neque Terram in iſta mutari, neque in Terram iſta converti.* Vide Apuleium *De Dogmat Platon.* Denique Cleanthes Stoicus Pythagoram imitatus apud Stobaeum τὸ πῦρ ἀπεφήνατο κωνοειδὲς *Ignem dixit conica figura praeditum eſſe*; ſed nihil tamen de Elementis aliis adiecit.

C. XV.

Gal. c. X. §. 2. Stob. p. 35.

(3) *Xylander.*, Pro τροπῶν legendum dico τόπων. „ Nota eſt, ne longum faciam, Hippocratici Libelli „ hac de re inſcriptio

Quamvis tamen Hippocratis Liber περὶ ἀέρων, ὑδάτων, τόπων, *de aeribus, aquis, locis* inſcribatur; fieri fortaſſe poteſt ut Aldinus codex verae lectionis veſtigia nobis ſervaverit; atque in Plutarcho non τόπων, ſed τροφῶν *ciborum* legendum ſit.

Digitized by Google

ΚΕΦ. Ιϛ.

Περὶ τομῆς Σωμάτων.

ΟΙ' ἀπὸ Θάλεω, ϗ Πυθαγόρου παθητὰ σώματα, ϗ τμητὰ εἰς ἄπειρον· ἢ τὰς ἀτόμους, ἢ τὰ ἀμερῆ ἵστασθαι, ϗ μὴ εἰς ἄπειρον εἶναι τὴν τομήν· Ἀριστοτέλης δυνάμει μὲν εἰς ἄπειρον, ἐντελεχείᾳ δὲ οὐδαμῶς.

CAPVT XVI.

De Diviſione Corporum.

THALETIS (1), atque PYTHAGORAE ſectatores corpora perpeſſioni obnoxia, & in infinitum quoque diviſibilia *dixerunt*, vel Atomos, ſive partium expertia (2) *corpora* conſiſtere, neque diviſionem *in illis* in infinitum abire poſſe. ARISTOTELES *autem exiſtimavit corpora* potentia quidem in infinitum *dividi poſſe*, actu vero nequaquam.

ΚΕΦ. ΙΖ.

Περὶ Μίξεως, ϗ Κράσεως.

ΟΙ' μὲν ἀρχαῖοι τὰς τῶν στοιχείων μίξεις κατ' ἀλλοίωσιν· οἱ δὲ περὶ Ἀναξαγόραν, ϗ Δημόκριτον κατὰ παράθεσιν· Ἐμπεδοκλῆς δὲ ἐκ μικροτέρων ὄγ-

CAPVT XVII.

De Mixtione, & Temperatione.

VETERES (3) quidem Elementorum mixtiones, qualitatum mutatione, *fieri dixerunt*. ANAXAGORAS vero, ac DEMOCRITVS *partium textura*, *vel* appoſitione,

C. XVI.

Stob. p. 33.

(1) Totidem omnino verbis Thaletis, aliorumque ſententiam expreſſit Stobaeus; ſed poſtrema verba poſt ἄπειρον in illo deſiderantur. Mirari vero quis poſſit quid Xylander oppoſitam prorſus ſententiam Philoſophis iſtis adſcripſerit ubi interpretatur: *Thaletis, & Pythagorae ſectatores negant in infinitum progredi ſectionem eorum corporum, quae motibus ſunt obnoxia; ſed ſubſiſtere in iis, quae individua ſunt, & atomi dicuntur*. Propius ad Philoſophorum illorum, adeoque Plutarchi, mentem acceſſiſſe videtur Budaeus, qui Philoſophos Thaletis, atque Pythagorae ſectatores duas in claſſes diſtinguit; adeoque reddit: *Qui Thaletis, Pythagoraeque veſtigiis inſiſtunt, patibilia corpora in infinitum ſectilia dicunt. Alii individua, impartibilia huiuſmodi eſſe negant, nec ad infinitum ſectionem procedere*; quemadmodum prorſus Cruſerius interpretatur: *Thalis, & Pythagorae ſucceſſores patibilia corpora, & in infinitum ſectilia. Alii corpuſcula inſectilia, & individua conſiſtere; neque eſſe eorum in infinitum ſectionem*. Gaſſendus autem Plutarchi locum mutilum ac hiulcum eſſe putavit; ideoque reſcribendum exiſtimat . . . τμητὰ εἰς ἄπειρον. Δημόκριτος δὲ, καὶ Ἐπίκουρος τὰς ἀτόμους *diviſibilia in infinitum. Democritus vero, & Epicurus atomos &c.* eamque lectionem, addito Democriti, & Epicuri nomine Amiotus ipſe recepit.

(2) Nullus dubito quin Democritus etiam, qui τὰς ἀτόμους, καὶ τὰ ἀμερῆ *atomos, atque partium expertia corpora* & ipſe admiſit, eadem corpora inſectilia dixerit. Itaque in Stobaeo ubi depravate nunc legitur Δημόκριτος ἔλεγε περὶ τὰ μέρη ἵστασθαι τὴν τομήν *Democritus dixit circa partes*, vel in partibus, *ſectionem deſinere*, reſcribi debet περὶ τὰ ἀμερῆ *in corporibus partium expertibus*.

C. XVII.

Gal. c. X. §. 4. Stob. p. 36.

(3) Plutarchus hic habet οἱ μὲν ἀρχαῖοι *veteres*, Stobaeus legit Θάλης, καὶ οἱ ἀπ' αὐτοῦ κρᾶσιν εἶναι τὰς τῶν στοιχείων μίξεις, *Thales, eiuſque ſucceſſores temperationem eſſe dicunt Elementorum mixtiones*. Quumque ille *Anaxagorae*, ac *Democriti* nomen omiſerit, ſententiam illam, quae a Plutarcho Philoſophis iſtis tribuitur, eidem Thaleti, eiuſque ſectatoribus adſcribere videtur. Itaque mutilum Stobaei locum ex Plutarcho ſupplevit Canterus.

Digitized by Google

ne. EMPEDOCLES (1) autem ex minoribus molibus (2) Elementa componit, quae minima ſunt, ac veluti elementa elementorum. PLATO tria quidem corpora (3) (non enim ipſa proprie Elementa eſſe, vel appellari vult) Ignem *nempe*, Aerem, Aquam, in ſe mutuo converti; Terram vero in illorum aliquod mutari, *ſive converti* non poſſe.

ὄγκων τὰ ϛοιχεῖα συγκρίνει, ἅπερ ἐϛιν ἐλάχιϛα, καὶ οἱονεὶ ϛοιχεῖα ϛοιχείων. Πλάτων μὲν τρία σώματα (ὐ γὰρ θέλει κυρίως αὐτὰ εἶναι ϛοιχεῖα, ἢ προσονομάζειν) τρεπτὰ εἰς ἄλληλα, πῦρ, ἀέρα, ὕδωρ. τὴν δὲ γῆν, εἴς τι τύτων ἀμετάβλητον.

CAPVT XVIII.

De Vacuo.

PHyſici omnes a THALETE (4) ad PLATONEM (5) uſque Vacuum ignorarunt (6). EMPEDOCLES *ait* (7): Nihil Vniverſi vacuum eſt, ſive abundans. LEVCIPPVS, DEMOCRITVS, DEMETRIVS, METRODORVS, EPICVRVS Atomos quidem multitudine infinitas *eſſe dixerunt*; Vacuum vero magnitudine infinitum. STOICI (8) intra Mundum

ΚΕΦ. ΙΗ.

Περὶ Κενῦ.

ΟἹ ἀπὸ Θάλεω φυσικοὶ πάντες μέχρι Πλάτωνος τὸ κενὸν ἀπέγνωσαν. Ἐμπεδοκλῆς, Οὐδὲν τι τοῦ παντὸς κενὸν πέλει, οὐδὲ περισσόν. Λεύκιππος, Δημόκριτος, Δημήτριος, Μητρόδωρος, Ἐπίκουρος, τὰ μὲν ἄτομα, ἄπειρα τῷ πλήθει· τὸ δὲ κενὸν ἄπειρον

(1) *Empedoclis* nomini *Xenocratis* etiam a Stobaeo adiungitur. Minima vero corpuſcula, quibus Elementa componi dixit Empedocles, alterari, mutari, vel invicem converti non poſſe putabat, ut Ariſtoteles aſſerit *de Generat. I. tex. 2. & II. tex.* 38. *& I. Phyſic. tex* 15. *& I. Meteor. c.* 3.

(2) Neſcio qui Cruſerius μικροτέρων ὄγκων interpretetur *minimis modis*.

(3) Integrae voces iſtae parentheſi incluſae in Stobaeo deſiderantur; nec oſtendi facile poterit Igni, Aeri, atque Aquae *elementi* nomen a Platone negatum eſſe. Videndus Alcinous *de doctr. Plat. c.* 12. Conſule ſuperius dicta in Cap. III.

C. XVIII.

Gal. C. X. §. 4. Stob. p 38.

(4) Galenus neque Thaletem, neque ipſius ſententiam hanc memorat; ſed ibi legit οἱ ἀπὸ Πυθαγόρου ἐν τῷ κόσμῳ κενὸν εἶναι λέγουσι *Pythagorici in Mundo vacuum eſſe dicunt*.

(5) Stobaeus voces iſtas μέχρι Πλάτωνος *uſque ad Platonem* omiſit. Perſpicuum tamen eſt ex eodem Stobaeo Platonem dixiſſe κενὸν μὴ εἶναι μήτε ἐκτὸς τῦ κόσμου, μήτε ἐν τῷ κόσμῳ *Vacuum non eſſe neque extra Mundum; neque in Mundo*; idque a Platone ſic in Timaeo demonſtratur: ἡ τῦ παντὸς περίοδος, ἐπειδὴ συμπεριέλαβε τὰ γένη, κυκλοτερὴς ὖσα, καὶ πρὸς αὑτὴν πεφυκυῖα βούλεσθαι ξυνιέναι σφίγγει πάντα, καὶ κενὴν χώραν ὐδεμίαν ἐᾷ λείπεσθαι *Vniverſae Naturae circuitus, quum circulari ambitu ſuo genera complexus ſit, & ſecum ipſe congredi ſtudeat, conſtringit omnia, locumque vacuum relinqui nuſquam patitur.* Ac certe Timaeus ipſe, ex quo ſuas de Vniverſo opiniones excerpſerat Plato, dicit: ἅπαντα δ' ὦν πλήρη ἐντὶ, ὐδὲν κενὸν ἀπολείποντα *omnia igitur plena ſunt, nec vacui quidquam relinquunt*.

(6) Itaque perſpicue, certoque corrigendus Stobaeus, in quo legitur ἐπέγνωσαν *agnoverunt*. Quamvis enim plurimi ex Veteribus vacuum admiſerint; perſpicue tamen Plutarchi mens fuit quod Veteres illud ignorarunt. Ita Zeno Eleates apud Laertium IX. *ſ.* 29. ait κενὸν μὴ εἶναι *vacuum non eſſe*.

(7) *Xylander* „ Οὐδὲν τι τοῦ παντὸς. Notiſſimum „ eſt Empedoclem verſibus ſuam Phyſiologiam ſcri„ pſiſſe. Itaque ſic legerem

ὐδέν τι τῦ παντὸς κενὸν πέλει, ὐδὲ περισσὸν

„ aut κενὸν, ut apud Homerum . . . Κεῖν' ἔχια,

Quamvis tamen Plutarchus, eiuſque Interpretes omnes Empedoclis verba de *Vacuo* intellexerint; vereor ne Philoſophus ille κενῦ nomine *imperfectum, deficiens, inutile, vanum* intellexerit; ut illi, veluti contrario, περισσὸν *abundans, excedens, ſuperfluum* opponat, ſive περισσὸν ipſum τῷ κενῷ veluti ſynonymum adiecerit.

(8) Eadem prorſus in Stobaeo reperiuntur; niſi quod

ρον τῷ μεγέθει. Οἱ Στωϊκοὶ ἐντὸς τοῦ κόσμου οὐδὲν εἶναι κενὸν, ἔξωθεν δ' αὐτοῦ ἄπειρον. Ἀριστοτέλης τοσοῦτον εἶναι τὸ κενὸν ἐκτὸς τοῦ κόσμου, ὥστε ἀναπνεῖν τὸν οὐρανόν· εἶναι γὰρ αὐτὸν πύρινον.

dum Vacuum nullum eſſe ; extra ipſum vero infinitum. Aristoteles (1) tantum Vacui extra Mundum eſſe, ut Caelum reſpirare *poſſit* ; ſiquidem *Caelum* ipſum igneum eſſe.

ΚΕΦ. ΙΘ.

Περὶ Τόπου.

Πλάτων τὸ μεταληπτικὸν τῶν εἰδῶν, ὅπερ εἴρηκε μεταφορικῶς τὴν ὕλην, καθάπερ τινὰ τιθηνὴν, καὶ δεξαμενήν. Ἀριστοτέλης τὸ ἔσχατον τοῦ περιέχοντος συνάπτον τῷ περιεχομένῳ.

CAPUT XIX.

De Loco.

Plato *Locum id eſſe dixit*, quod formas recipere, *unamque poſt aliam aſſumere* poteſt; *ideoque* Materiam *ſic* metaphorice *Locum* vocavit, veluti nutricem quamdam, ac ſuſceptricem (2). Aristoteles (3) *Locum eſſe putavit* extremitatem continentis *corporis* contiguam contento.

quod in ipſo legitur non *οἱ Στωϊκοὶ Stoici*, ſed *Ζήνων, καὶ οἱ ἀπ' αὐτοῦ Zeno, & qui ab illo* inſtituti ſunt, Stoici. Et certe quidem opinionem hanc Stoicis omnibus communem fuiſſe Plutarchus ipſe demonſtrat in Libro *adv. Stoicos & de repugnant. Stoicor.* Laertius *VII. ſ.* 140. Empyricus *adv. Logicos I. ſ.* 214.

(1) Locum hunc mirifice depravatum eſſe nemo non videt ; quum Ariſtoteli opinio quaedam temere hic affingatur, quae prorſus ab illius ſententia abhorret. Veram Plutarchi lectionem a Stobaeo nobis conſervatam eſſe putaverim, in quo legitur : *Ἀριστοτέλης ἐν τετάρτῳ Φυσικῆς Ἀκροάσεως γράφει· εἶναι δὲ φασὶ οἱ Πυθαγόρειοι κενὸν, καὶ ἐπιέναι ἐν ταυτῷ τῷ οὐρανῷ ἐκ τοῦ ἀπείρου πνεύματος, ὡς ἀναπνέοντι : Ariſtoteles IV. Phyſicorum ſic ait : Vacuum in Caelo ponunt Pythagorei, tanquam illud ex eo ſpiritum ducat.* Itaque non Plutarchi, ſed exſcriptoris vitio ſententia illa in hoc Plutarchi loco Ariſtoteli veluti auctori tribuitur, quam Ariſtoteles ipſe de Pythagoricis traditam eſſe memoravit. Ac certe quidem Ariſtoteles *IV. Phyſic. c. 8. tex. 56. ait : εἶναι δ' ἔφασαν καὶ οἱ Πυθαγόρειοι κενὸν, καὶ ἐπεισιέναι αὐτὸ τῷ οὐρανῷ ἐκ τοῦ ἀπείρου πνεύματος, ὡς ἀναπνέοντι. . . . καὶ τοῦτ' εἶναι πρῶτον ἐν τοῖς ἀριθμοῖς· τὸ γὰρ κενὸν διορίζειν τὴν φύσιν αὐτῶν Pythagorei quoque dixerunt eſſe Inane : & in Caelum quaſi reſpiret, ingredi ex infinito ſpiritu . . . & hoc eſse primum in numeris : inane enim diſtinguere eorum naturam.* Ubi vides luxatum vitiatumque Stobaei textum ex Ariſtotele corrigendum eſſe.

C. XIX.

Stob. p. 38. 39.

(2) *Xylander* „ Lego δεξαμένην. Sic Aldus, & „ Manuſcriptus, non δεξαμενήν. quid interſit, no„ tum eſt ; itaque & ſupra legendum Cap. 9.

Stobaeus paullo aliter, & quidem, ut opinor, accuratius : *τὸ τοῦ περιέχοντος πέρας ἀκίνητον continentis* corporis *extremitatem immobilem* ; etenim Ariſtoteles hanc etiam Loci affectionem, ſeu characterem expreſſit *Phyſ. IV. c. 6. tex.* 36. quod nempe Locus *immobilis eſſe debeat.*

Digitized by Google

CAPVT XX.

De Regione, ſeu receptaculo.

STOICI, & EPICVRVS Vacuum, Locum, Regionem *inter ſe* differre putarunt. Et Vacuum quidem eſſe privationem corporis; Locum vero *eſſe id*, quod occupatur a corpore; ac Regionem eſſe, quae *non tota*, *ſed* ex parte *ſolum*, occupatur, ut (1) dolium a vino.

CAPVT XXI.

De Tempore.

PYTHAGORAS Tempus eſſe *putavit* ſphaeram continentis (2) *corporis*. PLATO (3) mobilem aeternitatis *imaginem*; vel *durationem*, *ſive* extenſionem motus Mundi. ERATOSTHENES Solis motum.

CAPVT XXII.

De natura Temporis.

PLATO (4) naturam Temporis *eſſe putavit* Caeli motum. STOICORVM plures motum ipſum. *Philoſophi* plures inge-

C. XX.

Gal. X. §. 5. Stob. p. 38. 39.

(1) Haec ultima verba in Stobaeo, qui ſuperiora tamen accurate exſcripſerat, omittuntur.

C. XXI.

Gal. C. X. §. 5. Slob. p. 19. 20. 21.

(2) Quamvis haec Plutarchi lectio ferri poſſit, longe tamen concinnius, & accuratius in Galeno legitur: περιέχοντος ἡμᾶς ὀυρανῦ *continentis nos Caeli*; duaſque voces illas ex Plutarcho excidiſſe putaverim, Ariſtoteles *IV. Phyſ. c.* 10. ait quod οἱ μὲν τὸν χρόνον τὴν τοῦ ὅλου κίνησιν εἶναί φασιν, οἱ δὲ τὴν σφαῖραν αὐτὴν *alii quidem Tempus Univerſi motum eſſe dicunt; alii vero ſphaeram ipſam*, ubi Simplicius primam quidem Platoni, alteram vero ſententiam Pythagorae adſcribit.

ΚΕΦ. Κ.

Περὶ Χώρας.

ΟΙ Στωϊκοὶ, καὶ Ἐπίκουρος διαφέρειν κενὸν, τόπον, χώραν· καὶ τὸ μὲν κενὸν εἶναι ἐρημίαν σώματος· τὸν δὲ τόπον, τὸ ἐχόμενον ὑπὸ τοῦ σώματος· τὴν δὲ χώραν, τὸ ἐκ μέρους ἐχόμενον, ὥσπερ ἐπὶ τῆς τῦ οἴνου πιθάκνης.

ΚΕΦ. ΚΑ.

Περὶ Χρόνυ.

ΠΥθαγόρας τὸν χρόνον τὴν σφαῖραν τῦ περιέχοντος εἶναι· Πλάτων αἰῶνος εἰκόνα κινητὴν, ἢ διάστημα τῆς τῦ κόσμου κινήσεως· Ἐρατοσθένης τὴν τῦ ἡλίυ πορείαν.

ΚΕΦ. ΚΒʹ.

Περὶ οὐσίας Χρόνυ.

ΠΛάτων οὐσίαν χρόνου τὴν τῦ ὀρανῦ κίνησιν· οἱ πλεῖους τῶν Στωϊκῶν αὐ-

(3) Vtramque Platonis opinionem ita expreſſit Laert. Lib. *III. ſ.* 73, Χρόνον γενέσθαι εἰκόνα τοῦ ἀϊδίου . . . . τὴν δὲ τῦ ὀρανῦ φορὰν χρόνον εἶναι . . . . . διόπερ ἄνευ τῆς τοῦ κόσμου φύσεως οὐκ εἶναι χρόνον, ἅμα γὰρ ὑπάρχειν αὐτὸν, καὶ χρόνον εἶναι. *Tempus ſempiterni imaginem factum eſſe . . . Caeli autem motum Tempus eſſe. . . . Idcirco abſque Mundi natura non conſtare Tempus. Simul enim atque conditus fuerit & Tempus illi adfuiſse.* Itaque Plato in Timaeo tempus aliquando *genitum eſſe*, ſive caepiſſe docet; quod nimirum illud una cum Caeli motu originem acceperit i

C. XXII.

Gal. c. X. §. 7. Stob. p. 10. 21.

(4) Stobaeus periochem iſtam omiſit; quod nimirum eadem fere Platonis ſententia in ſuperiori Capite expreſſa iam fuerit. Galeous autem ait Πλάτων τὴν πορείαν ταύτην ἡλίυ *Plato motum hunc Solis*.

Digitized by Google

αὐτὴν τὴν κίνησιν· κ̣ οἱ μὲν πλείους ἀγέννητον τὸν χρόνον, Πλάτων δὲ γεννητὸν κατ᾽ ἐπίνοιαν.

genitum *eſſe* Tempus *dixerunt*; Plato vero genitum iuxta intelligentiam (1) *noſtram exiſtimavit*.

ΚΕΦ. ΚΓ.

Περὶ Κινήσεως.

Πυθαγόρας, Πλάτων κίνησιν, ἐςὶ διαφοράτις, ἢ ἑτερότης ἐν ὕλῃ. Ἀριςοτέλης, ἐντελέχεια κινητοῦ. Δημόκριτος, ἓν γένος τῆς κινήσεως, τὸ κατὰ πλάγιον· Ἐπίκυρος δύο εἴδη τῆς κινήσεως, τὸ κατὰ ςάθμην, κ̣ τὸ κατὰ παρέγκλισιν· Ἡρόφιλος κινήσεως τὴν μὲν λόγῳ θεωρητὴν, τὴν δὲ αἰσθητήν. Ἡράκλειτος ἠρεμίαν μὲν, κ̣ ςάσιν ἐκ τῶν ὅλων ἀνήρει· (ἔςι γὰρ τῦτο τῶν νεκρῶν) κίνησιν δὲ ἀΐδιον μὲν τοῖς ἀϊδίοις, φθαρτὴν δὲ τοῖς φθαρτοῖς·

CAPVT XXIII.

De Motu.

Pythagoras (2), *&* Plato, *ait*: Motus eſt differentia quaedam, vel alteratio in materia. Aristoteles *ait quòd Motus eſt actus mobilis*, *ſive* perfectio (3) illius, quod movetur. Democritvs unicum Motus genus, *vel* obliquum (4) *admiſit*. Epicvrvs duas Motus ſpecies; *nimirum* ad perpendiculum, & ad declinationem. Herophilvs hunc quidem Motum ratione, hunc vero *etiam* ſenſu percipi, *cognoſcique* poſſe (5). Heraclitvs (6) quietem quidem, ac permanentiam ex *corporibus* omnibus aufert; quum illa mortuorum ſit: perennem vero Motum perennibus; interiturum vero interituris *concedit*.

ΚΕΦ. CA-

(1) Ita prorſus ex Epicuri ſententia Lucretius *Lib. I. ver.* 460.

Tempus item per ſe non eſt; ſed rebus ab ipſis
Conſequitur ſenſus . . . .
Nec per ſe quemquam Tempus ſentire fatendum eſt
Semotum a rerum motu, placidaque quiete.

C. XXIII.

.VI. §. 3. Stob. p. 40.

(2) Pythagorae quidem opinionem hanc tribuit etiam Stobaeus; ſed *Platonis* tamen ibi nomen omittit.

(3) Stobaeus hic legit; ἐνέργειαν εἶναι τοῦ δυνάμει κινητοῦ, ἢ κινητὸν *actum eſſe eius*, *quod potentia mobile eſt*, *qua mobile eſt*. Celebrem autem hanc Motus definitionem tradidit Ariſtoteles *Phyſ. III. c.* 1. *tex.* 4. *& cap.* 3. *tex.* 2.

(4) Stobaeus τὸ κατὰ παλμόν.

(5) Herophili quidem ſententiam iiſdem verbis expreſſit Stobaeus; ſed repente tamen adiecit: Ἀσκληπιάδης πᾶσαν κίνησιν αἰσθητὴν *Aſclepiades*. *Motum omnem ſenſibilem* eſſe dixit.

(6) Preſſius haec a Stobaeo proferuntur; etenim poſt vocem ἀνήρει *aufert*, ſublata parentheſi, repente ſubdit: κίνησιν δὲ τοῖς πᾶσιν ἀπεδίδου *motum vero* corporibus *omnibus tribuit*; ſicuti Ariſtoteles *de Anima I. c.* 2. de Heraclito loquens ait ἐν κινήσει δ᾽ εἶναι τὰ ὄντα κἀκεῖνος ᾤετο, καὶ οἱ πολλοί. *moveri autem res univerſas & ipſe*, *& alii complures arbitrabantur*.

Digitized by Google

CAPVT XXIV.

De Generatione, & Corruptione.

PARMENIDES, MELISSVS, ZENO (1) generationem, corruptionemque *rerum* ſuſtulerunt propterea quod Vniverſum immobile, *ſive immutabile* exiſtimarunt. EMPEDOCLES (2) autem, & EPICVRVS, & omnes quicumque ex minutorum corporum concurſu (3), *vel concretione* Mundum componunt, concretiones quidem, ac diſcretiones introducunt; generationes vero, & corruptiones non proprie (4). Neque enim *generationes iſtae ex illorum ſententia* ſecundum qualitatem ex alteratione; ſed ex concretione *ſolum* ſecundum quantitatem (5) fiunt. PYTHAGORAS (6) & omnes quicumque materiam perpeſſionis capacem ſupponunt, generationem, & corruptionem proprie, *rigoroſeque* fieri *dicunt*; res enim ex alteratione, & converſione, & reſolutione Elementorum fieri *exiſtimant*.

CA-

ΚΕΦ. ΚΔ.

Περὶ Γενέσεως, ϗ Φθορᾶς.

ΠΑρμενίδης, Μέλισσος, Ζήνων ἀνῄρυν γένεσιν, ϗ φθορὰν, διὰ τὸ νομίζειν τὸ πᾶν ἀκίνητον. Ἐμπεδοκλῆς δὲ, καὶ Ἐπίκυρος, ϗ πάντες ὅσοι μετὰ συναθροισμὸν τῶν λεπτομερῶν σωμάτων κοσμοποιοῦσι, ϗ συγκρίσεις μὲν, ϗ διακρίσεις εἰσάγουσι, γενέσεις δὲ ϗ φθορὰς οὐ κυρίως· οὐ γὰρ κατὰ ποιὸν ἐξ ἀλλοιώσεως, κατὰ δὲ ποσὸν ἐκ συναθροισμοῦ ταύτας γίνεσθαι. Πυθαγόρας, καὶ πάντες ὅσοι παθητὴν τὴν ὕλην ὑποτίθενται, κυρίως γένεσιν, ϗ φθορὰν γίνεσθαι. ἐκ γὰρ ἀλλοιώσεως ςοιχείων, ϗ τροπῆς, καὶ ἀναλύσεως ταῦτα γίνεσθαι.

ΚΕΦ.

C. XXIV.

Gal. c. X. §. 8. Stob. p. 43.

(1) Hic a Stobaeo quidem omittitur, fortaſſe quod ille Plutarchum de Zenone Stoico hic loqui coniecerit, cui Parmenidis, ac Meliſſi opinio communis eſſe non poterat. Sed de Zenone Eleate res eſt, qui Parmenidis, aliorumque ſententias admiſit. Ceterum ita Parmenidis, ac Meliſſi opinionem Ariſtoteles expreſſit *Lib. III. de Caelo c.* 1. οἱ μὲν γὰρ αὐτῶν ἀνεῖλον ὅλως γένεσιν, καὶ φθορὰν· οὐθὲν γὰρ οὔτε γίγνεσθαί φασιν, οὔτε φθείρεσθαι τῶν ὄντων· ἀλλὰ μόνον δοκεῖν ἡμῖν, οἷον οἱ περὶ Μέλισσόν τε, καὶ Παρμενίδην: *Quidam enim ipſorum generationem e medio, corruptionemque tollunt. Nihil enim eorum, quae ſunt, generari, aut corrumpi; ſed ſolum ita nobis videri dicunt; ut Meliſſus, atque Parmenides.* Videndus Empyricus *Pyrrhon. Hypotheſ. Lib. III. c.* 8.

(2) Stobaeus Empedocli, & Epicuro *Anaxagoram* quoque, & *Democritum* diſerte adiungit. Ac certe Ariſtoteles *de Generat. I. tex. I.* dicit quod Anaxagoras τὴν οἰκείαν φωνὴν ἠγνόησε *propriam* generationis *vocem ignoravit*.

(3) *Xylander* „ κατὰ συναθροισμὸν lego ex Ma„ nuſcripto. Noſter, & Aldus μετὰ. Praepoſitio hic „ locum non habens, & pro altera, ob notarum ſi„ militudinem κατὰ, & μετὰ, introducta.

Certe in Stobaeo quoque legitur ὅσοι κατὰ συναθροισμὸν *quicumque iuxta concurſum*.

(4) Quamvis hic Galenus habeat οἰκείως *apte, appoſite*; nihil tamen in Plutarchi textu mutaverim; quum praeſertim mox κυρίως apud Galenum ipſum occurrat.

(5) Galenus paullo uberius, & accuratius ἀλλὰ κατὰ παράθεσιν, καὶ συναθροισμὸν γίγνεται τὰ πάντα *ſed iuxta additionem, & concretionem fiunt univerſa*.

(6) Haec In Stobaeo ſic efferuntur, καὶ ἀναλύσεως, γενέσεως, καὶ φθορᾶς παράθεσιν, καὶ μῖξιν, κρᾶσίν τε, καὶ σύγκρισιν γίγνεσθαι *& ex diſſolutione generationis, & corruptionis, compoſitionem, mixtionem, temperationem, & confuſionem ſtatuunt*. Sed ipſa tamen ſenſus perſpicuitas exigit, ut in Stobaeo non γενέσεως, καὶ φθορᾶς *generationis, & corruptionis*, ſed γενέσεις, καὶ φθορὰς *generationes, & corruptiones* legatur; ideoque in Philoſophorum illorum ſententia ortus ipſe, atque interitus, ceteraeque mutationes omnes ex Elementorum unione, ac diſſolutione producantur.

Κ Ε Φ. ΚΕ.

Περὶ Ἀνάγκης.

Θ Αλῆς, Ἰσχυρότατον ἀνάγκη· κρατεῖ γὰρ τοῦ παντός· Πυθαγόρας ἀνάγκην ἔφη περικεῖσθαι τῷ κόσμῳ· Παρμενίδης, κ̀ Δημόκριτος πάντα κατὰ ἀνάγκην· τὴν αὐτὴν δὲ εἶναι καὶ εἱμαρμένην, κ̀ δίκην, κ̀ πρόνοιαν, κ̀ κοσμοποιόν.

Κ Ε Φ. ΚϚ.

Περὶ ὐσίας Ἀνάγκης.

Π Λάτων τὰ μὲν εἰς πρόνοιαν ἄγει, τὰ δὲ εἰς ἀνάγκην. Ἐμπεδοκλῆς ὐσίαν ἀνάγκης αἰτίαν χρηςικὴν τῶν ἀρχῶν, κ̀ τῶν ςοιχείων. Δημόκριτος τὴν ἀντιτυπίαν, κ̀ τὴν φθορὰν, κ̀ πληγὴν τῆς ὕλης· Πλάτων ὁτὲ μὲν τὴν ὕλην, ὁτὲ δὲ τὴν τοῦ ποιοῦντος πρὸς τὴν ὕλην σχέσιν.

ΚΕΦ.

C A P V T XXV.

De Neceſſitate.

Thales *ait*; (1) validiſſima *eſt* Neceſſitas; ſiquidem omnia ſuperat, *vel Vniverſo dominatur*. Pythagoras Neceſſitatem dixit Mundo circumpoſitam eſſe. Parmenides, (2) atque Democritvs omnia iuxta Neceſſitatem *fieri*; ipſamque eamdem eſſe & Fatum, & Iuſtitiam, & Providentiam, Mundique opificem.

C A P V T XXVI.

De Natura Neceſſitatis.

Plato (3) nonnulla quidem ad Providentiam refert, alia vero ad Neceſſitatem. Empedocles naturam Neceſſitatis *eſſe dicit* cauſſam, quae Principiis, ac Elementis utitur *ad operandum*. Democritvs reniſum, motionem (4), impulſumque materiae. Plato aliquando quidem Materiam, aliquando vero operantis habitudinem, *ordinem, ſive reſpectum* ad Materiam *Neceſſitatem eſſe putavit*.

CA-

C. XI.

Gal c. X. §. 9. Stob. p. 15. 16.

(1) Celebre hoc Thaletis effatum ita cum aliis a Laertio profertur *Lib. I. ſeg. 35.* Πρεσβύτατον τῶν ὄντων, Θεός. ἀγέννητον γάρ. κάλλιστον, κόσμος, ποίημα γὰρ Θεοῦ. μέγιστον, τόπος· ἅπαντα γὰρ χωρεῖ. τάχιστον, νοῦς διὰ παντὸς γὰρ τρέχει. ἰσχυρότατον ἀνάγκη. κρατεῖ γὰρ πάντων. σοφώτατον, χρόνος. ἀνευρίσκει γὰρ πάντα: *Antiquiſſimum eorum omnium, quae ſunt, Deus; ingenitus enim. Pulcherrimum Mundus, a Deo enim factus eſt. Maximum locus, capit enim omnia. Velociſsimum mens; nam per univerſa diſcurrit. Fortiſsimum neceſsitas; cuncta enim ſuperat. Sapientiſsimum tempus, invenit namque omnia.* Itaque pro παντὸς *Vniverſi*, vel *cuiuslibet*, quod in Plutarcho legitur, πάντων *omnium* reſcriberem, prorſus ut in Stobaeo quoque reperitur Ceterum de variis iſtis Thaletis dictis videndus Plutarchus in *Conviv. VII. Sapient.*

(2) Philoſophis iſtis in Stobaei textu *Leucippus* etiam adiungitur,

C. XXVI.

Gal. c. X. §. 10. Stob p. 11.

(3) Graecus Stobaei textus hic corrigi, ſupplerique debet. Etenim in ipſo legitur: τὰ μὲν εἰς πρόνοιαν ἀνάγκην, αἰτίαν χρηστικὴν τῶν ἀρχῶν, καὶ τῶν στοιχείων *haec quidem in Providentiam Neceſsitatem, cauſſam, quae utitur Principiis, ac Elementis*. Itaque reſtituendum: τὰ μὲν εἰς πρόνοιαν, τὰ δὲ εἰς ἀνάγκην. οὐσίαν δὲ ἀνάγκην &c *haec quidem in Providentiam refert, haec vero in Neceſsitatem: eſſe vero Neceſsitatem &c.* Siquidem mox Stobaeus ipſe Empedoclis opinionem eodem prorſus modo deſcribit, qui in Plutarcho reperitur.

(4) *Xylander*, Καὶ τὴν φθορὰν legatur, evidenti „ falſitate. Certe φορὰν ſcribi debuiſſe, e re ipſa li- „ quet.

Galenus etiam legerat φορὰν *motionem*, ſed inſequentem vocem πληγὴν *impulſum* omiſerat; Stobaeus autem *Democriti* nomen, eiuſque ſententiam praeteriit.

Digitized by Google

CAPVT XXVII.

De Fato.

HERACLITVS omnia iuxta Fatum *fieri dixit*; ipſumque *Fatum* eſſe etiam Neceſſitatem. PLATO (1) Fatum quidem ſuper humanam vitam, animumque admittit; *ſed tamen* inſuper etiam adducit cauſſam ex nobis *ipſis profectam*. STOICI cum PLATONE conveniunt; ac Neceſſitatem quidem immobilem, *inſuperabilem*, violentamque cauſſam *eſſe* dicunt; Fatum vero complexum ordinatum cauſſarum; in quo complexu ea quoque *cauſſa* contineatur, quae in nobis eſt; unde quaedam quidem fatalia, alia vero non fatalia ſunt.

ΚΕΦ. ΚΖ.

Περὶ Εἱμαρμένης.

ΗΡάκλειτος πάντα καθ' εἱμαρμένην, τὴν δὲ αὐτὴν ὑπάρχειν ϗ ἀνάγκην. Πλάτων ἐγκρίνει μὲν τὴν εἱμαρμένην ἐπὶ τῶν ἀνθρωπίνων ψυχῶν, ϗ βίων, συνεισάγει δὲ καὶ τὴν παρ' ἡμᾶς αἰτίαν. οἱ Στωϊκοὶ Πλάτωνι ἐμφερῶς, ϗ τὴν μὲν ἀνάγκην ἀνίκητόν φασιν αἰτίαν, ϗ βιαστικήν· τὴν δὲ εἱμαρμένην συμπλοκὴν αἰτιῶν τεταγμένην, ἐν ᾗ συμπλοκῇ ϗ τὸ παρ' ἡμᾶς· ὥστε τὰ μὲν εἱμάρθαι, τὰ δὲ ἀνειμάρθαι.

CAPVT XXVIII.

De natura Fati.

HERACLITVS Fati naturam *eſſe dixit mentem*, *aut* rationem, quae Vniverſi ſubſtantiam pervadit; ipſum vero *Fatum* aethereum corpus eſſe, *veluti* ſemen (2) generationis Vniverſi. PLATO perennem rationem, perennemque legem naturae Vniverſi. CHRYSIPPVS (3) ſpiritalem vim Vniverſum ordine adminiſtrantem; ac rurſus in Definitionibus *ait*: Fatum eſt Mundi ratio, vel lex illorum, quae in Mundo ſunt

ΚΕΦ. ΚΗ.

Περὶ οὐσίας Εἱμαρμένης.

ΗΡάκλειτος οὐσίαν εἱμαρμένης λόγον τὸν διὰ τῆς οὐσίας τοῦ παντὸς διήκοντα· αὕτη δὲ ἐστι τὸ αἰθέριον σῶμα, σπέρμα τῆς τοῦ παντὸς γενέσεως. Πλάτων λόγον ἀΐδιον, ϗ νόμον ἀΐδιον τῆς τοῦ παντὸς φύσεως· Χρύσιππος δύναμιν πνευματικὴν τάξει τοῦ παντὸς διοικητικήν. ϗ πάλιν ἐν τοῖς ὅροις, Εἱμαρ-

C. XXVII.

Stob. p. 12.

(1) Quamvis hic *Platonis*, ſimulque *Stoicorum* nomen, ac opinio a Stobaeo omiſſa fuerit: perſpicuum tamen eſt in Platonis ſententia humanae voluntatis actus a Fato, ſimulque a libero ipſius arbitrio oriri. Etenim Plato in Timaeo docet: Μεμιγμένη γὰρ οὖν τοῦδε τοῦ κόσμου γένεσις, ἐξ ἀνάγκης τε, καὶ νοῦ συστάσεως ἐγεννήθη *Mundi enim huius generatio ex neceſſitatis mentiſque unione mixta eſt*. Ita apud Laertium Lib. III. ſ. 75. ἐπεὶ δ' αἰτίαι εἰσὶ δύο, τὰ μὲν διὰ γνώμην εἶναι, τὰ δ' ἐξ ἀναγκαίας αἰτίας, φησὶ, λεκτέον: *Quoniam vero cauſſae, inquit, duae ſunt, alia quidem e mentis ſapientia effecta; alia vero neceſſaria ex cauſſa creata fuiſſe dicendum eſt*: Ita quoque Stoici, atque illorum princeps Chryſippus liberos humanae voluntatis actus cum invariabili Fatorum ordine componi poſſe putavit, ut ubertime oſtendit Cicero *de Fato* c. 17.

C. XXVIII.

Gal. c. X. § 11. Stob p. 12.

(2) Haec Heracliti ſententia paullo aliter a Stobaeo deſcribitur; ait enim σπέρμα τῆς τοῦ παντὸς γενέσεως, ϗ περιόδου μέτρον τεταγμένης *ſemen ortus rerum omnium, certaeque periodi menſura*. Galenus autem ibi legit σπέρμα τῆς τῶν πάντων γενέσεως *ſemen generationis omnium* rerum.

(3) Galenus πνευματικὴν, ϗ τάξιν τοῦ παντὸς *vim ſpiritalem, ac ordinem Vniverſi*.

μαρμένη ἐςὶν ὁ τοῦ κόσμου λόγος, ἢ νόμος τῶν ὄντων ἐν τῷ κόσμῳ, προνοίᾳ διοικουμένων. ἢ λόγος, καθ' ὃν τὰ μὲν γεγονότα, γέγονε· τὰ δὲ γινόμενα, γίνεται· τὰ δὲ γενησόμενα γενήσεται. οἱ Στωϊκοὶ, εἱρμὸν αἰτιῶν, τουτέςι τάξιν, κ̀ ἐπισύνδεσιν ἀπαράβατον. Ποσειδώνιος τρίτην ἀπὸ Διός· πρῶτον μὲν γὰρ εἶναι τὸν Δία, δεύτερον τὴν φύσιν, τρίτον δὲ τὴν εἱμαρμένην.

Κ Ε Φ. ΚΘ.

Περὶ Τύχης.

ΠΛάτων αἰτίαν ἐν προαιρετικοῖς κατὰ συμβεϐηκὸς, καὶ παρακολούθημα. Α'ριςοτέλης αἰτίαν κατὰ συμβεϐηκὸς ἐν τοῖς καθ' ὁρμὴν ἕνεκά τινος γινόμενοις, ἄδηλον, καὶ ἄςατον. διαφέρειν δὲ τῆς τύχης τὸ αὐτόματον· τὸ μὲν γὰρ ἀπὸ τύχης, κ̀ ταυτομάτου εἶναι ἐν τοῖς πρακτέοις πάντως· τὸ δ' αὐτόματον, οὐκ ἀπὸ τύχης· (ἐν γὰρ τοῖς ἔξω πράξεως) καὶ τὴν μὲν τύχην, τῶν λογικῶν· τὸ δὲ αὐτόματον, καὶ τῶν λογικῶν καὶ τῶν ἀλόγων ζώων, καὶ τῶν ἀψύχων σωμάτων. Ε'πίκουρος ἀσύςατον αἰτίαν προσώποις, χρόνοις, τρόποις.

(1) Galenus hic optime legit Ο'ι δὲ ἄλλοι Στωϊκοὶ *alii vero Stoici*; ſiquidem iam Chryſippi, itidem Stoici, nomen, ac opinio praeceſſerat. In Stobaeo tamen integra haec periodus prorſus omittitur; qui Zenonis tamen, Poſidonii, Panaetii, & Chryſippi mentem expreſſerat. Perſpicue hanc Fati vim ex Stoicorum ſententia ita deſcribit Antoninus *Lib.* V. *ſect.* 32. τὸν διὰ τῆς οὐσίας διήκοντα λόγον, κ̀ διὰ πάντας τοὺς αἰῶνας κατὰ περιόδους τεταγμένας οἰκονομοῦντα τὸ πᾶν *rationem illam, quae res omnes permeat, ac per aevum omne ſtatis periodis Vniverſum hoc adminiſtrat.*

C. XXIX.

Gal. c. X. §. 12. Stob. p. 15. 16.

ſunt, ac providentia adminiſtrantur: vel ratio, ſecundum quam ea, quae fuere, facta ſunt; quae ſunt, fiunt; ac futura fient. *Reliqui vero* Stoici (1) Cauſſarum ſeriem, inviolabilem nempe *illarum* ordinem, & connexionem. Posidonius tertium a Iove. Siquidem primum eſſe Iovem, ſecundum Naturam, tertium vero Fatum.

C A P V T XXIX.

De Fortuna.

PLato *Fortunam eſſe putavit* cauſſam, *quae* in iis, quae electa fuerint (2), accidat, & conſequatur per accidens. Aristotelea cauſſam per accidens in iis, quae iuxta appetitum alicuius amore fiunt, occultam, atque inſtabilem. Differre vero Caſum, *ſive Temeritatem*, a Fortuna. Quod enim a Fortuna *ſit* (3), *ſive fortuitum eſt*, hoc *temerarium quoque*, Caſumque fore; *atque* in iis omnino, quae gerenda ſint, *reperiri*. Caſum vero, *vel illud, quod temerarium ſit*, a Fortuna non fieri; quippe quod *in rebus non gerendis*, vel extra operationem conſiſtat: *ſicuti* quoque Fortunam quidem *dixit* rationalibus *ſolum*; Caſum vero *temeritatemque* rationalibus *ſimul* ac irrationalibus animalibus, atque inanimatis *etiam* corporibus *convenire*. Epicurus *Fortunam eſſe putavit*

F

(2) Paullo fuſius, atque aliter Stobaeus ſententiam hanc exprimit: αἰτίαν ἐν ἀπροαιρέτοις κατὰ συμβεϐηκὸς, κ̀ παρακολούθημα, κ̀ σύμπτωμα, καὶ προαιρέσεις κατὰ τὸ πρὸς τέλος πρόθεσιν ἐναλλακτικὸν σχέσιν *cauſſam eorum, quae conſilio carent; cauſſam ex eventu, quae illa caſu conſequatur; ac mutabilem conſilii ſecundum ſcopum habitum.*

(3) Itaque corrigendus Galeni textus, in quo legitur: τὸ μὲν γὰρ ἀπὸ Τύχης κατὰ αὐτόματον εἶναι ἐν &c. *etenim id, quod Fortuna ſit, ſecundum temeritatem fieri &c.* In Stobaei vero textu mira perplexitas obſervatur, quae facile ex Plutarcho dirimi, corrigique poteſt.

Digitized by Google

vit cauſſam perſonis, temporibus, locisque minime conſtantem, *aut convenientem.* ANAXAGORAS, & STOICI *Fortunam eſſe dixerunt* cauſſam humanae ratiocinationi occultam. Etenim nonnulla quidem iuxta Neceſſitatem fieri, alia vero iuxta Fatum; alia iuxta electionem, alia iuxta Fortunam, alia *denique* iuxta Caſum.

τοις. Ἀναξαγόρας, καὶ οἱ Στωϊκοὶ ἄδηλον αἰτίαν ἀνθρωπίνῳ λογισμῷ. ἃ μὲν γὰρ εἶναι κατ' ἀνάγκην, ἃ δὲ καθ' εἱμαρμένην, ἃ δὲ κατὰ προαίρεσιν, ἃ δὲ κατὰ τύχην, ἃ δὲ κατὰ τὸ αὐτόματον.

CAPVT XXX.

De Natura.

EMPEDOCLES Naturam (1) *ſuſtulit*, *eamque* nihil (2) *omnino* eſſe *dixit*; ſed mixtionem *ſolum*, divulſionemque Elementorum *admiſit*. Ita enim ſcribit in I. Phyſico (3).

Aliud autem tibi dicam. Natura nihil eſt omnium

Mor-

ΚΕΦ. Λ.

Περὶ Φύσεως.

Ἐμπεδοκλῆς φύσιν μηδὲν εἶναι, μίξιν δὲ τῶν στοιχείων, καὶ διάστασιν. γράφει γὰρ οὕτως ἐν τῷ πρώτῳ Φυσικῷ,

Ἄλλο δέ τοι ἐρέω. φύσις οὐδέν ἐστιν ἁπάντων

Θνη-

C. XXX.

Gal. c. VI. §. 2.

(1) Quicumque Empedoclis, & Anaxagorae ſententias hic a Plutarcho memoratas conſideret, facile intelliget opiniones illas ad Cap. XXIV. revocandas eſſe; quum certe Plutarchus ipſe *de Natura* in I. Capite diſſeruerit. Itaque Stobaeus integrum Caput iſtud omiſit; Galenus vero, & *Empedoclis*, & *Anaxagorae* nomen diſſimulans hoc unum ait: Φύσιν τινὲς εἶναι λέγουσι πνεῦμα ἔντεχνον, ὁδοποιητικόν. Ἄλλοι δὲ τὴν τῶν σωμάτων σύγκρισιν εἶναι, καὶ διάκρισιν τὴν φύσιν ὑπολαμβάνουσι: *Naturam quidam eſſe dicunt ſpiritum arte inſtructum, & viam facientem; alii corporum coniunctionem, & diſiunctionem Naturam eſſe exiſtimant.* Eiuſmodi vero opinionum primam Plutarchus Cap VII. Stoicis adſcripſerat; alteram vero hoc ipſo Capite tribuit Anaxagorae.

(2) Id innuere videtur Ariſtoteles *Phyſ. II. Cap. I.* ubi Naturam a Philoſophis quibuſdam negatam eſſe ſubindicat; ſicuti de Elementorum mixtione ab Empedocle admiſſa ille diſſerit *I. Phyſ. C. I.* Verum Empedocles, ceterique Philoſophi ab Ariſtotele memorati non hebetes adeo ſtupidique fuere, ut rerum ortum interitumque, ſive Naturam, negarent; ſed illud unum aſſerebant quod genitae res ex nihilo oriri, atque in nihilum reſolvi vel interire non poterant. Veram hanc Empedoclis opinionem accurate deſcribit Plutarchus *adverſus Colotem* ubi ait Empedocli πραγματικῶς διαφέρεσθαι περὶ τῆς ἐξ οὐκ ὄντων γενέσεως, ἣν φύσιν τινὲς καλοῦσι. δηλοῖ δὲ μάλιστα διὰ τούτων τῶν ἐπῶν

Νήπιοι. οὐ γάρ σφιν δολιχόφρονές εἰσι μέριμναι,
Οἳ δὴ γίνεσθαι πάρος οὐκ ἐὸν ἐλπίζουσιν,
Ἤτοι καταθνήσκειν τι, καὶ ἐξόλλυσθαι πάντη.

Ταῦτα γὰρ τὰ ἔπη μέγα βοῶντος ἐστὶ τοῖς ὦτα ἔχουσιν ὡς οὐκ ἀναιρεῖ γένεσιν, ἀλλὰ τὴν ἐκ μὴ ὄντος, οὐδὲ φθορὰν, ἀλλὰ τὴν πάντη, τουτέστι τὴν εἰς τὸ μηδὲν, ἀπολοῦσαν: *de re ipſa controverſiam fuiſſe cum iis, qui ortum ex eo, quod non eſſet, Naturae vocabulo notabant. Idque hi maxime indicant verſus.*

Stulti, non enim ipſis prolixae ſunt curae,
Qui fieri, quod antea non erat, ſperant;
Vel perire, & deperdi omnino.

Hi quidem verſus eius ſunt, qui alta voce inclamet auritis hominibus, non ſe ortum; ſed ex eo, quod non ſit, ortum negare: neque interitum; ſed eum interitum, quo res in nihilum redigatur.

(3) De Empedoclis Opere, quod ille carminibus περὶ φύσεως *de Natura* ſcripſerat, videndus Laertius VIII. ſeg. 55. Cicero *de Orat. I. c.* 50. Lucretius *Lib. I. ver.* 732. Empedoclis ipſius exemplo Philolaus etiam περὶ Φύσεως *de Natura* ſcripſiſſe dicitur a Laertio VIII ſ 85. eiuſque Liber citatur a Theone *de Muſica c.* 49. & Nicomacho *Lib. I. Harmonic.* & Iambl *in Nicom. Arithm.*

Digitized by Google

Θνητῶν, οὐδέ τις οὐλομένου θανάτοιο
τελευτὴ,
Α᾽λλὰ, μόνον μίξις τε διάλλαξίς τε
μιγέντων
Ε᾽ςὶ, φύσις δὲ βροτοῖς ὀνομάζεται
ἀνθρώποισιν.

Mortalium, neque finis ullus mortis interimentis,
Sed mixtio ſolum, & diſgregatio mixtorum
Eſt, Natura vero a mortalibus hominibus nominatur.

Α᾽ναξαγόρας ὁμοίως τὴν φύσιν, σύγκρισιν καὶ διάκρισιν, τουτέςι γένεσιν, καὶ φθοράν.

Anaxagoras ſimiliter Naturam concretionem *ſolum*, diſcretionemque *eſſe dixit*, hoc eſt generationem, & corruptionem.

LIBRI PRIMI FINIS.

Digitized by Google

Τοῦ δευτέρου Βιβλίου ΠΛΟΥΤΑΡΧΟΥ
Περὶ τῶν ἀρεσκόντων τοῖς Φιλοσόφοις.
Τὰ κεφάλαια.

ΠΕρὶ Κόσμου. α'.
Περὶ σχήματος κόσμου. β'.
Εἰ ἔμψυχος ὁ κόσμος. γ'.
Εἰ ἄφθαρτος ὁ κόσμος. δ'.
Πόθεν τρέφεται ὁ κόσμος. έ.
Α'πὸ ποίων ςοιχείων ἤρξατο κοσμοποιεῖν ὁ θεός. ς'.
Περὶ τάξεως τȣ̃ κόσμου. ζ'.
Τίς ἡ αἰτία τȣ̃ τὸν κόσμον ἐγκλιθῆναι. ή.
Περὶ τȣ̃ ἐκτὸς τȣ̃ κόσμȣ, εἰ ἔςι κενόν. θ'.
Τίνα δεξιὰ τοῦ κόσμου, ϗ τίνα ἀριςερά. ί.
Περὶ τȣ̃ ȣ̓ρανοῦ, τίς ἡ τούτȣ ȣ̓σία. ιά.
Περὶ διαιρέσεως οὐρανȣ̃, εἰς πόσους κύκλȣς διαιρεῖται. ιβ'.
Τίς ἡ ȣ̓σία τῶν ἀςέρων, ϗ πῶς συνεςήκασι. ιγ'.
Περὶ σχημάτων ἀςέρων. ιδ'.
Περὶ τάξεως ἀςέρων. ιέ.
Περὶ τῆς τῶν ἀςέρων φορᾶς, ϗ κινήσεως. ις'.
Πόθεν φωτίζονται οἱ ἀςέρες. ιζ'.
Περὶ τῶν ἄςρων τῶν καλουμένων διοσκȣ́ρων. ιή.
Περὶ ἐπισημασίας ἀςέρων, ϗ πῶς γίνεται χειμὼν, ϗ θέρος. ιθ'.
Περὶ οὐσίας ἡλίου. κ'.
Περὶ μεγέθȣς ἡλίου. κά.
Περὶ σχήματος ἡλίου. κβ'.
Περὶ τροπῶν ἡλίου. κγ'.
Περὶ ἐκλείψεως ἡλίου. κδ'.
Περὶ οὐσίας σελήνης. κέ.
Περὶ μεγέθȣς σελήνης. κς'.
Περὶ σχήματος σελήνης. κζ'.
Περὶ φωτισμῶν σελήνης. κή.
Περὶ ἐκλείψεως σελήνης. κθ'.
Περὶ ἐμφάσεως αὐτῆς, διὰ τί γεώδης φαίνεται. λ'.
Περὶ ἀποςήματος τῆς σελήνης, ὃ ἀφέςηκε τȣ̃ ἡλίου. λά.
Περὶ ἐνιαυτȣ̃, πόσος ἑκάςȣ τῶν πλανωμένων ὁ μέγας ἐνιαυτός. λβ'.

Libri ſecundi PLVTARCHI
de Placitis Philoſophorum
CAPITA.

DE Mundo. I.
De Mundi figura. II.
An Mundus animatus ſit. III.
An incorruptibilis Mundus. IV.
Vnde nutriatur Mundus. V.
A quibus Elementis Mundi opificium incepit Deus. VI.
De ordine Mundi. VII.
Quae cauſſa inclinationis Mundi. VIII.
An extra Mundum ſit vacuum. IX.
Quae dexterae Mundi partes, quae ſiniſtrae. X.
De Caelo: quae ſit ipſius ſubſtantia. XI.
De diviſione Caeli: in quot circulos dividatur. XII.
Quae ſit Aſtrorum ſubſtantia, & quomodo conſtituta ſint. XIII.
De figura ſiderum. XIV.
De ordine ſiderum. XV.
De ſiderum latione, & motu. XVI.
Vnde illuminentur ſidera. XVII.
De ſtellis, quae dioſcuri vocantur. XVIII.
De praeſignificatione ſiderum, & quomodo fiat hiems, & aeſtas. XIX.
De ſubſtantia Solis. XX.
De magnitudine Solis. XXI.
De figura Solis. XXII.
De converſionibus Solis. XXIII.
De eclipſi Solis. XXIV.
De ſubſtantia Lunae. XXV.
De magnitudine Lunae. XXVI.
De figura Lunae. XXVII.
De illuminationibus Lunae. XXVIII.
De Eclipſi Lunae. XXIX.
De apparentia ipſius, cur terrea videatur. XXX.
De diſtantia Lunae, qua a Sole diſſidet. XXXI.
De anno, quantuſque ſit magnus Planetae cuiuslibet annus. XXXII.

ΠΛΟΥΤΑΡΧΟΥ
ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΑΡΕΣΚΟΝΤΩΝ ΤΟΙΣ ΦΙΛΟΣΟΦΟΙΣ
Β Ι Β Λ Ι Ο Ν Β.

PLVTARCHI
DE PLACITIS PHILOSOPHORVM
L I B E R II. (1)

ΠΡΟΟΙΜΙΟΝ.

ΤΕΤΕΛΕΚΩΣ τοίνυν τὸν περὶ ἀρχῶν, ϗ ςοιχείων, ϗ τῶν συνεδρευόντων αὐτοῖς λόγον, τρέψομαι πρὸς τὸν επὶ τῶν ἀποτελεσμάτων, ἀπὸ τοῦ περιεκτικωτάτου πάντων ἐνστησάμενος.

Κ Ε Φ. Α.

Περὶ Κόσμου.

ΠΥθαγόρας πρῶτος ὠνόμασε τὴν τῶν ὅλων περιοχὴν, κόσμον, ἐκ τῆς ἐν αὐτῷ τάξεως. Θαλῆς, καὶ οἱ ἀπ' αὐ-

τοῦ

(1) *Xylander* „ Huius Libri inſcriptio in Manu„ſcripto eſt, Περὶ τῶν ἀρεσκόντων τοῖς Φιλοσόφοις, „ Φυσικῶν δογμάτων ἐπιτομῆς, βιβλίον β'. quomodoetiam „ in Indice horum Librorum eſt in noſtro Codice „ Et ſane de naturae tantum obſcuritate, non aliis „ item Philoſophiae partibus, Philoſophorum ſenten„ tiae referuntur, idque etiam Praefatio praeſefert; „ ut hic eſſe genuinus Operis videatur Index.

PROOËMIVM.

QVum ſermonem de Principiis *rerum*, ac Elementis, atque iis, quae *ad illa pertinent*, ipſiſque connexa ſunt, abſolverim, *nunc* ad *ſermonem* illum convertar, qui eſt de effectis; ab eo auſpicatus, quod omnium maxime continens & extrinſecum eſt, *adeoque effectus omnes complectitur*.

C A P V T I.

De Mundo.

PYTHAGORAS *omnium* (2) primus univerſorum complexum *atque compagem* ex *pulchritudine*, *&* ordine qui in illo *re-*

pe-

Cap. I.

Galen. c. XI. Stob. pag. 47. 48. 52.

(2) Quamvis haec opinio Pythagorae iiſdem omnino verbis a Galeno, & Stobaeo exprimatur; Laertius tamen Lib. VIII. ſeg. 48. non univerſam rerum omnium compagem, ſed Caelum dumtaxat, *Mundi*

nc-

Digitized by Google

peritur, Mundum vocavit. THALES (1), eiuſque ſectatores Mundum unicum *eſſe putarunt*. DEMOCRITVS (2), & EPICVRVS (3), ipſorumque diſcipulus METRODORVS infinitos Mundos in *ſpatio* undequaque (4) infinito *poſitos exiſtimarunt*. EMPEDOCLES ſolis *orbitam vel* circumcurſum circumſcriptionem Mundi, illumque huius terminum eſſe *dixit*. SELEVCVS (5) Mundum infinitum *eſſe putavit*. DIOGENES Vniverſum quidem infinitum, Mundum vero finitum eſſe *dixit*. STOICI differre Totum atque Vniverſum *exiſtimant*. Siquidem Vniverſum una cum Vacuo, *quod illud in ſe complectitur*, infinitum (6) eſſe; Totum vero ſine Vacuo, *a quo circumfunditur*, eſſe Mundum (7), proindeque Vniverſum ac Mundum non idem eſſe *dixerunt*.

τοῦ ἕνα τὸν κόσμον. Δημόκριτος, καὶ Ἐπίκουρος, καὶ ὁ τούτων μαθητὴς Μητρόδωρος, ἀπείρους κόσμους ἐν τῷ ἀπείρῳ κατὰ πᾶσαν περίστασιν. Ἐμπεδοκλῆς τὴν τοῦ ἡλίου περιδρομὴν εἶναι περιγραφὴν τοῦ κόσμου, καὶ τοῦτο πέρας αὐτοῦ. Σέλευκος ἄπειρον τὸν κόσμον. Διογένης τὸ μὲν πᾶν, ἄπειρον, τὸν δὲ κόσμον πεπεράνθαι. οἱ Στωϊκοὶ διαφέρειν τὸ πᾶν, καὶ τὸ ὅλον· πᾶν μὲν γὰρ εἶναι τὸ σὺν κενῷ ἄπειρον, ὅλον δὲ χωρὶς τοῦ κενοῦ τὸν κόσμον· ὥστε οὐ τὸ αὐτὸ εἶναι τὸ ὅλον, καὶ τὸν κόσμον.

CAPVT II.

De figura Mundi.

STOICI (8) ſphaericum Mundum *eſſe putarunt*, alii vero coni, alii ovi (9) figu-

ra

ΚΕΦ. Β.

Περὶ σχήματος Κόσμου.

ΟἹ μὲν Στωϊκοὶ σφαιροειδῆ τὸν κόσμον, ἄλλοι δὲ κωνοειδῆ, οἱ δὲ,

ὠοει-

nomine a Pythagora vocatum eſſe teſtatur: τὸν οὐρανὸν πρῶτον ὀνομάσαι κόσμον, καὶ τὴν γῆν στρογγύλην . . ὡς δὲ Θεόφραστος, Παρμενίδην, ὡς δὲ Ζήνων, Ἡσίοδον, *primumque fuiſſe, qui Caelum appellaret Mundum, Terramque rotundam. Id autem Theophraſtus Parmenidi, Zeno Heſiodo aſſignant*. Sic Anonymus etiam, qui Pythagorae vitam edidit a Photio recenſitam, *Mundi* nomen a Pythagora inventum, atque οὐρανῷ *Caelo* ſoli tributum eſſe refert.

(1) Voces iſtae καὶ οἱ ἀπ᾽ αὐτοῦ in Galeni textu deſiderantur, atque optime id quidem meritoque. Siquidem Anaximander Thaletis ſucceſſor, Anaximenes etiam, & Archelaus Ionicae ſectae alumni non unicum, ſed infinitos Mundos admiſere; ut illos proinde Stobaeus pag 52. Democrito, Epicuro, & Metrodoro accenſuerit; quemadmodum viciſſim Pythagoram, Empedoclem, Ecphantum, Parmenidem, Meliſſum, Heraclitum, Anaxagoram, Platonem, Ariſtotelem, Zenonem Thaleti coniunxerat. Vid. Simpl. in VIII. Phyſ. & Laert. IX. ſ. 31.

(2) In Aeliano tamen, qui Lib II. c. 29 *Var. Hiſtor.* Democritum de infinito Mundorum numero coram Alexandro Macedone diſſerentem inducit, pro Democriti Anaxarchi nomen reſcribi debet. Vide Plutar. *de Tranqu. Animi.*

(3) Pro vocibus his in Galeno legitur καὶ ὁ τούτου καθηγητὴς Λεύκιππος *& huius* Epicuri *magiſter Leucippus*; & certe quidem infinitos omnino Mundos a Leucippo, ſimulque Democrito admiſſos eſſe Laertius aperte memorat Lib. IX. ſeg. 31.

(4) In Galeno voces illae κατὰ πᾶσαν περίστασιν exciderunt; in Stobaeo vero pro περίστασιν, habetur περιαγωγήν *circumductum*.

(5) Seleuci, Diogeniſque ſententia in Galeno deſideratur; Stobaeus autem Seleuco Heraclidem, Diogenique Meliſſum adiungit.

(6) Itaque corrigendus Stobaeus, in quo legitur σὺν τῷ κενῷ τῷ ἀπείρῳ *una cum vacuo infinito*.

(7) Sequens perioche in Stobaeo omittitur; certeque haec inutilis, ac depravata videtur. Etenim, ſi Vniveſſum, quod infinitum eſt, *Vacuo*, & *Toto*, veluti duabus partibus, componitur, ac Totum ipſum a vacuo diſtinctum, atque ſecretum eſt Mundus, qui fieri modo poterit, ut Totum ipſum hic a Mundo differre dicatur? Itaque vel periodus integra eſt delenda; vel potius pro ὅλον *Totum* hic πᾶν *Vniverſum* reſcribi debet; niſi fortaſſe cui libeat particulam οὐ ſolum expungere; ut proinde ex ſuperioribus rite inferatur *Totum* ab *Vniverſo* quidem, ſed non a *Mundo*, diſtingui. Minus accurate Xylander: qui interpretatur *totum mundum ſeorſim ab inani ſubſiſtere*.

C. II.

Gal c. XI § 2. Stob. p. 33 34.

(8) Hoc ipſum non modo Stoicis, ſed Leucippo quoque, Democrito, Pythagoreis, & Platoni adſcribit Stobaeus.

(9) Plutarchus quidem hic nullum opinionis huius auctorem exprimit; at illa Empedocli apud Stobaeum tribuitur: τῷ ᾠῷ παραπλησίως τὸν κόσμον κεῖσθαι *Mundum proxime ad ovi ſpeciem diſponi*.

Digitized by Google

ὠοειδῆ. Ἐπίκουρος δὲ, ἐνδέχεσθαι μὲν εἶναι σφαιροειδεῖς τοὺς κόσμους, ἐνδέχεσθαι δὲ καὶ ἑτέροις σχήμασι κεχρῆσθαι.

ΚΕΦ. Γ.

Εἰ ἔμψυχος ὁ κόσμος.

ΟΙ μὲν ἄλλοι πάντες ἔμψυχον τὸν κόσμον, καὶ προνοίᾳ διοικούμενον. Δημόκριτος δὲ, καὶ Ἐπίκουρος, καὶ ὅσοι τὰ ἄτομα εἰσηγοῦνται, καὶ τὸ κενὸν, οὔτε ἔμψυχον, οὔτε προνοίᾳ διοικεῖσθαι, φύσει δέ τινι ἀλόγῳ. Ἀριστοτέλης, οὔτ᾽ ἔμψυχον ὅλον δι᾽ ὅλων, οὔτε μὴν αἰσθητικὸν, οὔτε λογικὸν, οὔτε νοερὸν, οὔτε προνοίᾳ διοικούμενον. τὰ μὲν γὰρ οὐράνια τούτων ἁπάντων κοινωνεῖν· [σφαίρας γὰρ περιέχειν ἐμψύχους, καὶ ζωτικὰς] τὰ δὲ περίγεια μηδενὸς αὐτῶν, τῆς δ᾽ εὐταξίας κατὰ συμβεβηκὸς, οὐ προηγουμένως μετέχειν.

ΚΕΦ. Δ.

Εἰ ἄφθαρτος ὁ κόσμος.

ΠΥθαγόρας, καὶ Πλάτων γενητὸν ὑπὸ θεοῦ τὸν κόσμον· καὶ φθαρτὸν μὲν, ὅσον ἐπὶ τῇ φύσει, [αἰσθη-

ra praeditum exiſtimarunt. Epicurus autem ait poſſe quidem ſphaericos eſſe Mundos, poſſe *tamen* alias etiam figuras habere.

CAPUT III.

An Mundus animatus ſit.

ALii quidem omnes animatum Mundum, ac Providentia adminiſtratum [1] *putarunt*; Democritus autem, & Epicurus, & quicumque [2] indiviſibilia *corpora vel Atomos*, ac Inane admittunt, neque animatum *illum eſſe contendunt*, neque Providentia adminiſtrari, ſed a Natura quadam rationis experte. Aristoteles neque totum Mundum in *partibus* omnibus [3] animatum, neque ſenſu, neque ratione, neque intelligentia praeditum *exiſtimavit*, neque Providentia gubernatum. Etenim caeleſtibus quidem *corporibus* haec omnia convenire (quum ſphaeras animatas viventeſque contineant) terreſtria vero nihil illorum *ſortiri*; ſed ordine *ſolum*, per accidens *tamen*, non antecedente *vel dirigente* cauſſa donari.

CAPUT IV.

An incorruptibilis ſit Mundus.

PYthagoras [4], & Plato [5] Mundum a Deo genitum *ſive productum eſſe dixerunt*; ac natura quidem ſua corruptibi-

C. III.

Gal. c. XI. §. 3. Euſ. c. XXXIV. Stob. p. 48.

(1) *Xylander*. „ Nam apud Euſebium, huius Capituli inſcriptioni additur καὶ προνοίᾳ διοικούμενος, „ Placet.

(2) Hinc Stobaeus una cum Democrito, & Epicuro Leucippum quoque memorat, qui certe primus *Inanis*, atque *Atomorum* aſſertor habebatur. Vid. Laert. IX. ſeg. 31.

(3) Stobaeus ὅλον δι᾽ ὅλα, οὔτε λογικὸν, οὐδὲ νοερὸν &c. quae poſtremae voces in Galeno deſunt.

C. IV.

Gal. c. XI. § 4. Euſeb. c. XXXIV. Stob. p. 44. 46. 48. 49.

(4) Pythagorae ſententia paullo aliter a Stobaeo pag. 48. effertur: Πυθαγόρας φησὶ γενητὸν κατ᾽ ἐπίνοιαν τὸν κόσμον, οὐ κατὰ χρόνον: *Pythagoras ait Mundum quoad cogitationem quidem noſtram, non vero tempore, genitum eſſe*; eademque opinio verbis ipſis Heraclito mox adſcribitur.

(5) Obſcurius hic certe, minuſque accurate Platonis ſententiam expreſſit Plutarchus: perinde quaſi to-

ta

bilem, quum corporeus (1) adeoque ſenſibilis *ſit*; non eſſe tamen interiturum Proviventia & ſolicitudine Dei *ipſum conſervante*. EPICVRVS corruptibilem *eſſe dixit* quod & genitus *ſit*, ut animal, ut planta. XENOPHANES (2) ingenitum ac perennem, & incorruptibilem *eſſe* Mundum. ARISTOTELES *eam* Mundi partem, quae infra Lunam *reperitur*, perpeſſioni obnoxiam *eſſe* voluit, in qua terreſtria quoque *corpora* corrumpuntur.

αἰσθητὸν γὰρ εἶναι διὰ τὸ σωματικὸν] ὃ μὴν φθαρησόμενόν γε, προνοίᾳ, καὶ συνοχῇ θεοῦ. Ἐπίκουρος φθαρτὸν, ὅτι καὶ γενητὸν, ὡς ζῶον, ὡς φυτόν. Ξενοφάνης, ἀγένητον, καὶ ἀΐδιον, καὶ ἄφθαρτον τὸν κόσμον. Ἀριστοτέλης, τὸ ὑπὸ τὴν σελήνην τοῦ κόσμου μέρος παθητὸν, ἐν ᾧ καὶ τὰ περίγεια κηραίνεται.

CAPVT V.

Vnde nutriatur Mundus.

ARISTOTELES *ait:* ſi nutritur Mundus, corrumpetur etiam; ſed nullius nutritionis indiget, adeoque perennis etiam, vel *incorruptibilis eſſe debet*. PLATO (3) Mundum ipſum ſibi ipſi ex eo, quod per mutationem interit, nutrimentum praebere. PHILOLAVS duplicem Mundi corruptionem eſſe putavit: aliquando quidem igne ex Caelo defluente; aliquando vero lunari (4) aqua, ob aëris converſionem effuſa; iſtorumque *corporum* evaporationes *aut halitus* Mundi cibos *eſſe*.

ΚΕΦ. Ε.

Πόθεν τρέφεται ὁ κόσμος.

Ἀριστοτέλης, Εἰ τρέφεται ὁ κόσμος, καὶ φθαρήσεται. ἀλλὰ μὴν οὐδεμιᾶς τινος ἐπιδεῖται τροφῆς· διὰ τοῦτο καὶ ἀΐδιος. Πλάτων, αὐτὸν αὑτῷ τὸν κόσμον ἐκ τοῦ φθίνοντος κατὰ μεταβολὴν τὸ τρέφον παρέχεσθαι. Φιλόλαος, διττὴν εἶναι τὴν φθορὰν, τοτὲ μὲν ἐξ οὐρανοῦ πυρὸς ῥυέντος, τοτὲ δὲ ἐξ ὕδατος σεληνιακοῦ, περιστροφῇ τοῦ ἀέρος ἀποχυθέντος· καὶ τούτων εἶναι τὰς ἀναθυμιάσεις τροφὰς τοῦ κόσμου.

CA- ΚΕΦ.

ta Mundi ſubſtantia ab ipſo Deo producta fuerit; quum tamen aliunde conſtet Platonem ceteroſque Philoſophos omnes Mundi materiam ingenitam, aeternam, ſuaque natura ſubſiſtentem admiſiſſe, quam deinde Deus ſecreverit, ornaverit, miraque ratione diſpoſuerit. Itaque vera Platonis ſententia ex Plutarcho ipſo repetenda *in Quaeſt Platonicis*: *Quum Mundus conſtet duabus partibus, corpore, & anima, corpus quidem non genuit Deus, ſed a materia exhibitum informavit, ac concinnavit, ſuiſque terminis ac figuris devinciens, definienſque infinitum. Anima autem mentis, rationis, concentuſque particeps non opus modo, ſed & pars eſt Dei; neque ab ipſo facta, ſed de ipſo, & ex ipſo extitit.*

(1) *Xylander* Αἰσθητὸν γὰρ εἶναι διὰ τό. „ Euſebius melius διὰ τὸ σωματικόν.

(2) Parmenidem quoque, ac Meliſſum Stobaeus pag 44. Xenophani coniungit. At Galenus, qui Epicuro Stoicos adiecerat, Xenophanis nomen, atque ſententiam omittit.

C. V.

Gal. c. XI. § 5. Euſ. c. XXXVI. Stob. pag. 47. 48. 49.

(3) Preſſius haec Platonis opinio a Stobaeo exprimitur: κόσμος ἀφ' ἑαυτοῦ τρέφεται *Mundus ex ſeipſo nutritur*.

(4) Galenus cetera Plutarcho conſentiens hic habet ἐξ ὕδατος σεληνιακοῦ περὶ τοὺς ἀστέρας ὑπερχεομένου *ex aqua lunari circa ſtellas ſuperfuſa*. Sed depravata Galeni lectio ex Plutarcho corrigenda. Budaeus aquam illam non ex Luna, ſed ex Aëre veluti Lunari vertigine compreſſo, defluere exiſtimavit; reddidit enim: *tum ex aqua, lunari vertigine ex Aëre* effuſa.

Digitized by Google

ΚΕΦ. ϛʹ.

Ἀπὸ ποίου στοιχείου ἤρξατο κοσμοποιεῖν ὁ Θεός.

ΟἹ Φυσικοὶ ἀπὸ γῆς ἄρξασθαί φασι τὴν γένεσιν τοῦ κόσμου, καθάπερ ἀπὸ κέντρου· ἀρχὴ δὲ σφαίρας τὸ κέντρον. Πυθαγόρας ἀπὸ πυρὸς, καὶ τοῦ πέμπτου στοιχείου. Ἐμπεδοκλῆς τὸν μὲν αἰθέρα, πρῶτον διακριθῆναι, δεύτερον δὲ, τὸ πῦρ· ἐφ᾽ ᾧ τὴν γῆν, ἐξ ἧς ἄγαν περισφιγγομένης τῇ ῥύμῃ τῆς περιφορᾶς, ἀναβλύσαι τὸ ὕδωρ, ἐξ οὗ θυμιαθῆναι τὸν ἀέρα, καὶ γενέσθαι τὸν μὲν οὐρανὸν ἐκ τοῦ αἰθέρος, τὸν δὲ ἥλιον ἐκ πυρός πιληθῆναι δὲ ἐκ τῶν ἄλλων τὰ περίγεια. Πλάτων τὸν ὁρατὸν κόσμον γεγονέναι πρὸς παράδειγμα τοῦ νοητοῦ κόσμου. τοῦ δὲ ὁρατοῦ κόσμου προτέραν μὲν εἶναι τὴν ψυχὴν, μετὰ δὲ ταύτην τὸ σωματοειδὲς, τὸ ἐκ πυρὸς μὲν, καὶ τῆς γῆς πρῶτον, ὕδατος δὲ καὶ ἀέρος δεύτερον. Πυθαγόρας, πέντε σχημάτων ὄντων στερεῶν, ἅπερ καλεῖται καὶ μαθηματικὰ, ἐκ μὲν τοῦ κύβου φησὶ γεγονέναι τὴν γῆν, ἐκ δὲ τῆς πυραμίδος τὸ πῦρ, ἐκ δὲ τοῦ ὀκτα-

ταέ-

CAPVT VI.

A quo Elemento (1) *Mundi opificium inceperit Deus*.

PHysici (2) Mundi generationem a Terra, veluti a centro, incepiſſe dicunt: ſiquidem initium ſphaerae centrum *eſt*. Pythagoras (3) ab Igne, quintoque Elemento (4). Empedocles Aethera quidem *omnium* primum ſecretum fuiſſe *dicit*, ſecundum vero Ignem; poſt ipſum Terram, ex qua converſionis impetu (5) valde conſtricta emanaverit Aqua, atque ex illa Aërem *vaporis inſtar* exhalatum. Ac Caelum quidem ex aethere formatum eſſe, Solem vero ex Igne: ex ceteris vero terreſtria *corpora* compacta fuiſſe. Plato (6) viſibilem Mundum ad intelligibilis Mundi exemplar factum fuiſſe; ac viſibilis quidem Mundi primam *partem* eſſe animam, poſt iſtam vero id quod corporeum eſt: *ex corporeis autem rebus id*, quod ex Igne & Terra *componitur*, primum, quod vero ex Aqua & Aëre, ſecundum *fuiſſe*. Pythahoras, quum quinque ſint ſolidorum, quae mathematica vocantur, figurae, ex cubo quidem Terram genitam fuiſſe dicit, ex pyramide vero Ignem, ex octaëdro, *vel octo facierum*

G fi-

CAP. VI.

Gal. c. XI. §. 6. Euſeb. c. XXXVII. Stob. p. 47. 48. 49. 51.

(1) *Xylander* „ Euſebius inſcribit Ἀπὸ ποίου πρώτου non στοιχείου.

(2) Longe concinnior, ac fortaſſe vera Stobaei lectio, in quo p. 47. pro Φυσικοὶ *Phyſici* habetur Στωϊκοὶ *Stoici*. Quid enim hic Phyſici quidam a Plutarcho memorati putentur; perinde quaſi ceteri, qui mox recenſentur, *Phyſici* non eſſent? Ad haec argumentia, ac teſtimoniis aliis apparet Stoicis opinionem illam arriſiſſe. Siquidem Cleanthes apud Stobaeum ipſum pag. 36. exiſtimavit univerſa Natura Igne accenſa mediam ipſius partem primum ſubſediſſe, proximaſque deinde partes extinctas: ac diſpoſitas fuiſſe; ſicut Zeno Stoicorum pater apud Laer. VII. ſeg. 142 ait incenſae materiae partem ſponte ſubſidentem in Terram coaluiſſe, partem aqueam retinuiſſe naturam; partem exhalantem in aërem abiiſſe, ex cuius parte emicaverit ignis. Alii tamen Stoici, ac Zeno ipſe aliter alibi rerum ortum expreſſit. Vid. Stanleius pag. 625. Itaque vulgata lectio retineri fortaſſe poteſt, ſed illud tamen obſervandum quod *Phyſicorum* nomen, primumque placitum, quod a Plutarcho illis tribuitur, in Galeno prorſus omittitur.

(3) Vtraque Pythagorae opinio in hoc Capite memorata iiſdem omnino verbis a Stobaeo exprimitur; niſi quod ille utramque una coniungit, unamque poſt aliam exponit.

(4) Voces iſtae καὶ πέμπτου στοιχείου in Galeno deſunt: ac merito id quidem, quum Pythagoras nullibi *quintum Elementum* quoddam, Ariſtotelis inſtar, admiſerit.

(5) *Xylander* „ Euſebius habet τῆς ῥύμης τῆς σφαί- „ ρας ubi nos habemus τῇ ῥύμῃ τῆς περιφορᾶς.

(6) Platonis opinio ex ipſis fere Pythagorae fontibus hauſta fuſius a Plutarcho exponitur in *Sympoſ. VIII. quaeſt.* 2. *& in quaeſt. Platon. n.* 5.

ſigura Aërem, ex icoſaëdro, *ſive figura viginti facierum* Aquam; ex dodecaëdro denique, *ſive figura duodecim facierum* Vniverſi ſphaeram. PLATO vero in iſtis etiam Pythagoram aemulatur

ταέδρου τὸν ἀέρα, ἐκ δὲ τῦ εἰκοσαέδρυ τὸ ὕδωρ, ἐκ δὲ τοῦ δωδεκαέδρου τὴν τοῦ παντὸς σφαῖραν. Πλάτων δὲ ϗ ἐν τούτοις πυθαγορίζει.

CAPVT VII.

De ordine Mundi.

PARMENIDES *exiſtimavit* coronas *quaſdam* circumplexas *&* alias (1) aliis ſuperimpoſitas eſſe; hanc quidem ex raro, illam vero ex denſo *compoſitam*; invicem vero permixtas ex luce, & obſcuritate, *quae* inter illas *reperitur*; & *corpus* illud, quod *eiuſmodi coronas* omnes continet, muri inſtar ſolidum eſſe. LEVCIPPVS (2), & DEMOCRITVS tunicam, membranamque circa Mundum extendunt. EPICVRVS quorumdam quidem Mundorum terminum rarum *eſſe*, quorumdam vero denſum; atque iſtorum *terminorum* quoſdam *quidem* mobiles, quoſdam autem immobiles *eſſe*. PLATO primum *ſupremumque collocat* Ignem, deinde Aethera, poſt ipſum Aërem, poſt quem Aquam, extremamque Terram (3); aliquando vero Aethera cum Igne coniungit,

ΚΕΦ. Ζ.

Περὶ τάξεως τῦ Κόσμυ.

ΠΑρμενίδης ςεφάνας εἶναι περιπεπλεγμένας, ἐπαλλήλους, τὴν μὲν ἐκ τῦ ἀραιῦ, τὴν δὲ ἐκ τῦ πυκνῦ· μικτὰς δὲ ἀλλήλαις ἐκ φωτὸς, καὶ σκότους, μεταξὺ τούτων· καὶ τὸ περιέχον δὲ πάσας, τείχους δίκην στερεὸν ὑπάρχειν. Λεύκιππος, ϗ Δημόκριτος χιτῶνα κύκλῳ, ϗ ὑμένα περιτείνουσι τῷ κόσμῳ. Ἐπίκυρος ἐνίων μὲν κόσμων ἀραιὸν τὸ πέρας, ἐνίων δὲ πυκνόν· ϗ τούτων τὰ μέν τινα κινύμενα, τὰ δὲ ἀκίνητα. Πλάτων πῦρ πρῶτον, εἶτα αἰθέρα, μεθ' ὃν ἀέρα, ἐφ' ᾧ ὕδωρ, τελευταίαν δὲ γῆν· ἐνίοτε δὲ τὸν αἰθέρα τῷ πυρὶ συνάπτει. Ἀριςοτέλης πρῶτον μὲν ἀέρα ἀπαθῆ, πέμπτον δέ τι σῶμα, μεθ' ὃ πα-

CAP. VII.

Euſeb. c. XXXVIII. Stob. pag. 50. 51.

(1) *Xylander* „ Legebatur ἀλλήλας. Sed Euſe„ bianam lectionem repoſui perſpicue conſentaneam „ μικτὰς δὲ ἄλλας. Idem rectius habet ſuperiore „ verſu ἐπ' ἀλλήλας; nam & ſcriptus habet ἐπ' ἀλ„ λήλους.

Stobaeus quum Plutarchum totidem verbis exſcripſiſſet poſt ὑπάρχειν adiecit ὑφ' ᾧ πυρώδης στεφάνη. ϗ τὸ μεσαίτατον πασῶν περὶ ὃ πάλιν πυρώδης, τῶν δὲ συμμιγῶν τὴν μεσαιτάτην ἁπάσαις τε, καὶ πάσης κινήσεως, καὶ γενέσεως ὑπάρχειν. Itaque ſuſpicor periochem hanc in Plutarchi textu excidiſſe quam Librarius a primo ad ſecundum ὑπάρχειν interiecta omittens temere tranſiliverit. Ceterum coronas iſtas, & coronarum mixturam quis nitide intelligat, aut Parmenidis opinionem nobis accurate deſcribat? Illud unum conicere fortaſſe liceat *coronarum* nomine non ſerta quaedam invicem mixta, contigua, ſibique parallela intelligi debere; ſed cortices fere ſibi concentricos, quorum unus alium ambiret; quemadmodum fere tres Aëris regiones circa Tellurem diſpoſitae concipi, ac diſtingui ſolent. Itaque in hac hypotheſi circa Tellurem, quam Parmenides rotundam eſſe iam dixerat, plures eiuſmodi regiones, cortices, aut coronae concipiendae forent; quarum una ab alia denſitate ac raritate, ſplendore quoque, ac obſcuritate diſtingueretur: ea propemodum ratione, qua Leibnitius, ut ſiderum motum exponeret, univerſum Caeli ſpatium, ac ſubſtantiam variis corticibus aut regionibus ſibi concentricis compoſitam eſſe putavit.

(2) Longe clarius, & accuratius haec Leucippi, Democritique ſententia in Stobaeo deſcribitur, ubi poſt voces illas τῷ κόσμῳ repente ſubiicitur διὰ τῶν ἀγκιστροειδῶν ἄστρων ἐμπεπλεγμένον *per ſtellas reticulatas contextam*: perinde quaſi exprimatur tunicam ac membranam illam Mundo circumpoſitam ſtellis veluti diſtingui, ac interpungi. Vid Laert. Lib IX. ſ. 32.

(3) Quum Platonis opinio mox memorata in eadem ipſa voce γῆν *terram* deſinat, Librarius a primae ad ſecundae periodi finem temere excurrens interiectas voces omiſerit, ideoque in graeco Budaei textu tota Ariſtotelis opinio exciderit, optime Budaeus *hic quaedam deeſſe* adnotavit.

Digitized by Google

παθητὰ, πῦρ, ἀέρα, ὕδωρ, τελευταίαν δὲ γῆν· τύτων δὲ τοῖς μὲν οὐρανίοις ἀποδιδόναι τὴν κυκλικὴν κίνησιν· τῶν δὲ ὑπ' ἐκεῖνα τεταγμένων, τοῖς μὲν κούφοις τὴν ἄνω, τοῖς δὲ βαρέσι τὴν κάτω. Ε'μπεδοκλῆς μὴ διαπαντὸς ἑςῶτας, μηδ' ὡρισμένους τοὺς τόπους τῶν ςοιχείων, ἀλλὰ πάντα πως ἀλλήλων μεταλαμβάνειν.

git, *ſive confundit*. Aristoteles primum quidem Aërem perpeſſionis *mutationiſque* expertem, quintumque *veluti* corpus (1) quoddam. Poſt hoc *mutabilia* corpora, *nimirum* Ignem, Aërem, Aquam, ultimamque Terram. Ex his (2) vero *corporibus* caeleſtibus quidem circularem motum tribuit, *ceteris* autem infra haec diſpoſitis levibus quidem *motum* ſurſum; gravibus vero deorſum. Empedocles neque omnino conſtantia, neque definita Elementorum loca; ſed omnia aliquo modo locum cum aliis *aut invicem* permutare.

Κ Ε Φ. Η.

Τίς ἡ αἰτία τῦ τὸν κόσμον ἐγκεκλίσθαι.

Δ Ιογένης, Α'ναξαγόρας, μετὰ τὸ συςῆναι τὸν κόσμον, ϗ τὰ ζῶα ἐκ τῆς γῆς ἐξαγαγεῖν, ἐγκλιθῆναί πως τὸν κόσμον ἐκ τῦ αὐτομάτυ ἐς τὸ μεσημβρινὸν αὐτῦ μέρος, ἴσως ὑπὸ προνοίας, ἵνα ἃ μέν τινα ἀοίκητα γένηται, ἃ δὲ οἰκητὰ μέρη τῦ κόσμυ, κατὰ ψύξιν, ϗ ἐκπύρωσιν, ϗ εὐκρασίαν. Ε'μπεδοκλῆς, τῦ ἀέρος εἴξαντος τῇ τῦ ἡλίυ ὁρμῇ, ἐγκλιθῆναι τὰς ἄρκτους, ϗ τὰ μὲν βόρεια ὑψωθῆναι, τὰ δὲ νότια ταπεινωθῆναι, καθ' ὃ ϗ τὸν ὅλον κόσμον.

CAPUT VIII.

Quae cauſſa inclinationis Mundi.

Diogenes, Anaxagoras poſtquam conſtitutus fuerat Mundus, atque animalia e Terra educta fuerant, Mundum fortuito modo quodam in auſtralem ſui partem inclinaſſe; fortaſſe *tamen* providentia, ut hae quidem Mundi partes inhabitabiles fierent, hae vero habitabiles *eſſe poſſent* iuxta frigus, ardorem, ac temperiem (3), *quae in ipſis reperitur*. Empedocles aëre ſolis impetui cedente, Vrſas inclinatas eſſe *putavit*, & boreales quidem *Terrae* partes elevatas fuiſſe, auſtrales vero depreſſas, eaque proinde ratione totum Mundum *eſſe inclinatum*.

Κ Ε Φ. Θ.

Περὶ τῦ ἐκτὸς τῦ κόσμυ εἰ ἔςι κενόν.

Ο Ι' μὲν ἀπὸ Πυθαγόρυ, ἐκτὸς εἶναι τῦ κόσμυ κενὸν, εἰς ὃ ἀνα-

πνεῖ

CAPUT IX.

An extra Mundum ſit Vacuum?

Pythagorici quidem Vacuum extra Mundum eſſe *dixerunt*, in quod, & ex

G 2 quo

(1) *Xylander* „ Legi enim πίμπτον γίτι σῶμα „ quae perſpicue apud Euſebium vera lectio, non „ ἔστι: & αἰθέρα omnino legendum cum eodem, non ἀέρα.

Stobaeus habet πέμπτον τι σῶμα.

(2) Extrema pars iſta, vel Ariſtotelis opinio in Stobaeo pag. 51. prorſus omittitur.

Cap. VIII.

Gal. c. XI. §. 8. Euſ. c. XXXIX. Stob p. 34.

(3) Vox iſta, quae in Galeni textu exciderat, reſtituenda; illae nimirum Terrae regiones habitabiles praeſertim eſſe vocarique poſſunt, in quibus temperies habeatur.

Digitized by Google

quo reſpirat Mundus. Stoici (1) vero infinitum *Vacuum extra Mundum admittunt*, in quod Mundus ipſe in conflagratione reſolvatur. Posidonius *tamen Stoicus* in *Libro* I. (2) de Vacuo, non infinitum *ait Vacuum*, ſed quantum ſufficiens *ſit* ad diſſolutionem *Mundi*. Aristoteles dixit eſſe Vacuum. Plato neque extra Mundum, neque intra Vacuum ullum eſſe *putavit*.

πνεῖ ὁ κόσμος, καὶ ἐξ οὗ· οἱ δὲ Στωϊκοὶ, εἰς ὃ κατὰ τὴν πύρωσιν ἀναλύεται, τὸ ἄπειρον. Ποσειδώνιος, ὀυκ ἄπειρον, ἀλλ' ὅσον αὔταρκες εἰς τὴν διάλυσιν ἐν τῷ πρώτῳ περὶ κενοῦ. Ἀριστοτέλης ἔλεγεν εἶναι κενόν. Πλάτων, μήτε ἐκτὸς τοῦ κόσμου, μήτε ἐντὸς μηδὲν εἶναι κενόν.

CAPUT X.

Quaenam dexterae Mundi partes, *quae ſiniſtrae?*

Pythagoras, Plato, Aristoteles (3) dexteras Mundi partes orientales *eſſe dixerunt*, a quibus initium motus *accipiunt ſidera*, ſiniſtras vero occidentales. Empedo-

ΚΕΦ. Ι.

Τίνα δεξιὰ τοῦ Κόσμου, καὶ τίνα ἀριστερά.

Πυθαγόρας, Πλάτων, Ἀριστοτέλης, δεξιὰ τοῦ κόσμου τὰ ἀνατολικὰ μέρη, ἀφ' ὧν ἡ ἀρχὴ τῆς κινήσεως, ἀριστε-

CAP. IX.

Gal. c. XI. §. 9. Euſeb. c. XL. Stob. p. 39.

(1) Periodum hanc, veramque Stoicorum opinionem neque Xylander, neque Budaeus feliciter expreſſit. Ille nimirum interpretatur: *Stoici inane eſſe, in quod quidem conflagratione ſua Mundus diſſolutum eat*: perinde quaſi τὸ ἄπειρον ad Mundum referatur. Budaeus autem ait: *Stoici quo in conflagratione univerſi infinitum reſolvetur*: ac ſi non Mundus ac univerſum, ſed *infinitum* ipſum, diſſolvi debeat. Itaque vera Stoicorum quorumdam ſententia fuit Vacuum, in quod Vniverſum reſolvetur, infinitum eſſe. Hinc vox κόσμος, quae proxime praeceſſerat, hic etiam intelligenda; & pro τὸ ἄπειρον legendum cum Euſebio ἄπειρον; atque in Stobaeo ubi depravate nunc legitur: οἱ Στωϊκοὶ εἶναι κενὸν, εἰς ὃ κατὰ τὴν ἐκπύρωσιν ἀναλύεται ὁ κόσμος ἄπειρος ὤν: *Stoici* dixere eſſe *Vacuum*, *in quod Mundus infinitus in exuſtione reſolvatur*, perſpicue certoque reſcribendum ὁ κόσμος, ἄπειρον. Vide Laert. Lib. VII. ſeg. 143.

(2) *Xylander* „ Ἐν τῷ πρώτῳ περὶ κενοῦ. Manu„ ſcriptus melius videtur diſtinguere ἐν τῷ πρώτῳ. „ Περὶ κενοῦ· Ἀριστ &c. ſed falſa ſententia Ariſtoteli „ tribuitur, ut & huic alias, & aliis. At enim Eu„ ſebianam lectionem cur non appono, quum ſit „ haud dubie genuina? Πρὸς τὴν διάβασιν. ἐν τῷ πρώ„ τῳ περὶ κενοῦ Ἀριστοτέλης μηδὲν εἶναι κενόν. Inſcribit au„ tem Capitulum modo ſic: Περὶ τοῦ ἐκτός.

Ac certe quidem Plutarchus in exprimenda Ariſtotelis opinione aberravit, niſi fortaſſe potius in ipſius textum error irrepſit. Vigerius, qui Euſebii textum illuſtravit, ut Plutarchi locum aliqua ratione defenderet, haec adnotavit: *Fortaſſe intelligendum quod Ariſtoteles admiſerit Vacuum non* in Mundo, *ſed* extra Mundum, *ut cap.* 18. *Lib.* I. *Sed etiam* extra *Mundum Vacuum negavit*: *Nam* I. *de Caelo cap.* 9 *ait*: ἅμα δὲ δῆλον ὅτι οὐδὲ τόπος, οὐδὲ κενὸν, οὐδὲ χρόνος ἐστὶν ἔξω τοῦ οὐρανοῦ. *Ergo fallitur Plutarchus*, *vel legendum cum Euſebio* μηδὲν. *Adde quod Plutarchus tribuit hic Pythagoricis*, *quod Lib.* I. *cap.* 18. *tribuerat Ariſtoteli*, *& dicit ex Ariſtotele caelum eſſe igneum*, *quod falſum eſt*. Sed poſtrema in parte Vigerius hic fallitur; ipſique depravatus Plutarchi textus impoſuit. Etenim, ut ad Lib. I. c. 18. obſervavi, ibi Ariſtoteles non ſuam, ſed Pythagorae ſolum, ſententiam expreſſit; adeoque Plutarchi loco rite a me reſtituto, nullus prorſus in Plutarcho error, nulla in Ariſtotele inconſtantia reperitur. Quamvis autem Xylander Euſebii lectionem praetulerit, mihi tamen ipſa prorſus abſurda videtur; quum plures illi de *Vacuo* Libri ab Ariſtotele exarati nullibi memorentur; atque Ariſtoteles ipſe de Vacuo non in I. ſed in IV. Phyſicorum Libro diſſerat. An vero Poſidonius etiam Librum *de Vacuo* ſcripſerit ignoramus. Chryſippus tamen & ipſe Stoicus Librum *de Inani* edidit, qui a Plutarcho in Libro *adv. Stoicos* memoratur. Itaque Galeni potius textum probaverim, in quo omiſſa periodo, quam hic de Ariſtotele Plutarchus exhibet, perſpicue legitur Πλάτων, καὶ Ἀριστοτέλης μήτε ἐκτὸς &c. adeoque Ariſtotelis nomen ac ſententia non ſeorſim, ſed una cum Platonis nomine ac ſententia memoratur.

CAP. X.

Euſeb. c. XLI. Stob. p. 34.

(3) Ariſtoteles *Lib.* II. *de Caelo c.* 2.

Digitized by Google

ϛερὰ δὲ, τὰ δυτικά. Ἐμπεδοκλῆς δεξιὰ μὲν τὰ κατὰ τὸν θερινὸν τροπικὸν, ἀριϛερὰ δὲ, τὰ κατὰ τὸν χειμερινόν.

docles dexteras quidem *eſſe putavit*, quae iuxta aeſtivum tropicum; ſiniſtras vero, quae iuxta hiemalem, *vel auſtralem ſunt*, *vel boreales*.

Κ Ε Φ. ΙΑ.

Περὶ Οὐρανοῦ, τίς ἡ τούτου οὐσία.

Ἀ'Ναξιμένης τὴν περιφορὰν τὴν ἐξωτάτω, γηΐνην. Ἐμπεδοκλῆς ϛερέμνιον εἶναι τὸν οὐρανὸν, ἐξ ἀέρος συμπαγέντος ὑπὸ πυρὸς κρυϛαλλοειδῶς, τὸ πυρῶδες καὶ ἀερῶδες ἐν ἑκατέρῳ τῶν ἡμισφαιρίων περιέχοντα. Ἀριϛοτέλης ἐκ πέμπτου σώματος πυρὸς, ἢ ἐκ θερμοῦ καὶ ψυχροῦ μίγματος.

ΚΕΦ.

C A P V T XI.

De Caelo, quae ipſius natura?

Anaximenes circumferentiam maxime extrinſecam, *hoc eſt extremum Caeli ambitum* terreſtrem (1) *eſſe dixit*. Empedocles ſolidum eſſe caelum ex aëre ab igne, *vel ignis vi* compacto *formatum* cryſtalli inſtar (2); *ipſumque Caelum* ignitum, aëreumque *corpus* in utroque hemiſphaerio continere. Aristoteles ex quinto corpore, *hoc eſt puriſſimo* igne (3) vel calidi frigidique mixtura *Caelum conſtare*.

CA-

CAP. XI.

Gal. c. XII. Euſeb. c. XLII. Stob. p. 52. 53.

(1) *Xylander* „ Euſebius inſcribit περὶ οὐρανοῦ. Atque eiuſdem libri auctoritate fretus τῆς ἔξωθεν ζώνης εἶναι legi, & repono pro iis, quae inepta erant, & ubique recepta τὴν ἐξωτάτω γηΐνην. Et videtur haec ſententia, quae Caelum non eſſe niſi extremi terrae circuli revolutionem ſtatuit, optime convenire cum eo, quod idem Anaximenes tradidit, Stellas non ſupra Terram, ſed circa eam, revolvi Diog. Laert. Lib. II.

Xylandri ſententiae, vel interpretationi favere plurimum poterit Stobaei lectio, in quo habetur: Ἀναξιμένης, καὶ Παρμενίδης τὴν περιφορὰν τὴν ἐξωτάτω τῆς γῆς εἶναι τὸν οὐρανὸν *Anaximenes*, *& Parmenides ambitum Telluris maxime extrinſecum eſſe Caelum* putarunt: perinde quaſi *Caeli* nomine non aliud, quam elatior, atque extima Terrae pars, diceretur. Sed Caelum tamen terrae miſcere, atque Philoſophos illos longe, quam par eſt, ineptiores fingere videtur, qui abſurdam adeo ſententiam illis tribuendam eſſe contendat. Itaque a recepta Plutarchi lectione nihil ego recedere velim; quum praeſertim ipſa Capitis titulo, vel argumento conveniat, eamque nobis Anaximenis ſententiam exhibeat, quae quamvis falſa ſit, a communi tamen temporum illorum Philoſophia minime abhorret. Certe Ariſtoteles ipſe Lib. I. de Caelo c. 9. ait οὐρανὸν λέγομεν τὴν οὐσίαν τῆς ἐσχάτης τοῦ παντὸς περιφορᾶς *Caelum dicimus ſubſtantiam ultimae Vniverſi converſionis*, nihilque proinde eſſe poteſt cur Anaximenes etiam in Mundo, vel Caelo ἐξωτάτω περιφορὰν *maxime extimam*, ultimamque *circumferentiam* non diſtinxerit, eamque terreſtris naturae vel qualitatis eſſe putaverit. Quod vero Xylander hanc Anaximenis opinionem cum alia conferri poſſe coniecit, qua Anaximenes ſidera non ſupra Terram, ſed circa ipſam, converti dixit, exinde quoque refellitur, quod in hac etiam Anaximenis opinione, quaecumque illa ſit, ſiderum tamen locus, adeoque Caelum, ſemper ab ipſa Tellure, adeoque ab extimo Telluris ambitu, diſtingueretur. Ac ne coniecturas alias hic perſequar, Stobaeus Anaximenis atque Parmenidis opinionem una complectitur; Parmenides autem Caelum coronis quibuſdam invicem complexis conſtare, extremamque ipſius partem muri inſtar ſolidam eſſe putavit; ut optime proinde intelligatur, cur Anaximenes partem illam terreſtrem eſſe cenſuerit. Denique monuiſſe libet τῆς περιφορᾶς nomine non *rotationem*, *converſionem*, aut *motum*, ſed circumferentiam, extremam nempe rotati, vel revoluti orbis partem, ſignificari, quam Anaximenes ſolidam terreamque eſſe putavit.

(2) Perperam Galenus habet πυρὸς κρυϛαλλοειδοῦς *ignis cryſtalliformis*. Nam & Laertius *Lib. VIII. ſeg.* 77. aſſerit iuxta Empedoclem αὐτὸν οὐρανὸν κρυϛαλλοειδῆ *Caelum ipſum cryſtallinum* eſſe. Quum vero mox dicatur Caelum aeris, ac ignis ſubſtantiam continere, melius fortaſſe legeretur ἐξ ἀέρος. καὶ πυρὸς συμπαγέντος.

(3) Vox iſta in Euſebii textu prorſus omittitur, ubi legitur ἐκ πέμπτου σώματος, ἢ ἐξ &c. In Stobaeo vero non modo vox πυρὸς, ſed ceterae quoque mox inſequentes deſiderantur. Ac certe quidem tantum abeſt ut Ariſtoteles Caelum vel ex igne, vel ex calido frigidoque, ceteriſque Elementorum qualitatibus conſtare dixerit, ut oppoſitum potius docuerit Lib. I. *de Caelo* C. 29. Itaque vel tota haec periodus delenda;

Digitized by Google

CAPVT XII.

De diviſione Caeli: in quot circulos dividitur.

THALES, PYTHAGORAS, & illorum ſectatores univerſi Caeli ſphaeram in quinque circulos diviſam eſſe *dixerunt*, quos Zonas appellant. *Eiuſmodi vero Circulorum* hic quidem arcticus, ſemperque apparens vocatur, hic autem aeſtivus tropicus, alius aequidialis, hic hiemalis tropicus, iſte vero antarcticus, & inapparens. *Circulus* autem ille qui Zodiacus appellatur, tribus mediis ſubtenditur (1) oblique, eoſque tres medios contingit (2). Omnes autem circulos meridianus circulus ab arcto ad oppoſitum ductus ad rectos angulos ſecat (3). PYTHAGORAS *omnium* primus Zodiaci circuli obliquitatem obſervaſſe dicitur, quam *tamen* OENOPIDES Chius ut obſervationem propriam ſibi vindicat.

ΚΕΦ. ΙΒ.

Περί διαιρέσεως οὐρανοῦ, εἰς πόσους κύκλους διαιρεῖται.

ΘΑλῆς, Πυθαγόρας, οἱ ἀπ' αὐτοῦ, μεμερίσθαι τὴν τοῦ παντὸς οὐρανοῦ σφαῖραν εἰς κύκλους πέντε, οὓς τινας προσαγορεύουσι ζώνας. καλεῖται δὲ ὁ μὲν αὐτῶν, ἀρκτικός τε καὶ ἀειφανής· ὁ δὲ, θερινὸς τροπικός· ὁ δὲ, ἰσημερινός· ὁ δὲ, χειμερινὸς τροπικός· ὁ δὲ, ἀνταρκτικός τε καὶ ἀφανής. λοξὸς δὲ τοῖς τρισὶ μέσοις ὁ καλούμενος ζωδιακὸς ὑποβέβληται, παρεπιψαύων τῶν μέσων τριῶν. πάντας δὲ αὐτοὺς ὁ μεσημβρινὸς πρὸς ὀρθὰς ἀπὸ τῶν ἄρκτων ἐπὶ τὸ ἀντίξουν τέμνει. Πυθαγόρας πρῶτος ἐπινενοηκέναι λέγεται τὴν λόξωσιν τοῦ ζωδιακοῦ κύκλου, ἥντινα Οἰνοπίδης ὁ Χῖος ὡς ἰδίαν ἐπίνοιαν σφετερίζεται.

CAPVT XIII.

Quae ſit natura ſiderum, & quomodo conſtituta ſunt.

THALES ſidera terreſtria quidem *eſſe*, ſed ignita, *exiſtimavit*. EMPEDOCLES ignea ex igueo *corpore*, quod aether in ſe

ΚΕΦ. ΙΓ.

Τίς ἡ οὐσία τῶν ἀστέρων, καὶ πῶς συνεστήκασιν.

ΘΑλῆς γεώδη μὲν, ἔμπυρα δὲ τὰ ἄστρα. Ἐμπεδοκλῆς πύρινα ἐκ τοῦ πυρώδους, ὅπερ ὁ αἰθὴρ ἐν ἑαυτῷ περιέχων

vel potius vera, ac genuina lectio in Plutarchi textu. Galeno duce, reſtituenda, in quo legitur ἐκ πέμπτου σώματος. Ἄλλοι δὲ ἐκ πυρὸς &c ut nempe poſtrema haec opinio non Ariſtoteli, ſed Philoſophis aliis adſcribatur, quorum quidam Caelum ex igne, alii ex calido frigidoque compoſuerint. Certe Stobaeus in hoc ipſo Capite expoſita Empedoclis opinione repente ſubdit. Ἀναξίμανδρος ἐκ θερμοῦ, καὶ ψυχροῦ μίγματος. Παρμενίδης, Ἡράκλειτος, Στράτων, Ζήνων πύρινον εἶναι τὸν οὐρανόν. Ἀριστοτέλης &c. *Anaximander ex calidi, frigidique mixtura. Parmenides, Heraclitus, Strato, Zeno igneum eſse Caelum* dixerunt. *Ariſtoteles &c.* Achilles tamen Tatius *cap.* 5. eadem prorſus, quae Plutarchus habet.

CAP. XII

Gal. c. XII. Stob. pag. 53.

(1) Galenus legit ὑποβλῆσθαι, ceteraſque voces omnes ommittit. Stobaeus ὑποκέκληται παραψαύων.

(2) τὸ ἀντίξουν. Stobaeus τὸ ἀντικρύ.

(3) Si Thales ipſe Zodiacum, eumque obliquum agnoverat, ut ſuperius teſtatur Plutarchus, atque perſpicue ex Laertio I ſeg. 23. deducitur, obliquitas illa neque a Pythagora, neque ab Oenopide primum deprehenſa dici debet.

Digitized by Google

χων ἐξέθλιψε κατὰ τὴν πρώτην διάκρισιν. Ἀναξαγόρας τὸν περικείμενον αἰθέρα, πύρινον μὲν εἶναι κατὰ τὴν οὐσίαν, τῇ δὲ εὐτονίᾳ τῆς περιδινήσεως ἀναρπάζοντα πέτρους ἐκ τῆς γῆς, κὶ καταφλέξαντα τούτους ἠστερικέναι. Διογένης, κισσηρώδη τὰ ἄστρα, διαπνοὰς δὲ αὐτὰ νομίζει τοῦ κόσμου. πάλιν δὲ ὁ αὐτὸς ἀφανεῖς μὲν λίθους, πίπτοντας δὲ πολλάκις ἐπὶ τὴν γῆν σβέννυσθαι, καθάπερ τὸν ἐν Αἰγὸς ποταμοῖς πυροειδῶς κατενεχθέντα ἀστέρα πέτρινον. Ἐμπεδοκλῆς τοὺς μὲν ἀπλανεῖς ἀστέρας συνδεδέσθαι τῷ κρυστάλλῳ, τοὺς δὲ πλάνητας ἀνεῖσθαι. Πλάτων ἐκ μὲν τοῦ πλείστου μέρους, πυρίνους, μετέχοντας δὲ κὶ τῶν ἄλλων στοιχείων κόλλης δίκην. Ξενοφάνης ἐκ νεφῶν πεπυρωμένων, σβεννυμένων δὲ καθ᾽ ἑκάστην ἡμέραν, ἀναζωπυρεῖν νύκτωρ καθάπερ τοὺς ἄνθρακας. τὰς γὰρ ἀνατολὰς κὶ τὰς δύσεις, ἐξάψεις εἶναι κὶ σβέσεις. Ἡρακλείδης,

ſe ipſo continens in prima *rerum* ſecretione (1) emiſit (2). Anaxagoras (3) circumpoſitum aethera natura quidem igneum eſſe putavit; quum vero violentia circumrotationis *aut vertiginis* lapides (4) ex Tellure abripuiſſet, eoſque incendiſſet, *eos* in ſidera convertiſſe. Diogenes ſidera pumicoſa, eademque Mundi (5) ſpiracula exiſtimat. Ad haec *Diogenes* (6) ipſe *arbitratur* inapperentes quidem *vel inconſpicuos* lapides *illos eſſe;* ſaepius vero in Terram cadentes extingui; ſicuti lapideum ſidus, quod ignis ſpecie in Aegos fluvium decidit. Empedocles (7) inerrantia quidem ſidera *Caelo, veluti* cryſtallo infixa *putat*, errantia vero ſoluta eſſe. Plato *ſidera exiſtimavit* maiori quidem ex parte ignea, *ſed partes tamen alias* ex aliis etiam elementis ſortiri, glutinis (8) inſtar. Xenophanes *ſidera* ex nubibus incenſis, ac quotidie extinctis *componi*, iterum nocte accendi, ut carbones; ortus vero occaſuſque *ſiderum* non aliud, quam nubium accenſiones eſſe, & extinctiones. Heraclides, & Pythagorici quod-

CAP. XIII.

Gal. c. XIII. Euſ. c. XXX. Stob. p. 53. 54.

(1) Stobaeus ὅπερ ὁ ἀὴρ ἐν ἑαυτῷ περιέχων ἐξανέλαμψε *quod aer in ſe contentum incendit*. In Galeno tamen breviſſime Ἐμπεδοκλῆς πυρινά, ceteris omiſſis.

(2) Fortaſſe melior, & accuratior Galeni lectio.. αἰθέρα ἀέρα πυρινὸν ᾠήθη *aethera* non aliud, quam aërem *igneum*, aut ignitum *exiſtimavit*.

(3) Superas Mundi partes igneas eſſe apud Ariſtotelem quoque docuit Anaxagoras *Meteor. I. c. 3.*

(4) Ita apud Laertium Lib. II ſeg 12. ait Anaxagoras ὡς ὅλος ὁ οὐρανὸς ἐκ λίθων συγκέοιτο· τῇ σφοδρᾷ δὲ περιδινήσει συνεστάναι, καὶ ἀνεθέντα κατενεχθήσεσθαι *quod caelum omne ex lapidibus eſt conſtitutum, ac vehementi circuitu conſtare, alias remiſſione lapſurum*. Quamvis tamen Anaxagorae ſententia eadem fere ratione a Plutarcho in *Lyſandri vita* exprimatur; mitius tamen longeque veriſimilius illam Achilles Tatius expoſuit. *Iſagoge in Aratum cap. II.* Etenim ibi Anaxagoras docet μετὰ τὴν πρώτην διάκρισιν τῶν στοιχείων τὸ πῦρ χωριζόμενον ἐπὶ τὴν ἰδίαν φύσιν ἀνασπάσαι, καὶ διάπυρα ποιῆσαι, καὶ τῆς γῆς μόριά τινα. ὅθεν καὶ τὸν ἥλιον ἔλεγεν εἶναι μύδρον, ὡς ἑξῆς ἐροῦμεν. *poſt primam elementorum ſecretionem, ignem ſeparantem ſe, nonnullas terrae partes ad ſuam traxiſſe naturam, & igneas reddidiſſe. Unde & Solem maſſam veluti ferri eſſe volebat, ut paullo poſt dicetur.* Itaque ſidera non igniti, incenſique lapides forent, quos aether violenta perennique vertigine ex Tellure abreptos in ſublime evexerit; ſed concrementa quaedam, aut moles ex terreſtribus particulis in ſublime elatis, ibique incenſis compoſitae.

(5) Longe clarius, ac uberius haec a Stobaeo deſcribuntur. διαπνοίας δὲ αὐτὰ νομίζει τοῦ κόσμου, εἶναι δὲ διάπυρα· συμπεριφέρεσθαι δὲ τοῖς φανεροῖς ἄστροις ἀφανεῖς λίθους, καὶ παρ᾽ αὐτὸ τοῦτ᾽ ἀνωνύμους, πίπτοντας δὲ πολλάκις ἐπὶ τῆς γῆς σβέννυσθαι *Mundi exhalationes ipſas putat, atque igneas; ac circumferri una cum perſpicuis ſtellis lapides obſcuros, eaque de cauſſa nominis expertes, qui nonnunquam in terram delapſi extinguantur*.

(6) Altera haec Diogenis opinio a Galeno prorſus omittitur; fortaſſe quod illa non Diogeni, ſed Anaxagorae potius, adſcribenda videretur. Certe Stobaeus pag. 53. opinionem hanc Anaximeni adſcribit Ἀναξιμένης.

(7) Haec altera Empedoclis opinio iiſdem prorſus verbis a Stobaeo deſcribitur; ſed ſuperiori eiuſdem Empedoclis placito ſubnectitur. In Galeno vero prorſus omittitur.

(8) Voces iſtae a Stobaeo omittuntur.

Digitized by Google

quodlibet ſidus Mundum eſſe *dixerunt*, qui in infinito Aethere (1) Terram, Aëremque, & Aethera contineat. Eadem vero dogmata in Orphicis, *vel Orphei Carminibus* efferuntur; *Orphici* enim quamlibet ſtellam in Mundum efformant. EPICVRVS nihil iſtorum reprobat illi, quod fieri poteſt, inſiſtens.

δης, κὴ οἱ Πυθαγόρειοι, ἕκαστον τῶν ἀστέρων κόσμον ὑπάρχειν, γῆν περιέχοντα, ἀέρα τε κὴ αἰθέρα, ἐν τῷ ἀπείρῳ αἰθέρι. ταῦτα δὲ τὰ δόγματα ἐν τοῖς Ὀρφικοῖς φέρεται· κοσμοποιοῦσι γὰρ ἕκαστον τῶν ἀστέρων. Ἐπίκουρος οὐδὲν ἀπογινώσκει τούτων, ἐχόμενος τοῦ ἐνδεχομένου.

CAPVT XIV.

De ſiderum figura.

STOICI (2) ſidera Mundi, Solis, & Lunae inſtar, ſphaerica *exiſtimarunt*. CLEANTHES coni, *vel turbinis* forma. ANAXIMENES (3) clavorum inſtar *infixa vel* impacta cryſtallino *corpori*. Quidam vero igneas laminas eſſe, *aut folia*, veluti picturamenta.

ΚΕΦ. ΙΔ.

Περὶ σχήματος ἀστέρων.

ΟἹ Στωϊκοὶ σφαιρικοὺς τοὺς ἀστέρας, καθάπερ τὸν κόσμον κὴ ἥλιον καὶ σελήνην. Κλεάνθης κωνοειδεῖς. Ἀναξιμένης ἥλων δίκην καταπεπηγέναι τῷ κρυσταλλοειδεῖ. ἔνιοι δὲ πέταλα εἶναι πύρινα, ὥσπερ ζωγραφήματα.

CAPVT XV.

De ordine ſiderum.

XENOCRATES (4) in una *eademque* ſuperficie ſidera moveri (5) exiſtimat. Alii

ΚΕΦ. ΙΕ.

Περὶ τάξεως ἀστέρων.

ΞΕνοκράτης κατὰ μιᾶς ἐπιφανείας οἴεται κινεῖσθαι τοὺς ἀστέρας, οἱ δ' ἄλ-

(1) Vox αἰθέρι in Euſebio deſideratur. Galenus autem habet γῆν περιέχοντα καὶ αἰθέρα ἐν τῷ ἀπείρῳ αἰθέρι ommiſſo ἀέρα τε.

CAP. XIV.

Euſeb. c. XXXI.

(2) Integra haec opinio, quemadmodum etiam poſtrema, in Euſebio prorſus ommittitur.

(3) Sententiam hanc Anaximenis ita Stobaeus pag. 53. cum ceteris coniunxerat ἥλων δίκην καταπεπηγέναι τὰ ἄστρα τῷ κρυσταλλοειδεῖ *Stellas velut clavos cryſtallo inhaerere*.

CAP. XV.

Gal. c. XIII. Euſ. c. XLVI. Stob. p. 53. 54.

(4) *Xylander* „ Rectius Euſebius μιᾶς ἐπιφανείας; „ & pro, φαίνοντα φαινόμενα Hoc nolui diſſimulare „ videri mihi aliquando Xenocratis nomen in Xeno- „ phanem, forte etiam viciſſim, mutatum.

Quamvis *Xenophanis* nomen pro *Xenocrate* ſaepius irrepſerit, nullus hic tamen vel Xenophani, vel Xenocrati locus eſſe poteſt; ſed Stoicorum aliquis hic laudari exprimique debuit; ut rite deinde adpoſiteque ſubnecti poſſet οἱ δ' ἄλλοι Στωϊκοὶ *alii vero Stoici*. Itaque vel plurimum ego fallor, vel hic olim ſcriptum fuerat Ζήνων *Zeno*, pro quo deinde *Xenophanes* Ξενοφάνης irrepſit Ac certe quidem Stoicis, eorumque principi Zenoni ſententiam hanc arriſiſſe ex Stobaeo deduci poteſt, qui pag 48. haec habet: Χρύσιππος, τῶν μὲν ἐν ἀπλανῶν ἀστέρων ἀκατάληπτον εἶναι τὸ πλῆθος, τὰ δὲ πλανώμενα ταπεινότερα τῶν ἀπλανῶν, τετάχθαι δὲ τὰ ἀπλανῆ ἐπὶ μιᾶς ἐπιφανείας, ὡς καὶ ὁρᾶται τά δὲ πλανώμενα ἀπ' ἄλλης φορᾶς. περιέχεσθαι δὲ πάσας τὰς τῶν πλανωμένων ὑπὸ τῆς τῶν ἀπλανῶν σφαίρας *fixarum porro ſtellarum infinitum eſſe numerum, errantes autem inferiorem obtinere locum. Et fixas quidem idem ſolum, ut appareat, occupare, errantes vero non item; tamen ut ſub illarum ſphaera omnes harum contineantur*. Hinc, ut opinor, Galenus utramque opinionem, quarum unam Zenoni, aliam Stoicis aliis tributam viderat, Stoicis tribuit, adeoque hoc Caput exorditur Οἱ Στωϊκοὶ *Stoici*.

(5) Clarius hic, ut videtur, Stobaeus, in quo pro κινεῖσθαι *moveri*, legitur κεῖσθαι *diſponi*.

Digitized by Google

ἄλλοι Στωϊκοὶ πρὸ τῶν ἑτέρων τοὺς ἑτέρους ἐν ὕψει, καὶ βάθει. Δημόκριτος, τὰ μὲν ἀπλανῆ πρῶτον, μετὰ δὲ ταῦτα τοὺς πλανήτας, ἐφ' οἷς ἥλιον, φωσφόρον, σελήνην. Πλάτων μετὰ τὴν τῶν ἀπλανῶν θέσιν, πρῶτον Φαίνοντα λεγόμενον, τὸν τοῦ Κρόνου· δεύτερον, Φαέθοντα, τὸν τοῦ Διός· τρίτον πυρόεντα, τὸν τοῦ Ἄρεος· τέταρτον, ἑωσφόρον, τὸν τῆς Ἀφροδίτης· πέμπτον, στίλβοντα, τὸν τοῦ Ἑρμοῦ· ἕκτον, ἥλιον· ἕβδομον, σελήνην. Τῶν μαθηματικῶν τινες μὲν, ὡς Πλάτων, τινὲς δὲ μέσον πάντων τὸν ἥλιον. Ἀναξίμανδρος, καὶ Μητρόδωρος ὁ Χῖος, καὶ Κράτης ἀνωτάτω μὲν πάντων τὸν ἥλιον τετάχθαι, μετ' αὐτὸν δὲ τὴν σελήνην· ὑπὸ δὲ αὐτοὺς τὰ ἀπλανῆ τῶν ἄστρων, καὶ τοὺς πλανήτας.

Alii vero Stoici *ſtellas* alias ab aliis altitudine, & profunditate *differre*. Democritus inerrantia quidem *ſidera* primo *ſupremoque loco ponit*, poſt illa vero Planetas (1), poſt illos Solem, Phoſphorum *aut Venerem*, Lunam (2). Plato poſt inerrantium ſitum primum *ſidus* Saturni *collocat*, quod Phaenon vocatur. Secundum Phaëtonta Iovis, tertium Pyroënta Martis, quartum ſtellam Veneris Phoſphorum; quintum Stilbonta *ſidus* Mercurii; ſextum Solem, ſeptimum Lunam. Ex Mathematicis nonnulli quidem *ſentiunt* ut Plato; alii vero (3) Solem *Planetarum* omnium medium *eſſe opinantur*. Anaximander (4) & Metrodorus Chius, & Crates omnium quidem ſupremum poſitum eſſe Solem, poſt illum vero Lunam; infraque illos inerrantia ſidera, & Planetas.

ΚΕΦ. ΙϚ.

Περὶ τῶν ἀστέρων φορᾶς, καὶ κινήσεως.

Ἀναξαγόρας, Δημόκριτος, Κλεάνθης, ἀπ' ἀνατολῶν ἐπὶ δυσμὰς φέρεσθαι

CAPUT XVI.

De latione, & motu Siderum.

Anaxagoras (5), Democritus, Cleanthes ſtellas omnes ab ortu in occaſum

fer-

(1) Stobaeus in exprimenda Democriti ſententia deſinit in πλανήτας, reliquaſque voces ommittit At illa in Galeno eadem prorſus ratione, qua in Plutarcho, recenſetur, niſi quod ipſe *Auroriferi*, vel *Phoſphori* nomen h.c praeterit. Ac certe quidem Democritus fixum, conſtantemque Veneri locum inter Solem, ac Lunam tribuiſſe non videtur; ſive quod Venerem ipſam circa Solem, veluti centrum, torqueri ille crederet; ſive quod verum Planetarum ordinem, ac ſitum nobis incompertum eſſe cenſeret. Hinc ille apud Origenem in *Philoſophumenis* ait εἶναι τὴν μὲν σελήνην κάτω, ἔπειτα τὸν ἥλιον, εἶτα τοὺς ἀπλανεῖς ἀστέρας· τοὺς δὲ πλανήτας οὐδ' αὐτοὺς ἔχειν ἴσον ὕψος *infra Lunam eſſe, ſupra Solem, deinde ſtellas fixas. Planetas vero inaequalem altitudinem habere.* Quandoquidem vero in Stobaeo legitur Δημόκριτος, καὶ . . . . πρῶτα μὲν τὰ ἀπλανῆ, μετὰ δὲ ταῦτα τοὺς πλανήτας, ibique Canterus *Leucippi* nomen inſeruit, id optime, accurateque factum. Siquidem Leucippus apud Laertium IX. ſeg. 30. & 33. docuit φέρεσθαι τὸν Ἥλιον ἐν μείζονι κύκλῳ περὶ τὴν Σελήνην. τὴν γῆν ὀχεῖσθαι περὶ τὸ μέσον δινουμένην . . . . εἶναι δὲ τὸν τοῦ ἡλίου κύκλον ἐξώτατον, τὸν δὲ Σελήνης προσγειότατον, τοὺς δὲ τῶν ἄλλων μεταξὺ τούτων *Solem in circulo maiori circa Lunam ferri. Terram vehi, circum medium ſe in orbem convertentem, atque eſſe Solis circulum extimum, Lunae vero Terrae proximum, ceteris in medio horum poſitis.*

(2) Ita propemodum Laertius III. ſeg. 74. εἶναι δὲ ὑπὲρ μὲν τὸν τῆς γῆς κύκλον Σελήνην, ἐν δὲ τῷ ἐχομένῳ Ἥλιον, ἐν δὲ τοῖς ἐπάνω τοὺς Πλανήτας *Lunam quidem ſupra Terrae circulum, in proximo Solem, in ſuperioribus vero vaga ſidera ferri.*

(3) Quamvis poſtrema haec opinio in Stobaeo praetermiſſa fuerit, celeberrima tamen ſententia innuenda fuerat, de qua fuſius Diſſ. I. & II. diſputabitur.

(4) Eadem Stobaeus, niſi quod *Metrodori*, & *Cratetis* nomen ommittit.

CAP. XVI.

Gal. c. XIII. Euſ. c. XLVII. Stob. pag. 53. 54.

(5) Stobaeus accurate Plutarchum exprimens *Democriti* tamen, & *Cleanthis* nomen hic praeterit,

Digitized by Google

ferri. ALCMAEON, & MATHEMATICI Planetas inerrantibus adverſos *ire*; ab occaſu quippe in ortum moveri. ANAXIMANDER [1] a circulis, ſphaeriſque, quibus illorum *ſiderum* quodlibet affixum eſt, deferri. ANAXIMENES [2] *uno* eodemque modo ſidera ſupra Terram, & circum ipſam converti. PLATO [3], & MATHEMATICI Solem, Venerem, ac Mercurium aequali curſu, *vel celeritate* praeditos *eſſe*, *eodem nempe tempore periodum conficere*, *exiſtimarunt*.

φέρεσθαι πάντας τοὺς ἀστέρας. Ἀλκμαίων, καὶ οἱ μαθηματικοὶ τοὺς πλανήτας τοῖς ἀπλανέσιν ἐναντίους· ἀπὸ γὰρ δυσμῶν ἐπ' ἀνατολὰς ἀντιφέρεσθαι. Ἀναξίμανδρος, ὑπὸ τῶν κύκλων, καὶ τῶν σφαιρῶν, ἐφ' ὧν ἕκαστος βέβηκε, φέρεσθαι. Ἀναξιμένης, ὁμοίως ἐπὶ τὴν γῆν, καὶ περὶ αὐτὴν στρέφεσθαι τοὺς ἀστέρας. Πλάτων, καὶ οἱ μαθηματικοὶ, ἰσοδρόμους εἶναι, τὸν ἥλιον, τὸν ἑωσφόρον, τὸν στίλβοντα.

CAPVT XVII.

Vnde illuminentur Sidera.

METRODORVS [4] inerrantia omnia a Sole illuminari [5]. HERACLITVS, & STOICI ſidera ex terreſtri evaporatione, *vel halitibus e Terra in ſublime elatis*, nutriri. ARISTOTELES caeleſtia *corpora* cibo non indigere; non enim corruptibilia, ſed peren-

ΚΕΦ. ΙΖ.

Πόθεν φωτίζονται οἱ ἀστέρες.

ΜΗτρόδωρος ἅπαντας τοὺς ἀπλανεῖς ὑπὸ τοῦ ἡλίου προσλάμπεσθαι. Ἡράκλειτος, καὶ οἱ Στωϊκοὶ, τρέφεσθαι τοὺς ἀστέρας ἐκ τῆς ἐπιγείου ἀναθυμιάσεως. Ἀριστοτέλης, μὴ δεῖσθαι τὰ οὐράνια

(1) Stobaeus illi *Ariſtotelem* quoque adiungit.

(2) *Xylander* „ Ἀναξιμένης ὁμοίως ἐπὶ τὴν γῆν. „ ſcriptus ὑπὸ habet. Rectiſſime.

At vera lectio, veruſque Anaximenis ſenſus a Stobaeo nobis exprimitur: οὐχ ὑπὸ τὴν γῆν δὲ, ἀλλὰ περὶ αὐτὴν στρέφεσθαι τοὺς ἀστέρας *non ſubter Terram, ſed circa ipſam, ſtellas converti*; quod nempe ſidera non circulari motu circa Tellurem torquerentur; ſed, quod Tellus ipſa in borealibus ſui partibus elatior eſſet, ſidera poſtquam in occidente ſubter horizontem depreſſa fuerant, verſus boreales Terrae partes oblique verterentur, atque ad orientem deducta iterum ſuper horizontem ipſum aſcenderent, atque orirentur. Clare id Origenes in *Philoſophumenis* οὐ κινεῖσθαι δὲ ὑπὸ γῆν τὰ ἄστρα λέγει, καθὼς ἕτεροι ὑπειλήφασιν. ἀλλὰ περὶ γῆν, ὡς περὶ τὴν ἡμετέραν κεφαλὴν στρέφεται τὸ πιλίον· κρύπτεσθαι δὲ τὸν ἥλιον οὐχ ὑπὸ γῆν γενόμενον· ἀλλ' ὑπὸ τῶν τῆς γῆς ὑψηλοτέρων μερῶν σκεπόμενον, καὶ διὰ τὴν πλείονα ἡμῶν αὐτοῦ γενομένην ἀπόστασιν *ſidera non moveri ſubter Terram, ut alii ſuppoſuerunt, ſed circa Terram, eo fere pacto, quo pileus circa caput noſtrum convertitur; occultari autem Solem non quaſi ſub Terra verſantem, ſed ut a Terrae partibus eminentioribus contectum, ac propter inſignem, qua tunc ab illo abſumus, diſtantiam*. Laertius autem *Lib. II. ſeg.* 3. ita Anaximenis ſententiam expreſſit. κινεῖσθαι τὰ ἄστρα οὐχ ὑπὲρ γῆν, ἀλλὰ περὶ γῆν *moveri ſidera non ſuper Terram, ſed circa Terram*. Quamvis tamen in Origene, Stobaeo, variiſque Laertii Codicibus a Menagio laudatis, legatur οὐχ' ὑπὲρ γῆν, eamque lectionem improbaverit Menagius, nihil tamen in vulgato Origenis textu mutarim. Nam licet ille a Laertio, & Stobaeo diſſidere videatur, plane tamen conſentit: quod nempe ſidera non *ſupra*, adeoque etiam non *infra* Terram circulari motu, ſed obliquo *circa* ipſam torquerentur. Caeterum Euſebius Anaximenis nomen, eiuſque ſententiam ommiſit.

(3) *Xylander* „ Platonis ſententia eadem in *Libro de Oraculis defectis* fuit relata.

CAP. XVII.

Gal c. XIII. Euſ c. XLVIII, Stob. pag. 54.

(4) *Stratonem*, ac *Diotimum* Tyrium Metrodoro coniungit Stobaeus. Galenus autem habet ἀπλανεῖς, καὶ πλανήτας ἀπὸ τοῦ ἡλίου *inerrantia, ac errantia* ſidera *a Sole* illuminari; quae vera Metrodori ſententia, ſimulque, ut opinor, integra Plutarchi lectio cenſeri debet; ne ſcilicet inerrantia ſolum, ac remotiora ſidera a Sole; errantia vero, ac proximiora aliunde illuſtrari dicantur.

(5) *Xylander* „ Euſebius καταλάμπεσθαι. Sed minuta haec quivis pro ſe obſervet.

Digitized by Google

να τροφῆς· οὐ γὰρ φθαρτὰ, ἀλλ' ἀΐδια. Πλάτων, καὶ οἱ Στωϊκοὶ, ὡς ὅλον τὸν κόσμον, καὶ τὰ ἄστρα ἐξ αὐτῶν τρέφεσθαι.

rennia *illa ſunt*. Plato, & Stoici, quemadmodum univerſum Mundum, *ita* quoque ſidera ex ſeipſis (1) nutriri.

ΚΕΦ. ΙΗ.

Περὶ τῶν ἀστέρων τῶν καλουμένων Διοσκούρων.

Ξενοφάνης τοὺς ἐπὶ τῶν πλοίων φαινομένους οἷον ἀστέρας, νεφέλια εἶναι κατὰ τὴν ποιὰν κίνησιν παραλάμποντα. Μητρόδωρος τῶν ὁρώντων ὀφθαλμῶν μετὰ δέους, καὶ καταπλήξεως εἶναι στιλβηδόνας.

CAPUT XVIII.

De Stellis, quae Dioſcuri vocantur.

Xenophanes Stellas ſuper navibus apparentes nubeculas (2) eſſe *putavit*, iuxta qualitatem motus micantes. Metrodorus (3) ſcintillas eſſe oculorum cum pavore, & conſternatione cernentium.

ΚΕΦ. ΙΘ.

Περὶ ἐπισημασίας ἀστέρων, καὶ πῶς γίνεται χειμὼν, καὶ θέρος.

Πλάτων τὰς ἐπισημασίας τάς τε θερινὰς, καὶ τὰς χειμερινὰς κατὰ τὰς τῶν ἀστέρων ἐπιτολάς τε καὶ δυσμὰς γίνεσθαι, ἡλίου τε καὶ, σελήνης, καὶ τῶν ἄλλων πλανήτων, καὶ ἀπλανῶν. Ἀναξιμένης δὲ, διὰ μὲν ταύτην, μηδὲν τούτων, διὰ δὲ τὸν ἥλιον μόνον. Εὔδοξος, Ἄρατος, κοινῶς

διὰ

CAPUT XIX.

De praeſignificatione Siderum, & quomodo hiems, ac aeſtas fiat.

Plato (4) ſignificationes tum aeſtivas, tum hiemales iuxta ſiderum, Soliſque, & Lunae, aliarumque tum errantium, tum inerrantium *ſtellarum* ortus, occaſuſque fieri *exiſtimavit*. Anaximenes vero propter hanc quidem, *nimirum Lunam*, nihil iſtorum *fieri*; ſed unice propter Solem (5). Eudoxus (6), Aratus, (7)

H 2 com-

(1) *Xylander* in graeco textu legit ἐξ αὐτῶν, adeoque interpretatur *idem ſtellis, atque univerſo Mundo nutrimentum eſſe*. Vulgatam hanc Plutarchi lectionem firmare videtur Euſebius, qui habet ἄστρα ἐξ αὐτοῦ τρέφεσθαι *ſidera ex eodem* alimento *nutriri*; ſimulque Stobaeus, in quo legitur κοινῶς δὲ τὸν κόσμον ὅλον, καὶ τὰ ἄστρα ἐξ αὐτοῦ τρέφεσθαι *eadem* communique *ratione Mundum univerſum, atque aſtra ex eodem* cibo *nutriri*. Mihi vero concinnior, ac vera Plutarchi lectio videtur ἐξ αὐτῶν *ex ſeipſis*: ut quemadmodum nempe dixerat Plato Cap. V. Mundum ex ſeipſo partibus fatiſcentibus alimentum ſumere, ita quoque nunc aſſerat ſidera ex ſe ipſis nutriri.

C A P. XVIII.
Gal. c. XIII. Euſebius c. II. Stob. pag. 54.

(2) Galenus νεφέλια παραλάμποντα.

(3) Quamvis in Stobaeo Metrodori nomen, eiuſque opinio praetermiſſa ſit, Galenus tamen hanc exprimit, legitque στιλβηδόνα εἶναι.

C A P. XIX
Gal. c. XIII. Stob. pag. 53. 54.

(4) Platonis opinio uſque ad vocem γίνεσθαι eodem prorſus modo a Stobaeo quoque deſcribitur, qui ceteras tamen voces omnes ommittit. Significationes autem illae, quae a ſiderum ortu, occaſuque pendent, nihil ſunt aliud, ut optime obſervavit Budaeus, quam *inſignes aëris mutationes*; ſive, ut reddit Xylander, *indicationes aeſtatis, atque hiemis*, quae *tempeſtates anni* vocari etiam ſolent.

(5) Stobaeus habet διὰ τὸν ἥλιον μόνον praecedentibus vocibus omnino reſecatis, ut proinde non Plutarchi, ſed Stobaei textum, expreſſerit Xylander interpretatus *Anaximenes ad ſolum haec refert Solem*.

(6) Facile in Phaenomenis ab Anonymo Vitae Arati Scriptore memoratis, quae temporis iniuria exciderunt

(7) Phaenomen. V. 10.

Digitized by Google

communiter propter omnia ſidera, in quibus dicit:

Ipſe enim haec ſigna in Caelo firmavit
Aſtra diſtribuens, providitque in annum
Stellas, quae maxima facta ſignificarent.

CAPVT XX.

De ſubſtantia Solis.

ANAXIMANDER *ait Solem* eſſe orbem viginti octo (1) vicibus Tellure maiorem, apſidem, *ſeu curvaturam* rotae curulis fere ſimilem habentem, *eamque* concavam, & plenam igne. Quae *quidem apſis* quadam ex parte per orificium ignem exhibeat, veluti per fiſtulae foramen (2); atque *ignem* hunc *nobis ex orificio* (3) *apparentem* eſſe Solem. XENOPHANES *illum conſtare dixit* igniculis (4) ex humida exhalatione *prodeuntibus, atque* una concretis, compingentibuſque Solem; aut (5) *Solem*-

διὰ πάντας τοὺς ἀςέρας, ἐν οἷς φησὶν,

Αὐτὸς γὰρ τάδε σήματ' ἐν ὐρανῷ ἐςήριξεν,
Α''ςρα διακρίνας· ἐσκέψατο δ' εἰς ἐνιαυτὸν
Α'ςέρας οἷκε μάλιςα τετυγμένα σημαίνοιεν.

ΚΕΦ. Κ.

Περὶ ὐσίας ἡλίυ.

Ἀ'Ναξίμανδρος, κύκλον εἶναι ὀκτωκαιεικοσαπλασίονα τῆς γῆς, ἁρματείυ τροχῦ τὴν ἀψῖδα παραπλήσιον ἔχοντα, κοίλην, πλήρη πυρὸς· ἧς κατά τι μέρος ἐκφαινύσης διὰ ςομίυ τὸ πῦρ, ὥσπερ διὰ πρηςῆρος αὐλῦ· κὴ τῦτ' εἶναι τὸν ἥλιον. Ξενοφάνης ἐκ πυριδίων τῶν συναθροιζομένων μὲν ἐκ τῆς ὑγρᾶς ἀναθυμιάσεως, συναθροιζόντων δὲ τὸν ἥλιον· ἢ νέφος πεπυρωμένον. Οἱ Στωϊκοὶ-

CAP. XX.

Gal. c. XIV. Euſeb. c. XXIII. Stob. pag. 55. 56. 57.

(1) Itaque corrigendus Theodoretus in *Therapeut. Lib. I.* ubi circulum hunc, aut orbem ſolis 26 vicibus Terra maiorem ab Anaximandro poni teſtatur.

(2) Vox iſta in Stobaeo ommittitur. Viciſſim Galenus ait ὡς δι' αὐλοῦ πρὸς ἡμᾶς, ex Plutarcho proinde corrigendus. Euſebius Plutarcho conſentit; niſi quod pro ἐκφανούσης habet ἐκφαίνειν. Longe tamen clarius haec Anaximandri ſententia ab Achille Tatio deſcribitur: τινὲς δὲ, ὧν ἐστὶ καὶ Ἀναξίμανδρος, φασὶ πέμπειν αὐτὸν τὸ φῶς, σχῆμα ἔχοντα τροχοῦ, ὥσπερ γὰρ ἐν τῷ τροχῷ κοίλη ἐστὶν ἡ πλήμνη· ἔχει δὲ ἀπ' αὐτῆς ἀνατεταμένας τὰς κνημίδας πρὸς τὴν ἔξωθεν τῆς ἀψῖδος περιφορὰν· οὕτω καὶ αὐτὸν ἀπὸ κοίλου τὸ φῶς ἐκπέμποντα, τὴν ἀνάτασιν τῶν ἀκτίνων ποιεῖσθαι, καὶ ἔξωθεν αὐτὸν κύκλῳ φωτίζειν: *nonnulli, ut Anaximander, lucem ab eo, qui ſit rotae ſimilis, emitti ſentiunt. Nam ut in rota cavus eſt modiolus, cui infixi radii ad ſummae curvaturae ambitum extenti ſunt; ita Solem aiunt ex cavo lumen effundentem radios ſpargere, quibus circumquaque colluſtrat.*

(3) Itaque apparet orificium iſtud iuxta Anaximandrum Terrae circulo aequalem eſſe oportere, quum Sol ab ipſo Telluri aequalis ponatur.

(4) *Xylander* „ Πυριδίων τῶν συναθροιζομένων φαινομένων. ex Euſebio inſerendum eſt. apud eumdem „ ἐκ νεφῶν πεπυρωμένων:

(5) Haec opinio, quae verbis ipſis a Stobaeo exprimitur, non Xenophani, ſed Theophraſto, perperam tribuitur; ſed ita tamen, ut in Stobaeo, & Euſebio quoque Sol non νέφος πεπυρωμένον, *nubes incenſa* eſſe, ſed ἐκ νεφῶν πεπυρωμένων *ex nubibus accenſis* conſtare dicatur; clarius id expreſſit Galenus: ἐκ τῶν ξηρῶν ἀτμῶν τὰ πυρίδια τινὰ συνέρχεσθαι, ἃ εἰς τὸ ἓν σῶμα καθιστάμενα τὸν ἥλιον συνιστᾶσι *ex aridis halitibus igniculos quoſdam congregari, qui in corpus unum coacti Solem componant.* Sicuti Euſebius Lib. I. cap 8 Ξενοφάνης τὸν ἥλιόν φησι, καὶ τὰ ἄλλα ἄστρα ἐκ τῶν νεφῶν γίνεσθαι· καὶ τὸν ἥλιον ἐκ μικρῶν καὶ πλειόνων πυρίων ἀθροίζεσθαι. *Xenophanes Solem, aliaque ſidera ex nubibus fieri dixit. & Solem ex pluribus, exiguiſque ignibus coaleſcere.*

Digitized by Google

καὶ ἄναμμα νοερὸν ἐκ θαλάττης. Πλάτων ἐκ πλείςου πυρός. Α᾽ναξαγόρας, Δημόκριτος, Μητρόδωρος μύδρον, ἢ πέτραν διάπυρον. Α᾽ριςοτέλης σφαῖραν ἐκ τοῦ πέμπτου σώματος. Φιλόλαος ὁ Πυθαγόρειος, ὑαλοειδῆ, δεχόμενον μὲν τοῦ ἐν τῷ κόσμῳ πυρὸς τὴν ἀνταύγειαν, διηθοῦντα δὲ πρὸς ἡμᾶς τὸ φῶς· ὥστε προσεοικέναι ἡλίῳ τὸ ἐν τῷ οὐρανῷ πυρῶδες, τό, τε δὴ ἀπ᾽ αὐτοῦ, καὶ ἐσοπτροει-

lem ipſum nubem ardentem *eſſe*. STOICI [1] flammam *ignitumque corpus* mente praeditum ex mari. PLATO [2] ex igne plurimo. ANAXAGORAS [3], DEMOCRITVS, METRODORVS maſſam, vel lapidem ignitum *eſſe dixerunt*. ARISTOTELES ſphaeram, *globumve* ex quinto corpore [4] *compoſitum*. PHILOLAVS Pythagoricus *Solem eſſe* corpus *exiſtimat* vitri inſtar pellucidum, recipiens quidem ſplendorem ex mundano igne; lucem vero ad nos percolantem [5]: ideoque [6] aſſimilari Soli, *vel eſſormando, concipien-*

(1) Id non Stoicis omnibus, ſed Cleanthi, Chryſippo, Heraclito, & Hecatateo tribuit Stobaeus legens ἄναλμα, & ἄναμμα νοερὸν τὸ ἐκ θαλάττης. Certe Chryſippus, ut ait Plutarchus ipſe *Repugn. Stoic. Solem animatum putavit, igneum corpus, & natum ex vapore in ignem mutato*. Quemadmodum Stoici ex Plutarcho Libr. *adverſus Stoicos Solem aiunt factum eſſe animatum, quum humor eius in ignem intellectu praeditum mutaretur*. Itaque facile corrigendus Suidas, qui Stoicis Solem eſſe dixit νωθρὸν ἄναμμα *lentam inflammationem*, ibique νοερὸν reſcribendum.

(2) Platonis nomen, ac opinio in Stobaei textu praeteritur; in graeco vero Budaei codice voces illae ἐκ πλείςου πυρὸς *ex igne plurimo* Stoicis tributae videntur; quum omiſſo Platonis nomine, ſuperioribus adiungantur.

(3) Philoſophos iſtos ita Stobaeus ſeiungit, ut Anaxagorae quidem, & Democrito ſententiam a Plutarcho hic expreſſam adſcribat; Metrodori vero, ſimulque Anaximenis, atque Parmenidis opinionem eſſe pag. 55. dicat πύρινον ὑπάρχειν τὸν ἥλιον *igneum eſſe Solem*; quamvis pag. 51. dixiſſet iuxta Parmenidem τοῦ πυρὸς ἀνάπτειν τὸν ἥλιον. Ceterum apud Lactium quoque ſeg 8. Anaxagoras docet τὸν ἥλιον μύδρον εἶναι διάπυρον *Solem eſſe maſſam ignitam*; ut etiam Xenophon *Memorab. IV.* Cyrillus *VI. contra Iulianum*, Tatianus *adverſus Gentes* teſtatur. Ioſephus tamen Lib. II *contra Appionem* habet μύλον ubi Caſaubonus reſcribendum aſſerit μύδρον; quamvis alterutra lectio defendi poſſit.

(4) Paullo aliter Stobaeus ἐκ πέμπτης οὐσίας τὸν ἥλιον *ex quinta ſubſtantia Solem* componi, quemadmodum corpus illud a Cicerone vocatur *Tuſcul. I. c. 17. quinta illa non nominata magis, quam non intellecta, natura*.

(5) *Xylander* „ Euſebio vox ὥστε debetur, male „ omiſſa, & pro διηθοῦντα ex eodem διαθοῦντα legi, „ quod ad ſententiam quadrat. Adſcribam etiam re„ liqua, quando mihi quidem, magis quam noſtra, „ probantur. Ideoque ea ſecutus ſum in vertendo. πυ„ ρῶδες, τῇ ἀπὸ τοῦ ἐνόπτρου κατὰ ἀνάκλασιν διασπει„ ρομένῃ πρὸς ἡμᾶς αὐγῇ. Καὶ γὰρ ταύτῃ &c.

(6) Obſcurior haec Philolai ſententia paullo fuſius, & clarius apud Stobaeum exprimitur pag. 56. Etenim poſt vocem τὸ φῶς repente in illo ſubiicitur, καὶ τὴν ἀλέαν, ὥστε τρόπον τινὰ διττοὺς ἡλίους γίγνεσθαι, τό τε ἐν τῷ οὐρανῷ πυρῶδες, καὶ τὸ ἀπ᾽ αὐτοῦ πυροειδὲς κατὰ τὸ ἐσοπτροειδές: *ita ut duo quodam pacto ſint Soles, nempe caeleſtis ignis, & qui inde tanquam in ſpeculum transfunditur*. Ita Galenus poſt vocem ipſam φῶς ſubdit: ὥστε τρεῖς εἶναι ἐν τῷ ἡλίῳ διαφοράς, τὸ ἐν τῷ οὐρανῷ πυρῶδες, καὶ τὸ ἀπ᾽ αὐτοῦ πυροειδὲς ἀπὸ τοῦ ἐσόπτρου κατὰ τὴν ἀνάκλασιν. τρίτον τὴν ἀπὸ τοῦ ἐσόπτρου κατὰ ἀνάκλασιν διασπειρομένην πρὸς ἡμᾶς. καὶ γὰρ τὸ φῶς αὐτὸν τὸν ἥλιον ὀνομάζομεν, ὥσπερ τὸ εἴδωλον τοῦ εἰδώλου. *adeo ut tria in Sole diſtinguantur; ignis, qui eſt in Caelo; corpus, quod ab ipſo igne, perinde ac ſpeculum quoddam illuſtrari, & igneſcere poteſt: & tertium radium a ſpeculo ad nos reflexum. Nam & hanc lucem Solem appellamus, quemadmodum ſimulacrum ſimulacri*. Denique apud Achillem Tatium *in Iſagoge ad Aratum c. 19.* Φιλόλαος δὲ τὸ πυρῶδες, καὶ διαυγὲς λαμβάνοντα ἄνωθεν ἀπὸ τοῦ αἰθερίου πυρὸς, πρὸς ἡμᾶς πέμπειν τὴν αὐγὴν διά τινων ἀραιωμάτων· ὥστε κατ᾽ αὐτὸν τριττὸν εἶναι τὸν ἥλιον· τὸ μὲν, ἀπὸ τοῦ αἰθερίου πυρός· τὸ δὲ ἀπ᾽ ἐκείνου πεμπόμενον ἐπὶ τὸν ὑαλοειδῆ ὑπ᾽ αὐτοῦ λεγόμενον ἥλιον. τὸ δὲ, ἀπὸ τοῦ τοιούτου ἡλίου πρὸς ἡμᾶς πεμπόμενον: *Philolaus eumdem quidquid habet igneum, ac transparens, ex aetherio igne, quod ſupra ipſum eſt, exprimere putat, ac per quaedam rimarum interſtitia ſplendorem ad nos tranſmittere, adeo ut triplex ſit ex eius opinione Sol. Nam partim ex aetherio igne conflatus eſt; partim ab eo ad Solem illum, quem vitri ſimilem vocat, nonnihil emittitur; partim ab hoc ipſo ad nos uſque permanat*. Itaque corrigendus Euſebii textus, in quo legitur ὥστε προσεοικέναι ἡλίῳ (ſive ut in MSS legitur, ἡλίου) τὸ ἐν οὐρανῷ πυρῶδες τῇ ἀπὸ τοῦ ἐνόπτρου κατὰ ἀνάκλασιν διασπειρομένῃ πρὸς ἡμᾶς αὐγῇ *ut igneus ille Solis in Caelo fulgor ſplendoris eius ſimilis ſit, qui ad nos e ſpeculo reflexione transfunditur*.

cipiendoque Soli conferre tum corpus igneum, quod in Caelo *eſt;* tum quod ab illo *emittitur*, & ſpeculi ſpeciem habet; *tum etiam* tertio loco lucem, quae a ſpeculo per refractionem ad nos diſpergitur: & hanc *ipſam lucem* Solem vocari, quaſi imaginis imaginem. EMPEDOCLES Soles duos *eſſe dicit*, hunc quidem archetypum (1), *ac primigenium*, *ſcilicet* ignem in altero Mundi hemiſphaerio contentum, hemiſphaerium *ipſum* replentem, ſemper e regione ſplendoris ſui *ad nos* reflexi conſtitutum; apparentem vero *Solem eſſe putavit* reflexionem *lucis*, quae fit in altero hemiſphaerio, quod aëre calori permixto repletum eſt, a Telluris rotunditate per reflexionem *vibratae ac* incidentis in Solem *illum*, *qui* cryſtalli formam habet, unaque cum motu igniti *corporis*, *hoc eſt ignis in altero hemiſphaerio poſiti*, revolutae. *Atque*, ut breviter complexus *omnia* dicam, *Empedocles exiſtimat* Solem eſſe repercuſſionem, aut reſplendeſcentiam ignis *illius*, qui circa Terram *reperitur*. EPICVRVS *ait Solem eſſe* terreſtrem concretionem pumici (2) ſimilem *in* foraminibus, *ſive exeſis ſui partibus* ab igne incenſam.

CA-

τροειδὲς· κὴ τρίτον, τὴν ἀπὸ τȣ̃ ἐσόπτρου κατ᾽ ἀνάκλασιν διασπειρομένην πρὸς ἡμᾶς αὐγήν· κὴ γὰρ ταύτην προσαγορεύομεν ἥλιον, οἱονεὶ εἴδωλον εἰδώλȣ. Ἐμπεδοκλῆς δύο ἡλίους, τὸν μὲν ἀρχέτυπον, πῦρ ἐν τῷ ἑτέρῳ ἡμισφαιρίῳ τȣ̃ κόσμȣ, πεπληρωκὸς τὸ ἡμισφαίριον, ἀεὶ καταντικρὺ τῇ ἀνταυγείᾳ ἑαυτȣ̃ τεταγμένον· τὸν δὲ φαινόμενον, ἀνταύγειαν ἐν τῷ ἑτέρῳ ἡμισφαιρίῳ τῷ τȣ̃ ἀέρος τȣ̃ θερμομιγȣ̃ς πεπληρωμένῳ, ἀπὸ κυκλοτερȣ̃ς τῆς γῆς κατ᾽ ἀνάκλασιν ἐγγινομένην εἰς τὸν ἥλιον τὸν κρυσταλλοειδῆ, συμπεριελκομένην δὲ τῇ κινήσει τȣ̃ πυρίνȣ. ὡς δὲ βραχέως εἰρῆσθαι συντεμόντα, ἀνταύγειαν εἶναι τȣ̃ περὶ τὴν γῆν πυρὸς τὸν ἥλιον. Ἐπίκουρος, γήϊνον πύκνωμα κισσηροειδὲς ταῖς κατατρήσεσιν ὑπὸ τȣ̃ πυρὸς ἀνημμένον.

ΚΕΦ.

(1) Perſpicue vox iſta non ad ignem cum Budaeo, & fortaſſe etiam cum Xylandro; ſed ad Solem, referri debet; ut nempe exprimatur *archetypum* quidem, primariumque Solem nihil aliud eſſe, quam mundanum ignem; ſecundarium vero, nobiſque conſpicuum Solem puram eſſe primigenii illius, vel mundani ignis imaginem, quae ad nos veluti e ſpeculo reflectatur. Empedoclis ſententiam laudato Plutarchi opere *de Stromatis* ſic expreſſit Euſebius *Lib. I. c.* 8 ὁ δὲ ἥλιος τὴν φύσιν οὐκ ἔστι πῦρ, ἀλλὰ τοῦ πυρὸς ἀντανάκλασις, ὁμοία τῇ ἀφ᾽ ὕδατος γινομένῃ. Σελήνην δὲ φησὶ συστῆναι καθ᾽ ἑαυτὴν ἐκ τοῦ ἀποληφθέντος ἀέρος ὑπὸ τοῦ πυρός . . , . . . τὸ δὲ φῶς αὐτὴν σχεῖν ἀπὸ τοῦ ἡλίου . . . . εἶναι δὲ κύκλῳ περὶ τὴν γῆν φερόμενα δύο ἡμισφαίρια, τὸ μὲν καθόλου πυρὸς, τὸ δὲ μικτὸν ἐξ ἀέρος καὶ ὀλίγου πυρὸς, ὅπερ οἴεται τὴν νύκτα εἶναι: *iam vero Sol natura ſua non eſt ignis*, *ſed ignis reflexio illi*, *quam ex aqua fieri videmus*, *perſimilis*. *Lunam vero ait ex aëre*, *quem ignis reliquerat coaluiſſe* . . . . . . *lumenque ſuum eamdem a Sole mutuari* . . . . . *Duos praeterea dimidios orbes circa Terram circulari motu ferri*, *alterum ex igne totum*, *alterum ex aëre*, *igneque modico temperatum*, *quam ipſe noctem eſſe arbitratur*. Ac Plutarchus ipſe de *Pythiae Oraculis* Ἐμπεδοκλῆς τὸν ἥλιον περὶ γῆν ἀνακλάσει φωτὸς οὐρανίου γενόμενον αὖθις ἀνταυγεῖν τὸν ὄλυμπον ἀταρβήτοισι προσώποις: *Empedocles dixit Solem quum in terra luminis reflexu caeleſtis exſtitiſſet rurſus reſplendentem*

Intrepido vultu caeli convexa tueri. Itaque minus accurate Empedoclis opinionem expreſſit Laertius Lib. VIII. ſeg. 77 ubi ait τὸν ἥλιον φησι πυρὸς ἄθροισμα μέγα *Solem dicit ignis magnum acervum* eſſe. Etenim ingens illa ignis copia non ad conſpicuum nobis Solem, ſed ad inviſibilem, & archetypum referri debet

(2) *Xylander* ,, Nos nihil habebamus, quam κισ- ,, σηρείοις, mutile apud Euſebium eſt κισσηροειδῶς, ,, καὶ σπογγοειδῶς. In proximo Capite ἐφ᾽ ᾧ melius ,, quam ὑφ᾽ ȣ̃: ſed pro ἐκτακεὶς, ἐντακεὶς ſcribendum ,, dum ex Euſebio, & praec. Cap.

Digitized by Google

Κ Ε Φ. ΚΑ.

Περὶ μεγέθυς ἡλίυ.

Α'Ναξίμανδρος τὸν μὲν ἥλιον ἴσον τῇ γῇ εἶναι, τὸν δὲ κύκλον ἀφ' ȣ̄ τὴν ἐκπνοὴν ἔχει, κὶ ἐφ' ȣ̄ φέρεται, ἑπτακαιεικοσαπλασίονα τῆς γῆς. Α'ναξαγόρας πολλαπλασίονα Πελοποννήσυ. Η'ράκλειτος εὖρος ποδὸς ἀνθρωπείυ. Ε'πίκυρος πάλιν φησὶν ἐνδέχεσθαι τὰ προειρημένα πάντα, ἢ τηλικοῦτον ἡλίκος φαίνεται, μικρῷ μείζων ἢ ἐλάττων.

CAPVT XXI.

De magnitudine Solis.

ANAXIMANDER *exiſtimavit* Solem quidem Telluri aequalem eſſe; circulum vero, *vel orbem*, a quo ſpiraculum habet, & a quo defertur, ſeptem ac viginti (1) vicibus Tellure maiorem *eſſe*. ANAXAGORAS (2) *dicit illum* multis vicibus Peloponneſo maiorem. HERACLITVS (3) latitudine humani pedis. EPICVRVS hic etiam ait *haec* omnia, quae dicta ſunt, contingere poſſe; vel *etiam Solem* tantum *eſſe* quantus (4) apparet; *vel* paullo maiorem, aut minorem.

Κ Ε Φ. ΚΒ.

Περὶ σχήματος ἡλίυ.

Α'Ναξιμένης πλατὺν ὡς πέταλον τὸν ἥλιον. Η'ράκλειτος σκαφοειδῆ, ὑπόκυρτον. οἱ Στωϊκοὶ σφαιροειδῆ, ὡς τὸν κόσμον, καὶ τὰ ἄστρα. Ε'πίκουρος

CAPVT XXII.

De figura Solis.

ANAXIMENES (5) Solem, ut folium *aut laminam*, latum *eſſe dixit*. HERACLITVS *illum* ſcaphae figura *praeditum*, *adeoque* ſubcurvum. STOICI (6) ſphaericum, ut Mundus *etiam*, & ſidera. EPICVRVS (7) prae-

CAP. XXI.

Gal. XIV. Euſeb. c. XXIV. Stob. pag. 55.

(1) In Graeco Plutarchi textu reſcribendum ὀκτωκαιεικοσαπλασίονα, ut obſervavit Xylander, atque perſpicue in Euſebio, & Stobaeo exprimitur, ut proinde perperam Vigerus Euſebium ex Plutarcho emendaverit.

(2) Huius nomen, ac placitum a Stobaeo praetermittitur. Laertius tamen id illi adſcribit Lib. II. ſeg. 8. ſicuti Plutarchus *de facie in ore Lunae*.

(3) Paullo aliter a Laertio Lib IX. ſeg 6. Heracliti ſententia profertur: ὁ ἥλιος ἐστὶ τὸ μέγεθος οἷος φαίνεται *Sol ea eſt magnitudine, qua apparet*.

(4) *Xylander* „ Haec quoque ex Euſebio correximus, & reliquas varietates, ordiniſque diverſitatem „ tibi comparandas relinquimus. Non enim iudicatu arduum eſt quid recte, aut rectius legatur.

Quamvis autem celebrem hanc Epicuri ſententiam Stobaeus omiſerit, a Galeno tamen ſic illa deſcribitur: ὅτι τοιοῦτος, οἷος φαίνεται, ἢ μίκρῳ μείζων *quod talis eſt qualis apparet, vel paullo maior*. Hinc Cicero Heracliti, Democriti, & Epicuri mentem ſimul expreſſit. *I. de Finib. c. 6. Sol Democrito magnus videtur, quippe homini erudito in geometriaque perfecto. huic bipedalis fortaſse: tantum enim eſse cenſet, quantus videtur, vel paullo aut maiorem, aut minorem*.

CAP. XXII.

Gal. c. XIV. Euſeb. c XXV. Stob. pag. 55. 56.

(5) Stobaeus Anaximeni *Alcmaeonem* adiungit; ſicuti mox *Heraclito Hecataeum*.

(6) Id non Stoicis omnibus, ſed Chryſippo ſolum, a Stobaeo tribuitur. At Euſebius Plutarcho conſentit; niſi quod ille non τὸν κόσμον, ſed τὸν οὐρανὸν legit. Celebre tamen, notumque ſaepius *Mundi* voce *Caelum* deſignari, eamdemque Mundi, ac Caeli Mundum ipſum finientis figuram eſſe oportere.

(7) Quamvis hic Epicurus a Stobaeo omittatur, perſpicuum tamen eſt Epicurum varias opiniones illas veluti probabiles admiſiſſe. Vid. Laert. Lib. X ſeg. 91. Gaſſend ſect 11. Libr. II. c. 5.

Digitized by Google

praedictorum ſingula eſſe poſſe *putavit*.

ρος ἐνδέχεσθαι τὰ προειρημένα πάντα.

CAPVT XXIII.

De converſionibus Solis.

ANAXIMENES *arbitratur* ſidera ab aëre condenſato, & contranitente impelli. ANAXAGORAS repulſa aëris, qui (1) ad arctos *reperitur*; quem *Sol* ipſe compellens *denſioremque efficiens*, *eiuſmodi* condenſatione validiorem facit. EMPEDOCLES *exiſtimavit Solem* a continente ipſum ſphaera, atque a tropicis circulis prohiberi, ne recta uſque ad Vniverſi fines (2) excurrat. DIOGENES *ait* Solem, frigore in calorem incidente, extingui. STOICI (3) *dixere* Solem iuxta extenſionem, *diffuſionemque* ſubiecti pabuli excurrere: oceanus autem (4) eſt, vel Terra, cuius exhalationem depaſcitur *Sol*. PLATO, PYTHAGORAS, ARISTOTELES *exiſtimarunt Solem ex uno ad Tropicum alium converti* propter obliquitatem Zodiaci circuli, per quem oblique incedens Sol defertur, & propter Tropicos circulos *utrinque poſitos*, *ac Solis curſum* ſtipantes (5). Haec autem omnia ſphera quoque demonſtrat.

CA.

ΚΕΦ. ΚΓ.

Περὶ τροπῶν ἡλίυ.

ΑΝαξιμένης ὑπὸ πεπυκνωμένυ ἀέρος ἐ ἀντιτύπυ ἐξωθεῖσθαι τὰ ἄςρα. Α᾽ναξαγόρας ἀνταπώσει τῦ πρὸς ταῖς ἄρκτοις ἀέρος, ὃν αὐτὸς συνωθῶν ἐκ τῆς πυκνώσεως ἰσχυροποιεῖ. Ε᾽μπεδοκλῆς ὑπὸ τῆς περιεχούσης αὐτὸν σφαίρας κωλυόμενον ἄχρι παντὸς εὐθυπορεῖν, ϗ ὑπὸ τῶν τροπικῶν κύκλων. Διογένης ὑπὸ τῦ ἀντιπίπτοντος τῇ θερμότητι ψύχους σβέννυσθαι τὸν ἥλιον. οἱ Στωϊκοὶ κατὰ τὸ διάςημα τῆς ὑποκειμένης τροφῆς διέρχεσθαι τὸν ἥλιον· ὠκεανὸς δὲ ἐςιν, ἡ γῆ, ἧς τὴν ἀναθυμίασιν ἐπινέμεται. Πλάτων, Πυθαγόρας, Α᾽ριςοτέλης περὶ τὴν λόξωσιν τῦ ζῳδιακοῦ κύκλυ, δι᾽ ἧ φέρεται λοξοπορῶν ὁ ἥλιος, ϗ κατὰ δορυφορίαν τῶν τροπικῶν κύκλων. Ταῦτα δὲ πάντα ϗ ἡ σφαῖρα δείκνυσιν.

ΚΕΦ.

CAP. XXIII.

Gal XIV. Stob pag. 55. 56.

(1) Itaque corrigendus Stobaeus, in quo legitur ἀνταποδόσει τοῦ πυρὸς ταῖς ἄρκτοις ἀέρος. Galenus optime ἀπὸ τοῦ πρὸς ταῖς ἄρκτοις ἀέρος τῆς πυκνώσεως, ὃν ὁ ἥλιος συνωθῶν ἰσχυρότερον ποιεῖ *ab aëris prope arctos denſitate, quem Sol* ipſe *trudens validiorem facit*.

(2) Fortaſse melior Galeni lectio: κωλυόμενον μέχρι πόλων εὐθυπορεῖν, καὶ ὑπὸ τῶν τροπικῶν κύκλων εἰργόμενον *prohiberi ne recta uſque ad polos excurrat, & a tropicis circulis*. Budaeus tamen voces illas intactas praeterit; fortaſſe quod illae in graeco ipſius Codice excidiſſent.

(3) Stobaeus, qui ſententiam hanc non *Stoicis*, ſed Cleanthi adſcribit, poſt vocem ἐπινέμεται ſubdit συγκαταφέρεσθαι δὲ τὸν ἥλιον κινούμενον ἕλικα ἐν τῇ σφαίρᾳ, ἀπὸ τοῦ ἰσημερινοῦ ἐπί τε ἄρκτον καὶ νότον, ἅπερ ἐστὶ πέρατα τῆς ἕλικος· ἄλλοι δὲ ἐπ᾽ εὐθείας αὐτὸν κινεῖσθαι τὴν ἕλικα, οὐ περισφαιρίαν ποιοῦντα, περὶ δὲ κύλινδρον *motum porro ſpirae facere Solem ab Aequatore verſus Septentrionem, ac Meridiem, qui ſint ſpirae termini. Alii eum recta hunc motum facere dixerunt, quaſi non ſphaeram, ſed cylindrum haberet*.

(4) Stoicis longe antiquiorem eſſe ſententiam hanc oſtendit Anacreon.

> Πίνει θάλασσα δ᾽ αὔρας,
> Ὁ δ᾽ ἥλιος θάλασσαν
> *Et potat aequor auras,*
> *Phaebuſque potat aequor.*

eodemque ſenſu Lucanus *Lib. X. ver.* 258.

> *Nec non Oceano paſci Phoebumque, polumque*
> *Credimus*. Vid Plin. Lib. II. c. 68.

(5) Tota haec periodus in Stobaeo deſideratur; quemadmodum integrum hoc Caput, ac opiniones in illo memoratae in Euſebio ommittuntur.

Digitized by Google

ΚΕΦ. ΚΔ.

Περὶ Ἐκλείψεως ἡλίου.

ΘΑλῆς πρῶτος ἔφη ἐκλείπειν τὸν ἥλιον, τῆς σελήνης αὐτὸν ὑποτρεχούσης κατὰ κάθετον, οὔσης φύσει γεώδους· βλέπεσθαι δὲ τοῦτο κατοπτρικῶς ὑποτιθεμένῳ τῷ δίσκῳ. Ἀναξίμανδρος τοῦ ϛομίου τῆς τοῦ πυρὸς διεκπνοῆς ἀποκλειομένου. Ἡράκλειτος κατὰ τὴν τοῦ σκαφοειδοῦς ϛροφήν· ὥστε τὸ μὲν κοῖλον ἄνω γίνεσθαι, τὸ δὲ κυρτὸν κάτω πρὸς τὴν ἡμετέραν ὄψιν. Ξενοφάνης κατὰ σβέσιν, ἕτερον δὲ πάλιν πρὸς ταῖς ἀνατολαῖς γίνεσθαι. παριϛόρηκε δὲ ϗ ἔκλειψιν ἡλίου ἐφ' ὅλον μῆνα, ϗ πάλιν ἔκλειψιν ἐντελῆ, ὥστε τὴν ἡμέραν νύκτα φανῆναι. ἔνιοι νεφῶν πύκνωσιν τῶν ἀοράτως ἐπερχομένων τῷ δίσκῳ. Ἀρίσταρχος τὸν ἥλιον ἵϛησι μετὰ τῶν ἀπλανῶν, τὴν δὲ γῆν κινεῖ περὶ τὸν ἡλιακὸν κύκλον, ϗ κατὰ τὰς ταύτης ἐγκλίσεις σκιάζεσθαι τὸν δίσκον. Ξενοφάνης πολλοὺς εἶναι ἡλίους, ϗ σελή-

CAPVT XXIV.

De Eclipſi Solis.

THALES *omnium* primus Solem deficere dixit Luna ad perpendiculum (1) ſubter ipſum currente, quum natura terreſtris, *& opaca illa* ſit. Hoc autem (2) ſpeculi ope conſpici, ſi *ſpeculum ipſum, aut* diſcus ſupponatur, *in quo Sol ſenſim deficiens exprimatur*. ANAXIMANDER orificio ſpiraculi ignis obſtructo. HERACLITVS (3) propter converſionem *ſolaris corporis* ſcaphae *ſimilis;* ut concava quidem, *ac illuſtrata ſcaphae* pars ſuperior fiat, convexa vero, *vel obſcura* deorſum ad viſum noſtrum *vertatur*. XENOPHANES propter exſtinctionem, aliumque rurſus *Solem* in oriente produci (4). Memorat etiam *ille* & Solis eclipſim per integrum menſem *factam*; atque iterum (5) perfectam *aliam*, ſive totalem eclipſim *contigiſſe dicit*, ut dies *ipſe veluti* nox videretur. Quidam nubium condenſationem *eſſe opinantur*, quae *nobis* inconſpicuae (6) *ſolari* diſco ſuperveniant. ARISTARCHVS Solem (7) cum inerrantibus ſtellis collocat, *vel inerrantem eſſe arbitratur*; Tellurem (8) vero circa *Solem, vel per* ſolarem circulum movet,

I di-

CAP. XXIV.

Gal. c. XIV. Euſeb. c. L. Stob. pag. 55. 56.

(1) Euſebius pro ὑποτρεχούσης habet ὑπερχομένης.

(2) Budaeus: *Id autem ſpeculariter cerni ſubdito diſco*. Xylander: *idque in ſpeculis cerni, ſubiici Soli diſcum Lunae*. Canterus: *id autem in ſpeculo orbi ſuppoſito cerni*. Cruſerius: *id quaſi in ſpeculo cerni ſubdito diſco*. Verus Thaletis, ac Plutarchi ſenſus hic eſſe debet, quod, ſi deficienti Soli diſcus, aut vas aqua plenum, aut ſpeculum ſupponatur, in illo Lunae ſubter Solem excurrentis, ipſumque ſenſim obumbrantis imago conſpicitur, adeoque Solis eclipſim ex Lunae ſubtercurrentis opacitate oriri perſpicue demonſtratur. Haec ipſa quoque ſententia a Stobaeo pag. 55. Pythagoreis, & Empedocli tribuitur.

(3) Eadem fere Laertius IX. ſeg. 10. addens ex eiuſmodi Scaphae converſione, non modo Solis, Lunaeque eclipſim, ſed varias etiam Lunae phaſes oriri; quod Lunaris nimirum ſcapha menſis ſpatio ſenſim circa ſeipſam revoluta Lunae faciem modo creſcentem, modo decreſcentem nobis exhibeat.

(4) Galenus habet ἐξάπτεσθαι *accendi*: quod nempe unus idemque Sol, qui prius extinctus erat, iterum accenſus videretur, novique Solis inſtar haberetur.

(5) Itaque corrigendus Stobaei locus, ubi legitur καὶ πάλιν ἐντελῆ ὥστε. Galenus autem levi diſcrimine hic legit τὴν ἡμέραν ἀφανῆ εἶναι, *ita ut dies obſcura fieret*. Ceterum de longioribus hiſce Solis eclipſibus videndus Gaſſend. ſect. *II* Lib. I. c. 4.

(6) Euſebius habet ἀοράτων; Sed Plutarchi lectio melior, atque accuratior videtur.

(7) Minus accurate Canterus *Solem, & Planetas ſtare vult*.

(8) *Xylander* „ Euſebius σελήνην pro γῆν habet: „ quod probo; & κλίματα pro κλίμα.

Opti-

Digitized by Google

diſcumque (1) *Solis* iuxta *Telluris* ipſius inclinationes obumbrari *dicit*. XENOPHANES Soles, ac Lunas multas eſſe *opinatur* iuxta Telluris clima, & ſegmenta (2), & Zonas: aliquando vero diſcum *Solis* in aliquod Telluris ſegmentum a nobis non habitatum incidere; atque ita *Solarem* diſcum, *vel Solem ipſum*, veluti (3) per inane incedentem (4), eclipſim pati. Idem ait Solem in infinitum quidem excurrere; ob diſtantiam vero *nobis* videri quod *ille* in circulo moveatur.

λίνας κατὰ κλίμα τῆς γῆς, καὶ ἀποτομὰς, καὶ ζώνας· κατά τινα δὲ καιρὸν ἐμπίπτειν τὸν δίσκον εἴς τινα ἀποτομὴν τῆς γῆς οὐκ οἰκουμένην ὑφ' ἡμῶν, καὶ οὕτως ὥσπερ κενεμβατοῦντα ἔκλειψιν ὑπομένειν. ὁ δ' αὐτὸς τὸν ἥλιον εἰς ἄπειρον μὲν προϊέναι, δοκεῖν δὲ κυκλεῖσθαι διὰ τὴν ἀπόστασιν.

CAPVT XXV.

De ſubſtantia Lunae (5)

ΚΕΦ. ΚΕ.

Περὶ οὐσίας Σελήνης.

ANAXIMANDER *Lunae* circulum novemdecim vicibus Tellure maiorem eſſe *putavit*, ac Solis inſtar igne plenum (6). Eclipſim vero *Lunam* pati propter rotae converſiones; ſimilem enim eſſe *Lunam* rotae curuli, apſidem concavam, ignisque plenam, atque unicum ſpiraculum habenti. XENOPHANES (7) *illam ait* conſtipatam nu-

Ἀναξίμανδρος κύκλον εἶναι ἐννεακαιδεκαπλασίονα τῆς γῆς ὥσπερ τοῦ ἡλίου πλήρη πυρός. ἐκλείπειν δὲ κατὰ τὰς ἐπιστροφὰς τοῦ τροχοῦ· ὅμοιον γὰρ εἶναι ἁρματείῳ τροχῷ κοίλην ἔχοντι τὴν ἀψῖδα, καὶ πλήρη πυρὸς, ἔχοντι μίαν ἐκπνοήν. Ξενοφάνης νέφος εἶναι πεπιλημέ-

Optime tamen in graeco Plutarchi, & Stobaei textu legitur τὴν γῆν, ut immerito proinde Xylander interpretetur *Lunam*. In Euſebio quidem ſimulque Galeno legitur τὴν σελήνην *Lunam*; at nihil in Plutarcho corrigi mutarique debet. Etenim in Ariſtarchi ſententia interim dum Tellus circa immotum Solem convertitur, ipſa quoque Luna, veluti Telluris aſſecla, ſive ſatelles, circa Solem ipſum movetur; ut facile proinde conſpicet tum Tellurem, tum etiam Lunam in Ariſtarchi ſententia circa Solem moveri. Solis tamen eclipſes non a Tellure circa Solem revoluta, atque inter utrumque corpus pro varia ipſius *inclinatione*, ut hic ait Plutarchus, poſita oriuntur; ut proinde facile in Plutarchi, aliorumque textu reſcribi poſſit τὴν δὲ γῆν, καὶ Σελήνην κινεῖ &c. Ceterum Ariſtarchi ſententia ſic ab Archimede in *Arenario* deſcribitur: ὑποτίθεται τὰ μὲν ἀπλανῆ τῶν ἄστρων, καὶ τὸν ἅλιον μένειν ἀκίνητον· τὰν δὲ γᾶν περιφέρεσθαι περὶ τὸν ἅλιον κατὰ κύκλω περιφέρειαν, ὅς ἐστιν ἐν μέσῳ τῷ δρόμῳ κείμενος: *ſupponit inerrantia ſidera, & Solem immotum permanere, Terram autem circa Solem circumferri per circumferentiam circuli, qui in medio curſu reperitur.*

(1) Voces illae τὸν δίσκον in Stobaeo deſiderantur.

(2) Hinc corrigendus Stobaeus, qui pro ζώνας habet ἰδέας.

(3) Quamvis haec lectio ferri poſſit, longe tamen accuratior Stobaei textus, in quo habetur εἰκῇ ἐμβατοῦντα *temere*, vel extra orbitam *incedentem deficere*.

(4) Stobaeus legit ἔκλειψιν ὑποφαίνειν *eclipſim exhibere*; quod nimirum Sol veluti errabundus minime quidem extinguatur, adeoque veram eclipſim patiatur, ſed ille nobis veluti deficere videatur.

CAP. XXV.

Gal. c. XV. Euſeb. c. 26. Stob. p. 59.

(5) *Xylander* „ Inſcriptiones Capitum Euſebia„ nas ego impreſſis praefero. ΚΕ inſcribit Περὶ Σε„ λήνης.

(6) Poſtrema haec periodus, quae totidem verbis a Stobaeo exprimitur, in Galeno deſideratur.

(7) Aut Xenophanis variae de ſubſtantia Lunae ſententiae ferebantur, aut Plutarchus hic fallitur; aut Xenophanis nomen temere irrepſit. Ille nimirum Lunam Telluris inſtar habitari, montes, ac urbes habere dixit, ut mox oſtendetur: quod conſtipatae nubi convenire certe non poſſet. Fortaſſe tamen, ſi vere dixit Lactantius *intra concavum Lunae* ab illo Terram aliam, & incolas admiſſos eſſe, conſtipata nubes non Lunae corpus efficere, ſed ipſum ambire videretur.

Digitized by Google

μ..νον. Οἱ Στωϊκοὶ μικτὴν ἐκ πυρὸς ϗ ἀέρος. Πλάτων ἐκ πλείονος τῦ πυρώδους. Α᾿ναξαγόρας, Δημόκριτος ςερέωμα διάπυρον, ἔχον ἐν ἑαυτῷ πεδία, ϗ ὄρη, καὶ φάραγγας. Ἡ῾ράκλειτος γῆν ὁμίχλη περιειλημμένην. Πυθαγόρας κατὰ τὸ πυροειδὲς σῶμα σελήνης.

nubem eſſe. STOICI (1) ex igne atque aëre mixtam. PLATO maiori ex parte igneo (2) *corpore conſtare*. ANAXAGORAS, DEMOCRITVS ſolidum *plenumque corpus* ignitum, habens in ſe ipſo planities, montes, & valles (3). HERACLITVS (4) *aſſerit Lunam eſſe* Tellurem nebula *ſive caligine* circumſeptam. PYTHAGORAS (5) Lunae corpus ignis ſpeciem *habere dixit*.

ΚΕΦ. ΚϚ.

Περὶ μεγέθους Σελήνης.

ΟΙ῾ Στωϊκοὶ μείζονα τῆς γῆς ἀποφαίνονται, ὡς καὶ τὸν ἥλιον. Πάρμενίδης ἴσον τῷ ἡλίῳ, ϗ ἀπ᾿ αὐτοῦ φωτίζεσθαι.

ΚΕΦ.

CAPVT XXVI.

De magnitudine Lunae (6).

STOICI *Lunam*, ſicuti etiam Solem, Tellure maiorem exiſtimant. PARMENIDES *Lunam* aequalem *eſſe* Soli, atque ab illo illuminari *putavit*.

I 2 CA-

(1) Id non Stoicis omnibus, ſed *Poſidonio*, & *pleriſque Stoicorum* adſcribit Stobaeus. Galenus autem ait μικτὴν ἐκ πυρὸς, καὶ γεώδους *mixtam ex igne*, *terreaque* ſubſtantia.

(2) *Xylander* „ Euſebius in ſententia Platonis „ pro πυρώδους habet γεώδους „ Vigerus quidem Plutarchi lectionem Euſebianae praetulit, quod Plato caeleſtem regionem igne maxima ex parte conſtare dixerit, atque in Timaeo aſtris omnibus πλεῖστον ἐκ πυρὸς ἰδέαν conceſſerit At ibi Plato de caeleſti regione, fixiſque ſideribus loquitur, quae puriora, ac ſplendidiora ſunt, licet aliquam terrae partem admixtam habeant. Ergo, ubi de Luna agitur, maior ipſius pars *terrea* potius, quam *ignea* cenſeri debet. adeoque Galeni textum corrigendum putaver.m, ubi legitur ἐκ πλείονος πυρός.

(3) Laert us Lib. II. ſ. 8. τὴν Σελήνην οἰκήσεις ἔχειν, ἀλλὰ καὶ λόφους, καὶ φάραγγας *Lunam habitacula in ſe habere*, & *colles*, & *valles*. Eadem Anaxagorae opinio a Simplicio *in I. Phyſ.* Tatiano *contra Gentes*, & Arnobio memoratur. Ea tamen Xenophani a Cicerone tribuitur *Acad. IV. c.* 39. *Habitari ait Xenophanes in Luna*, *eamque Terram eſſe multarum urbium*, & *montium*. Ita Lactantius Inſtit. Lib. III. c. 23. *Xenophanes dicentibus Mathematicis orbem Lunae duodeviginti partibus maiorem eſſe quam Terram ſtultiſſime credidit. Et quod huic levitati fuit conſentaneum, dixit intra concavum Lunae eſſe aliam Terram, & ibi aliud genus hominum ſimili modo vivere, ſicut nos in hac Terra vivimus. Habent igitur illi lunatici homines alteram Lunam, quae illis nocturnum lumen exhibeat, ſicut haec exhibet nobis. Et fortaſſe noſter hic orbis alterius inferioris Terrae Luna ſit*. Perſpicue tamen Plato *in Apologia* ſententiam illam Anaxagorae concedit. Vid. Gaſſend. Sect. II. Lib. I. c. 6. Quod ad Democritum vero ſpectat, pulcherrimam ipſius opinionem exhibet Stobaeus pag. 60. ubi Lunae maculas, ipſarumque cauſam exponit. Δημόκριτος ἀποσκίασμά τι τῶν ὑψηλῶν ἐν ἑαυτῇ μερῶν· ἀνάγκη (leg. ἄγκη) γὰρ αὐτὴν ἔχειν καὶ νάπας: *Democritus umbram ſublimiorum eius partium, quandoquidem valles*, & *montes habeat*.

(4) Haec opinio apud Stobaeum non Heraclito, ſed Heraclidi, ſimulque Ocelo tribuitur. Ac certe quidem Theodoretus etiam *Therapeut. Lib. IV.* diſerte memorat Heraclidem vocaſſe Lunam γῆν ὁμίχλῃ περιεχομένην, quum antea dixiſſet iuxta Heraclitum, Anaximenem, ac Parmenidem Lunae ſubſtantiam ex igne componi, quod nitide apud Stobaeum quoque Philoſophis illis tribuitur. Accedit etiam, ut obſervavit Clericus apud Stanleium, quod Heraclitus Lunae ſubſtantiam ſcaphae igne repletae comparavit. Itaque in Plutarcho pro Ἡ῾ράκλειτος reſcribendum Ἡ῾ρακλείδης.

(5) Longe aliter, atque, ut opinor, accuratius Pythagorae mentem expreſſit Stobaeus: Πυθαγόρας κατοπτροειδὲς σῶμα Σελήνης *Pythagoras ſpeculi inſtar Lunae corpus* eſſe dixit.

CAP. XXVI.

Ga *l*. c. XV. Euſeb. c. XXVI. Stob p. 59.

(6) *Xylander* „ Euſebio Caput κϛ΄. quod nobis „ κζ΄. Περὶ μεγέθους Σελήνης. Et in eo, ubi eſt οἱ „ Στωϊκοὶ σφαιροειδῆ, facit Caput aliud nobis κζ΄. fu„ turum Περὶ σχήματος Σελήνης; quumque videam cum „ hoc conſentire Manuſcriptum, non dubitem emen„ dare.

CAPVT XXVII.

De figura Lunae.

STOICI [1] Lunam, prorſus ut Solem ſphaericam eſſe *dixerunt*. EMPEDOCLES [2] diſci, HERACLITVS ſcaphae; alii cylindri figura *praeditam eſſe putarunt* [3].

ΚΕΦ. ΚΖ.

Περὶ σχήματος Σελήνης.

ΟἹ Στωϊκοὶ, σφαιροειδῆ εἶναι, ὡς τὸν ἥλιον. Ἐμπεδοκλῆς δισκοειδῆ. Ἡράκλειτος σκαφοειδῆ. ἄλλοι κυλινδροειδῆ.

CAPVT XXVIII.

De illuminationibus Lunae.

ANAXIMANDER [4] ipſam proprium lumen [5], quodammodo vero rarius, habere *dixit*. ANTIPHON [6] proprio fulgore ſplendere Lunam; ipſum tamen ob incurſum Solis circa ipſam occultatum obſcu-

ΚΕΦ. ΚΗ.

Περὶ φωτισμῶν Σελήνης.

ἈΝαξίμανδρος ἴδιον αὐτὴν ἔχειν φῶς, ἀραιότερον δέ πως. Ἀντιφῶν ἰδίῳ φέγγει λάμπειν τὴν σελήνην. τὸ δὲ ἀποκρυπτόμενον περὶ αὐτὴν ὑπὸ τῆς προσβο-

CAP. XXVII.

Gal. c. XV. Euſeb. c. XXVIII. Stob. p. 59.

(1) Licet haec opinio Stoicis, diſerteque Chryſippo mox adſcribatur a Stobaeo, Cleanthes tamen apud Stobaeum ipſum docuit Lunam eſſe πιλοειδῆ τῷ σχήματι perinde quaſi illa *caſſidis*, vel *mortarii* formam haberet.

(2) Laertius quoque Lib. VIII. ſeg. 77. ait quod Empedocles τὸν ἥλιον φησὶ πῦρ μέγα, καὶ τῆς Σελήνης μείζω *Solem dicit ignem magnum* eſſe, *Lunaque maiorem*.

(3) Poſt voces iſtas, quibus Plutarchi Caput hoc definit, plura Galenus adiungit, quibus variae Lunae phaſes, ipſarumque nomina deſcribuntur; quumque eadem fere in Budaei interpretatione occurrant, graecus etiam Budaei codex haec habuiſſe videtur, ut facile proinde in vulgatis Plutarchi codicibus excidiſſe putentur.

CAP. XXVIII.

Gal. c. XV. Euſeb. c. XXIX. Stob. p 59 60.

(4) Xenophanem quoque, ac Beroſum Stobaeus una cum Anaximandro recenſet. In Laertio tamen Lib II. ſeg. I. docet Anaximander τὴν Σελήνην ψευδοφανῆ, καὶ ὑπὸ ἡλίου φωτίζεσθαι *Lunam falſa* alienaque *luce fulgere*, *atque a Sole illuminari*.

(5) Voces iſtae in Stobaeo, non Anaximandro, ed Ariſtoteli adſcribuntur, cuius opinionem ille ſic exprimit: Ἀριστοτέλης ἴδιον μὲν, ἀραιότερον δέ πως *Ariſtoteles ſuum quidem*, *ſed rarius tamen*, lumen Lunae tribuit.

(6) Haec eadem Antiphontis opinio. Pythagorae quoque, Parmenidi, Empedocli, Anaxagorae, & Metrodoro apud Stobaeum tribuitur. Ac certe quidem Pythagoras apud Laertium Lib. VIII. ſeg. 27. ait τὴν Σελήνην λάμπεσθαι ὑφ᾽ ἡλίου *Lunam a Sole illuminari*. Parmenides apud Plutarchum *adverſ. Colotem* & in Libro *de facie in orbe Lunae* Lunam vocavit Νυκτὶ φάος περὶ γαῖαν ἀλώμενον, ἀλλότριον φῶς *nocte vagantem circa Terram lucem alienam*. Sic Anaxagoras ibi docet, quod ἥλιος ἐντίθησι τῇ σελήνῃ τὸ λαμπρὸν *Sol Lunae ſplendorem ſuum impertitur*, & περὶ τὴν σύνοδον κατὰ στάθμην [φησὶ Δημόκριτος] ἰσταμένη τοῦ φωτίζοντος ὑπολαμβάνει, καὶ δέχεται τὸν ἥλιον *in novilunio ad amuſſim*, *ut ait Democritus*, *ſubiecta illuſtrantis excipit Solis lumen*. Denique, ut Plutarchus ibi memorat, τὸ τοῦ Ἐμπεδοκλέους ἀνακλάσει τινὶ τοῦ ἡλίου πρὸς τὴν σελήνην γίνεσθαι τὸν ἐνταῦθα φωτισμὸν ἀπ᾽ αὐτῆς, ὅθεν οὐδὲ θερμὸν, οὐδὲ λαμπρὸν ἀφικνεῖται πρὸς ἡμᾶς *Empedoclis ſententia fuit reflexione luminis ſolaris ad Lunam hic ab illa res illuminari; unde fit ut neque calidum, neque ſplendidum ad nos lumen perveniat*. Itaque, quum Thales, aliique dixerint Lunam a Sole illuſtrari, Anaxagorae vitio datum ait Plato in *Cratylo*, & Plutarchus *de Ei Delphico*, quod opinionem illam a ſe primum inventam fuiſſe dixerit.

Digitized by Google

βολῆς τῦ ἡλίου ἀμαυροῦσθαι· πεφυκότος τοῦ ἰσχυροτέρῳ πυρὸς τὸ ἀσθενέςερον ἀμαυροῦν· ὃ δὴ συμβαίνει καὶ περὶ τὰ ἄλλα ἄςρα. Θαλῆς, καὶ οἱ ἀπ' αὐτῦ ὑπὸ τῦ ἡλίου φωτίζεσθαι τὴν σελήνην. Ἡράκλειτος τὸ αὐτὸ πεπονθέναι τὸν ἥλιον, καὶ τὴν σελήνην· σκαφοειδεῖς γὰρ ὄντας τοῖς σχήμασιν τοὺς ἀςέρας, δεχομένους δὲ τὰ ἀπὸ τῆς ὑγρᾶς ἀναθυμιάσεως, αὐτὰ φωτίζεσθαι πρὸς τὴν φαντασίαν, λαμπρότερον μὲν τὸν ἥλιον, ἐν καθαρωτέρῳ γὰρ ἀέρι φέρεσθαι, τὴν δὲ σελήνην, ἐν θολερωτέρῳ, διὰ τῦτο καὶ ἀμαυροτέραν φαίνεσθαι.

ſcurari. Ea quippe naturae lex ut debilior ignis a validiori obſcuretur: quod in ceteris etiam aſtris contingit. Thales, eiuſque ſectatores Lunam a Sole illuminari *putarunt*. Heraclitus *ait* idipſum Solem Lunamque pati: quum enim ea ſidera ſcaphae figuram habeant, atque ex humida evaporatione *partes* quaſdam ( ) recipiant, has illuſtrari quoad apparentiam; ac ſplendidiorem quidem *eſſe* Solem, quod in puriori aëre feratur; Lunam vero in turbidiori *moveri*, *atque* idcirco obſcuriorem etiam apparere.

ΚΕΦ. ΚΘ.

Περὶ ἐκλείψεως σελήνης.

Ἀναξιμένης τοῦ ςομίυ τοῦ περὶ τὸν τροχὸν ἐπιφραττομένου. Βηρωσσὸς κατὰ τὴν πρὸς ἡμᾶς ἐπιςροφὴν τῦ ἀπυρώτου μέρους. Ἡράκλειτος κατὰ τὴν τοῦ σκαφοειδῦς συςροφήν. Τῶν Πυθαγορείων τινὲς ἀνταύγειαν, καὶ ἐπίφραξιν, τὸ μὲν τῆς γῆς, τὸ δὲ τῆς ἀντίχθονος. Οἱ δὲ νεώτεροι κατ' ἐπι-

Caput XXIX.

De Lunae eclipſi.

Anaximenes (2) *Lunam deficere exiſtimavit* orificio, quod in *orbe Lunari vel* rota eſt, obturato. Berosus ob converſionem ad nos partis non ignitae. Heraclitus ob converſionem (3) *lunaris* ſcaphae. Pythagoreorum quidam luminis reflexionem, atque obſtructionem (4) *lunaris eclipſis cauſſam eſſe opinantur*, illam quidem a Tellure noſtra, hanc vero ab An-

(1) Paullo aliter, atque, ut opinor, accuratius Stobaeus: *δεχομένους τὰς ἀπὸ τῆς ὑγρᾶς ἀναθυμιάσεως αὐτὰς φωτίζεσθαι πρὸς τὴν φαντασίαν, λαμπροτέρως μὲν τὸν ἥλιον, ἐν καθαρωτέρῳ γὰρ ἀέρι φέρεσθαι· τὴν δὲ Σελήνην ἐν θολερωτέρῳ, καὶ διὰ τοῦτο ἀμαυροτέραν φαίνεσθαι: acceptis ab humida exhalatione radiis in ſpeciem illuſtrari; clarius quidem Solem, qui in puriori feratur aëre, obſcurius autem Lunam, quae in minus puro.*

Cap. XXIX.

Gal. c. XV. Euſeb. c. LI. Stob. pag. 60.

(2) *Xylander* „ Ἀναξίμανδρος legendum ex Euſe„ bio, & ſuperioribus, quae de Solis defectu diſpu„ tavit idem. Noſtri habent *Anaximenem* Ἀναξι„ μένης.

Non Euſebius ſolum, ſed Galenus etiam, ac Stobaeus *Anaximandri* nomen hic exhibent. Fieri tamen poteſt, ut una eademque fuerit tum Anaximandri, tum Anaximenis eiuſdem ſucceſſoris opinio.

(3) Stobaeus, qui opinionem hanc Alcmaeonis etiam & Antiphontis fuiſſe dicit, poſt vocem ςροφὴν addit καὶ τὰς περικλίσεις & ſecundum *inclinationes*. Clarius id a Laertio deſcribitur Lib IX. ſeg. 10.

(4) *Xylander* „ In Pythagoreorum opinione recte „ cum Euſebio ἐπίφραξιν τῆς γῆς, ἢ τῆς ἀντίχθονος.

Concinnius tamen, & clarius in Stobaeo ἀντιφράξει ποτὲ μὲν τῆς γῆς, ποτὲ δὲ τῆς ἀντίχθονος *interpoſitione aliquando quidem Telluris noſtrae, aliquando vero Antichthonis*, ſive Telluris nobis oppoſitae: quod alterutra nimirum Tellus inter Solem, ac Lunam poſita Lunam obumbret, eiuſque eclipſim producat. Ita Galenus habet ἐπίφραξιν τῆς τε γῆς, καὶ ἀντίχθονος.

Digitized by Google

Antichthone produci [1]. Recentiores [2] vero ob conſumptionem flammae, quae mox iterum *ſenſim ac* ordine accendatur, donec perfectum plenilunium, *Lunamque perfecto orbe lucentem* reddat; atque iterum *eodem ordine*, *ac* proportione decreſcat uſque ad coniunctionem, in qua *lunare lumen* perfecte extinguitur. PLATO, ARISTOTELES, STOICI, MATHEMATICI concorditer [3] *exiſtimarunt* Lunam menſtruas quidem occultationes *Soli coniunctam*, *ſive* ſimul cum Sole currentem, ac circum illuſtratam efficere; Eclipſes vero *pati* incidentem in umbram Telluris, quae quidem inter utrumque ſidus venerit; ſed Luna tamen *ab illa* magis obſepta [4] *fit*.

CAPUT XXX.

De Lunae *ipſius ſpecie: quare terrea appareat.*

PYTHAGORICI [5] Lunam, *ideo* terream apparere *exiſtimant* quod ipſa, ſicuti Tellus a nobis *incolitur*, ab animalibus maioribus, plantiſque pulchrioribus circumhabitetur. Quindecim nempe vicibus animalia, quae in illa *ſunt*, vi [6] *noſtris* praeſtare, nihilque ſuperflui [7] *vel excrementi* emittere; ac diem [8] *in illa* tantundem *noſtrum* longitudine ſuperare. ANA-XA-

ἐπινέμησιν φλογὸς κατὰ μικρὸν ἐξαπτομένης τεταγμένως, ἕως ἂν τὴν τελείαν πανσέληνον ἀποδῷ, καὶ πάλιν ἀναλόγως μειουμένης μέχρι τῆς συνόδου, καθ' ἣν τελείως σβέννυται. Πλάτων, Ἀριστοτέλης, οἱ Στωϊκοὶ, οἱ Μαθηματικοὶ συμφώνως τὰς μὲν μὲν μηνιαίυς ἀποκρύψεις, συνοδεύουσαν αὐτὴν ἡλίῳ, καὶ περιλαμπομένην ποιεῖσθαι, τὰς δὲ ἐκλείψεις εἰς τὸ σκίασμα τῆς γῆς ἐμπίπτυσαν. μεταξὺ μὲν ἀμφοτέρων τῶν ἀστέρων γινομένης, μᾶλλον δὲ τῆς σελήνης ἀντιφραττομένης.

ΚΕΦ. Λ.

Περὶ ἐμφάσεως αὐτῆς, διὰ τί γεώδης φαίνεται.

ΟἹ Πυθαγόρειοι γεώδη φαίνεσθαι τὴν σελήνην, διὰ τὸ περιοικεῖσθαι ταύτην, καθάπερ τὴν παρ' ἡμῖν γῆν, μείζοσι ζώοις, καὶ φυτοῖς καλλίοσιν. εἶναι γὰρ πεντεκαιδεκαπλασίονα τὰ ἐπ' αὐτῆς ζῶα τῇ δυνάμει, μηδὲν περιττωματικὸν ἀποκρίνοντα, καὶ τὴν ἡμέραν

(1) Itaque hinc etiam refelli poteſt opinio Clementis Alexandrini, qui *Stromat. V.* Antichthonis nomine *Caelum*, ut Simplicius in *II. de Caelo c.* 13. *Lunam* intelligi exiſtimavit. Adde quod Antichthon a Pythagoricis nobis inviſibilis dicebatur. Vid. Stanleius pag. 746

(2) Tota haec periodus in Galeno deſideratur, quamvis illa accurate Plutarchi verbis expreſſa in Stobaeo reperiatur.

(3) *Xylander* „ Pro συμφώνως, συμφωνοῦσι.

Ariſtotelis quidem nomen hic a Stobaeo praeteritur; ſed Anaxagoras tamen, ac Thales Platoni, Stoicis, ac Mathematicis accenſentur; moxque ſententia ipſa nitide, diſerteque Chryſippo tribuitur. At Anaxagoras, ut Stobaeus ipſe mox memorat, ὡς φησὶ Θεόφραστος, καὶ τῶν ὑποκάτω τῆς Σελήνης, ἐσθ' ὅ τε σωμάτων ἐπιπροσθούντων *teſte Theophraſto etiam ſublunaribus corporibus obſtantibus.*

(4) Pro ἀντιφραττομένης Galenus habet ἀντιφραττομένης.

CAP. XXX.

Gal. c. XV. Euſeb. c. LII. Stob. pag. 60.

(5) Stobaeus hic interſerit ὧν ἐστὶ Φιλόλαος: Pythagorici, *quorum unus eſt Philolaus.*

(6) Voces illae τῇ δυνάμει in Euſebio deſiderantur, temereque hic inſertae videntur, quum de ſola animalium lunarium magnitudine diſſeratur.

(7) Itaque corrigendus Euſebius, in quo legitur μηδὲν σωματικὸν *nihil corporeum.* Galenus habet περιττωματικὸν κακὸν ἀποκρίνοντα.

(8) In Stobaeo legitur ἡμετέραν, ſed evidenti falſitate.

Digitized by Google

ραν τοσαύτην τῷ μήκει. Ἀ'ναξαγόρας ἀνωμαλότητα διὰ τοῦ συγκρίματος, διὰ τὸ ψυχομιγὲς ἅμα, κ̀ γεῶδες. παραμεμίχθαι γὰρ τῷ πυροειδεῖ τὸ ζοφῶδες· ὅθεν ψευδοφανῆ λέγεσθαι τὸν ἀςέρα. Οἱ Στωῖκοὶ διὰ τὸ ἑτεροειδὲς τῆς οὐσίας μὴ εἶναι αὐτῆς ἀκήρατον τὸ σύγκριμα.

XAGORAS *arbitratur* inaequalitatem, *quae in Luna conſpicitur*, ex concretione *oriri*, mixturaque ex frigore ſimulque terra (1). Etenim *in illa* obſcurum *&* *caliginoſum* igneo permixtum eſt: eaque de cauſſa Luna falſae apparentiae, *ſpuriaeque lucis* ſidus vocatur. STOICI propter variam, *diverſamque* ſubſtantiae naturam (2), ipſius Lunae concretionem *compagemque* incorruptibilem non eſſe *dixerunt*.

ΚΕΦ. ΛΑ.

Περὶ ἀποςήματος σελήνης, ὃ ἀφέςηκε τοῦ ἡλίυ.

Ἐ'Μπεδοκλῆς διπλάσιον ἀπέχειν τὴν σελήνην ἀπὸ τοῦ ἡλίου ἤπερ ἀπὸ τῆς γῆς. Οἱ ἀπὸ τῶν μαθηματικῶν, ὀκτωκαιδεκαπλάσιον. Ἐ'ρατοσθένης, τὸν ἥλιον ἀπέχειν τῆς γῆς ςαδίων μυριάδας ἑβδομήκοντα ὀκτώ.

CAPVT. XXXI.

De diſtantia Lunae, qua a Sole illa diſſidet.

EMPEDOCLES *ait* Lunam a Sole duplo magis (3), quam a Tellure, diſtare. MATHEMATICI (4) octodecim vicibus *a Sole*, *quam a Terra*, *remotiorem eſſe*. ERATOSTHENES *exiſtimavit* Solem a Tellure diſtare (5), ſeptuaginta octo ſtadiorum myriadibus, *hoc eſt* 78c000, *ſtadiis*.

ΚΕΦ. CA-

(1) In Stobaeo poſt γεῶδες repente ſubiicitur: τὰ μὲν ἐχούσης ὑψηλὰ, τὰ δὲ ταπεινὰ, τὰ δὲ κοῖλα, καὶ παραμεμίχθαι τῷ πυροειδεῖ τὸ ζοφῶδες *quum has quidem partes elevatas habeat, has vero depreſſas, & has excavatas, atque coniuncta cum igne caligo reperiatur*. Anaxagorae tamen opinio ſic apud Euſebium, & Galenum exprimitur: διὰ ἀνωμαλότητα τοῦ συγκρίματος διὰ τὸ ψυχροειδὲς ἅμα, καὶ γεῶδες *propter varietatem mixtionis*, vel mixtarum partium, hoc eſt *propter frigidum, terreumque una permixtum*, Lunae faciem obſcuram, terreamque nobis videri.

(2) Stobaeus tamen, ac Euſebius hic habent διὰ τὸ ἀερομιγὲς τῆς οὐσίας *quod Lunae ſubſtantia aere mixta ſit*. Plutarchi tamen lectio retinenda.

CAP. XXXI.

Gal. c. xv. Euſeb. c. LIII. Stob. pag. 61.

(3) Stobaeus hic legit διπλάσιον ἀπέχειν τὴς Σελήνης ἀπὸ γῆς. ἤπερ τῦ ἡλίου. Reſcribendum τὴν Σελήνην, ac verba temere tranſpoſita, Plutarcho duce, reſtituenda.

(4) Facile Plutarchus hic innuit Ariſtarchum, qui *Lib. de magnitud ac diſtant. prop.* 7. ait: *diſtantia, qua Sol abeſt a Terra, eius qua Luna abeſt a Terra, maior quidem octodecupla, minor vero quam vigecupla eſt*.

(5) *Xylander* „ Illuſtre detrimentum ex Euſe„ bio exſarcitum hic habes.

Ac certe quidem, quum hic Plutarchus non Solis, ſed Lunae, diſtantiam exprimendam ſuſceperit; perſpicue apparet in ipſius textu voces aliquas excidiſſe, quibus Lunae a Sole, vel a Tellure diſtantia ex Eratoſthenis hypotheſi definiebatur. Integram, veramque Plutarchi ſententiam non Euſebius ſolum, ſed etiam Stobaeus, & Galenus conſervarunt. Etenim in Stobaeo legitur τὸν ἥλιον ἀπέχειν τῆς γῆς ςαδίων μυριάδας μυριάδων τετρακοσίας, καὶ ςάδια ὀκτάκις μύρια. τὴν δὲ Σελήνην ἀπέχειν ἀπὸ τῆς γῆς ἑβδομήκοντα ὀκτὼ ςαδίων· *Solem a Tellure diſtare quadringentis myriadum myriadibus, atque octoginta millibus ſtadiorum. Lunam vero a Tellure diſtare ſeptuaginta octo myriadibus ſtadiorum*; ut proinde Luna a Sole 4000080000, a Tellure autem 780000 ſtadiis recedat. At in Euſebio, ſimulque Galeno vox μυριάδων omittitur; adeoque Solis a Tellure diſtantia in hac lectione, quam Stobaeanae praetulerim, minuenda foret. Perperam vero Xylander Euſebii locum interpretatur, *ſtadiorum millibus octingenties millibus, ac quatuor*. Etenim, quum ſtadiorum myrias decem ſtadiorum millia complectatur, quadringentae myriades quadringenties millies centena ſtadiorum millia continent, quibus octo ſtadiorum myriades, hoc eſt octoginta ſtadiorum millia adiungi debent.

Digitized by Google

CAPVT XXXII.

De Annis; quantus ſit cuiuslibet errantium ſiderum *annus magnus.*

SAturni quidem annus eſt triginta *ſolarium* annorum periodus; Iovis vero duodecim, Martis duorum. Solis *annus ſunt* duodecim menſes; iidemque Veneris *etiam*, ac Mercurii: aequalis enim curſus, *vel celeritatis hi Planetae* ſunt. Lunae *periodus aut annus ſunt* dies triginta. Hic nimirum perfectus eſt menſis ab *prima* apparitione *Lunae* (1) *ad novam* coniunctionem (2) *cum Sole*. Annum vero magnum alii quidem in octaëteride (3), *vel ſolaribus annis octo*, conſtituunt; *alii* autem in enneadecaëteride (4), *vel annis novemdecim*; *alii* vero in undeſexaginta (5) *ſolaribus annis collocant*. HERACLITVS ex octodecim mille ſolaribus (6) *annis annum magnum componit*. DIOGENES ex trecentis ſexaginta quinque annis illis conſtituit, quibus (7) iuxta Heraclitum *magnus* annus com-

ΚΕΦ. ΛΒ.

Περὶ ἐνιαυτῶν, πόσος ἑκάστου τῶν πλανωμένων ὁ μέγας ἐνιαυτός.

ΕΝιαυτός ἐστι Κρόνου μὲν ἐνιαυτῶν περίοδος λʹ. Διὸς δὲ ιβʹ. Ἄρεως, δυεῖν· Ἡλίου ιβʹ μῆνες· οἱ δ' αὐτοὶ Ἑρμοῦ, καὶ Ἀφροδίτης· ἰσόδρομοι γάρ. Σελήνης ἡμέραι λʹ. οὗτος γὰρ ὁ τέλειος μὴν ἀπὸ φαύσεως εἰς σύνοδον. τὸν δὲ μέγαν ἐνιαυτὸν οἱ μὲν ἐν τῇ ὀκταετηρίδι τίθενται, οἱ δὲ ἐν τῇ ἐννεακαιδεκαετηρίδι, οἱ δὲ ἐν τοῖς ἑξήκοντα ἑνὸς δέουσι. Ἡράκλειτος ἐκ μυρίων ὀκτακισχιλίων ἡλιακῶν. Διογένης ἐκ πέντε, καὶ ἑξήκοντα, καὶ τριακοσίων ἐνιαυτῶν τοσού-

CAP. XXXII.

Gal. c. XVI. Euſeb c LIV. Stob. pag 21.

(1) Euſebius habet φάσεως.

(2) Stobaeus, qui Plutarchum totidem verbis expreſſerat, poſt σύνοδον voces iſtas interierit: γίγνεσθαι δὲ λεγόμενον μέγαν ἐνιαυτὸν, ὅτ' ἐπὶ τοὺς αὐτοὺς, ἀφ' ὧν ἤρξαντο τῆς κινήσεως, ἀφίκωνται τόπους· τὸν δὲ μέγαν ἐνιαυτὸν &c *conſici vero*, vel abſolvi *annum*, *qui magnus vocatur, quum ad eadem, ex quibus moveri inceperant, loca revertuntur. Magnum vero annum &c.*

(3) Celebrem Eudoxi Oct ëteridem hic innuit, de qua Cenſorinus *de die Natali c:* 18. aliique plurimi egerunt.

(4) Poſt vocem ἐννεακαιδεκαετηρίδι Stobaeus adiicit: οἱ δὲ ἐν τῇ τετραπλασίονι ἔτεσιν *alii vero in annis quadruplo pluribus*, hoc eſt 76. Et certe haec opinio, quae celebert.mam Calippi periodum exprimit, omm ttenda non fuerat, quum Periodus illa a Graecis omnibus, rep:diata Eudoxi Octaëteride, recepta fuerit.

(5) Itaque corrigendus Stobaei textus, in quo legitur ἐν τοῖς ἑξήκοντα, ἐν οἷς Οἰνοπίδης, καὶ Πυθαγόρας. Etenim annus ille, qui ab Oenopide *magnus* dicebatur, ſexaginta ſolaribus annis conſtabat, ut eximio Aeliani teſtimonio apparet *Var. Hiſt. Lib. X. c.* 7. Οἰνοπίδης ὁ Χῖος ἀστρολόγος ἀνέθηκεν ἐν Ὀλυμπίοις τὸ χαλκοῦν γραμματεῖον, ἐγγράψας ἐν αὐτῷ τὴν ἀστρολογίαν τῶν ἑνὸς δεόντων ἑξήκοντα ἐτῶν, φήσας τὸν μέγαν ἐνιαυτὸν εἶναι τοῦτον. Μέτων ὁ Λάκων ἀστρολόγος . . . τὸν μέγαν ἐνιαυτὸν, ὡς ἔλεγεν, εὗρεν, καὶ ἔφατο αὐτὸν, ὡς ἔλεγεν, ἑνὸς δέοντα εἴκοσιν ἐτῶν *Oenipodes Chius Aſtrologiae peritus, quum dedicaſſet in Olympiis aeream tabulam, inſcripſit in ea Aſtrologiam* 59. *annorum, affirmans hunc eſſe magnum annum. Meton Lacedaemonius Aſtrologus . . . magnum annum, ut ipſe dicebat adinvenit, quem intra* 19. *annorum circulum concluſit.* Ceterum in Aeliani textu pro Λάκων reſcribendum eſſe Λευκονιεὺς *Leuconienſis* iam Eruditi obſervarunt.

(6) Stobaeus habet ἡλιακῶν ἐνιαυτῶν *ſolaribus annis.*

(7) In Stobaeo quidem legitur ἐνιαυτῶν τοσούτων, ὅσος ἦν ὁ καθ' Ἡράκλειτον ἐνιαυτός: ſed unus, idemque ſenſus ex alterutra lectione oriri poteſt; magnum nempe Diogenis annum 365. vicibus annum ab Heracli-

Digitized by Google

σύτων ὅσων ὁ κατὰ Ἡράκλειτον ἐνιαυτός. Ἄλλοι δὲ δι' ἑπτακισχιλίων, ψοζ'.

componitur. Alii vero (1) ex ſeptem millibus ſeptingentis ſeptuaginta ſeptem *ſolaribus annis magnum annum componunt*.

Τοῦ K Ter-

raclito poſitum ſuperare; adeoque annum hunc 6570000 ſolares annos complecti. Id autem obiter monendum, Plutarchi Codicem, quo Budaeus utebatur, hic loci mire vitiatum fuiſſe, quum ille reddiderit: *Diogenes ex trecenis quinquagenis quinis ſupra Heracliti annum*: perinde quaſi Diogenes magnum annum ex 18355 ſolaribus annis conflaverit, quod ferri non poteſt.

(1) Poſtrema haec opinio non in Stobaeo ſolum, ſed etiam in Euſebio prorſus omittitur. Ceterum, ſi cui fortaſſe libeat opiniones alias de *Anni magni* quantitate cognoſcere, Empiricum adire poterit, qui *adverſus Aſtrologos* ἀποκαταστάσεως ponit annorum 9977. Achillem Tatium in Iſagoge c. 18. Burnetum *Theoria ſacra Telluris* Lib. IV. c. 5. & Thomaſii Diatribam *de Anno magno* editam Lipſiae anno 1676.

LIBRI SECVNDI FINIS.

Digitized by Google

Tertii PLVTARCHI Libri De Placitis Philoſophorum Capita.

DE lacteo Circulo. I.
De Cometis, Traiicientibus, & Trabibus. II.
De Tonitribus, Fulguribus, Fulminibus, Preſteribus, ac Typhonib. III.
De Nubibus, Pluviis, Nivibus, Grandinibus. IV.
De Iride. V.
De Virgis. VI.
De Ventis. VII.
De Hieme, & Aeſtate. VIII.
De Terra: quae, & quanta ipſius ſubſtantia. IX.
De figura Terrae. X.
De poſitione Terrae. XI.
De inclinatione Terrae. XII.
De motu Terrae. XIII.
De diviſione Terrae, quot ſint ipſius Zonae. XIV.
De motibus Terrae. XV.
De Mari, quomodo componatur, & cur amarum ſit. XVI.
Quomodo reciprocationes *Maris*, ac aeſtus fiant. XVII.
De Halone. XVIII.

Τοῦ τρίτου ΠΛΟΥΤΑΡΧΟΥ βιβλίου Περὶ τῶν Α᾽ρεσκόντων τοῖς Φιλοσόφοις Κεφάλαια.

ΠΕρὶ γαλαξίου Κύκλου. α'.
Περὶ Κομητῶν, ϗ Διαττόντων, ϗ Δοκίδων. β'.
Περὶ Βροντῶν, Α᾽στραπῶν, Κεραυνῶν, Πρηστήρων, ϗ Τυφώνων. γ'.
Περὶ Νεφῶν, Υ῾ετῶν, Χιόνων, Χαλαζῶν. δ'.
Περὶ Ι῎ριδος. ε'.
Περὶ Ρ῾άβδων. ϛ'.
Περὶ Α᾽νέμων. ζ'.
Περὶ Χειμῶνος, ϗ Θέρους. η'.
Περὶ Γῆς, ϗ τίς ἡ οὐσία αὐτῆς, ϗ πόση. θ'.
Περὶ σχήματος Γῆς. ι'.
Περὶ θέσεως Γῆς. ια'.
Περὶ ἐγκλίσεως Γῆς. ιβ'.
Περὶ κινήσεως Γῆς. ιγ'.
Περὶ διαιρέσεως Γῆς, πόσαι αὐτῆς εἰσι ζῶναι. ιδ'.
Περὶ σεισμῶν Γῆς. ιε'.
Περὶ Θαλάσσης, πῶς συνέστη, ϗ πῶς ἐστὶ πικρά. ιϛ'.
Πῶς ἀμπώτιδες γίνονται, ϗ πλημμύραι. ιζ'.
Περὶ Α῞λω. ιη'.

ΠΛΟΥ-

Digitized by Google

ΠΛΟΥΤΑΡΧΟΥ
ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΑΡΕΣΚΟΝΤΩΝ ΤΟΙΣ ΦΙΛΟΣΟΦΟΙΣ
ΒΙΒΛΙΟΝ Γ.

PLVTARCHI
DE PLACITIS PHILOSOPHORVM
LIBER III.

ΠΡΟΟΙΜΙΟΝ.

ΠΕΡΙΩΔΕΥΚΩΣ ἐν τοῖς προτέροις ἐν ἐπιτομῇ τὸν περὶ τῶν οὐρανίων λόγον, (σελήνη δ' αὐτῶν τὸ μεθόριον) τρέψομαι ἐν τῷ τρίτῳ πρὸς τὰ μετάρσια· ταῦτα δ' ἐςὶ τὰ ἀπὸ τοῦ κύκλου τῆς σελήνης καθήκοντα μέχρι πρὸς τὴν θέσιν τῆς γῆς, ἣν τινα κέντρου τάξιν ἐπέχειν τῇ περιοχῇ τῆς σφαίρας νενομίκασιν· ἄρξομαι δ' ἐντεῦθεν.

PROOEMIVM.

Qvum in prioribus *Libris* ſermonem de caeleſtibus *corporibus* compendio percurrerim (ſiquidem Luna illorum *ultima*, *atque* confinium eſt) in *hoc* Tertio ad ſublimia convertar. Eiuſmodi vero ſunt *illa corpora*, quae a Lunae circulo ad ſitum uſque Telluris pertingunt, quam in *mundanae* Sphaerae, *vel Vniverſi*, complexu centri *locum*, *aut* ordinem habere *Phyſicorum plurimi* exiſtimarunt. Hinc autem exordiar.

ΚΕΦ. Α.

Περὶ γαλαξίου κύκλου.

Κύκλος ἐςὶ νεφελοειδὴς, ἐν μὲν τῷ ἀέρι διαπαντὸς φαινόμενος, διὰ δὲ τὴν λευκόχροιαν γαλαξίας ὀνομαζόμενος. Τῶν Πυθαγορείων οἱ μὲν ἔφασαν, ἀςέρος εἶναι διάκαυσιν, ἐκπεσόντος μὲν ἀπὸ τῆν ἰδίας ἕδρας, δι' οὗ δὲ ἐπέδραμε

χω-

CAPVT I.

De Galaxia, vel *lacteo Circulo*.

Circulus eſt nebuloſus, ſemper quidem in aëre conſpicuus, Galaxia vero, *vel lacteus circulus* ob candentem *ipſius* colorem vocatus. Pythagoreorvm alii quidem dixerunt *Circulum hunc* ab *ardore*, *vel* aduſtione ſideris effectum eſſe, quod ex propria ſede exciderit, *cumque aëris*

K 2

lo-

locum incenderit, per quem circulariter cucurrit, *eius* incendii (1) tempore, quod ſub Phaëtonte *contigit*. Alii vero (2) Solis curſum *ſemitamve* hic a principio fuiſſe dicunt. Quidam vero *nonniſi* apparentiam (3) eſſe *dicunt veluti* in ſpeculo *expreſſam*, Sole ſplendorem *ſuum* ad Caelum, *vel in hanc Caeli partem* reflectente: quod & in Iride, & in nubibus *etiam* contingit. METRODORVS *lacteum nobis Circulum apparere dicit* propter Solis tranſitum; iſta nimirum Solaris *orbita*, *vel* circulus eſt. PARMENIDES (4) *peculiarem quamdam* ex denſo & raro mixturam lacteum *hunc Galaxiae* colorem effeciſſe *putat*. ANAXAGORAS *ait* Telluris umbram ad hanc Caeli partem dirigi, *ibique conſiſtere* quando Sol ſub Terram (5) delatus omnia non illuminet. DEMOCRITVS *exiſtimavit illam eſſe* plurium, & exiguarum, ſibique cohaerentium ſtellarum ſplendorem, quae ſeſe invicem ob denſitatem, *ſive viciniam* illuminent. ARISTOTELES aridae, multaeque, & confertae exhalationis incenſionem (6); atque ita *prorſus* igneam *quoque* co-

χωρίου κυκλοτερῶς αὐτὸ καταφλέξαντος, ἐπὶ τῦ κατὰ Φαέθοντα ἐμπρησμῦ· οἱ δὲ τὸν ἡλιακὸν ταύτῃ φασὶ κατ' ἀρχὰς γεγονέναι δρόμον. τινὲς δὲ κατοπτρικὴν εἶναι φαντασίαν, τῦ ἡλίου τὰς αὐγὰς πρὸς τὸν οὐρανὸν ἀνακλῶντος, ὅπερ καὶ ἐπὶ τῆς ἴριδος, καὶ ἐπὶ τῶν νεφῶν συμβαίνει. Μητρόδωρος διὰ τὴν πάροδον τοῦ ἡλίου· τοῦτον γὰρ εἶναι τὸν ἡλιακὸν κύκλον. Παρμενίδης τὸ τῦ πυκνοῦ, καὶ ἀραιοῦ μίγμα γαλακτοειδὲς ἀποτελέσαι χρῶμα. Ἀναξαγόρας τὴν σκιὰν τῆς γῆς κατὰ τοῦτο τὸ μέρος ἵςασθαι τῦ οὐρανοῦ, ὅταν ὑπὸ τὴν γῆν ὁ ἥλιος γινόμενος μὴ πάντα φωτίζῃ. Δημόκριτος πολλῶν, καὶ μικρῶν, καὶ συνεχῶν ἀςέρων συμφωτιζομένων ἀλλήλοις συναυγασμὸν διὰ τὴν πύκνωσιν. Ἀριςοτέλης ἀναθυμιάσεως ξηρᾶς ἔξαψιν, πολλῆς τε καὶ συνεχοῦς, καὶ οὕτω κόμην πυρὸς ὑπὸ τὸν αἰθέρα, κατωτέρω τῶν

CAP. I.

Galenus c. XVII. Stobaeus pag. 62.

(1) Galenus habet ἐμπρησμοῦ, διὰ τῆς ἐκείνης παρόδυ *propter tranſitum* a Phaëtonte ibi factum: ubi fortaſſe legendum ἐκεῖ, vel ἐκεῖθεν.

(2) Mutilus Stobaei locus hinc perfici ſupplerique debet, in quo poſt vocem ἐμπρησμοῦ omiſſis vocibus Oἱ δὲ repente ſubiicitur τὸν ἡλιακὸν ταύτῃ φασὶ &c. Ceterum ſingulas opiniones iſtas etiam Ariſtoteles memoravit *Meteor. I. c.* 8.

(3) Paullo aliter, minuſque accurate Galenus: Τινὲς δὲ τοῦτο μακρὰν εἶναι φαντασίαν τοῦ πλείονος οὐρανίου πυρὸς πρὸς τὸν οὐρανὸν τὰς αὐγὰς ἀνακλῶντα. ὅπερ &c. *Quidam vero* levem, & *exiguam apparentiam* hanc eſſe putant *plurimi caeleſtis ignis ſplendores ad caelum* uſque *reflectentem*.

(4) Stobaeus, qui Plutarchum hic ſequitur, pag. 51. iam dixerat τοῦ πυρὸς ἀναπνοὴν τὸν ἥλιον, καὶ τὸν γαλαξίαν κύκλον *Solem*, *lacteumque Circulum ignis* ſpiraculum, vel *expirationem* eſſe putavit, fortaſſe quod duplex de Galaxiae origine Parmenidis opinio circumferretur.

(5) Stobaeus habet περὶ τὴν γῆν *circa Terram*: fortaſſe quod Anaxagoras etiam, Anaximenis inſtar, putaverit Solem poſtquam ad occaſum pervenerit, oblique circa Terram ad arctos, moxque ad ortum girare, ibique iterum ſuper horizontem aſcendere. Vide Lib II. c 16 Galenus autem ait: ὅταν τὰ ὑπὸ τὴν γῆν ὁ ἥλιος μὴ πάντῃ περιφωτίζῃ *quando Sol ea, quae ſub Terram ſunt, non omnino*, vel *undequaque illuminat*. Clarius Ariſtoteles *Meteor. I. c.* 8. Oἱ περὶ Ἀναξαγόραν, καὶ Δημόκριτον, φῶς εἶναι τὸ γάλα λέγουσιν ἄςρων τινῶν· τὸν γὰρ ἥλιον ὑπὸ τὴν γῆν φερόμενον, οὐχ ὁρᾶν ἔνια τῶν ἄςρων. ὅσα μὲν οὖν περιορᾶται ὑπ' αὐτοῦ, τούτων μὲν οὐ φαίνεσθαι τὸ φῶς· κωλύεσθαι γὰρ ὑπὸ τῶν τοῦ ἡλίου ἀκτίνων. ὅσοις δὲ ἀντιφράττει ἡ γῆ, ὥςε μὴ ὁρᾶσθαι ὑπὸ τῦ ἡλίου, τὸ τούτων οἰκεῖον φῶς, φασὶν εἶναι τὸ γάλα *Anaxagoras, atque Democritus, lac eſſe quorumdam ſiderum lumen aſſerunt: Solem enim dum ſub Terra fertur, ex ſtellis quaſdam non aſpicere. Quaecumque igitur ab Sole aſpiciuntur, earum lumen non videri; inhiberi enim a Solis radiis. Quibuſcumque autem Tellus ipſa obſiſtit quominus a Sole aſpiciantur, harum proprium lumen eſſe lac aiunt*.

(6) Stobaeus periodum quidem hanc praeterit; ſed poſt vocem συνεχοῦς repente ſubiicit: τὸν γὰρ κύκλον, ἐν ᾧ δοκεῖ θεωρεῖσθαι μέγιςον ὄντα, πλήρη τῶν μεγίςων ὑπάρχειν, καὶ λαμπροτάτων ἄςρων, καὶ ἔτι τῶν σποράδων πα-

τῶν πλανητῶν. Ποσειδώνιος πυρὸς σύστασιν ἄστρου μὲν λαμπρότερον, αὐγῆς δὲ πυκνότερον.

ΚΕΦ. Β.

Περὶ Κομητῶν, καὶ διαττόντων, καὶ δοκίδων.

Τῶν ἀπὸ Πυθαγόρου τινὲς μὲν ἀστέρα φασὶν εἶναι τὸν κομήτην τῶν οὐκ ἀεὶ φαινομένων, διὰ τινος δὲ ὡρισμένου χρόνου περιοδικῶς ἀνατελλόντων· ἄλλοι δὲ ἀνάκλασιν τῆς ἡμετέρας ὄψεως πρὸς τὸν ἥλιον, παραπλησίως ταῖς κατοπτρικαῖς ἐμφάσεσιν. Ἀναξαγόρας, Δημόκριτος σύνοδον ἀστέρων δυεῖν, ἢ καὶ πλειόνων κατὰ συναυγασμόν. Ἀριστοτέλης τὴν ἐκ τῆς ξηρᾶς ἀναθυμιάσεως διάπυρον σύστασιν. Στράτων ἄστρου φῶς περιληφθὲν νέφει πυκνῷ, καθάπερ ἐπὶ τῶν λαμπτήρων

comam, *ſive Cometen* infra aethera *poſitum*, multoque Planetis inferiorem *formari putavit*. Posidonivs *ait Galaxiam eſſe* ignis compagem, ſidere quidem clariorem (1), luce vero denſiorem.

CAPVT II.

De Cometis, & traiicientibus ſtellis, *& trabibus*.

Pythagorici quidam Cometen ſidus *aliquod* eſſe dicunt ex iis, quae non ſemper quidem apparent, ſed definito *ſolum, ſtatoque* tempore quodam certa periodo (2) oriuntur. Alii vero reflexionem viſus noſtri ad Solem, *ſolaremve lucem ad viſum noſtrum reflexam*: fere (3) ut in ſpecularibus apparentiis *contingit*. Anaxagoras, Democritvs *exiſtimarunt Cometem eſſe* concurſum duorum, pluriumve etiam ſiderum ſplendorem coniugentium (4). Aristoteles *ait Cometam eſſe* ignitam, *accenſamque* aridae exhalationis congeriem. Strato ſideris lucem denſa nu-

κεκλημένων, ὥς τε διὰ ταῦτα συνεχῶς πλείστω περὶ τοῦτον ἀθροίζεσθαι τὸν τόπον τὴν ἀπὸ τῆς γῆς ἀναθυμίασιν, καὶ ποιεῖν τὴν τοῦ γάλακτος φαντασίαν *circulum enim hunc maximum maximis & clariſſimis ſtellis, atque etiam vulgaribus ſcatere, ideoque ſemper plurimos eo loco deferri a Terra vapores, qui lactis formam praebeant*.

(1) Quamvis in Plutarcho, & Galeno quoque legatur λαμπρότερον *ſplendidiorem*, eamque lectionem probaverit Xylander interpretatus *clariorem*, ipſa tamen ſenſus perſpicuitas requirit ut legatur μανότερον *rariorem*, prorſus ut a Stobaeo exhibetur; ſicque in graeco Budaei codice exaratum fuiſſe putaverim, quum ipſe quoque reddiderit *rariorem*. Accedit etiam quod Galenus expoſita Ariſtotelis opinione ſubdit: Στωϊκοὶ τοῦ αἰθερίου πυρὸς ἀραιότητα ἀνώτερον τῶν πλανήτων, ubi certiſſime, quamvis id Carterius diſſimulaverit, reſcribi debet μανότερον, adeoque reddi *Stoici aetherei ignis raritatem, rariorem Planetis*. Itaque Poſidonius etiam, ex communi Stoicorum omnium ſententia, ſicuti Planetas ac Stellas omnes ex compactiori aethereo igne compoſuit, ita lacteum quoque Circulum ex hoc ipſo igne, ſed rariori tamen, conſtare dixit.

CAP. II.

Gal. c. XVIII. Stob. pag. 62. 63.

(2) Quamvis Xylander vocem περιοδικῶς reddiderit *ſua revolutione*, libentius tamen, propiuſque ad Plutarchi mentem expoſui *certa periodo*; quemadmodum Budaeus dixerat *ambitu certo peracto*. Ceterum haec eadem opinio Pythagoricis, Hippocrati Chio, & Aeſchylo ipſius auditori tribuitur ab Ariſtotele *Meteor. I. c. 6*.

(3) Ita Galenus; niſi quod ille exigua varietate legit παραπλησίαν.

(4) Cometarum originem, atque apparentiam ex duobus, pluribuſque Planetis invicem fere coniunctis mutuoque ſeſe colluſtrantibus deduxiſſe Democritum teſtatur etiam Ariſtoteles *Meteor. Lib. I. c. 6*. Vberius tamen, atque fortaſſe accuratius hanc ipſam Democriti ſententiam expreſſit Stobaeus pag 63. Δημόκριτος δὲ, ὁ λόγος λεγόμενός ἐστιν ὡς κατ' ἀντίλαμψιν τῶν πλανωμένων ἀστέρων πρὸς ἀλλήλους τε, καὶ τοὺς ἀπλανεῖς, οἱ κομῆται συνίστασθαι δοκοῦσι, καθάπερ πλειόνων κατόπτρων ἀντιλαμπόντων σφισὶν, ἤδη τινὰ ὤφθη ἀστροειδῆ φαντάσματι *Democrito videbatur ſecundum fulgorem planetarum ad planetas, vel alias ſtel-*

Digitized by Google

nube obvolutam, ſicuti fit in (1) laternis. HERACLIDES PONTICVS ſublimem nubem *hunc eſſe dicit* a ſublimi lumine illuſtratam: ſimilique modo cauſſam exponit barbae, halonis (2), trabis, columnae, *aliorumque*, quae his *affinia*, *vel* congenea ſunt; *idemque*, non ſecus, ac Peripatetici omnes, iuxta nubis figuras haec fieri *exiſtimavit*. EPIGENES *ait Cometen* elationem *eſſe aëris*, *vel* ſpiritus terrae permixti, *ac* incenſi (3). BOETHVS laxati, *rariorisque* aëris apparentiam. DIOGENES (4) *opinatur* Cometas *non aliud*, *quam* ſidera eſſe. ANAXAGORAS ignes *illos*, qui traiicientes vocantur, ab aethere ſcintillarum inſtar, deferri *dicit*, atque propterea repente *illos* extingui. METRODORVS *ait* violentum Solis incurſum in nubes ſcintillas elicere (5), *vel ſcintillare*. XENOPHANES haec omnia nubium incenſarum concretiones, vel motus *eſſe putavit*.

ρων γίνεται. Ἡρακλείδης ὁ Ποντικὸς νέφος μετάρσιον ὑπὸ μεταρσίου φωτὸς καταυγαζόμενον· ὁμοίως δ' αἰτιολογεῖ πωγωνίαν, ἅλω, δοκίδα, κίονα, καὶ τὰ συγγενῆ τούτοις, καθάπερ ἀμέλει πάντες οἱ Περιπατητικοὶ, παρὰ τοὺς τοῦ νέφους ταύτῃ γίνεσθαι σχηματισμούς. Ἐπιγένης πνεύματος ἀναφορὰν γεωμιγοῦς πεπυρωμένου. Βοηθὸς ἀέρος ἀνειμένου φαντασίαν. Διογένης ἀστέρας εἶναι τοὺς κομήτας. Ἀναξαγόρας τοὺς καλουμένους διάττοντας ἀπὸ τοῦ αἰθέρος, σπινθήρων δίκην καταφέρεσθαι, διὸ καὶ παραυτίκα κατασβέννυσθαι. Μητρόδωρος τὴν εἰς τὰ νέφη τοῦ ἡλίου βιαίαν ἔμπτωσιν σπινθηρίζειν. Ξενοφάνης πάντα τὰ τοιαῦτα τῶν νεφῶν πεπυρωμένων συστήματα, ἢ κινήματα.

CAPVT III.

De tonitrubus, fulguribus, fulminibus, preſteribus, & typhonibus.

ANAXIMANDER haec omnia ex *aëre*, *vel* ſpiritu (6) contingere *exiſtimavit*.

ΚΕΦ. Γ.

Περὶ βροντῶν, ἀστραπῶν, κεραυνῶν, πρηστήρων, καὶ τυφώνων.

ΑΝαξίμανδρος ἐκ τοῦ πνεύματος ταυτὶ πάντα συμβαίνειν· ὅταν γὰρ πε-

ρι-

ſtellas, exiſtere Cometas; quemadmodum ſpeculis aliquot inter ſe oppoſitis nonnumquam aliquid ſtellae ſimile eluceat.

(1) Quamvis graeca vox λαμπτὴρ *facem* ſignificet, adeoque Xylander *lucernis*, Budaeus *facibus* interpretetur, *laternis* potius reddendum putavi, ut Stratonis opinio clarius exponeretur. Neque enim faces, aut lucernae, niſi charta, vel quidpiam ſimile circumpoſitum fuerit, ſideris lucem nube circumſeptam exprimerent. Ac, ne peculiaris huius ſignificationis exemplum a Lexicographis ommiſſum deſideres, in 15 Empedoclis verſibus perſpicue occurret, quos ad Cap. 14. Libr. IV. opportune exſcribam.

(2) *Xylander* „ Ἄλλοι δοκίδα. Ἄλλῳ Scriptus, idque verius iudicavi.

Perſpicue tamen Xylander hic fallitur ubi reddit *ab his trabiformem*. Etenim non ἄλλοι, ſed ἅλω, legendum, adeoque *coronae*, vel *arae* reddendum eſt, ut optime a Budaeo factum conſpicimus. Ceterum Stobaeus, qui ſingula Plutarchi verba accurate exſcripſerat, ſolam ἅλω vocem ommiſit.

(3) Stobaeus habet ἀέρος ἀνημμένου *aëris incenſi*, quae certe lectio vulgatae praeferri debet.

(4) Stobaeus quidem Diogenis nomen, atque ſententiam hic praeterit; ſed illa tamen a ceteris omnibus exhibetur.

(5) Galenus habet ἔμπτωσιν, ὡς βέλος, πολλάκις σπινθηρίζειν *incurſum, teli inſtar, ſaepius ſcintillare.*

CAP. III.

Gal. c. XIX. Stob. pag. 64. 65.

(6) Galenus ait ἐκ τοῦ πνεύματος ὑπιόντος *ab aëre, vel ſpiritu ſubeunte*. Stobaeus autem Anaximandro Anaximenem quoque coniungit. Quod ſi fortaſſe libeat hanc Anaximandri ſententiam fuſius expoſitam intueri, conſulendus eſt Seneca *Natur. Quaeſt. Lib. II. c. 18.*

Digitized by Google

ριληφθὲν νέφει παχεῖ, βιασάμενον ἐκπέσῃ, τῇ λεπτομερείᾳ καὶ τῇ κουφότητι, τότε ἡ μὲν ῥῆξις τὸν ψόφον, ἡ δὲ διαστολὴ παρὰ τὴν μελανίαν τοῦ νέφους τὸν διαυγασμὸν ἀποτελεῖ. Μητρόδωρος, ὅταν εἰς νέφος πεπηγὸς ὑπὸ πυκνότητος ἐμπέσῃ πνεῦμα, τῇ μὲν θραύσει τὸν κτύπον ἀποτελεῖ, τῇ δὲ πληγῇ καὶ τῷ σχισμῷ διαυγάζει· τῇ δὲ ὀξύτητι τῆς φορᾶς προλαμβάνον τὴν ἀπὸ τοῦ ἡλίου θερμότητα κεραυνοβολεῖ· τοῦ δὲ κεραυνοῦ τὴν ἀσθένειαν εἰς πρηστῆρα περιΐστησιν. Ἀναξαγόρας, ὅταν τὸ θερμὸν εἰς τὸ ψυχρὸν ἐμπέσῃ, (τοῦτο δ᾽ ἐστὶν αἰθέριον μέρος εἰς ἀερῶδες) τῷ μὲν ψόφῳ τὴν βροντὴν ἀποτελεῖ, τῷ δὲ παρὰ τὴν μελανίαν τοῦ νεφώδους χρώματι τὴν ἀστραπὴν, τῷ δὲ πλήθει καὶ μεγέθει τοῦ φωτὸς τὸν κεραυνὸν, τῷ δὲ πολυσωματωτέρῳ πυρὶ τὸν τυφῶνα, τῷ δὲ νεφελοειδεῖ τὸν πρηστῆρα. Οἱ Στωϊκοὶ βροντὴν μὲν συγκρουσμὸν νεφῶν, ἀστραπὴν δ᾽ ἔξαψιν ἐκ παρατρίψεως, κεραυνὸν δὲ σφοδροτέραν ἔλλαμψιν, πρηστῆρα δὲ νωχελεστέραν. Ἀριστοτέλης, ἐξ ἀναθυμιάσεως καὶ τὰ τοιαῦτα γίνεσθαι τῆς ξηρᾶς· ὅταν οὖν ἐντύχῃ μὲν τῇ ὑγρᾷ, παραβιάζηται δὲ τὴν ἔξοδον, τῇ μὲν παρατρίψει καὶ τῇ ῥήξει τὸν ψόφον τῆς βροντῆς γίνεσθαι, τῇ δὲ ἐξάψει τῆς ξηρότητος, τὴν ἀστραπήν. πρηστῆρας δὲ, καὶ τυφῶ-

vit. Etenim ubi *ſpiritus ipſe* craſſa nube circumſeptus, propter exiguitatem partium, ac levitatem, violentus eruperit, tunc *nubis* quidem diſciſſio ſtrepitum *edit*; divulſio vero, *ſive diſtractio*, propter nubis obſcuritatem, ſplendorem, *vel fulgur* efficit. Metrodorus *haec fieri exiſtimat* quando ſpiritus in nubem a denſitate concretam inciderit, *atque ille* diffractione quidem fragorem efficit; ictu vero, ac diſciſſione *nubis* reſplendet; celeritate vero motus, calorem a Sole accipiens fulmen iaculatur; fulminis vero debilitatem *debiliusve fulmen* in preſterem convertit. Anaxagoras (1) *ait*, *quod* quando calidum in frigidum, aetherea nimirum pars in aëream inciderit, ſtrepitu quidem tonitru efformat, colore vero propter nigredinem nebuloſi *corporis circumpoſiti micantiore*, fulgur; multitudine vero, & magnitudine luminis fulmen; igne vero corpulentiori, *ſolidiorique* typhonem, nebuloſo vero preſterem *effici exiſtimavit*. Stoici tonitru quidem *opinantur eſſe* colliſionem nubium; fulgur vero accenſionem ex attritu *genitam*; fulmen validiorem ſplendorem, preſterem vero languidiorem (2) *eſſe*. Aristoteles iſta quoque ex arida exhalatione fieri *exiſtimavit*. Itaque quum *arida exhalatio* in humidam *exhalationem* inciderit, ſibique violenter exitum quaerit, attritu quidem, ac diſciſſione *nubis* tonitru fragor efficitur, accenſione vero ariditatis, *aridaeve exhalationis*, fulgur (3). Preſteras autem, ac typhones *oriri putat* ex materiae exceſſu, *vel abundan-*

(1) Stobaeus, qui Anaxagorae ſententiam totidem verbis expreſſerat, illi Archelaum adiungit: Ἀρχέλαος τοῦτο λέγει, παρατιθεὶς τὸ τῶν διαπύρων λίθων καθιεμένων εἰς ψυχρὸν ὕδωρ πάθος *idem ſentiebat Archelaus, addito fervidorum lapidum in frigidam demiſſorum exemplo*.

(2) Pro νωχελεστέραν Stobaeus habet νωθεστέραν. Haec eadem Stoicorum omnium opinio iiſdem fere verbis pag. 64 apud Stobaeum Chryſippo tribuitur: Χρύσιππος ἀστραπὴν, ἔξαψιν νεφῶν ἐκτριβομένων ἢ ῥηγνυμένων ὑπὸ πνεύματος, βροντὴν δὲ εἶναι τὸν τούτων ψόφον. ἅμα δὲ γίγνεσθαι· ἡμᾶς διὰ τὸ τῆς ἀκοῆς ὀξυτέραν εἶναι τὴν ὅρασιν. ὅταν δὲ ἡ τοῦ πνεύματος φορὰ σφοδροτέρα γίνηται καὶ πυρώδης, κεραυνὸν ἀποτελεῖσθαι· ὅταν δὲ ἀθρόον ἐκπίπτῃ τὸ πνεῦμα, καὶ ἧττον πεπυρωμένον, πρηστῆρα γίγνεσθαι· ὅταν δέ τι ἧττον πεπυρωμένον, τυφῶνα. *Chryſippus fulgur quidem nubium extritarum vel ſpiritu ruptarum inflammationem ponebat, tonitru autem ſonitum. Quae, quamvis ſimul fiant, non tamen ſimul a nobis ſentiri, quod auditu ſit viſus acutior. Quum porro ſpiritus violentior, atque igneus extiterit, fulmen gigni; quumque uno impetu ſpiritus erumpat, ſi minus fuerit igneus, preſterem; ſi minime, typhonem creare*.

(3) Poſtrema haec periodus, ſive ſententia apud Sto-

Digitized by Google

dantia, quam uterque illorum corripit, *atque incendit*, calidiorem quidem preſter; typho vero craſſiorem.

φῶνας τῷ πλεονασμῷ τῆς ὕλης ἣν ἑκάτερος αὐτῶν συνεφέλκεται, θερμοτέραν μὲν ὁ πρηστὴρ, παχυτέραν δὲ ὁ τυφών.

CAPVT IV.

De nubibus, pluviis, nivibus, grandinibus.

ANAXIMENES *exiſtimavit* nubes quidem fieri aëre quammaxime (1) condenſato; *ex ipſo vero* magis *adhuc* compreſſo pluvias exprimi; nivem vero *formari*, ubi *pluviarum* aqua decidens glaciatur (2); grandinem autem quando *nix ipſa*, *vel pluvia* humido ſpiritu, *ſeu vento conſtricta*, *vel* comprehenſa fuerit. METRODORVS *ait* nubes ab aquea elatione, *vel aqueo vapore in ſublime elato*, conſtitui. EPICVRVS (3) autem a vaporibus *illas formari*; Grandinem vero, ac pluviam in longo deſcenſu compactam (4) rotundam fieri *exiſtimavit*.

CA-

ΚΕΦ. Δ.

Περὶ νεφῶν, ὑετῶν, χιόνων, χαλαζῶν,

Ἀ'Ναξιμένης νέφη μὲν γίνεσθαι παχυνθέντος ὅτι πλεῖστον τῦ ἀέρος, μᾶλλον δὲ ἐπισυναχθέντος ἐκθλίβεσθαι τοὺς ὄμβρους· χιόνα δ', ἐπειδὰν τὸ καταφερόμενον ὕδωρ παγῇ· χάλαζαν δὲ, ὅταν συμπεριληφθῇ τῷ ὑγρῷ πνεύματι. Μητρόδωρος, ἀπὸ τῆς ὑδατώδους ἀναφορᾶς συνίςασθαι τὰ νέφη. Ο῾ δὲ Ε'πίκουρος, ἀπὸ τῶν ἀτμῶν. ςρογγυλαίνεσθαι δὲ τὴν χάλαζαν, ϗ τὸν ὑετὸν ἀπὸ τῆς μακρᾶς καταφορᾶς ὑποπεπλησμένον.

ΚΕΦ.

Stobaeum non Ariſtoteli, ſed Stratoni ſolum, adſcribitur. Etenim poſt vocem παρίςησι in illo repente ſubiicitur: Στράτων θερμοῦ παρείξαντος ὅταν ἐκβιασθὲν τύχῃ τὰ τοιαῦτα γίγνεσθαι· βροντὴν μὲν ἀπορρήξει· φάει δὲ, ἀστραπήν· τάχει δὲ, κεραυνόν· πρηστῆρας δὲ καὶ τυφῶνας τῷ πλεονασμῷ τῷ τῆς ὕλης, ἣν ἑκάτερος αὐτῶν ἐφέλκεται, θερμοτέραν μὲν ὁ πρηστὴρ, παχυτέραν δὲ ὁ τυφῶν *Strato calore frigori per vim cedente haec evenire credebat; ruptura quidem tonitru, lumine autem fulgur, velocitate vero fulmen; materiae denique multitudine preſteres ac typhones, tamen ut calidiorem illi, hi denſiorem attrahant*. Perſpicuum tamen eſt hanc opinionem Ariſtoteli probatam eſſe, *ut ex Meteor. Libr. III. c.* 1. manifeſte deducitur.

CAP. IV.

Gat. c. XIX Stob. p. 68.

(1) Clarius apud Galenum παχυνθέντος ἐπὶ πλεῖστον τῦ ἀέρος *denſato quammaxime aëre*: quemadmodum prorſus nubes a Seneca *Libr. II. c.* 30. definitur *ſpiſſitudo aëris craſſi*.

(2) Galenus hic etiam poſt vocem παγῇ addit ὑπὸ ψύξεως. χαλάζαν &c. *glaciatur a frigore; nivem &c.* Ita ſuperius legerat ἐπισυναχθέντος ἐκθλίβεσθαι, καὶ τὺς ὄμβρυς γίγνεσθαι *exprimi, & pluvias fieri*.

(3) Paullo aliter haec a Galeno afferuntur: Ἐπίκουρος ἀπὸ τῶν ἀτόμων. στρογγυλίζεσθαι δὲ τὴν χάλαζαν καὶ τὸν ὑετὸν γίγνεσθαι ἀπὸ τῆς μακροτέρας φορᾶς διὰ τοῦ ἀέρος συμβαινούσης ἀποπληττομένην *Epicurus ex atomis; rotundam vero reddi grandinem, & pluviam fieri quum a longiori delatione per aërem repercuti contigerit*. Itaque vox ἀτόμων in ἀτμῶν refingi debet.

(4) Gaſſendus pro ὑποπεπλησμένον legendum putat ὑποπεπληγμένον *ſubtuſam*; quod nempe aqua in aëre decidens ab aëre circumpoſito undequaque prematur, adeoque pluvia, & grando rotundam figuram aquirat.

Κ Ε Φ. Ε.

Περὶ Ἴριδος.

Τῶν μεταρσίων παθῶν τὰ μὲν καθ' ὑπόστασιν γίνεται, οἷον ὄμβρος, χάλαζα· τὰ δὲ κατ' ἔμφασιν, ἰδίαν οὐκ ἔχοντα ὑπόστασιν. αὐτίκα γοῦν πλεόντων ἡμῶν ἡ ἤπειρος κινεῖσθαι δοκεῖ. ἔστιν οὖν κατ' ἔμφασιν ἡ ἶρις. Πλάτων φησὶ Θαύμαντος αὐτὴν γενεαλογῆσαι τοὺς ἀνθρώπους, διὰ τὸ θαυμάσαι ταύτην. Ὅμηρος

> Ἠΰτε πορφυρέην ἶριν θνητοῖσι τανύσσει.

διὸ καὶ ἐμυθεύσαντο τινες αὐτὴν ταύρου κεφαλὴν ἔχουσαν ἀναῤῥοφεῖν τοὺς ποταμούς. πῶς γοῦν γίνεται ἶρις; ὁρῶμεν δὴ κατὰ γραμμὰς ἢ κατ' εὐθείας, ἢ κατὰ καμπύλας, ἢ κατ' ἀνακλωμένας γραμμὰς ἀδήλους, λόγῳ θεωρητὰς καὶ ἀσωμάτους. Κατὰ μὲν οὖν εὐθείας ὁρῶμεν τὰ ἐν ἀέρι, καὶ τὰ διὰ τῶν λίθων τῶν διαυγῶν καὶ κεράτων (λεπτομερῆ γὰρ ταῦτα πάντα)· καμπύλας δὲ γραμμὰς καθ'

ὕδα-

CAPUT V. (1)

De Iride.

Ex ſublimibus affectionibus, *aut iis, quae in ſublimi conſpiciuntur*, quaedam quidem quoad ſubſtantiam fiunt, *vereque ſubſiſtunt*, ut imber, grando; quaedam vero quoad apparentiam *ſolum, ſuamque proinde* ſubſiſtentiam non habent; quemadmodum navigantibus nobis continens *terra, ſeu littus* moveri videtur. Itaque Iris *etiam* quoad apparentiam eſt, *vel in apparentia ſola conſiſtit*. Plato ad Thaumantem ipſius *originem, ac* genus ab hominibus referri dicit, propterea quod ipſam admirentur. Homerus *ait* (2)

> *Veluti purpuream Iridem mortalibus extendit.*

Quamobrem nonnulli quoque fabulati ſunt ipſam tauri caput habentem abſorbere flumina. Qua vero ratione formatur Iris? *Ut haec exponatur, obſervari debet quod* nos per lineas videmus (3) vel rectas, vel inflexas, *hoc eſt refractas*, vel reflexas; lineas *nimirum oculis* quidem occultas, rationi vero conſpicuas, atque incorporeas. Itaque per rectas quidem lineas *illa* conſpicimus, quae *per aërem, ſive* in aëre videmus, & quae per lapides pellu-

L ci-

CAP. V.

Gal. c. XIX. Stob. pag. 67.

(1) Stobaeus hic, & in Capitibus proxime ſequentibus fere nos deſerit Capitis huius initium, ſimulque Platonis opinio iiſdem verbis a Stobaeo quoque deſcribitur; at ille mox Homeri ſententiam, ceteraſque Philoſophorum opiniones omittit. Galenus autem quaedam ſolum Philoſophorum Placita exſcribens Platonem, ſimulque Homerum hic praeterit.

(2) Homerus Iliad Libr. P. ver. 547.

(3) Neque Plutarchus veram Iridis originem exploraſſe, neque Xylander ipſius interpres vim, ac ſignificationem vocibus ſemel attributam hic ſervare conſpicitur. Quum enim dixiſſet Plutarchus lineas illas *reflexas* vocari, quae ab opaco corpore reſiliunt, & ad viſum noſtrum referuntur, lucis radios in Iridem; veluti ſpeculum, incidentes ad oculum reflecti docet: perinde quaſi in aquae guttis minime *refringerentur*; adeoque Iris ex *reflexis* ſolum, non autem *reflexis* ſimulque etiam *refractis*, radiis orirετur. Xylander autem, quum lineas ἀνακλωμένας optime reddidiſſet *reflexas*, atque illas a καμπύλαις *refractis* diſtinxiſſet, mox vocem ἀνακλώμενα interpretatur *refracta*, adeoque *refractas* lineas cum *reflexis* confundit. Ita Budaeus minus accurate καμπύλας quidem *flexas*, ἀνακλωμένας vero *refractas* vocavit; quod, quamvis graecis vocibus conveniat, & frequenter etiam in graecis Scriptoribus occurrat, ut apud Ariſtotelem *Meteor. Lib. III. c. 4.* ea *reflexa* dicuntur, quae *refracta* vocanda fuerant, a recepto tamen Opticorum more, earumque vocum ſignificatione abhorret.

Digitized by Google

cidos, & cornua; ſiquidem haec omnia *pellucida corpora* exiguis partibus *componuntur*. Lineas autem in aqua inflexas, *ſive refractas*, reddi conſpicimus. Viſus enim *noſter* vi *quadam* propter denſiorem aquae materiam inflectitur; quamobrem remum etiam in mari *poſitum* e longinquo *velut* inflexum conſpicimus. Tertius videndi modus *eſt ille*, *quo* reflexa, *radioſve ab opaco corpore reflexos conſpicimus*, ut *imagines* in ſpeculis. Itaque talis eſt Iridis affectio, *vel natura*. Obſervandum eſt enim evaporationem humidam in nubem, deinde (1) ſenſim in exiguas rorantes guttas converti. Quando igitur Sol ad occaſum pervenerit, neceſſarium *eſt* Iridem totam contra Solem apparere dum viſus in guttulas incidens *ita* reflectitur, ut Iris fiat. Guttulae vero non figurae (2) *Iridis*, ſed coloris *potius* forma, *vel cauſſa* ſunt. Ac primo quidem *Iris* puniceum *colorem* habet; ſecundum vero purpureum, tertium autem *viridem*, *ſive caeruleum*, cyaneum, aut praſinum. Fortaſſe igitur puniceus quidem *color in Iride videtur* quia ſplendor Solis incidens, vividiorque *ipſius* fulgor reflexus rubrum, puniceumque colorem efficit. Secunda vero *Iridis* pars turbidior, magiſque ſplendorem diluens, *abſorbenſque* propter *aquae* ſtillas, *quibus ipſa componitur*, purpureum *colorem efficit*; hic enim rubri *coloris* remiſſio, *vel dilutio eſt*. Iterum vero finiens, *vel extrema nubis pars* adhuc turbidior in viridem *colorem Solis lucem* tranſmutat. *Hoc* ipſum vero ex rebus *intelligi*, *ac experimento* probari poteſt. Etenim, ſi quis aquam *in ore* accipiat, & contra Solis radios *illam* expuat, ſtillaeque Solis, *aut ſolarium radiorum* refractionem accipiant, Iridem *in illis* factam inveniet; & lippientes *etiam* hoc patiuntur, *Iridemque conſpiciunt* quando in lucer-

ὕδατος βλέπομεν γινομένας· κάμπτεται γὰρ ἡ ὄψις βίᾳ διὰ τὴν πυκνοτέραν τοῦ ὕδατος ὕλην· διὸ ϗ τὴν κώπην ἐν τῇ θαλάσσῃ μακρόθεν καμπτομένην ὁρῶμεν. Τρίτος τρόπος τοῦ βλέπειν τὰ ἀνακλώμενα, ὡς τὰ κατοπτρικά. ἔστιν οὖν τὸ τῆς ἴριδος πάθος τοιοῦτον. Δεῖ γὰρ ἐπινοῆσαι τὴν ὑγρὰν ἀναθυμίασιν εἰς νέφος μεταβάλλουσαν, εἶτα ἐκ τοῦ κατὰ βραχὺ εἰς μικρὰς ῥανίδας νοτιζούσας. Ὅταν οὖν ὁ ἥλιος γένηται εἰς δυσμὰς, ἀνάγκη πᾶσαν ἶριν ἄντικρυς ἡλίου φαίνεσθαι, ὅτε ἡ ὄψις προσπεσοῦσα ταῖς ῥανίσιν ἀνακλᾶται, ὥς τε γίνεσθαι τὴν ἶριν. εἰσὶ δὲ αἱ ῥανίδες οὐ σχήματος μορφὴ, ἀλλὰ χρώματος· ϗ ἔχει τὸ μὲν πρῶτον φοινικοῦν, τὸ δὲ δεύτερον ἁλουργὲς καὶ πορφυροῦν, τὸ δὲ τρίτον κυάνεον καὶ πράσινον. Μήποτε οὖν τὸ μὲν φοινίκεον, ὅτι ἡ λαμπρότης τοῦ ἡλίου προσπεσοῦσα, ϗ ἡ ἀκραιφνὴς λαμπηδὼν ἀνακλωμένη, ἐρυθρὸν ποιεῖ ϗ φοινικοῦν τὸ χρῶμα· τὸ δὲ δεύτερον μέρος ἐπιθολούμενον ϗ ἐκλυόμενον μᾶλλον τῆς λαμπηδόνος διὰ τὰς ῥανίδας, ἁλουργές· ἄνεσις γὰρ τοῦ ἐρυθροῦ τοῦτο. ἔτι δὲ πάλιν ἐπιθολούμενον τὸ διορίζον εἰς τὸ πράσινον μεταβάλλει. Ἔστιν οὖν τοῦτο δοκιμάσαι δι᾽ ἔργων. Εἰ γάρ τις ἀντικρὺ τῶν ἡλίου ἀκτίνων λάβῃ ὕδωρ ϗ πιτύσῃ, αἱ δὲ ῥανίδες ἀνάκλασιν πρὸς τὸν ἥλιον λάβωσιν, εὑρήσει γινομένην ἶριν, ϗ οἱ ὀφθαλμιῶντες δὲ τοῦτο πάσχουσιν, ὅταν εἰς τὸν λύχνον ἀποβλέψωσιν. Ἀναξιμένης ἶριν γί-

(1) Galenus ait: μεταβάλλεσθαι, εἶτα ἐκ τοῦ κατὰ βραχὺ εἰς μικρὰς ῥανίδας δροσίζειν νοτιζούσας *in nubem mutari, tum ſtatim roris inſtar ex ipſa minutas guttas manare*.

(2) Itaque perſpicue corrigendus Galeni locus, in quo legitur: οὐ σχήματος μορφαὶ, ἀλλὰ χρώματα φαίνεται *non ſpecies figurae, ſed colores videntur*.

Digitized by Google

γίνεσθαι κατ' αὐγασμὸν ἡλίου πρὸς νέφει πυκνῷ κ̧ παχεῖ κ̧ μέλανι, παρὰ τὸ μὴ δύνασθαι τὰς ἀκτῖνας εἰς τὸ πέραν διακόψαι ἐπισυνισαμένας αὐτῷ. Α'ναξαγόρας ἀνάκλασιν ἀπὸ νέφους πυκνοῦ τῆς ἡλιακῆς περιφεγγείας, κατ' ἀντικρὺ δὲ τῦ κατοπτρίζοντος αὐτὸν ἀςέρος διαπαντὸς ἵςασθαι, παραπλησίως δὲ φυσιολογεῖται τὰ καλούμενα παρήλια, γινόμενα δὲ κατὰ τὸν Πόντον. Μητρόδωρος ὅταν διὰ νεφῶν ἥλιος διαλάμψῃ, τὸ μὲν νέφος κυανίζειν, τὴν δ' αὐγὴν ἐρυθραίνεσθαι.

cernam intueantur. Anaximenes *exiſtimavit* Iridem fieri ex ſplendore, *vel illuminatione* Solis in denſam, craſſamque, nigramque nubem *incidente* quod radii *Solis ipſam dirimere*, *vel* ad extremum uſque pervadere non poſſint, *adeoque* ſuper illa uniantur. Anaxagoras *Iridem* reflexionem *eſſe dicit* ſolaris lucis a denſa nube *factam* (1), ſemperque *illam* contra ſidus ipſum *a nube*, *veluti* ſpeculo, expreſſum conſtitui; ſimilique ratione naturam exponit *affectionum illarum*, quae Parhelia, *vel ementiti Soles* vocantur; quae circa Pontum fiunt. Metrodorus *ait* quum Sol per nubes transluceat, nubem quidem cyaneum, *viridemque*; *Solarem* vero lucem rubrum colorem induere.

Κ Ε Φ. ϛ.

Περὶ Ῥάβδων.

ΤΑ` κατὰ τὰς ῥάβδους, κ̧ ἀνθηλίους συμβαίνοντα μίξει τῆς ὑποςάσεως κ̧ ἐμφάσεως ὑπάρχειν, τῶν μὲν νεφῶν ὁρωμένων, οὐ κατ' οἰκεῖον δὲ χρῶμα, ἀλλ' ἕτερον, ὅπερ κατὰ τὴν ἔμφασιν φαίνεται. ἐν δὲ τούτοις πᾶσι τά τε κατὰ φύσιν, κ̧ κατὰ ἐπίκτησιν ὅμοια συμβαίνει πάθη.

CAPUT VI. (2)

De Virgis.

QVae circa Virgas, & Anthelia, *ſive Parhelia* contingunt, ſubſtantia & apparentia *ſimul* permixta ſunt; *quod* nubus quidem cernantur, *vereque exiſtant*; non *tamen* iuxta proprium, ſed alienum, *potius* colorem, qui iuxta apparentiam *ſolum* videtur. In his autem omnibus affectiones illae, quae. iuxta naturam, *ſive ſubſtantiam*, & quae iuxta acceſſionem, *hoc eſt apparentiam naturae ſuperadditam*, fiunt, ſimiles ſunt.

Κ Ε Φ. Ζ.

Περὶ Ἀνέμων.

ΑΝαξίμανδρος ἄνεμον εἶναι ῥύσιν ἀέρος, τῶν λεπτοτάτων ἐν αὐτῷ καὶ ὑγροτάτων ὑπὸ τῦ ἡλίου κινουμένων, ἢ τη-

νο-

CAPUT VII. (3)

De Ventis.

Anaximander Ventum eſſe *putavit* Aëris fluxum, tenuiſſimis, humidiſſimiſque *partibus* in illo a Sole agitatis, vel

L 2 li-

(1) Haec eadem opinio a Pythagora quoque olim tradita memoratur. Etenim ille apud Aelianum *Var. Hiſtor. Lib. IV.* c. 17. ait: H' ἶρις ὡς ἡ γῆ τοῦ Νείλου ἐστὶ, ubi certiſſime reſcribendum eſt H' ἶρις ὡς αὐγὴ τοῦ ἡλίου ἐστὶ. *Iris veluti ſplendor*, aut reſplendeſcentia *Solis eſt*, ut Geinerus optime obſervavit.

CAP. VI.

(2) Integrum hoc Caput in Stobaeo, ſimulque Galeno prorſus omittitur.

CAP. VII.

Gal c. XX. Stob. p 68.

(3) Stobaeus hic ſolam Ariſtotelis opinionem exponit.

Digitized by Google

li quatis (1). STOICI *exiſtimarunt ventum, aut* ſpiritum omnem aëris fluxum eſſe; locorum vero mutationibus *ipſas etiam Ventorum* denominationes mutari: ut a ζόφου, *ſive caligine*, & ab occaſu Zephyrus; ab ἀνατολῆς, & ἡλίου *ortu*, & *Sole* Apeliotes, *vel ſubſolanus* dicatur. Qui ab arcto *ſpirat*, eſt Boreas; *qui* (2) ab humidis locis, *eſt* Libicus. METRODORVS *ait* ex aquea evaporatione propter Solarem aduſtionem *ardoremque* ſpirituum, *ventorumque* currentium (3) impetum produci. Eteſias vero, *vel annuos boreales ventos*, ſpirare ob aërem ad arctos condenſatum; *ideoque illos* una cum Sole ab aeſtivo tropico retrogradiente irruere (4).

κομένων. Οἱ Στωϊκοὶ πᾶν πνεῦμα ἀέρος εἶναι ῥύσιν, ταῖς τῶν τόπων δὲ παραλλαγαῖς τὰς ἐπωνυμίας παραλλάττουσιν· οἷον, ἀπὸ τοῦ ζόφου κ̔ τῆς δύσεως Ζέφυρον, ἀπὸ τῆς ἀνατολῆς κ̔ τοῦ ἡλίου Ἀπηλιότην, τὸν δὲ ἀπὸ τῶν ἄρκτων εἶναι Βορέαν· τὸν δὲ ἀπὸ τῶν νοτίων, Λίβα. Μητρόδωρος ὑδατώδους ἀναθυμιάσεως διὰ τὴν ἡλιακὴν ἔκκαυσιν γίνεσθαι ὁρμὴν πνευμάτων θείων· τοὺς δὲ Ἐτησίας πνεῖν τοῦ πρὸς τοῖς ἄρκτοις παχυνθέντος ἀέρος ὑποχωροῦντι τῷ ἡλίῳ κατὰ τὴν θερινὴν τροπὴν ἐπιαυῤῥέοντας,

CAPVT VIII. (5)

De hieme, & aeſtate.

EMPEDOCLES, & STOICI hiemem quidem fieri *opinantur* aëre ob denſitatem praevalente, atque (6) in ſuperiorem *locum* enitente. Aeſtatem vero *praevalente* igne, quando *rarior is effectus* in inferiorem *locum* vi impellitur. Quandoquidem vero ſublimia *corpora hactenus* a me circumſcripta ſunt, terreſtria quoque, *vel Terrae proxima, nunc* percurrentur.

C A-

ΚΕΦ. Η.

Περὶ χειμῶνος, κ̔ θέρους.

Ἐμπεδοκλῆς, κ̔ οἱ Στωϊκοὶ χειμῶνα μὲν γίνεσθαι τοῦ ἀέρος ἐπικρατοῦντος τῇ πυκνώσει, κ̔ εἰς τὸ ἀνωτέρω βιαζομένου· θερείαν δὲ τοῦ πυρὸς, ὅταν εἰς τὸ κατωτέρω βιάζηται. Περιγεγραμμένων δὲ μοι τῶν μεταρσίων, ἐφοδευθήσεται κ̔ τὰ πρόσγεια.

ΚΕΦ.

(1) Galenus in Anaximandri ſententia legit τινουμένων.

(2) Galenus τὸν ἀπὸ τῆς μεσημβρίας Νότον, *qui a meridie ſpirat, Notus*.

(3) Aut vox illa θείων, quam Xylander reddit *divinos*, hoc uno ſenſu exponi debet; aut in Plutarchi textum temere ſolum irrepſit. Certe in Galeno, qui cetera Plutarchum accuratiſſime exſcribit, omnino deſideratur.

(4) Melior, ac fortaſſe vera Galeni lectio: ὑποχωροῦντος δὲ τοῦ ἡλίου κατὰ τὴν θερινὴν τροπὴν *Sole ab aeſtivo Tropico retrogrediente*.

CAP. VIII.

(5) Galenus hoc etiam Caput omiſit; Stobaeus autem Empedoclis, & Stoicorum ſententiam ex Plutarcho accurate expreſſit.

(6) Vt ex Plutarchi verbis commodus ſenſus exſculpatur, ſuſpicor vocem πυρὸς hic excidiſſe, adeoque legendum καὶ εἰς τὸ ἀνωτέρω πυρὸς βιαζομένου *atque igne in ſuperiora protruſo*. Etenim, ſi aeſtas ex igne deorſum vergente protruſoque oriri dicitur, hiems certe ex eodem igne ſurſum expulſo produci debet.

Κ Ε Φ. Θ.

Περὶ Γῆς, καὶ τίς ἡ οὐσία αὐτῆς, καὶ πόση.

Θαλῆς, καὶ οἱ ἀπ' αὐτοῦ μίαν εἶναι τὴν γῆν· Οἰκέτης ὁ Πυθαγόρειος δύο, ταύτην, καὶ τὴν ἀντίχθονα. Οἱ Στωϊκοὶ τὴν γῆν μίαν, καὶ πεπερασμένην. Ξενοφάνης ἐκ τοῦ κατωτέρου μέρους εἰς ἄπειρον βάθος ἐῤῥιζῶσθαι, ἐξ ἀέρος δὲ καὶ πυρὸς συμπαγῆναι. Μητρόδωρος τὴν μὲν γῆν ὑπόστασιν εἶναι καὶ τρύγα τοῦ ὕδατος, τὸν δὲ ἥλιον τοῦ ἀέρος.

CAPUT IX.

De Terra, & quae, & quanta ipſius ſubſtantia ſit.

Thales, eiuſque ſectatores unicam eſſe Terram *dixerunt*. Icetes (1) Pythagoreus duas *admiſit*, hanc *nempe, quae a nobis incolitur*, & Antichthona, *ſive Telluri noſtrae oppoſitam*. Stoici Tellurem unicam, atque finitam *eſſe dixerunt*. Xenophanes *ait illam* in inferiori parte in infinitam profunditatem (2) radicatam; ex aëre vero & igne compactam eſſe. Metrodorus *ait* Terram quidem Aquae ſedimentum, & faecem eſſe; Solem vero Aëris.

Κ Ε Φ. Ι.

Περὶ σχήματος Γῆς.

Θαλῆς, καὶ οἱ Στωϊκοὶ, καὶ οἱ ἀπ' αὐτῶν σφαιροειδῆ τὴν γῆν. Ἀναξίμανδρος λίθῳ κίονι τὴν γῆν προσφερῆ τῶν ἐπι-

CAPUT X.

De figura Terrae.

Thales (3), & Stoici, illorumque ſectatores Tellurem ſphaericam *eſſe dicunt*. Anaximander (4) lapideae, planae-

que

CAP. IX.

Gal. c. XXI. Euſeb. c. XV.

(1) *Xylander*, Apud Euſebium legitur Γκαίτης. Hic tamen *Nicetas* a Cicerone vocatur *Libr. IV. Acad. c.* 39. Denique obſervandum quod in Galeno non Οἰκέτης, aut Γκαίτης, ſed Πυθαγορείων τινὶς *Pythagoreorum quidam* legitur.

(2) Euſebius hic vocem βάθος *profunditatem* omiſit; at *Libr. I. c.* 8. ſic ait: Ξενοφάνης ἀποφαίνεται τῷ χρόνῳ καταφερομένην συνεχῶς, καὶ κατ' ὀλίγον τὴν γῆν εἰς τὴν θάλασσαν χωρεῖν . . . . . ἀποφαίνεται δὲ καὶ τὴν γῆν ἄπειρον εἶναι, καὶ κατὰ πᾶν μέρος μὴ περιέχεσθαι ὑπὸ ἀέρος. γίνεσθαι δὲ ἅπαντα ἐκ γῆς. *Xenophanes ait Terram progreſſu temporis continenter deorſum ferri, ac paullatim in mare labi . . . . . . poſtremo Terram infinitam eſſe, nec omnes illius partes aëre contineri, atque omnia ex ea procreari.*

CAP. X.

Gal. c. XXI. Euſeb. c. LVI.

(3) Quamvis in Galeno legatur Θάλης, καὶ οἱ ἀπ' αὐτοῦ, adeoque Stoicos hic praeterierit, compertum eſt tamen Stoicos etiam Telluri ſphaericam figuram conceſſiſſe. De Thalete potius ſubdubitat Gaſſendus, qui in hoc Plutarchi loco reſcribendum putat *Plato*; fortaſſe quod Anaximander, aliique Thaletis Sectatores aliam omnino Telluri figuram conceſſerint.

(4) Euſebius quidem Plutarchi textum hic exprimit, niſi quod voces illas τὴν γῆν omittit; Galenus vero ait: λίθῳ κίονι τὴν γῆν προσφερῆ τῶν ἐπιπέδων. Longe tamen clarius hanc ipſam Anaximandri ſententiam ex Plutarchi *Stromatis* expoſuit Euſebius *Lib. I. c.* 8 Ἀναξίμανδρος ὑπάρχειν φησὶ τῷ μὲν σχήματι τὴν γῆν κυλινδροειδῆ, ἔχειν δὲ τοσοῦτον βάθος, ὅσον ἂν εἴη τρίτον πρὸς τὸ πλάτος *Anaximander ait Terram figura cylindrum imitari, eiuſque altitudinis eſſe, quae ſi cum latitudine conferatur, tertiam illius partem conſtituat*. Vereor tamen, ne minus accurate Plutarchus Anaximandri ſententiam expreſſerit. Etenim Laertius *Lib. II. ſeg.* 1. ait Anaximandri opinionem eſſe μέσην τὴν γῆν κεῖσθαι κέντρου τάξιν ἐπέχουσαν, οὖσαν σφαιροειδῆ *Terram medio in loco conſiſtere centri locum habentem, ſphaericamque eſſe*, quemadmodum apud Ariſtotelem *de Caelo Libr. II. c.* 13, docuit Tellurem undequaque a Caelo pari intervallo diſtare. Itaque, quum Theon

Smyr-

Digitized by Google

que columnae ſimilem. ANAXIMENES (1) *ipſam* menſae, LEVCIPPVS (a) tympani formam *habere dicit*. DEMOCRITVS *illam* in latitudine quidem diſco ſimilem *exiſtimavit*; in medio vero cavam (3) *eſſe putavit*.

ἐπιπέδων. Ἀναξιμένης τραπεζοειδῆ. Λεύκιππος τυμπανοειδῆ. Δημόκριτος δισκοειδῆ μὲν τῷ πλάτει, κοίλην δὲ τὸ μέσον.

CAPVT XI.

De ſitu Terrae.

THALETIS SECTATORES Tellurem mediam, *vel in Vniverſi medio poſitam*, *eſſe dixerunt*. XENOPHANES *illam mundanorum corporum* primam (4) in infinitum radicatam *eſſe*, *ſive radices egiſſe putat*. PHILOLAVS Pythagoreus medium quidem Ignem *collocat* (hunc enim eſſe Vniverſi larem *dicit*) ſecundam (5) vero *Terram* Antichthona *eſſe putat*; tertiam vero, *tertio-*

ΚΕΦ. ΙΑ.

Περὶ Θέσεως Γῆς.

Οἱ ἀπὸ Θάλεω τὴν γῆν μέσην. Ξενοφάνης πρώτην εἰς ἄπειρον ἐῤῥιζῶσθαι. Φιλόλαος ὁ Πυθαγόρειος τὸ μὲν πῦρ μέσον (τοῦτο γὰρ εἶναι τοῦ παντὸς ἑστίαν) δευτέραν δὲ τὴν ἀντίχθονα· τρίτην δὲ, ἣν οἰκοῦμεν γῆν, ἐξ ἐναντίας κειμένην τε καὶ περιφερομένην τῇ ἀντίχθονι, παρ'

Smyrnaeus ait quod ex Anaximandri invento ἐστὶν ἡ γῆ μετέωρος, καὶ κινεῖται περὶ τὸ τοῦ κόσμου μέσον *Terra eſt in ſublimi pendens*, *& movetur circa Mundi medium*, vel fallitur, vel in ipſo reſcribi debet κεῖται *iacet*: quod nempe Tellus Vniverſi centro proxima, vel circa Vniverſi medium poſita, conſiſtat.

(1) Euſebius, qui hoc loci Plutarchum ſequitur in *Libr. I. cap.* 8. ex alio Plutarchi Opere nimirum ex *Stromatis*, Anaximenis opinionem fuſius expreſſit: Ἀναξιμένης γῆν πλατεῖαν μάλα· διὸ καὶ κατὰ λόγον αὐτὴν ἐποχεῖσθαι ἀέρι· καὶ τὸν ἥλιον, καὶ τὴν σελήνην, καὶ τὰ λοιπὰ ἄστρα τὴν ἀρχὴν τῆς γενέσεως ἐκ γῆς ἔχειν. ἀποφαίνεται γοῦν τὸν ἥλιον γῆν· διὰ δὲ τὴν ὀξεῖαν κίνησιν, καὶ μάλ' ἱκανῶς θερμοτάτην κίνησιν λαβεῖν *Anaximenes Terram latam admodum eſſe*, *aerique propterea iure ipſam ac merito inſidere*. *Solem porro*, *Lunam*, *ac reliquam ſiderum multitudinem ex terra ſui principium ortus habuiſſe*. *Quare Solem quidem ipſum Terram nuncupabat*, *eumdem tamen arbitrabatur incitatiſſimo curſu vehementiſſimum illum calorem*, *idque opportune admodum*, *eſſe conſequutum*. Sic Epicurus etiam Tellurem aeri veluti innatantem inſidere conıecit apud Laërtium *Lib. X. ſeg.* 74. τὴν γῆν τῷ ἀέρι ἐποχεῖσθαι ὡς συγγενεῖ *Terram aeri*, *veluti ſibi cognato*, *inſidere*.

(a) Ita Galenus ex Leucippi ſententia docet σχῆμα αὐτῆς τυμπανοειδὲς εἶναι *figuram ipſius tympani figurae ſimilem eſſe*. Leucippi tamen, fortaſſe quoque Anaximandri, ſententia ſuperius a Plutarcho memorata non de univerſae Telluris figura, ſed de ea ſolum forma intelligi debet, quae in habitatae nobiſque cognitae Terrae partibus, aut facie reperiobatur.

(3) Plutarchi lectioni facile Euſebianam praetulerim, in qua habetur κοίλην δὲ τῷ μέσῳ *cavam vero in medio*; ut nempe *medium* ipſum *latitudini* opponatur Galenus tamen antitheſim illam alia ratione expreſſit: κοίλην δὲ τὸ μέσον τῷ μεγέθει *cavam vero in magnitudinis*, vel ſuperficiei ſuae, *medio*.

CAP. XI.

Gal. c XXI. Euſ. c. LVII.

(4) *Xylander*, „Πρώτην εἰς ἄπειρον. Euſ. melius πρώτην· εἰς ἄπειρον γάρ

Ac certe quidem voculam πρώτην *primam* cum ceteris pone ſequentibus minime coniungendam eſſe Galenus etiam oſtendit, in quo legitur πρώτην τὴν γῆν ἐκ τοῦ κατωτέρου μέρους εἰς ἄπειρον βάθος ἐῤῥιζῶσθαι, ἐξ ἀέρος δὲ καὶ πυρὸς συμπαγῆναι: *primam terram in infinitam profunditatem*, *radices mittere*, *ex inferiori parte*. *compactam vero ex aere & igne*. De Xenophanis autem, Thaletis, Anaximenis, Anaxagorae, Democriti, aliorumque ſententia videndus Ariſtoteles *Lib. II. de Caelo c.* 13.

(5) Itaque corrigendus Galeni textus, in quo legitur ἑτέραν *aliam*.

παρʹ ὃ ϗ μὴ ὁρᾶσθαι ὑπὸ τῶν ἐν τῇδε τοὺς ἐν ἐκείνῃ. Παρμενίδης πρῶτος ἀφώρισε τῆς γῆς τοὺς οἰκουμένους τόπους ὑπὸ ταῖς δυσὶ ζώναις ταῖς τροπικαῖς.

tiove loco Tellurem, quae *a nobis* incolitur, & adverſus Antichthona poſita, & circumducta (1) *eſt*; ut proinde (2) illius incolae ab huius incolis non videantur. Parmenides (3) *omnium* primus habitata Telluris loca duabus Tropicis Zonis definivit.

Κ Ε Φ. ΙΒ.

Περὶ ἐγκλίσεως Γῆς.

Λεύκιππος παρεκπεσεῖν τὴν γῆν εἰς τὰ μεσημβρινὰ μέρη, διὰ τὴν ἐν τοῖς μεσημβρινοῖς ἀραιότητα, ἅτε δὴ πεπηγότων τῶν βορείων, διὰ τὸ κατεψύχθαι τοῖς κρυμοῖς, τῶν δὲ ἀντιθέτων πεπυρωμένων. Δημόκριτος διὰ τὸ ἀσθενέστερον εἶναι τὸ μεσημβρινὸν τοῦ περιέχοντος, αὐξομένην τὴν γῆν κατὰ τοῦτο ἐγκλιθῆναι. τὰ γὰρ βόρεια ἄκρατα, τὰ δὲ μεσημβρινὰ κέκραται. ὅθεν κατὰ τοῦτο βεβάρηται, ὅπου περισσή ἐστι τοῖς καρποῖς, ϗ τῇ αὐξήσει.

ΚΕΦ.

C A P V T XII. (4)

De inclinatione Terrae.

Levcippvs (5) Tellurem in auſtrales partes deprimi, *ſeu vergere putavit* propter raritatem *circumfuſi aëris*, *quae* in auſtralibus *partibus reperitur*; boreales enim *aëris partes* intenſo frigore rigentes compactas *eſſe*, oppoſitas vero incenſas, *adeoque rariores*. Democritvs *ideo Tellurem in auſtrum deprimi putavit*, quod auſtralis continentis *aëris* pars debilior ſit, *adeoque* Tellus *ibi pondere* aucta verſus illam inclinata ſit. Boreales enim *partes* intemperatae *ſunt*, auſtrales vero temperatae: adeoque verſus hanc partem *Terra* gravior efficitur ubi *in* fructibus, & *eorum* incremento *maior materiae copia*, & exſuperantia *reperitur*.

CA-

(1) Ita vocem hanc περιφερομένην intellexit Budaeus, & Amiotus ut Tellurem noſtram *Antichthoni e regione ſitam*, & *circa eam verſatilem* eſſe crediderit; quum utraque tamen Terra circa Ignem, veluti centrum torqueatur; adeoque noſtra Antichthona Terram ambitu ſuo, vel orbita complectatur.

(2) Tota haec periodus in Galeno deſideratur.

(3) Haec eadem Strabo ex Poſidonio *Lib. I.* Sed habitatae Terrae, Zonarumque diviſio longe Parmenide antiquior videtur; quippe quae non a ſola ſphaerae cognitione, quae Thaleti, aliiſque veteribus affulſerat, ſed ex ipſo quoque experimento deducatur. Laërtius *Libr. IX. ſeg.* 20. opinionis alterius inventionem Parmenidi adicribit: Παρμενίδης πρῶτος τὴν γῆν ἀπέφηνε σφαιροειδῆ, καὶ ἐν μέσῳ κεῖσθαι. *Parmenides* omnium *primus Terram rotundam*, & *in medio poſitam dixit*. Ceterum neque Parmenidis, neque Plutarchi mentem expreſſit Xylander interpretatus *Parmenides Terrae habitata loca diſcrevit a duabus, ſub ſolſtitialibus circulis quae iacent Zonis*: perinde quaſi regiones illae, quae extra Zonas illas ſolſtitialibus circulis ſubiectas reperiuntur, iuxta Parmenidem habitatae forent. Nullum hic ex Galeno ſubſidium, in quo vitioſe legitur ἀφώρισε τοὺς οἰκουμένους τόπους ὑπὸ τὰς δύο ζώνας τροπικὰς εἶναι τὴν γῆν *definivit ea loca, quae habitantur ſub duobus tropicis circulis, eſſe Terram*. Verus, ac nativus Parmenidis, ac Plutarchi ſenſus hic eſſe debet, quod ea Telluris loca, quae ſub Tropicis Zonis reperiuntur, proximeque circulis illis hinc inde ſubiecta ſunt, ab hominibus incoluntur, vel habitari poſſunt.

C A P. XII.

(4) Integrum hoc Caput in Euſebio, ceteriſque deſideratur.

(5) Eadem prorſus opinio apud Laërtium *Libr IX. ſeg.* 33. Leucippo tribuitur.

Digitized by Google

CAPUT XIII.

De motu Terrae.

CEteri quidem *Philoſophi* Terram manere, *vel immotam eſſe, dixerunt*. PHILOLAVS [1] vero Pythagoreus *opinatur illam* in orbem circa *mundanum* ignem per obliquum circulum, *ſive Zodiacum*, circumferri inſtar Solis, & Lunae. HERACLIDES Ponticus, & ECPHANTVS Pythagoreus movent quidem *& ipſi quoque* Tellurem; non *ita* tamen, ut *ipſa de loco in locum* transferatur [a]; ſed *ut* inſtar rotae revincta ab occaſu in ortum circa centrum ſuum

ΚΕΦ. ΙΓ.

Περὶ κινήσεως Γῆς.

ΟἹ μὲν ἄλλοι μένειν τὴν γῆν· Φιλόλαος δὲ ὁ Πυθαγόρειος κύκλῳ περιφέρεσθαι περὶ τὸ πῦρ κατὰ κύκλου λοξοῦ, ὁμοιοτρόπως ἡλίῳ, καὶ σελήνῃ. Ἡρακλείδης ὁ Ποντικὸς, καὶ Ἔκφαντος ὁ Πυθαγόρειος κινοῦσι μὲν τὴν γῆν, οὐ μήν γε μεταβατικῶς, τροχοῦ δίκην ἐνζωνισμένην ἀπὸ δυσμῶν ἐπ' ἀνατολὰς περὶ τὸ ἴδιον αὐτῆς κέντρον. Κατ' ἀρχὰς μὲν πλάζε-

CAP. XIII.

Glaen. c. XXI. Euſeb. c. LVIII.

(1) De vera Philolai ſententia, Mundique Syſtemate opportunius, atque accurate Diſſertatione I. diſputabitur. Interim monuiſſe inverit ipſum in medio Vniverſi loco non Solem, ſed mundanum, Ignem, collocaſſe; circa quem Tellus ipſa, Sol, ac Luna in orbem verterentur. Quin etiam Pythagoricis omnibus opinionem hanc *in Numa* adſcribit Plutarchus: τοῦ σύμπαντος κόσμου μέσον οἱ Πυθαγορικοὶ τὸ πῦρ ἱδρῦσθαι νομίζουσι, καὶ τοῦτο Ἑστίαν καλοῦσι καὶ μονάδα· τὴν δὲ γῆν οὔτε ἀκίνητον, οὔτε ἐν μέσῳ τῆς περιφορᾶς οὖσαν, ἀλλὰ κύκλῳ περὶ τὸ πῦρ αἰωρουμένην ὑπάρχειν: *in Univerſi Mundi medio Pythagorici ignem manere exiſtimant, atque hunc Larem vocant, & unitatem: Terram autem neque immobilem, neque in medio revolutionis eſſe putant, ſed circulariter circum ignem ipſum ſuſpenſam*. Ariſtarchus tamen, caeterique medium Vniverſi locum non mundano huic Igni, ſed Soli, conceſſere; circa quem Tellus ipſa annuo motu torqueretur, interim dum ſingulis diebus circa centrum axemque ſuum giraret. Etenim Ariſtarchus apud Plutarchum *De Facie In orbe Lunae* ait: μένειν τὸν οὐρανὸν ὑποτιθέμενος, ἐξελίττεσθαι δὲ κατὰ λοξοῦ κύκλου τὴν γῆν, ἅμα καὶ περὶ τὸν αὐτῆς ἄξονα δινουμένην *caelum quieſcere ſupponens, Terram per obliquum evolvi circulum, & circa ſuum verſari interim axem*. Item Archimedes *in Arenario* teſtatur quod Ariſtarchus ὑποτίθεται τὰ μὲν ἀπλανέα τῶν ἄστρων, καὶ τὸν ἅλιον μένειν ἀκίνητον. τὰν δὲ γᾶν περιφέρεσθαι περὶ τὸν ἅλιον, κατὰ κύκλου περιφέρειαν, ὅς ἐστιν ἐν μέσῳ τῷ δρόμῳ κείμενος *ſupponit inerrantia quidem ſidera, & Solem manere immobilem, Terram autem ferri per circumferentiam circuli, qui in medio curſu poſitus reperitur*. Vbi obſervandum, quod Ariſtarchus ipſe Telluris motum non ſerio conſtanterque veluti exploratum, verum, ipſique inhaerentem admiſit; ſed ipſum ſolum, velut hypotheſim quamdam caeleſtibus phaenomenis explicandis accommodatam, excogitavit; Seleucus autem hunc motum veluti theſim admiſit, adeoque Terram vere moveri contendit. Perſpicue id teſtatur Plutarchus in *Quaeſt. Platonicis* ἰδεῖν τὴν γῆν ἰλλομένην περὶ τὸν διὰ πάντων πόλον τεταγμένον, μὴ μεμηχανῆσθαι συνεχομένην καὶ μένουσαν, ἀλλὰ στρεφομένην καὶ ἀνειλουμένην νοεῖν, ὡς ὕστερον Ἀρίσταρχος, καὶ Σέλευκος ἀπεδείκνυσαν· ὁ μὲν, ὑποτιθέμενος μόνον, ὁ δὲ Σέλευκος καὶ ἀποφαινόμενος: *oportuit Terram devinctam circa axem Univerſi, non ita fabricatam intelligi, ut uno contento loco maneret, ſed quae converteretur, & circumageretur; ut poſtmodum Ariſtarchus, & Seleucus oſtenderunt. Sane hoc ille ita ut poneret tantum, hic etiam pronuncians.*

(2) *Xylander* „ In libris vulgatis hic legitur foe„ da mutilatio μεταβατικῶς τροχοῦ δίκην ἐζωνισμένην. „ Ex Euſebio nos locum tranſtulimus, qui habet „ μεταβατικῶς. ἀλλὰ τρεπτικῶς, ἄξονι στρεφομένην ἀπὸ „ δυσμῶν &c. Nam δισμῶν pro δυσμῶν fuiſſe falſum „ vel caeco apparet, & in Aldino eſt, & manuſcri„ pto δυσμῶν.

Quae quidem Euſebii lectio, & Xylandri interpretatio ex Galeno quoque facile illuſtrari probarique poteſt. Ille nimirum ait juxta Heraclidem κινεῖν τὴν γῆν, οὐ μήν γε μεταβατικῶς, ἀλλὰ τροχοῦ δίκην &c. *moveri* quidem *Terram, at non in locum alium migrare, ſed inſtar rotae &c.*

Digitized by Google

ſuum *torqueatur*. Democritus *ait* initio quidem Tellurem propter exiguitatem, levitatemque *ſui* erraſſe (1); *ſenſim* vero denſiorem, gravioremque tempore effectam conſtitiſſe.

ζεσθαι τὴν γῆν φησὶν ὁ Δημόκριτος, διά τε μικρότητα, καὶ κουφότητα· πυκνωθεῖσαν δὲ τῷ χρόνῳ καὶ βαρυνθεῖσαν καταςῆναι.

CAPUT XIV.

De diviſione Terrae, quot ipſius Zonae ſint.

Pythagoras (2) *ait* Tellurem proportione *quadam* ad univerſi Caeli ſphaeram in quinque Zonas dividi, arcticam *nempe*, aeſtivam, hiemalem, aequidialem, antarcticam: quarum *quidem* media (3) mediam Telluris *regionem* definit, & propter hoc ipſum torrida vocatur. Quae vero (4) habitaculum, *vel habitabilis* eſt, media inter aeſtivam, & hiemalem reperitur, quum bene temperata *illa* ſit.

ΚΕΦ. ΙΔ.

Περὶ διαιρέσεως Γῆς, πόσαι αὐτῆς εἰσὶ Ζῶναι.

Πυθαγόρας τὴν γῆν ἀναλόγως τῇ τοῦ παντὸς οὐρανοῦ σφαίρᾳ διῃρῆσθαι εἰς πέντε ζώνας, ἀρκτικὴν, θερινὴν, χειμερινὴν, ἰσημερινὴν, ἀνταρκτικήν· ὧν ἡ μέση τὸ μέσον τῆς γῆς ὁρίζει, παρ' αὐτὸ τῦτο διακεκαυμένη καλυμένη. ἡ δὲ οἰκητήριόν ἐςιν, ἡ μέση τῆς θερινῆς, ϗ χειμερινῆς, εὔκρατός τις οὖσα.

CA- M ΚΕΦ.

(1) Xylander, quum hic πλάσσεσθαι, ſive πλασθῆναι legendum eſſe coniiceret, interpretatur *effictam fuiſee*; quum tamen optime Budaeus πλάζεσθαι legerit, adeoque reddiderit *multivagam fuiſſe*; ſicuti in Euſebio quoque legitur πλάζεσθαι.

CAP. XIV.

Gal. c. XXI.

(2) Galenus habet Πυθαγορείων τινὲς *Pythagoreorum quidam*. Ac certe quidem Poſidonius apud Strabonem *Lib. I.* teſtatur Zonas illas primum non a Pythagora, ſed a Parmenide, inventas, vel diſtinctas fuiſſe, ut Plutarchus etiam ſuperius memoravit.

(3) Facile clarior, & accuratior Galeni lectio: ὧν ἡ μέση τὸ μέσον τῆς γῆς ὁρίζεται διακεκαυμένης, *quarum quae media eſt*, *aduſtae*, torridaeque *Terrae medium definit*. Media nimirum Zona, mediuſve circulus, hoc eſt aequidialis, *torridam* Terrae Zonam, ſive regionem bifariam diſpeſcit.

(4) *Xylander* „ Οἱ δὲ οἰκητήριον. Scriptus ἡ δὲ „ Forte ᾗ δὲ

Galenus habet: ἡ δὲ οἰκητή ἐςι μέση τῆς θερινῆς, καὶ τῆς χειμερινῆς, εὔκρατος οὖσα: *quae vero habitata*, vel habitabilis *eſt*, *media* reperitur *inter aeſtivum*, *ac hiemalem* tropicum, *quum temperata illa ſit*. Si media Terrae pars, quae ab aequinoctiali circulo bifariam dividitur, ab ipſo quoque Pythagora *torrida* vocabatur, qui fieri modo poterit ut haec ipſa *torrida* Zona inter aeſtivum, hiemalemque tropicum conſtituta, *habitabilis*, ac *temperata* ab ipſo Pythagora diceretur? Vt ex Plutarchi verbis commodus ſenſus aliquis exſculpatur, ipſius voces ita intelligi profecto debent, ut habitabilis, ac temperatae Terrae pars non ab aeſtivo ad hiemalem, ſed ab *aeſtivo* ad arcticum, itidemque ab *hiemali* ad antarcticum circulum extendatur; ideoque duae regiones illae inter aeſtivum itidemque hiemalem circulum *mediae* dicantur, ſi uterque ex circulis illis, veluti terminus ad utrumque polarem circulum, veluti terminum alium, referatur. Pythagoras quidem apud Laërt. *Lib. VIII. ſeg. 24. 25.* ait μέσην τὴν γῆν καὶ αὐτὴν σφαιροειδῆ, καὶ περιοικουμένην· εἶναι δὲ καὶ Ἀντίποδας, καὶ τὰ ἡμῖν κάτω, ἐκείνοις ἄνω *mediam eſſe Terram*, *eamdemque ſphaericam*, *& circum habitatam*; *eſſe quoque Antipodas*, *atque illic ea ſuperiora eſſe*, *quae nobis inferiora ſunt*. Sed exinde inferri certe non poterit ipſum torridam quoque Zonam incolis praeditam admiſiſſe. Poſidonius unus a Cleomede *Lib. I. pag. 113.* memoratur, qui dixit τὸ ὑπὸ τὸν ἰσημερινὸν κλίμα εὔκρατον εἶναι: *Clima*, *quod ſub aequinoctiali* linea *eſt*, *temperatum eſſe*.

Digitized by Google

CAPVT XV. (1)

De Terrae-motibus.

THALES (2) quidem, ac DEMOCRITVS terraemotuum cauſſam aquae tribuunt. STOICI vero dicunt: Terraemotus *cauſſa* eſt humidum in Tellure *incluſum*, *atque* in aërem incidens, & diſgregatum. ANAXIMENES *ait* terraemotuum cauſſam eſſe ariditatem (3), raritatemque Telluris, quum illam quidem *aeſtus*, *aut* ſiccitates; hanc vero imbres efficiant. ANAXAGORAS *opinatur Terram moveri* ob aëris *ex Tellure* egreſſum, qui in denſitatem ſuperficiei *terreſtris* incidens, quum excretionem, *exitumque* obtinere non poſſit, tremore illud, a quo continetur, quatit. ARISTOTELES propter frigoris quacumque ex parte antiperiſtaſim, *ſive circumobſiſtentiam*, quod *Tellurem* ipſam ſuperne, ac inferne circumdet. Calidum enim ſurſum tendere nititur, quum leve nimirum ſit; adeoque ſicca exhalatio diſcluſionem, *exitumque* non inveniens cuneis (4), atque re-

ΚΕΦ. ΙΕ.

Περὶ σεισμῶν Γῆς.

ΘΑλῆς μὲν, καὶ Δημόκριτος ὕδατι τὴν αἰτίαν τῶν σεισμῶν προσάπτουσιν. Οἱ δὲ Στωϊκοὶ φασὶ, Σεισμὸς ἐστὶ τὸ ἐν τῇ γῇ ὑγρὸν εἰς ἀέρα διακρινόμενον καὶ ἐκπίπτον. Ἀναξιμένης ξηρότητα, καὶ ἀραιότητα τῆς γῆς αἰτίαν τῶν σεισμῶν, ὧν τὴν μὲν αὐχμοὶ γεννῶσι, τὴν δὲ ἐπομβρίαι. Ἀναξαγόρας ἀέρος ἀποδύσει τῇ μὲν πυκνότητι τῆς ἐπιφανείας προσπίπτοντος, τῷ δὲ ἔκκρισιν λαβεῖν μὴ δύνασθαι τρόμῳ τὸ περιέχον κραδαίνοντος. Ἀριστοτέλης διὰ τὴν τοῦ ψυχροῦ πανταχόθεν ἀντιπερίστασιν κάτωθεν καὶ ἄνωθεν αὐτῇ περιστάντος: Τὸ γὰρ θερμὸν ἀνωτέρω γενέσθαι σπεύδει, ἅτε δὴ κοῦφον ὄν· διὰ τοῦτο ἐν ἀπολείψει γινομένης τῆς ξηρᾶς ἀναθυμιάσεως, τῇ σφηνώσει καὶ τοῖς ἀντελιγμοῖς διαταράττεσθαι. Μητρόδωρος μη-

CAP. XV.

Gal. c. XXI. Stob. pag. 68.

(1) Integrum hoc Caput in Euſebio deſideratur.

(2) Etenim Thales, ac Democritus etiam Tellurem aquae veluti navigium inſidere dixerunt, adeoque interdum fluctuare, ut memorat Ariſtoteles *Meteor. Lib. II. c. 7.* Seneca *Quaeſt. Nat. Lib. VI. c. 20.* Gellius *Lib. II. c. 28.*

(3) Nullus hic dubito quin Plutarchi textus ex Galeno corrigi debeat, in quo legitur ξηρότητα, καὶ ὑγρότητα. Ut enim omittam *ariditati* non *raritatem*, ſed *humiditatem*, opponi, perſpicuum eſt a ſuperfuſis imbribus Telluris ſubſtantiam non *raram*, ſed *humidam* ſolum, denſioremque fieri. Sed controverſiam hanc dirimit Seneca *Lib. VI. c. 10.* & Ariſtoteles *Meteor. Lib. II. c. 7.* ubi ait: τὸν αἰθέρα πεφυκότα φέρεσθαι ἄνω, ἐμπίπτοντα δὲ εἰς τὰ κάτω τῆς γῆς, καὶ τὰ κοῖλα, κινεῖν αὐτήν· τὰ μὲν γὰρ ἄνω συνιζάνεσθαι διὰ τοὺς ὄμβρους. ἐπεὶ φύσει γε πᾶσαν ὁμοίως εἶναι σομφὴν *aetherem, qui ſurſum ferri aptiſſimus eſt, quum ſe in venas, & cavernas Terrae condit, motitare ipſam. Nam ſuperas Telluris partes coaleſcere imbrium beneficio aſſerit, quandoquidem natura totam ſimiliter fungoſam laxamque eſſe praedicat.* Sic Origenes in *Philoſophumenis* Σεισμοὺς γίνεσθαι τοῦ ἄνωθεν ἀέρος εἰς τὸν ὑπὸ γῆν ἐκπίπτοντος. τούτου γὰρ κινουμένου, καὶ τὴν ὀχουμένην γῆν ὑπ' αὐτοῦ σαλεύεσθαι *Terraemotus fieri, ſuperiore aëre in eum, qui ſub terra eſt, incidente: hoc videlicet moto terram ab ipſo ſubvectam una concuti.*

(4) Galenus legit τῆς ὑγρᾶς ἀναθυμιάσεως, τῇ ἀντισπάσει καὶ τοῖς ἀντελιγμοῖς *humidae exhalationis, revulſione, & contrariis convolutionibus.* Paullo tamen fuſius, & accuratius hanc Ariſtotelis opinionem expreſſit Galenus. Ἀριστοτέλης δὲ πνεῦμα τῆς κινήσεως, ὅταν ἔσω τύχῃ ῥυὲν τὸ ἔξω ἀναθυμιώμενον διὰ τὴν τοῦ ψυχροῦ πανταχόθεν ἀντιπερίστασιν *Ariſtoteles autem flatum motionis, qui quum intro fluit, extra exhalat, ob ambientem undique frigoris antiperiſtaſim.*

Digitized by Google

μηδὲν ἐν τῷ οἰκείῳ τόπῳ σῶμα κινεῖσθαι, εἰ μή τις προσώσειεν ἢ καθελκύσειεν κατ' ἐνέργειαν. διὸ μηδὲ τὴν γῆν ἅτε δὲ κειμένην φυσικῶς κινεῖσθαι, τόπους δέ τινὰς αὐτῆς νοσεῖν τοῖς ἄλλοις. Παρμενίδης, Δημόκριτος διὰ τὸ πανταχόθεν ἴσον ἀφεςῶσαν μένειν ἐπὶ τῆς ἰσοῤῥοπίας, ὐκ ἔχυσαν αἰτίαν δι' ἣν δεῦρο μᾶλλον, ἢ ἐκεῖσε ῥέψειεν ἄν· διὰ τῦτο μόνον μὲν κραδαίνεσθαι, μὴ κινεῖσθαι δέ. Ἀναξιμένης διὰ τὸ πλάτος ἐποχεῖσθαι τῷ ἀέρι. Οἱ δὲ φασὶν ἐφ' ὕδατος, καθάπερ τὰ πλατανώδη καὶ σανιδώδη ἐπὶ τῶν ὑδάτων, διὰ τῦτο κινεῖσθαι. Πλάτων πάσης μὲν κινήσεως ἓξ εἶναι περιςάσεις, ἄνω, κάτω, ἐπὶ τὰ δεξιὰ, καὶ θάτερα, ἔμπροσθεν, καὶ ὄπισθεν· κατ' οὐδεμίαν δὲ τύτων ἐνδέχεσθαι τὴν γῆν κινεῖσθαι ἐν τῷ πανταχόθεν κατωτάτην κειμένην, μένειν μὲν ἀκίνητον, μηδὲν ἔχουσαν ἐξαίρετον εἰς τὸ ῥέπειν μᾶλλον, τόπους δ' αὐτῆς κατὰ ἀραιότητα σαλεύεσθαι. Ἐπίκουρος ἐνδέχεσθαι μὲν ὑπὸ τῦ πάχους ἀέρος τῦ ὑποκειμένου, ὑδατώδους ὄντος, ἀνακρουομένην αὐτὴν καὶ οἷον ὑποτυπτομένην κινεῖσθαι, ἐνδέχεσθαι δὲ καὶ σηραγγώδη τοῖς κατωτέρω μέρεσι καθεςῶσαν ὑπὸ τοῦ δια σπειρομένου πνεύματος εἰς τὰς ἀντροειδεῖς κοιλότητας ἐμπίπτοντος σαλεύεσθαι.

ΚΕΦ.

revolutionibus *Tellurem* conturbat. METRODORVS *ait* nullum corpus proprio in loco *poſitum* moveri, niſi quis violenter *illud* impulerit, vel attraxerit; idcirco neque Tellurem, quippe quum *ſuo in loco poſita* iacenſque ſit, vere moveri; quaedam tamen ipſius loca ad alia *loca* accedere. PARMENIDES, DEMOCRITVS *dicunt quod*, quum aequaliter undequaque *a Caelo* diſtet, adeoque quum non habeat cauſſam, propter quam huc potius, quam illuc vergat, Tellus in aequilibrio permanet; adeoque *exiſtimant ipſam* concuti quidem ſolum, non vero moveri. ANAXIMENES *arbitratur Tellurem* propter latitudinem, *qua praedita eſt*, aëri inſidere; *adeoque aliquando concuti, vel fluctuare*. Alii vero dicunt *Tellurem* ſuper aqua *poſitam eſſe*, ſicuti *corpora*, quae platani, vel tabulae formam habent, ſuper aquis *innatant; atque* idcirco *Tellurem ipſam* moveri. PLATO omnis quidem motus ſex *ſpecies*, *vel* circumſtantias eſſe *dicit*, ſurſum, deorſum, in dexteram, in ſiniſtram, antrorſum, retrorſum: ſecundum vero nullam iſtarum *ſpecierum* moveri poſſe *arbitratur* Tellurem in loco undequaque infimo (1) conſtitutam. *Itaque* immotam *illam* quidem manere, quum nihil eligere poſſit, propter in quod potius vergat; eius vero loca *ipſorum* raritatem fluctuare. EPICVRVS ait poſſe quidem *Tellurem* ipſam a ſubiecto craſſo aëre, qui aqueus eſt, repulſam, ac veluti ſuccuſſam moveri; poſſe etiam, quum in inferioribus *ſui* partibus *illa* rimoſa (2) conſtituta ſit, a perrumpente ſpiritu, *ac* in cavitates ſpeluncae ſimiles incidente agitari.

 C A-

(1) Quamvis haec Plutarchi lectio facilis, atque nativa ſit, fortaſſe tamen melior Stobaei, in quo habetur ἐν τῷ πανταχόθεν ἰσατάτῳ χωρίῳ *in ſpatio, vel intervallo; undequaque maxime aequali conſtitutam.*

(2) Galenus pro σηραγγώδη habet σηραγγώδη *cavernoſam*.

CAPUT XVI.

De Mari, quomodo conſtitutum ſit, & quomodo amarum eſt.

ANAXIMANDER ait Mare reliquias eſſe primae humiditatis, *vel primigenii humoris*, cuius maiorem quidem partem ignis exſiccavit; reſiduam vero *partem* propter aduſtionem (1) *in amarum ſalſumque humorem* mutavit. ANAXAGORAS *opinatur* humorem ab initio ſtagnantem a ſolari vertigine aduſtum eſſe, pinguique *ipſius parte* in vapores converſa, reſiduum in ſalſedinem, atque amarulentiam ſubſediſſe. EMPEDOCLES *ait mare eſſe* Terrae a Sole aduſtae ſudorem ex *Telluris ipſius* ſuperficie *abraſum, atque* elutum (2). ANTIPHO *vero* ſudorem calidi, *vel calefacti corporis*, ex quo, quod ſuperfluit, humidum ſecretum eſt propter concoctionem, quod in omni ſudore contingit. METRODORUS *ideo ſalſum mare exiſtimat*, quod mare per Terram percolatum (3) craſſitiem, quae circa illam *eſt*, contraxerit; ſicut illa, quae per cinerem fluunt. PLATONICI *dicunt* eam quidem elementaris aquae partem, quae ex aëre ob circumpoſitum frigus compa-

cta

ΚΕΦ. ΙϚ.

Περὶ Θαλάσσης, πῶς συνέςη, ϗ πῶς ἐςὶ πικρά.

ΑΝαξίμανδρος τὴν θάλασσάν φησιν εἶναι τῆς πρώτης ὑγρασίας λείψανον, ἧς τὸ μὲν πλεῖον μέρος ἀνεξήρανε τὸ πῦρ, τὸ δὲ ὑπολειφθὲν διὰ τὴν ἔκκαυσιν μετέβαλεν. Ἀναξαγόρας τοῦ κατ' ἀρχὴν λιμνάζοντος ὑγροῦ περικαέντος ὑπὸ τῆς ἡλιακῆς περιφορᾶς, ϗ τοῦ λιπαροῦ ἐξατμισθέντος, εἰς ἁλυκίδα ϗ πικρίαν τὸ λοιπὸν ὑποςῆναι. Εμπεδοκλῆς ἱδρῶτα τῆς γῆς ἐκκαιομένης ὑπὸ τοῦ ἡλίου διὰ τὴν ἐπιπόλαιον πλύσιν. Ἀντιφῶν ἱδρῶτα θερμοῦ, ἐξ οὗ τὸ περιληφθὲν ὑγρὸν ἀπεκρίθη τῷ κατεψηθῆναι, παρακυλίσαντα, ὅπερ ἐπὶ παντὸς ἱδρῶτος συμβαίνει. Μητρόδωρος διὰ τὸ διηθῆσαν διὰ τῆς γῆς μετειληφέναι τοῦ περὶ αὐτὴν πάχους, καθάπερ τὰ διὰ τῆς τέφρας ὑλιζόμενα. Οἱ ἀπὸ Πλάτωνος τοῦ ςοιχειώδους ὕδατος τὸ μὲν ἐξ ἀέρος κατὰ περίψυξιν

συ-

CAP. XVI.

Gal. c. XXII. Euſeb. c. LIX.

(1) *Xylander* „ Ἔκκαυσιν. Euſebius ἔγκλισιν, ſed „ noſtram lectionem malo.

(2) *Xylander* „ ἐπὶ πλείω πίλησιν, [quid enim ſit „ ἐπιπόλαιον πλύσιν, *ablutionem in ſuperficie?*] le- „ gimus cum Euſebio. Verſu proximo inſerendum „ παρακυλίσαντα, quod eſt in ſalſuginem concedere. „ Hanc vocem totam omiſit corrector, quum & in „ Aldino, & Manuſcripto ſit παρακυλίσαντα, quod „ memor τῆς ἁλυκίδος facile ibi reſtituiſſet. Eſt au- „ tem & apud Euſebium ita ut nos ſcripſimus [niſi quid „ deeſt] παραλυκίσαντα legendum.

Ceterum obſervari debet voces illas διὰ τὴν ἐπιπόλαιον πλύσιν in Galeno praeteriri, licet in Euſebio, ſimulque Plutarcho reperiantur; ac Vigerus illas retineri, reddique poſſe putaverit *propter eluvionem ei ſuperfuſam*. Mihi quoque Plutarchi lectio melior, atque accuratior videtur, quippe quae ad Empedoclis ſententiam ab Ariſtotele expreſſam propius accedat. Is enim *Meteor. Lib. II. c. 3.* ait iuxta Empedoclem ἱδρῶτα τῆς γῆς εἶναι τὴν θάλασσαν. Vt autem opinionem hanc refellat, obſervat quod ſudor in humano corpore ſalſus eſt συνεκκρινομένης ἐκ τῶν σαρκῶν οἷον κατακλύσαντος τὸ τοιοῦτον ἐκ τοῦ σώματος ἐξιόντος ὑγροῦ; quumque ſalſas, amaraſque partes in terra reperiri mox neget, ſudorem hunc amarum e terra ablui, vel abradi non potuiſſe contendit. Ergo perſpicuus Empedoclis ſenſus hic eſſe debet quod Terra calore Solis aduſta ſudorem, humoremque ſalſum emiſit, qui ex eius ſuperficie abraſus, elutuſque in mare delatus fuit; illudque proinde amarum, ſalſumque reddidit.

(3) Euſebius habet διὰ τὸ διηθῆσαι διὰ τῆς γῆς Galenus autem aliquanto clarius διὰ τὸ διηθῆσαι. Celebre eſt autem hanc ipſam marinae ſalſedinis, & amaroris originem ab Ariſtotele probatam eſſe, ut Plutarchus ipſe obſervavit in *Sympoſ. Lib. I. quaeſt. 9.* longeque accuratius in Ariſtotele exponitur *Lib. II. Meteor. c. 3.*

Digitized by Google

συνιςάμενον, γλυκὺ γίνεσθαι, τὸ δ' ἀπὸ τῆς κατὰ περίκαυσιν, καὶ ἐκπύρωσιν ἀναθυμιώμενον ἁλμυρόν.

ΚΕΦ. ΙΖ.

Πῶς ἀμπώτιδες γίνονται, καὶ πλημμύραι.

Ἀριςοτέλης, Ἡράκλειτος ὑπὸ τοῦ ἡλίου· τὰ γὰρ πλεῖςα τῶν πνευμάτων κινοῦντος καὶ συμπεριφέροντος, ὑφ' ὧν ἐμβαλλόντων μὲν, προωθουμένην ἀνοιδεῖν τὴν Ἀτλαντικὴν θάλασσαν, καὶ παρασκευάζειν τὴν πλημμύραν· καταληγόντων δ' ἀντιπερισπωμένην ὑποβαίνειν, ὅπερ εἶναι τὴν ἄμπωτιν. Πυθέας ὁ Μασσαλιώτης τῇ πληρώσει τῆς σελήνης τὰς πλημμύρας γίνεσθαι, τῇ δὲ μειώσει τὰς ἀμπώτιδας. Πλάτων ἐπὶ τὴν ἑώραν φέρεσθαι τῶν ὑδάτων. εἶναι γάρ τινα ἑώραν διά τινος ςομίου τρήματος περιφέρουσαν παλίῤῥοιαν, ὑφ' ἧς ἀντικυμαίνεσθαι τὰ πελάγη. Τίμαιος τοὺς ἐμβάλλοντας ποταμοὺς εἰς τὴν Ἀτλαντικὴν διὰ τῆς Κελτικῆς ὀρεινῆς αἰτιᾶται, προωθοῦντας μὲν ταῖς ἐφόδοις καὶ πλημμύραν ποιοῦντας, ὑφέλκοντας δὲ ταῖς ἀναπαύλαις, καὶ ἀμπώτιδας κατασκευάζοντας. Σέλευκος ὁ μαθηματικὸς κινῶν καὶ οὗτος τὴν γῆν, ἀντικόπτειν αὐτῆς τῇ δίνῃ φησὶ καὶ τῇ κινήσει τὴν περιςροφὴν τῆς σελήνης· τοῦ δὲ μεν-

ſta eſt, dulcem fuiſſe; *eam* vero, quae ex terra (1) ob circumpoſitum calorem, & aduſtionem evaporata *eſt, vel vapores emiſit*, ſalſam *extitiſſe*.

CAPVT XVII.

Quomodo aeſtuantis Maris *receſſus*, *& acceſſus fiant*.

Aristoteles, Heraclitvs (2) *aeſtus illos produci putant* a Sole plurimos ſpiritus movente, ac circumferente, a quibus incidentibus Atlanticum mare protruſum aſcendat, acceſſuſque efficiat; *iis* vero ceſſantibus (3) *Atlanticum ipſum* retro circumflexum deſcendat, idque *maris* receſſum eſſe. Pytheas Maſſilienſis *ait* incremento *quidem* Lunae acceſſus fieri, decremento (4) vero receſſus. Plato ad profunditatem aquarum (5) *Maria* deferri *dicit*; eſſe nimirum profunditatem quamdam, quae per ſpecus foramen refluxum circumferat; ex quo *refluxu* maria contra redundent. Timaevs flumina per Celticos montes in Atlanticum *mare* irrumpentia cauſſam eſſe *putat*, ut incurſibus quidem *ipſum* protrudant, & acceſſum efficiant; intermiſſionibus vero *aquam* ſubtrahant, atque receſſus efforment. Selevcvs Mathematicus movens & ipſe Tellurem ait ipſius vertigini, & motui Lunae con-

(1) *Xylander* ,,. Legendum ἀπὸ γῆς. Scriptus, ,, Euſebius, ratio.

CAP. XVII.

Gal. c. XXII. Stob. p. 69. 70.

(2) Stobaeus tamen non *Heracliti*, ſed *Heraclidis* nomen hic exhibet. Galenus autem Ariſtotelis ſolum nomen expreſſit; ſicuti Platonis, & Seleuci ſententias a Plutarcho deſcriptas omiſit.

(3) In Stobaeo καταληγόντων δ' ἄν τι περισπωμένην ὑποβαίνειν *ceſſantibus autem retractum ſubſidat*.

(4) Itaque. Galenus hic fallitur ubi pro μειώσει habet ἐκλείψει, niſi fortaſſe ἐκλείψεως nomen improprio, latiorique ſenſu ſumatur, ut quodlibet luminis decrementum indicetur.

(5) Obſcurior haec Platonis opinio paullo aliter a Stobaeo deſcribitur pag 70. Πλάτων ἐπὶ τὴν αἰώραν φέρεσθαι τῶν ὑδάτων· εἶναι γάρ τινα φυσικὴν αἰώραν διά τινος ἐγγείου τρήματος περιφέρουσαν τὴν παλίῤῥοιαν, ὑφ' ἧς ἀντικυμαίνεσθαι τὰ πελάγη *Plato ſuſpendium* af-

converſionem adverſari. Spiritu vero, *aut vento* inter utrumque corpus in contrarias partes reflexo, atque in Atlanticum pelagus incidente mare *ipſum facili* ratione ab illo agitari.

μεταξὺ ἀμφοτέρων τῶν σωμάτων ἀντιπερισπωμένου πνεύματος, ϗ ἐμπίπτοντος εἰς τὸ Ἀτλαντικὸν πέλαγος κατὰ λόγον αὐτῷ συγκυκᾶσθαι τὴν θάλασσαν.

CAPVT XVIII. (1)

De Halone.

HAlo ita formatur. Inter Lunam, vel aliquod ſidus aliud, ac viſum *noſtrum* craſſus & nebuloſus aër conſtituitur. Deinde quum viſus in *aëre* illo inflectatur, ac dilatetur, atque ita *inflexus* in ſideris orbem incidat, iuxta exteriorem *ſideris* circumferentiam circulus *quidam* circa ſidus apparere videtur, qui apparens circulus Halo, *vel Area*, vocatur; quia *nimirum* eſt area, *ſive corona* illi apparentiae proxima, quae fieri videtur, ubi viſus craſſities incidit.

ΚΕΦ. ΙΗ.

Περὶ Ἅλω.

ΗΔΕ ἅλως ὕτωσὶ ἀποτελεῖται. Μεταξὺ τῆς σελήνης, ἤ τινος ἄλλου ἄςρου, ϗ τῆς ὄψεως ἀὴρ παχὺς ϗ ὁμιχλώδης ἵςαται· εἶτα ἐν τούτῳ τῆς ὄψεως κατακλωμένης ϗ εὐρυνομένης, καθ' ὕτω τῷ κύκλῳ τῦ ἄςρου προσπιπτούσης κατὰ τὴν ἔξω περιφέρειαν κύκλος δοκεῖ περὶ τὸ ἄςρον φαίνεσθαι· ὃς κύκλος φαινόμενος ἅλως καλεῖται, ὅτι ἐςὶν ἅλως προσεχῶς ἐκεῖ δοκοῦντος τῦ φάσματος γίνεσθαι, ἔνθα νῦν ἔπεσε τὸ πάχος τῆς ὄψεως.

PLV-

Τοῦ

affert aquarum. eſſe enim naturale quoddam ſuſpendium per quoddam Terrae foramen aeſtum circumferens, ac Mari tumorem concilians.

CAP. XVIII.

(1) Integrum hoc Caput in Galeno prorſus omittitur, nullique dubium quin exſcriptorum oſcitantia ex Capite II. vel V. temere ſeiunctum in poſtremum hunc, alienumque locum migraverit. Ita quoque eodem ipſo Librarii errore Caput *De incremento Nili*, quod in hoc ipſo Libro Cap XVIII. collocari debuerat, ſicuti in Galeno XXIII Caput conſtituit, principem in ſequenti Libro locum occupavit.

LIBRI TERTII FINIS.

Digitized by Google

Τῦ τετάρτυ ΠΛΟΥΤΑΡΧΟΥ βιβλίυ περὶ τῶν Α'ρεσκόντων τοῖς Φιλοσόφοις Κεφάλαια.

Περὶ Νείλυ ἀναβάσεως. α'.
Περὶ Ψυχῆς. β'.
Εἰ σῶμα ἡ Ψυχὴ, ϗ τίς ἡ οὐσία αὐτῆς. γ'.
Περὶ μερῶν Ψυχῆς. δ'.
Τί τὸ τῆς Ψυχῆς ἡγεμονικὸν, ϗ ἐν τίνι ἐςὶν. ε'.
Περὶ κινήσεως Ψυχῆς. ς'.
Περὶ ἀφθαρσίας Ψυχῆς. ζ'.
Περὶ Αἰσθήσεων, ϗ αἰσθητῶν, η'.
Εἰ ἀληθεῖς αἱ αἰσθήσεις, ϗ αἱ φαντασίαι. θ'.
Πόσαι εἰσὶν αἱ αἰσθήσεις. ι'.
Πῶς γίνεται ἡ αἴσθησις, ϗ ἔννοια, ϗ ὁ κατὰ διάθεσιν λόγος. ια'.
Τίνι διαφέρει φαντασία, φανταςικὸν, φάντασμα. ιβ'.
Περὶ Ο'ράσεως, πῶς ὁρῶμεν. ιγ'.
Περὶ κατοπτρικῶν ἐμφάσεων. ιδ'.
Εἰ ὁρατὸν τὸ σκότος. ιε'.
Περὶ Α'κοῆς. ις'.
Περὶ Ο'σφρήσεως. ιζ'.
Περὶ Γεύσεως. ιη'.
Περὶ Φωνῆς. ιθ'.
Εἰ ἀσώματος ἡ Φωνὴ, ϗ πῶς Η'χὼ γίνεται. κ'.
Πόθεν αἰσθητικὴ γίνεται ἡ Ψυχὴ, ϗ τί αὐτῆς τὸ ἡγεμονικόν. κα'.
Περὶ Α'ναπνοῆς. κβ'.
Περὶ Παθῶν σωματικῶν, καὶ εἰ συναλγεῖ τούτῳ ἡ Ψυχή. κγ'.

PLVTARCHI de Placitis Philoſophorum Libri IV. Capita.

De Nili incremento. I.
De Anima II.
An Anima ſit corpus, & quae *ſit* ipſius natura. III.
De partibus Animae. IV.
Quaenam princeps Animae pars ſit, & in quo reperiatur? V.
De motu Animae. VI.
De incorruptibilitate Animae. VII.
De Senſibus, ac ſenſibilibus, VIII.
An Senſus, & imaginationes verae ſint. IX.
Quot ſint Senſus. X.
Quomodo fiat Senſus, & cogitatio, & compoſita oratio. XI.
Quo differant Imaginatio, phantaſticum, & phantaſma. XII.
De Viſu, & quomodo videamus. XIII.
De imaginibus in ſpeculo apparentibus. XIV.
An tenebrae viſibiles ſint. XV.
De Auditu. XVI.
De Olfactu. XVII.
De Guſtu. XVIII.
De Voce. XIX.
An incorporea *ſit* Vox & quomodo fiat Echo. XX.
Vnde Anima ſentiat, & quae princeps Animae pars ſit. XXI.
De Reſpiratione. XXII.
De paſſionibus corporis, & utrum Anima cum illo patiatur. XXIII.

ΠΛΟΥ-

ΠΛΟΥΤΑΡΧΟΥ
ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΑΡΕΣΚΟΝΤΩΝ ΤΟΙΣ ΦΙΛΟΣΟΦΟΙΣ
Β Ι Β Λ Ι Ο Ν Δ.

PLVTARCHI
DE PLACITIS PHILOSOPHORVM
L I B E R IV.

PROOEMIVM.

I *Am vero caeleſtibus, atque ſublimibus* Mundi partibus perluſtratis ad ea, quae ſingularia ſunt, *oratione* deſcendam.

CAPVT I. (1)

De Nili incremento.

THALES exiſtimat Eteſias (2), *annuoſve boreales* ventos contra Aegyptum ſpirantes Nili tumorem, *vel intumeſcentes eius aquas*, extollere, quod ipſius oſtia incurſu pelagi *ab eteſiis protruſi*, *Niloque contrafluentis* impediantur, *ne fluminis aquam* in

ΠΡΟΟΙΜΙΟΝ.

Π Ερωδευμένων δὲ τῶν τοῦ κόσμου μερῶν, διαβήσομαι πρὸς τὰ κατὰ μέρος.

ΚΕΦ. Α.

Περὶ Νείλου ἀναβάσεως.

Θ Αλῆς τοὺς ἐτησίους ἀνέμους οἴεται πνέοντας τῇ Αἰγύπτῳ ἀντιπροσώπους ἐπαίρειν τοῦ Νείλου τὸν ὄγκον, διὰ τὸ τὰς ἐκροὰς αὐτοῦ τῇ παρεισδύσει τοῦ ἀντιπαρήκοντος πελάγους ἀνακό-

CAP. I.

Gal. c. XXIII.

(1) Ad extremum ſuperioris Libri Caput iam obſervavi *de Nili origine*, *atque incremento* non in Libro IV quo Plutarchus Animae ſolum naturam, varietates, vires, & affectiones conſiderat, atque diverſa de rebus eiuſmodi Philoſophorum Placita exponit, ſed in III. differendum fuiſſe; adeoque hoc Caput ex ſuperioris calce in ſequentis Libri initium temere tranſlatum eſſe.

(2) Thaletis ſententiam, ſimulque Eteſiarum tempus expreſſit Laertius Lib. I. ſeg. 3. τὸν Νεῖλον εἶπε πληθύνειν ἀνακοπτομένων τῶν ῥευμάτων ὑπὸ τῶν ἐτησίων ἐναντίων ὄντων *Nilum excreſcere dixit, quando Eteſiae, qui contrarii ſunt, undas repellunt.*

Digitized by Google

κόπτεσθαι. Ἑὐθυμενὴς ὁ Μασσαλιώτης ἐκ τῦ Ὠκεανοῦ, κ̀ τῆς ἔξω θαλάσσης, γλυκείας κατ' αὐτὸν οὔσης, νομίζει πληροῦσθαι τὸν ποταμόν. Ἀναξαγόρας ἐκ τῆς χιόνος τῆς ἐν τῇ Αἰθιοπίᾳ τηκομένης μὲν ἐν τῷ θέρει, ψυχομένης δὲ τῷ χειμῶνι. Δημόκριτος τῆς χιόνος τῆς ἐν τοῖς πρὸς ἄρκτον μέρεσιν ὑπὸ θερινὰς τροπὰς ἀναλυομένης τε κ̀ διαχεομένης, νέφη μὲν ἐκ τῶν ἀτμῶν πιλοῦσθαι, τούτων δὲ ἀτελαυνομένων πρὸς μεσημβρίαν, κ̀ τὴν Αἴγυπτον ὑπὸ τῶν Ἐτησίων ἀνέμων ἀποτελεῖσθαι ῥαγδαίους ὄμβρους, ὑφ' ὧν ἀναπίμπλασθαι τάς τε λίμνας, κ̀ τὸν Νεῖλον ποταμόν. Ἡρόδοτος ὁ συγγραφεὺς ἴσον μὲν ἐκ τῶν πηγῶν φέρεσθαι χειμῶνος κ̀ θέρους, φαίνεσθαι δὲ ἐλάττονα τῦ χειμῶνος, διὰ τὸ ἐν τούτῳ τῷ καιρῷ πλησίον ἰόντα τὸν ἥλιον τῆς Αἰγύπτου, ἐξατμίζειν τὰ νάματα. Ἔφορος ὁ ἱςοριογράφος κατὰ θέρος φησὶν ἀναχαλᾶσθαι τὴν ὅλην Αἴγυπτον, κ̀ οἱονεὶ ἐξυδροῦν τὸ πολὺ νᾶμα. Συνδίδωσι δ' αὐτῇ κ̀ ἡ Ἀραβία, κ̀ ἡ Λιβύη παρὰ τὸ ἀραιὸν κ̀ ὑπόψαμμον. Εὔδοξος τοὺς ἱερεῖς φησι λέγειν τὰ ὄμβρια τῶν ὑδάτων, κ̀ τὴν ἀντιπερίςασιν τῶν ὡρῶν, ὅταν παρ' ἡμῖν εἴη θέρος τοῖς ὑπὸ τὸν θερινὸν τροπικὸν οἰκῦσιν, τότε τοῖς ὑπὸ τὸν χειμερινὸν τροπικὸν ἀντοίκοις χειμών ἐςιν, ἐξ ὧν τὸ πλημμυροῦν ὕδωρ καταῤῥήγνυται.

ΚΕΦ.

in pelagus ipſum exonerent. Evthymenes Maſſilienſis Oceano, exteriorique mari, quod natura (1) *ſua* dulce ſit, *Nilum* fluvium impleri, *augerique* arbitratur. Anaxagoras *autem* ex nive, quae in Aethiopia, *reperitur;* quae aeſtate quidem liqueſcat (2), *aut diſſolvatur*, hieme vero frigore conſervetur. Democritvs *ait* nive in borealibns *Terrae* partibus ſub aeſtivum Tropicum diſſoluta, ac diffluente, nubes quidem ex vaporibus concreſcere, *& condenſari;* iſtis vero ad meridiem, Aegyptumque ab Eteſiis ventis delatis vehementes imbres *ibi* produci, a quibus & paludes, & Nilus fluvius repleatur. Herodotvs Hiſtoricus *exiſtimavit Nilum* aequaliter quidem *ſuis* ex fontibus hieme ac aeſtate fluere; hieme tamen minorem *ipſum* videri quod eo tempore Sol Aegypto propior incedens *plures Nili* aquas in vapores convertat. Ephorvs Hiſtoriographus dicit Aegyptum univerſam aeſtate diſrumpi, *aut laxari*, multamque *proinde* aquam *ex ſe emittere*, *ac* veluti exſudare (3). *Maximam quoque aquae copiam Aegypto* ipſi confert etiam Arabia, & Libya propter rarum, & arenoſum *ipſarum ſolum*. Evdoxvs ait ab *Aegypti* Sacerdotibus affirmari aquarum imbres, ac tempeſtatum contrapoſitionem, *ſive oppoſitas anni tempeſtates, Nili incrementum efficere; nam* quando nobis ſub aeſtivo tropico degentibus aeſtas fuerit, tunc *Antoecis noſtris, hoc eſt hominibus* ſub hiemali tropico contra degentibus, hiems eſt; ex quibus *proinde locis* exuberans aqua prorumpit.

N CA-

(1) *Xylander* „ Legebatur αὐτὸν, quaſi legeretur „ Euthymenem ſenſiſſe mare extremum eſſe dulce. „ Manuſcriptus habet αὐτῇ *ſuapte natura* pro κατ' „ αὐτὸν; nam adſpirationem negligi non eſt prorſus „ inuſitatum. Αὐτῇ etiam Budaeus legit.

(2) Anaxagorae ſententia facile cum Eudoxi, vel Aegyptiorum Sacerdotum opinione mox memorata confundi poterit; ut ex utriſque unica, & quidem vera, incrementi cauſſa & origo deducatur. Certe Diodorus Siculus Lib. I. c. 36, Agatharchidae veſtigiis inſiſtens pluribus oſtendit ex pluviis, nivibuſque in Aethiopiae montes delabentibus Nilum augeri: quod nuperis etiam obſervationibus confirmatur. Vide Gaſſendum Tom. II. pag. 22. & 23. Sect. III. Cap 3.

(3) *Xylander* „ Pro ἐξυδροῦν contenderim quovis „ pignore legendum ἐξιδροῦν: quod ſane etiam in „ ſcripto deinde reperi.

Digitized by Google

CAPVT II. (1)

De Anima.

THALES *omnium* primus aſſeruit (2) Animam *eſſe* naturam, quae ſemper moveatur, vel a ſeipſa moveatur. PYTHAGORAS (3) *illam eſſe dixit* numerum ſeipſum moventem; numerum vero pro Mente ſumit. PLATO ſubſtantiam intelligentem, a ſe ipſa mobilem, & (4) iuxta harmonicum numerum agitatam. ARISTOTELES entelechiam, *vel actum, perfectionemque* primam corporis phyſici, organici, potentia vitam habentis: entelechia vero pro energia (5), *ſeu vi*, ſumenda eſt. DICAEARCHVS (6) *exiſtimavit Animam eſſe* harmoniam quatuor Ele-

ΚΕΦ. Β.

Περὶ Ψυχῆς.

ΘΑλῆς ἀπεφ,ήνατο πρῶτος τὴν ψυχὴν φύσιν ἀεικίνητον, ἢ αὐτοκίνητον. Πυθαγόρας ἀριθμὸν ἑαυτὸν κινῦντα· τὸν δ' ἀριθμὸν ἀντὶ τῦ νοῦ παραλαμβάνει. Πλάτων οὐσίαν νοητὴν, ἐξ ἑαυτῆς κινητὴν, κατ' ἀριθμὸν ἐναρμόνιον κινουμένην. Ἀρισοτέλης ἐντελέχειαν πρώτην σώματος φυσικῦ, ὀργανικῦ, δυνάμει ζωὴν ἔχοντος, τὴν δὲ ἐντελέχειαν ἀκουςέον ἀντὶ τῆς ἐνεργείας. Δικαίαρχος ἁρμονίαν τῶν τεσσάρων ςοιχείων. Ἀσκλη-

CAP. II.

Stob. p. 93.

(1) Integrum hoc Caput una cum ſequenti in Galeno deſideratur.

(2) Eadem prorſus opinio Thaleti apud Stobaeum tribuitur, qui Alcmaeonem ipſi coniungit; ſicuti Ariſtoteles etiam *de Anima Lib. I. c. 5.* utrumque memoravit. Itaque corrigendus Theodoriti locus *Serm V.* in quo legitur: Θάλης τοίνυν κέκληκε τὴν ψυχὴν ἀκίνητον φύσιν. Ἀλκμάων δὲ αὐτὴν αὐτοκίνητον εἴρηκε: *Itaque Thales Animam immotam naturam vocavit; Alcman vero ipſam a ſe ipſa mobilem*, vel agitatam *dixit*. Reſcribendum arbitror ἀεικίνητον *ſemper agitatam*; moxque pro Ἀλκμὰν *Alcman* reponendus Ἀλκμαίων *Alcmaeo*; quum certe Philoſophus ille apud Laertium *Lib. VIII.* ſeg. 83 diſerte dixerit τὴν ψυχὴν ἀθάνατον, καὶ κινεῖσθαι αὐτὴν συνεχῶς ὡς τὸν ἥλιον *Animam immortalem eſſe; moverique eam perpetuo inſtar Solis*. Sic in Stobaeo quoque Thaletis placitum exhibente pro ἀκίνητον legendum ἀεικίνητον.

(3) In graeco Stobaei textu additur ὁμοίως δὲ καὶ Ξεναγόρας, *Xenagoras*, ubi Canterus *Anaxagoras* interpretatur. At Anaxagoras, ut ſequenti Capite docet Plutarchus, animae ſubſtantiam aëream, & corpoream eſſe putavit; adeoque ipſius ſententia Pythagorae communis eſſe non poterat. Reſcribendum opinor Ξενοκράτης *Xenocrates*. Etenim Plutarchus ipſe in Libro *de procreatione Animae ex Timaeo* teſtatur quod Ξενοκράτης τῆς ψυχῆς τὴν οὐσίαν, ἀριθμὸν αὐτὸν ὑφ' ἑαυτοῦ κινούμενον ἀπεφήνατο *Xenocrates dixit Animam eſſe numerum, qui a ſe ipſo moveatur*.

(4) Sententiam hanc, omiſſo tamen ipſius Auctore, fuſe exagitat Ariſtoteles *Lib. I. c. 4. de Anima*. Sed hic, alibique ſaepius contra Platonis placita invehitur; quum certe Simmias apud Platonem *in Phaedone* opinionem illam tradiderit. Sic *Ariſtoxenus Muſicus idemque Philoſophus*, ut inquit Cicero *Tuſc. I. c.* 10. animum eſſe putavit *ipſius corporis intentionem quandam velut in cantu, & fidibus, quae harmonia dicitur. Sic ex corporis totius natura, & figura varios motus cieri, tamquam in cantu ſonos. Ita ab artificio ſuo non receſſit; & tamen dixit aliquid, quod ipſum quale eſſet erat multo ante, & dictum & explanatum a Platone*. Videndus Lactantius *Inſtit. VII. c.* 13.

(5) Longe clarior Stobaei textus, & explicatio: ἀντὶ τοῦ εἴδους, καὶ τῆς ἐνεργείας *pro forma, & energia* nimirum facultate, vel agendi vi. Caeterum de hac celebri Ariſtotelis definitione, ac ſententia videndus Ariſtoteles ipſe *de Anima Lib. II. c.* 1. Quandoquidem in Plutarcho quoque, ceteriſque ἐντελέχειαν legitur non ἐνδελέχειαν, perſpicue apparet ea voce Ariſtotelem *perfectionem* exprimere voluiſſe; non vero *perennem, continuatamque motionem*: unde docti Viri obſervarunt Ciceronem qui *Tuſcul. I. c.* 1. vocem ab Ariſtotele uſurpatam reddidit *quamdam continuatam motionem, & perennem*, ἐνδελέχειαν legiſſe, atque a vero Ariſtotelis ſenſu aberraſſe.

(6) Hic perperam a Numenio *de Natura hominis c.* 2. *Dinarchus*; a Theodorito *Therapeut. Lib.* *Clearchus* vocatur.

Α᾽σκληπιάδης ὁ ἰατρὸς συγγυμνασίαν τῶν αἰσθήσεων.

Elementorum. Asclepiades vero Medicus coëxercitationem (1) ſenſuum.

ΚΕΦ. Γ.

Εἰ σῶμα ἡ Ψυχὴ, καὶ τίς ἡ οὐσία αὐτῆς.

ΟΥ῏τοι πάντες οἱ προτεταγμένοι ἀσώματον τὴν ψυχὴν ὑποτίθενται, φύσει λέγοντες αὐτοκίνητον, καὶ οὐσίαν νοητὴν, καὶ τῦ φυσικῦ, ὀργανικῦ, ζωὴν ἔχοντος ἐντελέχειαν. Οἱ δ᾽ἀπὸ Α᾽ναξαγόρου ἀεροειδῆ ἔλεγόντε, ϗ σῶμα. Οἱ Στωϊκοὶ πνεῦμα θερμόν. Δημόκριτος πυρῶδες σύγκριμα ἐκ τῶν λόγῳ θεωρητῶν, σφαιρικὰς μὲν ἐχόντων τας ἰδέας, πυρίνην δὲ τὴν δύναμιν, ὅπερ σῶμα εἶναι. Ε᾽πίκουρος κρᾶμα ἐκ τεσσάρων, ἐκ ποιοῦ πυρώδους, ἐκ ποιοῦ ἀερώδους, ἐκ ποιῦ πνευματικοῦ, ἐκ τετάρτου τινὸς ἀκατονομάςου, ὃ ἦν αὐτῷ αἰσθητικόν. Η῾ράκλειτος, τὴν μὲν τοῦ κόσμου ψυχὴν ἀναθυμίασιν ἐκ τῶν ἐν αὐτῷ ὑγρῶν. τὴν δὲ ἐν τοῖς ζώοις, ἀπὸ τῆς ἐκτὸς, ϗ τῆς ἐν αὐτοῖς ἀναθυμιάσεως ὁμογενῆ.

ΚΕΦ.

CAPUT III.

An Anima ſit *corpus, & quae ipſius natura.*

OMnes iſti antea recenſiti Animam incorpoream ſupponunt, dicentes illam (2) natura *ſua* a ſe ipſa moveri, atque ſubſtantiam intelligentem *eſſe*, actumque corporis phyſici, organici, *potentia* vitam habentis. Anaxagorae (3) vero ſectatores aëream *illam*, & corpus *eſſe* dixerunt. Stoici ſpiritum (4) calidum. Democritus igneam compagem ex *partibus* ratione (5) *ſolum* conſpicuis, ſphaericas quidem formas, igneam vero vim habentibus; adeoque *illam* corpus eſſe. Epicurus *opinatur illam eſſe* temperamentum (6) ex quatuor *qualitatibus; ex* ignea *nimirum* qualitate, ex aërea, ex ſpiritali, ex quarta quadam innominata, quae ipſi ſenſitiva, *ſentiendive vi praedita putabatur.* Heraclitus Mundi quidem Animam exhalationem *eſſe dixit* ex humidis *illis corporibus*, quae in illo *reperiuntur*; eam vero, quae in animalibus *eſt*, *illi* congenerem (7), *ſimilemque eſſe; eam nimirum* ex exteriori, interiorique exhalatione *conſtare*.

N 2 CA-

(1) Aſclepiadis opinionem, graecamque vocem συγγυμνασίαν Macrobius in *Somn. Scip. Lib. I. c.* 14. interpretatur *ſenſuum exercitium ſibi conſonum.*

CAP. III.

Stob. pag. 93.

(2) Quamvis in Plutarcho φύσει legatur, eaque lectio retineri facile poſſit; longe tamen concinnius foret ſi φύσιν *naturam* legatur; quemadmodum Plutarchus ſuperiora Philoſophorum placita hic exhibens ait οὐσίαν *ſubſtantiam*, ἐντελέχειαν *perfectionem.*

(3) Stobaeus Anaxagorae non modo Anaximenem, & Archelaum Ionicae Sectae alumnos, ſed etiam Diogenem Apolloniatem, diſciplina Stoicum adiungit.

(4) Stobaeus habet πνεῦμα νοερὸν, θερμόν *ſpiritum intelligentem, calidum.*

(5) Itaque corrigendus Stobaei textus, in quo depravate legitur ἐκ τῶν λόγων θεωρικῶν. Ceterum Democriti, idemque ſentientis Leucippi opinionem fuſe impugnat Ariſtoteles *De Anima Lib. I. c.* 2.

(6) Ita propemodum Epicuri placitum Plutarchus ipſe deſcribit *in Lib. I. adver. Colotem.* At in Stobaeo poſt vocem αἰσθητικόν repente ſubiicitur: ὧν τὸ μὲν πνεῦμα κίνησιν, τὸν δὲ ἀέρα ἠρεμίαν, τὸ δὲ θερμὸν τὴν φαινομένην θερμότητα τοῦ σώματος, τὸ δὲ ἀκατονόμαστον τὴν ἐν ἡμῖν ἐμποιεῖ αἴσθησιν, ἐν οὐδενὶ γὰρ τῶν ὀνομαζομένων στοιχείων αἴσθησιν *quorum ſpiritus quidem motum, aer quietem, ignis calorem qui in corporibus reperitur;* principium *autem illud non nominatum ſenſum in nobis producit, in nullo enim nominatorum elementorum ſenſus* eſt.

(7) Budaeus interpretatur *animantium vero animum ſimul ab extraria expiratione, ſimul ab*

ea,

Digitized by Google

CAPVT IV.

De partibus Animae.

PYTHAGORAS (1), PLATO ſecundum ſupremam quidem rationem Animam *biſariam dividi*, *vel* bipartitam *eſſe dixerunt*; etenim haec quidem *pars* rationalem continet, altera vero irrationalem. At iuxta proximam, accuratamque *rationem*, *eam eſſe* tripartitam. Etenim irrationalem (2) *partem* in iracundiae, & cupiditati deditam, *ſive ſubiectam* dividunt. STOICI *Animam* ex octo partibus compoſitam eſſe dicunt (3), quinque quidem ſentiendi vi praeditis, viſiva, *nempe*, auditiva, olfactiva, guſtativa, tactiva: ſexta vero vocali, *ſeu locutrice*, ſeptima ſeminali; octava, quae *pars Animae ipſius* princeps, *atque praecipua ſit*, a qua haec omnia, *ſeu ceterae Animae partes*, *aut ſenſus*, per propria, *&* *convenientia illorum* organa diſ-

ΚΕΦ. Δ.

Περὶ μερῶν Ψυχῆς.

Πυθαγόρας, Πλάτων, κατὰ μὲν τὸν ἀνωτάτω λόγον, διμερῆ τὴν ψυχήν. (τὸ μὲν γὰρ ἔχει λογικὸν, τὸ δὲ ἄλογον) κατὰ δὲ τὸ προσεχὲς, καὶ ἀκριβὲς, τριμερῆ. τὸ γὰρ ἄλογον διαιροῦσιν εἴς τε τὸ θυμικὸν, καὶ τὸ ἐπιθυμητικόν. Οἱ Στωϊκοὶ ἐξ ὀκτὼ μερῶν φασι συνεςάναι, πέντε μὲν τῶν αἰσθητῶν, ὁρατικοῦ, ἀκουςικοῦ, ὀσφρητικοῦ, γευςικοῦ, ἁπτικοῦ· ἕκτου δὲ, φωνητικοῦ· ἑβδόμου, σπερματικοῦ· ὀγδόου, αὐτοῦ τοῦ ἡγεμονικοῦ, ἀφ' οὗ ταῦτα πάντα ἐπιτέτακται διὰ τῶν οἰκείων ὀργάνων προσφερῶς ταῖς τοῦ πολύποδος πλεκτάναις.

Δη-

ea, quae intra eas ſit, congenitam eſſe: perinde quaſi vox ὁμογενῆ compoſitionem exprimeret. At Heracliti mens fuit quod peculiaris animantium anima mundanae animae ſimilis, congener, homogenea foret; quod, ſicuti illa ex mundanis halitibus oriebatur, ita quoque haec ex ipſis animatorum corporum halitibus conſtaret. Preſſius opinionem hanc expreſſit Ariſtoteles *de Anima Lib. I. c. 2.* Ἡράκλειτός φησι τὴν ψυχὴν εἶναι τὴν ἀναθυμίασιν, ἐξ ἧς τ' ἄλλα συνίστησι. *Heraclitus ait animam eſſe exhalationem, ex qua reliqua conſtituit*. Quamvis autem haec Heracliti ſententia a Scriptoribus illis memoretur; ipſe tamen apud Laërtium *Lib. IX. ſeg. 7.* ingenue fatebatur ψυχῆς περὶ ἰκτίον· ὡς ἐκ ἂν ἐξεύροι ὁ πᾶσαν ἐπιπορευόμενος ὁδόν. ὕτω βαθὺν λόγον ἔχει *animae naturam numquam reperiri poſſe, quantalibet quis conficiat ſpatia, adeo profundam eius eſſe rationem*. Quem Laërtii locum fruſtra Caſaubonus, & Clericus ſollicitarunt.

CAP. IV.

Stob. p. 109.

(1) Celebrem hanc Pythagorae ſententiam ita expreſſit Laertius *Lib. VIII. ſeg. 30.* τὴν τοῦ ἀνθρώπου ψυχὴν διῃρῆσθαι τριχῆ, εἴς τε νοῦν, καὶ φρένας, καὶ θυμόν· νοῦν μὲν οὖν εἶναι καὶ θυμὸν, καὶ ἐν τοῖς ἄλλοις ζώοις, φρένα, δὲ μόνον ἐν ἀνθρώπῳ *humanam animam triſariam dividi, in ſenſum, & mentem, & animum: Senſus igitur, & animi ceteras quoque animantes eſſe participes; mentem vero ad ſolum pertinere hominem*. Ita quoque Platonis opinio ab ipſo exponitur *Lib. III. ſeg. 67.* longeque clarius ab ipſo Platone de *Republ. Lib. IX* Vtriuſque ſententiam expreſſit Cicero *Tuſcul. I. c. 10.* *Xenocrates animi figuram, & quaſi corpus negavit eſſe; verum numerum dixit eſſe, cuius vis, ut iam antea Pythagorae viſum erat, in natura maxima eſſet. Eius doctor Plato triplicem finxit animam. cuius Principatum, id eſt rationem, in capite, ſicut in arce poſuit: & duas partes ſeparare voluit, iram, & cupiditatem, quas locis diſcluſit: iram in pectore, cupiditatem ſubter praecordia locavit*. Denique obſervandum opinionem hanc a Stobaeo non Pythagorae ſolum, & Platoni, ſed etiam Archytae, & Pythagoricis tribui; quamvis illam Stobaeus, ſicuti Stoicorum placitum, aliis omnino verbis expreſſerit.

(2) Haec ita Seneca expreſſit *Epiſt. 91.* *Irrationalis pars Animi duas habet partes; alteram animoſam, ambitioſam, impotentem, poſitam in Affectionibus; alteram humilem, languidam, voluptatibus deditam*.

(3) De celebri hac Stoicorum diviſione fuſe Tertullianus Libro *de Anima c. 24.* aliique plures, quos accurate Lipſius exſcripſit *Lib. III c. 17. Phyſiol. Stoic.*

Digitized by Google

Δημόκριτος, Ἐπίκουρος, διμερῆ τὴν ψυχὴν, τὸ μὲν λογικὸν ἔχουσαν ἐν τῷ θώρακι καθιδρυμένον, τὸ δὲ ἄλογον καθ' ὅλην τὴν σύγκρισιν τῦ σώματος διεσπαρμένον. Ὁ δὲ Δημόκριτος πάντα μετέχειν φησὶ ψυχῆς ποιᾶς, κ̀ τὰ νεκρὰ τῶν σωμάτων, διότι ἀεὶ διαφανῶς τινος θερμοῦ, κ̀ αἰσθητικοῦ μετέχει τῦ πλείονος διαπνεομένου.

ΚΕΦ. Ε.

Τί τὸ τῆς Ψυχῆς ἡγεμονικὸν, κ̀ ἐν τίνι ἐςίν.

Πλάτων, Δημόκριτος ἐν ὅλῃ τῇ κεφαλῇ. Στράτων ἐν μεσοφρύῳ. Ἐρασίςρατος περὶ τὴν μήνιγγα τῦ ἐγκεφάλου, ἣν ἐπικρανίδα λέγει. Ἡρόφιλος ἐν τῇ τῦ ἐγκεφάλου κοιλίᾳ, ἥτις ἐςὶ καὶ βάσις. Παρμενίδης ἐν ὅλῳ τῷ θώρακι, καὶ Ἐπίκουρος. Οἱ Στωϊκοὶ πάντες ἐν ὅλῃ τῇ καρδίᾳ, ἢ τῷ περὶ καρδίαν πνεύματι. Διογένης ἐν τῇ ἀρτηριακῇ κοιλίᾳ τῆς καρδίας, ἥτις ἐςὶ πνευματική. Ἐμπεδοκλῆς ἐν τῇ τῦ αἵματος συςάσει. Οἱ δὲ ἐν τῷ τραχήλῳ τῆς καρδίας. Οἱ δὲ ἐν τῷ περὶ καρδίαν ὑμένι.

diſponuntur, fere ut polypodis brachia. Democritus, Epicurus Animam bipartitam *eſſe dicebant*; atque *illam* rationalem quidem *partem* thoraci inſitam; irrationalem vero per univerſam corporis compagem diſperſam habere. Democritus omnia, & *ipſa* quoque, *quae* mortua *dicuntur*, corpora qualitatem Animae, *& affectionem ſortiri*, *vel* participare dicit; quod *illa* perſpicue calorem aliquem, ac ſenſitivum quiddam ſemper participent, maiore *ipſius parte iam evanida*, *atque* exſpirata.

CAPUT V.

Quae princeps (1), atque praecipua ſit *Animae pars*, *atque ubi* reperiatur.

Plato, Democritus (2) *principem Animae partem* in toto capite *collocarunt*. Strato in ſuperciliorum interſtitio. Erasistratus circa cerebri (3) meningen, *ſive membranam*, quam epicranidem *ipſe* vocat. Herophilus in cavitate, *vel fundo* cerebri, quae baſis etiam eſt. Parmenides, & Epicurus in univerſo thorace, *vel pectore* (4). Stoici omnes in toto corde (5), vel *in* ſpiritu circa cor. Diogenes in arteriaca cordis cavitate, quae ſpiritalis eſt, *aërem nempe ſpiritumve recipit*. Empedocles in concretione, *compage*, *vel ſubſtantia* ſanguinis. Alii vero in cervice cordis. Alii in *pericardio*, *ſive* membrana, *quae* circa cor *reperitur*. Alii in

CAP. V.

Gal. c. XXVIII.

(1) Quamvis haec Graeca vox ἡγεμονικὸν a Cicerone *De Nat. Deor. II. c. 2. Principatus*, atque a Seneca *Principale* vocetur, alicubi tamen *principem* Animae *partem* interpretari libuit.

(2) Empiricus tamen ait Democritum Animam in toto corpore collocaſſe *Lib. I. adv. Logicos ſ.* 349. οἱ δὲ ἐν ὅλῳ τῷ σώματι καθάπερ τινὲς κατὰ Δημόκριτον *alii in toto corpore*, *ut ex Democriti ſententia nonnulli*.

(3) Galenus ait ταῖς ἐγκεφάλυ κοιλίαις *in cerebri cavitatibus*; adeoque ſequentes etiam voces omiſit.

(4) Itaque fallitur Xylander, qui Epicurum Parmenidi accenſendum Stoicis mox a Plutarcho memoratis adiungit interpretando: *Parmenides in toto pectore, Epicurus, & Stoici in univerſo corde, aut cordis ſpiritu*. Certe Galenus etiam perſpicue legit Παρμενίδης, καὶ Ἐπίκυρος.

(5) Ita Laërtius *Libr. VII. ſeg.* 159. ex Stoicorum ſententia ait ἡγεμονικὸν εἶναι τὸ κυριώτατον τῆς ψυχῆς. ἐν ᾧ αἱ φαντασίαι, καὶ ὁρμαὶ γίνονται, καὶ ὅθεν ὁ λόγος ἀναπέμπεται· ὅπερ εἶναι ἐν καρδίᾳ *Principale vero potiſsimam ac proprie eſſe animae partem*, *in qua imaginationes*, *appetituſque gignantur*, *atque unde ſermo reddatur*. *Id autem in corde eſſe*.

Digitized by Google

in diaphragmate (1). Recentiorum vero quidam *exiſtimant Animam* a capite ad diaphragma uſque pervadere, *ſive diffundi*. Pythagoras vitalem quidem *Animae partem* in corde, *vel circa cor eſſe dicit*, rationalem vero, ac intelligentem in capite, *vel circa caput reperiri*.

νι. Οἱ δὲ ἐν τῷ διαφράγματι. Τῶν νεωτέρων δέ τινες, διήκειν ἀπὸ κεφαλῆς μέχρι τῦ διαφράγματος. Πυθαγόρας τὸ μὲν ζωτικὸν περὶ τὴν καρδίαν, τὸ δὲ λογικὸν, καὶ νοερὸν περὶ τὴν κεφαλὴν.

CAPUT VI.

De motu Animae.

Plato Animam *quidem* ſemper moveri (2) *dicit*; mentem vero translationis motu moveri, *ex uno ſcilicet in locum alium migrare*, non poſſe *putavit*. Aristoteles *opinatur* Animam omnis praeelecti (3), *vel a natura definiti*, motus expertem eſſe; *adeoque ſecundum ſe non moveri*, accidentalem vero, *alienum, fortuitumque* motum participare: ſicuti corporum formae (4) *non ratione ſui, ſed ratione materiae, cui inhaerent, moventur*.

ΚΕΦ. ϛ.

Περὶ κινήσεως Ψυχῆς.

Πλάτων ἀεικίνητον τὴν ψυχὴν, τὸν δὲ νοῦν ἀκίνητον τῆς μεταβατικῆς κινήσεως. Ἀριστοτέλης ἀκίνητον τὴν ψυχὴν πάσης κινήσεως προηγουμένης, τῆς δὲ κατὰ συμβεβηκὸς μετέχειν, καθάπερ τὰ εἴδη τῶν σωμάτων.

CAPUT VII.

De incorruptibilitate Animae.

Pythagoras (5), Plato Animam incorruptibilem, *atque immortalem* eſſe *dixerunt*: etenim *ipſam ex moriente corpore*

ΚΕΦ. Ζ.

Περὶ ἀφθαρσίας Ψυχῆς.

Πυθαγόρας, Πλάτων ἄφθαρτον εἶναι τὴν ψυχήν. ἐξιοῦσαν γὰρ εἰς τὸ τῦ παντὸς ψυχὴν ἀναχωρεῖν πρὸς τὸ ὁμο-

(1) Xylander optime *ſeptum tranſverſum*, minus accurate Budaeus *praecordia* interpretatur. Ii vero Animam in diaphragmate collocaſſe videntur, qui Platone antiquiores diaphragma ipſum φρένας vocarunt; quemadmodum Ariſtoteles *Hiſtor. Anim. I. c. 17.* illud ὑπόζωμα, & διάζωμα appellavit. Ceterum, ſicui fortaſſe libeat varias eiuſmodi Philoſophorum ſententias de Animi ſede ſubtilius cognoſcere, Empiricum adire poterit. *Lib. I. adv. Logicos ſeg.* 313. Tertullianum *de Anima c.* 15.

CAP VI.

Gal. c. XXVIII. Stob. pag. 94.

(2) Perperam in Stobaeo ἀκίνητον *immobilem*. Superius etiam obſervatum ſaepius in eiuſmodi voce peccatum eſſe.

(3) In Stobaeo, & Galeno quoque legitur πάσης κινήσεως προηγουμένην. quod Canterus, & Charterius interpretantur *omni motu priorem* At ipſa ſenſus perſpicuitas exigit, ut Plutarchi lectio praeferatur.

(4) Uberius haec apud Galenum καθάπερ σχήματα, καὶ τὰ πέρατα, καθάπερ τὰ περὶ τοῖς σώμασιν εἴδη *ut figurae, & extremitates*, ſeu ſuperficies, *ut corporum formae*.

CAP. VII.

Gal. c. XXVIII.

(5) Vereor ne minus accurate Pythagorae ſententiam expreſſerit Plutarchus, ipſamque immerito cum Platonis opinione coniunxerit Celebre nimirum eſt humanos animos ex effacto, ac moriente corpore egreſ-

Digitized by Google

ὁμογενῆ. Οἱ Στωϊκοὶ ἐξιοῦσαν τῶν σωμάτων ὑποφέρεσθαι, τὴν μὲν ἀσθενεστέραν ἅμα τοῖς συγκρίμασι γενέσθαι. (ταύτην δὲ εἶναι τῶν ἀπαιδεύτων) τὴν δὲ ἰσχυροτέραν, οἵα ἐστὶ περὶ τοὺς σο-

re exeuntem in Vniverſi Animam, ad homogeneam *nempe, ſibique ſimilem, & cognatam ſubſtantiam*, redire. Stoici exeuntem a corporibus *Animam* circumferri (1); atque eam quidem, quae debilior ſit, una cum concretionibus, *corporibuſque* miſceri, ut eſt Anima imperitorum; eam vero, quae validior ſit, cuiuſmodi ſunt ſapien-

egreſsos non in Vniverſi animam, ſed in alia corpora, iuxta Pythagorae hypotheſim, migrare; unde μετεμψύχωσις, ſive *animorum tranſmigratio* certa quaedam Pythagoricae doctrinae teſsera cenſebatur. Certe Laertius opinionem hanc a Pythagora omnium primo traditam teſtatur *Lib. VIII. ſeg. 14.* πρῶτόν τέ φασι τοῦτον ἀποφῆναι τὴν ψυχὴν κύκλον ἀνάγκης ἀμείβουσαν ἄλλοτε ἄλλοις ἐνδεῖσθαι ζώοις *primumque hunc ſenſiſſe aiunt Animam circulum neceſſitatis immutantem, aliis alias illigari animantibus*. Herodotus tamen *Lib. II.* Aegyptiis id tribuit: πρῶτοι δὲ καὶ τόνδε τὸν λόγον Αἰγύπτιοί εἰσι οἱ εἰπόντες, ὡς ἀνθρώπου ψυχὴ ἀθάνατός ἐστι, τοῦ σώματος δὲ καταφθίνοντος, ἐς ἄλλο ζῷον αἰεὶ γινόμενον ἐσδύεται· ἐπεὰν δὲ περιέλθῃ πάντα τὰ χερσαῖα, καὶ θαλάσσια, καὶ πετεινά, αὖτις ἐς ἀνθρώπου σῶμα γινόμενον ἐσδύνειν, τὴν περιήλυσιν δὲ αὐτῇ γίνεσθαι ἐν τρισχιλίοισι ἔτεσι. *Primi autem Aegyptii extiterunt qui dicerent animam hominum eſſe immortalem, quae de mortuo corpore ſubinde in aliud corpus, ut quodque gigneretur, immigraret. Atque ubi per omnia ſe circumtuliſſet, terreſtria, marina, volucria, rurſus in aliquod hominis corpus genitum introire, atque hunc ab ea circuitum fieri intra annorum tria millia.* Quandoquidem tamen haec opinio a Pythagora Graecis expoſita, atque a Pythagoricis illuſtrata fuit, ipſi non immerito adſcribitur. Sic Empedocles illam mirifice probavit, ut Laertius *Lib. VIII. ſeg.* 87. Aelianus *Var Hiſt. XII. c* 7. Tertullianus *de Anima c.* 32. Philoſtratus *Vita Apol. I. c.* 1. Clemens *Stromat. VI.* Baſilius *in Hexaëmer.* aliique plurimi teſtantur. Ceterum opinionem hanc Platoni quoque arriſiſse docet Laertius *Lib. III. ſeg.* 68. Auguſtinus *De Civit. Lib. X. c.* 30. Videndus Plotinus *de immortalitate Animae*, & Anonymos in *Vita Pythagorae* apud Photium. Laertius tamen *Lib. VIII. ſeg.* 31. Pythagorae ſententiam aliam tribuit: ἐκριφθεῖσαν δ' αὐτὴν (ψυχὴν) ἐπὶ γῆς, πλάζεσθαι ἐν τῷ ἀέρι, ὁμοίαν τῷ σώματι. τὸν δὲ Ἑρμῆν ταμίαν εἶναι τῶν ψυχῶν, καὶ διὰ τοῦτο Πομπέα λέγεσθαι, καὶ Πυλαῖον, καὶ Χθόνιον, ἐπειδήπερ οὗτος εἰσπέμπει ἀπὸ τῶν σωμάτων τὰς ψυχάς, ἀπό τε γῆς, καὶ θαλάττης *Eiectam eam (Animam) in terram, in aëre vagari, corpori ſimilem. Porro Mercurium animarum Quaeſtorem eſſe, atque ideo Ductorem dici, ac Ianitorem, &c.*

Terrenum, quod is ex corporibus, & ex terra, & e mari animas immittat.

(1) Galenus quidem habet ὑποφθείρεσθαι; unde Xylander, qui obſcurius interpretatur: *Stoici exeuntem e corpore ſimul cum concreto interire; eam ſcilicet, quae ſit imbecillior*, Galeni potius, quam Plutarchi, textum expreſſit; ſicuti Budaeus cum ait *animam corpore exeuntem, ſi invalidior ſit, una cum concrementis ſubſiſtere*, alterutrum ex verbis illis ὑποφέρεσθαι, vel γίνεσθαι omiſit. Vterque tamen ex ſenſibus illis admitti, adeoque alterutra vox adhiberi poteſt. Etenim Stoicorum ſententia fuit humanos animos corruptibiles quidem, ac interituros eſse; ſed e corpore tamen exeuntes ſubſiſtere: ut ex Zenone docet Laertius *Lib. VII. ſeg.* 156. τὴν ψυχὴν μετὰ θάνατον ἐπιμένειν, φθαρτὴν δὲ εἶναι *animam durare poſt mortem, eſſe tamen obnoxiam corruptioni.* Vnde Cicero *Tuſcul.* 1. *c.* 31. ait *Stoici uſuram nobis largiuntur, tamquam cornicibus, diu manſuros aiunt Animos, ſemper negant:* Longeque clarius Numenius apud Euſebium τὴν δὲ ψυχὴν γενητήν τε, καὶ φθαρτὴν οὐκ εὐθὺς διὰ τοῦ σώματος ἀπαλλαγεῖσαν φθείρεσθαι, ἀλλ' ἐπιμένειν τινὰς χρόνους καθ' ἑαυτήν· τὴν μὲν τῶν σπουδαίων, μέχρι τῆς εἰς πῦρ ἀναλύσεως τῶν πάντων, τῶν δὲ ἀφρόνων, πρὸς ποσούς τινὰς χρόνους: *Animam natam, & mortalem eſſe; non ſtatim tamen interire; ſed manere apud ſeipſam. Sapientum quidem, uſque ad conflagrationem omnium; ſtultorum vero ad breve aliquod tempus.* Itaque ſi ὑποφέρεσθαι cum Plutarcho legatur, ſenſus eſt animos corpore ſolutos circumferri, vagari, vel ut Senecae verbis ex *Epiſtola LVII.* utar, *permeare, ſpargi*. Sin vero ὑποφθείρεσθαι cum Galeno ſcribatur, exprimetur animos ipſos non repente, atque omnino; ſed ſenſim, certa quadam lege ac ratione corrumpi. Ceterum quod Plutarchus hic duplicem diverſumque animae interitum, iuxta variam ipſius indolem, Stoicis adſcripſit, id accuratius a Laertio exponitur *Lib. VII. ſeg.* 157. ut opinionem hanc non Stoicis omnibus, ſed Cleanthi ſolum, & Chryſippo attribuat: Κλεάνθης μὲν οὖν πάσας ἐπιδιαμένειν φησὶ μέχρι τῆς ἐκπυρώσεως· Χρύσιππος δὲ τὰς τῶν σοφῶν μόνων *Cleanthes omnes perdurare dicit uſque ad Mundi exuſtionem; Chryſippus vero ſolas ſapientum*; quod pluribus teſtimoniis aliis a Lipſio confirmatur *Lib. III. c.* 4.

pientum *animae*, etiam ad conflagrationem uſque (1), *vel Univerſi totius interitum, perennare*. Democritus, Epicurus *Animam* corruptibilem *eſſe putant, atque* una cum corpore interituram. Pythagoras (2), Plato rationalem quidem *Animae* partem incorruptibilem *eſſe dicunt*, quum Anima ipſa non Deus *quidem*, ſed immortalis *tamen* Dei opus ſit; irrationalem vero Animae partem corruptibilem eſſe *opinantur*.

σοφοὺς, ϗ μέχρι τῆς ἐκπυρώσεως. Δημόκριτος, Ἐπίκουρος φθαρτὴν, τῷ σώματι συνδιαφθειρομένην. Πυθαγόρας, Πλάτων τὸ μὲν λογικὸν ἄφθαρτον, (ϗ γὰρ τὴν ψυχὴν οὐ θεὸν, ἀλλ᾽ ἔργον τῦ ἀϊδίου θεοῦ ὑπάρχειν) τὸ δὲ ἄλογον φθαρτόν.

CAPVT VIII.

De Senſibus, & ſenſibilibus (3)

STOICI ſenſum ita definiunt „ Senſus eſt perceptio, ſive comprehenſio (4) ſenſorii, *quae nempe fit ab organo, corporiſque parte ſenſui deſtinata*. Multis vero modis dicitur ſenſus. Nam & habitus, & facultas, & energia, & phantaſia, *vel imaginatio quidpiam* percipiens per ſenſorium, *ſive ſenſus organum*, fiunt; & ipſa quoque octava pars *Animae* princeps, a qua (5) *eadem Anima* conſtituitur. Rurſus vero ſenſo-

ΚΕΦ. Η.

Περὶ Αἰσθήσεων ϗ αἰσθητῶν.

ΟἹ Στωϊκοὶ ὁρίζονται οὕτω τὴν αἴσθησιν, Αἴσθησις ἐςὶν ἀντίληψις αἰσθητηρίου, ἢ κατάληψις. Πολλαχῶς δὲ λέγεται ἡ αἴσθησις. ἥ τε γὰρ ἕξις, ϗ ἡ δύναμις, ϗ ἡ ἐνέργεια, ϗ ἡ φαντασία ἡ καταληπτικὴ δι᾽ αἰσθητηρίυ γίνονται, ϗ αὐτὸ τὸ ὄγδοον ἡγεμονικὸν, ἀφ᾽ οὗ συνίςαται. Πάλιν δὲ αἰσθητήρια λέγεται πνεύματα νοερὰ, ἀπὸ τῦ ἡγεμο-

(1) Facile Budaeum interpretem ubi reddit *ad flagrantes uſque naturas evadere* celeberrima Stoicorum opinio fugit, qua ſubſtantias omnes peracto quodam temporis ſpatio igne abſumendas, atque in Mundi animam, hoc eſt Iovem ipſum, redituras putarunt. De celebri hac Stoicorum ſententia videndus Empiricus *Hypotheſ. Lib. I. ſeg.* 9. Antoninus *Lib. III. c.* 3. Lipſius *Lib. III. c.* 22. & 23. & Cl. Tomaſius Diſſertatione Lipſiae edita anno 1676. *de Stoica Mundi exuſtione* diſputans.

(2) Ita Pythagoras apud Laërtium *Lib. VIII. ſ.* 28. docuit ἀθάνατον εἶναι τὴν ψυχὴν, ἐπειδήπερ καὶ τὸ ἀφ᾽ οὗ ἀπέσπασται, ἀθάνατόν ἐςι *immortalem eſſe Animam: quandoquidem & id, a quo avulſa eſt, immortale eſt*: ubi vides animi immortalitatem a Pythagora eodem ex fonte deduci, ex quo illam Plato apud Laertium ipſum deduxit. Vid. Lactantius *Inſtit. III. c.* 18. Cicero *Tuſc. I. c.* 16, & 22. Quamvis tamen haec animorum immortalitas a Pythagora tradita fuerit, attamen *quod literis extet, Pherecydes Syrus primum dixit animos hominum eſſe ſempiternos*, ut idem Cicero ibi teſtatur *c.* 16. atque ſententiam illam Laërtius *Lib I. ſeg.* 24. Thaleti velut auctori conceſſit: ἔνιοι δὲ καὶ αὐτὸν πρῶτον εἰπεῖν φασιν ἀθανάτους τὰς ψυχάς· ὧν ἐςι Κοίριλος ὁ ποιητής: *ſunt qui illum primum immortales animos dixiſſe aſſeverent, ex quibus eſt Choerilus Poëta*. Sed Aegyptiis id ab Herodoto conceſſum iam vidimus, ex quibus facile Thales ad Graecos tranſtulit.

CAP. VIII.

Gal. c. XXIV. Stob. pag. 150.

(3) Stobaeus hic ſolam quidem Platonis opinionem ex Plutarcho expreſſit; ſed plura tamen aliis ex fontibus derivavit.

(4) Clarior, & facile etiam vera Galen. lectio ἀντίληψις αἰσθητοῦ δι᾽ αἰσθητηρίυ *comprehenſio* obiecti *ſenſibilis per ſenſorium*; neque enim ſenſu, ſentiendique vi ſenſorium ipſum, ſed eiuſdem potius ope ſenſibile obiectum, percipitur.

(5) Quamvis haec Plutarchi lectio ferri poſſit, non dubitaverim tamen cum Galeno potius hic legere: ἀφ᾽ οὗ ἡ αἰσθητικὴ βία συνίςαται *a qua ſenſitiva vis conſtituitur*: quod nimirum & ipſa quoque princeps Animae pars aliquando *ſenſus* nomine vocetur; quippe quae ſentiendi vim ceteris largiatur, aliarumque ſenſationes percipiat.

Digitized by Google

μονικοῦ ἐπὶ τὰ ὄργανα τεταγμένα. Ἐπίκουρος, Τὸ μόριόν ἐστιν ἡ αἴσθησις, ἥτις ἐστὶν ἡ δύναμις, καὶ τὸ ἐπαίσθημα, ὅθεν ἐστὶ τὸ ἐνέργημα· ὥς τε διχῶς παρ' αὐτῷ λέγεσθαι, αἴσθησιν μὲν τὴν δύναμιν, αἰσθητικὸν δὲ τὸ ἐνέργημα. Πλάτων τὴν αἴσθησιν ἀποφαίνεται ψυχῆς, καὶ σώματος κοινωνίαν πρὸς τὰ ἐκτός. Ἡ μὲν γὰρ δύναμις ψυχῆς, τὸ δὲ ὄργανον σώματος· ἄμφω δὲ διὰ φαντασίαν ἀντιληπτικὰ τῶν ἔξωθεν γίνεται. Λεύκιππος, Δημόκριτος τὴν αἴσθησιν, καὶ τὴν νόησιν γίνεσθαι εἰδώλων ἔξωθεν προσιόντων· μηδενὶ γὰρ ἐπιβάλλειν μηδετέραν χωρὶς τοῦ προσπίπτοντος εἰδώλου.

ſoria, *vel inſtrumenta ſenſus*, dicuntur ſpiritus intelligentes, qui a principe Animae parte ad organa *diriguntur*, *ibique* (1) diſponuntur. Epicurus *ait* „ Vna quidem *ſenſus* pars, *aut una huius vocis ſignificatio*, eſt ſenſus *ipſe*, qui eſt *ſentiendi vis*, *ac* facultas; alia (2) vero *eſt* ſenſatio, quae eſt *ſenſitivae facultatis* operatio, *vel actus ipſe ſentiendi*: ideoque dupliciter ab illo ſumitur *ſenſus*, *ſive duo ab Epicuro diſtinguuntur in ſenſu*; ſenſus *nempe*, *qui eſt* facultas; & ſentiens, *quod eſt* operatio. Plato ſenſum ait Animae corporiſque *unionem*, *aut* ſocietatem eſſe ad exteriora *percipienda*. Etenim *percipiendi* quidem facultas *eſt* Animae; organum vero *eſt* corporis; utrumque vero *ſimul coniunctum* imaginatione exteriora comprehendunt. Leucippus, Democritus ſenſum, atque intelligentiam fieri *exiſtimarunt* idolis, *aut imaginibus* extrinſecus advenientibus; neutram enim *ex affectionibus iſtis* ulli contingere ſine imagine, quae *in ipſum* inciderit.

Κ Ε Φ. Θ.

Εἰ ἀληθεῖς αἱ αἰσθήσεις, καὶ αἱ φαντασίαι.

Οἱ Στωϊκοὶ τὰς μὲν αἰσθήσεις ἀληθεῖς· τῶν δὲ φαντασιῶν τὰς μὲν ἀληθεῖς, τὰς δὲ ψευδεῖς. Ἐπίκουρος πᾶσαν αἴσθησιν, καὶ πᾶσαν φαντασίαν, ἀληθῆ· τῶν δὲ δοξῶν τὰς μὲν ἀληθεῖς,

τὰς

CAPUT IX.

An ſenſus, ac imaginationes verae ſint.

Stoici ſenſus quidem veraces eſſe *arbitrantur*; imaginationum vero has quidem veras, has autem falſas *eſſe*. Epicurus *ait* (3) ſenſum omnem, omnemque imaginationem veram *eſſe*; ſed opinionum has quidem veras, has autem falſas *eſſe*. Ac ſenſus quidem unico *ſolum* modo fal-

O litur

(1) *Xylander* „ Legi enim ὄργανα τεταγμένα; „ ut habet Manuſcriptus adſtipulante ratione, non τεταμένα.

(2) Philoſophis etiam aliis haec *ſenſus* diviſio tribui poterat, praeſertim Ariſtoteli, qui *de Anima Lib. II. c. 5.* & *de Senſu cap. 4.* diſerte docuit ſenſum ὡς δυνάμει *ut facultate*, atque ὡς ἐνεργείᾳ *ut actu*, vel *ſenſatione* uſurpari.

CAP. IX.

Gal c. XXIV.

(3) De hac Epicuri ſententia, ex qua plurima Epicureorum placita veluti fonte manarunt, videndus Laërt. *Lib. X. ſeg.* 31. & Empiricus *adver. Logicos ſeg.* 203. & 368. qui *ſeg.* 399. memorat iuxta Xeniadem πάσας τὰς φαντασίας εἶναι ψευδεῖς, καὶ μηδὲν ὅλως ἐν τοῖς οὖσιν ὑπάρχειν ἀληθές *omnia viſa eſſe falſa*, & *nihil omnino eſſe veri in rebus*. Viciſſim vero iuxta Protagoram Laërtius ait *Lib. IX. ſeg.* 51. πάντα εἶναι ἀληθῆ *omnia eſſe vera*.

Digitized by Google

litur, *hoc eſt* circa *illa*, *quae* intelligibilia *ſint*, *ſolaque mente percipi debeant*. Imaginatio vero duplici modo; ſiquidem imaginatio & de ſenſibilibus *rebus*, & de intelligibilibus *etiam eſſe poteſt*. EMPEDOCLES, HERACLIDES particulares ſenſus iuxta pororum ſymmetrias, *aut congruentias* peragi exiſtimarunt; quum ex ſenſibilibus *imaginibus*, *effluxibus*, *aut obiectis* proprium cuilibet *ſenſui* accomodetur, *ipſique reſpondeat*.

CAPVT X.

Quot ſint Senſus.

STOICI quinque peculiares (1) ſenſus *enumerant*, Viſum, Auditum, Olfactum, Guſtum, Tactum. ARISTOTELES ſextum quidem *ſenſum alium admittendum eſſe* non dicit; communem tamen ſenſum *admittit* compoſitarum formarum, *idearumque* iudicem, in quem ſimplices, *ac peculiares ſenſus omnes* ſuas unuſquiſque imaginationes *aut perceptiones* referat; *&* in quo repraeſentatur id, quod ab uno ad *genus* alind transfertur (2), *atque a pluribus diſtinctiſque ſenſibus percipitur*, ut figura, & motus. DEMOCRITVS plures eſſe ſenſus *exiſtimat* in animalibus rationis expertibus (3), in Diis, ac ſapientibus.

CA-

τὰς δὲ ψευδεῖς. Καὶ ἡ μὲν αἴσθησις μοναχῶς ψευδοποιεῖται τὰ κατὰ τὰ νοητά. ἡ δὲ φαντασία διχῶς· καὶ γὰρ αἰσθητῶν ἐςι φαντασία, καὶ νοητῶν. Ἐμπεδοκλῆς, Ἡρακλείδης παρὰ τὰς συμμετρίας τῶν πόρων τὰς κατὰ μέρος αἰσθήσεις γίνεσθαι, τῦ οἰκείου τῶν αἰσθητῶν ἑκάςῃ ἁρμόζοντος.

ΚΕΦ. Ι.

Πόσαι εἰσὶν αἱ Αἰσθήσεις.

ΟἹ Στωϊκοὶ πέντε τὰς ἰδικὰς αἰσθήσεις, ὅρασιν, ἀκοὴν, ὄσφρησιν, γεῦσιν, ἁφήν. Ἀριςοτέλης ἕκτην μὲν οὐ λέγει, κοινὴν δὲ αἴσθησιν τὴν τῶν συνθέτων εἰδῶν κριτικὴν, εἰς ἣν πᾶσαι συμβάλλουσιν αἱ ἁπλαῖ τὰς ἰδίας ἑκάςῃ φαντασίας· ἐν ᾗ τὸ μεταβατικὸν ἀφ' ἑτέρου πρὸς ἕτερον, οἱονεὶ σχήματος, καὶ κινήσεως, δείκνυται. Δημόκριτος πλείους εἶναι αἰσθήσεις περὶ τὰ ἄλογα ζῶα, καὶ περὶ τοὺς θεοὺς, καὶ σοφούς.

ΚΕΦ.

CAP. X.
Gal. c. XXIV. Stob. pag. 51.

(1) Xylander hanc vocem ἰδικὰς alio prorſus ſenſu acceperat, ideoque reddidit *ſenſus*, *quibus formae apprehendantur*. Longe felicior Budaeus, qui *ſpeciales* interpretatur.

(2) Ex obſcurioribus, implexiſque Plutarchi verbis vix, opinor, commodum ſenſum, aut veram Ariſtotelis ſententiam exſculpas; nihilque praeſidii ex Budaeo haberi poterit, qui interpretatur: *in quo ipſo tranſitus ab uno ad alterum*, *veluti figurae*, *&* *motus ſpectatur*. Perſpicue, planeque haec omnia Stobaeus *pag.* 150. ἐν ᾗ τὸ μεταβατικὸν ἀφ' ἑτέρου εἰς ἕτερον, οἷον σχήματος κινήσεως, σώματος μεθορίῳ τοῦ λογικοῦ, καὶ τοῦ ἀλόγου, μνήμης, καὶ νοῦ μετέχουσα, διατείνουσα καὶ ἐπὶ τὰ ἄλογα τῶν ζώων, καθ' ὅσον διανοίας ἀναλογίαν ἔχει. κοινὰ δ' ἐστὶ ὄψεως μὲν, καὶ ἁφῆς σχῆμα, ὄψεως, καὶ ἀκοῆς διάστημα, πασῶν δὲ κίνησις, καὶ μέγεθος, καὶ ἀριθμός: *in quem ſinguli ſuas imaginationes conferant*, *quique mutationem figurae*, *ac motus contineat*, *rationis compotis*, *&* *expertis partis confinium*, *memoriae mentiſque particeps*, *brutis quoque attributus*, *quatenus aliquam intellectus habent ſcintillam*. *Communia porro ſunt Viſus quidem*, *ac Tactus figura*; *Viſus autem*, *&* *Auditus intervallum*; *omnium vero motus*, *magnitudo*, *ac numerus*. Qui plura deſideret, Ariſtotelem adeat de communi hoc ſenſu diſſerentem *Lib. II. de Anima c. 6. &* *Lib. III. c. 2.* & *Libro de Senſu c. 1.*

(3) Si Democritus plures ſolum ſenſus animalibus, Diis, hominibus ineſſe dixiſſet, nihil ſane egregium, ceteriſque ignotum protuliſſet. At vera Plutarchi lectio ex Galeno reſtituenda: ἢ περὶ τοὺς Θεὺς &c. *quam in Diis &c.* Itaque plures, debilioreſque ſenſus in brutis, quam in Diis, atque hominibus admiſit, Democritus.

Digitized by Google

Κ Ε Φ. ΙΑ.

Πῶς γίνεται ἡ αἴσθησις, ϗ ἡ ἔννοια, ϗ ὁ κατὰ διάθεσιν λόγος.

Οἱ Στωϊκοὶ φασιν, Ὅταν γεννηθῇ ὁ ἄνθρωπος, ἔχει τὸ ἡγεμονικὸν μέρος τῆς ψυχῆς, ὥσπερ χάρτης ἀργῆς εἰς ἀπογραφήν· εἰς τῦτο μίαν ἑκάςην τῶν ἐννοιῶν ἐναπογράφεται. Πρῶτος δὲ ὁ τῆς ἀναγραφῆς τρόπος, ὁ διὰ τῶν αἰσθήσεων. Αἰσθανόμενοι γάρ τινος, οἷον λευκοῦ, ἀπελθόντος αὐτῦ, μνήμην ἔχουσιν, ὅταν δὲ ὁμοειδεῖς πολλαὶ μνῆμαι γένωνται, τότε φασὶν ἔχειν ἐμπειρίαν, ἐμπειρία γάρ ἐςι τὸ τῶν ὁμοειδῶν πλῆθος. Τῶν δε ἐννοιῶν αἱ μὲν φυσικαὶ γίνονται κατὰ τοὺς εἰρημένους τρόπους ϗ ἀνεπιτεχνήτως· αἱ δὲ ἤδη δι' ἡμετέρας διδασκαλίας ϗ ἐπιμελείας. Αὗται μὲν οὖν, ἔννοιαι καλοῦνται μόνον, ἐκεῖναι δε ϗ προλήψεις. Ὁ δὲ λόγος, καθ' ὃν προσαγορευόμεθα λογικοὶ, ἐκ τῶν προλήψεων συμ-

C A P V T XI.

Quomodo fiat ſenſus, & cogitatio, & compoſita oratio.

Stoici dicunt „ Quum natus fuerit homo, *is* principem Animae partem veluti chartam habet, *in qua aliquid* exarare (1) conetur; *adeoque* in illa *Animae parte* unamquamque notionem *a ſe comparatam* inſcribit. Primus vero *eiuſmodi* ſcriptionis, *vel ſcribendi* modus *eſt ille*, qui per ſenſus *efficitur*. Qui enim *obiectum* aliquod ſentiunt (2), ut album, illo *ſublato*, *vel* recedente, *eius adhuc* memoriam habent; quum vero plures *eiuſmodi* memoriae forma inter ſeſe ſimiles efformatae fuerint, tunc *Stoici* nos experimentum habere dicunt; experimentum enim eſt multitudo *notionum plurium* (3) forma ſimilium. Notionum vero phyſicae (4) quidem iuxta praedictos modos fiunt, *ſolo ſenſuum*, *naturaeque praeſidio*, ſine arte; aliae vero doctrina, *ſtudioque*, *vel* induſtria noſtra *comparantur*. Itaque hae quidem notiones ſolum vocantur; illae vero anticipationes

CAP. XI.

Gal. c. XXIV.

(1) Certe cum Henrico Stephano in Plutarchi textu pro ἐνεργῶν facile ἀργῆς reſcribi debet: ut proinde facili, nativoque ſenſu exprimatur principem Animi partem albae, vacuaeque chartae inſtar eſſe, in qua nihil inſcriptum, pictum, exaratumque ſit, quemadmodum prorſus Ariſtoteles dixerat intellectum eſſe ὥσπερ γραμματεῖον ᾧ μηδὲν ὑπάρχει ἐντελεχείᾳ γεγραμμένον *ut tabula in qua nihil ſit actu ſcriptum*; & *III. de Anima c. 4. & Lib. de Mem. & Reminiſc. c. 1* Animam cerae comparat, quod a Platone quoque *in Theaeteto* factum conſpicitur. Certe vox ἐνεργῶν, quae obſcurius a Xylandro redditur, a Budaeo vero diſſimulatur, locum hic habere, commodumque ſenſum efficere vix poterit; ſin vero ἀργῆς legatur, celebris Stoicorum ſententia accurate exprimetur, quam Boëthius *Lib. V. metr. 4.* elegantiſſime expoſuit.

Quondam Porticus attulit
Obſcuros nimium ſenes;
Qui ſenſus, & imagines
E corporibus extimis
Credant mentibus imprimi,
Vt quondam celeri ſtilo
Mos eſt aequore paginae,
Quae nullas habeat notas,
Preſſas figere literas.

Itaque corrigendus etiam, opinor, Galeni textus, in quo legitur: ὥσπερ χάρτην ἐνεργοῦντα εἰς ἀπογραφήν· εἰς τοῦτο γὰρ μίαν ἑκάςην τῶν ἐννοιῶν ἐναπογράφεται *peraeque ac chartam deſcriptioni rerum delineandae aptam, in ea enim parte unaquaeque notionum delineatur.*

(2) Legerim potius cum Galeno αἰσθανόμενοι γάρ τινος . . . . ἔχομεν *etenim obiectum aliquod ſentientes . . . . . habemus.*

(3) Vox φαντασιῶν, quae in Plutarcho poſt ὁμοειδῶν hic exciderat, ex Galeno reſtituenda.

(4) Clarior, & accuratior Galeni locus αἱ μὲν φυσικαὶ *aliae quidem natura &c.*

Digitized by Google

etiam, *vel praenotiones dicuntur*. Ratio vero, propter quam rationales vocamur, ex anticipationibus *perfici*, *ſive* compleri dicitur in primo ſeptenario, *primis nempe ſeptem aetatis annis*. Notio vero, *mentiſque conceptus* eſt imago cogitationis, quae ab animali rationis compote *producatur*. Etenim phantaſma, poſtquam in animam rationalem inciderit, tunc notio (1), *mentiſque conceptus* vocatur παρὰ τοῦ νοῦ *hoc eſt* a mente nomen accipiens; *atque* idcirco phantaſmata animalibus aliis *ratione*, *menteque carentibus* non accidunt. Quaecumque vero & Diis *ſimul*, & nobis *etiam adveniunt*, haec phantaſmata ſolum ſunt; quaecumque vero nobis *ſolum*, *non Diis*, *accidunt*, iſta quoad genus quidem phantaſmata; quoad ſpeciem vero notiones, *ſive conceptus*, *ſunt*: quemadmodum *prorſus* denarii, & ſtateres ipſi quidem per ſe denarii, & ſtateres ſunt; ſin vero quis *illos veluti* navigationis pretium dederit, tunc praeterquamquod denarii ſunt, etiam portorium *eſſe* dicuntur.

CAPVT XII.

Quo differant Imaginatio, ſeu *Phantaſia*, *phantaſton*, *phantaſticum*, *phantaſma*.

CHRYSIPPVS haec quatuor inter ſe differre dicit. Itaque Phantaſia quidem, *vel Imaginatio*, eſt affectio *quaedam* in Anima excitata (2) *obiectum* etiam illud ipſi demonſtrans, a quo facta fuerit: ut poſteaquam viſu album viderimus, fit affectio

συμπληροῦσθαι λέγεται, κατὰ τὴν πρώτην ἑβδομάδα. Ἔςι δὲ νόημα φάντασμα διανοίας λογικοῦ ζώου. τὸ γὰρ φάντασμα ἐπειδὰν λογικῇ προσπίπτῃ ψυχῇ, τότε ἐννόημα καλεῖται, εἰληφὸς τοὔνομα παρὰ τὸν νοῦν, διόπερ τοῖς ἄλλοις ζώοις οὐ προσπίπτει φαντάσματα. Ὅσα δὲ καὶ τοῖς θεοῖς, καὶ ἡμῖν γε, ταῦτα φαντάσματα μόνον ἐςίν. ὅσα δὲ ἡμῖν, ταῦτα ϗ φαντάσματα κατὰ γένος, ϗ ἐννοήματα κατ' εἶδος, ὥσπερ τὰ δηνάρια, ϗ οἱ ςατῆρες· αὐτὰ μὲν καθ' αὐτὰ ὑπάρχει δηνάρια, καὶ ςατῆρες· ἐὰν δὲ εἰς πλοίου δοθῇ μίσθωσιν, τηνικαῦτα πρὸς τῷ δηνάρια εἶναι, καὶ ναῦλα λέγεται.

ΚΕΦ. ΙΒ.

Τίνι διαφέρει Φαντασία, φανταςὸν, φανταςικὸν, φάντασμα.

ΧΡύσιππος διαφέρειν ἀλλήλων φησὶ τέτταρα ταῦτα. Φαντασία μὲν ὖν ἐςι πάθος ἐν τῇ ψυχῇ γινόμενον, ἐνδεικνύμενον ἑαυτῷ καὶ τὸ πεποιηκός. οἷον, ἐπειδὰν δι' ὄψεως θεωρῶμεν τὸ λευ-

(1) Itaque perſpicue corrigendus Galeni textus, in quo reperitur ἐννοήματος δεῖται εἰληφότος τοὔνομα παρὰ τοῦ νοῦ.

CAP. XII.

Gal. c. XXIV.

(2) Clarior, & accuratior Galeni lectio: ἐνδεικνύμενον αὑτό τε, καὶ τὸ πεποιηκός· οἷον ἐπειδὰν θεωρῶμεν τὸ λευκὸν, ὅ ἐςι πάθος ἐγγινόμενον διὰ τῆς ὄψεως ἐν τῇ ψυχῇ ἐναλλακτικὸν τοῦ πεπονθότος *oſtendens tum ſeipſam, tum etiam obiectum illud, a quo facta fuerit; ut quum album cernimus quo affectio inſidet animae per aſpectum oborta, qua affecta anima immutatur:* neque lectionem hanc, velut indubiam, in Plutarchi textum recipere dubitaverim; quum praeſertim Plutarchus ipſe mox ſubdat: ἡ φαντασία δείκνυσιν ἑαυτὴν, καὶ τὸ πεποιηκὸς αὐτὴν *phantaſia oſtendit ſeipſam, & id, a quo facta ſit*. Itaque minus accurate Xylander: *affectio animi rem perceptam ſimul cum percipiente repraeſentans*. Neque enim Plutarchi, Stoicorumque mens fuerat affectionem illam, paſſionem, perceptionemque tum percipientem animum, tum obiectum perceptum exhibere; ſed potius tum ſeipſam, tum obiectum percipienti animo repraeſentare. Brevior, & obſcurior Budaeus: *affectio in anima facta, quae ſuê quoque efficiens praefert*. Celebris autem haec & ſubtilior diviſio a Stoicis hic tradita fuſe a Laërtio exponitur *Lib. VII. ſeg.* 46. Empirico *adver. Logic. I. ſeg.* 241. & *Libro II. ſeg.* 67.

λευκὸν, ἐςὶ πάθος τὸ ἐγγεγενημένον διὰ τῆς ὁράσεως ἐν τῇ ψυχῇ. καὶ τοῦτο τὸ πάθος εἰπεῖν ἔχομεν, ὅτι ὑπόκειται λευκὸν, κινοῦν ἡμᾶς ὁμοίως, καὶ διὰ τῆς ἀφῆς, ϗ τῆς ὀσφρήσεως. εἴρηται δὲ Φαντασία ἀπὸ τοῦ Φωτός. Καθάπερ γὰρ τὸ φῶς αὐτὸ δεικνυσι, ϗ τὰ ἄλλα τὰ ἐν αὐτῷ περιεχόμενα, καὶ ἡ φαντασία δείκνυσιν ἑαυτὴν, καὶ τὸ πεποιηκὸς αὐτήν. Φανταςὸν δὲ τὸ ποιοῦν τὴν φαντασίαν, οἷον τὸ λευκὸν, ϗ τὸ ψυχρόν· ϗ πᾶν ὅ, τι ἂν δύνηται κινεῖν τὴν ψυχὴν, τοῦτ᾽ ἔςι φανταςόν. Φανταςικὸν δέ ἐςι διάκενος ἑλκυσμὸς, πάθος ἐν τῇ ψυχῇ ἀπ᾽ οὐδενὸς φανταςοῦ γινόμενον· καθάπερ ἐπὶ τοῦ σκιαμαχοῦντος, καὶ κενὰς ἐπιφέροντος τὰς χεῖρας· τῇ γὰρ φαντασίᾳ ὑπόκειταί τι φανταςὸν, τῷ δὲ φανταςικῷ οὐδέν. Φάντασμα δὲ ἐςιν, ἐφ᾽ ὃ ἑλκόμεθα κατὰ τὸν φανταςικὸν διάκενον ἑλκυσμόν. ταῦτα δὲ γίνεται ἐπὶ τῶν μελαγχολώντων, ϗ μεμηνότων. Ὁ γοῦν τραγικὸς Ὀρέςης, ὅταν λέγει,

Ὦ μῆτερ ἱκετεύω σε, μὴ 'πίσειέ μοι
Τὰς αἱματωποὺς, ϗ δρακοντώδεις κόρας·
Αὗται γὰρ αὗται πλησίον θρώσκουσί μου,

λέγει μὲν αὐτὰ ὡς μεμηνὼς, ὁρᾷ δὲ οὐδὲν, ἀλλὰ δοκεῖ μόνον. διὸ καί φησιν αὐτῷ Ἠλέκτρα,

Μέν᾽ ὦ ταλαίπωρ᾽ ἀτρέμα σοῖς ἐν δεμνίοις·
Ὁρᾷς γὰρ οὐδὲν, ὧν δοκεῖς σάφ᾽ εἰδέναι.

ὡς ϗ παρ᾽ Ὁμήρῳ Θεοκλύμενος.

ΚΕΦ.

ctio per viſum in Animam incidens, eique affectioni, *paſſionique in nobis excitatae*, dicere poſſumus quod album, *veluti obiectum* nos movens, ſubiicitur; ſimiliter ut in tactu, & olfactu *contingit*. Phantaſia vero dicitur (1) ἀπὸ τοῦ φωτὸς, *hoc eſt* a lumine; quemadmodum enim lux ſeipſam oſtendit, & alia *etiam corpora*, quae in illa reperiuntur, *ita* quoque Phantaſia ſeipſam oſtendit, atque illud *etiam obiectum*, quod illam produxerit. Phantaſton vero, *vel phantaſia perceptibile*, eſt *obiectum illud*, quod imaginationem efficit: ut album, & frigidum; ac omne quodcumque animam *percellere*, *afficere*, *ſive* movere poteſt, hoc phantaſton eſt. Phantaſticum vero eſt inanis *quaedam* attractio; affectio *nimirum* in Anima a nullo phantaſto, *vel obiecto* producta; ſicuti in illo *contingit*, qui cum umbra, *vel tenebris* pugnat, vacuaſque *proinde* manus refert. Etenim Phantaſiae phantaſton aliquod, *veluti ipſius obiectum*, ſubiicitur; phantaſtico vero nullum. Phantaſma vero eſt *inane*, *fictumque obiectum illud*, ad quod *eiuſmodi* phantaſtica, inanique attractione trahimur, *atque percellimur*. Haec autem in melancholicis, furentibuſque contingunt. Itaque Tragicus Oreſtes, quum ait (2).

O mater, rogo te, ne incutias mihi
Cruentas oculis, & ſerpentiformes puellas;
Ipſae enim ipſae prope me diſcurrunt,

illa quidem ut furens dicit; nihil vero videt; ſed *intueri* ſolum *ſibi* videtur. Hinc Electra ipſi dicit

Mane, o miſer, immotus in cubili;
Vides enim nihil eorum, quae videris manifeſte intueri.

quemadmodum etiam apud Homerum Theoclymenus *inanibus ſpectris*, *atque phantaſmatis agitatur*.

CA-

(1) Hoc etiam loci Galenum Plutarcho praetulerim. Ille nimirum plenius, & accuratius Phantaſiae etymon exprimens ait: εἴρηται δὲ φαντασία ἐκ τοῦ φαίνεσθαι αὐτήν τε, καὶ τὸ πεποιηκὸς, ἢ ἀπὸ τοῦ φωτὸς *Phantaſia nomen duxit* ἐκ τοῦ φαίνεσθαι, *quod ſe ipſam, affectioniſque cauſſam declaret; vel* ἀπὸ φωτὸς *a lumine*.

(2) Euripides in *Oreſte verſ.* 258. Verſus tamen iſti a Galeno omittuntur.

CAPVT XIII.

De Viſu, & quomodo videamus.

DEMOCRITVS (1), EPICVRVS viſum (2) contingere exiſtimant propter idolorum, *hoc eſt imaginum*, incurſus. ALII *vero videre nos arbitrantur* propter quorumdam radiorum incurſum, qui, poſtquam *ex oculis* ad ſubiectum *reſiſtens corpus* pervenerint (3), exinde ad viſum iterum convertantur. EMPEDOCLES idolis, *aut imaginibus iſtis* radios *etiam* immiſcuit (4); id, quod *ex utriſque coniunctis* efficitur, imaginis compoſitae radios appellans. HIPPARCHVS dicit radios ab utroque oculorum extenſos ſuis extremitatibus, veluti manuum contrectationibus, externa corpora circum contingentibus, illorum apprehenſionem, *notitiam, perceptionemque* ad viſum referre. PLATO *viſionem peragi exiſtimavit* concurſu, *vel coniunctione duplicis* ſplendoris; luminis *nempe* ex oculis per aliquantum *ſpatii* in homogeneum, *ſibique ſimilem* aërem effluentis, *ſimulque* luminis a corporibus delati. Interiectum vero aërem (5), quum facile diffundi, *agitari*,

ΚΕΦ. ΙΓ.

Περὶ Ὁράσεως, καὶ πῶς ὁρῶμεν.

ΔΗμόκριτος, Ἐπίκουρος κατὰ εἰδώλων εἰσκρίσεις ᾤοντο τὸ ὁρατικὸν συμβαίνειν. ἕτεροι, κατά τινων ἀκτίνων εἴσκρισιν, μετὰ τὴν πρὸς τὸ ὑποκείμενον ἔνστασιν πάλιν ὑποστρεφουσῶν πρὸς τὴν ὄψιν. Ἐμπεδοκλῆς τοῖς εἰδώλοις τὰς ἀκτῖνας ἀνέμιξε, προσαγορεύσας τὸ γιγνόμενον ἀκτῖνας εἰδώλου συνθέτου. Ἵππαρχος ἀκτῖνάς φησιν ἀφ᾽ ἑκατέρων τῶν ὀφθαλμῶν ἀποτεινομένας τοῖς πέρασιν αὐτῶν, οἷον χειρῶν ἐπαφαῖς περικαθαπτούσαις τοῖς ἐκτὸς σώμασι, τὴν ἀντίληψιν αὐτῶν πρὸς τὸ ὁρατικὸν ἀποδιδόναι. Πλάτων, κατὰ συναύγειαν, τοῦ μὲν ἐκ τῶν ὀφθαλμῶν φωτὸς ἐπὶ ποσὸν ἀποῤῥέοντος εἰς τὸν ὁμογενῆ ἀέρα, τοῦ δὲ ἀπὸ τῶν σωμάτων φερομένου ἀποῤῥεῖν· τὸν δὲ μεταξὺ ἀέρα εὐδιάχυτον ὄντα

CAP. XIII.

Gal. c. XXIV. Stob. pag. 151.

(1) Plura de hac Epicuri, & Democriti ſententia Laërtius *Lib. IX. ſeg.* 44. & Plutarchus ipſe in *Sympoſ. Lib. VIII. quaeſt.* 10. Ceterum, licet haec opinio Epicuro a Plutarcho hic, & Libro I. *adverſus Colotem* tribuatur; perſpicuum tamen eſt illam a Platone quoque in *Menone* accurate expreſſam probatamque fuiſſe.

(2) Galenus hic, alibique pro ὁρατικὸν habet ὁρᾷν, quod melius, & ſignificantius eſt.

(3) Concinnior, & clarior Galeni lectio: *ἀκτίνων ἔγχυσιν μετὰ τῆς πρὸς τὸ ὑποκείμενον ἔντασιν πάλιν ὑποστρεφούσης ὄψεως radiorum effuſionem, qui poſt intenſionem ad obiectum depulſam rurſus ad oculos revertuntur.*

(4) Ariſtoteles tamen *Libro de Senſu & Senſili c.* 2 ita Empedoclis opinionem exprimit, ut ille non radios ab oculis prodeuntes, ſimulque imagines a corporibus oriundas una coniungendas eſſe putaverit; ſed alterutra ſolum ratione Viſum in nobis peragi exiſtimaverit. Ait enim: Ἐμπεδοκλῆς δὲ ἔοικε νομίζοντι, ὅτε μὲν ἐξιόντος τοῦ φωτὸς, ὥσπερ εἴρηται πρότερον, βλέπειν· λέγει γοῦν οὕτως, Ὡς δ᾽ ὅτε &c. ὅτε μὲν ἐν οὕτως ὁρᾷν φησιν, ὅτε δὲ ταῖς ἀποῤῥοίαις ταῖς ἀπὸ τῶν ὁρωμένων *Empedocles autem interdum exiſtimare videtur, egrediente lumine, id quod prius diximus, nos cernere: inquit enim ad hunc modum, ut quum &c. Interdum, inquam, nos hoc pacto cernere aſſerit; interdum defluxibus, & effluviis a re conſpecta emiſſis.*

(5) Paullo aliter haec a Stobaeo efferuntur. Etenim ait: τοῦ δὲ ἀπὸ τῶν σωμάτων ἀντιφερομένου, τοῦ δὲ περὶ τὸν μεταξὺ ἀέρα εὐδιάχυτον ὄντα, καὶ εὔτρεπτον συνεντεινομένου τῷ πυρώδει *oculorum quidem luce in aërem aliquouſque effluente; aëris vero mutabilis cum oculorum igne contendente.* Itaque ſuſpicor vocem ἀποῤῥεῖν temere prorſus in Plutarchi textum irrepſiſſe; ſive potius illam ad verſum proxime inſequentem ita referendam eſſe, ut poſt vocem εὔτρεπτον inſeratur. Ceterum hanc Platonis *corradiantiam*, duplicisque lucis unionem ita Plutarchus ipſe ex-

Digitized by Google

ὄντα, ϗ εὔτρεπτον, συνεκτείνοντος τῷ πυρώδει τῆς ὄψεως. αὕτη λέγεται Πλατωνικὴ συναύγεια.

ΚΕΦ. ΙΔ.

Περὶ κατοπτρικῶν ἐμφάσεων.

ΕΜπεδοκλῆς κατὰ ἀποῤῥοίας μὲν τὰς συνισταμένας ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας τοῦ κατόπτρου, τελειουμένας δὲ ὑπὸ τοῦ ἐκκρινομένου ἐκ τοῦ κατόπτρου πυρώδους, καὶ τὸν προκείμενον ἀέρα, εἰς ὃν φέρεται τὰ ῥεύματα, συμμεταφέροντος. Δημόκριτος, Ἐπίκουρος τὰς κατοπτρικὰς ἐμφάσεις γίνεσθαι κατ' εἰδώλων ὑποστάσεις, ἅ τινα φέρεσθαι μὲν ἀφ' ἡμῶν, συνίστασθαι δὲ ἐπὶ τοῦ κατόπτρου κατὰ τὴν ἀντιπεριστροφήν. Οἱ ἀπὸ Πυθαγόρου κατὰ ἀνακλάσεις τῆς ὄψεως, φέρεσθαι μὲν γὰρ τὴν ὄψιν τεταμένην ὡς ἐπὶ τὸν χαλκὸν, στείχουσαν δὲ, πυκνῷ ϗ λείῳ πλη-

tari, convertique *ille* poſſit, *diffluere* viſu ſeſe una cum ignea vi extendente. *Atque* iſte Platonicus luminis concurſus, *vel ſynaugia* vocatur.

CAPUT XIV.

De imaginibus in ſpeculo apparentibus.

EMpedocles *illas oriri putavit* ob effluxus, *qui ab obiectis corporibus prodeuntes*, in ipſa quidem ſpeculi (1) ſuperficie conſiſtant, ab igneo vero *corpore* perficiantur, quod a ſpeculo excernitur, atque aërem coram *ſpeculo* collocatum, in quem effluxus *illi* deferuntur, ſecum transfert. Democritus, Epicurus apparentias, *vel imagines* in ſpeculis efformatas *produci putant* ab idolorum, *atque imaginum* ſubſiſtentia, quae ex nobis quidem, *aut corporibus ſpeculo obiectis* efferantur, retrogrado vero motu *e ſpeculo ad nos* converſae in ſpeculo *ipſo* ſubſiſtere videantur. Pythagorici *vero dicunt imagines, & apparentias illas oriri* propter viſus reflexionem. Etenim viſum quidem ad aes, *aëreumque ſpeculum veluti* intentum deferri *putant*; progredientem vero *in ſpeculum veluti* denſum, laevigatumque *corpus* impingere, ipſumque *proinde viſum* in

exponit in *Sympoſ. Lib. I. quaeſt* 8. πνεῦμα τῶν ὀμμάτων αὐγοειδὲς ἐκπῖπτον ἀνακεράννυται τῷ περὶ τὰ σώματα φωτί, καὶ λαμβάνει σύμπηξιν, ὥστε ἓν ἐξ ἀμφοῖν σῶμα δι' ὅλου συμπαθὲς γενέσθαι. Κεράννυται δὲ ἕτερον ἑτέρῳ συμμετρίας λόγῳ τε, καὶ ποσότητος· οὐ γὰρ ἀναιρεθῆναι δεῖ θάτερον ὑπὸ θατέρου κρατηθὲν, ἀλλ' ἀπ' ἀμφοῖν ἔς τι μέσον ἁρμονίᾳ, καὶ κοινωνίᾳ συναχθέντων μίαν δύναμιν ἀποτελεσθῆναι *ſpiritum lucis ſimilem ex oculis excidere, & cum luce, quae circa corpus eſt, commiſceri, ac cum ea concreſcere, ita ut ex ambobus unum fiat corpus conſentiens. Porro mixtio ea fit unius cum altero ratione proportionis cuiuſdam, ac certae quantitatis. non enim debet alterum ab altero ſuperatum aboleri, ſed ex ambobus in medium quoddam harmonia, & communione redactis una vis confici*. Quod vero de aëre in poſtrema placiti parte refert Plutarchus, ſenſum ſequutus expoſui. Xylander autem interpretatur: *aërem autem, qui in medio eſt, diffuſu, ac converſu facilem eſſe; penetrare eum viſus vi ignea*. Budaeus: *lumine a corporibus illato aëremque intermedium diffuſa, amolituque facilem eum virtuali igne intendente*. At neque Scriptoris noſtri verba, neque ſenſus ipſe ſalvatur:

C A P. XIV.

Gal c. XXV.

(1) Mutilus, & hiulcus Galeni textus hinc corrigi, ſuppleríque debet. Etenim feſtinans, oſcitanſque librarius a voce κατόπτρου, quae primum occurrit, ad aliam temere tranſilivit, quae paucis interiectis ſubiicitur; adeoque voces omnes, quae inter ſimiles voces iſtas reperiuntur, omiſit.

Digitized by Google

in ſe ipſum converti, *ſive reflecti*; *adeoque viſum* ſimile quidpiam pati, quod in extenſione manus, eiuſdemque ad humerum reverſione *contingit*. In explicanda vero ratione, qua videamus, omnibus his capitibus, *aut opinionibus* uti quis poterit (1).

πληχθεῖσαν, ὑποςρέφειν αὐτὴν ἐφ' ἑαυτήν· ὅμοιόν τι πάσχουσαν τῇ ἐκτάσει τῆς χειρὸς, καὶ τῇ ἐπὶ τὸν ὦμον ἀντεπιςροφῇ. Δύναταί τις τούτοις πᾶσι τοῖς κεφαλαίοις χρῆσθαι ἐπὶ τῷ πῶς ὁρῶμεν.

CAPVT XV.

An tenebrae viſibiles ſint.

STOICI tenebras viſibiles eſſe *putarunt*. Etenim ſplendor quidam ex viſu in illas circumfunditur: neque decipitur viſus; vere nimirum conſpicitur quod tenebrae ſint. CHRYSIPPVS *ait* intueri nos propter interpoſiti aëris intenſionem, quem viſivus quidem ſpiritus a principe *Animae* parte ad pupillam uſque permeans percellit; atque poſt appulſum in circumpoſitum aërem, ipſum in coni, *turbiniſque* formam extendit, quando homogeneus, *ſimiliſque ſibi* ſit aër (2). Ignei vero radii a viſu profunduntur, non *vero* nigri, vel nebuloſi; eaque de cauſa tenebras viſibiles *eſſe contingit* (3).

ΚΕΦ. ΙΕ.

Εἰ ὁρατὸν τὸ σκότος.

ΟΙ Στωϊκοὶ ὁρατὸν εἶναι τὸ σκότος. ἐκ γὰρ τῆς ὁράσεως περικεῖσθαί τινα εἰς αὐτὸ αὐγὴν, καὶ οὐ ψεύδεται ἡ ὅρασις· βλέπεται γὰρ ταῖς ἀληθείαις, ὅτι ἐςὶ σκότος. Χρύσιππος κατὰ τὴν συνέντασιν τῦ μεταξὺ ἀέρος ὁρᾷν ἡμᾶς, νυγέντος μὲν ὑπὸ τῦ ὁρατικοῦ πνεύματος, ὅπερ ἀπὸ τοῦ ἡγεμονικοῦ μέχρι τῆς κόρης διήκει, μετὰ δὲ τὴν πρὸς τὸ παρακείμενον ἀέρα ἐπιβολὴν ἐντείνοντος αὐτὸν κωνοειδῶς, ὅταν ᾖ ὁμογενὴς ὁ ἀήρ. Προχέονται δὲ ἐκ τῆς ὄψεως ἀκτῖνες πύριναι, οὐχὶ μέλαιναι, καὶ ὁμιχλώδεις· διόπερ ὁρατὸν εἶναι τὸ σκότος.

CAPVT XVI.

De Auditu (4).

EMPEDOCLES *ait* Auditum fieri per aëris incurſum in cochleam

ΚΕΦ. Ιϛ.

Περὶ ἀκοῆς.

ἘΜπεδοκλῆς τὴν ἀκοὴν γίνεσθαι κατὰ πρόσπτωσιν πνεύματος τῷ

(1) Integra haec periodus in Galeno deſideratur.

CAP. XV

Gal. c. XXV.

(2) Paullo aliter haec a Galeno efferuntur: προέρχονται δὲ ἐκ τῆς ὄψεως ἀκτῖνες πύριναι, οὐχὶ μέλαιναι, ἢ ὁμιχλώδεις· τὸ μὲν σκότος συνάγει, καὶ συγκαλεῖ τὴν ὅρασιν ἡμῶν ἐπὶ τὰ ὁρατὰ διὰ τοῦ μεταξὺ ἀέρος. διὰ τὸ μὴ ὁρᾷν ἡμᾶς ἐν τῷ σκότει, ἀλλ' αὐτὸ μόνον τὸ σκότος. Χρύσιππος &c. *At excurrunt ex oculis radii ignei, haud nigri, vel caliginoſi; tenebrae vero viſum colligunt, concitant, ac obtrudunt; lux autem viſum noſtrum diſpergit, & ad res videndas per medium aërem deducit: quamobrem non in tenebris, ſed ipſas tenebras dumtaxat, nos intueri licet. Chryſippus &c.*

(3) Fuſius, atque accuratius haec peragendae viſionis ratio ex Chryſippi, adeoque Stoicorum, ſententia exprimitur a Laërtio *VII. ſeg.* 157.

CAP. XVI.

Gal. c. XXVI. Stob. pag. 152.

(4) Stobaeus hic, ceteriſque in Capitibus pone ſequentibus fere nos deſerit. Quamvis enim ipſe quoque de Viſu, Auditu, Olfactu, Guſtu breviſſime diſſerat; longe tamen a Plutarcho recedit, nullumque ex placitis a Plutarcho memoratis exponit.

κοχλιώδει, ὅπερ φησὶν ἐξηρτῆσθαι ἐντὸς τοῦ ὠτὸς, κώδωνος δίκην αἰωρούμενον, καὶ τυπτόμενον. Ἀλκμαίων ἀκούειν ἡμᾶς τῷ κενῷ τῷ ἐντὸς τοῦ ὠτός· τοῦτο γὰρ εἶναι τὸ διηχοῦν κατὰ τὴν τοῦ πνεύματος ἐμβολήν· πάντα γὰρ τὰ κενὰ ἠχεῖ. Διογένης τοῦ ἐν τῇ κεφαλῇ ἀέρος ὑπὸ τῆς φωνῆς τυπτομένου, καὶ κινουμένου. Πλάτων, καὶ οἱ ἀπ' αὐτοῦ πλήττεσθαι τὸν ἐν τῇ κεφαλῇ ἀέρα· τοῦτον δ' ἀνακλᾶσθαι εἰς τὰ ἡγεμονικὰ, καὶ γίνεσθαι τῆς ἀκοῆς τὴν αἴσθησιν.

chleam (1), quam intra aurem ſuſpenſam eſſe dicit, campanaeque inſtar elevatam, percuſſamque. Alcmaeon nos audire *dixit* ob inane (2), quod intra aurem *reperitur*; hoc enim eſſe, quod perſonat propter ſpiritus, *aërisve* incurſum: ſiquidem omnia vacua perſonant. Diogenes *Auditum peragi exiſtimavit* aëre, qui in capite *reperitur*, a voce percuſſo, atque agitato. Plato, eiuſque ſectatores *dixere* aërem, qui in capite eſt, percuti; eumque *ita percuſſum* ad principes *Animae* partes reflecti, ſenſumque Auditus *ab illo* produci.

ΚΕΦ. ΙΖ.

Περὶ Ὀσφρήσεως.

Ἀλκμαίων ἐν τῷ ἐγκεφάλῳ εἶναι τὸ ἡγεμονικόν· τούτῳ οὖν ὀσφραίνεσθαι ἕλκοντι διὰ τῶν ἀναπνοῶν τὰς ὀσμάς. Ἐμπεδοκλῆς ταῖς ἀναπνοαῖς ταῖς ἀπὸ τοῦ πνεύμονος συνεισκρίνεσθαι τὴν ὀδμήν. Ὅταν γοῦν ἡ ἀναπνοὴ βαρεῖα γένηται, κατὰ τραχύτητα μὴ συναισθάνεσθαι, ὡς ἐπὶ τῶν ῥευματιζομένων.

CAPVT XVII.

De Olfactu (3).

Alcmaeon *opinatur* principem *Animae* partem in cerebro reperiri. Itaque *dicit* illa odores inſpirando *ad ſeſe* trahente *nos* olfacere. Empedocles (4) ait odorem una cum pulmonis, *aërisque a pulmonibus attracti* inſpirationibus incurrere, *ac inſinuari*. Itaque quum inſpiratio gravis, *ac difficilior* efficitur, ut in iis, qui fluxionibus affecti ſunt, tunc *odorem* propter aſperitatem non percipi *exiſtimavit*.

ΚΕΦ. P CA-

(1) Fortaſse in graeco Budaei Codice graeca vox alia legebatur, interpretatur enim: *alliſu in clavicularium aurium partem*. Quamvis autem Empedocles κοχλιώδης *cochleam* veluti Auditus organum hic aſsignaverit, non eam tamen auris partem expreſsiſse videtur, quae a Recentioribus *cochleae* nomine deſignatur; adeoque cavendum ne ambigua vocis ſignificatione error admittatur. Siquidem *cochlea* Empedocli memorata [, *ſuſpenſa*, *ſublimis*, ac veluti *pendens* eſſe debuit, quod verae cochleae repugnat. Neque ego tamen Gaſſendi conjecturae acquieverim, qui *cochleae* nomine cerebrum ipſum, quod ictu concutiatur, ab Empedocle deſignatum eſſe putavit. Certe, ut argumenta cetera omittam, Galenus, qui veram, accuratamque Plutarchi Scripturam nobis conſervavit, legit κοχλιώδη χόνδρον *in cartilaginem cochleae inſtar* extenſam: quod de cerebro intelligi ſane non poterit.

(2) Fortaſſe Alcmaeonem ipſum innuere videtur Ariſtoteles *Libr. II. de Anima c.* 8. ubi Veteres illos commendat, qui Auditum in vacuo, hoc eſt aëre, peragi exiſtimarunt; quum certe ſonus ſine aëre edi, percipique non poſsit.

CAP. XVII.
Gal. c. XXVI.

(3) Meliorem odorum originem, & Olfactus ſenſationem expreſsit Plutarchus *in Sympoſ. Lib. V. quaeſt.* 7.

(4) Empedoclis opinio fuit odores aëri quidem illi, qui pulmonum ope per os attrahitur, ſimulque etiam illi, qui per nares ingreditur, miſceri; ſed ipſos tamen ex aëre ſolum nares ſubeunte excerni, ac percipi. Quin etiam Ariſtoteles *de Reſpir. c.* 7. obſervavit quod Empedocles περὶ τῆς διὰ τῶν μυκτήρων ἀναπνοῆς λέγων αὐτὰς καὶ περὶ τῆς κυρίας λέγειν ἀναπνοῆς *ubi de ea ſpiratione, quae per nares fit, loquutus eſt, de principe quoque dixiſſe putavit*; quum tamen καταχρῆται ἡ φύσις ἐν παρέργῳ τῇ διὰ τῶν μυκτήρων ἀναπνοῇ πρὸς τὴν ὄσφρησιν ἐνίοις τῶν ζώων *Natura obiter abutitur ad Olfactum, in quibuſdam animalibus ſpiratione illa, quae per nares fit*.

CAPVT XVIII.

De Guſtu.

ALCMAEON *ait* ſapores ob humorem, teporemque, qui praeter mollitiem in lingua *reperitur*, *percipi*, *atque* diſcerni. DIOGENES *opinatur*, quum lingua mollis, ac rara ſit, quumque venae (1) a corpore ad ipſam pertingant, ſapores *ab illa*, veluti ſpongia, attractos ad ſenſum *uſque*, principemque *Animae* partem diffundi.

ΚΕΦ. ΙΗ.

Περὶ Γεύσεως.

Ἀλκμαίων τῷ ὑγρῷ, καὶ τῷ χλιαρῷ τῷ ἐν τῇ γλώττῃ πρὸς τῇ μαλακότητι διακρίνεσθαι τοὺς χυμούς. Διογένης τῇ ἀραιότητι τῆς γλώττης, καὶ τῇ μαλακότητι, καὶ διὰ τὸ συνάπτειν τὰς ἀπὸ τοῦ σώματος εἰς αὐτὴν φλέβας, διαχεῖσθαι τοὺς χυλοὺς ἑλκομένους ἐπὶ τὴν αἴσθησιν, καὶ τὸ ἡγεμονικὸν, καθάπερ ἀπὸ σπογγιᾶς.

CAPVT XIX.

De Voce.

PLATO vocem definit, *aut eſſe dicit*, ſpiritum ab animo per os eductum, ictumque ab aëre per aures, & cerebrum, ſanguinemque ad animam uſque traiectum. Per abuſionem vero, *ac improprie* de irrationalibus etiam animalibus, inanimatiſque *corporibus* vox dicitur, ut hinnitus *etiam*, ac ſtrepitus *vox appellantur*. Proprie vero vox eſt *illa*, quae articulata ſit, quippe quae conceptum mentis illuſtret, *adeoque* ἀπὸ τοῦ φωτὸς *a luce* φωνὴ *vox* nominatur. EPICVRVS *ait* vocem eſſe fluxum a vocantibus, ſonantibus, vel ſtrepentibus *corporibus* emiſſum. Eiuſmodi vero fluxum in *ramenta*, *fruſta*, *ſive* particulas eiuſdem figurae concidi; figura vero ſimilia dicuntur eſſe rotunda rotundis, ſcalena, ac triangularia *ſcalenis*, *ac triangularibus ſibi ſimilibus*, *aut* homogeneis. His

ΚΕΦ. ΙΘ.

Περὶ Φωνῆς.

Πλάτων τὴν φωνὴν ὁρίζεται, πνεῦμα διὰ στόματος ἀπὸ διανοίας ἠγμένον, καὶ πληγὴν ὑπὸ ἀέρος δι' ὤτων, καὶ ἐγκεφάλου καὶ αἵματος μέχρι ψυχῆς διαδιδομένην. Λέγεται δὲ καὶ καταχρηστικῶς ἐπὶ τῶν ἀλόγων ζώων φωνὴ, καὶ τῶν ἀψύχων, ὡς χρεμετισμοὶ, καὶ ψόφοι. κυρίως δὲ φωνὴ ἡ ἔναρθρός ἐστιν, ὡς φωτίζουσα τὸ νοούμενον. Ἐπίκουρος τὴν φωνὴν εἶναι ῥεῦμα ἐκπεμπόμενον ἀπὸ τῶν φωνούντων, ἢ ἠχούντων, ἢ ψοφούντων. τοῦτο δὲ τὸ ῥεῦμα εἰς ὁμοιοσχήμονα θρύπτεσθαι θραύσματα. ὁμοιοσχήμονα δὲ λέγεται τὰ στρογγύλα τοῖς στρογγύλοις, καὶ σκαληνὰ, καὶ τρίγωνα τοῖς ὁμοιογενέσι. τούτων δ' ἐμπιπτόντων ταῖς ἀκοαῖς, ἀπο-

CAP. XVIII.

Gal. c. XXVI.

(1) Xylander hic quidem vocem φλέβας, quae in Galeno quoque conſpicitur, reddidit *nervos*; ſive quod ipſi incogitanti vox una pro alia exciderit, ſicuti in ſuperioris Capitis fine τῶν ὀσμῶν interpretatur *ſapores*; ſive potius quod guſtus ſenſationem non *venarum*, ſed *nervorum* ope peragi exiſtimaverit. Nihil ego tamen in Plutarchi textu mutaverim. Celebre eſt enim Veteres interdum *venae* nomine *nervos* intellexiſſe; quod nimirum arterias, ſive, ut ipſi vocabant, *venas nervoſas*, dum finduntur, ac tenuantur, in nervos abire putarent: qua ratione nervorum origo ab ipſo corde repeti conſueverat. Videndus Ariſtoteles *Hiſtor. Anim. Lib. III. c. 3. & 5.* Quin etiam hoc ipſo ſenſu intelligi fortaſſe potuit, quod Ariſtoteles ipſe *de Part. Animal. Lib. II. c. 10.* ait, quod Guſtus, & Tactus φανερῶς ἠρτημένας πρὸς τὴν καρδίαν εἶναι *ex corde aperte dependent*.

Digitized by Google

ποτελεῖσθαι τὴν αἴσθησιν τῆς φωνῆς. φανερὸν δὲ τῦτο γίνεσθαι ἀπὸ τῶν ἀσκῶν ἐκρεόντων, ϗ τῶν ἐκφυσώντων κναφέων τοῖς ἱματίοις. Δημόκριτος ϗ τὸν ἀέρα φησὶν εἰς ὁμοιοσχήμονα θρύπτεσθαι σώματα· (ὁμοιοσχήμονα δὲ λέγεται τὰ ςρογγύλα τοῖς ςρογγύλοις) ϗ συγκαλινδεῖσθαι τοῖς ἐκ τῆς φωνῆς θραύσμασι.

Κολοιὸς γὰρ παρὰ κολοιὸν ἱζάνει,
Καὶ
Α'εὶ τὸν ὅμοιον ἄγει θεὸς ὡς τὸν ὅμοιον.

Καὶ γὰρ ἐν τοῖς αἰγιαλοῖς αἱ ὅμοιαι ψῆφοι κατὰ τοὺς αὐτοὺς τόπους ὁρῶνται· κατ' ἄλλο μὲν αἱ σφαιροειδεῖς, κατ' ἄλλο δὲ αἱ ἐπιμήκεις. ϗ ἐπὶ τῶν κοσκινευόντων δὲ ἐπὶ τὸ αὐτὸ συναυλίζεται τὰ ὁμοιοσχήμονα, ὥστε χωρὶς εἶναι τὺς κυάμους, ϗ ἐρεβίνθους. Ἔχοι δ' ἄν τις πρὸς τούτοις εἰπεῖν, Πῶς ὀλίγα θραύσματα πνεύματος μυρίανδρον ἐκπληροῖ θέατρον; Οἱ δὲ Στωϊκοὶ φασι τὸν ἀέρα μὴ συγκεῖσθαι ἐκ θραυσμάτων, ἀλλὰ συνεχῆ εἶναι, δι' ὅλου μηδὲν κενὸν ἔχοντα. ἐπειδὰν δὲ πληγῇ πνεύματι, κυματοῦσθαι κατὰ κύκλους ὀρθοὺς εἰς ἄπειρον, ἕως πληρώσῃ τὸν περικείμενον ἀέρα, ὡς ἐπὶ τῆς

His vero *particulis* in aures incidentibus vocis ſenſationem effici. Id autem manifeſtum fieri *exiſtimavit* ex utribus perfluentibus, atque fullonibus veſtes inflantibus. Democritus dicit (1) *ipſum* quoque aërem in *exigua* corpora ſimilis figurae conteri; figura vero ſimilia *corpora* dicuntur *eſſe* teretia teretibus, & *eas aëris ita conciſi particulas* una cum particulis *ſibi ſimilibus* ex voce *emiſſis* volutari (2).

Monedula enim prope monedulam ſedet.
Et
Semper adducit Deus ſimile ad ſibi *ſimile*

Siquidem in litoralibus etiam locis ſimiles calculi iiſdem in locis *ſibi invicem proximi* conſpiciuntur, *ut* alibi quidem ſphaerici, alibi vero oblongi; quumque *diverſa, variique generis legumina* cribrantur, in locum eumdem congregantur *illa, quae* figura ſimilia *ſint*, ut fabae, ac ciceres ſeorſim *poſiti, ſeiunctique* ſint. Ad iſta tamen reponere quis poſſit, Quomodo pauca ſpiritus ramenta, *aërisve conciſi particulae* theatrum *aliquod* implere poſſint, in quo decem hominum *auditorumque* millia *reperiantur*? Stoici dicunt aërem non ex particulis *interiecto inani diſcretis, diſgregatiſque* componi; ſed continuum *illum* eſſe, nullumque omnino inane *ſpatium* habere. Vbi vero *aër ipſe vocali* ſpiritu percuſſus fuerit, *afferunt illum* per rectos circulos in infinitum fluctuare, donec circumpoſitum aërem *eodem ipſo motu* repleat; ut in piſcina *contingit*, *quae* lapide

per-

SAP. XIX.

(1) Democriti verba nobis ſervavit Empiricus *Lib. I. adv. Logic. ſegm.* 117. 118. Καὶ γὰρ ζῷα, φησὶν, ὁμογενέσι ζώοις συναγελάζεται, ὡς περιστεραὶ περιστεραῖς, ϗ γέρανοι γεράνοις, καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων ἀλόγων ὡσαύτως δὲ ϗ ἐπὶ τῶν ἀψύχων. καθάπερ ὁρᾶν πάρεστιν ἐπί τε τῶν κοσκινευομένων σπερμάτων, καὶ ἐπὶ τῶν παρὰ ταῖς κυματωγαῖς ψηφίδων. ὅπου μὲν γὰρ κατὰ τὸν κοσκίνου δῖνον διακριτικῶς φακοὶ μετὰ φακῶν τάσσονται, καὶ κριθαὶ μετὰ κριθῶν, καὶ πυροὶ μετὰ πυρῶν. ὅπου δὲ κατὰ τὴν τοῦ κύματος κίνησιν, αἱ μὲν ἐπιμήκεις ψηφῖδες εἰς τὸν αὐτὸν τόπον ταῖς ἐπιμήκεσιν ὠθοῦνται, αἱ δὲ περιφερεῖς ταῖς περιφερέσιν, ὡς ἂν συναγωγόν τι ἐχούσης τῶν πραγμάτων τῆς ἐν τούτοις ὁμοιότητος. *Animantia enim, inquit, ſimul congregantur cum eiuſdem generis animantibus, ut columbae cum columbis, & grues cum gruibus, & ita in aliis brutis. Similiter autem & in inanimis, ut licet videre in ſeminibus, quae cribrantur, in lapillis, qui educuntur a fluctibus; quum ex cribri quidem circumactione ſeparatim lens cum lente collocetur, ordeum cum ordeo, & frumentum cum frumento. Ex undarum autem motione oblongi quidem calculi pellantur ad eumdem locum, quo oblongi; teretes autem, ad quem teretes, utpote rerum in his ſimilitudine habente vim quamdam congregandi.*

(2) Adagium, quod etiam a Suida profertur in κολοιός. Videndus ibi Schottus.

percuſſa *fuerit*. Atque ipſa quidem circulariter *ſolum in ſuperficie* movetur; aër vero ſphaerice (1) *quamcumque in partem in orbem agitatur*. ANAXAGORAS *ait* vocem fieri ſpiritu in ſolidum quidem *denſioremve* aërem incidente; eius autem ictus converſione, *reditu*, *vel repercuſſu* ad aures uſque perveniente (2): qua ratione *eum* quoque ſonum, *aut vocem* fieri *exiſtimavit*, quae dicitur Echo.

CAPVT XX.

An incorporea ſit *Vox*; *& quomodo fiat Echo*.

PYTHAGORAS, PLATO, ARISTOTELES *vocem* incorpoream *eſſe putarunt*. Non enim aërem *ipſum*, ſed aëris *ſolum* figuram, & ſuperficiem, iuxta qualitatem ictus, vocem evadere, *ipſamque vocem efficere exiſtimarunt*: quaeliber porro *corporis* ſuperficies incorporea eſt; ſiquidem *illa* cum corporibus quidem una movetur, ipſa vero corporis expers omnino quieſcit. Sicuti in inflexa virga ſuperficies quidem nihil patitur; materia vero ſola eſt *illa*, quae inflectitur. STOICI vocem corpus *eſſe dixerunt*. Quidquid enim agit, vel *aliquid* efficit, corpus *eſt*; vox autem *aliquid* operatur, atque efficit: etenim audimus, atque ſentimus illa in auditum *noſtrum* incidente, & *formam* in ipſo, veluti annulus in cera, imprimente. Inſuper *etiam* omne, quod *delectando* movet, vel *moleſte* perturbat, corpus eſt; concinnitas autem *vocis* nos movet, inconcinnitas vero conturbat. Ad haec omne, quod movetur, corpus eſt; movetur autem vox, atque in laevigata loca incidit, atque *inde* reflectitur, ſicuti in pila in murum proiecta *contingit*. Itaque in Aegypti pyramidibus vox una intra edita quatuor, vel etiam quinque voces, *ſive repetitos ſonos*, efficit.

CA-

τῆς κολυμβήθρας τῆς πληγείσης λίθῳ. κ̀ αὕτη μὲν κυκλικῶς κινεῖται, ὁ δ' ἀὴρ σφαιρικῶς. Ἀναξαγόρας τὴν φωνὴν γίνεσθαι πνεύματος ἀντιπεσόντος μὲν στερεμνίῳ ἀέρι, τῇ δ' ὑποστροφῇ τῆς πλήξεως, μέχρι τῶν ἀκοῶν προσενεχθέντος· καθὸ καὶ τὴν λεγομένην ἠχὼ γίνεσθαι.

ΚΕΦ. Κ.

Εἰ ἀσώματος ἡ φωνὴ, κ̀ πῶς Ἠχὼ γίνεται.

ΠΥθαγόρας, Πλάτων, Ἀριστοτέλης ἀσώματον. Οὐ γὰρ τὸν ἀέρα, ἀλλὰ τὸ σχῆμα τὸ περὶ τὸν ἀέρα, κ̀ τὴν ἐπιφάνειαν, κατὰ ποιὰν πλῆξιν γίνεσθαι φωνήν· πᾶσα δὲ ἐπιφάνεια ἀσώματος. Συγκινεῖται μὲν γὰρ τοῖς σώμασιν, αὐτὴ δὲ ἀσώματος πάντως καθέστηκεν· ὥσπερ ἐπὶ τῆς καμπτομένης ῥάβδου, ἡ μὲν ἐπιφάνεια οὐδὲν πάσχει, ἡ δὲ ὕλη ἐστὶν ἡ καμπτομένη. Οἱ δὲ Στωϊκοὶ σῶμα τὴν φωνήν. Πᾶν γὰρ τὸ δρώμενον, ἢ κ̀ ποιοῦν, σῶμα· ἡ δὲ φωνὴ ποιεῖ, κ̀ δρᾷ. ἀκούομεν γὰρ αὐτῆς, κ̀ αἰσθανόμεθα προσπιπτούσης τῇ ἀκοῇ, κ̀ ἐκτυπούσης, καθάπερ δακτύλιον εἰς κηρόν. Ἔτι πᾶν τὸ κινοῦν, κ̀ ἐνοχλοῦν, σῶμά ἐστι· κινεῖ δὲ ἡμᾶς ἡ εὐμουσία, ἐνοχλεῖ δὲ ἡ ἀμουσία. Ἔτι πᾶν τὸ κινούμενον, σῶμά ἐστι· κινεῖται δὲ ἡ φωνὴ, κ̀ ἐμπίπτει εἰς τοὺς λείους τόπους, καὶ ἀντανακλᾶται, καθάπερ ἐπὶ τῆς σφαίρας τῆς βαλλομένης εἰς τοῖχον. Ἐν γοῦν ταῖς κατ' Αἴγυπτον πυραμίσιν ἔνδον φωνὴ μία ῥηγνυμένη τέτταρας, ἢ καὶ πέντε ἤχους ἀπεργάζεται.

ΚΕΦ.

(1) Galenus pro σφαιρικῶς habet σφαιροειδῶς; ſed utraque lectio recipi, probarique poteſt.

(2) Haec vocis definitio, quae Anaxagorae a Plutarcho tribuitur, a Laërtio *Lib. II. ſeg.* 17. Archelao adſcribitur. Facile uterque idem ſenſerat.

Digitized by Google

Κ Ε Φ. ΚΑ.

Πόθεν αἰσθητικὴ γίνεται ἡ Ψυχὴ, ϗ τί αὐτῆς τὸ ἡγεμονικόν.

ΟΙ Στωϊκοὶ φασιν εἶναι τῆς ψυχῆς ἀνώτατον μέρος τὸ ἡγεμονικὸν τὸ ποιοῦν τὰς φαντασίας, ϗ τὰς συγκαταθέσεις, ϗ αἰσθήσεις, ϗ ὁρμάς· καὶ τοῦτο λογισμὸν καλοῦσιν. Ἀπὸ δὲ τοῦ ἡγεμονικοῦ ἑπτὰ μέρη εἰσὶ τῆς ψυχῆς ἐκπεφυκότα, ϗ ἐκτεινόμενα εἰς τὸ σῶμα, καθάπερ αἱ ἀπὸ τοῦ πολύποδος πλεκτάναι. Τῶν δὲ ἑπτὰ μερῶν τῆς ψυχῆς πέντε μὲν εἰσὶ τὰ αἰσθητήρια, ὅρασις, ὄσφρησις, ἀκοὴ, γεῦσις, ϗ ἀφή. Ὧν ἡ μὲν ὅρασίς ἐςι πνεῦμα διατεῖνον ἀπὸ ἡγεμονικοῦ μέχρις ὀφθαλμῶν· ἀκοὴ δὲ πνεῦμα διατεῖνον ἀπὸ ἡγεμονικοῦ μέχρις ὤτων· ὄσφρησις δὲ πνεῦμα διατεῖνον ἀπὸ τοῦ ἡγεμονικοῦ μέχρι μυκτήρων λεπτῦνον· γεῦσις δὲ πνεύμα διατεῖνον ἀπὸ τοῦ ἡγεμονικοῦ μέχρι γλώττης· ἀφὴ δὲ πνεῦμα διατεῖνον ἀπὸ τοῦ ἡγεμονικοῦ μέχρις ἐπιφανείας εἰς θίξιν εὐαίσθητον προσπιπτόντων. Τῶν δὲ λοιπῶν ὁ μὲν λέγεται σπέρμα, ὅπερ καὶ αὐτὸ πνεῦμά ἐςι διατεῖνον ἀπὸ τοῦ ἡγεμονικοῦ μέχρι τῶν παραςατῶν· τὸ δὲ φωνᾶεν ὑπὸ τοῦ Ζήνωνος εἰρημένον, (ὃ ϗ φωνὴν καλοῦσιν) ἐςι πνεῦμα διατεῖνον ἀπὸ τοῦ ἡγεμονικοῦ μέχρι φάρυγγος, ϗ γλώττης, ϗ τῶν οἰκείων ὀργάνων. Αὐτὸ δὲ τὸ ἡγεμονικὸν, ὥσπερ ἐν κόσμῳ, κατοικεῖ ἐν τῇ ἡμετέρᾳ σφαιροειδεῖ κεφαλῇ.

ΚΕΦ.

CAPVT XXI.

Vnde Anima ſentiat, & quae princeps Animae *ipſius pars* ſit.

STоici ſupremam Animae partem *ipſius etiam* principem eſſe dicunt, quae phantaſias, & aſſenſiones, & ſenſationes, & appetitus efficit; atque hanc *ipſam principem Animae partem* ratiocinationem vocant. A principe vero *Animae* parte ſeptem *aliae* Animae partes enatae, atque per corpus extenſae ſunt, quemadmodum *fere* cirri, *vel brachia* a polypode *extenduntur*. Ex *eiuſmodi* vero ſeptem Animae partibus quinque quidem ſunt ſenſoria, *vel ſenſuum ſedes*, Viſus *nimirum*, Olfactus, Auditus, Guſtus, & Tactus. Quorum *ſenſuum* Viſus quidem eſt ſpiritus a principe *Animae* parte ad oculos uſque porrectus. Auditus autem ſpiritus ab *eadem* principe parte ad aures uſque extenſus. Olfactus vero ſpiritus a principe parte ad nares uſque attenuatus. Guſtus autem ſpiritus ab *ipſa* parte principe extenſus uſque ad linguam. Tactus vero ſpiritus (1) ab *eadem* principe *Animae* parte uſque ad ſuperficiem *corporum*, quae in Tactum facile ſenſitivum incidant, diffuſus. Reliquarum vero *Animae partium* haec quidem dicitur ſemen, quod & ipſum ſpiritus eſt a principe *Animae* parte uſque ad paraſtatas extenſus; *altera vero pars* ilia, a Zenone vocalis (2) appellata, quam *Stoici* vocem etiam nominant, eſt ſpiritus a principe parte ad pharyngem uſque, *vel aſperam arteriam*, & linguam, & organa *ſibi* propria, *& accommodata* extenſus. Ipſa vero princeps *Animae* pars in ſphaerico capite noſtro (3), veluti in Mundo, habitat.

CA-

CAP. XXI.
Gal. C. XXVIII.

(1) Xylander interpretatur: *ſpiritus propagatus uſque ad ſuperficiem, ut facile ſentiat occurrentia*; adeoque ſenſum potius, quam Plutarchi verba, nobis expreſſit. Preſſior Budaeus: *ſpiritus ad ſuperficiem tendens, rerum tactui facile ſenſili obnoxiarum*.

(2) Galeuus pro φωνᾶεν legit φωνητικόν.

(3) Plutarchus noſter hic certe fallitur, ſibique non conſtat. Dixerat Cap. V. Animam a Stoicis omnibus in corde, veluti ſede, collocari, quod a Scriptoribus etiam aliis aſſeritur. Quin etiam Plutarchus ipſe

CAPVT XXII.

De Reſpiratione.

EMPEDOCLES (1) primam primi, *recenſque geniti* animalis reſpirationem fieri *exiſtimavit* humiditate in infantibus ſeparationem accipiente, *ſenſimque a corporibus exeunte*, ac *viciſſim* exteriori aëre in vacua, & aperta *corporis* vaſa *reſpirationi deſtinata* ingrediente. Deinde vero ingenito calore *internum* aërem ad exteriora impetu iam protrudente exſpirationem *fieri exiſtimavit*; contraria vero, *ſive reciproca* receſſione *caloris* introrſum, reditum aëri praebente, inſpirationem. *Reſpirationem* vero, quae nunc fit, *oriri putat* a ſanguine ad *corporis* ſuperficiem delato, ſuiſque effluxibus aërem per nares extrudente; *adeoque* aëris ipſius diſceſſione, *vel egreſſu* exſpirationem fieri. *Eodem vero ſanguine* rurſus *ad cor* remeante, atque aëre in raritates, *vel inania loca* a ſanguine *relicta* introducto, inſpirationem. ASCLEPIADES autem hoc *ipſum* in clepſydra, *velut exemplo*, demonſtrat (2). Etenim *ille* pulmonem infundibuli inſtar conſtituit, cauſſamque inſpirationis *eſſe*

ſup-

ΚΕΦ. ΚΒ.

Περὶ Ἀναπνοῆς.

ἘΜπεδοκλῆς τὴν πρώτην ἀναπνοὴν τοῦ πρώτου ζώου γενέσθαι, τῆς ἐν τοῖς βρέφεσιν ὑγρασίας ἀποχώρησιν λαμβανούσης, πρὸς δὲ τὸ παρακενωθὲν ἐπεισόδου τῆς ἔξωθεν τοῦ ἐκτὸς ἀερώδους γινομένης εἰς τὰ παρανοιχθέντα τῶν ἀγγείων. τὸ δὲ μετὰ τοῦτο ἤδη τοῦ ἐμφύτου θερμοῦ τῇ πρὸς τὸ ἐκτὸς ὁρμῇ τὸ ἀερῶδες ὑπαναθλίβοντος τὴν ἐκπνοὴν, τῇ δ' εἰς τὸ ἐντὸς ἀνθυποχωρήσει τῷ ἀερώδει τὴν ἀντεπείσοδον παρεχομένου τὴν εἰσπνοήν· τὴν δὲ νῦν κατέχουσαν φερομένου τοῦ αἵματος ὡς πρὸς τὴν ἐπιφάνειαν, καὶ τὸ ἀερῶδες διὰ τῶν ῥινῶν ταῖς ἑαυτοῦ ἐπιῤῥοίαις ἀναθλίβοντος, ϗ τὴν ἐκχώρησιν αὐτοῦ γίνεσθαι τὴν ἐκπνοήν· παλινδρομοῦντος δὲ, ϗ τοῦ ἀέρος ἀντεπεισαχθέντος εἰς τὰ διὰ τοῦ αἵματος ἀραιώματα, τὴν εἰσπνοήν. Ὑπομιμνήσκει δὲ αὐτὸ ἐπὶ τῆς κλεψύδρας Ἀσκληπιάδης· τὸν μὲν πνεύμονα χώνης

δίκην

pſe Libro de *Commun. Notion.* adverſus Stoicos miratur ipſos τὰς ἀρετὰς, καὶ τὰς κακίας, πρὸς δὲ ταύταις τὰς τέχνας, καὶ τὰς μνήμας πάσας, ἔτι δὲ φαντασίας, καὶ πάθη, καὶ ὁρμὰς, καὶ συγκαταθέσεις, σώματα ποιουμένους, ἐν μηδενὶ φάναι κεῖσθαι, μηδ' ὑπάρχειν, τόπον τούτοις ἕνα τὸν ἐν τῇ καρδίᾳ πόρον στιγμιαῖον ἀπολιπεῖν, ὅπου τὸ ἡγεμονικὸν συστέλλουσι τῆς ψυχῆς, *virtutes, vitia, artes, memorias omnes, viſa, affectiones, incitationes, & aſſenſiones, quum faciant corpora, nullibi locum iis ſtatuentes, in corde unicum iis relinquere meatum puncti magnitudine, quo principem animi partem contrudunt.* Ergo, ubi nunc Stoicus animam in cerebro collocaſse dicit, Platonicorum opinionem Stoicis ipſis perperam adſcribit.

CAP. XXII.

(1) Clarius haec ipſa Empedoclis opinio ab Ariſtotele *in Libro de Reſpiratione c.* 7. ſubiectis etiam Empedoclis verſibus exhibetur: Γίνεσθαι δέ φησι τὴν ἀναπνοὴν, καὶ ἐκπνοὴν, διὰ τὸ φλέβας εἶναί τινας, ἐν αἷς ἔνι μὲν αἷμα, οὐ μήν τοι πλήρεις εἰσὶν αἵμανος. ἔχουσι δὲ πόρους εἰς τὸν ἔξω ἀέρα, τῶν μὲν τοῦ αἵματος μορίων ἐλάττους, τῶν δὲ τοῦ ἀέρος μείζους. διὰ τὸ αἵματος κινεῖσθαι ἄνω καὶ κάτω πεφυκότος· κάτω μὲν φερομένου, εἰσρεῖν τὸν ἀέρα, καὶ γίνεσθαι ἀναπνοήν, ἄνω δὲ ἰόντος ἐκπίπτειν θύραζε, καὶ γίνεσθαι τὴν ἐκπνοήν, παρεικάζων τὸ συμβαῖνον ταῖς κλεψύδραις: *Porro reſpirationem, & exſpirationem fieri aſſerit, propterea quod venae quaedam habeantur, in quibus ineſt quidem ſanguis, non tamen plenae ſunt eodem; ſed meatus extra prominentes obtinent, ſanguinis quidem partibus anguſtiores, aëris vero ampliores. Ideoque, quum ſanguis aptus ſua natura ſit ſurſum & deorſum moveri, quando deorſum fertur, aërem e fluere, & reſpirationem fieri: quando vero ſurſum commeat, aerem influere, & expirationem committi praedicat. quod ubi evenit, ei quod in vaſis accidit, quas clepſydras vocamus, aſſimilans.*

„ (2) *Xylander* „ Ἀπεικάζει. Παρεικάζει Manuſcri-
„ ptus.

Sed ex Ariſtotele iam demonſtravi hoc ipſum clepſydrae exemplum ab Empedocle uſurpatum fuiſſe.

δίκην συνίςησιν, αἰτίαν δὲ τῆς ἀναπνοῆς τὴν ἐν τῷ θώρακι λεπτομέρειαν ὑποτίθεται, πρὸς ἣν τὸν ἔξωθεν ἀέρα ῥεῖν τε, κ) φέρεσθαι παχυμερῆ ὄντα. πάλιν δὲ ἀπωθεῖσθαι; μηκέτι τοῦ θώρακος οἵουτε ὄντος μήτ' ἐπεισδέχεσθαι, μήθ' ὑςερεῖν· ὑπολειπομένου δέ τινος ἐν τῷ θώρακι λεπτομεροῦς ἀεὶ βραχέος, (οὐ γὰρ ἅπαν ἐκκρίνεται) πρὸς τοῦτο πάλιν τὸ ἴσω ὑπομένον βαρύτητα τῦ ἐκτὸς ἀντεπεισφέρεται. Ταῦτα δὲ ταῖς σικύαις ἀπεικάζει. Τὴν δὲ κατὰ προαίρεσιν ἀναπνοὴν γίνεσθαί φησι συναγομένων τῶν ἐν τῷ πνεύμονι λεπτοτάτων πόρων, κ) τῶν βραγχίων ςενουμένων· τῇ γὰρ ἡμετέρᾳ ταῦθ' ὑπακούει προαιρέσει. Ἡρόφιλος δυνάμεις ἀπολείπει περὶ τὰ σώματα τὰς κινητικὰς ἐν νεύροις, ἐν ἀρτηρίαις, ἐν μυσί. Τὸν ὖν πνεύμονα νομίζει μόνον ὀρέγεσθαι διαςολῆς τε, κ) συςολῆς φυσικῶς· εἶτα δὲ κ) τᾶλλα. Ἐνέργειαν μὲν εἶναι τῦ πνεύμονος, τὴν ἔξωθεν τῦ πνεύματος ὁλκήν· ὑπὸ δὲ τῆς πληρώσεως τῆς θύραθεν γινομένης ἐφέλκεται. Παρακειμένως δὲ διὰ τὴν δευτέραν ὄρεξιν ἐπ' αὐτὸν ὁ θώραξ τὸ πνεῦμα μετοχετεύων, πληρωθεὶς δὲ, κ) μηκέτι ἐφέλκεσθαι δυνάμενος, πάλιν εἰς τὸν πνεύμονα τὸ περιττὸν ἀντιμεταῤῥεῖ, δι' οὗ πρὸς τὰ ἐκτὸς

ſupponit exilitatem thoracis, *aëris nempe in thorace poſiti raritatem*, ad quam extrinſecus aër fluere, & ferri *conetur*, quum craſſior ſit. Iterum vero *aërem ipſum antea receptum* extrudi, quum thorax amplius *aërem* recipere, neque *tamen alio novoque aëre* carere poſſit. *Aëre* vero quodam(1) exili, ſemperque celeri in thorace relicto (non enim *aër* omnis *exſpirando* excernitur) ad hunc rurſus aequaliter conſtitutum, *eadem nempe raritate praeditum*, exterioris (2) *aëris* gravitas, *hoc eſt gravior externus aër* defertur. Haec autem *Aſclepiades ipſe* cucurbitulis aſſimilat. Spontaneam vero expirationem fieri dicit exiguis poris, qui in pulmone ſunt, contractis, branchiiſque compreſſis; ſiquidem haec electioni noſtrae obediunt. Herophilvs vires corporum motrices nervis, arteriis, muſculis adſcribit. Itaque pulmonem exiſtimat ſyſtolem ſolum, ac diaſtolem vere appetere, *atque efficere;* deinde vero & ceteras *quoque* (3) *corporis partes, ad illam conferre*. Ac pulmonis quidem vim, *opuſque* eſſe dicit extrinſeci *aëris*, *aut* ſpiritus attractionem, qui donec confertior ad orificium uſque pervenerit, trahitur. *Deinde* vero cohaerenterque, propter ſecundam appetentiam, *hoc eſt attractionis niſum*, thorax ſpiritum in ſe ipſum derivans, *atque ipſo* repletus, neque *aërem alium* amplius trahere potens(4), ſuperfluum *aërem* in pulmonem immittit, per quem ſecretiones verſus ex-

(1) Galenus hic legit τινὸς ἐν τῷ σώματι ὑπὸ λεπτομεροῦς ἀεὶ βραχέος: *quum in corpore aliqua portio aeris perpetuo pauca relinquatur.*

(2) *Xylander* „ Manuſcriptus ἔσω, quod omni- „ no reponendum eſt pro ἴσω; & pro ἐπ' αὐτὸν, „ ἐπ' αὐτὸν. Sed & reliqua ſunt, ut multa alia „ [& κόλπον nihil hic facit] mutila, & prava.

(3) Plutarchi textum hic mutilum, & hiulcum eſſe vix dubitem; ut ipſum proinde rationem, verborumque contextum ſequutus, ſuppleverim. Dicit Herophilus vires corporum motrices in nervis ſolum, arteriis, ac muſculis reperiri; adeoque non aliam pulmoni vim inſitam eſſe, quam ut ſyſtolem, diaſtolemque appetat. Ergo, quum Plutarchus ſubdit καὶ τ' ἄλλα, perſpicue apparet ibi exprimendum, vel intelligendum eſſe, quod alia corporis membra nervis, muſculis, arteriiſque praedita ſyſtolem illam, ac diaſtolem perficiunt; ut proinde καὶ τ' ἄλλα μέρη *& aliae partes*, vel quidpiam ſimile intelligi, ſuppleríque debeat. Ita Plutarchus expoſita iam tum pulmonis, tum thoracis functione ſubdit τῶν συμπαθητικῶν μερῶν ἀντιπασχόντων ἀλλήλοις *corporis partibus in ſe ſe mutuo agentibus*. Ergo praeceſſerat ad reſpirationem, motuſque illos pulmonem appetitu ſibi natura indito, καὶ τ' ἄλλα μέρη *& alias quoque corporis partes conferre.*

(4) Paullo aliter haec Herophili opinio a Galeno deſcribitur: ὑπὸ δὲ τῆς πληρώσεως τῆς ἔξωθεν γινομένης μὴ δυνάμενον εἰς τὸν θώρακα ἐφέλκεσθαι τὸ περιττὸν ἀναπέμπειν, τὸν δὲ εἰς τὸν ἔξωθεν ἀέρα ἀπωθεῖν· ὡς τέτταρας &c. *ob repletionem autem, quae extrinſecus accidit, quum attrahere nequeat in thoracem, ſupervacaneum amandare, ipſumque foras in aerem expellere: proindeque quatuor &c.*

Digitized by Google

exteriora *corporis membra* fiunt, *ita variis* corporis partibus in ſeſe mutuo agentibus. Etenim aliquando diaſtole, *vel* pulmonis *dilatatio* producitur mutua participatione tum repletionis, tum exinanitionis facta. Itaque quatuor in pulmone motus reperiuntur. Ac primus quidem *eſt ille*, ſecundum quem aërem ab extrinſeco recipit; ſecundus vero, quo illud ipſum, quod in orificio receptum eſt, intra ipſum ad thoracem influit; tertius, quo aërem a thorace compreſſum iterum *pulmo* in ſe recipit; quartus, quo & illud idem, quod ex converſione in illum venerat, foras emittit. Eiuſmodi vero motuum duo quidem diaſtoles, *vel dilatationes* ſunt, haec quidem ab extrinſeco, haec vero a thorace *facta*; duo vero ſyſtoles, *vel contractiones*; haec quidem quando thorax ſpiritum in ſeipſum attraxerit; illa vero quando thorax ipſe aërem in *pectus*, *aut* ſinum ſecreverit. Siquidem duo ſolum *motus in thorace*, *vel* circa thoracem fiunt; diaſtole quidem quum *aërem* pulmone trahit; ſyſtole vero quando *aërem* ipſum rurſus reddit.

C A P V T XXII!.

De paſſionibus corporeis, & *utrum Anima* quoque *cum illo patiatur*, ac doleat.

STOICI paſſiones quidem in affectis locis, ſenſus vero in principe *Animae* parte *conſtituunt*. EPICVRVS *autem* tum paſſiones, tum ſenſus *etiam* in affectis locis *eſſe*, *vel peragi exiſtimavit*. Etenim princeps pars *Animae* paſſionis expers *eſſe debet*. STRATO tum paſſiones Animae, tum ſenſus *etiam* in principe *ſolum* parte, non in affectis locis, conſiſtere *ait*. Siquidem in ipſa tolerantia reperitur(1): ut in gravibus, ac dolorificis rebus, ut in fortibus *etiam*, ac timidis *viris obſervatur*.

Quin-

τὰς τὰ τῆς ἀποκρίσεως γίνεται, τῶν σωματικῶν μερῶν ἀντιπασχόντων ἀλλήλοις. Ὅτε μὲν γὰρ διαστολὴ γίνεται πνεύμονος ταῖς ἀλλήλων ἀντιμεταλήψεσι, πληρώσεώς τε, καὶ κενώσεως γινομένης, ὡς τέτταρας μὲν γίνεσθαι κινήσεις περὶ τὸν πνεύμονα· τὴν μὲν πρώτην, καθ᾽ ἣν ἔξωθεν ἀέρα δέχεται· τὴν δὲ δευτέραν, καθ᾽ ἣν τοῦθ᾽ ὅπερ ἐδέξατο θύραθεν, ἐντὸς αὐτοῦ πρὸς τὸν θώρακα μεταῤῥεῖ· τὴν δὲ τρίτην, καθ᾽ ἣν τὸ ἀπὸ τοῦ θώρακος συστελλόμενον, αὖθις εἰς αὐτὸν ἐκδέχεται· τὴν δὴ τετάρτην, καθ᾽ ἣν καὶ τὸ ἐξ ὑποστροφῆς ἐν αὐτῷ γινόμενον, θύραζε ἐξερᾷ. Τούτων δὲ τῶν κινήσεων δύο μὲν εἶναι διαστολὰς, τήν τε ἔξωθεν, τήν τε ἀπὸ τοῦ θώρακος· δύο δὲ συστολὰς, τὴν μὲν, ὅταν ὁ θώραξ ὑπ᾽ αὐτὸν τὸ πνευματικὸν ἑλκύσῃ, τὴν δὲ, ὅταν αὐτὶς εἰς τὸν κόλπον ἀέρα ἀποκρίνῃ. Δύο γὰρ μόναι γίνονται περὶ τὸν θώρακα· διαστολὴ μὲν, ὅταν ἀπὸ τοῦ πνεύμονος ἐφέλκηται, συστολὴ δὲ, ὅταν αὐτὸ πάλιν ἀνταποδιδῷ.

Κ Ε Φ. ΚΓ.

Περὶ παθῶν σωματικῶν, καὶ εἰ συναλγεῖ τούτῳ ἡ Ψυχή.

ΟἹ Στωϊκοὶ τὰ μὲν πάθη ἐν τοῖς πεπονθόσι τόποις, τὰς δὲ αἰσθήσεις ἐν τῷ ἡγεμονικῷ. Ἐπίκουρος καὶ τὰ πάθη, καὶ τὰς αἰσθήσεις ἐν τοῖς πεπονθόσι τόποις· τὸ γὰρ ἡγεμονικὸν ἀπαθές. Στράτων καὶ τὰ πάθη τῆς ψυχῆς, καὶ τὰς αἰσθήσεις ἐν τῷ ἡγεμονικῷ, οὐκ ἐν τοῖς πεπονθόσι τόποις συνίστασθαι. ἐν γὰρ ταύτῃ κινεῖσθαι τὴν ὑπομονὴν, ὥσπερ ἐπὶ τῶν δεινῶν, καὶ ἀλγεινῶν, καὶ ὥσπερ ἐπὶ ἀνδρείων, καὶ δειλῶν.

Τοῦ

CAP. XXIII.

(1) *Xylander* „ Pro κινεῖσθαι Budaeus legit κεῖ-„ σθαι, quod probarem, etiam ſi ſcriptus errorem „ admiſiſſet. Locus eſt miſere mutilus.

Galenus etiam habet κεῖσθαι, quae proinde vera lectio cenſeri iam debet.

Τῦ πέμπτυ ΠΛΟΥΤΑΡΧΟΥ βιβλίυ περὶ τῶν ἀρεσκόντων τοῖς Φιλοσόφοις Κεφάλαια.

ΠΕρὶ Μαντικῆς. ά.
Πῶς ὄνειροι γίνονται. β'.
Τὶς ἡ ὐσία τῦ σπέρματος. γ'.
Εἰ σῶμα τὸ σπέρμα. δ'.
Εἰ ϗ αἱ θήλειαι προΐενται σπέρμα. έ.
Πῶς αἱ συλλήψεις γίνονται. ς'.
Πῶς ἄῤῥενα γίνεται, καὶ θήλεα. ζ'.
Πῶς τέρατα γίνεται. ή.
Διὰ τὶ ἡ γυνὴ πολλάκις συνυσιάζυσα ὐ συλλαμβάνει. θ'.
Πῶς δίδυμα, καὶ τρίδυμα γίνεται. ί.
Πόθεν γίνονται τῶν γονέων ὁμοιώσεις, καὶ τῶν προγόνων. ιά.
Πῶς ἄλλοις γίνονται ὅμοιοι, ϗ ὐ τοῖς γονεῦσι. ιβ'.
Πῶς ςεῖραι γίνονται γυναῖκες, ϗ ἄγονοι ἄνδρες. ιγ'.
Διὰ τὶ αἱ ἡμίονοι ςεῖραι. ιδ'.
Εἰ τὸ ἔμβρυον ζῶον. ιέ.
Πόθεν τρέφεται τὰ ἔμβρυα. ις'.
Τὶ πρῶτον τελεσιουργεῖται ἐν τῇ γαςρί. ιζ'.
Διὰ τὶ τὰ ἑπταμηναῖα γόνιμα. ιή.
Περὶ ζώων γενέσεως. Πῶς ἐγένοντο ζῶα, ϗ εἰ φθαρτά. ιθ'.
Πόσα γένη ζώων, ϗ εἰ πάντα αἰσθητὰ, ϗ λογικά. κ'.
Ε'ν πόσῳ χρόνῳ μορφῦται τὰ ζῶα ἐν τῇ γαςρὶ ὄντα. κα'.
Ε'κ ποίων συνίςαται ςοιχείων ἕκαςον τῶν ἐν ἡμῖν γενικῶν μορίων. κβ'.
Πῶς Υ'πνος γίνεται, ἢ θάνατος τῆς ψυχῆς, ἢ σώματος. κγ'.

Πό-

Libri V. Plutarchi de Placitis Philoſophorum Capita.

DE Divinatione. I.
Quomodo ſomnia fiant. II.
Quae *ſit* ſeminis ſubſtantia. III.
An ſemen corpus *ſit*. IV.
An feminae quoque ſemen emittant. V.
Quomodo conceptiones fiant. VI.
Quomodo mares, & feminae gignantur. VII.
Quomodo monſtra fiant. VIII.
Cur mulier ſaepius veneri indulgens non concipiat. IX.
Quomodo gemini, & tergemini gignantur. X.
Vnde genitorum, ac progenitorum *cum prole* ſimilitudines oriantur. XI.
Quomodo aliis, non parentibus, *filii* ſimiles oriantur. XII.
Quomodo mulieres ſteriles, ac viri infoecundi fiant. XIII.
Cur mulae ſteriles *ſint*. XIV.
An foetus in utero animal *ſit*. XV.
Vnde foetus in utero nutriantur. XVI.
Quod primum in utero perficiatur. XVII.
Cur ſeptimeſtres *foetus* vitales *ſint*. XVIII.
De animalium ortu, quomodo nata ſint animalia, & an corruptibilia. XIX.
Quot animalium genera, & an omnia ſenſitiva, & rationalia *ſint*. XX.
Quanto tempore animalia utero incluſa formentur. XXI.
Ex quibus elementis quodlibet membri genus in nobis componatur. XXII.
Quomodo ſomnus, & mors *aut* animae, vel corporis fiat. XXIII.

Q Quan-

Digitized by Google

Quando, & quomodo homo perfici incipiat.	XXIV.	Πότε, ϗ πῶς ἄρχεται ὁ ἄνθρωπος τῆς τελειότητος.	κδ'.
Cuius ſit ſomnus. vel mors animae, vel corporis.	XXV.	Ὁποτέρυ ἐςὶν ὕπνος ἢ θάνατος, ψυχῆς, ἢ σώματος.	κέ.
Quomodo Plantae augeantur, & an animalia *ſint*.	XXVI.	Πῶς ηὐξήθη τὰ φυτὰ, καὶ εἰ ζῶα.	κϛ'.
De nutritione, & augmentatione *animalium*.	XXVII.	Περὶ τροφῆς, καὶ αὐξήσεως.	κζ'.
Vnde appetitus, ac voluptates in animalibus fiant.	XXVIII.	Πόθεν αἱ ὀρέξεις γίνονται τοῖς ζώοις, ϗ ἡδοναί.	κή.
Quomodo fiat febris, & an *affectio, vel affectionis* acceſſio ſit.	XXIX.	Πῶς γίνεται ὁ πυρετὸς, ϗ εἰ ἐπιγέννημά ἐςι.	κθ'.
De ſanitate, morbo, & ſenectute.	XXX.	Περὶ Ὑγείας, ϗ Νόσυ, ϗ Γήρως.	λ'.

Digitized by Google

ΠΛΟΥΤΑΡΧΟΥ
ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΑΡΕΣΚΟΝΤΩΝ ΤΟΙΣ ΦΙΛΟΣΟΦΟΙΣ
ΒΙΒΛΙΟΝ Ε.

PLVTARCHI
DE PLACITIS PHILOSOPHORVM
LIBER V.

ΚΕΦ. Ι.

Περὶ Μαντικῆς.

ΠΛΑΤΩΝ, καὶ οἱ Στωϊκοὶ τὴν μαντικὴν εἰσάγουσι κατὰ τὸ ἔνθεον, ὅπερ ἐστὶν ἐνθουσιαστικόν· κατὰ θειότητα τῆς ψυχῆς, ὅπερ εἶπεν ἐνθουσιαστικόν, καὶ τὸ ὀνειροπολικόν. οὗτοι τὰ πλεῖστα μέρη τῆς μαντικῆς ἐγκρίνουσιν. Ξενοφάνης, καὶ Ἐπίκουρος ἀναιροῦσι τὴν μαντικήν. Πυθαγόρας δὲ μόνον τὸ θυτικὸν οὐκ ἐγ-

κρί-

CAPVT I.

De Divinatione.

PLATO, ac STOICI divinationem admittunt (1) *tum* propter oeſtrum, quod *divinationis genus* afflatus divinus vocatur, tum propter animi divinitatem, quod enthuſiaſticum *genus* appellant, & ex ſomniorum coniectura; *adeoque* iſti (2) plurimas divinationis partes admittunt. XENOPHANES, & EPICVRVS divinationem *omnem* auferunt. PYTHAGORAS vero immolatricem ſolum *divinationis ſpeciem*, *quae*

Q 2 *Sa-*

CAP. I.

Galenus c. XXX.

(1) Longe clarior, & accuratior Galeni lectio, qui ita ſententiam illam expreſſit . . . . εἰσάγουσι, κὴ γὰρ θεόπεμπτον εἶναι, ὅπερ ἐστὶν ἐνθεαστικόν, καὶ κατὰ θειότητα . . *admittunt. Etenim* quoddam divinationis genus *eſſe a Deo miſſum, quod eſt divino afflatum Numine, & propter animi divinitatem &c.* Ac certe quidem in Plutarchi textu prorſus immerito vox ἐνθουσιαστικὸν utrique divinationis generi tributa, adeoque repetita, conſpicitur; ut priori proinde loco ἐνθεαστικὸν reſcribi debeat. Ita mox in Galeno legitur ὀνειροπολικὸν, καὶ τὸ ἀστρονομικὸν, καὶ ὀρνεοσκοπικὸν divinationis genus, *quod ſomnia interpretatur, quod aſtrorum aſpectus*, & influxus *explicat, & quod auguratur.*

(2) Integra haec periodus in Galeno deſideratur, vel ut inutilis omiſſa fuit.

Digitized by Google

ſacrificiis peragitur, reprobat (1). ARISTOTELES, & DICAEARCHVS ſolum *divinationis genus*, quod enthuſiaſmo, ſomniiſque fiat, introducunt; animum *nempe* non immortalem quidem, divini tamen cuiuſdam *numinis* participem, eſſe putantes.

κρίνει. Α'ριστοτέλης, καὶ Δικαίαρχος τὸ κατ' ἐνθουσιασμὸν μόνον παρεισάγουσι, καὶ τοὺς ὀνείρους, ἀθάνατον μὲν εἶναι οὐ νομίζοντες τὴν ψυχὴν, θείου δέ τινος μετέχειν αὐτήν.

CAPVT II.

Quomodo ſomnia fiant.

DEMOCRITVS ſomnia fieri *exiſtimavit* propter imaginum appulſus (2). STRATO animi natura, *ſeu parte* (3) rationis experte, quae in ſomnis maiorem quodammodo ſentiendi vim aquirat, ideoque cognitionis capax efficiatur. HEROPHILVS (4) ſomnia *quidem* divinitus inſpirata neceſſario contingere, *vel neceſſitate fieri putavit*; naturalia vero *oriri dixit ab* anima, quae *aliquid* ſibi conveniens, atque exinde futu-

ΚΕΦ. Β.

Πῶς ὄνειροι γίνονται.

ΔΗμόκριτος τοὺς ὀνείρους γίνεσθαι κατὰ τὰς τῶν εἰδώλων παραστάσεις. Στράτων ἀλόγῳ φύσει τῆς διανοίας ἐν τοῖς ὕπνοις αἰσθητικωτέρας μέν πως γινομένης παρ' αὐτῷ δὲ τούτῳ τῷ γνωστικῷ κινουμένης. Η'ρόφιλος τοὺς ὀνείρους τοὺς θεοπνεύστους κατ' ἀνάγκην γίνεσθαι, τοὺς δὲ φυσικοὺς, ἀνειδωλοποιουμένης ψυχῆς τὸ συμ-

(1) Oppoſitam prorſus ſententiam Pythagorae hic affingit Galenus ubi pro οὐκ ἐγκρίνει legit οὐκ ἀναιρεῖ. *non tollit*. Sed certe ille fallitur, eiuſque textus ex Plutarcho facile corrigendus erit, ſive delendo οὐκ, ſive reſcribendo ἐγκρίνει. Siquidem haec opinio, quae Pythagorae hic a Plutarcho tribuitur, Pythagorae praeceptis, atque inſtituto mire conſentit, qui Laertio teſte *Lib. VIII. ſeg.* 20. θυσίαις ἐχρῆτο ἀψύχοις *ſacrificiis utebatur inanimatis*; quod Porphyrius etiam, & Suidas a Menagio laudati fuſius exponunt. Ceterum, immolatrice ſolum excepta, reliquas divinationis ſpecies a Pythagora uſurpatas eſſe Laertius ipſe teſtatur: Μαντικῇ ἐχρῆτο τῇ διὰ τῶν κληδόνων τε, καὶ οἰωνῶν, ἥκιστα δὲ διὰ τῶν ἐμπύρων, ἔξω τῆς διὰ λιβάνου *divinatione utebatur, quae fit per vaticinia, & auguria, minimum vero ea, quae fit per ignem, thure tantum excepto*. Atque de his ſolum divinationis generibus intelligi Laertius debet ubi mox *ſeg.* 24. addit Pythagorae praeceptum eſſe Μαντικὴν πᾶσαν τιμᾷν *divinationem omnem honorare*; ut nihil proinde ſit cur Caſaubonus in Laertii textu reſcribendum putaverit: Μαντικὴν ὁ πᾶσαν. Illud potius a Porphyrio perperam traditum quod Pythagoras τῇ διὰ λιβανωτοῦ μαντείᾳ πρῶτος ἐχρήσατο *ea divinatione, quae thure fit, primus uſus eſt*. Siquidem Homericis etiam temporibus haec ipſa divinationis ſpecies uſurpata fuerat; unde ab Homero, qui hoc divinandi genere utebantur θυοσκόοι ſunt appellati; quumque purior ille divinandi ritus in Etruria doceri, vel adhiberi ſoleret, inde *Thuſcorum* nomen derivatum eſſe plures exiſtimarunt. Qui plura de variis Divinationis generibus deſideret etiam Fabricium adire poterit ad Empiricum *I. adverſus Phyſicos*.

CAP. II.

Gal. c XXX.

(2) Galenus hic pro παραστάσεις habet παρατηρήσεις, quod Charterius interpretatur *obſervationes*. Vtraque tamen lectio recipi, defendique poterit, ſi imagines illae non ſomni tempore nobis advenire dicantur; ſed quum antea vigiliae tempore ſenſibus exceptae cerebroque impreſſae illae fuerint, in illo conſerventur; dumque ſomni tempore excitantur, ſomnia in nobis efficere intelligantur. Itaque fortaſſe παρατηρήσεως nomine non *obſervatio*, ſed *conſervatio*, hic exprimitur: quod nempe imagines ſenſibus exceptae conſerventur, atque ex illis iterum excitatis ſomnia producantur.

(3) Clarior, atque concinnior Galeni lectio αἰσθητικωτέρας μέν πως τῆς ψυχῆς γινομένης. δι' αὐτὸ δὲ τοῦτο γνωστικῆς γινομένης *quod anima in ſomnis quodammodo maiorem ſentiendi vim aquirat, adeoque propterea cognoſcendi vi praedita fiat*. Itaque lectionem hanc in Plutarchi textum recipere vix dubitaverim.

(4) Paullo aliter Galenus τῶν ὀνείρων τοὺς μὲν θεοπνεύστους *ſomniorum ea quidem, quae divinitus inſpirata ſint* &c.

Digitized by Google

συμφέρον αὐτῇ, καὶ τὸ πρὸς τοῦτος, ἐσόμενον· τοὺς δὲ συγκριματικοὺς, ἐκ τῦ αὐτομάτου κατ' εἰδώλων πρόσπτωσιν ὅταν ἃ βουλόμεθα βλέπωμεν, ὡς ἐπὶ τῶν τὰς ἐρωμένας ἔχειν ἐν ὕπνῳ γίνονται.

turum, *vel eventurum* imaginetur; mixta vero, *vel compoſita ſomnia* fortuito *ſolum* iuxta imaginum appulſum *produci*; quum ea, quae *vigilando* appetimus, *in ſomnis* videmus: cuiuſmodi (1) *ſomnia* in illis contingunt, qui amicis in ſomno potiri *ſe putant*.

ΚΕΦ. Γ.

Τίς ἡ οὐσία τῦ σπέρματος.

Ἀριστοτέλης, Σπέρμα ἐστὶ τὸ δυνάμενον κινεῖν ἐν ἑαυτῷ εἰς τὸ ἀποτελέσαι τὶ τοιοῦτον οἷόν ἐστι τὸ, ἐξ οὗ συνεκρίθη. Πυθαγόρας ἀφρὸν τοῦ χρηστοτάτου αἵματος τὸ σπέρμα, περίττωμα τῆς τροφῆς, ὥσπερ τὸ αἷμα, καὶ μυελόν. Ἀλκμαίων ἐγκεφάλου μέρος. Πλάτων μυελοῦ τῦ νωτιαίου ἀπόῤῥοιαν. Ἐπίκουρος ψυχῆς, καὶ σώματος ἀπόσπασμα. Δημόκριτος, Ἀφ' ὅλων τῶν σωμάτων καὶ τῶν κυριωτάτων μερῶν ὁ γόνος τῶν σαρκινῶν ἰνῶν.

CAPVT III.

Quae ſit *ſubſtantia ſeminis*.

Ristoteles (2) *ait*: Semen eſt *quidpiam*, quod in ſeipſo moveri poteſt, ut aliquid tale, *vel eiuſmodi* perficiat, quale ſit illud, ex quo *ſemen ipſum* ſecretum fuerit. Pythagoras *eſſe dixit* optimi ſanguinis ſpumam, *atque* alimenti ſuperfluitatem, *prorſus* (3) ut ſanguinem *ipſum*, ac medullam. Alcmaeo cerebri partem *eſſe putavit*. Plato vertebralis medullae effluvium. Epicvrvs *aliquid* ab anima, corporeque avulſum. Democritvs ait: A corporibus totis, praecipuiſque *corporis* partibus ſemen *excernitur*, *ut* carneis (4) fibris.

ΚΕΦ

CA-

(1) Galenus hic habet ὡς ἐπὶ τῶν φιλούντων γίγνεται τὰς ἐρωμένας ὁρώντων εἰς ὕπνους *ut amantibus contingit, qui per ſomnia amicis frui videntur*.

Xylander, „ Τὰς ἐρωμένας ἔχειν. Deeſt ὁμοίως, „ aut aliud tale. Sed in his libris hoc emendandi ge„ nere uti nolui.

Mihi quoque in eiuſmodi Philoſophorum Placitis, quae in hoc Libro a Plutarcho memorantur, parum immorari libuit, quamvis ipſorum ſingulis aut confirmandis, aut refellendis plurima tum ex veteribus, tum ex recentioribus etiam Medicis, ac Philoſophis opportune proferri poſſent. Itaque ea ſolum, & quidem breviſſime, complectar, quae Plutarchi textum miſere plerumque mutilum, obſcurum, aut vitiatum reſtituere, ac illuſtrare poſſint, quum cetera aliis ex fontibus hauriri debeant. Ingenue hic tamen fateri, Lectoremque monere iuverit, quod cum ex prioribus quatuor Plutarchi Libris maxima ſubinde utilitas haberi poſſit, atque in pleriſque Philoſophorum Placitis, quae ab illo exhibentur, Veterum ſolertia mire effulgeat, opiniones illae, quae in quinto proferuntur, rudiores ſunt certe, ſi paucas admodum exceperis, quae cum accuratiſſimis Recentiorum Placitis conferri poſſint.

CAP. III.

Galen. c. XXXI.

(2) Clarius, atque uberius Ariſtotelis opinio a Galeno deſcribitur: Ἀριστοτέλης σπέρμα εἶναί φησι τὸ περίττωμα τροφῆς, καὶ τῆς ἐσχάτης, ἢ τὸ αἷμα, ἢ τὸ ἀνάλογον, ἢ ἐκ τούτων τι τὸ δυνάμενον κινεῖν &c *Ariſtoteles ſemen eſſe dicit excrementum alimenti ultimi, aut ſanguinem, aut quid analogum, aut ex his aliquid, quod facultate pollet movendi &c.*

(3) Voces iſtae in Galeno deſiderantur.

(4) Budaeus ait: *veluti carnoſis fibris, & oſſibus*; Amiotus autem ſolam *carneorum nervorum genituram* ex praecipuis corporis partibus ſecerni dixit. Fortaſſe legendum ὁ γόνος· ὡς τῶν σαρκῶν, ἰνῶν &c. Galenus tamen ita locum hunc exhibet . . . . κυριωτάτων μερῶν· οἷον τῶν σαρκινῶν, ὀστῶν, καὶ ἰνῶν τὸν γόνον ἀποῤῥεῖν.

Digitized by Google

CAPVT IV.

An ſemen corpus ſit.

LEVCIPPVS, & ZENO *ſemen exiſtimant eſſe* corpus; ſiquidem *illud ab anima avulſum*, *vel* animae avulſionem eſſe. PYTHAGORAS, PLATO, ARISTOTELES ſeminis quidem vim incorpoream eſſe *arbitrantur*, ſicuti mentem, quae *corpus* movet; materiem vero, quae profundatur, corpoream. STRATO, & DEMOCRITVS *ipſam* quoque vim corpus eſſe, cum ſpiritalis *illa* ſit.

ΚΕΦ. Δ.

Εἰ σῶμα τὸ σπέρμα.

ΛΕύκιππος, καὶ Ζήνων σῶμα· ψυχῆς γὰρ εἶναι ἀπόσπασμα. Πυθαγόρας, Πλάτων, Ἀριϛοτέλης ἀσώματον μὲν εἶναι τὴν δύναμιν τȣ̃ σπέρματος, ὥσπερ νοῦν τὸν κινοῦντα· σωματικὴν δὲ τὴν ὕλην τὴν προχεομένην. Στράτων, καὶ Δημόκριτος καὶ τὴν δύναμιν σῶμα· πνευματικὴ γάρ.

CAPVT V.

An etiam feminae ſemen emittant.

PYTHAGORAS, EPICVRVS, DEMOCRITVS feminas etiam ſemen emittere *exiſtimarunt*, paraſtatas enim, *ſed* inverſo (1) *tamen* ſitu, habent; adeoque etiam praeter uſum appetitum habent. ARISTOTELES, & ZENO humidam quidem materiem, veluti ſudores in exercitatione, *illas* effundere *arbitrantur*; non tamen *aliquid*, *quod* genitarae vi praeditum *ſit*. HIPPO mulieres nihilo minus quam mares ſemen emittere; hoc tamen ad generationem non conſerre quod extra uterum decidat; ideoque nonnullas, praeſertim viduas, ſaepius abſque viris genituram effundere; ac oſſa quidem *in foetu* a mare, carnes autem a femina oriri *putavit*.

C A-

ΚΕΦ. Ε.

Εἰ καὶ αἱ θήλειαι προΐενται σπέρμα.

ΠΥθαγόρας, Ἐπίκουρος, Δημόκριτος καὶ τὸ θῆλυ προΐεσθαι σπέρμα. ἔχει γὰρ παραϛάτας ἀπεϛραμμένως· διὰ τȣ̃το καὶ ὄρεξιν ἔχει παρὰ τὰς χρήσεις. Ἀριϛοτέλης, καὶ Ζήνων ὕλην μὲν ὑγρὰν προΐεσθαι οἱονεὶ ἀπὸ τῆς συγγυμνασίας ἱδρῶτας, οὐ μὴν σπερματικόν. Ἵππων προΐεσθαι μὲν σπέρμα τὰς θηλείας οὐχ ἧκιϛα τῶν ἀῤῥένων, μὴ μέντοι γε εἰς ζωογονίαν τȣ̃το συμβάλλεσθαι, διὰ τὸ ἐκτὸς πίπτειν τῆς ὑϛέρας. ὅθεν ὀλίγας προΐεσθαι πολλάκις δίχα τῶν ἀνδρῶν σπέρμα, καὶ τὰς μάλιϛα χηρευούσας. καὶ εἶναι τὰ μὲν ὀϛᾶ παρὰ τȣ̃ ἄῤῥενος, τὰς δὲ σάρκας παρὰ τῆς θηλείας.

ΚΕΦ.

CAP. V.

Gal. c. XXXI.

(1) Galenus levi varietate legit ἀπεστραμμένως *inverſas*.

Digitized by Google

Κ Ε Φ. ϛ.

Πῶς αἱ συλλήψεις γίνονται.

Ἀριστοτέλης τὰς μὲν συλλήψεις γίνεσθαι προανελκομένης μὲν ὑπὸ τῆς καθάρσεως τῆς μήτρας, τῶν δὲ καταμηνίων συνεπισπωμένων ἀπὸ τῦ παντὸς ὄγκου μέρος τὶ τῦ καθαροῦ αἵματος· ὡς συμβαίνειν τὸν τῦ ἄῤῥενος γόνον· μὴ γίνεσθαι δὲ τὰς κυήσεις παρ' ἀκαθαρσίαν τῆς μήτρας, ἢ ἐμπνευμάτωσιν, ἢ φόβον, ἢ λύπην, ἢ ἀσθένειαν τῶν γυναικῶν, ἢ δι' ἀτονίαν τῶν ἀνδρῶν.

CAPUT VI.

Quomodo conceptiones fiant.

Aristoteles *exiſtimavit* conceptiones quidem fieri quod loci a purgatione ſurſum trahantur (1), ac menſtrua ab univerſa *corporis* mole quandam puri ſanguinis partem attrahant, ut in maris *etiam* ſemine contingit. Conceptus autem ipſos non contingere, *vel impediri putavit* ob locorum impuritatem, aut inflationem, aut pavorem, aut maerorem, aut infirmitatem mulierum, aut ob virorum languorem.

Κ Ε Φ. Ζ.

Πῶς ἄῤῥενα γίνεται, καὶ θήλεα.

Ἐμπεδοκλῆς ἄῤῥενα, καὶ θήλεα γίνεσθαι παρὰ θερμότητα, καὶ ψυχρότητα. ὅθεν ἱστορεῖται τοὺς μὲν πρώτους ἄῤῥενας πρὸς ἀνατολῇ, καὶ μεσημβρίᾳ γεγενῆσθαι μᾶλλον ἐκ τῆς γῆς, τὰς δὲ θηλείας πρὸς ταῖς ἄρκτοις. Παρμενίδης ἀντιστρόφως, τὰ μὲν πρὸς ταῖς ἄρκτοις ἄῤῥενα βλαστῆσαι. τῦ γὰρ πυκνοῦ μετέχειν πλείονος, τὰ δὲ πρὸς ταῖς μεσημβρίαις θήλεα, παρὰ τὴν ἀραιότητα. Ἱππῶναξ παρὰ τὸ συνεστὼς, ἢ καὶ ἰσχυρὸν, παρὰ τὸ ῥευστικόν τε, καὶ ἀσθενέστερον σπέρμα. Ἀναξαγόρας, Παρμενίδης τὰ μὲν ἐκ τῶν δεξιῶν καταβάλλεσθαι εἰς τὰ δεξιὰ μέρη

CAPUT VII.

Quomodo mares gignantur (2), *& feminae*,

Empedocles (3) marem, ac feminam fieri *exiſtimavit* iuxta calorem, & frigiditatem: unde memoratur primos quidem mares ad orientem, ac meridiem potius e terra natos eſſe; feminas autem ad boream. Parmenides viciſſim *ait* boreales quidem *Terrae* partes mares produxiſſe; quod *illi* plus denſitatis habeant; auſtrales vero *partes produxiſſe* feminas propter raritatem. Hipponax *marem potius*, *aut feminam gigni dicit* prout ſemen conſiſtens, validumque ſit; aut fluxum, infirmiuſque *fuerit*. Anaxagoras, Parmenides *exiſtimarunt*, quae a dextris quidem *corporis partibus prodierint*, in dextras uteri partes dirigi, quae vero a ſiniſtris in ſiniſtras, *ſicque mares produci*; ſin vero mo-

CAP. VI.
Galen. c. XXXII.

(1) *Xylander* „ προανελκομένης. Manuſcriptus παρελκομένης.

CAP. VII.
Gal. c. XXXII.

(2) *Xylander* „ Manuſcriptus in inſcriptione Capi- „ tis γεννῶνται pro γίνονται.

(3) Galenus Empedocli Aſclepiadem quoque coniungit. Haec autem Empedoclis opinio fuſius, & accuratius a Cenſorino nobis exponitur *de die Natali c. X.* ubi varias etiam aliorum ſententias exponit. Qui plura deſiderat, adire poterit Galenum in Libro *de For-*

Digitized by Google

motus *ille* inverſus fuerit, feminas gigni. CLEOPHANES (1), cuius meminit ARISTOTELES, *exiſtimavit* mares quidem ex dextro, feminas autem ex ſiniſtro teſte *generari*. LEVCIPPVS *id oriri putat* ex partium inverſione, quod mas quidem colem, femina vero matricem habeat; hoc enim ſolum *Leucippus ipſe* dicit. DEMOCRITVS partes quidem *maribus feminiſque* communes *produci putat* ex quocumque parente prodierint; peculiares vero pro *alterutrius parentis*, *aut geniturae* praevalentia. HIPPONAX (2) *ait*: Si quidem ſemen praevaluerit, mas; ſin vero alimentum, femina *producitur*.

ρη τῆς μήτρας, τὰ δὲ ἐκ τῶν ἀριϛερῶν εἰς τὰ ἀριϛερά· εἰ δ' ἐναλλαγῇ τὰ τῆς καταβολῆς, γίνεσθαι θήλεα. Λεωφάνης (οὗ μέμνηται Α'ριϛοτέλης) τὰ μὲν ἐκ τοῦ δεξιοῦ διδύμου, τὰ δὲ ἐκ τοῦ ἀριϛεροῦ. Λεύκιππος διὰ τὴν παραλλαγὴν τῶν μορίων, καθ' ἣν ὁ μὲν καυλὸν, ἡ δὲ μήτραν ἔχει. τοσοῦτον γὰρ μόνον λέγει. Δημόκριτος τὰ μὲν κοινὰ μέρη, ἐξ ὁποτέρου ἂν τύχῃ· τὰ δ' ἰδιάζοντα, καὶ κατ' ἐπικράτειαν. Ἱππῶναξ, εἰ μὲν ἡ γονὴ κρατήσει, ἄῤῥεν· εἰ δ' ἡ τροφὴ, θῆλυ.

CAPVT VIII.

Quomodo monſtra fiant.

EMPEDOCLES *arbitratur* monſtra fieri ex abundantia, vel defectu ſeminis; vel ex motus initio, vel ex diviſione in plura, vel ex aberratione: ita *nimirum ille* omnes fere

ΚΕΦ. Η.

Πῶς τέρατα γίνεται.

Ἐμπεδοκλῆς τέρατα γίνεσθαι παρὰ πλεονασμὸν σπέρματος, ἢ παρ' ἔλλειψιν, ἢ παρὰ τὴν τῆς κινήσεως ἀρχὴν, ἢ παρὰ τὴν εἰς πλείω διαίρεσιν, ἢ πα-

Formatione foetus. Lactantium *de Opificio c.* 12. & Gaſſendum *Sect. III. Lib. IV. c.* 4. *pag.* 246. ut innumeros Recentiores omittam, qui rejectis Veterum commentis veram admirabilis opificii huius cauſſam indicarunt.

(1) Leophanis huius nomen aut temere in Plutarchi textum irrepſiſſe, aut exſcriptoris oſcitantia vitiatum eſſe vix dubitem; quum nullibi ſive *Leophanes* ullus in Ariſtotele, aut in Scriptoribus aliis occurrat. Verum Philoſophi, Medicique huius nomen, adeoque ſinceram Plutarchi lectionem nobis ſervavit Galenus, qui perſpicue hic habet Κλεοφάνης, *Cleophanes*; ut proinde Plutarchi locus hic corrigi, levique mutatione reſtitui debeat. Cleophanes autem ille, vel ut alicubi nominatur *Cleophantes*, *Cleophantas*, *Cleophantus* a Plinio, Galeno, Celſo, Aureliano laudatus Medicae artis gloria plurimum floruit; eamque Sectam inſtituit, quae *Cleophantina* vocata fuit. Itaque, quum Antigenes, & Memnon Sidetes Cleophanis auditores Ptolemaei Evergetae aetate, hoc eſt circa Ol. 133 floruerint, Cleophanes ipſe circa Ol. 120. vixiſſe debuit; ut proinde ab Ariſtotele memorari potuerit, qui pleraque Opera poſt Olympiadem hanc edidit. Hunc optime Celſus *Cleophantem* antiquioribus Medicis accenſendum aſſerit. Quandoquidem vero in Ariſtotelis Libris adhuc ſuperſtitibus nulla *Cleophanis* mentio reperitur, ſuſpicari fortaſſe cui liceat Ariſtotelem ipſius meminiſſe in Libro περὶ μέθης *de ebrietate*, quum Plinio teſte *Cleophanes* vini rationem illuſtraverit. Videndus Fabricius *Bibl. Graec. Lib. VI. c.* 9. *pag.* 112.

(2) *Xylander* „ Hippo, Hipponax producitur. Ap„ paret alterum eſſe mendoſum.

Quamvis in Galeno quoque *Hipponactis* nomen ſemel iterumque occurrat, facile tamen Xylandro aſſentiar, adeoque vel *Hipponis*, vel *Hipponactis* nomen vitiatum eſſe conceſſerim. Quandoquidem vero *Hipponis* phyſici mentio apud Scriptores alios occurrit, nullibi vero *Hipponax* aut phyſicus, aut medicus memoratur, utrobique *Hipponem* reſcribendum eſſe putaverim, quum praeſertim utraque opinio, quae ſeorſim a Plutarcho proponitur, una eademque videatur; quod nimirum ſecunda primam clarius exponat.

CAP. VIII.

Gal. c. XXXII.

(3) Nullus hic dubito quin in graecum Plutarchi tex-

ἢ παρὰ τὸ ἀπονεύσιν. οὕτω προειληφὼς φαίνεται σχεδόν τι πάσας τὰς ἀπολογίας. Στράτων παρὰ πρόσθεσιν, ἢ ἀφαίρεσιν, ἢ μετάθεσιν, ἢ πνευμάτωσιν. Τῶν ἰατρῶν τινες παρὰ τὸ διαστρέφεσθαι τότε τὴν μήτραν ἐμπνευματουμένην.

ΚΕΦ. Θ.

Διὰ τί ἡ γυνὴ πολλάκις συνουσιάζουσα οὐ συλλαμβάνει.

Διοκλῆς ὁ ἰατρὸς ἢ παρὰ τὸ μηδ' ὅλως ἐνίας σπέρμα προΐεσθαι, ἢ παρὰ τὸ ἔλαττον τοῦ δέοντος, ἢ διὰ τὸ τοιοῦτον, ἐν ᾧ τὸ ζωοποιητικὸν οὐκ ἔστιν, ἢ διὰ θερμασίας, ἢ ψύξεως, ἢ ὑγρασίας, ἢ ξηρότητος ἔνδειαν, ἢ κατὰ παράλυσιν τῶν μορίων. Οἱ δὲ Στωϊκοὶ κατὰ λοξότητα τοῦ καυλοῦ, μὴ δυναμένου τὸν γόνον εὐθυβολεῖν· ἢ παρὰ τὸ ἀσύμμετρον τῶν μορίων, ὡς πρὸς τὴν ἀπόστασιν τῆς μήτρας. Ἐρασίστρατος παρὰ τὴν μήτραν ὅταν τύλους ἔχῃ, καὶ σαρκώδης, ἢ ἀραιοτέρα ἢ τοῦ κατὰ φύσιν, ἢ μικροτέρα.

KEΦ.

re monſtrorum cauſſas complexus videtur. Strato *monſtra fieri exiſtimavit* ex additione, vel ademptione, vel tranſpoſitione, vel inflatione. Medicorum quidam *id oriri putant ex eo* quod uterus tunc e ſpiritu, *vel flatu* pervertatur.

CAPUT IX.

Cur mulier ſaepius veneri indulgens non concipiat.

Diocles medicus *id oriri putat* quod *illa* vel nullam prorſus, vel minorem, quam par ſit, genituram emittat, vel talem, in qua nihil prolificum ſit; vel ob caloris, aut frigoris, aut humiditatis, aut (1) ſiccitatis inopiam; vel ob partium, *locorumque* paralyſim. Stoici (2) propter colis obliquitatem, qui genituram recta proiicere nequeat; vel propter partes, ob uteri diſtantiam, interſeſe minime commenſuratas. Erasistratus propter mulierum locos; ubi *nempe* vel callos contraxerint, vel carnoſiores, aut rariores *effecti fuerint*, quam natura poſtulat, aut minores.

CA-

textum error aliquis irrepſerit; cum vox ἀρχὴν hic perſpicuum, commodumque ſenſum efficere non poſſit. Ac Budaeus quidem coniecturam potius, quam graeca Plutarchi verba ſequutus haec reddidit *propter agitationis turbulentiam*: Xylander vero *aut a motus initio*; nemo tamen vitium deliteſcere hic obſervavit. Suſpicor a Plutarcho ſcriptum, adeoque levi, facilique mutatione reſcribendum παρὰ τὴν τῆς κινήσεως ἀργίαν *propter motus ſegnitiem*: quod nimirum ceteris cauſis aliis, ex quibus monſtra oriantur, non modo geniturae tenuitas, diviſio, aliaeque id genus affectiones ab Empedocle numeratae, ſed eiuſdem quoque *inertia*, *veternitas*, ac veluti torpor accenſeri debeat. Optime quidem novi Gaſſendum *Sect. III. Lib. IV. c. 5. pag.* 250. vulgatam hactenus Plutarchi lectionem ſequutum interpretari *motus principium* nempe vim illam, quae plaſtica, vel formatrix vocatur. Perſpicue tamen apparet hic ab Empedocle non formatricem, plaſticamque vim, ſed variam ſolum, ac vitiatas geniturae affectiones veluti monſtrorum cauſſas enumerari.

CAP IX.

Galen c. XXXII

(1) Integra, & accurata lectio ex Galeno ſupplenda, in quo reperitur ξηρότητος πλεόνασμον, ἢ ἔνδειαν *ſiccitatis exceſſum, aut defectum*.

(2) *Xylander* „ Quod Stoicis Cap IX. tribuitur, „ Diocli adſcribitur Cap XIII. ſed omnia annotare „ non vacat.

Ac certe quidem Stoicorum, & Eraſiſtrati opinio ad Cap. IX ſpectare non poterat, ſoluque Scriptorum oſcitantia huc e XIII. translata, vel repetita videtur. Quin etiam opiniones omnes, Medicorumque placita, quae hic a Plutarcho proferuntur, argumento propoſito reſpondere vix poſſunt; ut proinde locus integer vitiatus facile videatur, qui tamen ſine ſcripti Codicis ope reſtitui, ſanarique non poſſit.

Digitized by Google

CAPVT X.

Quomodo gemini, & tergemini gignantur.

EMPEDOCLES geminos, & tergeminos produci *putat* ex abundantia, & diviſione ſeminis. ASCLEPIADES ob *maiorem* ſeminum praeſtantiam, velut ordei ſpicae duobus, ac *etiam* tribus granorum ordinibus *conſtant*: ſiquidem ſemina foecundiſſima ſunt. ERASISTRATVS ob ſuperfoetationes, *prorſus* ut in brutis animantibus *continġit*; cum enim loca purgata fuerint, tunc ſuperfoetationem, *novumque conceptum* admittunt. (1) STOICI ob loca *plura*, quae in utero *reperiuntur*; ubi nempe genitura in primum, ſecundumque locum inciderit, tunc ſuperfoetationem fieri *exiſtimant* (2), *adeoque geminos*, ac tergeminos *foetus* produci.

ΚΕΦ. Ι.

Πῶς δίδυμα, ϗ τρίδυμα γίνεται.

ΕΜπεδοκλῆς δίδυμα, καὶ τρίδυμα γίνεσθαι κατὰ πλεονασμὸν, καὶ περισχισμὸν τῦ σπέρματος. Α᾿σκληπιάδης παρὰ τὴν τῶν σπερμάτων διαφορὰν, ὥςπερ τὰς κριθὰς διςίχους, καὶ τριςίχους. εἶναι γὰρ σπέρματα γονιμώτατα. Ε᾿ρασίςρατος διὰ τὰς συλλήψεις, ὥςπερ ἐπὶ τῶν ἀλόγων ζώων. ὅταν γὰρ ἡ μήτρα εἴη κεκαθαρμένη, τότε ἐπὶ σύλληψιν ἔρχεται. Οἱ Στωϊκοὶ παρὰ τοὺς ἐν μήτρᾳ τόπους, ὅταν εἰς πρῶτον, καὶ δεύτερον ἐμπέσῃ σπέρμα, τότε γίνεσθαι τὰς ἐπισυλλήψεις, καὶ τὰ τρίδυμα.

CAPVT XI.

Vnde genitorum, vel progenitorum ſimilitudines cum filiis *oriantur*.

EMPEDOCLES *ait* ſimilitudines *illas* produci iuxta ſeminum vigorem; diſſimilitudines vero ob calorem, qui in ſemine *fuerat*, evaporatum. PARMENIDES *exiſtimavit quod* quando quidem a dextra uteri parte genitura excernatur, *tunc* patribus; quando vero a ſiniſtra, *tunc* matribus *ſimiles filii efficiantur*. STOICI a toto corpore, animaque ſemina prodire *putarunt*;

ΚΕΦ. ΙΑ.

Πόθεν γίνονται τῶν γονέων ὁμοιώσεις. καὶ τῶν προγόνων.

ΕΜπεδοκλῆς ὁμοιότητας γίνεσθαι κατ᾿ ἐπικράτειαν τῶν σπερματικῶν γόνων· ἀνομοιότητας δὲ τῆς ἐν τῷ σπέρματι θερμασίας ἐξατμισθείσης. Παρμενίδης ὅταν μὲν ἀπὸ τῦ δεξιοῦ μέρυς τῆς μήτρας ὁ γόνος ἀποκριθῇ, τοῖς πατράσιν, ὅταν δὲ ἀπὸ τῦ ἀριςεροῦ, ταῖς μητράσιν. Οἱ Στωϊκοὶ ἀπὸ τῦ σώμα-

τος

CAP. X.

Gal. c. XXXII.

(1) *Xylander* „ Legitur ſane ἐπὶ σύλληψιν ἔρχεται. „ Suſpicor legendum ἐπὶ σύλληψιν *ſuperfoetationem* „ δέχεται, alioquin nihil haec ad propoſitum. Sed „ nimis multa ſunt alia; & aliunde res melius co„ gnoſcentur.

Certe Galenus etiam paullo ſuperius non ἐπὶ σύλληψις, ſed ἐπίσυλληψις legit; licet infra ipſe quoque habeat ἐπὶ σύλληψιν ἔρχεται.

(2) Galenus hic plenior καὶ διδύμους, καὶ τριδύμους *& geminos, & tergeminos*.

CAP. XI.

Gal. c. XXXII. Stobaeus pag. 87.

τος ὅλου, καὶ τῆς ψυχῆς φέρεσθαι τὰ σπέρματα, καὶ τὰς ὁμοιότητας ἀναπλάττεσθαι ἐκ τῶν αὐτῶν γενῶν τοὺς τύπους, καὶ τοὺς χαρακτῆρας, ὡσπερανεὶ ζωγράφον ἀπὸ ὁμοίων χρωμάτων εἰκόνα τοῦ βλεπομένου. προΐεσθαι δὲ καὶ τὴν γυναῖκα σπέρμα· κἂν μὲν ἐπικρατήσῃ τὸ τῆς γυναικὸς, ὅμοιον εἶναι τὸ γεννώμενον τῇ μητρί· ἐὰν δὲ τὸ τοῦ ἀνδρὸς, τῷ ἀνδρί.

runt; atque *propterea* ſimilitudines, formas, characteres ex gentilibus ipſis exprimere: perinde ut pictor conſpectae rei imaginem ex coloribus *illi* ſimilibus *efformat*. *Quandoquidem vero* mulier quoque ſemen emittit, ſi mulieris ſemen praevaleat, prolem matri; ſin autem viri, *tunc* patri (1) ſimilem eſſe *oportere*.

Κ Ε Φ. ΙΒ.

Πῶς ἄλλοις γίνονται ὅμοιοι, καὶ οὐ τοῖς γονεῦσιν.

ΟΙ μὲν πλεῖστοι τῶν ἰατρῶν τυχικῶς, καὶ αὐτομάτως ἐκ τοῦ ὅταν διαψυχθῇ τὸ σπέρμα καὶ τὸ τοῦ ἀνδρὸς, καὶ τὸ τῆς γυναικὸς, ἀνόμοια γίνεσθαι τὰ παιδία. Ἐμπεδοκλῆς τῇ κατὰ τὴν σύλληψιν φαντασίᾳ τῆς γυναικὸς μορφοῦσθαι τὰ βρέφη. πολλάκις γὰρ εἰκόνων, καὶ ἀνδριάντων ἠράσθησαν γυναῖκες, καὶ ὅμοια τούτοις ἀπέτεκον. Οἱ Στωϊκοὶ συμπαθείᾳ τῆς διανοίας, κατὰ ῥευμάτων εἰσκρίσεις, καὶ ἀκτίνων, οὐκ εἰδώλων, γίνεσθαι τὰς ἀλλήλων ὁμοιότητας.

Caput XII.

Quomodo aliis, non vero parentibus, filii *ſimiles gignantur*.

MEdicorvm plerique *id* temere *ſolum*, ac fortuito *fieri dicunt*; cum *utrumque* viri, feminaeque ſemen refrigeratum ſit, filios parentibus diſſimiles fieri. Empedocles foetus *ſola* mulieris inter concipiendum (2) imaginatione conformari *putavit*. Etenim ſaepe mulieres imagines, ſtatuaſque in deliciis habuere, iiſque ſimiles *partus* edidere. (3 Stoici cogitationis, affectionumque concordia, cum fluxus inſinuantur, non *vero* radiorum (4), aut imaginum *conſenſione* mutuas *parentum cum filiis* ſimilitudines oriri *dicebant*.

(1) Voces aliae, quae mox in Plutarchi textu occurrunt, in Galeno omittuntur.

C A P. XII.

Gal. c. XXXII

(2) Galenus interſerit vocem aliam, legitque τῇ σύλληψιν ὄψιει, καὶ φαντασίᾳ *viſu*, *& imaginatione*.

(3) Quod hic ab Empedocle memoratur, Galenus in Libro *de Theriaca c. 11.* exemplo confirmat. Sed iamdiu eſt quod eiuſmodi imaginationis vires, aut phantaſiae portenta ab accuratioribus Medicis in dubium revocari, aut aperte refelli coeperunt.

(4) Voces iſtae οὐκ εἰδώλων in Galeno deſiderantur.

CAPUT XIII.

Quomodo mulieres ſteriles, virique infecundi fiant.

MEDICI feminas ſteriles fieri *exiſtimarunt* ob uterum; quod *ille nimirum* vel denſior, vel rarior, vel durior ſit, vel callo, ſive carne obſtruatur; vel ob animi languorem, vel nutritionis vitium, vel pravam *corporis* habitudinem, vel figurae converſionem, aut convulſionem. DIOCLES *autem* viros infecundos *eſſe arbitratur* ſive quod nullum prorſus ſemen emittant, ſive quod *illud* neceſsario minus, aut infecundum ſit; ſive ob partium diſsolutionem, vel colis obliquitatem, qua recta genituram effundere nequeat; vel quod partes ob uteri diſtantiam commenſuratae non ſint. STOICI vires, & qualitates in mare, feminaque diſſimiles *ſterilitatis* cauſsas eſſe arbitrantur; quas ſi ab invicem diſsociari contingat, aliiſque ſibi ſimilibus, *convenientibuſque* coniungi, *tunc* iuxta naturam contemperatur, fetuſque perficitur.

ΚΕΦ. ΙΓ.

Πῶς ςεῖραι γίνονται γυναῖκες, ϗ ἄγονοι ἄνδρες.

ΟΙ' ἰατροὶ ςείρας γίνεσθαι παρὰ τὴν μήτραν, ἢ παρὰ τὸ πυκνοτέραν εἶναι, ἢ παρὰ τὸ ἀραιοτέραν, ἢ παρὰ τὸ σκληροτέραν, ἢ παρὰ τινας ἐπιπωρώσεις, ἢ σαρκώσεις, ἢ παρὰ μικροθυμίαν, ἢ παρ' ἀτροφίαν, ἢ παρὰ καχεξίαν, ἢ παρὰ τὸ διαςρέφεσθαι τὸν σχηματισμὸν, ἢ διὰ παρασπασμόν. Διοκλῆς ἀγόνους τοὺς ἄνδρας ἢ παρὰ τὸ μήθ' ὅλως ἐνίυς σπέρμα προΐεσθαι, ἢ παρὰ τὸ ἔλαττον τῦ δέοντος, ἢ παρὰ τὸ ἄγονον εἶναι τὸ σπέρμα, ἢ κατὰ παράλυσιν τῶν μορίων, ἢ κατὰ λοξότητα τῦ καυλοῦ μὴ δυναμένου τὸν γόνον εὐθυβολεῖν, ἢ παρὰ τὸ ἀσύμμετρον τῶν μορίων, πρὸς τὴν ἀπόςασιν τῆς μήτρας. Οἱ Στωϊκοὶ αἰτιῶνται τὰς ἀσυμφύλους εἰς ἑκάτερον τῶν πλησιαζόντων δυνάμεις τε, ϗ ποιότητας· αἷς ὅταν συμβῆ χωρισθῆναι μὲν ἀπ' ἀλλήλων, συνελθεῖν δὲ ἑτέροις ὁμοφύλοις, συνεκρατήθη τὸ κατὰ φύσιν, καὶ βρέφος τελεσιουργεῖται.

CAPUT XIV.

Cur mulae ſteriles ſint.

ALCMAEO mulos quidem ſteriles eſse *dicit* propter geniturae tenuitatem, hoc eſt feminis frigiditatem; mulas *vero* propterea quod *ipſarum* loca minime laxentur, hoc eſt non hient, ſic enim ille dixit. EMPEDOCLES *id oriri putat* ob matricis exilitatem, & depreſſionem, & anguſtiam, quae utero *ſic* inverſe adnata ſit, ut neque ſemen in ipſam recta illabatur; neque, ſi feratur, ab illa recipiatur. DIOCLES autem illi adſtipulatur aſserens *quod* in diſsectionibus ſae-

ΚΕΦ. ΙΔ.

Διὰ τί αἱ ἡμίονοι ςεῖραι.

ΑΛκμαίων τῶν ἡμιόνων τοὺς μὲν ἄῤῥενας ἀγόνους παρὰ τὴν λεπτότητα τῆς θορῆς, ὅ ἐςι σπέρματος ψυχρότητα· τὰς δὲ θηλείας παρὰ τὸ μὴ ἀναχάσκειν τὰς μήτρας, ὅ ἐςιν ἀνας ομοῦσθαι· οὕτω γὰρ αὐτὸς εἴρηκεν. Ἐμπεδοκλῆς διὰ τὴν σμικρότητα, καὶ ταπεινότητα, ϗ ςενότητα τῆς μήτρας, κατεςραμμένως προσπεφυκυίας τῇ γαςρὶ, μήτε τῦ σπέρματος εὐθυβολοῦντος εἰς αὐτὴν, μήτε, εἰ ϗ φθάσειεν, αὐτῆς ἐκ-

δε-

Digitized by Google

δεχομένης. Διοκλῆς δὲ μαρτυρεῖ αὐτῷ, λέγων ἐν ταῖς ἀνατομαῖς πολλάκις ἑωράκαμεν τοιαύτην μήτραν τῶν ἡμιόνων· ϗ ἐνδέχεσθαι διὰ τοιαύτας αἰτίας ϗ τὰς γυναῖκας εἶναι ϛείρας.

ΚΕΦ. ΙΕ.

Εἰ τὸ ἔμβρυον ζῶον.

ΠΛάτων, ζῶον τὸ ἔμβρυον· ϗ γὰρ κινεῖσθαι ἐν τῇ γαϛρὶ, καὶ τρέφεσθαι. Οἱ Στωϊκοὶ μέρος εἶναι αὐτὸ τῆς γαϛρὸς, οὐ ζῶον. ὥσπερ γὰρ τοὺς καρποὺς μέρη τῶν φυτῶν ὄντας πεπαινομένους ἀποῤῥεῖν, οὕτω καὶ τὸ ἔμβρυον. Ἐμπεδοκλῆς μὴ εἶναι μὲν ζῶον τὸ ἔμβρυον, ἀλλ' ἔμπνουν ὑπάρχειν ἐν τῇ γαϛρί. Πρώτως δὲ ἀναπνοὴν τῦ ζώου γίνεσθαι κατὰ τὴν ἀποκύησιν, τῆς μὲν ἐν τοῖς βρέφεσιν ὑγρασίας ἀποχώρησιν λαμβανούσης, πρὸς δὲ τὸ παρακενωθὲν ἐπεισόδου τῦ ἐκτὸς ἀερώδους γενομένης εἰς τὰ παρανοιχθέντα τῶν ἀγγείων. Διογένης γεννᾶσθαι μὲν τὰ βρέφη ἄψυχα, ἐν θερμασίᾳ δέ. ὅθεν τὸ ἔμφυτον θερμὸν, εὐθέως προχυθέντος τῦ βρέφους, εἰς τὸν πνεύμονα ἐφέλκεται. Ἡρόφιλος κίνησιν ἀπολείπει φυσικὴν τοῖς ἐμβρύοις, οὐ πνευματικήν. τῆς δὲ κινήσεως αἴτια νεῦρα. τότε δὲ ζῶα γίνεσθαι ὅταν προχυθέντα προσλάβῃ τὶ τῦ ἀέρος.

ΚΕΦ

ſaepius mularum uteros tales *eſſe* conſpeximus. Fieri quoque poſse *Diocles exiſtimavit* ut iiſdem *prorſus* de cauſſis *ipſae* quoque mulieres ſteriles ſint.

CAPVT XV.

An fetus in utero animal ſit.

PLATO fetum utero incluſum animal *eſſe opinatur:* quod *ille* nimirum in utero moveatur, ac nutriatur (1). STOICI non animal, ſed uteri partem, ipſum eſse *dixerunt*; quemadmodum enim fructus, quum arborum partes ſint, ubi maturuerint, defluunt; ſic etiam fetus *ex utero decidit*. EMPEDOCLES *ait* fetum animal quidem non eſse, ſed ſpirantem tamen, *vel ſpiritu, vitaque praeditum*, eſse in utero. Primam (2) vero animalis reſpirationem edito *iam* partu produci; humore quidem, qui in fetibus *editis* reperitur, recedente; aëre vero, qui extrinſecus eſt, in vacuum, *vel inania*, & aperta vaſa ingrediente. DIOGENES *fetus*, *aut* infantes inanimatos quidem, ſed tamen cum calore, naſci; unde calor ingenitus (3) *frigidum aerem*, edito iam fetu, repente in pulmonem attrahit. HEROPHILVS naturalem *quidem*, *ſed* non ſpiritalem *tamen*, *vel animalem*, motum fetibus tribuit. *Eiuſmodi vero* motus cauſsae *ſunt* nervi. Tunc autem *fetus ipſos in* animalia evadere *exiſtimavit* quum *ex utero* effuſi aliquid aeris *inſpirando* recipiant.

CA-

CAP. XV.

Galen. c. XXXIII.

(1) Galenus ait *καὶ τρέφεσθαι, καὶ αὔξεσθαι & nutriatur, & augeatur*.

(2) Galenum potius hic ſequi libuit, qui levi diſcrimine legit *πρώτην δὲ ἀναπνοὴν*.

(3) Plutarchi locus mutilus, ac hiulcus erat, adeoque perperam ab Interpretibus explicatus. Optime Galenus locum ipſum expreſſit: *τοῦ βρέφους, τὸ ψυχρὸν εἰς τὸν πνεύμονα ἐφέλκεται edito fetu frigidum in pulmonem attrahit*. Itaque Diogenis ſententia fuit inſpirationem frigidi aëris, adeoque vitam, ex interno fetus calore produci.

CAPVT XVI.

Quomodo foetus in utero *nutriantur*.

DEMOCRITVS, EPICVRVS foetum in utero ore nutriri, *vel alimentum ſumere exiſtimarunt*; unde ſtatim ac editus, *natusque ille* ſit ad mamillam ore ferrur. Namque & in utero *quoque* (1) mamillas quaſdam, & oſcula reperiri *illi dicunt*, quibus *foetus* nutriantur. STOICI 2) per ſecundinas, & umbilicum *nutriri foetus dixere*; ideoque obſtetrices confeſtim *umbilicum* hunc ligare, & *infantis* os aperire, ut 3) alterius nutrimenti cura *in infante* producatur. ALCMAEO *vero dixit* foetum univerſo corpore nutriri; ſpongiae nimirum inſtar ex alimento, *partibuſque alendo idoneis*, ea ſibi ſumere, quae *in alimentum* converti poſſunt.

ΚΕΦ. ΙϚ.

Πῶς τρέφεται τὰ ἔμβρυα.

Δημόκριτος, Ἐπίκουρος τὸ ἔμβρυον ἐν τῇ μήτρᾳ διὰ τοῦ στόματος τρέφεσθαι· ὅθεν εὐθέως γεννηθὲν ἐπὶ τὸν μαστὸν φέρεται τῷ στόματι. εἶναι γὰρ ἐν τῇ μήτρᾳ θηλάς τινας, καὶ στόματα, δι' ὧν τρέφονται. Οἱ Στωϊκοὶ διὰ τοῦ χορίου, καὶ τοῦ ὀμφαλοῦ. ὅθεν τοῦτον εὐθέως ἀποδεῖν τὰς μαιουμένας, καὶ ἀνευρύνειν τὸ στόμα, ἵνα γένηται ἡ μελέτη τῆς τροφῆς ἑτέρα. Ἀλκμαίων δι' ὅλου τοῦ σώματος τρέφεσθαι. ἀναλαμβάνειν γὰρ αὐτῷ, ὥσπερ σπογγιὰν, τὰ ἀπὸ τῆς τροφῆς θρεπτικά.

CAPVT XVII.

Quid primum in utero perficiatur.

STOICI *putant* (4) univerſum *animalis corpus* una ſimul formari. ARISTOTELES lumbos primum, ut navis carinam, *produci*.

ΚΕΦ. ΙΖ.

Τί πρῶτον τελεσιουργεῖται ἐν τῇ γαστρί.

Οἱ Στωϊκοὶ ἅμα ὅλον γίνεσθαι, Ἀριστοτέλης πρῶτον τὴν ὀσφὺν, ὡς τρόπιν νεώς. Ἀλκμαίων τὴν κεφα-

CAP. XVI.

Gal. c. XXXIII.

(1) Paullo aliter Galenus: εἶναι γὰρ ἐν τῷ σώματι θηλάς τινας ἐπικυρτωμένας *eſſe enim in corpore mamillas quaſdam oppletas*.

(2) Aut aliter in Graeco Plutarchi textu legerat Amiotus, aut certe fallitur ubi reddit *Stoici lacte, & umbilico* nutriri foetum exiſtimant.

(3 Galenus ἵνα διὰ τοῦ στόματος αἰσθητῶς τρέφεσθαι *ut per os manifeſte nutriatur*. Nihil tamen in Plutarchi loco mutandum.

CAP. XVII.

(4) *Xylander* „ Stoicorum ſeutentia eſt manca: „ Budaeus neſcio an librum bonum, an vero ſecutus „ ſit ſuum ſenſum.

Etenim Budaeus interpretatur: *Stoici in plerisque membra ſimul omnia abſolvi* putant: quod nimirum, opinor, eadem ipſa Plutarchi verba, quae nobis occurrunt, ille fuſius expreſserit. Vbi vero Xylander interpretatur: *Stoici plerisque fieri*... adeoque Plutarchi locum veluti hiulcum exhibet, Stoicorumque ſententiam mancam eſse pronunciat, perſpicue fallitur. Siquidem id illis a Plutarcho tribuitur, quod corpus omne, vel ſingulas animalis partes uno, eodemque tempore ſimul formari cenſerent; quod a Stoicis traditum eſse a Scriptoribus aliis accepimus. Amiotus autem neſcio an coniecturam, an vitiatum Plutarchi textum ſequutus utramque ſententiam ita permixtam, temereque confuſam expreſſit: *Stoici in plerisque dorſi ſpinam omnium primam, veluti na-*

Digitized by Google

φαλὴν, ἐν ᾗ ἐςι τὸ ἡγεμονικόν. Οἱ ἰατροὶ τὴν καρδίαν, ἐν ᾗ φλέβες, ϗ ἀρτηρίαι. οἱ δὲ τὸν μέγαν δάκτυλον τοῦ ποδός· ἄλλοι δὲ τὸν ὀμφαλόν.

ci. Alcmaeo caput, in quo principale, *vel princeps Animae pars*, reperitur. Medici (1) cor, in quo venae, ac arteriae, *ipſarum nempe origines*, *obſervantur*. Alii vero maximum pedis digitum. Alii autem umbilicum.

ΚΕΦ. ΙΗ.

Διὰ τί τὰ ἑπταμηνιαῖα γόνιμα.

ΕΜπεδοκλῆς, ὅτε ἐγεννᾶτο τῶν ἀνθρώπων γένος ἐκ τῆς γῆς, τοσαύτην γενέσθαι τῷ μήκει τοῦ χρόνου, διὰ τὸ βραδυπορεῖν τὸν ἥλιον, τὴν ἡμέραν, ὁπόση νῦν ἐςὶν ἡ δεκάμηνος· προϊόντος δὲ τοῦ χρόνου τοσαύτην γενέσθαι τὴν ἡμέραν ὁπόση νῦν ἐςὶν ἡ ἑπτάμηνος, διὰ τοῦτο καὶ τὰ δεκάμηνα γόνιμα, ϗ τὰ ἑπτάμηνα, τῆς φύσεως τοῦ κόσμου οὕτω μεμελετηκυίας αὔξεσθαι ἐν μιᾷ ἡμέρᾳ, ᾗ τίθεται νυκτὶ τὸ βρέφος. Τίμαιος

CAPUT XVIII.

Cur ſeptimeſtres foetus *vitales* ſint.

EMpedocles *ait quod* quando hominum genus ex terra natum fuit, dies ob tarditatem, *ſegnitiemve* Solis tanta temporis longitudine *vel diuturnitate* fuerat, quanta nunc *eſt* decem menſium ſpatium; *atque* propterea tum decimeſtres, tum ſeptimeſtres *foetus* vitales eſſe: quod ita *nempe tunc* Mundi natura curaverit, ut infantes unica *ea* die augerentur, cuius nocte poſiti (2), *vel concepti* fuerant. Timaeus (3) vero *decem ſemper quidem menſes eſſe arbitratur*, *illos tamen* non decem ait, ſed novem menſes cenſeri quod *plerumque* con-

navis carinam formari. Id vero potius hic obſervandum quod Stoici Galeno teſte in Libro *de Foetus format. c. 14.* dixere prius in animali corpore cor produci, ex quo ceterae deinde partes oriantur. Quandoquidem tamen Cenſorinus etiam univerſa ſimul membra formata a Stoicis aſſeri memoravit, nihil io Plutarchi textu mutaverim; cum praeſertim maxima hac in parte varietas inter Stoicos ipſos haberi potuerit.

(1) Gaſſendus hic optime obſervavit aut Plutarchi verba, ac periodos temere perturbatas eſſe, aut opinionem illam Ariſtoteli adſcribi, quae ab illius mente plurimum diſſidet. Etenim Ariſtoteles *Libro I. de Generat. Animal. c. 4. & 5.* nitide, diſerteque docet cor initio formari; ut quemadmodum nempe cor ultimum moritur, ita omnium quoque primum naſcatur, formeturve. Sic Cenſorinus etiam id ab Ariſtotele traditum eſſe teſtatur; eoque duce Lactantius. Itaque Gaſſendus opinatur ſententiam illam, quae *Medicis* mox a Plutarcho tribuitur, Ariſtoteli tribuendam eſſe; ſicuti viciſſim placitum, quod Ariſtoteli adſcribitur, Medicis affingendum fore, cum praeſertim Galenus ipſe dixerit viſcera ἐν τῇ ὀσφύϊ καθάπερ πλοίου τρόπιν, *quae in lumbis ſunt, ut navigii carinam*, primum formari.

CAP. XVIII.
Gal. c. XXXIV. Stob pag. 87.

(2) *Xylander* „ ᾗ τίθεται νυκτὶ nulla ſententia. „ Forte ἡ τίκτεται νῦν. Sed & reliqua ſunt manca.

Verum Empedoclis ſenſum Xylander hic certe non viderat, adeoque manca reliqua exiſtimavit, & Plutarchi locum immerito ſollicitavit. Dixit Empedocles initio Mundi Solis motum tardiorem adeo fuiſſe, ut diurnam orbitam ab ortu in occaſum, nonniſi decem menſium ſpatio, hoc eſt 300. diebus, conficeret; adeoque ſpatium illud, quo infans in utero perficitur, nunc quidem decem menſes, tunc vero unicam ſolum diem confeciſſe: quod ita nimirum tunc a natura comparatum foret, ut infans unica ſolum die perficeretur; adeoque eadem ipſa die labente naſceretur, cuius nocte conceptus fuerat. Quamvis autem deinde Solis celeritas aucta foret, idem tamen temporis intervallum perficiendo foetui neceſſarium eſſe putavit Empedocles; adeoque decimeſtres ſolum partus vitales eſſe. Itaque nihil in Plutarchi textu mutandum, ne Empedoclis ſententia omnino perturbetur; aut, ſi quidpiam hic corrigi debeat, libentius reſcriberem ἧς τίθεται νυκτὶ, quemadmodum prorſus interpretando expreſſi.

(3) Budaeus oppoſitam prorſus ſententiam Timaeo ad-

conceptо fetu menſtrua ſiſtantur. Ita quoque *fetus illos* ſeptimeſtres cenſeri *dicit*, qui *vere* ſeptimeſtres non ſunt; quod etiam poſt conceptum (1) purgationum numerus ignoretur. POLIBVS, DIOCLES, EMPIRICI octavum quoque menſem genitalem, *vel partui aptum* agnovere, quodammodo tamen languidius; quod *nimirum fetus* plures *octimeſtres* ex imbecillitate ſaepe intereant. Quamvis autem (2) in univerſum nemo fere octimeſtres *partus* alere velit, plures tamen octimeſtres in viros evaſiſſe *videntur*. ARISTOTELES, & HIPPOCRATES dicunt: Si uterus menſibus ſeptem impleatur, tunc vitales *fetus* erumpere, ac naſci; ſin vero erumpant quidem, non autem nutriantur, quod umbilicus langueſcat eo quod *uterus* labore, *difficilique partu* ipſum ediderit, tunc (3) fetum ipſum nutriri, *vivereque* non poſſe. Quod ſi *fetus integros* menſes novem in utero manſerit, tunc editus, perfectus eſt. POLIBVS centum octoginta duos dies, & *diei* ſemiſſem ad vitales partus *neceſſarios* eſſe *putavit*. Hoc enim ſemeſtre *temporis ſpatium* eſſe, quod etiam Sol tanto temporis ſpatio a tropicis, *hoc eſt ab uno ad tropicum alium*, ac-

μαιος δὲ οὐ δέκα μῆνάς φησιν, ἐννέα δὲ νομίζεσθαι παρὰ τὰς ἐπισχέσεις τῶν μηναίων τῆς πρώτης συλλήψεως. οὕτω καὶ τὰ ἑπτάμηνα νομίζεσθαι, οὐκ ὄντα ἑπτάμηνα. ἔγνωτε γὰρ καὶ μετὰ τὴν σύλληψιν πόσαι καθάρσεως. Πόλυβος, Διοκλῆς, οἱ Ἐμπειρικοὶ καὶ τὸν ὄγδοον μῆνα ἴσασι γόνιμον, ἀτονώτερον δέ πως, τῷ πολλάκις διὰ τὴν ἀτονίαν πολλοὺς φθείρεσθαι. καθολικώτατον δὲ μηδένα βούλεσθαι τὰ ὀκτάμηνα τρέφειν, γεγεννῆσθαι δὲ πολλοὺς ὀκταμηνιαίους ἄνδρας. Ὁ δὲ Ἀριστοτέλης, καὶ Ἱπποκράτης φασὶν, ἐὰν ἐκπληρωθῇ ἡ μήτρα ἐν τοῖς ἑπτὰ μησὶ, τότε προκύπτειν, καὶ γεγεννῆσθαι γόνιμα· ἐὰν δὲ προκύψῃ μὲν, μὴ τρέφηται δὲ, (ἀσθενοῦντος τοῦ ὀμφαλοῦ, διὰ τὸ ἐπίπονον αὐτὴν γεγεννῆσθαι τὸ κρῖμα) τότε ἔμβρυον ἄτροφον εἶναι· ἐὰν δὲ μείνῃ τοὺς ἐννέα μῆνας ἐν τῇ μήτρᾳ, προκύψαν τότε ὁλόκληρόν ἐστι. Πόλυβος ἑκατὸν ὀγδοήκοντα δύο καὶ ἥμισυ ἡμέρας γίνεσθαι εἰς

adſcribit: *Timaeus non decem menſes, ſed novem eſſe exiſtimat. Verum quandoquidem & ante conceptus menſtrua ſiſterentur, propterea decem exiſtimatos*. Amiotus etiam ita Timaei ſententiam expreſſit, ut ille non decem, ſed novem ſolum, menſes abſolvendo fetui neceſſarios eſſe putaverit. At perſpicua verborum ſeries, & contextus oſtendit infantes omnes ex Timaei ſententia *decimeſtres* eſſe oportere, quamvis ex ambiguo purgationum tempore, vel *novimeſtres*, vel *ſeptimeſtres* etiam credantur. Itaque libenter particulam οὐ ex Plutarchi textu expungerem, ut concinnius legatur Τιμαῖος δὲ δέκα μῆνας φησι *Timaeus autem decem menſes eſſe dicit*.

(1) Meliorem, ac fortaſſe veram Plutarchi lectionem nobis ſervavit Galenus: ἔγνωτε γὰρ καὶ μετὰ τὴν σύλληψιν παῦσαι καθάρσεως *novit enim etiam poſt conceptionem purgationem deſiiſſe*. Perſpicuus tamen ſenſus, & argumenti vis hic poſtulat ut legatur οὐ παῦσαι; ut nempe exprimatur poſt conceptum etiam fetum purgationes adhuc haberi, adeoque infantis menſes, qui ab inhibitis purgationibus numerantur, iuſto pauciores computari.

(2) *Xylander* „ Scriptus habet καθολικώτερον, quod „ melius eſt ſuperlativo.

(3) *Xylander* „ Legi hic τὸ κύημα, ut habet Ma„ nuſcriptus. Locus in noſtro erat male diſtinctus, & „ κρῖμα legebat, nullo plane ſenſu, errore facili.

Quamvis tamen Xylander hic optime interpretetur *laborioſe geſtato fetu*, atque Budaeus *concrementum* partus reddiderit, *partum* ego potius, quam *geſtatum fetum* propius ad Hippocratis, & Plutarchi mentem expreſſi. Sed integrum quoque Galeni locum exſcribere hic libet, non modo quod exinde Plutarchi textus alioquin obſcurior intelligi, ac illuſtrari facile poſſit; verum etiam quod alicubi ex Galeno ipſo reſtitui, corrigique debeat. Itaque Galenus habet: διὰ τὸ ἐπίπονον, ἔμβρυον ἄτροφον γίνεσθαι διὰ τοῦτο τὰ ὀκτάμηνα οὐ παραγίνεσθαι· ἐὰν δὲ μείνῃ &c. *debilitato ob laborem umbilico, fetus impaſtos edi, ac proinde octimeſtrem fetum non vivere: ſin vero maneat &c.* Sic etiam inferius ipſe legit: ὅταν προκύψαντες μὲν τοῦ βρέφους τῆς μήτρας ἐπιπλεῖστον ὀμφαλὸς ἐβασανίσθη διατεινόμενος ἄτροφον γὰρ γίνεται τὸ ἔμβρυον τοῦ τρέφοντος αἴτιος ὁ ὀμφαλὸς *quod uteri quidem fetu foras procumbente vehementius umbilicus diſtendatur, crucieturque, nam fetus alimento fraudatur: nutritionis ſiquidem cauſa umbilicus*.

Digitized by Google

εἰς τὰ γόνιμα. εἶναι γὰρ ἑξάμηνον, ὅτι καὶ τὸν ἥλιον ἀπὸ τροπῶν ἐν τοσούτῳ χρόνῳ παραγίνεσθαι. λέγεσθαι δὲ ἑπταμηνιαίους, ὅταν τὰς ἐλλειπούσας ἡμέρας τούτου τοῦ μηνὸς, ἐν τῷ ἑπτὰ προσλαμβάνεσθαι. τὰ δὲ ὀκταμηνιαῖα μὴ ζῆν, ὅταν προκύψῃ μὲν τῆς μήτρας τὸ βρέφος, ἐπὶ πλεῖον δὲ ὁ ὀμφαλὸς βασανισθῇ. ἄτροφος γὰρ γίνεται, ὡς τοῦ τρέφοντος αἴτιος. Οἱ δὲ Μαθηματικοὶ τοὺς ὀκτὼ μῆνας ἀσυνδέτους φασὶν εἶναι πάσης γενέσεως· τοὺς δὲ ἑπτὰ, συνδετικούς. τὰ δὲ ἀσύνδετα ζώδιά ἐστιν, ἐὰν τῶν οἰκοδεσποτούντων ἀστέρων τυγχάνῃ. ἐὰν γάρ τις τούτων τὴν ζοὴν, καὶ τὸν βίον κληρώσηται, δυστυχεῖς, καὶ ἀχρόνους σημαίνει. ἀσύνδετα δέ ἐστι ζώδια, ὀκτὼ ἀριθμούμενα, οἷος κριὸς πρὸς σκορπίον ἀσύνδετος, ταῦρος πρὸς τοξότην ἀσύνδετος, δίδυμοι πρὸς αἰγόκερον, καρκίνος πρὸς ὑδροχόον, λέων πρὸς ἰχθύας, παρθένος πρὸς κριόν. διὰ τοῦτο καὶ τὰ ἑπτάμηνα ὄντα, καὶ δεκάμηνα, γόνιμα εἶναι· τὰ δὲ ὀκτάμηνα, διὰ τὸ ἀσύνδετον τοῦ κόσμου, φθείρεσθαι.

ΚΕΦ.

accedat. Septimeſtres autem *fetus quoſdam* vocari quando dies, qui huic (1) *ſexto* menſi *perficiendo* deſunt, in ſeptimo aſſumuntur, *ac veluti ſeptimi numerantur*. Octimeſtres *demum partus* (2) non vivere quando infans ex utero quidem erumpat, ſed umbilicus tamen plurimum laedatur; tunc enim *umbilicus ipſe, qui* nutritionis cauſſa *eſt*, nutritionis expers efficitur. Mathematici vero menſes octo nulli partui *convenientes, vel* (3) ſociabiles eſſe dicunt; ſeptem autem ſociabiles. Animalia vero, *vel caeleſtia ſigna partui convenientia, vel* ſociabilia non ſunt ſi in ſtellas domicilii *caeleſtis* dominas incidant. Etenim, ſi *iſtarum* aliqua vitam, vitaeque rationem auſpicetur, *infantes ſub illa natos* infelices, brevique interituros *eſſe* portendit. *Animalia vero vel ſigna vitae contraria, ſive* diſſociata ſunt illa, quae octava numerantur; *nempe quorum unum ab altero octavum numeretur:* ut Aries Scorpioni, Taurus Sagittario, Gemini Capricorno, Cancer Aquario, Leo Piſcibus, Virgo Arieti ſociari non poteſt. Quapropter *partus* etiam, qui decimeſtres, ac ſeptimeſtres ſunt, vitales eſſe; octimeſtres vero propter *hanc ſiderum, vel* Mundi diſſidentiam interire. (4)

CA-

(1) Amiotus, qui locum hunc ita reddidit: *quum dies, qui primo menſi deſunt, in ſeptimo ſumuntur*, in graeco fortaſſe Plutarchi codice non τούτου, ſed πρώτου aut ſcriptum, aut ſcribendum viderat; ſicuti Budaeus ubi latine reddidit *quandoquidem ſexti menſis dies in ſeptimo implent*, ἕκτου legiſſe videtur. Vterque tamen fortaſſe ſenſu potius, & coniectura, quam Codicis praeſidio Plutarchi mentem expreſſerit. Certe Plutarchi ſenſus hic eſſe debet, quod dies illi, qui temere veluti ſeptimi iam ineuntis menſis numerantur, ad praecedentes referri debent, quibus ſurrepti fuerant; quod nempe verum conceptionis tempus ſerius conſtitui, adeoque *primi* menſis initium, ac dies ſerius numerari coeperint; totidemque diebus fetus conceptio praeceſſerit, quot deinde, velut in ſeptimo, numerantur. Itaque facile pro τούτου, quae nihili vox eſt, ἕκτου reſcribendum putaverim.

(2) Integra haec periodus de octimeſtri partu a Budaeo prorſus omittitur; ſive quod is incautus illam praeterierit; ſive quod in graeco ipſius textu excidiſſet.

(3) Mutilus, ac obſcurus Plutarchi locus ex Galeno ſuppleri, exponique debet. Ille nimirum ait . . . ἀσυνδέτους φασὶ εἶναι, καὶ διὰ τοῦτο ἐστερῆσθαι πάσης γενέσεως *inſociabiles* ſtellas *eſſe dicunt, adeoque omni generatione privari*. Sic etiam inferius habet: τὰ δὲ ἀσύνδετα ζῶα ἔχειν τοὺς οἰκοδεσποτοῦντας φαύλους τῶν ἀστέρων *diſiuncta animalia zodiaci habere domorum dominos ſibi adverſarios planetas*.

(4) Galenus poſt vocem φθείρεσθαι ſententiam aliam adiecit, quae facile tamen cum ſuperiori a Plutarcho quoque memorata confundi poterit. Τίμαιος καὶ δωδεκάμηνά φησί τινα κύεσθαι παρὰ τὴν ἐπίσχεσιν τῶν καταμηνίων τῆς πρώτης συλλήψεως, ὥστε καὶ ἑπτάμηνα νομίζεσθαι οὐκ ὄντα προσγεγαμημένης τῆς συλλήψεως, δυναμένης δὲ τῆς μήτρας εἰς καταμήνια καὶ μετὰ σύλληψιν *Timaeus, & duodecimeſtrem aſſerit aliquem fetum*

Digitized by Google

CAPVT XIX.

De animalium ortu: quomodo nata ſint animalia, & an corruptibilia ſint.

IIs quidem (1) *Philoſophis*, quibus Mundus genitus *exiſtimatur*, animalia quoque genita, & corruptibilia *dicuntur*. EPICVREI, quibus *Mundus* ingenitus *exiſtimatur*, animalia ex mutua in ſeſe mutatione nata *putarunt*: ſiquidem *illa* Mundi huius (2) partes ſunt: quod ANAXAGORAS etiam, & EVRIPIDES exiſtimavit inquiens (3) *Nihil moritur*, ſed *aliud in aliud converſum formas*

ΚΕΦ. ΙΘ.

Περὶ ζώων γενέσεως, πῶς ἐγένοντο ζῶα. καὶ εἰ φθαρτά.

ΚΑΘ' οὓς μὲν γενητὸς ὁ κόσμος, γενητὰ τὰ ζῶα, καὶ φθαρτά εἰσιν. Οἱ περὶ Ε'πίκουρον, καθ' οὓς ἀγένητος, ἐκ μεταβολῆς τῆς ἀλλήλων γεννᾶσθαι τὰ ζῶα. μέρη γὰρ εἶναι τοῦ κόσμου τούτου. ὡς καὶ Α'ναξαγόρας, καὶ Εὐριπίδης, θνήσκει, μεταμειβόμενα δὲ ἄλλα πρὸς ἄλλα, μορφὰς ἔδειξεν. Αναξί-

tum utero geſtari ob ſuppreſſionem menſtruorum, quae ante conceptionem prodibant. Sic & ſeptimeſtrem aeſtimari non exiſtentem, priuſquam conceptio fuerit, ſed quod uterus ad menſtrua & poſt conceptionem valeat.

CAP. XIX.

Galen. c. XXXV.

(1) Galenus alia prorſus ratione Caput hoc exorditur; aliamque Epicuro ſententiam adſcribit: Ε'πίκυρος εἰ ἐγένετο ὁ κόσμος καὶ τὰ ζῶα γεννητὰ, καὶ φθαρτά· καὶ εἰ ἀγένητος. ἐκ μεταβολῆς *Epicurus* ait, *ſi generatus eſt Mundus, animalia quoque generata, & interitura ſunt: quae ſi ingenitus eſt, ex mutua commutatione generantur.*

(2) Concinnior, ac vera Galeni lectio τοῦ κόσμου ταῦτα.

(3) *Xylander* „ Ex Euripide videntur verſus prolati „

Aliter hos Euripidis verſus Galenus expreſſit: Εὐριπίδης· ὅλως δὲ οὐδὲν τῶν γιγνομένων φθείρεται, διακρινόμενα δὲ ἄλλο πρὸς ἄλλο μορφὰς ἑτέρας ἐπέδειξεν *Euripides, nihil eorum, quae generantur, perit, ſed ea quum ſolvuntur, alias aliorum formas diverſas induent.*

At verſus ipſos ex nitida Barneſii editione ſubieciſſe nunc libet, ut depravatus Plutarchi, ſimulque Galeni locus opportune reſtituatur. Itaque Euripides in *Chryſippo*, cuius Tragoediae fragmentum unicum ſupereſt, ita loquitur.

Χωρεῖ δ' ὀπίσω τὰ μὲν ἐκ γαίας
Φύντ' εἰς γαῖαν· τὰ δ' ἀπ' αἰθερίου
Ε'λαστόντα γονῆς, εἰς οὐράνιον
Πόλον ἦλθε πάλιν, θνήσκει δ' οὐδὲν
Τῶν γιγνομένων· διακρινόμενον
Δ' ἄλλο πρὸς ἄλλο
Μορφὴν ἰδίαν ἀπέδειξε.

Retroque meant, quae terra dedit,
Iterum in terram; quod ab aetherea
Venerat ortu, caeleſte poli
Repetit templum; quae ſunt, horum
Nil emoritur; ſed ſecretum
Illud ab illo
Propria ſub imagine paret.

Verſus ipſos profert Philo *de Mundo* diſſimulato tamen Poetae, Fabulaeque nomine; integrumque Euripidis locum Grotius in *Excerptis Euripidis* exhibuit. Nonnulla quoque Clemens Alexandrinus exſcripſit, ſed pro ἰδίαν legit ἑτέραν.

Ceterum haec Euripidis ſententia ex ipſis Pythagoricae doctrinae fontibus profluxiſſe videtur; quum Pythagoras elementa ſingula in ſeſe mutuo converti, atque ex novo illorum ordine, textura, ſecretione nova corpora, novoſque effectus apparere putaverit. Celebrem hanc ipſius opinionem elegantiſſime expreſſit Ovidius *Metamorph. Lib. XV. ver.* . . . ubi Pythagoram ita de de Elementis loquentem inducit:

Quae quamquam ſpatio diſtant, tamen omnia fiunt
Ex ipſis, & in ipſa cadunt, revolutaque Tellus
In liquidas rareſcit aquas, tenuatus in auras
Ae-

Digitized by Google

ξίμανδρος ἐν ὑγρῷ γεννηθῆναι τὰ πρῶτα ζῶα, φλοιοῖς περιεχόμενα ἀκανθώδεσι, προβαινούσης δὲ τῆς ἡλικίας ἀποβαίνειν ἐπὶ τὸ ξηρότερον, καὶ περιῤῥηγνυμένου τοῦ φλοιοῦ, ἐπ' ὀλίγον χρόνον μεταβιῶναι. Ἐμπεδοκλῆς τὰς πρώτας γενέσεις τῶν ζώων, καὶ φυτῶν μηδαμῶς ὁλοκλήρους γενέσθαι, ἀσυμφυέσι δὲ τοῖς μορίοις διεζευγμένας· τὰς δὲ δευτέρας, συμφυομένων τῶν μερῶν εἰδωλοφανεῖς· τὰς δὲ τρίτας, τῶν ἀλληλοφυῶν· τὰς δὲ τέτταρας, οὐκ ἔτι ἐκ τῶν ὁμοίων, οἷον ἐκ γῆς, καὶ ὕδατος, ἀλλὰ δι' ἀλλήλων ἤδη, τοῖς μὲν πυκνωθείσης, τῆς τροφῆς, τοῖς δὲ τῆς εὐμορφίας τῶν γυναικῶν ἐπερεθισμὸν τοῦ σπερ-

mas varias *oſtendit*, Anaximander (1) *ait* animalia prima in humido ſpinoſis corticibus incluſa nata fuiſſe; aetate vero procedente aridiora evaſiſſe, diſruptoque cortice poſt non multum temporis interiiſse. Empedocles primos animalium, & plantarum ortus nequaquam perfectos fuiſſe *dicit*, inconditis nempe partibus *illa* coaluiſſe; ſecundos autem *ortus* coaleſcentibus *iam* partibus *animalium plantarumque* imagines, *ac ſpecies* oſtendiſse. Tertios vero ex *partibus* invicem ex ſeſe naſcentibus *prodiiſſe*; quartos autem *ortus* non iam ex ſimilibus, *ac homogeneis*, ut ex terra, & aqua, ſed ex *animalibus* inter ſeſe *formatos eſſe*; *quum* aliis quidem confertior (2) cibus, *ac uberior nutritio*; aliis autem mulierum venuſtas emittendae geniturae incitamentum attuliſset. Ceterum animalium

Aeraque humor abit, dempta quoque pondere rurſus
In ſuperos aer tenuiſſimus emicat ignes.
Inde retro redeunt, idemque retexitur ordo.
Ignis enim denſum ſpiſſatus in aera tranſit,
Hic in aquas tellus glomerata cogitur unda,
Nec ſpecies ſua cuique manet, rerumque novatrix
Ex aliis alios reddit natura figuras.
Nec perit in tanto quidquam (mihi credite) mundo,
Sed variat, faciemque novat, naſcique vocatur
Incipere eſſe aliud, quam quod fuit ante, morique
Deſinere illud idem; cum ſint huc forſitan illa,
Haec tranſlata illuc, ſumma tamen omnia conſtant.
Nil equidem durare diu ſub imagine eadem
Crediderim &c

(1) Haec Anaximandri ſententia paullo aliter a Plutarcho ipſo nobis exponitur *Sympoſ. Lib. VIII. queſt.* 8. Ἀναξίμανδρος οὐκ ἐν τοῖς αὐτοῖς ἰχθῦς καὶ ἀνθρώπους, ἀλλ' ἐν ἰχθύσιν ἐγγίνεσθαι τὸ πρῶτον ἀνθρώπους, ἀποφαίνεται, καὶ τραφέντας ὥσπερ οἱ γαλεοὶ, καὶ γενομένους ἱκανοὺς ἑαυτοῖς βοηθεῖν, ἐκβῆναι τηνικαῦτα, καὶ γῆς λαβέσθαι *Anaximander non in iiſdem piſces & homines, ſed homines in piſcibus innatos principio adſeruit; cumque nutriti eſſent (ut veteres putant) & iam ad ſe tuendum ſatis haberent virium, eiectos terram occupaſſe.* Ita prorſus homines ipſos ex alterius ſpeciei animalibus ortos eſſe Anaximander apud Euſebium exiſtimavit *Praepar. Evang. Lib. I. c.* 8. cuius locus cum ſuperiori Plutarchi teſtimonio conferri poterit,

(2) *Xylander* „ Πυκνωθείσης τῆς τροφῆς. Scriptus „ τῆς δὲ καὶ τοῖς ζώοις τοῖς τροφοῖς. Manca ſunt haec „ omnia, & inconcinne videntur in compendium fuiſ„ ſe redacta. Et ſi quis ſcire velit ſententiam Em„ pedoclis hac ſuper re, multo commodius diſcet ex „ Simplicii in II. Phyſicorum Ariſtotelis Commen„ tariis, ubi de monſtris, & cauſa finali agitur, & βου„ γενῆ ἀνδρόπρωρα Empedoclea referuntur.

Itaque mirari non licet, ſi Xylander quidem Amiotum ſequutus divinando reddiderit; *quum alimentum aliorum eſſet denſatum, aliis mulierum formae venuſtas incitamentum attuliſſet &c.* Budaeus vero: *ex terra, & aqua, verum ex ſeſe viciſſim genitis, gignentibuſque; illa quidem adſtipata, hac in alimentum cedente, feminarum vero forma irritamentum ingenerante &c.* Vterque tamen & ab Empedoclis ſententia aberravit, & Plutarchi textum mutilum, ac vitiatum eſſe immerito exiſtimavit. Itaque nihil hic ego mutaverim, verumque Empedoclis ſenſum hunc eſſe dixerim, animalia demum non ex terra, aut aqua, quod initio contigerat, ſed ex animalibus aliis generari coepiſſe, quod in quibuſdam quidem animalibus uberior cibus, in aliis vero feminarum forma liberorum procreandorum cupiditatem ingeneraſſet.

omnium genera propter varia *illorum* temperamenta diſtincta fuiſſe: ut *animalia aquae* accomodatiora appetitum in aquam *ipſam* habeant; quaedam in aërem adſpirent, prout ignei plus habeant; quae autem graviora ſint, ſuper terram *incedant*; quae vero temperamento *quodam* aequalibus *omnium elementorum* partibus conſtent, pectoribus omnibus, *vel e toto pectore* vocem emiſiſſe (1).

σπερματικοῦ κινήματος ἐμποιησάσης. τῶν δὲ ζώων πάντων τὰ γένη διακριθῆναι διὰ τὰς ποιὰς κράσεις· τὰ μὲν οἰκειότερα εἰς τὸ ὕδωρ τὴν ὁρμὴν ἔχειν, τὰ δὲ εἰς ἀέρα ἀναπνεῖν, ἕως ἂν πυρῶδες ἔχῃ τι πλέον· τὰ δὲ βαρύτερα ἐπὶ τὴν γῆν, τὰ δὲ ἰσόμοιρα τῇ κράσει, πᾶσι τοῖς θώραξι πεφωνηκέναι.

CAPVT XX.

Quot animalium genera, & an omnia ſenſitiva, & ratione praedita ſint.

EST *quoddam* ARISTOTELIS Opus, in quo animalium genera (2) quatuor eſse dicit; terreſtria *nimirum*, aquatilia, volucria, caeleſtia: etenim aſtra quoque animalia vocari, Mundum, & Deum animal *eſſe* ratione praeditum, *ac* immortale. DEMOCRITVS, EPICVRVS caeleſtia *ſolum*, ANAXAGORAS *autem* animalia ſingula agentem *quidem* rationem habere *dixit*; patientem vero mentem, quae mentis interpres vocatur, minime habere. PYTHAGORAS, PLATO *eorum* etiam animalium, quae irrationalia vocantur, animas ratione praeditas eſse; illas tamen ob pravam corporum temperiem, & quod loquendi vi careant, ſecun-

ΚΕΦ. Κ.

Πόσα γένη ζώων, καὶ εἰ πάντα αἰσθητὰ, καὶ λογικά.

ΕΣΤΙ πραγματεία Ἀριστοτέλους, ἐν ᾗ τέσσαρα γένη ζώων φησὶ, χερσαῖα, ἔνυδρα, πτηνὰ, οὐράνια. καὶ γὰρ τὰ ζῶα λέγεσθαι καὶ κόσμον, καὶ τῶν γήϊνων. ζῶον λογικὸν ἀθάνατον. Δημόκριτος, Ἐπίκουρος τὰ οὐράνια. Ἀναξαγόρας πάντα ζῶα λόγον ἔχειν τὸν ἐνεργητικὸν, τὸν δ' οἱονεὶ νοῦν μὴ ἔχειν τὸν παθητικὸν, τὸν λεγόμενον τοῦ νοῦ ἑρμηνέα. Πυθαγόρας, Πλάτων λογικὰς μὲν εἶναι καὶ τῶν ἀλόγων ζώων καλουμένων τὰς ψυχὰς, οὐ μὴν λογικῶς ἐνεργούσας παρὰ τὴν δισκρασίαν τῶν

(1) Galenus opinionem aliam, quae fortaſſe in Plutarchi textu nunc excidit, in ipſa Capitis calce adtexuit: Δημόκριτος γεγεννημένα εἶναι τὰ ζῶα συστάσει, εἰ δὲ ἐν ἄστρον πρῶτον τοῦ ὑγροῦ ζωογονεῖται *Democritus genita eſſe animalia congreſſu; at, ſi unum aſtrum primum humidi extiterit, animalia gignere.*

CAP. XX.

Gal. c. XXV. Stob. p. 87.

(2) Plutarchi locus hic miſere mutilus, ac depravatus, adeoque perperam ab Interpretibus omnibus explicatus. Facile hunc tamen ex Stobaeo corrigi, ſuppleríque poſſe obſervavi. Ille nimirum ſic Ariſtotelis opinionem expreſſit: Πλάτων, καὶ Ἀριστοτέλης τέτταρα γένη ζώων. χερσαῖα, ἔνυδρα, πτηνὰ, οὐράνια· καὶ γὰρ τὰ ἄστρα ζῶα λέγεσθαι, καὶ τὸν κόσμον, καὶ τὸ ὕθεον (legendum τὸν θεὸν) ζῶον λογικὸν, ἀθάνατον *Plato, & Ariſtoteles quatuor ponunt animalium genera, terrena, aquea, volucria, & caeleſtia. Nam & ſtellas animalia dici, & mundum, & Deum animal eſſe rationis particeps, immortale.* Eadem fere Galenus etiam exhibuit, in quo legitur καὶ γὰρ τὰ ἄστρα ζῶα εἶναι, καὶ αὐτὸν τὸν κόσμον ζῶον λογικὸν, ἀθάνατον *etenim aſtra ipſa animalia eſſe, & mundum ipſum animal rationale, immortale.*

τῶν σωμάτων, καὶ τὸ μὴ ἔχειν τὸ φραστικὸν, ὥσπερ ἐπὶ τῶν πιθήκων, καὶ τῶν κυνῶν· λαλοῦσι μὲν γὰρ οὗτοι, οὐ φράζουσι δὲ. Διογένης μετέχειν μὲν αὐτὰ τοῦ νοητοῦ, καὶ ἀέρος, διὰ δὲ τὸ τὰ μὲν πυκνότητι, τὰ δὲ πλεονασμῷ τῆς ὑγρασίας, μήτε διανοεῖσθαι, μήτε αἰσθάνεσθαι, προσφερῶς δὲ αὐτὰ διακεῖσθαι τοῖς μεμηνόσι, παρεπταικότος τοῦ ἡγεμονικοῦ.

cundum rationem non operari, ut in ſimiis, & canibus *apparet;* haec nimirum *animalia* vocem quidem edunt, non tamen loquuntur. Diogenes haec *animalia bruta* rationis quidem, & aëris participare; quaedam tamen ob craſsitiem, quaedam vero ob humoris abundantiam, *aut exceſſum* non intelligere, neque ſentire; eademque fere ratione diſpoſita, *vel affecta* eſse, qua furentes, *ac inſanientes*, cum princeps animae pars *in illis* decipitur, *ac perturbatur*.

ΚΕΦ. ΚΑ.

Ἐν πόσῳ χρόνῳ μορφοῦται τὰ ζῶα ἐν τῇ γαστρὶ ὄντα.

Ἐμπεδοκλῆς ἐπὶ μὲν τῶν ἀνθρώπων ἄρχεσθαι τῆς διαρθρώσεως ἀπὸ ἕκτης καὶ τριακοστῆς, τελειοῦσθαι δὲ τοῖς μορίοις ἀπὸ πεντηκοστῆς, μιᾶς δεούσης. Ἀσκληπιάδης ἐπὶ μὲν τῶν ἀῤῥένων, διὰ τὸ θερμότατα εἶναι, τὴν διάρθρωσιν γίνεσθαι ἀπὸ ἕκτης καὶ εἰκοστῆς, πολλὰς δὲ καὶ ἐνδοτέρω· πληροῦσθαι δὲ ἐν τοῖς τῆς πεντηκοστῆς μορίοις. ἐπὶ δὲ τῶν θηλυκῶν ἐν διμήνῳ διαρθροῦσθαι, ἐν τετραμήνῳ δὲ τελειοῦσθαι, διὰ τὸ ἐνδεῖν τοῦ θερμοῦ· τὰ δὲ τῶν ἀλόγων ζώων, ὁλοτελῆ παρὰ τὰς συγκράσεις τῶν στοιχείων.

ΚΕΦ.

CAPUT XXI.

Quo tempore animalia utero incluſa formentur.

Empedocles in hominibus quidem membrorum formationem a viceſimo ſexto *poſt conceptionem die* incipere; *perfectis* vero partibus undequinquageſimo abſolvi. Asclepiades in maribus quidem, quod (1) calidiſsimi ii ſint, membrorum formationem a viceſimo ſexto *incipere;* ſaepius (2) autem maturius; partibus vero perfici in quinquageſimo. In feminis vero, ob caloris inopiam, poſt bimeſtre (3) incipere formationem, & quadrimeſtri compleri. Irrationalium vero animalium *fetus* iuxta elementorum contemperationes perfici *exiſtimavit*.

C A-

CAP. XXI.

(1) Paullo aliter Galenus: διὰ τὸ θερμοτέραν εἶναι τὴν κρᾶσιν *quod temperamentum* in illis *calidius ſit*.
(2) Voces iſtae in Galeno deſiderantur.
(3) Aliter haec in Galeno efferuntur: πληροῦσθαι δὲ ἀπὸ τῆς πεντηκοστῆς· τῶν δὲ θηλειῶν ἐν δ΄. μησὶ γίνεσθαι τὴν διάρθρωσιν διὰ τὸ ἐνδεὲς τοῦ θερμοῦ *quinquageſimo vero perfici: in mulieribus autem quatuor menſibus fieri conformationem, quod caloris ſint inopes*.

Digitized by Google

CAPVT XXII.

Quibus ex elementis quodlibet membri genus in nobis componatur.

EMPEDOCLES *ait* carnes quidem ex (1) quatuor elementorum, quae *corpori* inſunt, contemperatione produci; nervos autem ignis, *ac* terrae partibus dupla ratione permixtis conſtare; ungues vero *in* animalibus oriri ex nervis ubi aëri occurrunt, refrigeratis (2), *atque rigentibus*. Oſsa autem aqua, internaque terra *conſtare* videntur. Ex quatuor vero ignis, ac terrae portionibus una temperatis ſudorem, & lacrimam produci (3) . . . .

ΚΕΦ. ΚΒ.

Ἐκ πόσων συνίσταται στοιχείων ἕκαστον τῶν ἐν ἡμῖν γενικῶν μορίων.

ΕΜπεδοκλῆς τὰς μὲν σάρκας γεννᾶσθαι ἐκ τῶν ἔσω τῇ κράσει τεττάρων στοιχείων· τὰ δὲ νεῦρα, πυρὸς, γῆς, τὰ διπλασίονα μιχθέντα. τοὺς δὲ ὄνυχας τοῖς ζώοις γεννᾶσθαι τῶν νεύρων καθὸ τῷ ἀέρι συνέτυχε περιψυχθέντων. ὀστᾶ δὲ δοκεῖ μὲν ὕδατος, καὶ τῆς ἔσω γῆς· τεττάρων δὲ, πυρὸς, γῆς, τούτων συγκραθέντων μερῶν, ἱδρῶτα, καὶ δάκρυον γίνεσθαι τοῦ σωματικοῦ ῥύτως.

CAPVT XXIII. (4)

Quomodo ſomnus, vel mors aut *animae, vel corporis fiat.*

ALCMAEO ſomnum fieri dicit receptu ſanguinis in confluentes venas; *vigiliam vero, vel* expergiſcendi vim *ſanguinis eiuſdem* diffuſionem *eſſe*; plenum autem, *perfectumque* ſanguinis receptum *in venas* mor-

ΚΕΦ. ΚΓ.

Πῶς ὕπνος γίνεται, ἢ θάνατος τῆς ψυχῆς, ἢ σώματος.

ΑΛκμαίων ἀναχωρήσει τοῦ αἵματος εἰς τὰς ὁμόῤῥους φλέβας ὕπνον γίνεσθαί φησι· τὴν δὲ ἐξέγερσιν, διάχυσιν· τὴν δὲ παντελῆ ἀναχώρησιν, θάνα-

CAP. XXII.

Gal. c. XXXVI.

(1) Galenus hic optime: ἐκ τῆς ἰσοκρατείας τῶν δ´ στοιχείων. τὰ δὲ νεῦρα ἐκ τοῦ πυρὸς, καὶ ὕδατος διπλασίω μιχθέντος *ex aequali quatuor elementorum mixtione procreari, nervos autem ex igne & terra, cum duabus aquae partibus permixtis.*

(2) Itaque corrigendus Galeni locus, in quo legitur περὶ ψυχθέντων τῶν λοιπῶν στοιχείων *elementis aliis frigefactis.*

(3) Locus hic miſere depravatus, qui ſine ſcripti Codicis ope ſanari certe non poterit. Neſcio an Budaeus aliquid in graeco Plutarchi textu invenerit, quum haec ita reddidit: *ex quatuor denique commixtis ſudorem, lacrymamque compoſita, liquefacto utique ſanguine, extenuatuque diffuſa*; ſive potius illa, quae in vulgatis Plutarchi codicibus deſiderantur, ex Galeno deſumpſerit. Certe Galenus hic habet: ἱδρῶτα, καὶ δάκρυον γίνεσθαι τηκομένου τοῦ αἵματος, καὶ περὶ τὸ πιπτόνεσθαι διαχεομένου *ſudorem, & lacrimam oriri eliquato ſanguine, qui quum attenuatus fuerit, diffunditur.*

CAP. XXIII.

Galen. c. XXXVI.

(4) *Xylander* „ Quod Budaeus ordinem Capitum „ 23 & 24. invertit, quem ſcriptus quoque habet, „ id nequaquam ratione caret.

Cer-

νατον. Ἐ'μπεδοκλῆς τὸν μὲν ὕπνον καταψύξει τῦ ἐν τῷ αἵματι θερμοῦ συμμέτρῳ γίνεσθαι, παντελεῖ δε θάνατον. Διογένης εἰ ἐπὶ πᾶν τὸ αἷμα διαχεόμενον, πληρώσει μὲν τὰς φλέβας, τὸν δὲ ἐν αὐτοῖς περιεχόμνεον ἀέρα ὤσει εἰς τὰ ςέρνα, καὶ τὴν ὑποκειμένην γαςέρα, ὕπνον γεγενῆσθαι, ϗ θερμότερον ὑπάρχειν τὸν θώρακα· ἐὰν δὲ ἅπαν τὸ ἀερῶδες ἐκ τῶν φλεβῶν ἐκλίπῃ, θάνατον τυγχάνειν. Πλάτων, οἱ Στωϊκοὶ τὸν μὲν ὕπνον γίνεσθαι ἀνέσει τῦ αἰσθητικοῦ πνεύματος, ὐ κατὰ ἀναχαλασμὸν, καθάπερ ἐπὶ τῆς γῆς, φερομένου δὲ ὡς ἐπὶ τὸ ἡγεμονικὸν μεσόφρυον. ὅταν δε παντελῶς γένηται ἡ ἄνεσις τῦ αἰσθητικοῦ πνεύματος, τότε γεγενῆσθαι θάνατον.

Κ Ε Φ. ΚΔ.

Πότε, καὶ πῶς ἄρχεται ὁ ἄνθρωπος τῆς τελειότητος.

ΗΡάκλειτος, ϗ οἱ Στωϊκοὶ ἄρχεσθαι τοὺς ἀνθρώπους τελειότητος περὶ τὴν δευτέραν ἑβδομάδα, περὶ ἣν ὁ σπερματικὸς κρίνεται ὀῤῥός. τὰ γὰρ δένδρα ἄρχεται τότε τελειότητος, ὅταν ἄρχηται γεννᾷν τὰ σπέρματα. ἀτελῆ δέ ἐςι, καὶ ἄωρα, καὶ ἄκαρπα ὄντα.

τέ-

mortem *producere*. Empeddcles ſomnum quidem fieri *exiſtimavit* moderata caloris, qui in ſanguine eſt, refrigeratione; *ea vero* perfecta mortem. Diogenes, (1) ſi ſanguis totus in venas diffuſus, *ipſas* quidem impleat, aërem vero in *venis* ipſis contentum in pectus, ſubiectumque ventrem protrudat, ſomnum fieri *exiſtimavit*, ac thoracem *tunc* calidiorem eſſe; quum vero univerſus aër ex venis eruperit, mortem contingere. Plato, & Stoici ſomnum quidem fieri dicunt ſenſitivi ſpiritus remiſsione (2), non relaxatione, perinde quaſi *ſpiritus ille inferius*, veluti in terram *deſcendat*; ſed illo *potius* ad principem *Animae* partem, *hoc eſt* ſuperciliorum interſtitium, aſcendente. Quando vero *haec ipſa* ſenſitivi ſpiritus remiſsio perfecte fiat, tunc mortem produci.

C A P V T XXIV.

Quando, & quomodo homo perfici incipiat.

HEraclitvs, & Stoici homines perfici incipere *exiſtimarunt* circa ſecundum ſeptenarium *annorum*, circa quod *tempus* genitalis humor (3) ſecernitur. Siquidem plantae *quoque* tunc perfici incipiunt quum ſemina producere inceperint; imperfectae vero, & immaturae *illae ſunt*, dum fructu *adbuc deſtitutae*, *vel* carentes *ſunt*.

Ita-

Carte 24. Caput rerum ſeriem perturbat; adeoque de hominis perfectione 23. loco diſſerendum fuerat; ut deinde 24. 25. ceteriſque ſequentibus de ſomno, ac morte ageretur Itaque Galenus Capitum ſeriem a Budaeo expreſſam adhibuit Ego vero vulgatam Plutarchi ſeriem exhibendam eſſe putavi.

(1) Integra haec periodus, vel Diogenis opinio, in Galeno prorſus omittitur.

(2) Aliter haec, &c. opinor, ſola coniectura Budaeus *Somnum fieri ſenſilis quidem ſpiritus remiſſione, & tanquam laxatione; quemadmodum & ſuper terram conſidente flatu; eodem vero ſe recipiente ad ſuperciliorum interſtitium, ideſt animae principatum.*

C A P. XXIV.

Galen c. XXXVI.

(3) Galenus σπερματικὸς κινεῖται χόρος.

Itaque tunc homo perfectus (1) *erit*. *Quin etiam* circa ſecundum *hoc* ſeptenarium boni, malique, eorumque doctrinae, *ac praeceptorum* notitia *in homine* producitur.

τέλειος οὖν τότε ἄνθρωπος. περὶ δὲ τὴν δευτέραν ἑβδομάδα ἔννοια γίνεται καλοῦ τε, καὶ κακοῦ, καὶ τῆς διδασκαλίας αὐτῶν.

C A P V T XXV.

Κ Ε Φ. ΚΕ.

Cuius ſit ſomnus, vel mors, animae vel corporis.

Ὁποτέρου ἐςὶν ὕπνος, ἢ θάνατος, ψυχῆς, ἢ σώματος.

ARISTOTELES Somnum quidem animae, corporique communem eſse *putavit*. Somnus (2) autem eſt *Ariſtoteli* humidi evaporatio ex thorace in loca capiti vicina, & calor cordis a ſubiecto cibo refrigeratus. Perfectam vero, *& abſolutam caloris huius* refrigerationem mortem eſse *putavit: eiuſmodi* (3) *vero* mortem ſolius corporis eſſe, non animae: quum huius mors, *ac interitus ullus* non ſit. ANAXAGORAS (4) autem corporeae facultati ſomnum accidere *exiſtimavit*, corpoream enim, non animalem, *animae nimirum*, affectionem *hanc* eſse; mortem vero eſse animae divulſionem, *vel ſeparationem a corpore*. LEUCIPPUS

Ἀριστοτέλης κοινὸν μὲν τὸν ὕπνον σώματος, καὶ ψυχῆς. ἐςὶ δὲ αὐτῷ τὸ ἀναθυμιαθὲν ὑγρὸν ἀπὸ τοῦ θώρακος εἰς τοὺς περὶ τὴν κεφαλὴν τόπους, καὶ τῆς ὑποκειμένης τροφῆς, τὸ ἐν τῇ καρδίᾳ παραψυχθὲν θερμόν. τὸν δὲ θάνατον εἶναι παντελῆ κατάψυξιν. θάνατον δὲ εἶναι μόνου τοῦ σώματος, οὐ ψυχῆς, ταύτης γὰρ οὐχ ὑπάρχει θάνατος. Ἀναξαγόρας δὲ τῆς σωματικῆς ἐνεργείας γίνεσθαι τὸν ὕπνον, σωματικὸν γὰρ εἶναι τὸ πάθος, οὐ ψυχικόν· εἶναι δὲ καὶ ψυχῆς θάνατον τὸν διαχωρισμόν.

(1) Aliter in Graeco Budaei codice legebatur. Etenim, quum praemiſiſſet: *proinde tum denique perfectus eſt homo*, ſubdit: *Ariſtoteles circiter ſeptenarium ſecundum honeſti, pravique notionem exiſtere, utique quum diſciplinis initiantur. Sunt qui putent tertia hebdomade conſumari hominem, ut quum viribus ſuis utitur*. Plenam, accuratamque Plutarchi ſententiam expreſſit Galenus, qui poſt voces καὶ ἄκαρπα ὄντα repente ſubdit: Ἀριστοτέλης κατὰ τὴν α΄ ἑβδομάδα, καθ᾽ ἣν ἔννοια γίνεται καλῶν τε, καὶ αἰσχρῶν διδασκαλίας ἀρχή. ἕτεροι δὲ νομίζουσι τελειοῦσθαι ἡμᾶς τῇ τρίτῃ ἑβδομάδι, ὅταν καὶ γόνιμα ἔχωμεν, καὶ τῇ ἰσχύι χρώμεθα. *Ariſtoteles primo ſeptenario, quo notitia oritur rerum honeſtarum, & turpium, quod eſt diſciplinae initium. Alii denique exiſtimant nos tertio perfici ſeptenario, quum & puteſcimus, & virium robore utimur.*

Quamvis tamen & in Galeni, & in Plutarchi, quem exſcripſerat Budaeus, textu legatur τῇ τρίτῃ ἑβδομάδι *tertio ſeptenario*; fortaſſe tamen utrobique τῇ δευτέρᾳ *ſecundo* reſcribi debet: niſi ſeptenarium ipſum incipiens intelligatur; quod nimirum ineunte iam tertio annorum ſeptenario viri pubeſcere, viribuſque pollere incipiant.

C A P. XXV.

Galen. c. XXXVII.

(2) Optime, accurateque Galenus: αἴτιον δὲ αὐτοῦ τὸ ἀναθυμιαθὲν ὑγρὸν *cauſa vero* ſomni *ipſius eſt humidum evaporatum &c.*

(3) Periodus iſta in Galeno prorſus omittitur, nulluſque dubito quin temere in Plutarchi textum irrepſerit. Siquidem Plutarchus ipſe Cap. II. iam dixerat ex Ariſtotelis ſententia humanos animos mortales eſſe.

(4) Plutarchi locus ex Galeno corrigi, ſuppleríque debet, in quo perſpicuo, certoque ſenſu legitur: Ἀναξαγόρας κατὰ κόπον τῆς σωματικῆς &c.

μόν. Λεύκιππος οὐ μόνον σώματος γίνεσθαι, ἀλλὰ κράσει τοῦ λεπτομεροῦς πλείονι τῆς ἐκκράσεως τοῦ ψυχικοῦ θερμοῦ τὸν πλεονασμὸν, αἰτίαν θανάτου. ταῦτα δὲ εἶναι πάθη σώματος, οὐ ψυχῆς. Ἐμπεδοκλῆς τὸν θάνατον γεγενῆσθαι διαχωρισμὸν τοῦ πυρώδους, ἐξ ὧν ἡ σύγκρισις τῷ ἀνθρώπῳ συνεςάθη. ὥστε κατὰ τοῦτο κοινὸν εἶναι τὸν θάνατον σώματος, καὶ ψυχῆς· ὕπνον δὲ γίνεσθαι διὰ χωρισμόν τινα τοῦ πυρώδους.

Κ Ε Φ. ΚϚ.

Πῶς ηὐξήθη τὰ φυτὰ, ϗ εἰ ζῶα.

Πλάτων, Ἐμπεδοκλῆς καὶ τὰ φυτὰ ἔμψυχα, καὶ ζῶα. Φανερὸν δὲ καὶ ἀπὸ τοῦ σαλεύεσθαι, καὶ ἐντεταμένους ἔχειν τοὺς κλάδους, καὶ ἐν ταῖς ἐπαναγωγαῖς εἴκειν, καὶ πάλιν σπουδαίως ἀναχαλᾶσθαι. ὥςε καὶ συντελεῖν. Ἀριςοτέλης ἔμψυχα μὲν, οὐ μὴν καὶ ζῶα. Τὰ γὰρ ζῶα ὁρμητικὰ εἶναι, ϗ αἰσθε-

pvs (1) ſomnum corporis ſolum eſse; ſed tenuium partium cum animalis caloris ſecretione mixtarum exceſsum, *aut abundantiam* mortis cauſſam *eſſe*. Eiuſmodi autem affectiones corporis *eſſe*, non animae. Empedocles *ait* mortem eſſe ſeparationem igneae partis *eorum elementorum*, ex quibus hominis compages conſtituta fuit: adeoque hac de cauſsa mortem corpori, animaeque communem eſse. Somnum vero *imperfectam*, *tenuemque* quamdam igneae partis avulſionem, *aut ſeparationem* eſse.

C A P V T XXVI.

Quomodo Plantae augeantur; & an animalia illae ſint.

Plato, Empedocles Plantas etiam animatas, & animalia *eſſe dixerunt*. *Id* vero exinde quoque manifeſtum *fieri exiſtimarunt* quod illae nutent, & quod ramos extenſos habeant, atque in inflexionibus, *hoc eſt ubi inflectantur*, cedant; iterumque (2) *tamen* valide remittantur. Aristoteles Plantas *ipſas* animatas quidem, non tamen animalia etiam, *eſſe dixit*,

T ſi-

(1) Periodum hanc, integramque Leucippi ſententism Budaeus diſſimulavit; ſive quod illa in graeco ipſius Codice deſideraretur; ſive quod ex obſcuro, vitiatoque Plutarchi textu ſenſum exſculpere deſperaret. Amiotus ita Leucippi mentem expreſſit, perinde quaſi *ſomnus ex tenuium partium concretione* produceretur, *nimia vero naturalis caloris excretione mors* oriretur. Quacumque tamen ratione Plutarchi locus intelligi debeat, perſpicue apparet particulam ὁ delendam eſſe, ne Leucippus ipſe ſibi inconſtans dicatur.

C A P. XXVI.

Galen. c. XXXVIII.

(2) *Xylander* „ Καὶ πάλιν σπουδαίως ἀναχαλασθῆν. „ Sic & Manuſcriptus. Eſt autem hoc quidem mon„ ſtrum lectionis. Videtur dicere ramos arborum in„ flexos, ſi relaxentur, rurſus in ſuam ſeſe redigere „ rectitudinem.

Atque ita ſane Amiotus etiam Plutarchi locum expoſuit. Budaeus autem liberiori quodam interpretandi genere integrum ita locum expreſſit: *quod tractanti eos arboratori non ſine violentia cedant, rurſumque laxati in priſtinum adeo habitum creſcendo ſe revocent; aut etiam renitentia pondera evincant* At vera lectio, veruſque Platonis ſenſus facile ex Stobaeo repeti, exponique poterit Ita nimirum in illo legitur: Πλάτων, καὶ Θαλῆς καὶ τὰ φυτὰ ἔμψυχα ζῶα. Φανερὸν δὲ καὶ ἀπὸ τοῦ σαλεύεσθαι, καὶ ἐντεταμένους ἔχειν τοὺς κλάδους, καὶ ταῖς ἐπαγωγαῖς εἴκειν, καὶ πάλιν σφοδρῶς ἀναχαλᾶσθαι, ὥστε καὶ συνανέλκυ (legendum συνανέλκειν) βάρη *Plato, & Thales ſtirpibus quoque vitam tribuit. quoniam concutiantur, & ramos erigant, ac tum abducantur, tum rurſus valide reducantur, ut pondera quoque* contranitentia, vel inflectentia *trahant*. Ita propemodum in Galeno quoque exaratum conſpicitur; niſi quod voces illae καὶ ἐντεταμένους ἔχειν τοὺς κλάδους

in

ſiquidem animalia appetitu, & ſenſu, & ratione praedita ſunt, *quibus Plantae carent*. STOICI vero, & EPICUREI *Plantas* animae expertes *exiſtimant*; etenim *animalium* quaedam appetentis animae, & concupiſcentis, quaedam vero rationalis etiam participes eſse. Plantas autem fortuito propemodum, non animae vi, (1) produci. EMPEDOCLES ait inter animalia, *vel animata corpora*, Plantas omnium primas enatas eſſe priuſquam Solis *converſio*, *vel circularis* motus expanſus foret; & ante quam dies a nocte ſecretus eſset; atque ob temperamenti *ſymmetriam*, *ſive* concinnitatem, *quamdam veluti* maris, *ac* feminae rationem *illas* habere. *Plantas* autem *ipſas* ex caloris terrae incluſi diſtributione augeri; adeoque *Plantas* terrae partes eſse, prorſus ut fetus utero incluſi ipſius partes *ſunt*. Fructus autem aquae, & ignis Plantis incluſi excrementa eſſe; ac Plantis illis, quibus humor minor ſit, hoc aeſtate exſiccato folia defluere, iis vero, quibus uberior eſt, conſervari, ut lauro, oleae, palmae. Succorum (2) vero diſcrimina varietatem *illam* producere, quae

σθητικὰ δὲ, καὶ λογικά. Οἱ Στωϊκοὶ δὲ, καὶ Ἐπικούρειοι οὐκ ἔμψυχα. τινὰ γὰρ ψυχῆς ὁρμητικῆς εἶναι, καὶ ἐπιθυμητικῆς, τινὰ δὲ καὶ λογικῆς· τὰ δε φυτὰ αὐτομάτως πως γεγενῆσθαι, οὐ δια ψυχῆς. Ἐμπεδοκλῆς πρῶτα τῶν ζώων τὰ δένδρα ἐκ γῆς ἀναδῦναί φησι, πρὶν τὸν ἥλιον περιαπλωθῆναι, καὶ πριν ἡμέραν, καὶ νύκτα διακριθῆναι. διὰ δε συμμετρίας τῆς κράσεως τὸν τῦ ἄῤῥενος, τῦ θήλεος περιέχειν λόγον. αὔξεσθαι δὲ ἀπὸ τοῦ ἐν τῇ γῇ θερμῦ διαιρουμένου, ὥςε γῆς εἶναι μέρη, καθάπερ καὶ τὰ ἔμβρυα τὰ ἐν τῇ γαςρὶ, τῆς μήτρας μέρη. τοὺς δὲ καρποὺς περιττεύματα εἶναι ἐν τοῖς φυτοῖς ὕδατος, καὶ πυρός· καὶ τὰ μὲν ἐλλιπὲς ἔχοντα τὸ ὑγρὸν, ἐξικμαζομένυ αὐτῦ τῷ θέρει φυλλοῤῥοεῖν, τὰ δὲ πλείονα παραμένειν, ὥσπερ ἐπὶ τῆς δάφνης, καὶ τῆς ἐλαίας, καὶ τῦ φοίνικος. τὰς δὲ διαφορὰς τῶν χυμῶν, παραλλαγὰς τῆς πολυμερείας, καὶ τῶν αἰ-

τίων

in illo deſiderantur, moxque levi diſcrimine habetur καὶ ἐν ταῖς συναγωγαῖς ἤχειν μετὰ βίας, καὶ πάλιν σφοδρῶς ἀνακλᾶσθαι, ὅτι καὶ συνέλχειν βάρη. Quandoquidem vero hunc ipſum fere ſenſum Budaeus etiam expreſſit, perſpicue apparet in graeco ipſius codice Plutarchi verba ea propemodum ratione concepta fuiſſe, quam Stobaeus ionuerat. Ceterum ſuſpicor Platonis, vel Plutarchi verba ἀπὸ τοῦ ἐντεταμένας ἔχειν τὰς κλάδας *quod ramos porrectos habeant*, non ad quaelibet arborum genera, ſed ad palmas ſolum referri, in quibus peculiaris quaedam ramorum extenſio reperiri dicitur, quae ſine ſenſu, ac amore produci non poſſe putatur; ut optime proinde ex eiuſmodi ramorum ordine, ac directione ipſas animatas, ſenſuque praeditas eſſe deduceretur. Etenim fertur mares palmas tacito veluti pondere in feminas palmas outare, ramoſque ſuos verſus illas extendere; ſicuti viciſſim feminae palmae, ſi maribus proximae fuerint, fecundiores eſſe dicuntur. Hinc palmae ipſae θηλυμανεῖς dicuntur διὰ τὸ θηλυμανεῖν *quod feminas appetant*. Scholiaſtes Homericus ad Iliad. N verſ 739 Ἀνδρόμαχος ἐν Ἐτυμολογικοῖς φησι προθέλυμνα κυρίως λέγεσθαι τὰ ἐπαλλήλως κλάδους ἔχοντα δένδρα διὰ τὸ θηλυμανεῖν *Andromachus in Etymologicis ait* προθέλυμνα *proprie vocari arbores, quae ramos alios aliis ſuperimpoſitos habent, propter* θηλυμανεῖν, *feminas appetere*. Cumque in Etymologo Magno legatur θέλυμνα λέγεται τὰ ἐπαλλήλως ἔχοντα τὰς κλάδας δένδρα διὰ τὸ θηλυμανεῖν ex inde in Faſtis Atticis *Tomo I. pag.* 386. conieci verum Ethymologici Magni auctorem facile non alio, quam *Andromachi* nomine vocandum eſſe.

(1) Gaſſendus hic optime pro γεγενῆσθαι, quod minus appoſitum eſt, κινεῖσθαι legendum eſſe arbitratur.

(2) Integer hic Plutarchi locus facile ex Galeno corrigi, vel illuſtrari poterit. Ille nimirum legit: τὰς δὲ διαφορὰς τῶν χυμῶν παραλλαγὰς γίνεσθαι τῆς πολυμερείας, καὶ τῶν φυτῶν διαφόρων, ἑλκόντων τὰς ἀπὸ τῶν τρεφόντων ὁμοιομερείας, ὥσπερ ἐπὶ τῶν ἀμπέλων. οὐ γὰρ αἱ διαφοραὶ τούτων ποιοῦσι τὸν οἶνον διαλλάττοντα, ἀλλὰ τοῦ τρέφοντος ἐδάφους *Succorum autem differentias oriri ex diverſitate cum multitudinis partium, tum plantarum diſcrepantium a rebus alentibus quae ſibi ſimilia ſunt attrahentium, quemadmodum in vitibus innoteſcit. Non enim earum differentiae vinorum diverſitatem efficiunt, ſed nutrientis ſoli.*

Digitized by Google

τίων γίνεσθαι, διαφορὰς ἐχόντων τὰς ἀπὸ τῦ τρέφοντος πολυμερείας, ὥσπερ ἐπὶ τῶν ἀμπέλων. οὐ γὰρ αἱ διαφοραὶ τούτων χρηστικὸν οἶνον ποιῦσιν, ἀλλ' ἐκ τῦ τρέφεσθαι ἐδάφοις.

ΚΕΦ. ΚΖ.

Περὶ τροφῆς, καὶ αὐξήσεως.

ΕΜπεδοκλῆς τρέφεσθαι μὲν τὰ ζῶα διὰ τὴν ὑπόςασιν τῦ οἰκείου, αὔξεσθαι δὲ διὰ τὴν παρουσίαν τῦ θερμοῦ· μειοῦσθαι δὲ, καὶ φθίνειν διὰ τὴν ἔκλειψιν ἑκατέρων. τοὺς δὲ νῦν ἀνθρώπους τοῖς πρώτοις συμβαλλομένους, βρεφῶν ἐπέχειν τάξιν.

ΚΕΦ. ΚΗ.

Πόθεν αἱ ὀρέξεις γίνονται τοῖς ζώοις, καὶ ἡδοναί.

ΕΜπεδοκλῆς τὰς μὲν ὀρέξεις γίνεσθαι τοῖς ζώοις κατὰ τὰς ἐλλείψεις τῶν ἀποτελούντων ἕκαςον ςοιχείων, τὰς δὲ ἡδονὰς ἐξ ὑγροῦ, καὶ τὰς τῶν κινδύνων, καὶ ὁμοίων κινήσεις, τὰς δὲ ὀχλήσεις, καὶ τὰς . . . . .

ΚΕΦ.

quae in partium multitudine *reperitur*: quas quidem varietates *ſucci* recipiunt ex multitudine, *aut varietate* partium *ſoli* nutrientis, ut in vitibus *contingit*: etenim non *vitium* ipſarum varietates utile (1) *bonumque* vinum producunt; ſed quod *illae hoc potius, quam alio*, ſolo nutriantur.

CAPVT XXVII.

De nutritione, & augmentatione animalium.

EMPEDOCLES *ait* animalia nutriri quidem ex *accomodati, ſibique* convenientis *cibi* ſubſtantia; ex caloris autem acceſſu, *ſive praeſentia* augeri; utriuſque vero defectu decreſcere, atque conſumi. Homines autem, qui nunc *temporis* ſunt, ad primos *hominum* comparatos infantium inſtar eſse.

CAPVT XXVIII.

Vnde appetitus, ac voluptates in *animalibus fiant*.

EMPEDOCLES appetitus quidem *in* animalibus oriri *dicit* ſecundum elementorum *illorum* defectus, quibus *animalium* quodlibet componitur; voluptates autem ex humido; motuſque ex periculis, aliiſque id genus *excitatos*, perturbationes, & (2) . . .

T 2 CA-

(1) *Xylander* „ Χρηστὸν. Manuſcriptus Χρηστικὸν, ego Χρηστικῶν.

CAP. XXVIII.

(2) Quum Plutarchi locus poſtrema parte mutilus, vitiatuſque ſit, Budaeus voces proxime ſequentes omiſit. Nullum vero ex Galeno praeſidium haberi poteſt, quum integrum hoc Caput in illo deſideretur.

Digitized by Google

CAPVT XXIX.

Quomodo fiat febris, & an affectio, vel affectionis alterius *acceſſio ſit*.

ERASISTRATVS ita febrim definit: Febris eſt motus ſanguinis in ſpiritus, (1) *aëris, vel pulmonis* vaſa incidentis, qui *motus* praeter voluntatem *noſtram, nobiſque invitis* peragatur. Quemadmodum enim mare, quum nihil ipſum perturbet, quieſcit; violento autem vento praeter naturam ſpirante, tunc (2) totum agitatur; ita *prorſus contingit* in corpore; quum ſanguis moveatur, tunc ille in vaſa quidem ſpirituum incidit, effervescens vero univerſum corpus calefacit. Ipſique (3) *Eraſiſtrato* placet febrim *morbi iam producti* appendicem, *& effectum* eſse. DIOCLES autem dicit: Ea, quae apparent, occultorum *indicia, ſigna, vel* oſtenſiones ſunt. Iis vero, quae *perſpicua, vel* apparentia ſint, adnata, *vel ſuperaddita* febris videtur, ut vulneribus, pituitoſis collectionibus, & bubonibus. (4)

ΚΕΦ. ΚΘ.

Πῶς γίνεται ὁ πυρετὸς, καὶ εἰ ἐπιγέννημα ἐςί.

ΕΡασίςρατος ὁρίζεται τὸν Πυρετὸν οὕτως, Πυρετὸς ἐςὶ κίνημα αἵματος παρεμπεπτωκὸς εἰς τὰ τῦ πνεύματος ἀγγεῖα ἀπροαιρέτως γινόμενον. καθάπερ γὰρ ἐπὶ τῆς θαλάτ|ης, ὅταν μηδὲν αὐτὴν κινῇ, ἠρεμεῖ, ἀνέμου δὲ ἐμπνέοντος βιαίου παρὰ φύσιν, τότε ἐξ ὅλης κυκλεῖται, οὕτω καὶ ἐν τῷ σώματι, ὅταν κινηθῇ τὸ αἷμα, τότε ἐμπίπτει μὲν εἰς τὰ ἀγγεῖα τῶν πνευμάτων, πυρούμενον δὲ θερμαίνει τὸ ὅλον σῶμα. ἀρέσκει δὲ αὐτῷ καὶ ἐπιγέννημα εἶναι ὁ πυρετός. Διοκλῆς δέ φησιν ὄψεις ἀδήλων τὰ φαινόμενα· ἐπὶ δὲ τοῖς φαινομένοις ὁρᾶται ὁ πυρετὸς ἐπιγενόμενος, τραύμασι, καὶ φλεγμοναῖς, καὶ βουβῶσι.

CAPVT XXX.

De ſanitate, & morbo, & ſenectute.

ALCMAEO facultatum quidem, *aut qualitatum, hoc eſt* humidi, calidi, ſicci, frigidi, amari, dulcis, & reliquarum *qualitatum* aequabilitatem ſanitatis conſervatricem eſse *putavit*; unius autem *ex quali-*

ΚΕΦ. Λ.

Περὶ ὑγείας, καὶ νόσου, καὶ γήρως.

ΑΛκμαίων τῆς μὲν ὑγείας εἶναι συνεκτικὴν ἰσονομίαν τῶν δυνάμεων, ὑγρῦ, θερμοῦ, ξηροῦ, ψυχροῦ, πικρῦ, γλυκέος, καὶ τῶν λοιπῶν· τὴν δ' ἐν αὐτοῖς μο-

CAP. XXIX.
Gal. c. XXXIX.

(1) Amiotus ita locum hunc interpretatur: *vaſa ſpirituum, quae ſunt arteriae*.

(2) *Xylander* „ Ἐξ ὅλης κυκλοῦται. Scriptus ἐξ ὕ-
„ λης. Sed in fine Codicis hoc ipſum Caput repeti-
„ tum erat, ibique ἐξ ὅλης legitur

(3) Haec periodus in Galeno deſideratur,

(4) Graecus Budaei codex Herophili quoque ſententiam hic exprimit, quam ille latine ſic reddidit: *Herophilus nulla etiamnum praecedente cauſſa nonnullos interdum febricitare*; at in Amioto, & Xylandro ne veſtigium quidem opinonis huius occurrit. Itaque Budaeus integriorem Plutarchi textum hic habuit, vel fortaſſe Galenum expreſſerat, ubi nunc legitur: Διοκλῆς δὲ φησιν ἐπιγέννημα εἶναι τὸν πυρετὸν ἐπιγίνεται δὲ τραύμασι, καὶ βουβῶσι. Ἡρόδοτός φησι μηδεμίας αἰτίας προηγησαμένης ἐνίοτε πυρέττειν τινά. *Diocles autem dicit febrim acceſsionem eſse; ſuccedit autem vulneribus, & adenum tumoribus. Herodotus aſſerit nulla cauſſa praecedente aliquos interdum febre corripi*. Hinc *Herodoti* nomen in *Herophili* converti debet.

μοναρχίαν, νόσου ποιητικήν. φθοροποιὸν γὰρ ἑκατέρου μοναρχία, καὶ νόσων αἰτία· ὡς μὲν ὑφ' ἧς, ὑπερβολὴ θερμότητος, ἢ ψυχρότητος· ὡς δ' ἐξ ἧς, διὰ πλῆθος, ἢ ἔνδειαν· ὡς δ' ἐνίοις, αἷμα ἐνδέον, ἢ ἐγκέφαλος. τὴν δὲ ὑγείαν σύμμετρον τῶν ποιῶν τὴν κρᾶσιν. Διοκλῆς δὲ πλείστας τῶν νόσων δι' ἀνωμαλίαν τῶν ἐν σώματι στοιχείων, καὶ τοῦ καταστήματος. Ἐρασίστρατος τὰς νόσους διὰ πλῆθος τροφῆς, καὶ ἀπεψίας, καὶ φθορᾶς· τὴν δὲ εὐταξίαν, καὶ αὐτάρκειαν εἶναι ὑγείαν. Οἱ Στωϊκοὶ συμφώνως, τὸ γῆρας γεγεννῆσθαι διὰ τὴν τοῦ θερμοῦ ἔλλειψιν. οἱ γὰρ αὐτοὶ πλέον ἔχοντες τὸ θερμὸν, ἐπὶ πλεῖον γηρῶσιν. Ἀσκληπιάδης Αἰθίοπάς φησι ταχέως γηράσκειν, ἔτει τριακοστῷ, διὰ τὸ ὑπερθερμαίνεσθαι τὰ σώματα ἀπὸ τοῦ ἡλίου διαφλεχθέντας. ἐν Βρεττανίᾳ ἑκατὸν εἴκοσιν ἐτῶν γηρᾷν διὰ τὸ κατεψύχθαι μὲν τοὺς τόπους, ἐν ἑαυτοῖς δὲ στέγειν τὸ πυρῶδες. τὰ μὲν γὰρ εἰσιν ἀραιότερα τῶν Αἰθιόπων σώματα διὰ τὸ ἀναχαλᾶσθαι ὑπὸ τοῦ ἡλίου· τὰ δὲ ἀπὸ τῶν ἄρκτων, πυκνὰ, διὰ τοῦτο οὖν καὶ πολυχρόνια.

litatibus illis in ceteras dominium morbi cauſsam, *& originem eſſe*. Etenim alterutrius *qualitatis* praedominium tabificum, morbique cauſſa *eſt*. *Atque aliquando quidem* ut *cauſſa efficiens*, *vel* a qua, *ut eſt* caloris, vel frigoris exceſsus; aliquando vero ut *cauſſa materialis*, *vel* ex qua, propter redundantiam, vel defectum, ut in aliquibus ſanguinis, vel cerebri inopia. Sanitatem vero *opinatur eſſe* accomodatam qualitatum temperiem. Diocles autem morborum plurimos *oriri dicit* propter elementorum, *quae* in corpore *reperiuntur*, inaequalitatem, aut inaequalem (1) *corporis* conſtitutionem. Erasistratus morbos ob alimenti copiam, cruditatem, & corruptionem *fieri exiſtimavit*; ſanitatem autem eſse ordinatam, *corporique* ſufficientem *alimenti copiam* (2). Stoici (3) *concorditer*, *ac* una voce dicunt ſenectutem ob caloris inopiam, *defectumque* fieri; etenim illi, qui maiorem calorem habeant, *diutius ſenectutem agunt*, *vel* tardius ſeneſcunt. Asclepiades ait Aethiopas celerius, *hoc eſt* triceſimo *aetatis* anno ſeneſcere, *veluti* aduſtos, propterea quod ipſorum corpora a Sole vehementius caleſiant. In Britannia *vero viciſſim homines* centeſimo ac viceſimo *aetatis* anno ſeneſcere (4), quod *ea* loca quidem frigida ſint, *humana vero corpora calorem*, *atque* igneum in ſe ipſis conſervent. Siquidem Aethiopum corpora rariora ſunt quod *haec* a Sole laxata ſint; *borealia vero*, *vel* ſeptemtrionibus (5) ſubiecta *corpora magis* denſa ſunt; adeoque etiam *magis* longaeva.

CAP XXX.

Galen. c XXXIX.

(1) Fortaſſe in graeco Budaei textu legebatur καὶ τοῦ καταστήματος τοῦ ἀέρος Interpretatur enim *propter inaequabilitatem elementorum corporalium*, *habituſque aëris*. Ita certe in Galeni textu nunc reperitur.

(2) In Galeno memorata Eraſiſtrati ſententia repente ſubiicitur: Πυθαγόρας φησὶ τὰς νόσους γίνεσθαι τοῦ σώματος διὰ τὸ θερμότερον, ἢ κρυμωδέστερον γίνεσθαι τὸ σῶμα· τὸ μὲν γὰρ θερμότερόν ἐστι τὸ πλέον τῷ μετρίῳ, τὸ δὲ κρυμωδέστερον ἔλασσον τούτο *Pythagoras dicebat morbos corporis inde oriri quod aut calidius, aut frigidius ſit corpus; calidius quidem eſt, quod ultra temperiem calet, frigidius vero cum deficit iuſtus calor.*

(3) Melior, pleniorque Galeni lectio: Οἱ Στωϊκοὶ, καὶ οἱ Ἰατροὶ συμφώνως *Stoici, & Medici concorditer* &c.

(4) Aliter Galenus . . . . γηρᾷν διὰ τὸ στέγειν ἐν αὐτοῖς τὸ πυρῶδες. τὰ δὲ ὑπὸ τῶν ἄρκτων κατωκῆσθαι.

(5) Vbi nunc legitur τὰ δὲ ἀπὸ τῶν ἄρκτων levi, facilique mutatione ſcribendum exiſtimo τὰ δὲ ὑπὸ τῶν ἄρκτων, ut *ſeptentrionibus ſubiecta* corpora clarius exprimantur.

LIBRI V. FINIS.

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

VARIAE LECTIONES
QUAE
IN PLVTARCHI LIBRIS
DE PLACITIS PHILOSOPHORVM
SVNT OBSERVATAE.

VT Operis huius editio praeſidiis, ac ornamentis omnibus, quae praeſtari nunc a me poterant, inſtructa foret; nihilque prorſus omitteretur, ex quo Plutarchi textus aut corrigi, aut illuſtrari ſubinde poſſet, e re futurum putavi ſi varietas illa, quae in ſcriptis, cuſiſque ipſius Codicibus hactenus inventa, vel obſervata fuit, in extrema demum Voluminis huius parte, coronidis inſtar, adiungeretur; quemadmodum fere Xylander ipſe ſingula vocum, aut lectionum diſcrimina ad Librorum omnium calcem ſubiecerat. Quum enim diligens ille, & doctiſsimus Scriptor non de Plutarcho ſolum, ſed etiam de pleriſque Graecis Auctoribus praeclare meritus graecos Plutarchi Codices, qui partim coniectura, partim Manuſcriptorum ope a Turnebo, Vulcobio, & Bongarſio notis quibuſdam margini adſcriptis emendati fuerant, conſulere, atque cum edito ipſius textu conferre voluiſſet, ſingula, vel minutiora quoque vocum diſcrimina expreſſit, quibus Codices illi ab editis diſſidebant. Ita quoque eximium Plutarchi Codicem ſibi a Paulo Petavio ſuppeditatum, ſimulque veterem Plutarchi editionem ab Aldo curatam, atque etiam Baſileenſem accuratiſſime conferre ipſi libuit; ut inde quoque varias lectiones excerperet. Quamvis autem plurimas, utilioreſque varietates in brevibus adnotationibus illis Xylander attuliſſet, quibus Placitorum Libros recenſuit, & obſcurioribus Plutarchi locis lucem attulit; uberem tamen, atque ingentem hanc lectionum omnium ſeriem una congeſtam in Operis univerſi fine complecti voluit; cum praeſertim ipſarum plurimae minutiores, levioreſque forent, quam ut exinde praeſidium aliquod exſculpi poſſet; quin etiam plurimae Petaviani praeſertim Codicis Lectiones vitiatae ſint, nihilque prorſus contineant, niſi errores illos, qui ex ſolita exſcriptorum oſcitantia in Plutarchi textum, aut Codices irrepſere. Egregium hoc praeſtantiſſimi Viri conſilium aemulatus ſingulas varietates illas hic ego proferam; iiſdemque prorſus characteribus exprimam, quos uſurpavit Xy-

Digitized by Google

Xylander; ut nimirum literis T. V. B. *Turnebi*, *Vulcobii*, *Bongarſii* nomen, litera vero P. ſcriptus *Petavii* Codex indicetur. Quemadmodum vero Xylander variantes illas Lectiones ita ad Operis a ſe editi paginas accommodaverat, ut facile varietas illa cum graeco textu, quem ſimul ediderat, conferri poſſet; ſic ego quoque non modo ſuperioris Operis, aut Librorum a me editorum paginas, ſed paginae quoque verſus, expreſſi, in quibus vox illa reperitur, quae ſecus in Bongarſii, Vulcobii, Turnebi notis, aut in Petavii Codice legebatur. Ita nimirum facile diligens Lector hoc uno Volumine inſtructus diffidentia loca mutuo conferre poterit, ſimulque ex contextu coniicere quaenam vera, aut certe concinnior Plutarchi lectio cenſeri debeat. Quod ſi aut in celeberrimo Mediceae Bibliothecae theſauro, aut in optimis aliis Florentinorum Bibliothecis graecus aliquis Plutarchi Codex extaret, in quo *Placitorum Libri* reperirentur, exinde quoque varietates omnes excerpere conatus eſſem; ne praeſertim in Opere Florentiae cuſo, Florentinorum Codicum praeſidia optari poſſent. Itaque, cum ſola mihi Xylandri ſtudia, ac labores hac in parte ſuppeterent, ea meliori quo poterat ordine accurate propoſui; longeque tamen utilius in excerpendis, conferendiſque Euſebii, Galeni, Stobaei locis immorari volui; cum praeſertim pleraque Plutarchi loca, quae ex eiuſmodi lectionum varietate reſtitui, vel illuſtrari poterant, ſolo Euſebii, Galeni, ac Stobaei praeſidio reſtituta iam forent, ut facile profecto intelliget qui rite ſingula comparaverit.

LIBRO I.

Pag. verſ.

3\. 13. ΚΑὶ πόσον μέρος T. V. P.
17\. ἐπιτηδείῳ τέχνης P.
4\. 22. τοῦ πρᾶξαι, καὶ ζητεῖται T. V. P.
27\. Ἐπειδὴ πρόκειται T. V. P.
5\. 4. μήτε ἐςὶ θεία P.
16\. ἀρχὴν γενήσεως ἔχει Ald. Baſil. ταῦτα δύνονται P.
24\. ἀρχὴν, καὶ ςοιχεία ἐςὶ σύνθετα.
6\. 2. ἐξ οὗ γεγένηται P.
7\. καὶ ἀρχὴν λέγει τὸ ὕδωρ.
9\. Deeſt integer Capitis titulus. P.
11\. ἀπεφήνατο τὸ ὕδωρ P.
15\. φιλοσοφίας. φιλοσοφίσας δὲ. P.
29\. Ὠκεανὸς, ὥσπερ P.
7\. 6 εἰς τὸ, ἐξ οὗ γίνεσθαι T. V.
8\. 7. ὁμολογητέον ἐςὶ τῇ τροφῇ μόρια P.

Pag. verſ.

12\. καὶ ἄλλων, ὧν ἂν ἦν. T. V. P.
18\. ὁμοιομερείας αὐτὰ ἐκάλεσε T. V. P.
9\. 4 Πάλιν ἀπὸ ἄλλης P.
10\. 8. ἄχρι τῶν τεσσάρων προδιελθὼν T. V. P.
13\. τὸν δέκα πληρώσει P.
17\. ἐφθέγγοντο οἱ Πυθαγόρειοι P. ὡς μέγιςον τοῦ ὅρκου P. ὄντος ὅρκου P
20\. Ναὶ γὰρ μὰ τὸν T. παραδόντα τετρακτὴν P.
26\. νοῦς μὲν ἐξ ὧν ἡ μονάς ἐςιν P.
11\. 2. ἄνθρωπον ἕνα μόνον νοοῦμεν, οἱ δὲ ἐπὶ μέρους P.
17\. κατάληψίς ἐςιν, διὸ P.

12.

Digitized by Google

Pag. verſ.

12. 2. συστελλόμενον γῆ γίνεται P.
7. ἀρχὴ ὢν τὸ πῦρ T. V. P.
11. & alibi Δημόκριτον φιλοσοφίσας P.
29. μήτε τριγωνοειδῆ T. V. P.
30. μήτε κροκοειδῆ T. P.
13. 3. ἀμέτοχος κενοῦ. ὅτι δέ ἐστιν ἄτομος P.
13. φησὶν δε οὕτως P.
14. Τέτταρα τῶν πάντων T. V.
17. pro ἡ δ' Ἀϊδωνεὺς eſt ἠδαϊδωνεὺς P.
14. 10. Ἀριστοτέλης Νικομάχου P.
15. Ζήνων Μνασσέου P.
15. 6. ταχαῖαν T. ταχεῖαν V.
15. κατὰ τὴν σωμάτων σύνοδον P.
26. ἐχόμεναι φύσεως ἄτομοι. P.
27. πρὸς τὸ μετέωρον ὠθούμεναι P.
34. ϗ τὴν ναῦν περιφορὰν T. V.
16. 4. πολλῆς δὲ ἔτι ὕλης P.
15. κυριώτατα μέρη P.
21. καὶ τὸ σημαντικὸν. P. σωμαντικὸν T. V.
26. λοιπὸν ἀρχὴν εἶναι τὴν ὕλην P.
λοιπὸν ἀρχὴν ὕλην. Ald. & Baſil.
λοιπὸν ἀργὴν εἶναι τὴν ὕλην γῆν T. V.
17. 8. οὐδὲ γὰρ πάντα περιέχει. καὶ πολλὰ παραδείγματα P.
12. καὶ οἰκείων P.
15. γεννητὸς ὢν P.
18. 17. σχημάτων πρατεύει P.
26. διακόπτειν τηλικαύτη P.
28. θεωρῆται· ϗ ἐκ τοῦ.
31. ϗ ταῦτα φαινόμενα Ald. Baſil. P.
19. 1. Τῷ δ' ἐπὶ καρκίνος T. V. P.
Τῷ δ' ἐνὶ καρκίνος Ald. & Baſil.
3. χηλαὶ, καὶ ἐπ' αὐτῷ σκόρπιος αὐτὸς P. ſed metrum ipſum oſtendit voces ἐπ' αὐτῷ locum non habere.

pag. verſ.

5. Τοξευτὴρ. P.
ἐπὶ δὲ αἰγοκέρῳ Ald. & Baſ.
Αἰγοκέρωτι T. V. P.
7. ἐπιχθύες P.
8. ἀστερόεντες P.
11. καθομοίας P.
17. γὰρ ὁ ἥλιος T. P.
22. διόπερ οἱ τὸν περὶ τῶν θεῶν T. P.
29. ὑφ' ἑκάστης T. V. P.
31. διαιρεῖται μὲν πᾶσα P.
20. 3. ἡμέρας τε, ϗ νύκτα T.
5. καὶ τὰ ὑπὸ γῆς P.
8. μήτηρ δὲ τούτων ἡ γῆ, τούτων ὁ μὲν ἀὴρ, πατὴρ T. V. P.
24. Δίκην, Εὐνομίαν T. V. P.
27. τοῖς γενητοῖς P.
21. 9. διάφοροι κατὰ τὴν P.
10. τὴν νοῦ σύστασιν P.
11. ϗ καλῶς ἔχειν T. V. P.
14 Τίς ὁ θεὸς P.
16. ὁ Μήλιος Baſil. Μιλήσιος V.
22. 3. βιβλία ψυχῆ P.
4. ταῦτ' ἐστὶ P.
23. 4. ὡς δεῖ ψευδεῖ P.
7. βίον P.
ἄφθιτον θάλλων βίον T. V.
13. καὶ ῥέξαι δαίμονι P.
24. 4. ἑαυτὸν ὑπόδειγμα P.
5. λήρου βακκεσελήνου T.
7. πῶς γὰρ αὐτῷ P.
11. νοῦς αὐτὰ διεκόσμησε P.
20. τοῦτο χάριν P.
25. 1. καὶ τοῦ ἐγγὺς θανάτου T. V.
14. μοιχοῦ, καὶ μοιχάδος T. V. P.
18. Δηϊανήρας P.
21. τὸν θεὸν ἐν πυρὶ σφαιροειδῆ T. V.
26. 13. αἴτιον τῆς κινήσεως P.
14. Οἱ Στωϊκοὶ κοινώτερον P.
20. μεταλαμβάνων P.
21. παραλλάξεις T. P.
23. τὸν τ' ἀνωτάτω P.
29. φύσεις κατὰ γένους P.

27.

pag. verſ.

27. 3. παρακειμένων δὲ P.

11. pro ἐγκρίνει eſt κρίνει T. P.

29. 2. ἐν τοῖς νοήμασι, καὶ ταῖς P.

30. 3. Πυθαγόρας, Α'ριστοτέλης ſine copula P.

14. ἐφ' ἑαυτὸν T. P.

16. μήτε κῦφον εἶναι P.

21. εἶναι τὴν ἁπλῶς P.

31. 3. κῦφα γὰρ ὑπάρχει φύσει, οὐ νεύσει ἀπὸ τοῦ ἰδίου μέσου T. P.

16. οἱωνεὶ στοιχεῖα P.

17. ὁμοιομέρη P.

pro ὅπερ eſt ὅτι T. V. P.

33. 2. Περὶ περιτομῆς P.

5. ἄπειρον· Οἱ τὰς ἀτόμους T.

34. 2. pro στοιχεῖα eſt στοῖα P.

3. Πλάτων μὲν P.

12. Ε'μπεδοκλῆς, οὐδὲν P.

14. Λεύκιππος δὲ, Δημόκριτος T. V.

35. 11. pro ὕλην eſt μεταβολὴν T. V. P.

36. 19. & 20. Πλάτων, ϗ οἱ μὲν πλείους τῶν Στοϊκῶν T. V.

37. 2. Πλάτων δὲ γενητὸν P.

8. ἐντελέχεια κινητικοῦ T. V. P.

11. κατὰ στάθμης P.

13. Η'ράκλειτος ἠρεμίαν τε T. V. P.

38. 5. τὸ πᾶν ἀγέννητον T.

6. ὅσοι κατὰ συναθροισμὸν T.

40. 9. ἀνάγκην ἀκίνητον αἰτίαν T. V. P.

42. 9. Ε'μπεδοκλῆς φύσει μηδὲν εἶναι T. V.

43. 3. μόνον μίξις τε, ϗ διαλλαξίς τε. P. ſed metrum voculam ϗ non admittit.

LIB. II.

45. 18. Πρῶτον ὠνόμασε T. V.

46. 13. εἶναι τὸ πᾶν, ϗ τὸν κόσμον T. B.

47. 1. οἱ δὲ ὡσειδῆ T. V. pro ὡς εἰδῆ.

7 προνοίᾳ διοικουμένον T. V.

23. Πυθαγόρας, ϗ οἱ Στωϊκοὶ T. V. P.

48. 15. αὐτὸν αὐτῷ P.

18. φθορὰν, τότε μὲν P.

49. 14. ἥλιον ἐκ τοῦ πυρὸς T. V. P.

50. 10. μικτὰς δὲ ἀλλήλας P.

11. περιέχον δὲ πᾶσαν T. V. P.

15. ἐνίων μὲν κόσμων P.

18. εἶτα αἰθέρα, ἐφ' ᾧ ὕδωρ omiſſis μεθ' ὃν ἀέρα P.

21. πρῶτον μὲν αἰθέρα V.

51. 2. τούτων δὴ τοῖς μὲν P.

4. ἐκεῖνα τεταγμένον P.

12. κόσμον ἐγκυκλίεσθαι T. V. P.

52. 3. Ποσειδώνειος οὐκ ἄπειρον P.

53. 9. πυρὸς κρυσταλλοειδῶς P.

54. 5. μεμερίσθαι τὴν τοῦ P.

11. ϗ ἀειφανὴς, λοξὸς δὲ τοῖς. P.

24. ἐν ἑαυτῷ περιέχον P.

55. 6. τούτους ὑστερηκέναι P.

18. σβεννυμένους δὲ T. V. P.

21. Η'ράκλειτος P.

Η'ρακλείτης T. V.

56. 13. τῷ κρυσταλλοειδεῖ P.

57. 4. τοὺς πλάνητας P.

58. 7. ὁμοίως ὑπὸ τὴν γῆν T. V. P.

59. 14. περὶ σημασίας P.

18. τῶν ἀστέρων ἐπιστολὰς P.

60. 12. ἁρματίου τροχοῦ.

61. 1. Οἱ Στωϊκοὶ ἅμα νοερὸν T. V. P.

7. τὴν αὐτάγειαν T. P.

9. ἡλίῳ τὸν ἐν οὐρανῷ P.

10. τότε δὴ ἀπ' αὐτοῦ P.

62. 1. τὴν ἀπὸ ἐσόπτρου P.

5. τὸ μὲν ἀρχέτυπον T. P.

13. τὸν κρυσταλλοειδῆ P

18. ταῖς καταπρήσεσιν T. P.

63. 8. εὖρος ποδὸς P

64. 7. Α'ναξαγόρας ἀνταπόσει P.

16. Ω'ς κεανὸς P.

Ω'ς Ω'κεανὸς T. V.

17. ἀναθυμίασιν ἐπινέμηται T. P.

66. 10. περὶ οὐσίας Σελήνης. ΚΕ'. T.

15. εἶναι ἁρματίνω T.

κοίλην ἔχοντα τὴν T.

pag. verſ.

16. ἀψίδα P.

67. 6. γῆν ὁμίχλην T.

9. Περὶ μεγέθυς Σελήνης ΚϚ. T.

69. 1. τῆς προβολῆς T.

20. τῦ ἀπειρώτυ μέρυς P.

70. 2. ἐξαπτομένης τεταγμένος P.

12. μᾶλλον δὲ τῆς Σελήνης ἀντιφραττομένης deſunt in P.

71. 5. ὅθεν σχευδοφανῆ T. P.

7. μὴ εἶναι αὐτῆς P.

10. περὶ ἀποσήματος τῆς Σελήνης T.

72. 2. περὶ ἐνιαυτοῦ, πόσος P.

9. ἀπὸ φάσεως T. P.

12. ἐνὸς δέυσι P.

73. 1. ἐνιαυτῶν τοσοῦτεν ὅσον P.

LIB. III.

75. 10. ἐν τοῖς προτέροις ἐπιτομῇ. P.

20. περὶ γαλαξίας κύκλυ T. P.

76. 5. τοῦ ἡλιου τὰς αὐτὰ: T. P.

13. Α᾽ναξαγόρας τῆς σκιὰν P.

77. 3. αὐγῆς δὲ πυκνώτερον P.

5. περὶ Κομιτῶν P.

10. περιοδικῶς ἀνατελόντων. P.

78. 4. ἄλλο δοκίδα P.

14. τὸν εἰς τὰ νέφη P.

79. 4. παρὰ τὴν μελανείαν P.

5. τὸν διαυγασμὸν διατελεῖ, τῇ δὲ πληγῇ P.

8. καὶ τῷ σχιμῷ P.

10. προλαμβάνον τὴν ἀπὸ τοῦ ἡλίυ P.

13. εἰς ψυχρὸν ἐμπέσῃ P.

20. πολυσωματέρῳ περὶ P.

24. ἔλαμψιν P.

80. 1. τῶν πλεονασμῦ P.

10. χιόνα δὲ ἐπειδὰν P.

12. συμπεριληφθῇ τι ὑγρῷ P.

17. μακρᾶς ἐπιφορᾶς P.

81. 6. αὐτίκα γοῦν πλέοντων P.

9. pro Θαύμαντος eſt Θαύματος P.

12. Ηὗτε πυρφορέην Ι῞ριν P.

21. τῶν δι᾽ αὐγῶν P.

pag. verſ.

82. 1. βλέπωμεν P.

4. καττομένην P.

5. τρίτος τόπος P.

7. τὸ τῶν ἴριδος P.

17. ἀλυργὲς P.

29. ἀντικρὺ τοῦ ἡλίυ τῶν ἀκτίνων P.

30. λάϐει ὕδωρ, ϗ πτύσει, αἱ ῥανίδες P.

33 πάσχωσιν P.

34 Ναξιμένης ἶριν P.

83. 2. παχυκαὶ μέλανι P.

4. Ναξαγόρας P.

20. pro ὅπερ eſt ὥσπερ,

21. pro πᾶσιν eſt πᾶσι P.

84. 6. τὸν δὲ ἀπὸ ἄρκτων P.

11. παχυθέντος ἀέρος ὑποχωροῦσι P.

19. θερίαν δὲ P.

85. 2. pro περὶ γῆς, & τὶς ἡ οὐσία αὐτῆς, ϗ πόση eſt περὶ σχήματος γῆς, & illa περὶ γῆς, τὶς (pro quo tamen vitioſe eſt τῆς) ἡ οὐσία αὐτῆς, ϗ πόση reperiuntur pro titulo ſequente περὶ σχήματος γῆς P.

7. Στωικοὶ μίαν πεπερασμένην P.

8. κάτω μέρυς P.

11. καὶ τρίγα P.

88. 9. ἐνιζομένην, vel ἐνιζωνισμένην P.

89. 9. διηρεῖσθαι εἰς πέντε P.

13. pro καλυμένη eſt ϗ λυμένη P.

90. 7. ξηρότητα τῆς γῆς T.

10. ἀέρος ὑποδήσει P.

17. pro κοῦφον ὂν eſt κοῦφον, & pro ἀπολείψει, eſt ἀπολήσει P.

91. 2. ἢ κατελκύσειε P.

14. διὰ τοῦτο κινεῖσθαι ἐπὶ τὰ δεξιὰ, ϗ θάτερα P.

17. ὃ δὲ μίαν δὲ τύτων ἐνδέχεται τὴν γῆν κινεῖθαι. ἐνδέχεσθαι δὲ ϗ συραγγώδη P.

92. 14. ἐπιπόλαιον πλῆσιν. P.

18. δία τὸ διηθεῖσαν P.

93. 14. εἶναι τὴν ἄμπωτιν P.

17.

Digitized by Google

pag. verſ.

17. ἑώραν φέρεται P.
94. 4. αὐτῷ συγκᾶσθαι P.
8. καί τινος P.

L I B. IV.

96. 11. κατὰ μέρος. Θάλης τὺς P.
17. τῇ παροισθήσει P.
97. 3. κατ' αὐτὴν ὕσης P.
7. ἐν χιμῶνι P.
20. ἐξατμίζει τὰ νάματα P.
25. ᾗ ὑπόψαμον P.
28. ἡμῖν ἤ θέρος P.
98. 5. Πυθαγόρας δ' ἀριθμὸν P.
10. ζώνην ἔχοντος P.
99. 13. pro καὶ eſt ἐκ P.
102. 1. Νεωτέρων δέ τινες P.
4. ζωτικὸν ἐπὶ τὴν καρδίαν P.
19. ἀναχωρὴν πρὸς τὸ P.
105. 3. καὶ τὸ ἐπαίσθημα ὅθεν τὸ ἐνέργημα. Πλάτων τὴν αἴσθησιν. P. Video nimirum Scriptorem Codicis Petaviani vitio laboraſse hoc, ut ſi viderit vocem in fine periodorum duorum, periodum poſteriorem tacito pede praeterierit.
106. 8. ἑκάςης. ἁρμόζοντος P.
16. συμβάλυσιν. αἱ ἁπλαῖ P.
107. 2. ᾗ ἡ διάνοια P
16. ἀνεπιτεχνίτως. P.
19. καλῦνται μόναι P.
108. 4. προσπίπτει ἡ ψυχὴ P.
11. δηνάρια, ςατῆρες P.
17. τίνι διαφέρει Φαντασία, Φανταςικὸν, φάντασμα. T.P.
22. ᾗ πεποιηκὸς. P.
23. θεωρῦμεν τὸ λευκὸν P.
109. 7 τὸ φῶς αὐτῷ δείκνυσι P.
12. ᾗ πᾶν ὅτι P.
23. ὅταν λέγει P.
24 pro μὴ 'πίσειέ μοι eſt μὴ πίσειέ μοι P.
110. 7. ἔντασιν πάλιν T.
10. εἰδώλυ συνθέτως P.
14. τὴν αὐτῶν P.
18. ἐπὶ ὁμογενεῖ P.
19. ἀπὸ μὲν τῶν P.
111. 16. κατὰ ἀντιςροφὴν P.
112. 4. πᾶσι τύτοις P.
24. τὴν ἀκοὴν γίνεται P.
113. 6. ἐκβολὴν P.
20. βαρεῖα γίνηται P.
115. 6. σώματα, ᾗ συγκαλινδεῖσθαι P.
22. μὴ συγκεῖσθαι ἐκ θραυμάτων πνεύματι, κυματοῦσθαι P.
116. 17. αὐτῇ δε ἀσώματος P.
19. τῆς καπτομένη P.
22. δρώμενον. ᾗ P.
35. μία φωνὴ ῥηγνυμένη P.
117. 8. Illud ipſum τοῦ ante ἡγεμονικῦ deeſt apud Petavium non hac ſolum, ſed & lineis aliquot aliis ſtatim ſequentibus.
22. μέχρι ἐπιφανείας P.
30. φάραγγος, & γλώτης P.
118. 20. pro ἀντεπεισαχθέντος eſt ἐπισαχθέντος P.
119. 10. πάλιν τὸ εἴσω P.
12. σικύαις παρεικάζει P.
120. 2. σωματικῶν ἡμερῶν P.
3. πνεύμονος ἀλλήλων P.
10. ἐντὸς αὐτοῦ πρὸς τὴν P.
11. τὸ ἀτοῦ θώρακος P.
19. ὑπ' αὐτὸν τὸν πνευματικὸν P.
36. ἐν γὰρ ταύτῃ κεῖσθαι τὴν ὑπομονὴν P.

L I B. V.

123. 17. ἐγκρίνυσι P
127. 8. ὡς συμβαίνει P.
20. πρὸ τοῖς ἄρκτοις P.
22. πρὸς τοῖς ἄρκτοις P.
23. πυκνοῦ μετέχει P.
128. 2. εἰ δὲ ἐναλλαγῇ τῆς καταβολῆς, γένεσθαι θήλεα. P.

8.

pag. verſ.

8. τοσοῦτον μόνον λέγει P.
10. τὰ δι' ἄζοντα P.
12. ἡ μὲν ἡ γονὴ κρατήσει, ἄῤῥεν. ἡ δὲ ἡ τροφὴ P.
17. ἢ παρ' ἔλλειψιν P.
129. 11. pro ἐνίας, quod refertur ad γυναῖκας, eſt ἐνία, quod Codicis Petaviani Scriptor iudicio neſcio quo ad σπέρμα referre voluiſse videtur.
22. σαρκώδεις reſpectu facto ad τύλȣς, incommode P.
130. 6. Ἀσκληπιάδης περὶ τὴν τῶν σωμάτων διαφορὰν P.
131. 4. ὥσπερ ἂν εἰ ζωγράφον P.
22. οἱ Στοϊκοὶ συμαθείᾳ τῆς διανοίας, ϗ τὰ ῥεύματα P.
132. 10. τὸν σχηματισμὸν. Διοκλῆς P.
22. χρησθῆναι μὲν ἀπ' ἄλλων P.
23. συνεκράθη τὸ κατὰ φύσιν P.
133. 15. ἀλλ' ἄπνȣν ὑπάρχειν T.
18. ἐν τοῖς βρέφεσι ὑγρασίας P.
20. ἐπεισόδȣ τὸ ἐκτὸς P.
134. 7. εἶναι γάρ τινας ϗ ὲν τῇ μήτρᾳ θηλάς τινας, ϗ ϛόματα P. rectius ſcriberetur, εἶναι γὰρ θηλάς τινας ϗ ἐν τῇ μήτρᾳ, ϗ ϛόματα. Nam ut τινὰς abundat in axiomate poſteriore, ſic καὶ ſignificanter ponitur ante ἐν τῇ μήτρᾳ in axiomate priore.
9. διὰ χορίȣ, ϗ P.
14. γὰρ αὐτὸ, ὥσπερ P.
20. Οἱ Στωϊκοὶ τοῖς πολλοῖς γίνεσθαι P.
136. 10. κατολικώτερον δὲ P.
12. γεγενῆσθαι δὲ πόλλȣς P.
15. τότε προκύπτει. ϗ γεγενῆσθαι γόνιμα P.
18. δία τὸ ἐπίπονον αὐτῇ γεγενῆσθαι P.
137. 8. ἐπὶ πλοῖον δὲ ὁ ὄμφαλος P.
13. τȣ̀ς δὲ ἑπτὰ συνδεκτικȣ̀ς P.
18. ἀσύνθετα δὲ ἐϛι ζώδια P.
25. δία τὸ ἀσύνθετον τȣ̃ κόσμȣ P.
138. 6. καθ' ὃς ἀγένητα P.
139. 1. ἐν ὑγρῷ γενηθῆναι P.
14. τῆς μὲν πυκνοθείσης τοῖς δὲ ϗ τοῖς ζώοις τροφῆς, τοῖς δὲ τῆς εὐμορφίας τῶν γυναικῶν ἐπεριθισμὸν P.
140. 4. τὴν ὁρμὴν ἔχει P.
6. πυρῶδες ἔχει τὸ πλέον P.
8. τοῖς θώραξι πεφυκέναι P.
141. 13. ἐν τῇ γαϛρὶ ἐντος P.
16. μιᾶς δὲ ȣ̔́σης P.
18. τὴν διόρθρωσιν P.
142. 2. Ἐκ ποίων συνίϛαται P.
19. εἰς τὰς ὁμόρȣς P.
22. τὸν μὲν ὕπνον κατάψυξιν P. τὸν ὕπνον γίνεσθαι, ἢ παντελῆ θάνατον P.
143. 8. θάνατον τυγχάνει P.
11. φερόμενος δὲ ὡς ἐπὶ P.
21. τὴν δευτέραν ἑυδομάδα P.
144. 9. ἐϛι δὲ αὐτοῦ P.
11. θώρακας, ϗ τȣ̀ς περὶ Al. B. P.
15. τȣ̃ σώματος, ἢ ψυχῆς P.
145. 11. διακωρισμὸν τοῦ πυρώδους P.
18. ἐντεταμένȣς ἥκειν τȣ̀ς P.
146. 5. πρῶτα τὰ δένδρα τῶν ζώων ἐκ γῆς P.
9. δία δὲ τῆς συμμετρίας τῆς P.
10. τὸν τοῦ ἄῤῥενος, ϗ τȣ̃ θήλεος P.
12. ὥϛε γῆς εἶναι μέρη. τȣ̀ς δὲ καρπȣ̀ς P.
18. τῷ θέρει φιλοῤῥεῖν P.
24. Ἰρέφοντος ὁμοιομερίας, ὥσπερ P.
147. 15. τοῖς ζώοις, ϗ αἱ ἡδοναί P.
18. ἀποτελȣ́ντων ἥκαϛα ϛοιχείων P.
148. 9. αὐτὴν κινεῖ, ἠρεμεῖ P.
15. ϗ ἐπιγένεμα P.
149. 3. ὡς μὲν ὑφέξω ὑπερβολὴ P.
9. δι' ἀνομαλίαν τῶν P.
14. δία τὴν τοῦ θυμοῦ ἔλλειψιν P.
20. ἐν Βρεϊανίᾳ ἑκατὸν εἴκοσι ἐτῶν P.

DIS-

DISSERTATIO I.

IN QVA

DIFFICILIORA QVAEDAM PLVTARCHI LOCA

VEL

Obſcuriora Philoſophorum Placita exponuntur ac illuſtrantur.

QVantum ſplendoris, ac praeſidii in exploranda veterum Philoſophorum doctrina, variiſque ipſorum Placitis rite exponendis ex quinque PLVTARCHI Libris haberi poſſit, quos ille *de Placitis Philoſophorum* inſcripſerat, facile profecto intelliget quicumque in Libros ipſos oculos coniecerit; aut illa humaniter diligenterque conſiderer, quae de Libris ipſis, eorumque utilitate, ac praeſtantia in altera *Praefationis* parte iam obſervavi. Ingenue tamen fatendum eſt plurimis in locis omnem fere eiuſmodi ſplendoris ac praeſidii ſpem nobis ademptam videri; quum tanta in iis obſcuritas, atque perplexitas offendatur, ut aegre coniici, vel definiri poſſit quaenam vera Plutarchi ſententia, quaeque Philoſophi cuiuſdam opinio cenſenda ſit; quum ipſarum utraque ambiguis interdum, obſcuriſque vocibus exprimatur. Atque eiuſmodi ſane obſcuritas aliquando quidem ex Plutarcho ipſo, aliquando vero ex Philoſophis illis, quos Plutarchus exſcripſerat, oriri ſolet; ut illa proinde partim Plutarcho, partim veteribus Philoſophis adſcribi debeat. Quum enim Plutarchi ſtylus in pletiſque locis aliis obſcurior, ac ſalebroſior videatur, ut eruditi Viri obſervarunt, in hoc certe argumenti genere, in quo ſtyli vocumque obſcuritas cum materiae novitate, atque obſcuritate coniuncta eſſe debet, maior frequentiorque perplexitas reperitur. Accedit etiam quod Plutarchus in Libris iſtis varias Philoſophorum ſententias in Epitomen contrahere, compendio percurrere, pauciſque omnino verbis exprimere, vel adumbrare voluit; ut quod a Stoicis ex. gr. Pythagoricis, vel Philoſophis aliis uberius & explicatius declaratum conſpexerat, unica ſolum periodo complecteretur. Brevitas

Digitized by Google

autem illa, ſtrictumque dicendi genus adhiberi certe vix poterat, quin maxima aliquando obſcuritas, atque perplexitas irreperet; ut quemadmodum dixit Horatius:

. . . . *brevis eſſe laboro*[1],
Obſcurus fio;

ita quoque ex brevitate, quam Plutarchus hic conſectatur, maxima aliquando obſcuritas in Libros iſtos proflueret. Addi poſtremo poterit, quod peculiares quaedam Philoſophorum ſententiae tum demum facile intelligi, & explicari poſſunt, cum univerſa illorum principia, integrumque fere doctrinae ſyſtema collatis invicem coniunctiſque partibus expoſitum fuerit; adeoque pars, ac opinio quaedam ex partibus, ac ſententiis aliis lucem accipiat. Itaque, quum Plutarchus varias Philoſophi alicuius ſententias ad certa quaedam capita revocaverit, adeoque placita varia variis in locis expreſſerit, mirari certe non poſſumus ſi in nonnullis Philoſophorum ſententiis obſcuritas offendatur, ut facile definiri nequeat quid auctor ille de re quapiam ſenſerit. Quamvis tamen obſcuritas illa, ac perplexitas, quae variis in locis offenditur, Plutarcho noſtro adſcribi vitioque fortaſſe verti debeat; ac interdum etiam ex mutilo depravatoque ipſius textu oriatur, ut opportune ſuis in locis obſervavi, plerumque tamen ex Philoſophis ipſis manavit, quorum placita Plutarchus exſcripſerat. Celebre nimirum eſt pleroſque Veterum in exponenda rerum natura, ſuiſque placitis efferendis obſcurius loqui conſueviſſe: ſive quod arcana diſciplinae capita ſingulis patere nollent, adeoque iis ambagibus, involucris, ac ſymbolis uterentur, quae ſolis diſciplinae cultoribus perſpecta eſse poſſent; ſive quod novum quoddam eximiumque decus opinionibus illis accedere poſſe cenſerent, ſi oraculorum inſtar obſcura illa forent, & veluti aenigmata, ac myſteria quaedam ab hominibus aliis exciperentur, adeoque vivam praeceptoris ac interpretis vocem requirerent. Id certe vitii, tum in Pythagoricis, tum in Chaldaeis, tum in Aegyptiis, tum in Heraclito quoque reprehendi merito ſolet, cuius opera Delio natatore indigere dixerat Socrates; ut ille proinde a Graecis ipſis σκοτεινὸς *tenebroſus* vocaretur[2], ſicuti a Lucretio ille dicitur:

Clarus ob obſcuram linguam[3]

At

(1) De Arte Poët. verſ. 25. (2) Cic. de Fin. II. c. 5. (3) Lib. I. verſ. 64.

At prolixior eſt certe ſapientum illorum numerus, qui vel inconſulto, vel dedita interdum opera in Libris edendis, ſuaeque doctrinae placitis exponendis aliquando tenebras, ac obſcuritatem affectarunt: neque Ariſtoteles ipſe, qui variis in locis [1] obſcuriorem Heracliti ſtylum vituperat, ſatis accurate vitium illud effugit; ut Ramus, & Gaſſendus uberrime demoſtrarunt. Itaque, quum ſententiae quaedam a Philoſophis obſcuris aliquando, ambiguis, novis, ignotiſque vocibus expreſſae forent, eadem profecto obſcuritas in ipſum quoque Plutarchi textum irrepere ſubinde debuit; nec aliter ille perſpicuus eſſe poterat, quam ſi tenebricoſas illas Philoſophorum quorumdam ſententias prorſus omitteret: quemadmodum ſane Cicero, quum, varias Philoſophorum opiniones de *animantium natura* enumerans, ad Heraclitum perveniſſet, optime adiecit: *ſed Heraclitum, quoniam quid diceret intelligi noluit, omittamus* [2]. Quemadmodum tamen obſcuritas illa, quae ex ſola Plutarchi brevitate, vitiatiſque ipſius codicibus manavit, facile dirimi poteſt, ſi Scriptores alii, aut Plutarchus ipſe in Operibus, in quibus eadem placita fuſius expoſuit, conſulantur; ita quoque obſcuritas, quae ex Philoſophis oriebatur, non ubique certe, ſed aliquando tamen, minui vincique poterit, ſi omnia rite conferantur, ac ſubtilius explorentur. Vtrumque fere, quoad licuit, in brevibus adnotationibus cuique Capiti ſubiectis praeſtare ſum conatus; tum ut obſcuriora Philoſophorum Placita exponerem, tum ut difficiliora, paulloque contractiora Plutarchi loca explanarem. Sed, quum in locis aliis ediſſerendis ſubtilior inveſtigatio, aut longior oratio requiri videretur, e re futurum putavi ſi Animadverſiones iſtas ad Operis univerſi calcem coniicerem, easque, ſervato tamen eodem Librorum, ac Capitum ordine, hic una ſubiicerem.

LIBRO I. CAP. IV. *Pag.* 15.

QVamvis Plutarchus hic ab inſtituto fere deflectens unicam ſolum de Mundi origine, ac formatione ſententiam expreſſerit, ipſamque diſſimulato Auctoris nomine veluti propriam propoſuerit; illam tamen non alteri, quam Epicuro, adſcribendam eſſe obſervavi; idque perſpicue tum Atomorum mentio, quibus univerſa rerum compages conſtare dicitur; tum figurarum varietas, quae Atomis conceditur, demonſtraret. Verum ut haec ipſa Epicuri,

(1) Lib. de Mundo c. 5. (2) De Nat. Deor. Lib. III. c. 14.

aut Plutarchi ſententia, ſive Mundi formatio clarius exponatur, nonnulla Lucretii carmina ſubiecisse nunc libet, quibus Plutarchi textus mirifice illuſtrari, ac confirmari etiam poterit. Itaque, quum Lucretius dixiſſet quod Atomi, ſive

. . . . multa modis multis primordia rerum (1)
Ex infinito iam tempore percita plagis,
Ponderibuſque ſuis conſuerunt concita ferri,
Omnimodiſque coire, atque omnia pertentare,
Quaecumque inter ſe poſſent congreſſa creare;

ſubdit quod

Diffugere inde loci partes coepere, pareſque (2)
Tum partibus iungi res, & diſcludere Mundum,
Membraque dividere, & magnas diſponere parteis.
. . . .
Quippe etenim primum terrai corpora quaeque (3),
Propterea quod erant gravia, & perplexa, coibant,
In medioque imas capiebant omnia ſedes:
Quae quanto magis inter ſe perplexa coibant,
Tam magis expreſſere ea, quae mare, ſidera, ſolem,
Lunamque efficerent, & magni moenia mundi.
Omnia enim magis haec e laevibus atque rotundis
Seminibus, multoque minoribus ſunt elementis,
Quam tellus: ideo per rara foramina terrae
Partibus erumpens primus ſe ſuſtulit aether
Signifer, & multos ſecum levis abſtulit ignes.

Ex his Lucretii, & Epicuri ſenſibus apparet obſcuriores Plutarchi voces, quibus ait leviora corpora ad *circumpoſita loca* tum *circumflexa* fuiſſe, non aliud innuere, niſi quod cum leviora corpora a gravioribus undique quamcumque in partem circulariter expellerentur, ex levioribus ipſis undique graviorum, ac inferiorum corporum compagem ſive ſphaeram ambientibus circularis, ac ſphaerica forma producta fuit; ut proinde Caelum ſphaerice ſubiectis corporibus circumflexum, vel circumfuſum foret. Quandoquidem vero in hoc ipſo Caeli ſpatio peculiares quaedam Atomi invicem glomeratae ſidera formarunt, ſiderum globi caeleſti materiae innatare debebant, prorſus ut in aëre nubes vagari conſpiciuntur. Cauſam ve-

(1) Lib. V. ver. 423. (2) Ver. 438. (3) Ver. 450.

Digitized by Google

vero cur leves illi pendenteſque ſiderum globi circularem motum conceperint, quam Plutarchis hic exponit, Lucretius ipſe protulerat; ſed alias etiam cauſſas hic a Plutarcho diſſimulatas adiecit, ubi dicit fieri poſſe,

. . . . ut lucida ſigna ferantur [1]
Sive quod incluſi rapidi ſunt aetheris aeſtus,
Quaerenteſque viam circumverſantur, & ignes
Paſſim per caeli volvunt ſe immania templa:
Sive aliunde fluens alicunde extrinſecus aër
Verſat agens igneis: ſive ipſi ſerpere poſſunt,
Quo cuiuſque cibus vocat, atque invitat euntes.

CAP. VI. *Pag.* 18.

Ὁ πάντων τῶν σχημάτων πρωτεύει· μόνον γὰρ τῦτο τοῖς ἑαυτῦ μέρεσιν ὁμοιῦται: *quae* rotunda figura *figuris omnibus excellit: ſiquidem haec una ſuis partibus aſſimilatur.*

Circularem ſphaericamque formam ceteris formis omnibus excellere non Stoici ſolum, ſed Ariſtoteles etiam, aliique putarunt; ſed huius tamen excellentiae cauſſa & origo, quam hic Plutarchus exponit, neque a Stoicis, neque a Philoſophis aliis tradita memoratur; ſed, quum perſpicue falſa illa ſit, temere prorſus in Plutarchi textum irrepſit. Ac certe quidem Laërtius, ubi Stoicorum placita exponit, ſic ait: Ἕνα τὸν κόσμον εἶναι, κ̀ τῦτον πεπερασμένον, σχῆμα ἔχοντα σφαιροειδές. πρὸς γὰρ τὴν κίνησιν ἁρμοδιώτατον τὸ τοιῦτον· καθά φησι Ποσειδώνιος ἐν ιέ τῦ Φυσικῦ λόγυ, κ̀ οἱ περὶ Ἀντίπατρον. ἐν τοῖς περὶ κόσμυ· ἔξωθεν δὲ αὐτῦ περικεχυμένον εἶναι τὸ κενὸν ἄπειρον· ὅπερ ἀσώματον εἶναι &c. *Unum eſſe Mundum, & hunc finitum, globoſaque figura. Namque ad motum eſſe eiuſmodi orbem aptiſſimum, ut ait Poſidonius in quintodecimo De ratione Phyſica, & Antipater in Libris de Mundo. Extra ipſum autem circumfuſum eſſe vacuum immenſum'; quod ſit incorporeum.* Ita Ariſtoteles figuram ipſam Caelo conceſſit: εὔλογος ἂν δόξειεν ὁ, τε ὅλος ὐρανὸς σφαιροειδὴς εἶναι, κ̀ ἕκαςον τῶν ἄςρων. Πρὸς μὲν γὰρ τὴν ἐν αὐτῷ κίνησιν ἡ σφαῖρα τῶν σχημάτων χρησιμώτατον, ὅτω γὰρ ἂν κ̀ τάχιςα κινοῖτο, κ̀ μάλιςα κατέχοι τὸν αὐτῦ τόπον *totum caelum rotundum cum ratione, & unaquaeque ſtellarum eſſe videbitur. Sphaera enim figurarum maxime utilis eſt, ad eum motum, qui eodem in loco ſit. Sic enim & celerrime moveri, & eumdem maxime locum oc-*

(1) Verſ. 519. (2) Lib. VII. ſeg. 140. (3) De Caelo Lib. II. c. 8.

Digitized by Google

occupare poteſt. Denique Cicero de figura loquens, quam Deus Vniverſo conceſſerit, ait: *Formam autem & maxime ſibi cognatam, & decoram dedit: a quo enim animante omnes reliquos contineri vellet animantes, hunc ea forma figuravit, qua una omnes reliquae formae concluduntur* (1). Itaque ſphaericae figurae praeſtantia, vel ex aptitudine ad motum, vel ex ampliori ipſius capedine tum a Stoicis, tum a Philoſophis aliis deducebatur; non autem ex illo quod ſphaerica ſolum figura ſuis partibus ſimilis videatur: perinde quaſi ſphaera ex ſphaeris aliis veluti partibus componi, aut in ſphaeras alias reſolvi poſſit. Certe, ſi ratio a Plutarcho propoſita vera eſſe poſſet, cubica potius, vel pyramidalis figura ceteris praeponenda foret; quum cubus ex cubis aliis conſtare, pyramis in pyramides alias reſolvi, adeoque ſuis partibus ſimilis eſſe poſſit. Ergo Plutarchus hic Stoicis ſententiam, & argumentum illud tribueret, quod ab ipſorum ſententia, ſimulque a veritate plurimum diſſidet. Ego tamen Interpretum omnium pace, qui vulgatam lectionem ſequuti abſurdam ſententiam illam Stoicis affinxere, aut Plutarchum, aut Stoicos ab erroris ſuſpicione facile abſolvi poſſe putaverim, ſi levi mutatione in Plutarchi textu pro ἑαυτῦ *ſui*, αὐτοῦ *ipſius* reſcribatur; adeoque vox illa non ad ſphaericam figuram, ſed ad Mundum, unice referatur, ſenſuſque ſit ſphaericam figuram omnium maxime Mundo conformem, & convenientem eſſe, quod illa ſolum praecipuis Mundi partibus, ipſarumque figurae ſimilis ſit. Emendationem hanc, ſenſumque Plutarchi verbis hic a me reſtitutum proximae profecto voces mire confirmant: περιφερὴς δὲ ὢν ἔχει τὰ μέρη περιφερῆ *quumque rotundus ille ſit, rotundas etiam partes habet*. Atque ita prorſus Platonis etiam verba intelligi exponique debent, ubi ait, quod Deus Mundum creavit ὁμοιότατοντε αὐτὸν ἐν αὐτῷ σχημάτων (2), ſive, ut Cicero interpretatur *omnes partes ſimillimae omnium ſunt* (3); quod nimirum nobilioreſque Vniverſi partes ſphaericae ſibique ſimiles ſint; adeoque etiam Vniverſo ipſi ſimiles eſſe debeant.

Pag. 22. Κοιόντε, Κρεῖονθ', Ὑπερίονάτ', Ἰαπετόντε

Heſiodi verſum ita latine reddiderat Budaeus

Coeumque, Creonque, Hyperiona, Iapetonque.

Xy-

(1) De Vniverſit. c 6. (2) In Timaeo (3) De Vniverſit

Xylander ibi Budaeum deceptum eſſe putavit, quod *Crei* nomen non viri proprium, ſed epitheton foret; adeoque ipſe reddidit

Coeumque Induperantem, Hyperionaque, Iapetumque.

Nollem eximium virum in re perſpicua adeo aberraſſe. Siquidem Heſiodus, quem hic excripſit Plutarchus, Coeum, & Creium, veluti duos diſtinctoſque viros, expreſſit: quemadmodum Diodorus *ſex* Caeli filios enumerat τόντε Κρόνον, ϰ Υ῾περίονα, ϰ Κοῖον, ἔτι δὲ Ι᾿απετὸν, ϰ Κρίον, ϰ τὸν τελευταῖον Ω᾿κεανὸν (1) *Saturnum*, *Hyperionem*, *Coeum*, *Iapetum*, *Crium*, & *Oceanum*. Haec autem obiter adnotare libuit, quod non poëticae hae nugae, ſextuſque Deorum locus ad Phyſicam operiſque noſtri argumentum pertineat; ſed quod a Philoſophis tamen quibuſdam hanc Deorum varietatem ad Phyſicam quoque referri viderim. Etenim, ut Heſiodi Scholiaſtes ait: Κοῖον δὲ, ϰ Κρεῖον ὁ Ζήνων φησι τὺς Τιτᾶνας διαπαντὸς εἰρῆσθαι τὰ ϛοιχεῖα τῦ κόσμου. Κοῖον γὰρ λέγει τὴν ποιότηϳα κατὰ τροπὴν αἰολικὴν τῦ π′ πρὸς τὸ κ′. Κρεῖον δὲ τὸ βασιλικὸν, ϰ ἡγεμονικὸν. Υ῾περίονα δὲ τὴν ἄνω κίνησιν: *Zeno ait, Titanes vocata fuiſſe elementa mundi; Coeum enim appellat qualitatem, aeolice mutato* π *in* κ. *Creium Regium, ac principale; Hyperionem autem ſupernum* caeleſtem *motum*. Videndus Phaenutus *de Natura Deorum c.* 17.

CAP. VII. *Pag.* 22.

> Ε῎ἰς τὸ πρὸ τείχευς ἱερὸν ἀλἐες δεῦτε,
> Οὗ τὸν πάλαι χάλκεον ὁ πλάσας Ζᾶνα
> Γέρων ἀλαζὼν ἄδικα βιβλία ψύχει.

His Callimachi verſibus Evhemerum, eiuſque hiſtoriam, ac placita indicari nemo non videt. *Impia* vero ipſius volumina hic appellantur, quod in illis, ut hic Plutarchus exponit, certoque ex Scriptoribus etiam aliis accepimus, Evhemerus Iovem, Apollinem, ceteroſque viros, qui a Graecis veluti Dii colebantur, mortales homines ſolum fuiſſe demonſtraret. Maxima tamen obſcuritas in ſecundo verſu reperitur ubi Evhemerum ipſe *antiquum aereum Iovem*, ſive ſi lectionem aliam ſequare, *olim aereum Iovem finxiſſe* dicitur: perinde quaſi Evhemerus ipſe aerarius faber, fuſiliſque

(1) Lib. V. c. 66.

Digitized by Google

que aeris confector eſſet, aeream que Iovis ſtatuam effinxiſſet: quod hiſtoriae tamen repugnat, in qua Evhemerus ingenio excellens, liberalibus diſciplinis addictus, Caſſandro Macedonum Regi apprime carus, atque ab illo in variis gravibuſque negotiis gerendis feliciter adhibitus memoratur. Atque ego quidem, ut commodus ſenſus aliquis ex Callimachi verſibus haberetur, in notis huic Capiti ſubiectis obſervavi fortaſſe Evhemerum ideo *Iovem aereum finxiſſe* dici quod, Iovem a Graecis cultum non aliud eſſe dixerit, quam *aeream ſtatuam* illam, quae *Iovis* nomine vocabatur. Quandoquidem vero in hoc etiam ſenſu perplexitas quaedam ſupereſſe conſpicitur, praeſertim vero ex Callimachi verbis apparere, vel inferri non poſſet Evhemerum non modo Iovem, ſed ceteros etiam Deos negaſſe, Evhemeri hiſtoriam diligentius exploravi; eximiumque, ni fallor, Callimachi, adeoque Plutarchi locum depravatum eſſe conieci: ut ſi proinde ad hiſtoriae fidem reſtitui ille poſſit, perſpicuus nativuſque ſenſus exinde oriatur. Narrabat Evhemerus [1] ſe Caſſandri Regis iuſſu ex Arabiae felicis ora digreſſum in *Panchaeam* Inſulam delatum fuiſſe, ibique Cretenſes homines olim ex Creta Iove duce in coloniam deductos inveniſſe; ſe Iovis *Triphylii*, ac *Panchaei* templum magnifice extructum conſpexiſſe; atque in templo auream columnam, in qua Iupiter ipſe res omnes a ſe praeclare geſtas inſcripſerat; quemadmodum Dianae, Apollinis, aliorumqoe Deorum geſta Mercurius deinde in illa exaraverat. Exinde vero inferebat Evhemerus Iovem, ceteroſque etiam Deos non aliud, quam excellentes quidem, praeſtanteſque homines, ſed mortales tamen, fuiſſe. Hinc Sapientes alii, quibus cordi fuerat veterem receptumque Deorum eiuſmodi cultum tueri, hanc Evhemeri hiſtoriam omnino fabuloſam eſſe dicebant; quum neque *Panchaea* Inſula, neque *Panchaeus* ille Iuppiter, neque *Panchaei* Iovis columna, templum, ac monimentum ullum exſtiterit. Ita Polybius [2], Eratoſthenes [3], aliique plures *Panchaeum* Iovem ab Evhemero fictum dixere: quemadmodum Plutarchus [4] noſter alibi teſtatur: *αὐτὸς Εὐήμερος ἀντίγραφα συνθεὶς ἀπίςυ, καὶ ἀνυπάρκτου μυθολογίας, πᾶσαν ἀθεότητα κατασκεδάννυσι, τῆς οἰκυμένης, τὺς νομιζομένυς θεὺς πάντας ὁμαλῶς διαγράφων εἰς ὀνόματα ςρατηγῶν καὶ ναυάρχων, καὶ βασιλέων, ὡς δὴ πάλαι γεγονότων, ἐν δὲ Παγχαΐᾳ γράμμασι χρυσοῖς ἀναγεγραμμένων, οἷς ὔτε βάρβαρος, ὔτε Ἕλλην, ἀλλὰ μόνος Εὐήμερος, ὡς ἔοικε, πλεύσας*

(1) Diodor. loco cit. & Lact. Divin. Inſtit. Lib. I. c. 2. (2) Apud Strab. Lib II. p. 163. (3) Ibi Lib VII pag 459 (4) De Oſiride.

σας εἰς τὰς μηδαμῶθι γῆς γεγονότας, μήδε ὄντας Παγχαίυς. ϗ Τριφυλίυς, ἐντετυχήκει. *Evhemerus commentario conſcripto incredibilium, & vanarum fabularum, omne impietatis genus per totum ſparſit terrarum orbem: eos qui Dii exiſtimantur univerſos aequaliter expungens, & ad nomina priſcorum imperatorum, navarchorum, ac regum detorquens, deſcripta aureis literis in Panchaea. In quas quidem literas nemo neque barbarus, neque Graecus, ſed ſolus, ſi diis placet, Evhemerus inciderit, navi advectus ad nullibi terrarum degentes aut natos Panchaeos, ac Triphylios.* Haec, aliaque id genus plura Weiſlingius Diodori Interpres collegit, quem eruditus lector conſulere poterit. Itaque praecipuum Evhemeri praeſidium, aut argumentum in *Panchaei Iovis* hiſtoria collocatum erat; adeoque praecipuum ipſius crimen a Graecis cenſeri, ipſique vitio verti conſueverat quod *Panchaeum Iovem finxiſſet*, eoque figmento non modo Iovis, ſed aliorum quoque Deorum numen, & cultum in dubium revocare, vel aperte quoque refellere conaretur. Quid ergo ſi Callimachus Evhemerum, eiuſque hiſtoriam, opinionem, opinioniſque praeſidium innuere, ac refellere volens dixerit Evhemerum ſuperbum ſenem *Panchaeum Iovem finxiſſe*, adeoque in Callimachi, ſive Plutarchi, textu pro τὸν πάλαι ΧΑΛΚΑΙΟΝ legatur; τὸν πάλαι ΠΑΓΧΑΙΟΝ? Certe in his ipſis vocibus aliquando vitium, aut varietatem irrepſiſſe teſtatur Xylander, qui alicubi πάλαι, alibi πάλαιον; alibi χάλκεον, alibi χάλκειον exaratum notavit; ut facile proinde ſuſpicari liceat, quod πάλαι Παγχαῖον ſcriptum fuerit; quumque vox illa librario incognita, atque obſcura videretur, ipſam vocum ſimilitudine, ſenſuſque concinnitate deceptus in χάλκειον refinxerit: quemadmodum prorſus in Heſychio ubi Πάγχαρος Ζεὺς habetur Παγχαῖος reſcribi debet. Si quis coniecturae huic locus eſſe poſſit, Callimachi ſenſus erit, quod Evhemerus ἀλαζὼν *ſuperbus*, aut *errabundus* erat, qui varias diſſidenteſque Gentes adivit, ut Deorum inſcriptiones inquireret, ipſarumque praeſidio Deorum numen negaret. Fortaſſe quoque Callimachi aetate Evhemerum adhuc ſuperſtitem fuiſſe libroſque ſuos venditaſſe, cum Caſſander quidem obierit anno 3. Ol. 120. ſuſceperit, Callimachus vero Ol. 130. floreret. Denique, quod rei caput eſt, Evhemerum hoc veluti indicio, vel charactere deſignari quod *Panchaeum Iovem dudum finxerit*, cuius commenti vanitas iam fere potrita & exoleſcens foret: quum illam Eratoſthenes Callimachi aetate florens aperte confutaſſet, Inſulamque illam omnino fabuloſam eſſe demonſtraſſet.

§ § CAP.

C A P. IX. *Pag.* 27.

OI' ἀπὸ Θάλεω, ϗ Πυθαγόρου, ϗ οἱ Στωϊκοὶ τρεπτὴν, ϗ ἀλλοιωτὴν, ϗ μεταβλητὴν, ϗ ῥευϛὴν ὅλην δι' ὅλου τὴν ὕλην: *Thaletis, atque Pythagorae ſectatores, & Stoici verſatilem, alterabilem, mutabilem, fluxamque omnino materiam omnem* ponunt.

Vbi Thaletis, Pythagoraeque diſcipulos Stoicis adiungit Plutarchus, eamdemque ſingulis de materiae natura ſententiam adſcribit, non modo falli, ſed incoſtans etiam eſſe, videtur. Etenim Stoici quidem materiam ipſam ita variabilem, mutabilemque eſſe dicebant, ut quamvis illa ſemper formam, & qualitatem aliquam induere & habere debeat, ipſa tamen in ſe omnis prorſus formae, vel qualitatis expers foret; adeoque in rerum generatione veteres formas omnes amitteret, novaſque reciperet. Itaque Chryſippus, cuius mentem, ac fere verba hic expreſſit Plutarchus, apud Laërtium ait [1] τὰς κράσεις διόλου γίνεσθαι, ϗ μὴ κατὰ περιγραφὴν, ϗ παράθεσιν: *commixtiones fieri per totum, & non per circumſcriptionem, & appoſitionem*; quemadmodum vini puſillum pelago iniectum prorſus corrumpi, hoc eſt veteri forma qualibet intereunte novam induere, exiſtimavit. Ita quoque Pythagoras ipſe παθητὴν τὴν ὕλην *materiam perpeſſioni obnoxiam* poſuiſſe dicitur a Plutarcho Cap. 24. Ab hac ipſa tamen Stoicorum ſententia, quae Peripateticis etiam arriſerat, tum Pythagorici, tum praeſertim Thales, eiuſque ſectatores perſpicue diffident. Illi nimirum materiae partes forma quadam, aut qualitate praeditas eſſe dicebant, quam exuere non poſſent; & quamvis ex illis novo quodam ordine diſpoſitis, permixtis, alteratiſque nova ſubſtantia prodiret, materia tamen ingenitam, ſibique inhaerentem qualitatem conſtanter retinere debebat. Ita primigenias *aquae* partes, ex quibus elementa ſingula mox formarentur, ſemper *aquae* naturam retinere dixerat Thales; idipſum *aëri* Anaximander, & Anaximenes; *ſimilaribus* vero *partibus*, aut *Homoemeriae* Anaxagoras adſcripſit, adeoque Sapientes illi materiem ῥευϛὴν ὅλην δι' ὅλου *omnino*, fundituſque *alterabilem*, Stoicorum inſtar, admitti poſſe negabant. Quid vero quod Plutarchus ipſe Cap. 2. non materiam aliam a Thalete admiſſam eſſe iam dixerat, quam aquae elementum; adeoque, quum materiam quidem variabilem eſſe contenderet, materiae nomen omnino perperam elemento, vel aquae tributum eſſe obſervaverat? Quin etiam in hoc ipſo

(1) Lib. VII. ſeg. 151.

Digitized by Google

ipſo Capite Plutarchus optime admonuit, quod ii, qui materiae nomine vel *aquam*, vel elementum aliud appellant, illam forma praeditam eſſe volunt: adeoque ipſam omnino variabilem aſſerere certe non poterunt. Denique Cap. 30. ortum, interitumque rerum ex Anaxagorae ſententia ex ſola partim textura, ac mixtione repetendam eſſe teſtatur. Ergo vel *Thaletis* nomen expungi hic debet, vel in exprimenda ipſius opinione Plutarchus aberravit, vel potius Thaletis diſcipulos hic ille non veteres, ſed recentiores ſolum, indicavit; qui certe Platonis, Ariſtotelis, & Stoicorum inſtar materiam formae, & qualitatis expertem, adeoque omnino variabilem, admiſerunt.

C A P. XI. *Pag.* 30.

OI' Στωϊκοὶ πάντα τὰ ἄιτια σωματικὰ, πνεύματα γὰρ *Stoici Cauſſas omnes corporeas* eſſe dixerunt, *ſpiritus enim* ſunt.

Si *Spiritus* nomine incorporea quaedam ſubſtantia intelligi hic poſſet, ut communi iam meliorique modo nunc loquimur, certe Plutarchi ratio prorſus oppoſitum demonſtraret. At Lipſius [1], aliique obſervarunt *Spiritus* voce non aliud a Stoicis, quam puriorem quamdam, ſubtiliorem, mobilioremque ſubſtantiae corporeae ſpeciem, aetheris, atque ignis inſtar, deſignatam fuiſſe; ut proinde Deus ipſe *ſpiritus*, adeoque *corpus* a Stoicis vocaretur. Ac certe quidem Ens omne, quod eſſe concipitur, a Stoicis *corpus* appellari conſueverat, ut ait Laërtius [2] σῶμα δέ ἐςι καθ' ἀυτὺς ἡ ὀυσία *corpus eſt iuxta ipſos eſſentia*; nihilque prorſus niſi *non ens* purumque nihil, ipſi *incorporeum* eſſe vocarique poſſe putarunt. Hinc Tertullianus etiam Stoicorum dogmate inbutus, animum, Angelos, Deum ipſum corpora exiſtimavit. Etenim, inquit ille [3], *omne quod eſt, corpus eſt ſui generis: nihil eſt incorporale, niſi quod non eſt;* unde Auguſtinus illum excuſans, quod Deum, & Angelos corpus eſſe putaverit, *timebat*, inquit, *ne nihil eſſent, ſi corpora non eſſent* [4]. Itaque Stoicorum hypotheſis, & argumentum hic optime a Plutarcho exhibetur: quemadmodum alibi [5] fuſe ſubtiliterque demonſtrat, qua ratione qualitates ipſae a Stoicis *corpora* cenſerentur; ſimulque tamen opiniones illas acerrime, & invicte refellit.

(1) Phyſiol. Stoic. Lib. II Diſſert. V. (2) Lib. VII. ſeg. 150. (3) De Carne Chriſti. (4) De Geneſ. ad lit cap. ult. (5) Adv. Stoic.

CAP. XII. *Pag.* 31.

Ἐπίκουρος τὰ πρῶτα δὲ ἁπλᾶ, τὰ δὲ ἐξ ἐκείνων συγκρίματα πάντα βάρος ἔχειν: *Epicurus autem* exiſtimavit *incomprehenſa*, vel infinita *eſſe corpora*; *ac prima quidem ſimplicia* eſſe, *concretiones vero ex* corporibus *ipſis* formatas *omnes gravitatem habere*.

Quum in explicanda Epicuri ſententia dixerit Plutarchus Cap. III. quod Epicurus Atomis praeter figuram, ac magnitudinem, quam Democritus pridem illis conceſſerat, καὶ τρίτον τὸ βάρος ἐπέθηκεν *tertium quoque* nimirum *gravitatem adiecit*; qui fieri modo poterit ut hic Atomi, vel *prima corpora* ἁπλᾶ *ſimplicia*, hoc eſt ut antitheſis, & orationis contextus poſtulat, *gravitatis expertia*, dicantur, eademque gravitas ſolis Atomorum concretionibus concedatur? Deinde vero, quum Plutarchus hic aſſerat ex Epicuri ſententia κινεῖσθαι τὰ ἄτομα κατὰ στάθμην *moveri Atomos ad perpendiculum*, motuſque ille ſine gravitate haberi non poſſit, ut optime Plutarchus ipſe Cap. 3. obſervaverat, quis aperte non videat gravitatem ipſam non ſolis Atomorum compagibus, ſed Atomis etiam ipſis, primiſque corporibus ineſſe oportere? Certe Cicero [1], qui Epicuri ſententiam accuratiſſime expreſſit, diſerte docet *ipſius individui*, vel Atomi, *hanc eſſe naturam, ut pondere, & gravitate moveatur; eamque ipſam eſſe cauſſam cur ita feratur*? Itaque plane non video qui Plutarchi ſententia ſalvari poſſit, niſi pro *Epicuro Democritus* reponatur; quum praeſertim Stobaeus ipſe, qui Plutarchum tamen hic ſequitur, mox dicat Δημόκριτος τὰ πρῶτα φησι σώματα βάρος μὲν ἔχειν *Democritus ait prima corpora gravitatem habere*. Si cui tamen vulgatam hanc Plutarchi lectionem retinere, commodumque ſenſum aliquem inde exſculpere libeat, is obſervare facile poterit, quod hic a Plutarcho ex Stoicorum mente ea ſolum corpora vere *gravia* dicuntur, quae recta ſuaque vi ad Vniverſi medium feruntur; ut quicumque motus alius, qui in ipſis reperiatur, ab extrinſeca violentaque cauſſa oriatur. Hinc ille concretiones omnes, moles, compages, quae ex Atomis una coniunctis oriuntur, hac vera gravitate praeditas eſſe teſtatur Atomi vero, quum ex Epicuri ſententia aliquando κατὰ στάθμην *ad perpendiculum*, hoc eſt ad infimam Vniverſi partem, aut medium, aliquando vero κατὰ παρέγκλισιν *ad declinationem* vel oblique ſuapte natura ac ingenita vi moverentur, veram illam, ac rigoroſam *gravitatis* naturam habere minime vi-

de-

(1) De Fato.

debantur; adeoque potius ἁπλᾶ *ſimplicia*, hoc eſt ad utrumque motum indifferentia dicebantur. Ita Cicero [1], qui gravitatem, ac pondus, ex Epicuri mente, Atomis conceſſerat, tres tamen in illis motus ſpecies diſtinguit: *Itaque tertius quidam motus oritur extra pondus, & plagam, quum declinat Atomus intervallo minimo*: quae ſane declinatio & plaga, quum a gravitate, vel pondere diverſa ſit, efficit Atomos ſuapte natura non *gravitate* ſolum, ut concreta corpora, ſed vario potius, ac indifferenti motu cieri; ut illa proinde non abſolute, vel rigoroſe *gravia* ſolum hic a Plutarcho vocari potuerint; ſed aliorum quoque motuum capacia, qui neque ex gravitate oriri, neque concretis vereque *gravibus* corporibus ineſſe poſſint.

C A P. XIV. *Pag.* 32.

OI' ἀπὸ Πυθαγόρου σφαιρικὰ τὰ σώματα τῶν τεσσάρων στοιχείων: *Pythagorici corpora quatuor elementorum ſphaerica* exiſtimarunt.

Si Pythagorae ſententia, quam hic Plutarchus exponit, cum altera conferatur, quam Plutarchus ipſe Lib. II. c. 6. Pythagorae ſimulque Platoni adſcribit, una ab altera diſſidere, adeoque Plutarchus hic falli videretur. Siquidem ibi Pythagoras ita quatuor corporum, vel elementorum figuram deſcribit, ut cubicam terrae, pyramidalem igni, octaëdricam aëri, icoſaëdricam aquae, dodecaëdricam vero figuram Vniverſo conceſſerit; quum hic tamen elementis omnibus, igne excepto, rotundam adſcribat. Sed facile tamen utraque, vel Pythagorae, vel Plutarchi ſententia componi poterit, ubi obſervetur in Libro II. c. 6. minimarum ſolum partium, quibus elementa componuntur, figuram exponi; hic vero figuram illam deſcribi, quae ex terrearum ex gr. partium compage reſultat; hoc eſt figuram illam exhiberi, quae tum Telluris globo, tum aquae, & aëri Terrae circumfuſis conveniat. Itaque Plutarchi ſenſus hic eſſe debet quod ingens Telluris maſſa rotunda ſit, aqua etiam, & aër Telluri circumfuſus ſphaericam figuram habeat; univerſa tamen ignis compages utrimque aëri ſuperfuſa pyramidalem, vel conicam figuram habeat; perinde quaſi ex duobus univerſis conis ille conſtaret, quorum baſes per horizontem noſtrum tranſirent.

CAP.

(1) De Fato.

Digitized by Google

CAP. XVIII. *Pag.* 34.

OI' ἀπὸ Θαλέω Φυσικοὶ μέχρι Πλάτωνος τὸ κενὸν ἀπέγνωσαν : *Phyſici omnes a Thalete ad Platonem uſque vacuum ignorarunt.*

Vereor ne minus accurate feliciterque hoc loci Plutarchus Veterum ſententiam expreſſerit, quum ad Platonis uſque aetatem Vacuum ab illis ignoratum eſſe teſtatur. Certe Leucippus, ac Democritus, qui Platonis tempora praeceſſere, tantum abeſt ut Inane ignoraverint, quod nitide potius diſerteque illud, ac infinitum quidem, admittendum eſſe docuerunt, ut Plutarchus ipſe hoc eodem Capite memoravit. Deinde vero cur ille Platonis nomen, atque aetatem veluti notam hic exprimit? perinde quaſi, vel Plato ipſe, vel ceteri, qui Platonem ſunt conſequuti, Vacuum a Veteribus pridem ignoratum admittere ceperint; quum tamen & Plato, & Ariſtoteles ipſius auditor, & Stoici Platone recentiores Vacuum ipſum, Veterum inſtar, repudiaverint. Itaque facile quiſpiam hunc Plutarchi locum mutilum, aut vitiatum eſſe dixerit; quum praeſertim Stobaeus, qui cetera Plutarchum ipſum exſcribit, non modo voces μέχρι Πλάτωνος; omiſerit; ſed oppoſitam potius ſententiam Veteribus illis adſcripſerit legendo ἐπέγνωσαν; Galenus autem neque *Thaletis*, neque *Platonis* nomen hic memoraverit, ſed ita Caput hoc exordiatur Οἱ ἀπὸ Πυθαγόρυ ἐν τῷ κόσμῳ κενὸν εἶναι λέγουσι *Pythagorae ſectatores Inane in Mundo reperiri dicunt.* Vulgatam tamen lectionem hanc retineri, ſimulque Plutarchi ſententiam defendi poſſe putaverim, ſi *Phyſicorum* nomine non Philoſophi quilibet Thalete quidem iuniores, Platone vero antiquiores intelligantur : perinde quaſi Thaletis, ac Platonis nomine tempora deſignarentur, quibus Philoſophi Vacuum negantes floruerunt; ſed ii ſolum Φυσικοὶ ἀπὸ Θάλεω μέχρι Πλάτωνος intelligantur, qui in Secta vel ſucceſſione Ionica, quae a Thalete inſtituta fuit, ac in Platone deſiit, extiterunt; Anaximander nempe, Anaximenes, Anaxagoras, Archelaus, Socrates, & Plato. Optime nimirum ſic intelligi exponique poſſet cur hic Plutarchus Thaletem, ac Platonem veluti terminos expreſſerit: quod ille nimirum Ionicam Sectam a Thalete inſtitutam in Platone defeciſſe putaverit, ut Capite 3. iam dixerat; adeoque illos ſolum ἀπὸ Θάλεω *a Thalete* vocaverit, qui perenni ſerie poſt illum in ſucceſſione Ionica floruere. Optime quoque intelligi, defendique poteſt, quod veteres illi, qui hoc ſenſu ἀπὸ Θάλεω dicuntur, Vacuum ignoraverint. Siquidem Anaxagoras perſpicue Vacuum negavit, ut te-

teſtatur Ariſtoteles [1]; quamvis in hoc ipſo *Vacui* nomine explicando aberraret. Socrates ipſe, Platonis inſtar Vacuum negavit, quum Plutarcho teſte eaedem utriuſque fuerint de rerum natura ſententiae. Facile de Anaximandro quoque, Anaximene, & Archelao ſupponi id poterit; quum in Phyſicis ipſorum opinionibus nulla Inanis mentio reperiatur, nihilque proinde ſit cur illis opinio quaedam a Thaletis, Anaxagorae, Socratis opinione diverſa tribuatur. Quod ergo Leucippus, Democritus, Pythagorici, aliique plures Platone antiquiores Vacuum agnoverint, Plutarchi ſententiae non repugnat; quum illi ἀπὸ Θάλεω vocari, Ionicaeque Sectae accenſeri non debeant. Ceterum, quod ad Empedoclem attinet, iam obſervavi ex ipſius verbis inferri vix poſſe quod ille Vacuum omnino ſuſtulerit, quum fortaſſe κενῦ voce non *inane*, ſed *deficiens* aliquid, aut *imperfectum* intellexerit. Ac certe quidem Empedocles univerſa corpora ex elementis, elementa ipſa ex tenuiſſimis quibuſdam, ſimilibus, rotundiſque partibus conſtare dixit, quae conteri, dividi, frangique non poſſint; ut Plutarchus etiam Cap. 13. teſtatur. Ergo quum eiuſmodi rotunda corpora ſuam conſtanter figuram ſervare debeant, adeoque perfecte coniungi non poſſint; ſed tenuiſſima potius ſpatiola, vel interſtitia quaedam admittere cogerentur, veriſimilius eſt certe Empedoclem, Atomiſtarum inſtar, Inane corporibus interſperſum agnoviſſe; alioquin vel aliam ramentis illis, ſive elementorum elementis figuram conceſſiſſet; vel ramenta ipſa in partes alias ſubtiliores replendiſque ſpatiolis aptas dividi poſſe dixiſſet. Itaque Plutarchi noſtri pace vix dubitaverim, Empedoclem Philoſophis illis accenſere, de quibus ait Themiſtius [2] παρεσπάσθαι τοῖς σώμασιν τὸ κενὸν, καθάπερ λέγουσιν Δημόκριτός τε, καὶ Λεύκιππος, καὶ ἄλλοι πόλλοι: *interſperſum eſſe corporibus Vacuum, ut Democritus, Leucippus, aliique plures dicunt.*

CAP. XII. *Pag.* 47.

Πλάτων δὲ γεννητὸν κατ' ἐπίνοιαν: *Plato vero genitum* Tempus *iuxta intelligentiam* noſtram exiſtimavit.

Haec celeberrima Platonis opinio, qua ille Tempus ingenitum, ſimulque tamen genitum admiſiſſe videbatur, graves turbas illas excitavit, quae de Mundi aeternitate inter Platonicos, & Peripateticos exarſere; de quibus, ut ceteros mittam, accurate Pererius *de rerum principiis Libro XV.* diſ-

(1) Phyſic. Lib. IV. c. 8. (2) In IV. Phyſic. c. 8.

diſputavit. Atque ille quidem plurima Veterum teſtimonia exſcribens, perſpicue certoque iis oſtendi poſſe putavit Tempus, ac Mundum in Platonis hypotheſi aliquando incoepiſſe; quum tamen Interpretes alii Mundum, ac Tempus ex Platonis mente ſemper fuiſſe putaverint: unde Ariſtoteles dixit [1]: *Omnes Tempus natum eſſe negant; ſolus autem Plato ipſum ortum eſſe aſſeverat; una enim cum Caelo ortum eſſe, Caelum vero natum fuiſſe affirmat.* Sed iniquior hic certe, alibique ſaepius in Platonem Ariſtoteles. Etenim Plato Caelum quidem, & Mundum, & Tempus genitum, formatum, natum eſſe, vel aliquando coepiſſe docuit, quod creatae res omnes ab alio, hoc eſt efficiente cauſſa quadam produci debuerint; ſed creationem tamen illam, temporibuſque initium ab aeterno fuiſſe docebat; ideoque, ut hic optime a Plutarcho exprimitur, Mundum ac Tempus ſuapte quidem natura ſempiternum putavit; ſed quum mens noſtra rerum productionem percipere non poſſit, quin aliquod durationis temporiſque principium concipiat, Tempus ipſum κατ' ἐπίνοιαν, ſive ſecundum noſtrum concipiendi modum, incoepiſſe dicebat. Qui veram Platonis hypotheſim ſcrutari velit, Platonis Timaeum adire poterit, ubi nitide accurateque eamdem prorſus opinionem expreſſam inveniet, quam hic Plutarchus adumbravit: quemadmodum fere Pythagoras, & Heraclitus etiam apud Stobaeum pag. 48. & 49. dixere γεννητὸν κατ' ἐπίνοιαν τὸν κόσμον, οὐ κατὰ χρόνον: *Mundum quoad cogitationem* ſolum *non* vero *tempore genitum* fuiſſe, quod cum ſuperiori Platonis opinione mire conſpirat.

LIB. II. CAP. III. *Pag.* 47.

ΟΣοι τὰ ἄτομα εἰσηγοῦνται, καὶ τὸ κενὸν, οὔτε ἔμψυχον, οὔτε προνοίᾳ διοικεῖσθαι (τὸν κόσμον) *quicumque indiviſibilia* corpora, vel Atomos, *ac Inane admittunt, neque animatum* eſſe, *neque providentia adminiſtrari* Mundum exiſtimant.

Vbi Plutarchus ab illis omnibus, qui *Atomos*, atque *Inane* admiſerint, inanimatum quoque Mundum, nullaque providentia adminiſtratum aſſeri teſtatur, non obſcure ſignificat temerarium fortuitumque motum ab omnibus Atomorum aſſertoribus admitti conſueviſſe, perinde quaſi motus ille a ſapienti providentique cauſſa diſponi, dirigi, vel temperari non poſſet quum tamen Mundus optime ex Atomis, ac Inani componi, ſimulque tamen com-

(1) Phyſ. Lib. VIII. c. 1

conſilio quodam, ac providentia diſpoſitus admitti poſſit, ut Gaſſendus, aliique plurimi demoſtrarunt. Quid vero quod ex Veteribus etiam nonnulli Mundum ex Atomis quidem conſtare, ſed providentia tamen gubernari, dixerunt? Certe, ut Empedoclem, Heraclidem, Pythagoricos, alioſque plures omittam, qui in diviſibilia corpora, aliis tamen nominibus, agnovere, Ἔκφαντος ἐκ μὲν τῶν ἀτόμων συνεστάναι τὸν κόσμον, διοικεῖσθαι δὲ ἀπὸ προνοίας: *Ecphantus ex Atomis quidem Mundum conſtare dixit; ſed a providentia tamen gubernari* dixit, ut Stobaeus pag. 48. perſpicue teſtatur. Itaque dum Plutarchus hic ait quod quicumque Atomos admiſere Mundum a ſubſtantia rationis experte adminiſtrari dixerunt, de ſolis Leucippi, Democriti, ac Epicuri ſectatoribus intelligi profecto debet, qui providentiam omnem ſuſtulerunt; non quod Atomos, ac Inane veluti rerum principia poſuerint; ſed quod incorporeas ſubſtantias, animam, Deum, eiuſque providentiam erroribus, aut argumentis aliis innixi negaverint.

C A P. V. *Pag.* 48.

Φιλόλαος διττὴν εἶναι τὴν φθορὰν τοῦ κόσμου: *Philolaus duplicem corruptionem Mundi eſse putavit.*

Quandoquidem in exhibenda Philolai ſententia Plutarchus obſcurior videtur, ſententiam ipſam tum ex Scriptoribus aliis, tum ex ſuperſtitibus adhuc Philolai verbis accuratius exponere iuverit. Ac primo quidem obſervandum exiſtimo, quod ubi in Plutarcho proxime poſt voces ſuperius poſitas legitur τότε μὲν ἐξ οὐρανοῦ πυρὸς ῥυέντος, τότε δὲ ἐξ ὕδατος σεληνιακοῦ περιστροφῇ τοῦ ἀέρος ἀποχυθέντος, in Stobaeo reperitur τὸ μὲν ἐξ ὑγροῦ πυρὸς ῥυέντος, τότε δὲ ἐξ ὕδατος σεληνιακοῦ περιστροφῇ τοῦ ἀέρος ῥυέντος: *partim ex ignis caeleſtis lapſu, partim ex aquae lunaris per aëris converſionem*. Canterus optime non ὑγροῦ, ſed Plutarcho duce οὐρανοῦ reſcribendum admonuit; mihique potius οὐρανίου legendum eſſe videtur. At viciſſim vocem ἀέρος *aëre*, quae in Plutarcho nobis occurrit, delendam, ſimulque cum Stobaeo ἀστέρος *aſtro* legendum exiſtimo: ut nempe exprimatur aquam illam lunarem non *aëris*, ſed *aſtri*, hoc eſt Lunae ipſius, vertigine expreſſam, Terraeque ſuperfuſam admitti; non modo quod aër ipſe violenter in gyrum converti, Lunaremque aquam exprimere non poſſe videatur; verum etiam quod in Galeno quoque verae lectionis huius veſtigium ſupereſſe conſpicia-

tur, ubi depravate quidem nunc legitur *τότε δὲ ἐξ ὕδατος σεληνιακοῦ περὶ τοὺς ἀςέρας ὑπερχεόμενον*; ubi perſpicue reponendum *περιςροφῇ τοῦ ἀςέρος*. Sed gravius id certe, quod hic Plutarchus Mundum ex Philolai ſententia corruptibilem, duplicique de cauſſa, vel corruptionis genere interiturum, teſtatur; quum tamen Stobaeus perſpicue memoret, quod *Φιλόλαος ἄφθαρτον τὸν κόσμον λέγει*: *Philolaus Mundum incorruptibilem* eſſe *dicit*. Sed utraque tamen ſententia illa facile componi, adeoque Plutarchus ipſe cum Stobaeo coniungi poteſt; quum Stobaeus ſupera quidem, atque caeleſtia corpora mutationis expertia dixerit; ſublunaria vero corrumpi, variarique poſſe putaverit. Ita nimirum apud Stobaeum de Mundo loquitur: *ἔχει δὲ καὶ τὰν ἀρχὰν τῆς κινήσεώς τε, καὶ μεταβολὰς ὁ κόσμος εἷς ἐὼν, καὶ συνεχὴς, καὶ φύσει συνδιαπνεόμενος, καὶ περιαγόμενος ἐξ ἀρχιδίου· καὶ τὸ μὲν ἀμετάβλατον αὐτοῦ, τὸ δὲ μεταβάλλόν ἐςι, καὶ τὸ μὲν ἀμετάβολον ἀπὸ τᾶς τὸν ὅλον περιεχούσας ψυχᾶς μέχρι σελήνας περαιοῦται, τὸ δὲ μεταβάλλον ἀπὸ τᾶς σελήνας, μέχρι τᾶς γᾶς*: *habet quoque motus, ac mutationis principium unus & continuus Mundus, & perpetuo volubilis. Atque una quidem pars eius mutationem non ſentit, altera ſentit. Illa totius anima ad Lunam uſque definitur; haec reliquo ad terram uſque ſpatio.* Itaque Philolaus Mundum ipſum corruptibilem, ſimulque incorruptibilem eſſe docuit; quamvis Plutarchus alteram ſolum ipſius ſententiam obſcurius expreſſerit. Quandoquidem vero poſtrema Plutarchi verba *καὶ τούτων εἶναι τὰς ἀναθυμιάσεις τροφὰς τοῦ κόσμου* apte cum ſuperioribus haerere vix poſſunt; illa vel temere in textum irrepſiſſe videntur, ut Amiotus proinde illa diſſimulaverit; aut potius aliquid in Plutarchi textu poſt vocem *ἀποχυθέντος* excidiſſe ſuſpicor: quo exprimeretur Mundum ipſum in Philolai ipſius ſententia adhuc incorruptibilem eſſe oportere, quod exhalationes, & effluxus illi intereuntes Mundi partes reſtaurent. Verior atque accuratior Plutarchi ſenſus ex alio Stobaei loco deduci poterit, ubi Philolai ſententiam afferens, ait: *Φιλόλαος ἔφησε, τὸ μὲν ἐξ οὐρανοῦ πυρὸς ῥυέντος, τὸ δὲ ἐξ ὕδατος σεληνιακοῦ περιςροφῇ ἀέρος ἀποχυθέντος εἶναι τὰς ἀναθυμιάσεις τροφὰς τοῦ κόσμου*: *Philolaus dicebat partim ex ignis caeleſtis lapſu, partim ex aquae lunaris per aëris converſionem natas exhalationes Mundi eſſe alimentum*. Itaque in Pilolai ſententia idem ille tum caeleſtis ignis, tum lunaris aquae effluxus, qui varias Mundi partes corrumpit, partes ipſas cibi inſtar reparat ac reſtituit; adeoque Mundum perennem, ac nunquam interiturum efficit.

CAP.

CAP. VIII. *Pag.* 51.

Ἐμπεδοκλῆς τοῦ ἀέρος εἴξαντος τῇ τοῦ ἡλίου ὁρμῇ ἐγκλιθῆναι τὰς ἄρκτους, ϗ τὰ μὲν βόρεια ὑψωθῆναι, τὰ δὲ νότια ταπεινωθῆναι, καθ' ὃ ϗ τὸν ὅλον κόσμον: *Empedocles aëre Solis impetui cedente, Vrſas inclinatas eſſe* putavit, *& boreales quidem* Terrae *partes elevatas fuiſſe, auſtrales vero depreſſas; eaque proinde ratione totum Mundum* eſſe inclinatum.

Vix, opinor, ex obſcurioribus Plutarchi verbis, aut vera Empedoclis ſententia, aut commodus ſenſus ullus exſculpi poterit, ubi praeſertim Xylandri interpretatio ſeligatur, qui ex Empedoclis mente dicit *ſeptentriones declinaſſe, ita ut partes iis vicinae in ſublime attollerentur, deprimerentur auſtrinae*: perinde quaſi declinantibus ſeptentrionibus, partes ſeptentrioni proximae attolli; non vero potius & ipſae deprimi debuerint. Longe accuratior Budaeus, atque Amiotus, qui ἐγκλίσεως voce non *declinationem*, ſed ſolum *emotionem*, nutumque intellexere. Sed qui ex aëris cedentis impetu boreales Mundi partes, ac ſidera ſuis e locis emota cenſeri poſſint? quum ex Empedoclis opinione ſidera ipſa longe aëre ſuperiora reperiantur; praeſertim vero quum Empedocles ipſe docuerit τοὺς ἀπλανεῖς ἀστέρας συνδεδέσθαι τῷ κρυστάλλῳ: *inerrantia ſidera caelo veluti cryſtallo illigari*, ut Plutarchus Cap. 13. teſtatur? Ego certe Empedoclem non aliter ſibi conſtare poſſe putaverim, quam ſi voces illae ἐγκλιθῆναι τὰς ἄρκτους ad borealem ſolum Telluris polum referantur; ut proinde Empedoclis ſententia fuerit aërem boreali Terrae parti confuſum Solis impetu compreſſum fuiſſe; adeoque borealem Terrae partem ſubſediſſe, ſive depreſſam fuiſſe. Quo plane fieri debuiſſet, ut viciſſim boreales Caeli partes elevatae, auſtrinae depreſſae, adeoque univerſus etiam Mundus hac ipſa ratione inclinatus nobis videretur. Itaque ex Empedoclis opinione Solis motu, aëriſque ceſſione non Caelum, aut inerrantia ſidera ſuis e locis vere emota, depreſſa, vel elevata fuerant; ſed varietas illa in ſola Tellure vere contigerat; nobiſque proinde in Tellure degentibus oppoſita prorſus mutatio in Caelo, fixiſque ſideribus apparet. Exinde vero facile coniicere, vel inferre quis poſſit fortaſſe Solis motum in ſeptentrionali parte, vel aeſtivo tropico iuxta Empedoclem incoepiſſe, ut Solis impetu aër ibi cedere, ad boream urgeri, ac borealis Terrae polus deprimi deberet, quemadmodum dexteram nobilioremque Mundi partem Empedocles circa aeſtivum

Tropicum collocavit. Ceterum inclinationis huius cauſſam non ex Caelo ipſo, ſideribuſque, ſed ex Tellure ſolum, eiuſque partibus repetendam eſſe Democritus etiam, aliique Empedocli coaevi exiſtimarunt, quos Plutarchus Libro III. cap. 12. memoravit.

C A P. XIII. *Pag. 55.*

Τὰς ἀνατολὰς, ϗ τὰς δύσεις (τῶν ἀςέρων) ἐξάψεις εἶναι, ϗ σβέσεις: *ortus, occaſuſque* ſiderum *accenſiones eſſe, & extinctiones.*

Quum Budaeus in exhibenda Xenophanis opinione dixerit: *exortuſque, & occaſus Solis earum* ſtellarum *eſſe accenſus, reſtinctuſque*, initio ſuſpicabar in graeco ipſius Codice voces ipſas τȣ̃ ἡλίȣ exaratas fuiſſe: quo plane fieret Xenophanis ſententiam minus abſurdam eſſe oportere, ſi vere ille ſidera non exſtingui, ſed exoriente Sole, eiuſque radiis ingruentibus obſcurari ſolum, aut occultari dixiſſet, eoque occidente illas iterum apparere; quemadmodum fere carbones interdiu lumen occultare, noctu vero emittere conſpiciuntur. Sed, quum Xenophanes ipſe Cap. 24. mox aſſerat Solem, dum eclipſim patitur, extingui, iterumque Solem alium accendi; perſpicue apparet *exortus*, & *occaſus* illos non ad Solem referri, ſed ad ipſa ſidera, quae tunc oriri & apparere dicantur quum accenſa fuerint; tunc vero occidere quum extinguantur. Ita Sol ipſe, non modo dum eclipſim patitur, extingui a Xenophane dicebatur, verum etiam quum occidit; ſicuti viciſſim accendi putabatur non modo quum eclipſis deſineret, ſed etiam quum Sol in oriente nobis apparet. Itaque Budaeus Xenophanis, ac Plutarchi mentem minus accurate expreſſit; & quamvis etiam in graeco ipſius textu τȣ̃ ἡλίȣ reperiretur, perſpicue vox illa, veluti gloſſema, delenda foret. Ceterum haec ipſa Xenophanis opinio Heraclito quoque probata fuit; ſiquidem ille, ut Galenus Cap. XIV. teſtatur, ait Solem eſſe ἄναμμα ἐν μὲν ταῖς ἀνατολαῖς τὴν ἔξαψιν ἔχον, τὴν δὲ σβέσιν ἐν ταῖς δυσμαῖς: *flammam, quae accenſionem in oriente, extinctionem autem in occidente habeat.*

C A P. XIII. *Pag. 55.*

Ἡρακλείδης, ϗ οἱ Πυθαγόρειοι ἕκαςον τῶν ἀςέρων κόσμον ὑπάρχειν: *Heraclides, & Pythagorici quodlibet ſidus Mundum eſſe dixerunt.*

Haec

Haec Heraclidis, Pythagoricorum, & Orphei ſectatorum opinio, ſi ſola Plutarchi verba ſpectaveris, ita propemodum intelligenda videretur, ut ex illorum hypotheſi quodlibet ſidus nobis conſpicuum nihil aliud foret, quam immenſa quaedam plurium corporum compages, quae certo quodam ordine diſtributa Mundum noſtro ſimilem efforment; ut proinde extrema ſideris ſuperficies nobis conſpicua caeli, vel aetheris inſtar haberi debeat; qui Mundum nobis inviſibilem intra ſe contineat, Tellurem nempe, Solem, Lunam, Planetas alios, ſed nobis inviſibiles, complectatur. Quo plane fieret univerſam ſideris alicuius ſubſtantiam non uniformem, ſed variam, ac inaequalem eſſe oportere; quum intra ſe Terram, aërem, aliaſque naturas mire inter ſe diſſidentes contineat. Quandoquidem vero nullum in Scriptoribus aliis hypotheſis huius indicium reperitur, quin potius Plutarchus ipſe in Mundis illis aërem, atque aetherem in infinito aethere contineri dicit; perſpicue apparet quod aether, atque aër, adeoque Terra, non intra ſiderum globos, qui certae finitae magnitudinis eſſe debent; ſed circa illos a Pythagoricis collocari debebant. Itaque illorum ſententia hoc uno ſenſu intelligi, vel explicari debet, quod fixa ſidera totidem Soles noſtro ſimiles, eademque prorſus ignis ſubſtantia compoſiti forent; & quemadmodum circa Solem noſtrum in Mundi noſtri centro collocatum Terra, Planetae, Elementa ſingula reperiuntur; ita quoque circa ſidus quodlibet ex. gr. *Sirium* in alterius Vorticis, aut Mundi centro poſitum Planetae, Terra, aër, aliaque corpora moverentur, quae nobis tamen ob diſtantiam inconſpicua forent; quemadmodum illi, qui Tellurem Sirio circumpoſitam incolerent, Solem quidem noſtrum veluti ſidus inſpicerent; ſed Planetas tamen noſtros, noſtramque Tellurem Soli circumpoſitam intueri non poſſent. Exinde vero celebris haec opinio profluxiſſe, ac Pythagoricis arriſiſſe videtur, quod illi fixorum ſiderum, Soliſque noſtri ſubſtantiam omnino ſimilem eſſe putarent; adeoque, ſicuti Sol Mundi cuiuſdam ſibi circumpoſiti centrum eſſe conſpicitur; ita quoque maximo optimoque iure circa ſidera ſingula veluti centra Mundi alii diſpoſiti viderentur. Certe Iordanes Brunus, aliique plures ex Recentioribus hac ipſa ratione plures Vortices, aut Mundos eſſe putarunt, ut circa ſidus quodlibet veluti centrum Vortex, ac Mundus aliquis noſtro ſimilis ſua Tellure, ſuiſque adeo Planetis praeditus reperiretur; ut ipſi proinde Orphicorum inſtar ſingulas ſtel-

las

las in ſingulos Mundos converterint; hoc eſt, ut Plutarchi locum explicandum exiſtimo, ſingulis ſtellis ſingulos Mundos circumfuſos adſcripſerint.

C A P. XV. *Pag.* 57.

Τῶν Μαθηματικῶν τινες μὲν ὡς Πλάτων, τινὲς δὲ μέσον πάντων τὸν ἥλιον: *Ex Mathematicis nonnulli quidem* ſentiunt *ut Plato*; *alii vero Solem omnium medium* eſſe opinantur.

Obſcurius hic certe Plutarchus Mathematicorum illorum ſententiam expreſſit; quippe qui facile illorum hypotheſim innuere videatur, qui Solem corporum omnium medium, hoc eſt in Vniverſi medio veluti centro collocatum eſſe dixerunt; quod Ariſtarcho, aliiſque pluribus arriſiſſe docet Plutarchus Lib. IV. c. 13. Vera tamen Plutarchi ſententia nativuſque ſenſus hic eſſe debet, quod Plato in ſeptem Planetarum ordine *ſextum* locum Soli conceſſit; Mathematici vero quidam Solem ipſum Planetarum *omnium medium*, quarto nimirum loco infra Martem, ac ſupra Venerem collocatum putarunt. Certe hic ipſe Planetarum ordo, qui ex Platonis mente hic a Plutarcho deſcribitur, etiam apud Laërtium (1) occurrit, ubi docuit Plato εἶναι ὑπὲρ μὲν τὸν τῆς γῆς κύκλον Σελήνην, ἐν δὲ τῷ ἐχωμένῳ Ἥλιον, ἐν δὲ τοῖς ἐπάνω τὰς Πλανήτας: *Lunam quidem ſupra Terrae circulum; in proximo Solem; in ſuperioribus vero vaga ſidera ferri*. Ex Mathematicis vero, qui ordinem alium agnoverint, Solemque ipſum ſupra Venerem collocaverint, memorantur Chaldaei, Archimedes, Geminus, Cleomedes, Cicero, Hyginus, Manilius, Plinius, Ptolemaeus, aliique plures quos Gaſſendus (2) enumerat. Monendum obiter in Xylandri verſione Solis, Lunaeque nomen, ipſorumque ſitum in Planetarum ordine prorſus omitti.

C A P. XX. *Pag.* 60.

Ἀναξίμανδρος κύκλον εἶναι ὀκτωκαιεικοσαπλασίονα τῆς γῆς: *Anaximander* ait Solem *eſſe orbem viginti octo vicibus Tellure maiorem*.

Si ingentis igneae compagis, quam Anaximander hic ſtatuit, ea ſolum pars conſpicua nobis eſſe poteſt, quae veluti ex orificio erumpens lucem emittit, atque a nobis *Sol* vocatur, reliqua vero pars

(1) Lib III ſeg 74. (2) Sect. II Lib. II- c. 3.

pars inconſpicua nobis eſſe debet; haud immerito quaeri nunc poſſit, unde Anaximander igneam compagem illam 28. vicibus Telluris globo maiorem eſſe collegerit; itidemque Lunaris ignis molem 19. vicibus Terra maiorem agnoverit, ut Cap. 25. mox dicitur. Num hariolari cui libeat Anaximandrum ad Solarem, Lunaremque cyclum digitum intendiſſe; quum ille 28. hic 19. ſolaribus annis componatur, Anaximander in Solis, ac Lunae maſſa nobis inconſpicua proportionem illam admiſerit? Sed nullus hic hariolis, audacique coniecturae locus. Habuit fortaſſe Anaximander opinionis huius argumentum aliquod, quod in maxima tamen obſcuritate, ac Scriptorum ſilentio ignorare nunc cogimur. Illud unum illuſtrando Plutarchi loco, ſive Anaximandri Placito obſervaſſe nunc libet, quod trochus ille, rota, vel corpus igne repletum ex cuius apſide, vel orificio conſpicua nobis Solis, & Lunae, aliorumque ſiderum facies erumpebat, ex denſiore, concretoque aëre conſtabat, ut docet Stobaeus: Ἀναξίμανδρος πιλήματα ἀέρος τροχοειδῆ, πυρὸς ἔμπλεα, κατά τι μέρος ἀπὸ στομίων ἐκπνέοντα φλόγας: *Anaximander centones aëris globoſos, ignis plenos, & flammas quadam parte exſpirantes*: ubi vides non modo Soli, Lunaeque, ſed ceteris etiam Stellis omnibus eamdem ſtructuram, ac naturam ab Anaximandro concedi; quamvis id Plutarchus de Luna ſolum, ac Sole memoraverit.

CAP. XX. *Pag. 61.*

Φιλόλαος ὁ Πυθαγόρειος ὑαλοειδῆ (τὸν ἥλιον) *Philolaus Pythagoricus* Solem eſſe exiſtimat *corpus vitro ſimile*.

Non plurimum fortaſſe ego fallar, ſi, ex variis Veterum Placitis a Plutarcho in hoc Opere memoratis, nullum obſcurius videri dixerim, quam Philolai ſententia, quae modo proponitur: ut mirari proinde non ſubeat ſi Interpretes omnes in illa exponenda diffideant. Etenim, ſi quaedam Plutarchi verba, ipſorumque vim ſpectaveris, ſpeculi quidem inſtar Solem a Philolao admiſſum putaveris, quod tamen non pellucidum foret, ignisque ſplendorem traiiceret; ſed potius reflexionis ope lucem ad nos regereret. Sic enim optime conſtaret, quod *Solis* nomine tria intelligi a nobis poſsent, ſive ad Solis perceptionem ſenſationemque in nobis excitandam tria conferrent; nimirum mundanus ignis, cuius ſplendor in opacum ſpeculum incideret; tum ignis ipſius imago, quae ſpecu-

culo impreſſa, reflexionis ope ad nos uſque, veluti *imaginis imago*, deferretur. At, ſi voces alias ſpectaveris, Solis corpus pellucidum potius a Philolao admiſſum dixeris, quod mundani ignis ſplendorem imbiberet, atque ad nos uſque traiiceret. Quamvis autem, ut ingenue fatear, prior ille explicandi modus, & clarior, & concinnior videatur; haec altera tamen ſententia Philolao adſcribi debet, adeoque ἀνταυγείας, & ἀνακλάσεως voces mitiori ſenſu intelligi exponique debent. Itaque Philolai ſententia fuit quod Solare corpus, vitri inſtar, omnino pellucidum foret, adeoque facile ab igne, eiuſque ſplendore penetraretur. Hinc ſplendor ille, vel radii ex mundano igne, quem Philolaus ipſe in Mundi centro, ſimulque in ambitu collocavit, in ſolare corpus incidente, ipſum pervadere, ac illuſtrare debebant, indeque ad oculum uſque traiecti, & refractionis ope hinc inde diſperſi mundani ignis, ſimulque ſolaris corporis ab illo illuſtrati ſplendorem ad nos deferebant; ut proinde lucis ſenſatio tum ab igne, qui in extima Mundi parte reperitur; tum ab ignis eiuſdem parte, quae ſolare corpus illuſtrat ac pervadit; tum a ſplendore, qui a ſolari corpore ad nos pervenerit, oriatur. Exinde vero facile ſuſpicari quis poterit quod Philolaus lucis radios in vitreo, rotundoque Solis corpore colligi, ac refrangi dixerit, ut confertiores ex illo exirent; adeoque, quum mundani ignis ſplendor ob raritatem diſiectoſque radios percipi, ſive ſentiri non poſſet; ubi tamen radii a Solari corpore, quod penetrabant, collecti fuerant, confertioreſque ad oculum ferebantur, ſentiri poſſent. Ceterum praeter varietates alias, quas hoc loci in Stobaeo opportunius adnotavi, addidiſſe iuverit in Plutarchi textu vocem quamdam excidiſſe, atque ubi legitur: τὸ ἐν τῷ ὐρανῷ πυρῶδες, τό τε δὴ ἀπ' αὐτῦ, ἐ ἐσοπτροειδὲς ex Stobaeo restituendum τὸ ἐν τῷ ὐρανῷ πυρῶδες, τό τε δὴ ἀπ' αὐτῦ πυροειδὲς κατὰ τὸ ἐσοπτροειδὲς. Siquidem fulgor ille, qui in vitreo ſolari corpore recipitur, atque ab illo ad nos transfunditur, *igni ſimilis, ſpeculique inſtar* formatum, vel a ſpeculo tranſmiſſum vocatur.

C A P. XX. *Pag. 62.*

E'Μπεδοκλῆς δύο ἡλίυς: *Empedocles Soles duos* eſſe dicit.

Non minor fortaſſe in Empedoclis, quam in Philolai ſententia, perplexitas obſervatur. Etenim Plutarchi verba innuere videntur, quod Empedocles Caeli, vel Mundi hemiſphaerium primige-

genio igne repletum poſuerit, & ſolare corpus non aliud eſſe dixerit, quam ſpeculum, in quod lucis radii a mundano igne ferrentur, indeque ad oculum reflecterentur; quum eodem ipſo ſimilique motu tum hemiſphaerium igne refertum, tum Solare corpus, aut ſpeculum circa Terram moverentur, Sol ipſe ſemper igni e regione poſitus appareret: quemadmodum fere, ſi Sol, & Luna eadem celeritate moverentur, ſemperque Luna Soli oppoſita foret, Lunae ſplendor ex ſolaribus radiis in Lunae ſuperficie veluti ſpeculo repercuſſis oriretur. Sicque facile intelligetur cur duos Empedocles Soles agnoverit, atque perſpicuum nobis Solem una cum ignis vertigine circumferri, uno nimirum eodemque motu, ac celeritate circa Terram torqueri dixerit. At Empedocles Solem ex rotunda quoque Terrae figura, & ſuperficie, radiiſque ab illa reflexis deducit, Solemque ipſum eius ignem repercuſſum eſſe docet, qui circa Terram reperitur, quod clarius adhuc exponit Plutarchus in Libro *de Pythiae Oraculis*: ὑμεῖς δὲ τοῦ μὲν Ἐμπεδοκλέους καταγελᾶτε φάσκοντος τὸν ἥλιον περὶ γῆν ἀνακλάσει φωτὸς οὐρανίου γενόμενον: *vos autem Empedoclem quidem irridetis, qui aſſerit Solem circa Terram reflexione lucis caeleſtis fieri*; ſicuti Empedocles ipſe apud Stobaeum pag. 56. docet ἴσον τῇ γῇ τὸν κατὰ τὴν ἀνταυγείαν: *Solem illum, qui ex reflexione oritur, Terrae aequalem*: perinde quaſi Sol ex radiis a Terra reflexis oriatur, adeoque ipſi Telluri aequalis eſſe debeat. Quis iſta componat, nitidumque ſenſum exſculpat? Si divinare liceat, ignis ille, qui Telluri circumpoſitus appellatur, non alius erit, quam idem ille primigenius ignis, qui Caeli Telluri circumpoſiti hemiſphaerium implet; ſuoſque radios in oppoſitum ſolare corpus iaculatur, ut inde ad Terram reflexionis ope ferantur. Ita certe Empedoclis opinionem ex Plutarchi Libro *de Stromatis* expreſſit Euſebius [1]: ὁ δὲ ἥλιος τὴν φύσιν οὐκ ἔστι πῦρ ἀλλὰ τοῦ πυρὸς ἀντανάκλασις ὁμοία τῇ ἀφ' ὕδατος γινομένῃ. σελήνην δέ φησι συστῆναι καθ' ἑαυτὴν ἐκ τοῦ ἀπολειφθέντος ἀέρος ὑπὸ τοῦ πυρός. τὸ δὲ φῶς αὐτὴν σχεῖν ἀπὸ τοῦ ἡλίου . . . . . εἶναι δὲ κύκλῳ περὶ τὴν γῆν φερόμενα δύο ἡμισφαίρια, τὸ μὲν καθόλου πυρός, τὸ δὲ μικτὸν ἐξ ἀέρος, καὶ ὀλίγου πυρός, ὅπερ οἴεται τὴν νύκτα εἶναι: *Sol natura ſua non ignis, ſed ignis reflexio, eſt, illi quam ex aqua fieri videmus perſimilem: at Luna ex aëre, quem ignis reliquerat, ſua ſponte coaluit; lumen porro ſuum eamdem a Sole mutuari . . . . . duos praeterea dimidios orbes circa Terram circulari motu ferri putat: alterum ex igne to-*

§ § § §   *tum*

(1) Praep. Evang. Lib. I. c. 8.

tum, alterum ex igne, atque aëre modico temperatum, quem ipſe noctem eſſe arbitratur. Vbi vides ſolare corpus velut opacum admitti, ut, aquae inſtar, ignis imaginem recipere, atque ad nos reflectere videatur. Fortaſſe quoque Empedocles exiſtimavit radios a mundano igne Telluri circumfuſo in Terram, iterumque a Terrae ſuperficie in ſolare corpus; tumque ab ipſo ſolari corpore ad oculum noſtrum reflecti. Haec autem dicta volui, non ut veram Empedoclis ſententiam deprehendiſſe me exiſtimem; ſed ut ambiguae, mireque diſſidentes Interpretum explicationes refellantur; ſimulque opportune obſervetur non unam, ſed fortaſſe plures variaſque explicandi Solis rationes ab Empedocle uſurpatas eſſe, quae quum ſimul hic a Plutarcho, ipſique inhaerente Stobaeo coniunctae fuerint, ſententiam illam obſcuriorem, ſibique fere inconſtantem reddiderunt. Certe non unam, ſed varias potius hypotheſes Empedocli arriſiſſe demonſtrat Laërtius [1], qui de Empedocle loquens ait: *καὶ τὸν ἥλιόν φησι πυρὸς ἄθροισμα μέγα, καὶ τῆς σελήνης μείζω: Solem ait ignis ingentem maſſam, Lunaque maiorem:*: quae, licet ad primigenium ignem referri fortaſſe poſſint, de conſpicuo tamen, veroque Sole potius intelligenda videntur. Ita quoque vel ad *primigenium*, vel ad *conſpicuum* etiam Solem referri debebit, quod ille in extrema Vniverſi parte, vel ſuperficie poſitus ſit; ut Solis eiuſdem ambitu, ac peripheria Mundus ipſe circumſcribatur, quod Empedocles apud Plutarchum noſtrum Cap. I. iam dixerat: quod nimirum & mundanus ignis, & Sol ipſi oppoſitus in extima Mundi parte reperiatur.

CAP. XXIII. *Pag.* 64.

ΣΤωικοὶ κατὰ τὸ διάστημα τῆς ὑποκειμένης τροφῆς διέρχεσθαι τὸν ἥλιον: Stoici dixere *Solem iuxta extenſionem ſubiecti pabuli excurrere.*

Si non alia, quam ſubiecti pabuli diſpoſitio, Solaris motus, & converſionis cauſſa a Stoicis allata foret, perennis ille, & conſtans Solis motus obſcurius certe, ac imperite admodum ab optimis alioquin, peritiſque Philoſophis expoſitus videretur. Longe ſubtilius, atque accuratius motum illum expreſſit apud Stobaeum Cleanthes, qui poſt vocem *ἐπινέμεται* ſubdit: *συγκαταφέρεσθαι δὲ τὸν ἥλιον κινούμενον ἕλικα ἐν τῇ σφαίρᾳ ἀπὸ τοῦ ἰσημερινοῦ ἐπί τε ἄρκτου, καὶ νό-*

(1) Lib. VIII. ſeg. 77.

νοτὸ, ἅπερ ἐςὶ πέρατα τῆς ἕλικος. ἄλλοι δὲ ἐπ' εὐθείως αὐτὸν κινεῖσθαι τὴν ἕλικα, ὀ περισφαῖραν ποιοῦντα, περὶ δὲ κύλινδρον: *Solem motum facere ſpirae ab Aequatore verſus Septentrionem, ac Meridiem, qui ſint ſpirae termini. Alii eum recta hunc motum facere dixerunt; quaſi non ſphaeram, ſed cylindrum haberet.* Itaque in Stoicorum hypotheſi Sol diurno, annuoque motu ſimul compoſitis ſphaericam ſpiram ab uno ad tropicum alium extenſam peragebat; iterumque retrogrado motu ſpiram illam excurrebat: quamvis alii ſingulas ſpirae partes ſingulis diebus peragratas invicem aequales eſſe putarent; adeoque non ſphaericam, ſed cylindricam potius, ſpiram a Sole deſcribi exiſtimarent; quamvis ſpiras illas, aut ſpirarum ordinem hac potius, quam alia ratione, & loco Mundi opifice conſtitutum eſſe putarent, ut Sol ſubiecti Oceani halitibus paſci poſſet.

C A P. XXIII. *Pag.* 64.

Διογένης ὑπὸ τῦ ἀντιπίπτοντος τῇ θερμότητι ψύχυς σβέννυσθαι τὸν ἥλιον: *Diogenes* ait *Solem frigore in calorem incidente extingui.*

Vel plurimum hic ego fallor, vel Diogenis ſententia ex hoc Capite, in quod temere translata fuit, in ſequenti Capite reſtitui debet. Quid enim Solis extinctio cum ipſius converſione commune eſſe poteſt? Quave ratione Diogenes, aut ſuſpicari, aut aſſerere umquam poterat Solem ubi ad Tropicum circulum pervenerit, ideo non ulterius progredi, ſed verſus Aequatorem regredi, quod Solis calor in Tropico ipſo vi frigoris ingruentis extinguatur? At, ſi Diogenis opinio ad Caput proxime ſequens transferatur, optime, accurateque intelligetur, quod ex Diogenis ſententia tunc Sol deficere dicebatur, quum Sol ipſe a frigore, quod calori occurrat, ipſumque ſuperet, extinguatur. Coniecturam hanc firmare videtur Stobaeus, qui quum Thaletis opinionem de Solaris eclipſis origine & cauſſa, mox a Plutarcho ſequenti Capite memoratam expreſſiſſet, repente ſubiicit: Διογένης κισσηροειδῆ τὸν ἥλιον, εἰς ὃν ἀπὸ τοῦ αἰθέρος ἀκτῖνες ἐναποςηρίζονται, ὑπὸ δὲ τοῦ ἀντιπίπτοντος τῇ θερμότητι ψυχροῦ σβέννυσθαι: *Diogenes pumiceum credidit Solem, in quem aetheris radii figerentur; eum porro frigore calori oppoſito extingui.* Itaque Diogenes non converſionis, aut ſolſtitii, ſed eclipſis potius, cauſſam hic exprimit; ideoque ipſius ſententia ad ſequens Caput ſpectare, ac tranſferri debet.

CAP. XXIX. *Pag. 69.*

BΗ'ρωσος κατὰ τὴν πρὸς ἡμᾶς ἐπιστροφὴν τοῦ ἀπυρώτου μέρους: *Beroſus ob converſionem ad nos partis non ignitae.*

Sententiae, quae hic Beroſſo tribuitur, explicatio ex alia ipſius hypotheſi deduci debet, quae quamvis a Plutarcho omiſſa fuerit, a Stobaeo tamen exponitur. Ille nimirum varias de ſubſtantia Lunae opiniones enumerans ait: Βήρωσος ἡμιπύρωτον σφαῖραν τὴν σελήνην: *Beroſus ſemiignitum globum Lunam* eſſe putavit. Quod nempe Lunae corpus dimidia ſui parte, vel hemiſphaerio ignea foret; adeoque lucida; pars autem, ac hemiſphaerium aliud obſcurum, ac terreum. Exinde vero non modo eclipſis, ſed variae etiam Lunae phaſes intelligi, ac deduci poterant; quod nimirum Lunae corpus circa ſuum axem menſis ſpatio revolutum Lunam modo creſcentem, modo decreſcentem nobis exhiberet; quumque lucida Lunae pars in novilunio nobis obverſa foret, tunc illa nobis obſcura videretur.

CAP. XXIX. *Pag. 69.*

Tῶν Πυθαγορείων τινὲς ἀνταυγείαν, καὶ ἐπίφραξιν . . . . . οἱ δὲ νεώτεροι κατ' ἐπινέμησιν φλογὸς: *Pythagoreorum quidam luminis reflexionem, atque obſtructionem . . . . . . Recentiores vero ob conſumptionem flammae.*

Quamvis Xenophanes, referente Stobaeo pag. 60. Τὴν μηνιαίαν ἀπόκρυψιν κατὰ σβέσιν *menſtruam* lunae *occultationem extinctione* fieri exiſtimaret, eademque ſententia Pythagoricis etiam quibuſdam adſcribi poſſe videatur; aegre tamen adducor, ut illa *recentioribus* adſcribi poſſit: quum ii ſubtilius certe, quam Veteres, Solis, ac Lunae periodos, adeoque veram eclipſium, & phaſium cauſam exploratam haberent. Itaque in Plutarchi textu non νεώτεροι *recentiores*, ſed ἕτεροι *alii* legendum ſuſpicor; non modo quod Xenophanes, aliique Veteres hac voce ſatis accomode deſignentur; verum etiam quod Pythagoricorum diſtinctio a Plutarcho expoſita id exigere videatur: quum ſuperius ille dixerit *Pythagoricorum quoſdam* Lunae eclipſim ex Telluris umbra repetere; optimeque mox adiecerit, Pythagoricos *alios* defectum ipſum ex extinctione deduxiſſe. Coniecturam hanc firmare videtur Stobaeus, in quo poſt vocem ἀντίχθονος ſubditur: τῶν δὲ μετ' ἑτέρων εἰσὶ τινες, οἷς ἔδο-

ξε

ξε καὶ ἐπινέμησιν; quae quamvis vitiata ſint, perſpicue tamen oſtendunt hic de Pythagoricis alus ſermonem eſſe; ut proinde facile reſcribi debeat: τῶν δ' ἄλλων εἰσί τινες: *aliorum vero* Pythagoricorum *quidam ſunt &c.*

LIB. III. CAP. I. *Pag.* 76.

Ἀναξαγόρας τὴν σκιὰν τῆς γῆς κατὰ τοῦτο τὸ μέρος ἵστασθαι: *Anaxagoras* ait *Telluris umbram ad hanc* Caeli *partem dirigi*, ibique conſiſtere.

Quemadmoum Anaxagoras, Cicerone (1) teſte, nivem non albam, ſed nigram eſſe dixerat, adeoque paradoxis opinionibus delectari conſueverat; ita quoque dum lucidam, atque albicantem Caeli partem, in qua Galaxiae circulus obſervatur, a Solis umbra oriri dicebat, hoc ipſo paradoxi genere uti videbatur: perinde quaſi Solis umbra lucida foret, adeoque ea Caeli pars, in quam haec umbra incideret, albicantior, & clarior efficeretur. At, ſi vera Anaxagorae ſententia, quae hic obſcurius a Plutarcho deſcribitur, ex Scriptoribus aliis repetatur, illa non paradoxa, ſed veriſimilior cenſeri facile poterit, ut pulcherrimo Ariſtotelis teſtimonio ad locum hunc demonſtravi. Laërtius (2) tamen ſententiam aliam Anaxagorae tribuere videtur, aſſerens illum dixiſſe: τὸν γαλαξίαν ἀνάκλασιν εἶναι φωτὸς ἡλιακοῦ μὴ καταλαμπομένων τῶν ἄστρων: *Galaxiam eſſe reflexum Solaris luminis non intermicantibus aſtris*; ſed Aldobrandinus vitiatum hunc Laërtii locum ita refingendum eſſe iam monuit: ἀνάκλασιν εἶναι τῶν ὑπὸ φωτὸς ἡλιακοῦ μὴ καταλαμπομένων ἄστρων: *fulgorem, aut reflexionem eſſe ſtellarum, quae a ſolari lumine non illuſtrantur*: quae ſane emendatio Menagio quoque probatur, atque ex Origenis Philoſophumenis confirmatur. Vbi vero Menagius ipſe Galenum falli contendit, qui Galaxiam ex Anaxagorae mente τὴν σκίαν τῆς γῆς *umbram Terrae* eſſe dixit, obſervare facile poterat id non a Galeno ſolum, ſed a Plutarcho quoque, & Stobaeo traditum fuiſſe, quorum teſtimonium facile ſalvari, atque cum Ariſtotelis teſtimonio coniungi poteſt; ut nihil proinde in Galeno cum Menagio vel corrigi, vel reprehendi hic debeat.

CAP.

(1) Acad. IV. c. 23. & 31. (2) Lib. II. ſeg. 9.

CAP. VI. *Pag.* 83.

E'N δὲ τούτοις πᾶσι τά τε κατὰ φύσιν, καὶ κατὰ ἐπίκτησιν ὅμοια συμβαίνει πάθη: *in his autem omnibus affectiones illae, quae iuxta naturam*, ſive ſubſtantiam, *& quae iuxta acceſſionem*, hoc eſt apparentiam naturae ſuperadditam, *fiunt, ſimiles ſunt*.

Periodum hanc, aut aliter prorſus in graeco quodam Plutarchi textu expreſſam viderat Amiotus, aut minus illam feliciter accurateque reddidit, interpretatus: *in his apparentiis omnibus effectus iidem tum ex naturalibus rationibus, tum ex experimentis contingunt*. Etenim verus Plutarchi ſenſus hic eſſe debet, quod in Virgis, Parheliis, ac Nubibus praeter id, quod phyſice vereque in illis ſubſiſtit, materiam nempe, qua concretae, & formatae illae fuerint, quidpiam etiam aliud, ſed mere tamen apparens, conſpicitur; varius nimirum color, qui in illis apparet. Itaque concludit Plutarchus affectiones omnes, quae in ipſarum ſingulis ex natura, ſubſtantia, materiaque exſiſtunt, ſimiles eſſe; itidemque inter ſeſe ſimiles eſſe oportere affectiones alias, quae in apparentia ſola conſiſtunt, ac veluti naturae ſuperadditae, vel adſcititiae ſunt: ut proinde tum illarum omnium ſubſtantia, tum illarum color &c. eadem prorſus, ſimilique ratione explicari debeat, Hinc ἐπικτήσεως nomine Plutarchus hic deſignavit affectionem, quae ſubſtantiae, veraeque naturae *ſuperaddita*, vel adſcititia ſit, ac in apparentia ſola conſiſtat.

CAP. XI. *Pag.* 86.

Φιλόλαος ὁ Πυθαγόρειος τὸ μὲν πῦρ μέσον: *Philolaus Pythagoreus medium quidem Ignem* collocat.

Haec celeberrima Philolai ſententia ita a plurimis intelligi, vel explicari conſuevit, ut ab illo Ignis nomine *Solem* vocari, adeoque Solem ipſum in Vniverſi medio collocatum eſſe putarent, circa quem Tellus, ac Planetae ſinguli verterentur; quam certe hypotheſim poſt Cuſanum, & Copernicum recentiores omnes Aſtronomiae principes admiſerunt. Hinc Bulialdus Operi, quo ſententiam hanc propugnavit, *Aſtronomiae Philolaicae* nomen impoſuit: perinde quaſi Philolaus eadem prorſus de Telluris motu, ac Copernicus, aliique, tradiderit; praeſertim vero Tellurem circa immotum Solem converti putaverit. At *Ignis* ille, qui a

Phi-

Philolao in Vniverſi medio, vel centro ponebatur, a Sole diſtinctus erat; in Philolaica hypotheſi Sol ipſe, Telluris inſtar, circulari motu circa Mundi centrum torquebatur; adeoque Mundi Syſtema, quod a Philolao, ceteriſque Pythagoricis admittebatur, a Copernicano, ut ita loquar, perſpicue diſtinguebatur. Veram Philolai hypotheſim hic a Plutarcho adumbratam fuſius, ac illuſtrius exponit Stobaeus [1]: Φιλόλαος πῦρ ἐν μέσῳ περὶ τὸ κέντρον, ὅπερ ἑςίαν τῦ παντὸς καλεῖ, καὶ Διὸς οἶκον, καὶ μητέρα θεῶν, βωμόν τε, καὶ συνοχὴν, καὶ μέτρον φύσεως, καὶ πάλιν πῦρ ἕτερον ἀνωτάτω τὸ περιέχον· πρῶτον δ' εἶναι φύσει τὸ μέσον, περὶ δὲ τῦτο δέκα σώματα θεῖα χορεύειν, ὐρανὸν, πλανήτας, μεθ' οὓς ἥλιον, ὑφ' ᾧ σελήνην, ὑφ' ᾗ τὴν γῆν, ὑφ' ᾗ τὴν ἀντίχθονα, μεθ' ἃ σύμπαντα τὸ πῦρ, ἑςίας ἐπὶ τὰ κέντρα τάξιν ἐπέχον: *Philolaus ignem in medio ad centrum ponit, quem Vniverſi larem vocat, Ioviſque domicilium, ac Deorum matrem, aramque, & menſuram naturae. Aliud deinde ſupremum ignem facit. At natura primum ait medium, circa quem decem caeleſtia verſentur corpora, caelum, planetae, Sol, & Luna. Sub hac eſſe Terram, ſub eaque Terram oppoſitam, ac poſtremo ignem centri, laris vice, ſitum.* Quinetiam ad Philolaum ipſum elegans illa caeleſtium corporum diſpoſitio, vel Mundi Syſtema referri facile poterit, quod Pythagoricis a Plutarcho [2] tribuitur, ubi docet ab illis in Planetarum diſtantiis triplam ſemper rationem conſtitutam eſſe; ut quum Igni veluti centro unitatem concederent, Antichthoni 3. Telluri noſtrae 9. Lunae 27. Mercurio 81. Veneri 243. Soli 729. adſcriberent: quae quidem diſtantiarum proportio, quamvis a veritate, ſive phaenomenis abhorreat, perſpicue tamen eum Planetarum ordinem oſtendit, qui a Philolao, ipſoque duce a pluribus etiam Pythagoricis aliis admittebatur. Quandoquidem vero Tellus alia *Antichthon*, ideſt *Telluri* noſtrae ſemper *oppoſita* admittebatur, ut ipſius incolae a nobis numquam videri poſſent, manifeſte apparet utramque Terram pari prorſus celeritate circa Vniverſi centrum moveri; ac quamvis ambiguum plane ſit, an Pythagorici Antichthonem inter Tellurem noſtram, ac Ignem mediam, an vero potius Ignem ipſum inter utramque Terram medium collocaverint; haec altera tamen opinio *Antichthonis* nomini facilius reſpondere, adeoque veriſimilior eſſe videtur; quum praeſertim Pythagorici Tellurem noſtram diurno motu circa ſe ipſam torqueri dicerent: quo plane fieret, ut ſi Antichthon inter Tellurem, atque Vniverſi centrum exſiſteret

(1) Pag. 71. (2) De Animae Procreat.

ret, illa quotidie nobis una cum Tellure noſtra circumductis conſpicua foret.

C A P. XII. *Pag.* 87.

Λεύκιππος παρεκπεσεῖν τὴν γῆν εἰς τὰ μεσεμβρινὰ μέρη διὰ τὴν ἐν τοῖς μεσεμβρινοῖς ἀραιότητα: *Leucippus Tellurem in auſtrales partes deprimi*, ſeu vergere putavit *propter raritatem*, quae *in auſtralibus* partibus reperitur.

Tantum abeſt, ut haec Leucippi ratio demonſtret Tellurem in meridionalibus ſui partibus olim ſubſediſſe, vel depreſſiorem eſſe oportere; quod oppoſito potius ſenſu perſpicue oſtenderet Auſtrales Terrae partes elatiores eſſe oportere. Etenim, ſi auſtrales ipſe calidiores, aduſtae, rarioreſque ſunt, leviores certe eſſe debent; ſicuti viciſſim, ſi boreales frigore nivibuſque concretae ſunt, graviores etiam admittendae forent; adeoque boreales quidem deprimi, auſtrales autem elevari deberent. Itaque Tellus ex Leucippi mente non in auſtralibus, ſed potius in borealibus, ſui partibus humilior, ac depreſſior admitti debet; ut facile proinde in Plutarchi textu pro εἰς τὰ μεσεμβρινὰ *in auſtrales*, εἰς τὰ βόρεια *in boreales* partes reſcribendum videatur. Quandoquidem tamen Laërtius etiam Leucippi ſententiam exponens, ut mox oſtendetur, πρὸς μεσεμβρίαν *ad meridiem* habet, inclinationis huius cauſſa, & origo non ex ſola raritate, & calore, ſed ex accidentibus aliis inferri debet, quae tamen ex ipſo auſtralium partium calore, & raritate producantur. Atque eiuſmodi certe eſſe poſſet uberior arborum fructuumque copia, quae in calidiori, rariori, magiſque temperata auſtrali Telluris parte, quam in boreali, oriuntur, ut mox in exponenda Democriti ſententia ſubdit Plutarchus. Itaque ſuſpicor poſtremas voces illas αὐξομένην τὴν γῆν κατὰ τῦτο ἐγκλιθῆναι: *Tellurem* pondere *auctam eo inclinaſſe* non ad Democriti, ſed ad Leucippi ſolum, ſententiam referendas eſſe, temereque prorſus ex praecedenti ad ſequentem periodum translatas fuiſſe. Certe Democritus inclinationem Telluris non ex Terra ipſa, hoc eſt inaequalitate quadam, ac varietate, quae eius partibus intrinſeca foret, ſed ab extrinſeci ſolum, ipſamque ſuſtinentis aëris in aequalitate deduxit; qui, quum in auſtralibus regionibus calidior, rarior, debiliorque ſit, auſtralium Terrae partium pondus minus ſuſtinere poterat; adeoque in cauſſa fuit, ut Tellus ibi deprimeretur; quum bo-

Digitized by Google

borealis ipſius pars a validiori denſiorique aëre ſibi ſubiecto magis ſuſtineretur. Ergo uberior fructuum copia, quam poſtremis vocibus illis exponit Plutarchus, nihil ad Democriti ſententiam conferre, neque proinde cum ipſa haerere poterit; ſin vero ad Leucippi ſententiam referatur, illam optimam, veram, nitidamque efficiet. Itaque melius uterque Plutarchi locus, aut utraque Philoſophorum ſententia ab errore vindicari non poterit, quam, ſi tranſpoſitis Plutarchi verbis, voces illae, vel explicatio, quae Democrito adſcribitur, Leucippo ſolum tribuatur. Indicandus etiam hic obiter Laërtii[1] locus, quem mutilum & hiulcum eſſe vix dubitem, quamvis id Interpretes omnes fugerit. Laërtius varias Leucippi ſententias enumerans ait, ex ipſius mente ἐκλείπειν ἥλιον, ϗ σελήνην τῷ κεκλίσθαι τὴν γῆν πρὸς μεσημβρίαν· τὰ δὲ πρὸς ἄρκτον ἀεί τε νίφεσθαι, ϗ κατάψυχρα εἶναι, καὶ πήγνυσθαι: *Solem, Lunamque deficere, quod Terra ad meridiem vergat; quae vero ad ſeptentrionem ſunt, nivibus conſpergantur, & pruinis algeant, in glaciemque concreſcant.* Ergo ne Leucippus ille tam hebes plumbeuſque fuit, ut Solis, Lunaeque defectus ex ipſa Telluris inclinatione pendere dixerit? perinde quaſi Planetae illi, etiam dum ſupra horizontem, vel Telluris quomodocumque inclinatae faciem reperiuntur, deficere non viderentur? Mitius profecto cum illo agendum putaverim, Laërtiique locum mutilum eſſe ſuſpicor; ut in illo non ϗ σελήνην τῷ κεκλίσθαι, ſed ϗ σελήνην τῷ κυκλεῖσθαι .... *& Lunam, quod moveatur &c.* legeretur, moxque voces aliae ſequerentur, quibus ſolaris, lunariſque eclipſis origo ex illorum motu deduceretur; tandemque ſubderetur: κεκλίσθαι τὴν γῆν &c. Hinc imperitus oſcitanſque Librarius a voce κυκλεῖσθαι, quae peculiarem Solis, Lunaeque motum indicabat, ex quo utriuſque eclipſis oriebatur, ad ſimilem aliam κεκλίσθαι tranſilivit, qua Telluris inclinatio deſignatur. Ceterum, licet apparentem Mundi inclinationem ex unius Telluris inclinatione Democritus, Leucippus, aliique repetendam putaverint, Anaxagoras tamen mutationem illam in Caelo potius, aut in ſideribus contigiſſe voluit; atque exinde obſcurior Laërtii[2] locus eſt explicandus, qui minus accurate ab Interpretibus exponitur. Itaque dixit Anaxagoras τὰ ἄστρα κατ' ἀρχὰς μὲν θολοειδῶς ἐνεχθῆναι, ὥς τε κατὰ κορυφὴν τῆς γῆς τὸν ἀεὶ φαινόμενον εἶναι πόλον· ὕστερον δὲ τὴν ἔγκλισιν λαβεῖν: *ſidera initio quidem in caelo tholi*, vel ſphaerici fornicis *forma* circa *Tellurem mota fuiſſe; itaut* borealis, vel *ſemper apparens polus* boreali Terrae *polo reſponderet; deinde vero* ſidera ipſa *incli-*

§§§§§ *na*

(1) Lib. IX. ſeg. 33. (2) Lib. II. ſeg. 9.

nationem accepiſſe; ut caeleſtis proinde polus, ac ſidera ipſi vicina ſupra borealem Telluris polum elevata ſint.

CAP. XIII. *Pag.* 88.

Ἡρακλείδης ὁ Ποντικὸς, καὶ Ἔκφαντος ὁ Πυθαγόρειος κινοῦσι μὲν τὴν γῆν, οὐ μήν γε μεταβατικῶς: *Heraclides Ponticus*, *& Ecphantus Pythagoreus movent quidem* & ipſi quoque *Terram*; *non* ita *tamen*, *ut* ipſa de loco in locum *transferatur*.

Quod hic Heraclidi, ac Ecphanto tribuitur, pluribus etiam aliis, praeſertim vero Platoni, adſcribi ſolet; perinde quaſi ille quoque Tellurem in Vniverſi centro poſitam diurno motu circa proprium axem torqueri dixerit. Ita Laërtius (1) a Platone traditum ait: γενέσθαι δὲ δημιούργημα, ὡς νύκτα καὶ ἡμέραν ποιεῖν· οὖσαν δὲ ἐπὶ τοῦ μέσου, κινεῖσθαι περὶ τὸ μέσον: *Terram fuiſſe conditam*, *ut diei noctiſque tempora*, *& vices variaret*. *Eam*, *quum media ſit*, *circa Terram moveri*. At ipſe Plato Tellurem non κινεῖσθαι *moveri*, ſed εἱλεῖσθαι *ſuſtineri* dixit; ait enim γῆν δὲ τροφὸν μὲν ἡμετέραν, εἱλουμένην δὲ περὶ τὸν διὰ παντὸς πόλον, τεταμένον φύλακα, καὶ δημιουργὸν νυκτός τε, καὶ ἡμέρας ἐμηχανήσατο, πρώτην καὶ πρεσβυτάτην σωμάτων, ὅσα ἐντὸς οὐρανοῦ γέγονε, quae Platonis verba ita Cicero (3) interpretatur. *Iam vero Terram altricem noſtram*, *quae traiecto axe ſuſtinetur*, *diei*, *noctiſque effectricem*, *eamdemque cuſtodem antiquiſſimam corporum voluit eſſe eorum*, *quae intra caelum gignerentur*. Optime quidem novi Gaſſendum (4) obſcuriora Platonis verba de vero Telluris motu intelligenda putaſſe, non modo, quod Ariſtoteles (5) Timaeum inter illos enumerat, qui Telluri motum conceſſerint, ideoque de Platone quoque, qui Timaeum exſcripſerat, intelligi debeat; verum etiam, quod Plato Tellurem *diei noctiſque effectricem* vocaverit, quod ſine diurno Telluris motu praeſtari non poſſit. At eiuſmodi argumenta leviora ſunt certe, quam ut ex iis diurnus Telluris motus inferatur. Etenim quod ad Timaeum attinet, in eius Opere, quod adhuc extat, ille Tellurem non κινουμένην, ſed ἱδρυμένην, vocavit; hoc eſt, ut a Proclo Timaei, & Platonis interprete explicatur, συνεχομένην *detentam*; ut proinde vera utriuſque opinio non ex Ariſtotele, qui minus ſincere aliquando Veterum ſententias expoſuit, ſed ex ſuperſtite potius Timaei Libro deduci debeat. Accedit

etiam

(1) Lib. III. ſeg. 75 (2) In Timaeo. (3) De Vniverſit. (4) Sect. II. Lib III. c. 5. (5) De Caelo Lib. II. c. 13.

etiam quod Plato in Timaeo, in Epinomide, in Lib. VII. de Legibus ſidera circa Tellurem moveri dicit; quod temere, opinor, ad ſolum vulgi captum a Platone dictum Gaſſendus exiſtimat; quum ibi plurima vulgo prorſus impervia Plato protulerit. Quod vero Tellurem *diei, noctiſque effectricem* dixerit Plato, ipſius certe motum minime oſtendit; quamvis enim illa prorſus immota foret, hanc tamen diei, noctiſque viciſſitudinem ſola opacitate ſua efficeret, quod nempe Sole ſubter Terram ipſam labente, ſuperior hemiſphaerii pars obumbrari, adeoque nox apparere deberet. Denique, ne alia id genus argumenta perſequar, teſtatur Cicero ex obſcurioribus verbis illis a nonnullis inferri Platonem eadem prorſus, ac Nicetam ſenſiſſe; adeoque *ſupera omnia ſtare, neque praeter Terram rem ullam in Mundo moveri, quae quum circum axem ſe ſumma celeritate convertat, & torqueat, eadem effici omnia, quae, ſi ſtante Terra caelum moveretur*. At Plutarchus perſpicue docet [1] Platonem motum Soli, ceteriſque Planetis minime ſuſtuliſſe; quin etiam nitide diſerteque mox Cap. XV. teſtatur ipſam undequaque imam, ac immotam a Platone admiſſam fuiſſe: ergo nullus Telluris motus ex obſcuris, & ambiguis Platonis verbis inferri poterit. Quemadmodum vero Laërtius in explicanda Platonis opinione fallitur, ita quoque minus accurate Leucippi ſententiam expoſuit ubi dicit [2]; φέρεσθαι δὲ τὸν ἥλιον ἐν μείζονι κύκλῳ περὶ τὴν σελήνην, τὴν γῆν ὀχεῖσθαι περὶ τὸ μέσον δινουμένην: *Solem in circulo maiori circa Lunam ferri, Terram vehi, ac circa medium verti*. Hic certe quidam Telluri motus concedi videtur, quo circa medium, vel potius in Vniverſi medio, circa ſeipſam convertatur; quum tamen viciſſim Soli circularis motus tribuatur, nec ullibi huius Leucippi ſententiae veſtigium appareat; ita quoque non facile Theoni aſſentiar, qui Eudemum in Hiſtoria Aſtrologica auctorem proferens, ait Anaximandri ſententiam fuiſſe ὅτι ἐστιν ἡ γῆ μετέωρος, καὶ κινεῖται περὶ τὸ τοῦ κόσμου μέσον: *quod Terra ſublimis eſt, & circa Mundi medium movetur*. Certe Laërtius [3] Anaximandri dogmata recenſens ait μέσην τὴν γῆν κεῖσθαι, κέντρου τάξιν ἐπέχουσαν, οὖσαν σφαιροειδῆ: *in medio loco Terram reperiri centri inſtar conſtitutam, globoſamque eſſe, & rotundam*; quemadmodum ex pluribus locis aliis apparet Anaximandrum Soli, Lunaeque circularem motum conceſſiſſe. Quod ſi Pythagoricae doctrinae gloria, vel Telluris motae opinio Leucippo, & Anaximandro tribui non poteſt, multo certe minus hanc

§§§§§ 2 Nu-

(1) In Quaeſt. Platon. (2) Lib. IX. ſeg. 30. (3) Lib. II. ſeg. I.

Digitized by Google

Numae conceſſerim. Plutarchus [1] quidem id a Numa probatum, taciteque demonſtratum exiſtimavit, quod ille Templum rotundum conſtruxerit, mediumque in ipſo locum Igni, veluti *Veſtae*, conceſſerit, prorſus ut in Vniverſi lare, foco, vel medio Solaris ignis reperitur. At Templi rotunditas, araeque locus a Numa conſtitutus alio prorſus ex fonte profluxit; ac *Veſtae* nomine non *Ignis*, ſed *Tellus* ipſa a Romanis vocabatur, quae prorſus immota foret, ut ait Ovidius [2]

Stat vi Terra ſua, vi ſtando Veſta vocatur.

Denique id prorſus immerito Plutarchus adiecit, quod Numa opinionem illam ex Pythagora praeceptore didicerat, quum Numa centum ſaltem annis Pythagorae aetatem praeceſſerit; eiuſque temporibus Phyſicae, vel Aſtronomiae cognitio rudior certe foret, quam ut explicandis ſiderum phaenomenis Solem in univerſi centro collocandum, ac Tellurem movendam eſſe quis coniicere, vel ſuſpicari etiam poſſet.

C A P. XVII. *Pag.* 93.

Πλάτων ἐπὶ τὴν ἐώραν φέρεσθαι τῶν ὑδάτων· εἶναι γάρ τινα ἐώραν διά τινος ςομίου τρήματος περιφέρουσαν παλίῤῥοιαν, ὑφ' ἧς ἀντικυμαίνεσθαι τὰ πελάγη: *Plato ad profunditatem aquarum* Maria *deferri* dicit; *eſſe nimirum profunditatem quamdam, quae per ſpecus foramen reflexum circumferat; ex quo* reflexu *maria contra redundent.*

Quamvis haec celeberrima Platonis opinio longe clarius apud Stobaeum, quam Plutarchum, exprimatur, ut ſubiectis etiam Stobaei verbis opportune iam obſervavi; ingenue tamen fatendum eſt plurimas adhuc in utroque Scriptore tenebras hic inveniri, ut exinde vera Platonis ſententia deprehendi non poſſit. Ac primo quidem in explicanda αἰώρας voce perplexitas eſſe poteſt, quid nempe *ſuſpendii*, ſublimiſque corporis, aut *emiſſarii* nomine Plato intellexerit; quoque Telluris loco foramen, ac ſuſpendium illud admiſerit. Deinde vero qua de cauſſa, quibuſque viribus maris aquae reciproco motu ab illo effluere, atque in illud iterum refluere poſſint. Vtrumque tamen ex alia Platonis hypotheſi facile intelligi, exponique poterit; quae quamvis poëtica, & fabuloſa ſit

(1) In Numa. (2) Faſt. Lib. VI. verſ. 299.

ſit, adeoque a veritate maxime abhorreat, perſpicue tamen oſtendit, quae vera de Aeſtus origine Platonis opinio cenſeri debeat. Itaque Plato Pythagoricos, & Stoicos aemulatus, ingentem Telluris globum animatum eſſe putavit, ipſique affectiones quaſdam, aut motus iis propemodum ſimiles ineſſe dixit qui in animantibus obſervantur; organa quoque, aut partes motibus illis peragendis accomodatas attribuit. Quemadmodum ergo in animalibus aliis cor, pulmones, nares, & os reperitur, quorum praeſidio extrinſecus aër ab animali attrahitur, rurſuſque aër ipſe foras protruditur, ac exſpiratur; ita quoque in Telluris viſceribus, ac ſuperficie quaſdam veluti nares, pulmonem, & os reperiri Plato putavit, quibus extrinſeci, vel circumfuſi maris aquae a Tellure abſorberentur, iterumque reciproco motu emitterentur: ut, ſi proinde ex interno Telluris barathro aquae profluerent, maris *acceſſus* fieret; ubi vero maris aquae iterum a barathro traherentur, *receſſus* contigeret. Celebrem hanc Platonis, aliorumque hypotheſim indicavit Mela (1) quum ait: *Cognitum adhuc ſatis non eſt anhelitune ſuo id Mundus efficiat, rectamque cum ſpiritu regerat undam; ſi, ut doctoribus placet, animal eſt*; quemadmodum Solinus (2) ait nonnullos fuiſſe, qui crederent *in profundis Oceani nares quaſdam Mundi conſtitutas, per quas emiſſi anhelitus, vel reducti modo efflent maria, modo revocent*. Literis, ac otio abutar, ſi opinionem hanc, a Keplero tamen, Roſſetto, aliiſque Recentioribus inſtauratam refellere enitar. Eam ſolum innuere hic volui, ut Plutarchi locus alioquin implexus, & obſcurus nitide exponeretur. Etenim, ſi vorago illa, barathrum, ac orificium illud ex Platonis hypotheſi non in Oceani profundis, ſed prope polos, elatioremque Telluris partem, reperiebatur, ut Plutarchus hic innuere videtur; facile intelligitur, cur ipſi αἰώρας nomen tribui potuerit: quemadmodum facile intelligeretur aquarum motum reciprocum eſſe oportere, ſi in Telluris anima inſpirandi exſpirandique vis admittatur, quod a Platone factum eſſe iam vidimus.

LIB. IV. CAP. VI. *Pag.* 103.

Ἀριστοτέλης ἀκίνητον τὴν ψυχὴν πάσης κινήσεως προηγουμένης, τῆς δὲ κατὰ συμβεβηκὸς μετέχειν: *Ariſtoteles* opinatur *Animam omnis praeelecti*, vel

(1) Lib. III. c. 1. (2) c. 36.

vel a natura definiti *motus expertem eſſe*, adeoque ſecundum ſe non moveri; *accidentalem vero*, alienum, fortuitumque *motum participare*.

Hic Plutarchi locus obſcurior eſt certe, quam ut ex illo perſpicuus ſenſus, aut vera Ariſtotelis opinio deduci poſſit; quum vox τρoηγυμένης, vel, ut in aliis Codicibus legitur, πρoηγυμένην, obſcurum ſenſum hic pariat. Itaque Budaeus quidem reddit: *Ariſtoteles immobilem Animam motione omni primigenia, accidentariae vero non exſortem &c.* Minus accurate Amiotus *Ariſtoteles Animam eſſe immobilem; quamvis ipſa ſit, quae motum omnem cieat, ac regat; ſed motum tamen participare per accidens, prout varia corpora moveantur*. Vera tamen Ariſtotelis ſententia, veruſque Plutarchi ſenſus non aliunde, quam ex ipſis Ariſtotelis fontibus, deduci debet. Quum Veterum Philoſophorum plurimi dixiſſent Animam ſeipſam movere, ſemper moveri, numerum ſe ipſum moventem eſſe, ſingulas opiniones illas impugnat Ariſtoteles *Lib. II. de Anima c.* 3 *&* 5. ut prius quidem oſtendat ipſam locali motu cieri non poſſe; quumque in affectibus exerendis ipſa moveri, adeoque laetitia, dolore, iracundia, ſenſu, & ratiocinatione percelli, atque immutari videretur, reſpondet ne in affectibus quidem ipſis motum ullum in Anima produci: εἰ γὰρ καὶ ὅτι μάλιστα τὸ λυπεῖσθαι, ἢ χαίρειν, ἢ διανοεῖσθαι, κινήσεις εἰσὶ, καὶ ἕκαστον κινεῖσθαι τούτων, τὸ δὲ κινεῖσθαί ἐστιν ὑπὸ τῆς ψυχῆς, οἷον τὸ ὀργίζεσθαι, ἢ φοβεῖσθαι, τῷ τὴν καρδίαν ὡδὶ κινεῖσθαι. Τὸ δὲ διανοεῖσθαι, ἢ τοιοῦτον, ἴσως δὲ ἕτερόν τι. Τούτων δὲ συμβαίνει τὰ μὲν κατὰ φορὰν, τινῶν κινουμένων, τὰ δὲ κατὰ ἀλλοίωσιν· ποῖα δὲ, καὶ πῶς, ἕτερός ἐστι λόγος. Τὸ δὲ λέγειν ὀργίζεσθαι τὴν ψυχὴν ὅμοιον κἂν εἴ τις λέγοι τὴν ψυχὴν ὑφαίνειν, ἢ οἰκοδομεῖν· βέλτιον δέ ἴσως μὴ λέγειν τὴν ψυχὴν ἐλεεῖν, ἢ μανθάνειν, ἢ διανοεῖσθαι, ἀλλὰ τὸν ἄνθρωπον τῇ ψυχῇ· τοῦτο δὲ μὴ ὡς ἐν ἐκείνῃ τῆς κινήσεως οὔσης, ἀλλ' ὁτὲ μὲν μέχρις ἐκείνης, ὁτὲ δὲ ἀπ' ἐκείνης· οἷον ἡ μὲν αἴσθησις ἀπὸ μὲν τωνδὶ, ἡ δὲ ἀνάμνησις ἀπ' ἐκείνης ἐπὶ τὰς ἐν τοῖς αἰσθητηρίοις κινήσεις, ἢ μονάς: *nam ſi vel maxime dolere, aut laetari, aut ratiocinari ſint motus, & horum unumquodque ſit moveri; tamen moveri eſt ab anima: ut puta iraſci, vel timere, quia cor ita movetur. Ratiocinari autem eſt tale, aut fortaſſe aliud quiddam. Horum autem alia fiunt quibuſdam ſecundum locum motis; alia quibuſdam variatis. Qualia vero haec ſint, & quomodo, alia diſputatio eſt. Dicere autem animam iraſci perinde eſt, ac ſi quis diceret animam texere, aut aedificare; melius enim fortaſſe eſt non dicere animam miſereri, vel diſcere, vel ratiocinari, ſed hominem* ani-

anima; idque non quaſi in illa ſit motus, ſed aliquando uſque ad illam, quandoque ab illa: ut ſenſus eſt ab his, recordatio autem ab illa eſt ad eus motiones, vel manſiones, quae ſunt in ſenſuum inſtrumentis. Ritene feliciterque id expreſſerit Ariſtoteles, nihil moror. Id unum obſervo Philoſophum hunc diſputationem illam ita concludere: ὅτι μὲν ὖν ὐχ' οἷόν τε κινεῖσθαι τὴν ψυχὴν φανερὸν ἐκ τύτων· εἰ δ' ὅλως μὴ κινεῖται, δῆλον ὡς ὐδ' ὑφ' ἑαυτῆς: *non poſſe igitur Animam moveri perſpicuum ex his* eſt; *quod ſi omnino non movetur, patet eam nec a ſe ipſa* moveri. Ergo Ariſtotelis ſententia fuit, quod Anima motus omnis expers eſſe deberet, qui vel ab extrinſeco principio, vel ab Anima ipſa oriretur; ideoque κινήσεως προηγυμένης nomine motus omnis intelligitur, qui ex ipſa Animae indole, ſive natura oriatur, ut ab illo locali motu diſtinguatur, qui fortuito ſolum, & per accidens, hoc eſt ratione corporis, in illa producitur, ut proinde corpore ex uno in locum alium translato, ipſa quoque transferri videatur.

CAP. IX. *Pag.* 106.

Ἐμπεδοκλῆς, Ἡρακλείδης παρὰ τὰς συμμετρίας τῶν πόρων τὰς κατὰ μέρος αἰσθήσεις γίνεσθαι: Empedocles, *Heraclides particulares ſenſus iuxta pororum ſymmetrias*, aut congruentias *peragi* exiſtimarunt.

Si ſola Plutarchi verba conſideres, ibi non aliud, quam rationem invenias, qua Empedocles, & Heraclides etiam externorum corporum perceptiones a peculiaribus ſenſibus peragi exiſtimarunt; nihilque tamen de propoſito argumento; utrum nempe ſenſationes illae vel verae, vel falſae eſſe debeant. Hinc ſuſpicari fortaſſe quis poſſit periodum illam, aut horum Philoſophorum placita ad XI. Caput proxime ſequens ſpectare, ubi Plutarchus inquirit *quomodo fiat ſenſus &c.* Sed nihil hic tamen temere perturbaverim. Etenim Plutarchus, ubi modum exponit, quo ſenſibilia corpora a ſenſu percipiuntur, aperteque docet quod peculiaris obiecti imago, ac effluvium, illud nempe, quod ex peculiari obiecto ad ſenſum defertur, non alteri, quam peculiari, ſibique congruo, & reſpondenti ſenſorio coniungitur, tacite perſpicueque ſimul oſtendit ſenſationes ipſas ſemper veras eſſe oportere; ut proinde Empedoclis, & Heraclidis opinio hoc ſenſu expoſita ad praeſens Caput ſpectare commode poſſit.

CAP.

CAP. X. *Pag.* 106.

Δημόκριτος πλείους εἶναι αἰσθήσεις περὶ τὰ ἄλογα ζῶα, ϗ περὶ τοὺς θεοὺς, ϗ σοφούς : *Democritus plures eſſe ſenſus* exiſtimat *in animalibus rationis expertibus*, *in Diis*, *ac ſapientibus*.

Quum Plutarchus a Stoicis *quinque* ſolum ſenſus admiſſos eſſe dixiſſet, iiſque ab Ariſtotele *ſextum* quemdam ſenſum adiectum eſſe, ubi a Democrito *plures* in animantibus, in Diis, ac ſapientibus hominibus ſenſus agnoſci nunc ſubdit, non aliud innuere profecto videtur, quam quod Democritus hac in parte a ceteris diſſidebat ; ut quum illi *quinque* ſolum ſenſus agnoſcerent, ipſe *plures* admiſerit, hoc eſt ſenſuum numerum *quinario* maiorem agnoverit. Ac certe quidem Hippocrates [1] etiam Democrito coaevus quinque ſenſibus illis antea receptis *vocem* etiam, ac *reſpirationem* veluti peculiares, diſtinctoſque ſenſus adiecit. Plato [2] innumeros fere ſenſus pro varia ſenſibilium corporum, aut qualitatum indole admiſit; ut calor, voluptas, dolor, cupiditas, fames, ſitis, pluresque id genus affectiones aliae non tactu, ut vulgo cenſeri conſuevit, ſed peculiari potius, ſuoque ſenſu perciperentur. Itaque eadem propemodum ratione dixiſſe videtur Democritus in Diis, ſapientibus viris, atque in brutis etiam animantibus non *quinque* ſolum, ſed longe *plures* ſenſus reperiri. At ſi Democriti opinio hoc uno ſenſu intelligi deberet, ut a Gaſſendo [3] factum conſpicimus, quid ille *ſapientes* ſolum homines memoraſſet? perinde quaſi idem ille ſenſuum numerus, quicumque ſit, in inſipientibus etiam, ac ineruditis hominibus admitti non poſſit; plures in brutis, quam in indoctis hominibus ſenſus exiſtant; ineruditi ſenſu quodam carere poſſint, qui tamen in brutis ipſis habeatur. Si quid coniicere hic liceat, obſcurior haec Democriti opinio ex alia ipſius ſententia intelligi, exponique debet, qua ſenſus omnes ad Tactum revocandos eſſe putaverat. Itaque primum Galeni lectionem Plutarchianae praeferendam eſſe putaverim. Siquidem in illo perſpicue legitur: ἢ περὶ τοὺς Θεοὺς *quam in Diis*, ſicuti opportune iam obſervavi. Neque tamen exinde fieri quis opinetur bruta ipſa Diis, doctiſque Viris excellere, quod plures in brutis ſenſus, quam in Diis, atque hominibus reperiantur. Siquidem ſenſuum varietas, iuxta Democriti hypotheſim, non aliunde, quam ex debiliori animae potentia, oriebatur; ut quo nempe debilior, ac languidior illa ſit,

eo

(1) Lib. de Diaet. (2) In Theaet (3) Sect. III. Lib. VI. c. 1. (4) Ariſtot. de Senſu c. 4.

eo pluribus ſenſibus iuvari, perficique debeat; variiſque obiectis percipiendis, variis etiam organis, ſenſibuſque indigeat, eademque obiecta veluti diverſa concipiat. At mens illa, vel anima, quae fortior, vividior, magiſque exercitata ſit, ut in Diis, peritiſque viris contingit, uno eodemque ſenſu obiecta plura ac varia percipere poſſit. Ita doloris, caloris, voluptatis, ſaporis perceptio in brutis vario diſtinctoque ſenſu peragitur; quod illa nempe veluti diſtincta obiecta percipiantur; at Dii, peritique Viri ſingulas affectiones iſtas uno eodemque Tactus ſenſu percipiunt: quod ex Democriti mente ſenſus omnes nihil ſint aliud, quam variae Tactus ſpecies, adeoque in brutis quidem Tactus a Guſtu diſtinguatur; in Diis tamen, ac Philoſophis haec omnia unius eiuſdemque *Tactus* nomine comprehendantur.

C A P. XIII. *Pag.* 110.

E῞τεροι κατὰ τινων ἀκτίνων εἴσκρισιν μετὰ τὴν πρὸ τὸ ὑποκείμενον ἔνστασιν πάλιν ὑποστρεφουσῶν πρὸς τὴν ὄψιν: *Alii* vero videre nos arbitrantur *propter quorumdam radiorum concurſum, qui poſtquam* ex oculis ***ad ſubiectum*** reſiſtens corpus pervenerint, *exinde ad viſum iterum convertantur*.

Quamvis eiuſmodi Philoſophorum nomen Plutarchus omiſerit, optime tamen coniecit Gaſſendus [1] Pythagoricos hic indicari, quum in explicandis imaginibus illis, quae in ſpeculi ſuperficie conſpiciuntur, Pythagorici exiſtimaverint quidpiam ab oculis noſtris emitti, quod in laevem politamque ſpeculi ſuperficiem incidens ad oculum revertatur, ut Plutarchus ipſe ſequenti Capite memoravit. Ita prorſus Empedocles radios, lucemque quamdam ex oculis erumpere putavit, quae ad obiecta corpora deferretur, ipſorumque ſenſum, aut viſionem in nobis efficeret; quamvis idola quoque aut imagines ex obiectis prodeuntes admiſerit. Inſignem Ariſtotelis [2] locum ſubiicere hic libet, quo Empedoclis ſententia, ſimulque Plutarchi textus mire illuſtratur: Ε᾿μπεδοκλῆς δὲ ἔοικε νομίζοντι, ὁτὲ μὲν ἐξίοντος τῦ φωτὸς, ὥσπερ εἴρηται πρότερον, βλέπειν· λέγει γῦν οὕτω;

Ω῾ς δ᾽ ὅτε τὶς πρόοδον νοέων ὡπλίσσατο λύχνον,
Χειμερίην διὰ νύκτα πυρὸς σέλας αἰθομένοιο,
Α῞ψας παντοίων ἀνέμων λαμπτῆρας ἀμυργὺς

§§§§§§ Οἵτ᾽

(1) Sect. II. Lib. VII. c. 5. (2) Lib. de Senſu c. 2.

Οἵτ' ἀνέμων μὲν πνεῦμα διασκιδνᾶσιν ἀέντων·
Φῶς δ' ἔξω διαθρῶσκον, ὅσον ταναώτερον ἦεν,
Λάμπεσκεν κατὰ βηλὸν ἀτειρέσιν ἀκτίνεσσιν·
Ὣς δὲ τότ' ἐν μήνιγξιν ἐεργμένον ὠγύγιον πῦρ,
Λεπτῇσιν ὀθόνῃσιν ἐχεύατο κύκλοπα κούρην·
Αἳ δ' ὕδατος μὲν βένθος ἀπέστεγον ἀμφινάοντος·
Πῦρ δ' ἔξω διαθρῶσκον, ὅσον ταναώτερον ἦεν.

ὁτὲ μὲν οὖν οὕτως ὁρᾶν φησιν· ὁ τὲ δὲ ταῖς ἀποῤῥοίαις ταῖς ἀπὸ τῶν ὁρωμένων: *Empedocles autem interdum exiſtimare videtur, egrediente lumine, id quod prius diximus, nos cernere: inquit enim ad hunc modum:*

Vt quum quis meditatus iter noctem per opacam,
Aſſolet ardentem faculam, lychnumve parare,
Addens laternam, quae flatus arceat omnes:
Diſſipat iſta quidem flantis ſpiramina venti:
At lux egrediens quantum ſe fundere poſſit,
Colluſtratque viam radiis, vincitque tenebras:
Sic tunicis clauſus validis, ſubtilibus, amplis,
Ignis nativus pupillarem impetit orbem,
Hae magnam laticis vim, qui circumfluit, arcent,
Diſſilit ille foras quantum ſe fundere poſſit.

Interdum, inquam, nos hoc pacto cernere aſſerit: interdum defluxibus & exuviis a re conſpecta miſſis. Itaque quum utramque Empedoclis ſententiam Plutarchus, Ariſtotelis inſtar, expreſſerit, hoc eſt & idola & radios memoraverit, facile ſuſpicor in Plutarchi textu Empedoclis opinionem repente poſt vocem συμβαίνειν ſubiiciendam eſſe; ſic enim optime poſt *idola* Democrito, ac Epicuro tributa concinne ſubderetur Empedoclem *idolis* iſtis radios adiunxiſſe. Eadem plane Platonis [1] etiam ſententia fuiſſe videtur, qui non modo lucem a corporibus emiſſam agnovit; ſed corpuſcula quoque ἐμπίπτοντα ἐς τὴν ὄψιν *in viſum incurrentia* admiſit; quemadmodum colorem φλόγα ἀποῤῥέουσαν *flammam defluentem* vocavit.

CAP. XV. *Pag.* 112.

Χρύσιππος κατὰ τὴν συνέντασιν τοῦ μεταξὺ ἀέρος ὁρᾶν ἡμᾶς: *Chryſippus* ait *intueri nos propter interpoſiti aëris intentionem.*

Obſcurior hic Plutarchi locus facile ex Laërtio [2] illuſtrari pot-

(1) In Timaeo. (2) Lib. VII ſeg. 157.

poteſt. Etenim ille varias Stoicorum ſententias exponers ait: ὁρᾷν δὲ τοῦ μεταξὺ τῆς ὁράσεως, καὶ τοῦ ὑποκειμένου φωτὸς ἐντεινομένου κωνοειδῶς, καθά φησι Χρύσιππος ἐν δευτέρῳ τῶν φυσικῶν, καὶ Ἀπολλόδωρος. γίνεσθαι μέν τοι τὸ κωνοειδὲς τοῦ ἀέρος πρὸς τῇ ὄψει, τὴν δὲ βάσιν πρὸς τῷ ὁρωμένῳ· ὡς διὰ βακτηρίας οὖν τοῦ ταθέντος ἀέρος τὸ βλεπόμενον ἀναγγέλλεσθαι *Videre autem quum id, quod inter viſum ſubiectumque lumen eſt, in coni intenditur ſpeciem, ut Chryſippus in ſecundo Naturalium ait, & Apollodorus. Aëris quidem illam partem, quae coni ſpeciem habet, prope viſum eſſe: baſin vero prope id, quod cernitur, fieri: velut per virgam extento aëre, quod videtur, manifeſtum fieri.* Ita propemodum Gellius [1] *Stoici cauſſas eſſe videndi dicunt radiorum ex oculis in ea, quae videri queant, emiſſionem, aërisque ſimul intentionem.* Itaque Stoicorum ſententia fuit radios ab oculo ita circumquaque diffundi, ut in obiectum corpus impingerent, lucidusque fere conus formaretur, cuius baſis in obiecto ipſo corpore exiſteret, apex autem aut cuſpis in oculo, quod deinde ab Opticis omnibus paullo uberius, & accuratius uſurpatum fuit.

CAP. XIX. *Pag.* 114.

Πλάτων τὴν φωνὴν ὁρίζεται πνεῦμα διὰ στόματος ἀπὸ διανοίας ἠγμένον *Plato Vocem definit*, aut eſſe dicit, *ſpiritum ab animo per os eductum.*

Ita Platonis opinio a Plutarcho nobis exponitur, ut vocis origo, ſimulque ipſius perceptio oſtendatur; ratio nimirum, qua Vox ab homine producatur, ſimulque ratio, qua Vox ab homine percipiatur. Itaque, ſicuti Vocis perceptio ſine animo fieri, nobiſque ineſſe non poteſt, ita quoque in Platonis ſententia Vox ab homine proferri non poterit, niſi ab animo oriatur; quidam nempe motus, affectus, perceptio in animo praeceſſerit. Quae quidem opinio, quamvis accurate vera non ſit, pleriſque tamen Veteribus ita communis fuerat, ut duplicem λόγον *ſermonem* diſtinguerent, quorum alter mente conceptus internuſque foret, alter vero externus, atque ore prolatus, externumque ſine interno haberi non poſſe putarent [2]. Sic Ariſtoteles [3] etiam Vocem fieri exiſtimavit πληγῇ τοῦ ἀναπνεομένου ἀέρος μετὰ φαντασίας τινός: *ictu aëris exſpirati cum aliqua imaginatione*: quod nimirum Vox ipſa, ſi articulata fuerit, exprimendis ſolum animi affectionibus, ac imaginibus uſurpetur.

(1) Lib. V. c. 16. (2) Vid. Empir. Hyp. Lib. I. c. 14 ſeg. 65. & II. Adver. Logic. (3) De Anima Lib II. c. 8.

Digitized by Google

DISSERTATIO II.

IN QUA

Plurima veterum Philoſophorum Placita a Plutarcho memorata cum recentiorum Placitis conferuntur.

NVllibi fortaſſe clarius aut humanae mentis acumen, aut irrequieta quaedam, & inſatiabilis veri videndi cupiditas, aut incredibilis naturae obſcuritas apparet, quam ubi plurimae Philoſophorum ſententiae ex Philoſophicae Hiſtoriae Scriptoribus proferantur, adeoque mira ipſarum varietas obſervetur. Etenim, licet ipſorum aliquos novitatis amor, partium ſtudium, diffidendi cupiditas impulerit, ut opiniones aliquas ceteris probatas refellerent, novaſque procuderent; plerumque tamen antiquioribus praeſertim Philoſophis illud unum in votis, atque in amoribus fuiſſe conſueverat, ut veritatem, quam ceteris occultam, atque hactenus incompertam eſſe putaverant, acriori quodam feliciorique ſtudio explorarent. Quod ſi fortaſſe pluribus ex animi ſententia res minime ceſſit, adeoque plurimos vehemens ille, ac imprudens novitatis ardor in abſurdas etiam opiniones abripuit; ubique tamen humanae mentis ſubtilitas, vivida ipſius acies, inexhauſta fere cognitionis ubertas effulget: quum ſemper aliquid acute, ingenioſe, feliciterque ab illis inventum ac exploratum occurrat; nec Philoſophus ullus extiterit, qui praeclarum aliquid ceteris occultum non invenerit. Itaque, ſi plurimae ac diffidentes etiam Philoſophorum omnium opiniones accuratiſſime conferantur, non modo humani ingenii ſolertia, ac felicitas deprehendi facile poterit; ſed etiam purior ille ac nobilior veritatis ſplendor, cuius amore incendimur, ſententiis illis invicem collatis, facilius affulgebit. Accedit etiam quod maxima exinde voluptas oriri ſolet, ubi nativam fere Phyſices hiſtoriam oculis ſubiectam intuemur, veterumque Philoſophorum placita cum recentiorum ſententiis comparantes nitide perſpicimus quibus ex principiis verior & accurata phyſicarum rerum cognitio profluxerit; qua temporum ſerie paullatim adole-

ve-

Digitized by Google

verit, quibus praeſidiis, ac ſtudiis perfectam demum uberemque lucem acceperit. Quemadmodum ergo Regnorum, aut Vrbium origines, incrementa, viciſſitudines, variamque fortunam Hiſtoriae face nobis oſtenſam alacriter iucundeque conſpicimus, ita certe eodem ipſo voluptatis ſenſu variam Phyſices fortunam intueri debemus; quumque ex inanibus abſurdiſque opinionibus, quibus plerique Veterum imbuti fuerant, nos ereptos, denſamque caliginem, qua rerum natura circumſepta fuerat, diſiectam conſpicimus, eximiam hanc fauſtitatem nobis gratulamur. Haec, aliaque id genus plurima, quae ex Piloſophica hiſtoria manare ſolent, facile Empirici, Plutarchi, Laërtii, Ciceronis, Gaſſendi, Lipſii, Voſſii, aliorumque teſtimonio, & exemplo vividius adhuc exponi poſſent: quum ipſorum ſinguli plurimas Veterum opiniones ita collegerint, ut quidquid de quaque re ab antiquis etiam proditum fuerat, ingenue accurateque nobis expreſſerint. Ego vero nobilius aliud emolumentum, atque, ni fallor, honeſtius ex eiuſmodi Veterum placitis ingenue expoſitis inferri poſſe putaverim; Veteres nimirum, quos aliquando liberius, atque audacius traducere, deſpicere, atque irridere conſuevimus, in inquirendae veritatis ſtudio, ac exploranda rerum phyſicarum natura, ſolertes adeo, ſapientes, ac felices interdum fuiſſe, ut aliquando veritatem ipſam, veraſque effectuum quorumdam cauſſas invenerint; adeoque in pluribus ita recentioribus ipſi praeluxerint, ut plurimae ex opinionibus illis, quae noſtra demum aetate inventae cenſeri ſolent, a Veteribus etiam traditae, iiſdemque fere rationibus expoſitae, probatae, ac illuſtratae fuerint. Non is profecto ego ſum, qui rudia veterum Philoſophorum placita cum accuratiſſimis recentiorum ſtudiis conferri poſſe exiſtimem: quippe qui noverim univerſa fere, quae Veteribus affulſere, a nuperrimis Phyſicorum placitis longiſſime ſuperari. Illud unum ingenue honeſteque fatendum aſſero veteribus etiam Philoſophis ingenii acumen, optimamque veritatis inquirendae methodum affulſiſſe; veritatem ipſam variis in locis ſubtiliter ab illis inventam eſſe; ut ſi proinde contentionis ardor illos ab optima ſtudiorum ratione minime revocaſſet, praeſertim vero, ſi iis praeſidiis uti potuiſſent, quae ſuperiori ſaeculo reperta fuerunt, facile Phyſica ita ab iis coli, perfici, ac illuſtrari potuiſſet, adeoque aut nulla, aut minor certe gloriae pars recentioribus relicta videretur. Id ego facile ex iis ſolum veterum Philoſophorum Placitis oſtendi poſſe putavi, quae a Plutarcho noſtro memorantur; ut proinde haec

etiam

etiam utilitas ex aureolo Plutarchi Opere deducatur, quod in illo Veterum praeſtantia perſpicue deprehendatur, animuſque noſter ingenuo honeſtoque ſenſu percelli debeat, ubi primos duces illos inſpexerit, qui in explicanda rerum natura ceteris pone ſequentibus facem praetulerunt.

LIBRO I.

QVandoquidem vero plurimas Veterum ſententias, quae a Recentioribus excitatae, vel inſtauratae ſunt, eodem ordine recenſendas ſuſcepi, quo a Plutarcho in hoc Opere memorantur, principe fere loco nobis occurreret Leucippi, Democriti, & Epicuri opinio, qui omnia ex Atomis pondere, magnitudine, ac figura praeditis oriri putarunt (1); quod facile de Pythagoricis etiam intelligi profecto poſſet, qui vel *minima*, vel *ramenta*, vel *indiviſibilia*, vel *unitates*, hoc eſt *Atomos* ipſas, ſed alio tamen nomine deſignatas, veluti communia rerum omnium principia admiſere (2). Sed nullus eſt ſane, qui ſententiam hanc ſuperiori ſaeculo feliciter accurateque a Gaſſendo ita inſtauratam eſſe non videat; ut, ſi plurimos veteris, ac Peripateticae doctrinae ſectatores, nonnullos etiam, quibus Carteſii Placita arriſere, exceperis, omnes fere, qui aliqua ingenii gloria Phyſicam excoluerunt, *Atomiſtae* merito vocarentur. Eiuſmodi vero principiorum, ac ſententiarum conſenſio in cauſſa fuit, ut pleraque Epicuri Placita, quae in ſingulis fere Libris a Plutarcho memorantur, a Gaſſendo quoque, ceteriſque Atomiſtis recepta fuerint; quamvis Gaſſendus ipſe aliquando ab Epicuro diſſideat, ubi praeſertim ille vel divino fidei lumini, vel perſpicuis rationibus, vel accuratis obſervationibus repugnat. Itaque conſenſum hunc omnino diſſimulans id potius obſervaverim a Recentioribus omnibus ita gravitatem corporibus inditam putari, ut nullum omnino corpus *poſitive leve*, hoc eſt gravitatis expers, admitti debeat. Verum id antea quoque non Epicuro (3) ſolum, ſed Stoicis (4) etiam affulſerat, qui ignem ipſum gravitatis vi praeditum agnovere: quemadmodum Strato (5) apud Stobaeum non modo gravitatem hanc corporibus omnibus communem eſſe oportere dixit, ſed ignis, aëriſque motum eadem fere lege, qua Recentiores, explicavit: Στράτων μὲν προσεῖναι τοῖς σώμασι φυσικὸν βάρος· τὰ δὲ

(1) Plutar. Lib. I. c. 3. (2) Cap. 13. (3) Plutar. Lib. I c. 3. & 12. (4) Stobae pag. 42. (5) Pag. 33

δὲ κυφότερα τοῖς βαρυτέροις ἐπικολάζειν, οἷον ἐκπυρηνιζόμενα *Strato corporibus naturalem quidem putabat ineſſe gravitatem, leviora autem gravioribus tanquam expreſſa innatare*. Quid vero ſi celebres illas *Attractionis* leges, quae tanto nunc in pretio, Keplero, ac Neutono ducibus, haberi iam ſolent, a Veteribus etiam adumbratas, atque obſcurius expreſſas adiecero? Certe Plutarchus (1) ubi gravitatis eius originem explicandam ſuſcepit, qua ſingula terreſtria corpora ad Tellurem deſcendunt, illam ex mutua cognatione, vel attractione oriri ſubindicat. Καί τοι γε εἰ πᾶν σῶμα ἐμβριθὲς εἰς τὸ αὐτὸ συννεύει, καὶ πρὸς τὸ αὑτοῦ μέσον ἀντερείδει πᾶσι τοῖς μορίοις, οὐχ ὡς μέσον οὖσα τοῦ παντὸς ἡ γῆ μᾶλλον, ἢ ὡς ὅλον, οἰκειώσεται μέρη αὐτῆς ὄντα τὰ βάρη, καὶ τεκμήριον . . . . . ἔσται τῶν ῥεπόντων, οὐ τῇ τῆς μεσότητος πρὸς τὸν κόσμον, ἀλλὰ πρὸς τὴν γῆν κοινωνίας πρὸς τε συμφυΐας τοῖς ἀπωσπωμένοις αὐτῆς, εἶτα πάλιν καταφερομένοις. ὡς γὰρ ὁ ἥλιος εἰς ἑαυτὸν ἐπιστρέφει τὰ μέρη ἐξ ὧν συνέστηκε, καὶ ἡ γῆ τὸν λίθον ὥσπερ . . . . . προσήκοντα δέχεται, τε φέρει πρὸς ἐκεῖνον *At enim, ſi omne corpus grave eodem fertur, & ad centrum ſuum omnibus partibus vergit: Terra non ut centrum Univerſi potius, quam totum, ſibi omnia gravia, ut ſuas partes, vindicabit. Argumentum eſt . . . . . erit vergentium, quibus non medium Mundi eſt cauſſa ſuorum momentorum, ſed cognatio cum Terra, a qua vi repulſa, rurſum ad eam ſe conferunt. Sicut enim Sol omnes partes, ex quibus conſtat, ad ſe convertit: & lapidem Terra, ut ſibi convenientem accipit . . . . . & fert ad eum*. Itaque Plutarchus non obſcure ſignificat Tellurem partes omnes ſibi cognatas attrahere, itidemque Solem ſolares, Lunam lunares; quod de ceteris etiam Sideribus exiſtimavit, ut eiuſmodi attractionis ope peculiaris illa gravitas haberetur, qua Lunae partes ad Lunam, Telluris ad Tellurem ferri deberent. At Plutarchus hoc ipſo in loco quamdam etiam gravitatem aliam in Luna agnovit, qua ad Tellurem illa raperetur, niſi vi centrifuga in eadem prorſus orbita, atque diſtantia retineretur. Ait enim Καὶ τοι τῇ μὲν Σελήνῃ βοήθεια πρὸς τὸ μὴ πεσεῖν ἡ κίνησις αὐτὴ, τε τὸ ῥιζῶδες τῆς περιαγωγῆς, ὥσπερ ὅσα ταῖς σφενδόναις ἐντεθέντα τῆς καταφορᾶς κώλυσιν ἴσχει τὴν κύκλῳ περιδίνησιν *atqui Lunae auxilio eſt ne cadat motus, & eius impetus: quomodo quae fundis impoſita in orbem rotata delabi non ſinuntur*. Quis hic aperte non videat centripetam, ſimulque centrifugam vim Lunae conceſſam eſſe, quarum prima ad Tellurem Luna propendeat, altera vero in orbita ſua retineatur? Idque de ceteris etiam caeleſtibus corporibus opti-

(1) De Facie in ore Lunae.

Digitized by Google

optime intelligetur, quae centrifuga vi a centro recederent, niſi centripeta vi, vel univerſalis gravitatis impetu, in orbita retineri, vel ad centrum urgeri dicerentur. Illud etiam hic obſervatione digniſſimum quod Plutarchus plures eſſe Mundos exiſtimans ipſorum ſingulis ſuum, ac peculiare centrum adſcribit [1]; quemadmodum prorſus a Metrodoro, ceteriſque, qui Plutarcho teſte [2] plures Mundos admiſere, eadem centrorum, ac Vorticum varietas admitti debuit. Certe Leucippus, Democritus, & Epicurus ita volitantibus, celerique vertigine incitatis Atomis motum conceſſere, ut illas δίνην ἀπεργάζεσθαι *Vorticem efficere* dixerint [3]; ſive, ut Euſebius [4] opinionem illam expreſſit, συςροφὴν ποιῆσαι *convolutionem efficere*; ut proinde hac in parte Veteres illi Carteſio praeluxiſſe merito exiſtimentur.

L I B. II.

At neque ſola centrorum, aut Vorticum varietas, quae tantopere in Carteſiano Syſtemate commendatur, ex Metrodoro, aliiſque Veteribus hauſta videri poterit; ſed ipſa quoque Mundi infinitas, quum Democritus etiam, Epicurus, ac Metrodorus infinitos Mundos ex infinitae materiae motu, texturaque genitos agnoverint [5]: quod quaedam nimirum materiae partes circa punctum aliquod veluti centrum circulari motu agitatae Mundum unum, partes aliae circa alia centra rotatae Mundos alios formaverint, ut ex Epicuro docet Plutarchus [6]. Eiuſmodi vero Vorticum, aut Mundorum centra non aliud eſſe, quam Sidera, quae *fixa* a nobis, vel *inerrantia* vocantur, ante Carteſium Heraclides, Pythagorici, & Orphei ſectatores dixerunt [7]. Ita nimirum illorum ſententiam intelligendam eſſe iam docui, ut fixa Sidera totidem Soles eſſent; ac quemadmodum circa Vorticis, Mundique noſtri Solem, veluti centrum, Planetae, Tellus, atque alia mundana corpora torqueri dicuntur, ita quoque circa Siderum quodlibet Vortex alius, aut Mundus reperiatur, qui ſuos & ipſe Planetas, ſuamque Tellurem, & incolas obtineret. Hinc a Veteribus illis eadem prorſus de Solis natura tradita fuiſſe conſpicimus, quae nunc a Phyſicis omnibus aſſeruntur; quod illa nempe ex fluido, igneoque corpore componatur; quum certe Empedocles Sidera ſingula ex igne conſtare di-

(1) De Oracul. defectu. (2) Lib. I. c. 5. & II. c. 1. (3) Laër. Lib. IX. ſeg. 31. (4) Lib. I c. 8. (5) Lib. II. c. 1. (6) Lib. I. c. 4. (7) Lib. II. c. 13.

dixerit [1]; Plato, Anaximander, Xenophanes, Stoici, aliique [2] Solem igneum eſſe putaverint; quamvis alibi [3], fortaſſe accuratius, ſiderum ſubſtantiae nonnullas etiam aliorum elementorum partes permixtas adiecerit Plato, quod explicandis Solaribus maculis mirifice conferre poteſt, ut Gaſſendus, aliique obſervarunt. Itaque, ſi Maignanus [4] Solem *igneo mari* comparavit, ac Simon Marius, Le-Grandius metallo in fornace ferventi, ebullientique ſimilem eſſe dixerunt, iam Stoici ipſis praeluxerant, qui Solem eſſe puriſſimum ignem dixere [5]; quemadmodum Solem accenſae, ignitae, ardentique nubi Xenophanes comparavit [6].

Quod ſi in explicanda Solis, Siderumque ſubſtantia Veteres ipſi Recentioribus praeluxere, multo certe maior affinitas, atque conſenſus conſpicitur ubi de Lunae ſubſtantia, phaſibus, maculis, & apparente facie diſſeratur. Lunae ſuperficiem aſperam, & inaequalem eſſe, varios in illa montes, adeoque valles reperiri omnium primus teleſcopii nuper inventi praeſidio demonſtravit Galilaeus [7], eorumque montium altitudinem metiri etiam voluit. At iampridem Xenophanes Cicerone teſte [8] iam dixerat *habitari in Luna, eamque eſſe Terram multarum Vrbium*; quemadmodum Pythagoricis [9] etiam arriſerat Lunam, Telluris inſtar, incolis ornatam eſſe; ut quidquid proinde ab Hugenio [10], & Fontenellio [11] ſubtilitiliter eleganterque de Lunae habitatione ſuperiori ſeculo, noſtraque aetate proditum fuit, id a Pythagoricis etiam, Anaxagora, Democrito, atque Xenophane iam expreſſum videatur. Quod autem ad Lunares valles, monteſque pertinet, nitide diſerteque dixerat Anaxagoras, & Democritus montes in illa, valles, ac planicies reperiri [12]. Ita pulcherrima, atque accurata Galilaei obſervatione nobis innotuit maculas quaſdam, quae in Lunae facie nobis apparent, nihil aliud eſſe, quam umbras, quae ab elatioribus Lunae partibus, hoc eſt a montibus ipſis, in partes Soli oppoſitas proiiciuntur; ut illae proinde in plenilunio, quum Lunae montes superne a Sole illuſtrantur, nullaſque adeo umbras proiiciunt, inconſpicuae fiant. Sed hoc ipſum Democritus etiam ſola ratiocinationis ope collegerat [13]: Δημόκριτος ἀποσκίασμά τι τῶν ὑψηλῶν ἐν αὐτῇ μερῶν· ἄγκη γὰρ αὐτὴν ἔχειν, καὶ νάπας: *Democritus umbram ſublimiorum eius partium, quandoquidem montes, & valles habet*. Ita perennes alias

§§§§§§§ Lu-

(1) Plut. Lib. II. c. 13. (2) Pl. Lib. II. c 20. (3) Pl Lib II c 13 (4) Vid. Schein in Roſa Vrſina l. c. 4. (5) Laërt VII. ſeg. 144. Cic. in Somn. Scip (6) Plut. Lib. II c 20 (7) Dial de Mund. Syſtem (8) Acad IV c 39. (9) Plut. II c. 30. (10) In Coſmotheor. (11) Dial. de pluralit. Mund. (12) Plut. Lib. II. c. 25. & Laërt. II. ſeg. 8 (13) Stobaeus pag 60.

Digitized by Google

Lunae maculas, quae ſemper in ipſius orbe apparent, ex inaequali ipſius ſubſtantia repetendas eſſe Recentiores omnes oſtendunt; idque tamen antea non Stoici ſolum, ſed Pythagoras etiam docuerat [1]. Quod ſi Hevelio, aliiſque arriſit obſcuriores Lunae partes aut maris, aut fluminis aquis comparari; id a Veteribus quoque excogitatum eſſe conſpicimus [2]. Verum, ut a Siderum, Planetarumque ſubſtantia ad ipſorum ordinem, ſitum, Mundique Syſtema digrediar, ſententiam illam, quae Solem in Vniverſi centro collocat, adeoque Tellurem in obliquo circulo circa Solem torqueri exiſtimat interim dum illa diurno motu circa ſeipſam, vel ſuum axem convertitur, ab Ariſtarcho, Seleuco, omnibuſque fere Pythagoricis propugnatam eſſe iam vidimus [3]; ut proinde Cuſano, Copernico, Galilaeo, aliiſque Recentioribus, qui hypotheſim hanc amplexantur, ea quidem gloria concedi merito debeat quod opinionem hanc clarioribus argumentis, noviſque obſervationibus, & accuratiſſimis experimentis illuſtraverint; ſed eius tamen inventi gloria Veteribus adſcribi debet. Atque ego quidem nihil illuſtrius in tanta praeſertim obſcuritate, qua phyſicarum rerum cognitio iis temporibus circumſepta fuerat, excogitari potuiſſe exiſtimo, quam ut liberiori quadam, ac audaci coniectura homines Telluris globo inſiſtentes, ſiderumque motus contemplati illos ex ſolo Telluris eiuſdem motu repetendos putaverint; Terraeque molem, quae vulgo iners, atque graviſſima videri poterat, ſideris inſtar in gyrum converti pronunciaverint. Quod ſi in definiendo Planetarum ordine, atque diſtantia plerique Veteres aberrarunt, nonnulli tamen ipſorum periodos accurate definierunt; adeoque ſubtiliter tempus oſtenderunt, quo Planetarum quilibet ab occaſu in ortum converſus orbitam ſuam peragit, annumque ſuum abſolvit, ut Plutarchus ipſe demonſtrat [4].

Ita propemodum elegans illa, ac ingenioſa proportio, quam in Planetarum motibus, ſive *primarii* ſive *ſecundarii* illi ſint, obſervavit Keplerus, quod nimirum quadrata temporum periodicorum diſtantiarum cubis reſpondeant, Veteribus incomperta fuit, qui veram accuratamque Siderum diſtantiam ignorarunt; ſed aliquam tamen proportionem in eiuſmodi diſtantiis, atque temporibus reperiri nonnulli Veteres exiſtimarunt. Etenim, ut Plutarchus [5] ipſe nos docet, *Καί τοι τινὲς μὲν ἐν τοῖς τάχεσι τῶν πλανωμένων σφαιρῶν, τινὲς δὲ μᾶλλον ἐν τοῖς ἀποςήμασιν, ἔνιοι δὲ ἐν τοῖς μεγέθεσι τῶν ἀςέρων, οἱ δὲ ἄγαν ἀκριβοῦν δοκοῦντες,*

ἐν

(1) Plut. Lib. II. c. 30. (2) Vid. Plut. de facie in ore Lunae. (3) Plutarch. Lib. II. c. 24. & III. c. 13. & 17. (4) Lib. II. c. 32. (5) De Animae Procreat.

ἐν ταῖς τῶν ἐπικύκλων διαμέτροις ζητοῦσι τὰς εἰρημένας ἀναλογίας *Nonnulli in celeritatibus globorum, alii in intervallis potius, quidam in magnitudinibus Stellarum, alii, ſubtiliſſimam ſibi rationem ſequuti qui videntur, in epicyclorum diametris proportiones iſtas quaerunt*; quemadmodum inferius proportionem a Pythagoricis uſurpatam exponit, ſed ipſam tamen phaenomenis repugnantem eſſe demonſtrat.

Ita pulcherrimum recentis Aſtronomiae inventum haberi facile poterit quod Sol, Planetae, Sidera quaelibet certa quadam celeritate, ac periodo circa axem centrumque ſuum revolvantur: quod in Sole quidem, Venere, aliiſque pluribus ex macularum periodo nuperrime obſervata deprehenſum fuit. At haec ipſa vertigo, perenniſque motus, quo circa ſeipſa torquentur, ab Heraclide quidem, & Ecphanto in Tellure ſolum (1), a Platonicis vero in Sideribus etiam, ac Planetis omnibus, licet obſcurioribus argumentis, admiſſa fuerat. Illuſtrem Euſebii locum ſubiecisse nunc libet, quum illum a Scriptoribus omnibus diſſimulatum eſſe conſpexerim. Itaque Euſebius (2) ex Attico Platonico ita Platonis ſententiam expreſſit: Ἔτι ὁ μὲν πρὸς τῇ κοινῇ κινήσει τῶν ἄστρων, καθ' ἣν ἐν ταῖς σφαίραις ἐνδεδεμένοι κινοῦνται πάντες οἱ ἀστέρες, οἵτε ἀπλανεῖς, καὶ οἱ πλανώμενοι, καὶ ἑτέραν αὐτοῖς κίνησιν ἀποδίδωσιν, ἣν δὴ καὶ ἄλλως καλλίστην εἶναι συμβέβηκε, καὶ προσήκουσαν αὐτῶν τῇ φύσει τοῦ σώματος. σφαιρικοὶ γὰρ ὄντες, εἰκότως σφαιρικὴν ἄν τινα κίνησιν ἕκαστος κινοῖτο περιδινούμενος *Praeterea ad communem illum motum, quo ſuis in orbibus illigata ſidera moveantur, tam fixa, quam errantia, ſuum quibuſque Plato, ac proprium alterum adiungit: qui etiam uti & praeſtantiſſimus idem ſit, & cum illorum corporum natura coniunctiſſimus. Globoſa enim illa quum ſint, iure volubili quodam, & in orbem incitato motu ſingula moveantur*. Plotinus etiam mire conſpirat, qui de Platone diſſerens ait (3): Καὶ Πλάτων δὲ τοῖς ἄστροις οὐ μόνον τὴν μετὰ τοῦ ὅλου σφαιρικὴν κίνησιν, ἀλλὰ καὶ ἑκάστῳ δίδωσι τὴν περὶ τὸ κέντρον αὐτῶν *Plato vero ſideribus non ſolum ſphaericum motum una cum Vniverſo tribuit, ſed unicuique etiam motum circa proprium centrum concedit*. Quis hic aperte non videat perennem illum, conſtantemque motum, quo Sidera, ac Planetae ſinguli circa ſe ipſos rotantur, ut inde tum primariorum circa Solem, tum ſecundariorum Planetarum, ſive Satellitum circa primarios periodus oriatur, aliqua ratione Veteribus etiam affulſiſſe? Eiuſmodi vero motum non eadem in omnibus, ſed varia prorſus celeritate, ac tempore peragi deprehendiſſe Veteres ipſi videntur; quemadmodum certe

(1) Plutar. Lib. III. c. 13. (2) Praep. Evang. Lib. XV. c. 8. (3) Ennead. II. Lib. II. c. 1.

Beroſus in Lunae globo integro menſis ſpatio periodum, ac vertiginem hanc abſolvi putavit: quippe qui dixerit Lunae phaſes, quae certe menſis ſpatio peraguntur, ex ſola Lunaris corporis converſione pendere; quae, quum dimidia ſui parte obſcura, altera lucida ſit, interim dum circa ſuum axem rotatur, lucidam partem illam ſenſim ad Terram convertat donec ad plenilunium pervenerit, iterumque partem illam ſenſim a Tellure avertat, atque decreſcere videatur [1]: οἱ δὲ νεώτεροι καὶ ἐπινήμεσιν φλογὸς κατὰ μικρὸν ἐξαπτομένης τεταγμένως, ἕως ἂν τὴν τελείαν πανσέληνον ἀποδῷ· καὶ πάλιν ἀναλόγως μειουμένης μέχρι τῆς συνόδου, καθ' ἣν τελείως σβέννυται *Recentiores ſecundum conſumptionem ignis ordinate incenſi paulatim, donec perfectum plenilunium praeſtet, ac deinde ſenſim proportione ſervata decreſcat, uſque ad coniunctionem, ubi plane extinguitur*. Nihil eſt autem cur in explicanda quoque eclipſium cauſſa, & origine Veteres Recentioribus praeluxiſſe nunc dicam, quum iam inde ab Olymp. 48. veram Solaris, Lunariſque defectus cauſſam Thales invenerit; exploratаque utriuſque ſideris velocitate, ac periodo Solarem eclipſim certa die futuram praenunciaverit. Quinetiam Plutarcho ipſo teſte [2] *Aglaonice Hegetoris Theſſali filia perita pleniluniorum, in quibus Luna lumine deſtituitur, quum praecepiſſet ratiocinatione quo tempore Luna in umbram illapſura foret, impoſuit mulieribus, perſuaſitque ſe Lunam da Caelo detrahere*.

LIB. III.

Quemadmodum vero in pleriſque caeleſtium corporum phaenomenis rite explicandis Veteres a Plutarcho memorati recentioribus Phyſicis praeluxere; ita in iis etiam, quae ſublimia corpora, vel *Meteora* vocantur, exponendis admirabilem quamdam ingenii vim oſtendiſſe videntur; ut eadem fere ſolius ratiocinationis ope deprehenderint, quae nuperrimis Aſtronomorum obſervationibus innotuere. Ita praeclaris Galilaei [3] inventis hoc etiam accenſeri debet quod Galaxia, Lacteuſve Circulus ex innumeris, exiguis, confertiſque ſtellis oriatur; quae licet oculis inconſpicuae ſint, ſplendidam tamen ſui lucem oſtendunt, eamque Caeli partem albicantem efficiunt. At haec ipſa opinio iampridem a Democrito tradita fuerat [4]; nec alia certe Anaxagorae ſententia cenſeri debet, ſi obſcurior Plutarchi locus rite exponatur; quemadmodum perſpicue Ariſto-

(1) Plut. Lib. II. c. 29. (2) Coniug. Praec. & de Defectu Oracul. (3) Nunc. Sidere. (4) Plut. Lib. III. c. 1.

ſtotelis, aliorumque teſtimonio demonſtravi. Nihil eſt tamen, in quo Veterum ſolertiam, & acre ingenium magis ſuſpicere, ac admirari quis debeat, quam ubi ipſorum ſententiae de Cometarum ſubſtantia, origine, periodo, miriſque motibus obſerventur. Quamvis enim plurimae, ac diſſidentes etiam hypotheſes ab illis excogitatae fuerint, ut hic a Plutarcho, Seneca, aliiſque pluribus erudimur; Pythagorici tamen, ac Diogenes, Plutarcho teſte, (1) Cometas omnes non aliud eſſe putarunt, quam ſidera, quae ſtato quodam tempore, certaque periodo iam peracta Telluri proximiora, adeoque nobis conſpicua fierent; iterumque ſenſim remotiora facta evaneſcerent. Eiuſmodi vero ſententiam Graeciae Philoſophi fortaſſe a Chaldaeis inſpiciendorum ſiderum ſtudio praeſtantibus acceperant, quorum doctrinam de Cometarum natura, ac periodo ita Stobaeus (2) expreſſit: Χαλδαίυς μὲν δὴ λόγος περὶ κομητῶν ὧδε γιγνώσκειν· ὅτι εἰσί τινες ἐ ἄλλοι ἔξω τῶν φαινομένων πλανητῶν ἀςέρες, οἱ τέως μὲν ἀφανεῖς εἰσὶν, ὅτι ἐπὶ πολὺ ἄνω πυ ἀφ᾽ ἡμῶν φέρονται, ἤδη δὲ ϗ ταπεινωθέντες ὤφθησαν, ὕτως ξυνενεγκόντες εἰς τὰ ὅλα· ϗ τύτυς κομήτας καλεῖν φίλον τοῖς ὐ γινώσκυσιν, ὅτι δὲ ϗ αὐτοὶ ἐκ τῶν πολλῶν ἀςέρων εἰσὶ, ἀφανίζυσαν δὲ δοκῦσιν, ἐπειδὰν ἀνεχθῶσιν εἰς τὴν σφῶν χώραν δῦντες εἰς τὸ βάθος τῦ αἰθέρος, ὥσπερ ἐς τὸν τῦ πελάγυς βυθὸν οἱ ἰχθῦς *Chaldaei ſic de Cometis ſentiunt, alias praeterea ultra Planetas eſſe ſtellas, quae aliquandiu quidem lateant, quoniam longe ſint a nobis remotae, nonnumquam autem inferius delatae appareant, ita re exigente; eaſque Cometas ab iis vocari, qui neſciunt ipſos quoque ſtellas eſſe; evaneſcere autem videri, quum in ſuam regionem, in aetheris profundum, velut in maris fundum piſces, referantur*. Opinionem hanc ceteris omnibus praeferendam eſſe Caſſinus (3) optime admonuit, qui ipſorum periodos, orbitam, zodiacum accuratiſſime definivit, facemque Neutono (4), ceteriſque Aſtronomis praetulit, ut de ipſorum traiectoria, variiſque phaenomenis leges exponerent. Itaque, ſi tanta in Veteribus naturae ſtudioſis ingenii ſubtilitas, ſententiarumque felicitas in iis conſpicitur, quae caeleſtia, adeoque ab oculis remotiora ſunt, mirari plane non poſſumus ſi in Meteoris aliis explicandis ii feliciores eſſe, adeoque ad Recentiorum gloriam propius accedere videantur. Hinc optime Xenophanes (5) ignitas trabes, traiicientes cadenteſque ſtellas ex aridis nubibus vel exhalationibus incenſis oriri dixit, adeoque repente illas extingui obſervavit; quemadmodum Dioſcuros, flammas nimirum

(1) Lib. III. c. 2 & Ariſtot Meteor. Lib. I. c 6. (2) Pag. 63 Vid Senec. Nat. Quae. VII. c. 3. (3) Hiſtor. Acad. Pariſ. an. 1699. & 1702. (4) Princip. Philoſoph. Lib. III. Prop. . . . (5) Plut. Lib. II. c. 2.

rum aut ſtellas in navigiorum faſtigiis apparentes, ex incenſis nubibus oriri putavit [1]: quod a Recentioribus etiam eadem prorſus ratione explicatur. In exponenda vero nubium, roris, grandinis, nivis, pluviaeque origine Veteres ipſi cum Recentioribus mire conſpirant [2]; ſicuti fulminis, fulguris, tonitruque origo eadem prorſus lege ab illis exponitur. Quod ſi Carteſius [3] aliquando tonitru non ex nubis diſciſſione, ſed ex ſola nubium concuſſione, fieri exiſtimavit quod nubes una in aliam decidat, perſpicue tamen id a Stoicis etiam traditum fuiſſe erudimur, qui tonitru ex violenta nubium colliſione produci dixerunt [4].

Quid vero memorem Zodiaci obliquitatem ab Anaximandro [5], Pythagora [5], atque Oenipode deprehenſam fuiſſe? quid varias Telluris Zonas, polos, tropicos circulos, [7] Antipodas ipſos Pythagorae, aliiſque pluribus innotuiſſe [8]? ſphaericam demum Telluris figuram a Thalete [9], ac Veterum pleriſque non traditam modo, ſed iiſdem propemodum rationibus demonſtratam, quibus a Recentioribus oſtendi iam ſolet?

Id unum potius hic obſervandum exiſtimo quod, licet maris aeſtus, eiuſque cauſſa, & origo inter obſcuriora Naturae arcana recenſeri merito debeat, quae acriores etiam ingenii noſtri vires eludunt, iam inde tamen ab Ol. 110. Pytheas Maſſilienſis aeſtus illos cum Lunae motibus occulto foedere coniunctos, adeoque facile ex Luna repetendos eſſe obſervavit [10]: quod ſuperiori ſeculo novis, atque accuratiſſimis obſervationibus confirmatum accepimus. Quod ſi Galilaeus reciprocos illos maris motus ex Telluris motu repetendos eſſe putavit [11], id Seleucus ipſe iam viderat [12]; qui, quum Telluris, & Lunae globos oppoſitis motibus torqueri, adeoque aërem ipſis interpoſitum premi, ac urgeri diceret, ut ex eiuſmodi preſſione maris aquae protruderentur, elegantem illam hypotheſim adumbraſſe merito exiſtimatur, quam deinde Carteſius [13] arripuit, ut ex elliptica Lunae orbita circa Tellurem, inaequalem aëris preſſionem, adeoque reciprocum maris motum exponeret. Quod ſi par fere obſcuritas, atque perplexitas tum in reciproco maris motu, tum in Nili intumeſcentis, atque exundantis aeſtu reperiri merito videbatur, ut proinde Nilus ipſe flumen *a Deo demiſſum*, eiuſque fontes humanis oculis impervii cenſerentur, acris tamen ingenii

(1) Lib. II. c 18. (2) Plut. Lib III. c. 3. & 4. (3) Meteor. c. 7. num. 5. (4) Plut Lib III c. 3. (5) Plut. Lib. II. c 12 & Lib. III c. 14 & 23. (5) Lib. II. c 12. ( ) Plut. Lib. II. c 12. (8) Laërt. Lib. VIII. ſeg ... (9) Plut. Lib. III c. 10. (10) Plut. Lib III. c. 17. (11) Dial. de Mund. Syſtem. (12) Plut. Lib. III. c. 17. (13) Princip. Par. IV. n 49. pag. 208.

nii vis, ac veterum Phyſicorum ſolertia fontes etiam illos exploravit, veramque Nili exundantis cauſſam invenit. Etenim ſi ducentis ſolum ab hinc annis Nili incrementum a pluviis illis, ſolutiſque nivibus repetendum eſſe demonſtratum fuit [1], quae in Ethiopiae montes decidunt, eoque anni tempore, quo nobis aeſtas, ſed Antoecis noſtris hiems vigere debet, flumen ipſum impleat, id totidem fere verbis, eademque prorſus ratione Anaxagoras explicaverat [2]; quemadmodum Eudoxus hanc ipſam Nili intumeſcentis cauſsam ab Aegyptiis Sacerdotibus traditam eſſe teſtatur.

LIB. IV.

Atque iſta quidem de pluribus Veterum quorumdam Placitis, quae cum accuratiſſimis Recentiorum opinionibus, & obſervationibus mire conſpirant. Quod ſi plurimas Veterum ipſorum ſententias exploremus, quibus Animi noſtri naturam, ſedem, vires, ſenſuum organa, varietatem, diſcrimina, obiecta, ſive qualitatum illarum naturam, quae *ſenſibiles* appellantur, ſimulque modum, quo qualitatum ipſarum perceptio, ſive ſenſatio in Anima producatur, explicarunt, ipſorum plurimos hac etiam in parte aut Recentioribus praeluxiſſe, aut certe quidem iis conſentire deprehendentur. Nihil hic ego diſſeram de animi noſtri, vel humanae mentis natura, quam incorpoream, ac immortalem eſſe oportere Thales, Pythagoras, Plato, aliique plurimi propugnarunt [3]; nihil de idearum, & cognitionum origine, quam ab intellectu ſenſuum, ac reflexionis praeſidio produci Ariſtoteles, & Stoici exiſtimarunt, quod intellectus ipſe chartae albae ſimilis foret, ideis omnibus careret [4], adeoque illas ſuis ipſe viribus procuderet: quemadmodum prorſus id acutiſſime Lokius [5] expoſuit; nihil demum quod ſenſationes omnes ita ex anima ſola repetendas eſſe putaverint, ut ipſi ſolum percipiendi vis ineſſe, tribuique poſſet. Quod ſi Carteſius ſenſationes ipſas ita ab humana mente pendere voluit, ut brutis omnibus animam, adeoque ſenſus omnes ademerit, id Diogenes etiam docuerat, qui Plutarcho teſte [6], bruta ipſa neque ſenſu, neque cognitione, neque anima donari dixerat; unde a Porphyrio [7] acriter, accurateque refellitur. Sic etiam Proclus [8] ſolos homines, aut animalia ratione praedita vere *animata* vocavit; ceteris autem rebus, aut brutis,

quae

(1) Vid Gaſſend. Sect. III. Lib I. c. 3. (2) Plut. Lib. IV. c. 1. (3) Plutar Lib IV. c. 3. & 7. (4) Lib. IV. c 11. (5) Speci. De Intell. Human Lib. I. (6) Lib. V. c 10. (7) De Abſtin. Lib. III (8) In Plato, Philoſ. Lib. II. c. 1.

quae *animata* vulgo cenſeri, vocarique ſolent, ſolum animae ſimulacrum, aut umbram ineſſe dicit; eamque prorſus opinionem a Platone traditam eſſe teſtatur. Itaque Gomeſius Pereira, aut Carteſius, quibus haec opinio veluti auctoribus adſcribi ſolet, eam ex Veteribus derivarunt; quod facile de pluribus etiam aliis Carteſii Placitis oſtendi poſſet.

Id potius merito obſervandum, quod ſicuti Recentiores omnes reiecta Ariſtotelis, ſive potius Ariſtotelicorum, ſententia, quae ex ſolis infantiae praeiudiciis manaverat, humanos animos non in ſingulas corporis partes diffundi, ſed in aliqua ſolum cerebri parte veluti ſede collocatam exiſtimant, ita prorſus Pythagoras, Democritus, Alcmaeon, Plato mentis humanae ſedem in capite collocavit [1]. Quod ſi Valiſnerius animum ipſum non in toto capite, aut cerebro, ſed in meningibus ſolum cerebrum ambientibus conſtituit, id Eraſiſtrato quoque iampridem arriſerat, qui animam in *epicranide*, ſive membrana cranio, cerebroque proxima collocavit [2]. Si externorum corporum perceptio, ſive ſenſatio, quae ſubinde in nobis efficitur, ex accuratiſſima Recentiorum omnium ſententia ſola nervorum ope peragitur, qui a cerebro, animique ſede ad exteriores corporis partes, aut organa diriguntur, adeoque celeri, vividoque ſpirituum animalium motu, qui cum in externis corporis partibus percelluntur, motum tremoremque ipſum ad cerebrum deferunt; id Stoici quoque iam dixerant, quum ſenſus omnes ex ſpiritibus ab animi ſede ad organa diffuſis, vel extenſis oriri putarunt. [3]

Exinde vero manifeſtiſsime inferri debuit quod ſicuti in Recentiorum ſententia ſenſationes ipſae, hoc eſt exteriorum corporum perceptiones, non in iis corporis noſtri partibus, quae obiectorum appulſu percelluntur, ſed in cerebro ſolum, animique ſede perficiuntur; ita quoque Veteres hoc ipſum exiſtimaverint: quemadmodum ſane Strato ſenſationes omnes non in affectis locis, ſed in Anima, peragi exiſtimavit [4]. In explicanda vero ratione, qua ſenſibilia corpora ſenſus percellant, hoc eſt in qualitatum illarum indole deſcribenda, quae *ſenſibiles* appellantur, Veteres omnes, ſi Peripateticos ſolos exceperis, cum Recentioribus ipſis mire conſpirant. Quemadmodum enim hi qualitates illas, ut *odorem*, *colorem*, *ſaporem &c.* corporibus inſitas, ac inhaerentes eſſe negant, ſed ex ſola tenuiſſimarum partium figura, magnitudine, ac motu repetendas

(1) Lib. IV. c. 5. & 7. (2) Plutar. ibi (3) Lib. IV. c. 21. (4) Lib. IV. c. 23.

das eſſe contendunt, quae ab obiectis corporibus prodeuntes ad ſenſuum organa deferantur, ibique pro vario fibrarum, ac pororum ordine, figura, & diſpoſitione varium motum, vibrationemque producant; ita quoque Empedocles, & Heraclitus ſenſationem omnem ex incidentium corporum, ſive effluviorum congruentia cum ſenſorii poris oriri docuerant [1]; quemadmodum Leucippus ipſe, ac Democritus, cum effluvia a corporibus prodeuntia, atque ad peculiare quodlibet ſenſus organum delata *imaginis* nomine deſignaret, ſenſationes omnes ex eiuſmodi imaginum appulſu fieri exiſtimavit [2]. Exinde vero iam facile intelligi, oſtendique poterit quod non alia prorſus a Veteribus illis *odoris*, *ſaporis*, *ſoni*, & *coloris* natura admittebatur, quam quae a Recentioribus explicatur. Ac certe quidem Alcmaeon odores ipſos nihil aliud eſſe putavit, quam halitus, qui ab odoris corporibus erumpentes naribus excepti ad cerebrum, animique ſedem deferuntur [3]. Ita Diogenes ſapores nervorum illorum ope percipi exiſtimavit, qui in lingua reperiuntur [4]. Sonum ipſum in ſolo aeris tremore ita poſitum Veteres exiſtimarunt, ut Diogenes quidem internum aërem cieri, Plato vero clarius interiorem aërem ipſum capiti incluſum ab exteriori commoveri, tremoremque illum ad Animam deferri dixerit, atque Empedocles aërem ipſum vibratum in chocleam allidi, auditusque ſenſationem in Anima producere putaverit.

Denique colores omnes ex ſolo corpuſculorum, ac effluviorum motu, tenuiſſimae nimirum lucidaeque ſubſtantiae in oculos appulſu, produci plerique Veteres exiſtimarunt; quum Pythagorici colores non aliud eſſe putaverint, quam corporum ſuperficiem, hoc eſt non aliunde, quam ex varia corporum ſuperficie, repetendos aſſererent; itidemque Stoici colores omnes ex ſola materiae configuratione deducerent; Plato colores flammam quamdam a corporibus prodeuntem, lucem nempe a corporibus reflexam, cenſeret; Empedocles denique effluvia, quae a corporibus emiſsa viſus, aut oculorum poris congruerent [6]; adeoque Ariſtotele teſte [7] ille docuit neque ſine guſtu ſapores, neque ſine viſu colores reperiri; quod nimirum qualitates illae non corporibus inhaerentes, ſed a ſola animi affectione, quae a tenuiſſimis effluviis excitata fuerit, oriundae forent.

Sed quid ego ſingulas, aut peculiares qualitates hic perſequor, quum Democritus, ut nitide diſerteque teſtatur Ariſtoteles [8], ſen-

§§§ §§§§§ ſus

(1) Lib. IV. c. 9. (2) Lib. IV. c. 8. (3) Lib. IV. c. 17. (4) Lib. IV. c. 18. (5) Lib. IV. c. 17.
(6) Plutar Lib. I. c. 15. (7) De Anima Lib. III. c. 1 & 2. (8) De Senſu c. 4.

ſus omnes non aliud, quam varias *Tactus* ſpecies, eſſe putaverit? ut quemadmodum nempe qualitates illae, quae tactu percipiuntur, in ſola partium figura, magnitudine, textura conſiſtunt, quae varia ratione manus, nervorumque fibras percellunt, irritant, motumque ſpiritibus animalibus nervo incluſis imprimunt; ita quoque qualitates omnes, quae a ceteris ſenſibus percipiuntur, in hac ipſa partium textura, motu, ac impreſſione conſtitui debeant: quod certe de ſaporibus, & coloribus etiam Democritus apud Ariſtotelem ipſum aſſeruit; ubi *ſapores ex figuris*, colores ex ſuperficiei diſpoſitione repetendos eſſe contendit. Atque exinde certe intelligi, exponique debet Democriti placitum a Laertio [1] memoratum ποιητὰ δὲ νόμιμα εἶναι· φύσει δὲ ἄτομα, καὶ κενόν. Interpres ibi perperam reddidit *quae vero fiant, eſſe legitima, natura vero Atomos, atque Inane*. Verus Democriti ſenſus hic eſſe debet, quod in rebus omnibus, quae noſtris ſenſibus obverſantur, aut in Vniverſo reperiuntur, *Atomi* ſolum, atque *Inane* natura ipſa, phyſice, vereque exiſtunt; qualitates autem omnes *ex lege*, hoc eſt opinione, vel perceptione noſtra, oriuntur; ut proinde non in rebus ipſis, ſed in noſtris ſolum ſenſibus, perceptionibus, animoque reperiantur. Qui celebrem, ac praeſtantiſſimam hanc Democriti, omniumque Atomiſtarum ſententiam fuſius, atque accuratius expoſitam intueri deſideret, Empiricum [2], Galenum [3], Plutarchum [4], Menagium [5], Gaſſendum [6] adire poterit, qui ſingula ſubtiliter proſequuntur. Hoc unum addidiſſe nunc libet, quod a ceteris omnibus diſſimulatum eſſe conſpicio, Empedoclem nempe dixiſſe lucem aliquando a corpore lucido, nimirum a Sole, diffundi poſſe, quamvis eiuſmodi lux a nobis non percipiatur. Id Ariſtoteles [7] quidem acerbius refellit; ſed ſane immerito. Etenim iuxta Empedoclis opinionem, quae a Carteſio, ceteriſque Recentioribus admitti debet, ut lucis ſenſatio in nobis efficiatur, non modo lucis ſubſtantia, ac praeſentia requiritur; verum etiam corpus aliquod, quod lucem ad oculos noſtros regerat: alioquin, ſi lucis radii ad oculum minime pervenerint, lux quidem diffundi, ſed a nobis videri non poterit. Ita, ſi Solis radius per aliquod parietis foramen in cubiculum ingreſſus per foramen aliud in oppoſito pariete apertum recta progrediatur, lux aërem cubiculo incluſum traiiciet, neque tamen illa percipi, ſive ſentiri poterit.

LIB.

(1) Lib. IX ſeg. 45. (2) Hypoth. Lib. I. c. 30. (3) De Elemen. Lib. I (4) Adver. Colotem. (5) Ad Laert. Lib. IX. ſeg. 45. (6) Sect. I. Lib. V. c. 7. (7) De Anima Lib. II. c 7.

LIB. V.

Atque hactenus quidem varia Philoſophorum Placita, quae in prioribus quatuor Plutarchi Libris expoſita ſunt, ita cum Recentiorum Placitis comparavi, ut illa inter ſeſe coniungi demonſtraverim. Id ſane de pluribus etiam Placitis aliis oſtendi poſſet, quae in V. vel poſtremo Libro memorantur. Sed comparationem hanc ego facile libenterque diſſimulo; non modo quod Veterum ſolertia, ac felicitas ſuperioribus exemplis abunde ſatis oſtendatur; verum etiam quod hac in parte, hoc eſt in animalium viribus, & affectionibus explorandis, Recentiores ipſi Veteres longiſſime ſuperaverint; ut ii proinde cum Recentioribus in hoc argumenti genere conferri vix poſſint. Illuſtria tamen quaedam exempla occurrunt, quibus in explicanda animalium origine Veteres Recentioribus praeluxiſſe merito exiſtimentur. Ita ſi Redio, aliiſque pluribus gloriae vertitur quod Plantas omnes ex ſemine, Animalia ſingula ex ovo oriri dixerint, adeoque nihil ex putreſcente ſolum materia produci poſse docuerint, id Empedocles etiam ipſe perſpicue antea iam viderat. Ille nimirum apud Ariſtotelem, ut mox oſtendetur, perſpicue, diſerteque dixerat quod quidquid producitur, nonniſi ex ſemine produci poteſt; & quamvis ibi Ariſtoteles Empedoclem de Plantis differentem inducat, dubitari profecto non poterit quin ille haec ipſa de Animalibus etiam meliori, graviorique iure cenſuerit, in quibus nobilior partium textura, ſenſuum varietas, percipiendique vis obſervatur. Longe tamen illuſtrius haec Empedoclis opinio ex Plutarcho noſtro deduci poteſt. Etenim, quum is praemiſiſſet animalium ortus ex Empedoclis opinione primum rudes, ac imperfectos fuiſſe, deinde vero ſenſim meliores, accuratioreſque evaſiſſe, concludit ultimos animalium ortus, eos nimirum, qui nunc temporis obſervantur, (1) οὐκ ἔτι ἐκ τῶν ὁμοίων, ἐκ γῆς, καὶ ὕδατος, ἀλλὰ δι' ἀλλήλων γίνεσθαι *non amplius ex ſimilibus, ut ex terra, & aqua, ſed ex* animalibus *interſeſe formari*: ut proinde nullus animalium ortus ex terra, & aqua, vel putreſcente materia, haberi nunc poſſit; ſed animalia ſingula ex animalibus aliis, hoc eſt ex ipſorum ovo, vel ſemine, producantur. Atque ita certe Veteribus etiam aliis placuerat, qui piſces, inſecta, aliaque id genus animalia plurima, quae ex limo, putrique materia repente oriri putabantur, nonniſi ex

§§§§ §§§§ 2 ovo

(1) Lib. V. c. 19.

ovo, adeoque ex ſimilibus animalibus aliis, produci dixere. Sic, ut e pluribus exemplis, quae elegantiſſime congeſſit Ovidius [1], unum proferatur,

Semina limus habet virides generantia ranas,
Et generat truncas pedibus; mox apta natando
Crura dat, utque eadem ſint longis ſaltibus apta.

At Herodotus [2], qui Empedoclis aetatem doctrinamque proxime attigerat, cum ingentem piſciculorum copiam ex terra Nilo proxima prodire memoraſſet, praeclare ſapienterque dicit: *Unde autem veriſimile ſit eos gigni, hoc mihi videor cauſſae intelligere, quod ſuperiore anno, poſtquam Nilus abſceſſit, piſces, qui ova in caeno pepererant, una cum poſtremis abeunt aquis; circumacto rurſus anno, ubi aqua reſtagnavit, protinus ex his ovis gignuntur piſces.* Quemadmodum vero Animalia ſingula, quaecumque illa fuerint, ex ſemine, aut ovo oriri dixit Empedocles, ut nullum prorſus ex putreſcente materia produci poſſet; ita quoque ſingula Plantarum genera ſuis ex ſeminibus oriri putavit; ut proinde nulla ſine peculiari, diſtinctoque ſemine haberi poſſit. Hinc ille apud Ariſtotelem [3] perſpicue docet quod τὸ γεννώμενον ὁ γεννᾶται, εἰ μὴ ἐκ τῆς φύσεως τοῦ σπέρματος *id, quod naſcitur, nonniſi ex natura ſeminis naſcitur.* Quinetiam Ariſtoteles ipſe conſtantem illam Plantarum omnium originem agnoviſſe videtur, ubi dicit [4] Καθολικῷ δὲ λόγῳ πᾶν φυτὸν τεττάρων τινῶν δεῖται, σπέρματος διωρισμένου, τόπου ἁρμοδίου, ὕδατος συμμέτρου, καὶ ἀέρος ὁμοίου *in univerſum planta quaelibet quatuor quibuſdam indiget; ſemine determinato, loco conveniente, aqua moderata, aëre conſimili.* Quandoquidem vero Plantae plurimae, aut herbae iis etiam in locis oriri conſpiciuntur, in quibus nulla ſemina reperiri videntur, ſubtiliter, accurateque obſervavit Theophraſtus [5] quod Plantarum ſemina, quippequae exigua ac leviſſima ſunt, in aëre volitare, ventoque per aërem ad diſſita, & elevata loca transferri poſſunt, ut facile proinde in illis opportuno tempore Plantas producant. Itaque hac in parte Veteres ipſi Recentioribus praeluxere; longeque uberius eximiam hanc naturalis diſciplinae partem excoluiſſent, niſi Arabum commentis ab inquirendis Plantarum viribus, & affectionibus abſtracti forent.

Poſtremo, ne ſingula hic ego perſequar, in quibus Veteres ipſi a Plu-

(1) Metam. Lib. XV. v. 375. (2) Lib. II. (3) de Plant. Lib. I. c. 2. (4) Lib. II. c. 6. (5) De Plantis Lib. III. c. 2. & de cauſis Plant. Lib. I. c. 5.

Digitized by Google

a Plutarcho memorati cum Recentioribus conſpirant, in explicanda ſomni, vigiliaeque cauſſa, & origine Recentiorum opinio nihil propemodum a Platonis, Stoicorumque ſententia differre conſpicitur; ſi tamen illa obſcurius certe a Plutarcho nobis expoſita, ſubtilius explicetur. Ait Plutarchus [1]: Πλάτων, οἱ Στωϊκοὶ τὸν μὲν ὕπνον γίνεσθαι ἀνέσει τῦ αἰσθητικῦ πνεύματος, ὐ κατὰ ἀναχαλασμὸν, καθάπερ ἐπὶ τῆς γῆς, φερομένυ δὲ ὡς ἐπὶ τὸ ἡγεμονικὸν μεσόφρυον *Plato*, & *Stoici ſomnum quidem fieri dicunt ſenſitivi ſpiritus remiſſione, non relaxatione, perinde quaſi* ſpiritus ille *inferius, vel in terram* deſcendat, *ſed illo* potius *ad principem animae partem*, hoc eſt *ſuperciliorum interſtitium, aſcendente*. Itaque Stoicorum ſententia fuerat *ſenſitivos ſpiritus*, hoc eſt, ut opportunius alibi iam demonſtravi, puriorem, ſubtilioremque ſanguinis partem, quae *ſpirituum animalium* nomine vocari iam ſolet, vigiliae tempore ab animae ſede, ſcilicet ab illa corporis parte, in qua ἡγεμονικὸν *principale*, vel princeps Animae pars, reperitur, ad externa ſenſuum organa deferri, atque in iis intenſione quadam externorum corporum perceptiones, ſenſationeſque producere. Vbi vero *ſpiritus* illi ab anima cohiberentur, ne ad externa ſenſuum organa diffluerent, ſed ad principale ipſum, principemve animae partem veluti revocarentur, tunc ſomnum in nobis produci. Hinc Zeno Stoicus apud Ciceronem [2] docuit in ſomno *animum contrahi*, Stoicique ceteri ſomnum apud Tertullianum [3] *ſenſualis vigoris reſolutionem* vocarunt. Quandoquidem vero Stoici principem Animae partem in corde, vel *cordis ſpiritu* collocarunt, ut Plutarchus [4] iam dixerat, perſpicue apparet quod *ſenſualis* ille, vel *ſenſitivus* ſpiritus a corde in vigilia diffundi, atque ad cor ipſum ſomni tempore revocari debebat. Quid ergo Plutarchus hic memorat ſpiritum ipſum in Platonis, ac Stoicorum hypotheſi ad ſuperciliorum interſtitium deferri? perinde quaſi Stoici ἡγεμονικὸν, animaeque ſedem in illo collocaverint; quum ne ipſe quidem Plato animam in ſuperciliis, ſed in toto capite, collocatam eſſe putaverit Vt commodus ſenſus aliquis ex Plutarchi verbis exſculpi poſſit, ſimulque Scriptor ipſe ſibi conſtare videatur, ita locum hunc vitiatum, adeoque refingendum eſſe ego ſuſpicor, ut initio quidem non Πλάτων *Plato*, ſed Στράτων *Strato* reſcribatur, poſtremoque loco legatur ἐπὶ τὸ ἡγεμονικὸν, ἢ τὸ μεσόφρυον ad *principale, vel ſuperciliorum interſtitium*. Ita nimirum facile, nitideque utramque Stratonis, & Stoicorum ſententiam Plutarchus expreſſiſſet; quod nimirum ſomni tempo-

(1) Lib. V. c. 23. (2) Divin. Lib. II c. .. (3) De Anima c. 43. (4) Lib. IV. c. 5.

pore ſenſitivus, aut animalis ſpiritus ad animum, hoc eſt in Stoicorum hypotheſi ad *principale*, aut ex Stratonis ſententia ad *ſuperciliorum interſtitium* revocetur, in quo veluti ſede Strato animam, percipiendique vim collocatam eſſe iam dixerat. Quid vero ſi intermediis etiam vocibus aliis καθάπερ ἐπὶ τῆς γῆς, quae nullum ſane ſenſum hic pariunt, mendum ineſſe, adeoque ibi vel καθάπερ ἐπὶ τῆς ἐπιπολῆς, vel quidpiam ſimile reſcribendum eſſe coniiciam? Certe Epicurus aperte dixerat (1) ὕπνον γίνεσθαι τῶν τῆς ψυχῆς μερῶν, τῶν παρ' ὅλην τὴν σύγκρισιν παρεσπαρμένων, ἢ ἐγκατεχομένων, ἢ διαφορουμένων, εἶτα συμπιπτόντων τοῖς ἐσπαρμένοις: ſomnum tunc *fieri cum partes animae, per totam corporis concretionem diffuſae, aut cohibentur aut diſtrahuntur, quum etiam incidant diſperſis, quae illas exſolvant*; Idque ex Epicuri ſententia expreſſit Lucretius (2)

Principio ſomnus fit, ubi 'ſt diſtracta per artus
Vis animae, partimque foras eiecta receſſit,
Et partim contruſa, magis conceſſit in altum;
Diſſolvuntur enim tum demum membra, fluuntque.

Itaque fortaſſe Strato, ſimulque Stoici, ut duplicem illam ſomni cauſſam ab Epicuro probatam refellerent, ſomnum ipſum dixere non a ſpiritu produci, qui ad exteriora membra, corporiſque ſuperficiem diffundatur; ſed ab illo ſolum, qui ad animi ſedem feratur; ſive potius in cerebro, animive ſede, obſtructis nervorum orificiis, ita coërceatur, ut neque a cerebro ad ſenſuum organa, neque ab organis ipſis ad cerebrum, animique ſedem excurrere poſſit. Quod ſi Stratonis, Stoicorumque ſententia hac ratione, reſtituto iam Plutarchi loco, exponatur, dubitari certe non poterit quin illa cum Recentiorum ſententia mire conſpiret: quemadmodum in explicanda quoque ſomniorum cauſſa, & origine Democritus, Epicurus, aliique Veteres ita Recentioribus praeluxere, ut utrique ſomnia ex imaginibus per ſenſus ad cerebrum delatis, ibique impreſſis oriri, miramque illam imaginum, perceptionumque varietatum efficere exiſtimaverint.

Sed nullus propemodum finis eſſet futurus ubi ſingulas opiniones illas hic ordine complecti vellem, quae a recentioribus quidem Phyſicis inventae, traditae, atque accuratiſſimis obſervationibus illuſtratae ſunt; ſed veteribus tamen ipſis iampridem affulſerant; lon-

(1) Laërt. Lib X. (2) Lib. IV. v. 914.

gaque deinde temporum ſerie ſic obſoleverant, ut extincta penitus ipſarum memoria ſuperiori tandem ſeculo, noſtraque aetate poſtliminio reverti, ac veluti repente in lucem prodire viderentur. Quamvis autem eiuſmodi veterum, recentiorumque concordiam, & conſenſionem ex iis ſolum Placitis hic indicandam ſuſceperim, quae a Plutarcho noſtro in hoc Opere proferuntur; facile tamen ex hoc ipſo intelligi, oſtendique poterit concordiam hanc in plurimis etiam aliis Veterum ſententiis inſtitui poſſe: quod a doctiſſimis ſane Viris maxima ingenii, ac eruditionis gloria factum eſſe conſpicimus. Itaque praeclare, ſapienterque Ariſtoteles cum de aetheris natura diſputaſſet, ingenue ſubdit: Καὶ ταύτην τὴν δόξαν ὐ μόνον ἡμεῖς τυγχάνομεν ἔχοντες· φαίνεται δ' ἀρχαία τις ὑπόληψις αὐτὴ, ϗ τῶν πρότερον ἀνθρώπων ... ὐ γὰρ δὴ φήσομεν ἅπαξ, ὔδε δὶς, οὐδ' ὀλιγάκις τὰς αὐτὰς δόξας ἀνακυκλεῖν γινομένας ἐν τοῖς ἀνθρώποις, ἀλλ' ἀπειράκις [1] *& hanc opinionem non ſolum nos habemus; videtur autem antiqua quaedam exiſtimatio haec, & priorum hominum . . . non enim dicemus ſemel, neque bis, neque raro eaſdem opiniones reverti factas in hominibus, ſed infinities*.

(1) Meteor Lib. I. c. 3.

COR-

CORRIGENDA

IN PROLEGOMENIS.

Pag.	*Errata.*	*Emendatio.*
IV.	ab avunculo Frontonem	ab avunculo Frontone
XV.	ſcriptis oſtendant	ſcriptis oſtendat
XXVIII.	Laërtius illi 100.	Laërtius 100.
XXX.	*Cyrepe*	*Cyrene*
XXXII.	Zenonis Eleate	Zenonis Eleatae

IN PLVTARCHI LIBRIS.

10.	Nota 2. *maxima foret*	*maximum foret*
31.	Nota 3. Atomis, ipſorumque	Atomis, ipſarumque
44.	Περὶ σχημάτων ἀς:ρων	Περὶ σχήματος ἀςέρων
45.	continens &	*continens &*
49.	Nota 2. partem exhalantem	partem exhalatam
53.	aeſtivum tropicum; ſiniſtras vero, quae iuxta hiemalem, *vel auſtrales ſunt, vel boreales.*	aeſtivum tropicum, *vel boreales*; ſiniſtras vero, quae iuxta hiemalem, *vel auſtrales ſunt*
55.	quam nubium accenſionem	quam *nubium* accenſionem
61.	lucem vero ad nos percolantem	lucem vero ad nos percolans
78.	vel congenea ſunt	vel congenera ſunt
91.	propter in quod potius vergat; eius vero loca *ipſorum* raritatem	in quod potius vergat; eius vero loca propter *ipſorum* raritatem
92.	atque amarulentiam	atque amaritiem
112.	*viſum* ſimile	*viſum ei* ſimile

IN DISSERTATIONIBVS.

IV.	*Tum partibus iungi*	*Tum paribus iungi*
V.	ἐύλογος	εὐλόγως
VI.	nimirum, nobilioreſque	nimirum plures, nobilioreſque
VII.	quod non Poëticae	non quod Poëticae
	Pharnutus	Phornutus
	Evhemerum ipſe	Evhemerus ipſe
IX.	ΚΑΛΧΑΙΟΝ	ΚΑΛΧΕΙΟΝ
	obierit anno 3. Olymp. 120. ſuſceperit	obierit anno 3. Olymp. 120. regnumque anno 4. Ol. 115. ſuſceperit
XI.	partim textura	partium textura
XIII.	ut illa proinde non	ut illa proinde corpuſcula non
XVI.	temporibuſque initium	temporiſque initium
XIX.	Terrae parti confuſum	Terrae parti circumfuſum
XXIV.	incidenre	incidentes
XXXIV.	ideoque de Platone	idemque de Platone
XXXV.	teſtatur ipſam	teſtatur Terram ipſam
XXXVII.	*rectamque*	*retractamque*

FINIS.

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google